לקוטי תורה

תורת שמואל

ספר תרכ"ו

LIKKUTEI TORAH TORAS SHMUEL
SEFER 5626

Two printings

Revised Edition © 1989
Second Printing—2019
by
KEHOT PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

ORDER DEPARTMENT:
291 Kingston Avenue / Brooklyn, New York 11213
(718) 778-0226 / FAX (718) 778-4148
www.kehot.com

Library of Congress Cataloging-in-Publication Data
Schneersohn, Samuel, 1834-1882
(Likute Torah, Torat Shemu'el) — Sefer 5626
(Sifriy, Otsar ha-Hasidim, Lyubavitsh)
(Kovets Shalshelet ha-or; hekhal 6, sha'ar 9.)
Hebrew.
Title on t.p. versos: Likkutei Torah, Toras Shmuel—Sefer 5626.
Includes bibliographical references and index.
Contents: 5626.
1. Hasidism—Sermons. 2. Sermons, Jewish. 3. Sermons, Hebrew.
I. Title. II. Title: Torat Shemu'el. III. Series: Sifriyat Otsar ha-Hasidim, Lyubavitsh.
IV. Series: Kovets Shalshelet ha-or; hekhal 6., sha'ar 9.
BM198.S3358 1989 (Hebr.)

ISBN 978-0-8266-5626-1

Printed in Israel

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

היכל ששי — שער תשיעי

לקוטי תורה
תורת שמואל

שער תשיעי

ספר תרכ"ו

מאת

כ"ק אדמו"ר

אור עולם נזר ישראל ותפארתו כקש"ת

מוהר"ר שמואל

זצוקללה"ה נבג"ם זי"ע מליובאוויטש

הוצאה רביעית עם תיקונים והוספות

יוצא לאור על ידי מערכת
„אוצר החסידים"
770 איסטערן פארקוויי — ברוקלין, נ.י.
שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ותשע לבריאה

מפתח כללי

ב"ה.

פתח דבר

מכ"ק אדמו"ר זי"ע – להוצאה הראשונה

כמה פעמים דיבר כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע הכ"מ אודות הנחיצות להמשיך להוציא לאור את תורת זקנו הוא כ"ק אדמו"ר מהר"ש[1] נ"ע.

– נוסף על מה שכבר נדפס מאז: לקוטי תורה לג' פרשיות (וילנא, תרמ"ד), והחרים־תרל"א, וככה־תרל"ז, חייב אדם לברך־תרל"ח, זאת חנוכת המזבח־תר"ם, מצה זו־תר"ם, יונתי־תר"ם, (ברוקלין, תש"ה). מים רבים־תרל"ו (ברוקלין, תש"ו).

בחורף ה'תש"י – הוא חורף הסתלקותו – הציע למערכת „אוצר החסידים" להתחיל בהדפסה – על ידי פוטוגרפיא – של ספר תרכ"ו. מפני סבה נתעכבה ההוצאה לאור עד עתה, אבל, סוף סוף, נגמרה ההדפסה. ות"ל – בשנת ההסתלקות.

* * *

ספר מאמרים זה הוא פוטוגרפיא מכתב יד ראש המעתיקים בליובאוויטש במשך שנים רבות – ר' שמואל סופר. ובאו בו מאמרי דא"ח, אשר אמרם – או כתבם – כ"ק אדמו"ר מהר"ש נ"ע בשנת תרכ"ו ובתחלת שנת תרכ"ז[2]. כי אף כי את הנשיאות קבל אחרי הסתלקות אביו – בקיץ תרכ"ו, אבל, ע"פ ציווי אביו, התחיל לאמר דא"ח ברבים בחורף דשנה זו[3].

* * *

כמו ספרים הקודמים – הנה גם ספר זה נכנס בשורת הספרים לקוטי תורה, תורת שמואל. והוא – שער התשיעי.

* * *

---

1) אודותו וע"ד תורתו – ראה באריכות בספר התולדות – אדמו"ר מהר"ש ובפתח דבר לס' והחרים־תרל"א.

2) כן מצאתי כמה פעמים, ומהם במאמרי ר"ה – שמח"ת דשנות תרע"ח ותרע"ט – שצרפם כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע למאמרי שנה שלפני'.

3) ראה עד"ז ס' התולדות ע' 13.

פתח דבר

ואחתום בדברי הרב, אשר כולנו „יחדיו[4] כאיש אחד באהבה ואחדות נלכה לאור וחיות החסידות, אשר הנחילונו הוד כ״ק אבותינו רבותינו הק׳ זצוקללה״ה נבג״מ זי״ע״.

„והשי״ת[5] יהי׳ בעזרנו לבוא ולהגיע אל שלימות כוונת רבותינו הק׳ זצוקללה״ה נבג״מ ואור תורתם הק׳ יאיר פנימיות נפשנו, ונזכה לביאת גואל צדק בב״א״.

והקיצו ורננו שוכני עפר וכ״ק מו״ח אדמו״ר הכ״מ בתוכם וישמיענו „נפלאות מתורת הוי׳ תמימה משיבת נפש בגוף כי טל תורה מחי׳ אכי״ר בעגלא ובזמן קריב״[6].

מנחם שניאורסאהן

ערב ראש חדש שבט, ה׳תשי״א, ברוקלין, נ.י.

4) כ״ק מו״ח אדמו״ר הכ״מ במכתבו (ספר המאמרים ה׳תש״י, ע׳ 107). [נדפס גם בס׳ אגרות קודש שלו ח״א ע׳ תקנא. המו״ל].

5) כ״ק אדמו״ר (מהורש״ב) נ״ע במכתבו (נדפס בסוף קונטרס עץ החיים). [נדפס גם בס׳ אגרות קודש שלו ח״ב ע׳ תשכא. המו״ל].

6) כ״ק מו״ח אדמו״ר הכ״מ במכתבו (קונטרס ג׳). [נדפס גם בס׳ אגרות קודש שלו ח״ב ע׳ קסז. המו״ל].

בס"ד.

פתח דבר

– להוצאה שלישית –

על פי הוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א הננו מו"ל בזה בהוצאה חדשה את ספר המאמרים־תרכ"ו אשר לכ"ק אדמו"ר מהר"ש נ"ע[1].

ספר זה יצא לאור פעם הראשונה בשנת תשי"א ופעם שני' בשנת תשל"ז, שתי ההוצאות היו פוטוגרפיא של ס' תרכ"ו כתב־יד ר' שמואל סופר [ראה ב„פתח דבר" להוצאה הראשונה שנדפסה לעיל]. וכעת נסדר מחדש באותיות מרובעות עם תיקונים והוספות.

הספר נדפס עתה מס' תרכ"ו כתב־יד הר"ש סופר וע"פ השוואה לכתבי־יד נוספים אשר בהספרי' דכאן. חלק מהמאמרים הגיעו לידינו בגוכי"ק אדמו"ר מהר"ש[2].

בהוצאה זו הוספנו:

א) במפתח המאמרים שבתחילת הספר הוספנו ציונים רבים, הכוללים המקבילות של המאמרים בשאר ספרי דא"ח ומקורות הכת"י.

ובסוף הספר:

ב) מאמרים נוספים מתרכ"ו.

ג) משיחות קודש ע"ד מאמרי תרכ"ו.

ד) הקדמת כ"ק אדמו"ר שליט"א לד"ה נחמו תרכ"ו, שי"ל בקונטרס בפ"ע בשנת תשכ"ו.

---

1) מספרי אדמו"ר מהר"ש י"ל עד עתה: ספרי המאמרים: תרכ"ו (בשנת תשי"א. תשל"ז). תרכ"ז (בשנת תשי"ב. תשמ"א). תרכ"ח (בשנת תשי"ז. תשמ"א). תרכ"ט (בשנת תשי"ט). תר"ל (בשנת תשל"ג. תשמ"ג). המשך והחרים תרל"א (בשנת תש"ה). תרל"ד (בשנת תשמ"ח). תרל"ו ח"א (בשנת תש"ו. תשל"ו). ח"ב (בשנת תשמ"ג). המשך וככה תרל"ז (בשנת תש"ה). המשך חייב אדם לברך תרל"ח (בשנת תש"ה). המשך זאת חנוכת, מצה זו, יונתי תר"מ (בשנת תש"ה).

2) כמצויין בפרטיות להלן ברשימת המאמרים אשר בתחילת הספר.

ה) מפתח ענינים.

ו) לוח השוואת העמודים להוצאה הקודמת.

ז) פאקסימיליות.

ההוספות נערכו ע״י הרה״ת ר׳ אלי׳ שי׳ מטוסוב והת׳ יהונתן דוד שי׳ רייניץ. מפתח הענינים נערך ע״י הרה״ת ר׳ יהושע שי׳ מונדשיין.

מערכת „אוצר החסידים״

ער״ח אייר, ה׳תשמ״ט
שנת הארבעים לנשיאות כ״ק אדמו״ר שליט״א
ברוקלין, נ. י.

ב״ה.

פתח דבר

— להוצאה הרביעית —

באשר ההוצאה הקודמת של ספר זה אזלה מן השוק, הננו מוציאים אותו לאור בהוצאה חדשה, ותוקנו בו כמה טעויות הדפוס שבהוצאות הקודמות.

בהוצאה זו הוספנו: א) ארבע רשימות על ספר מלאכי ושני מאמרים מכתי״ק אדמו״ר מהר״ש נ״ע, שיש מקום לומר שנכתבו לערך בשנת תרכ״ה[1]. ב) קיצורים על כמה מאמרים מאת כ״ק אדמו״ר מוהריי״צ נ״ע, שהגיעו לידינו לאחרונה.

מערכת „אוצר החסידים״

י״ט כסלו, ה׳תשע״ט
ברוקלין, נ.י.

1) יש בתכריך כת״י זה (מס׳ 1137 בספריית אגו״ח) מאמר אחד מש״פ חיי שרה תרכ״ה (נדפס בתורת שמואל דרושי חתונה ע׳ עד ואילך) ושתי רשימות (נדפסו באגרות קודש אדמו״ר מהר״ש סימנים נד־נה) שבאחת מהם כותב על כ״ק אדמו״ר הצ״צ נ״ע „אאמו״ר שי״״ (וראה מ״ש שם בהערות שאפשר שנכתבו בשנת תרכ״ה), וכל השאר באו כאן.

מפתח*

---

*) נעתק מ„רשימת מאמרי דא״ח של כ״ק אדמו״ר מהר״ש נ״ע" (קה״ת תש״ז, תשמ״א) — בעריכת כ״ק אדמו״ר זי״ע, בתוספת הערות מהמו״ל. הערות כ״ק אדמו״ר זי״ע נדפסו כאן באותיות בולטות.

בפנים המפתח ניתוספו כאן ג״כ מאמרים נוספים מתרכ״ו [וכן אחדים מזמני אמירת המאמר] שנמצאים בכתבי־יד שהגיעו לאחרונה. והם ד״ה: מי כמוכה — עלית למרום [10 דרושים], ביאור אם בחוקותי, תפלה לדוד.

במפתח זה נכללו גם המאמרים אשר מסיבות לא נדפסו לקמן בס׳ זה, אשר יפורט לקמן בהערות.

החודש הזה לכם: נמצא בגוכי״ק כ״ק אדמו״ר מהר״ש בכת״י 1011 (א, א), בכותרת: „ד״ה [תרכ״ה], בס״ד, בא". — ונמצא עם הוספות בד״ה החודש הזה תרכ״ו (לקמן ע׳ ל).

ולא זכר: נזכר בסה״מ תרכ״ז ע׳ רכ. וכנראה המאמר ולא זכר נאמר עוה״פ בשינוי ההתחלה בד״ה מי כמוכה (הב׳) דש״פ בשלח, ובד״ה זכור גו׳ עמלק (ראה לקמן ע׳ כב), ובד״ה אנכי ה״א (לקמן ע׳ נא).

מי כמוכה: **ראה בספר התולדות (אדמו״ר מהר״ש** [לכ״ק אדמו״ר זי״ע] **ע׳ 13) אשר אף שקיבל אדמו״ר מהר״ש את הנשיאות בקיץ תרכ״ו, החל ע״פ ציווי אביו אדמו״ר הצ״צ לאמור דא״ח ברבים בחורף שנת תרכ״ו.** [וראה עוד עד״ז בקונטרס השמטות לרשימת מאמרי דא״ח (קה״ת תשמ״א) ע׳ ג ולקמן בהערה לד״ה פדה בשלום].

מאמר זה נמצא בגוכי״ק אדמו״ר מהר״ש מס׳ 1011 לג, א, והוא ביכל גוכי״ק הכולל 11 מאמרים, א׳ מתרכ״ה והשאר מתרכ״ו [ראה ע״ד ביכל זה בקונטרס השמטות שם ולקמן בהערה לד״ה מי א־ל כמוך]. ומאמר זה שם בכותרת: „בס״ד בשלח, יא״צ" [ולע״ע לא נתברר יא״צ של מי]. ובכת״י מעתיקים [1242, 353] נרשם בין מאמרי בשלח תרכ״ז בכותרת: „נכתב בחורף תרכ״ו".

המאמר נדפס (בשגגה) באוה״ת בשלח כרך ב ע׳ תקמז ע״ש הצ״צ, ולאח״ז בסה״מ תרכ״ז ע׳ תפז.

מי כמוכה (דרוש שני): נמצא בגוכי״ק 1011 שם מה, א בכותרת: כ״ו, בס״ד, בשלח. ונדפס בכ״מ כדלקמן:

ב„היום יום" — כ״ח תמוז מובא שכ״ק אדמו״ר מהר״ש הי׳ חוזר על מאמר זה פעמים רבות כדי לטהר את האויר. ולקמן רשימה מהמקומות בספרי אדמו״ר מהר״ש (שנדפסו עד עתה) שבהם נמצא תוכן המאמר:

מפתח

תרכ"ו: 1) מי כמוכה – ש"פ בשלח [נדפס באוה"ת ובסה"מ תרכ"ז כנ"ל]. 2) זכור גו' עמלק – לקמן ע' יד [והוא ד"ה מי כמוכה דש"פ בשלח, בתוס' התחלת וסיום]. 3) אנכי ה"א – לקמן ע' נ [הוא ד"ה זכור גו' עמלק הנ"ל, בתוס' התחלה וסיום]. 4) ואהבת את ה"א – [הוא ד"ה מי כמוכה דש"פ בשלח, בשינוי התחלה] לקמן ע' קסב. [5) שמע ישראל – לקמן בהוספות ע' שלד].

סה"מ תרכ"ז: 6) מהיכן זכו ישראל לק"ש – ע' שפו.

סה"מ תרכ"ח: 7) אשר ברא אלקים לעשות – ע' א. 8) מזמור שיר ליום השבת – ע' יא. 9) ראו כי הוי' נתן לכם השבת – ע' יא. 10) ויקחו לי תרומה – ע' קב. 11) והר סיני – ע' קמז־ח. 12) רכב אלקים – ע' קסו. 13) שמע ישראל – ע' קצ.

סה"מ תרכ"ט: 14) מי כמוכה מש"פ יתרו – ע' קנה. 15) מי כמוכה מש"פ שמיני – שם.

המשך והחרים תרל"א: 16) פכ"ד־פכ"ו – סה"מ תרל"א ח"א ע' רפח ואילך.

סה"מ תרל"ב ח"א: 17) בטחו בו בכל עת – ע' ערב

סה"מ תרל"ד: 18) אני ישנה (פרקים ט־יו"ד) – ע' קע ואילך. 19) מים רבים – ע' שעג.

המשך תרל"ו: 20) פקנ"ה־ק"ס – ע' קע ואילך.

המשך וככה תרל"ז: 21) פע"ט – סה"מ תרל"ז ח"ב ע' תקפח ואילך [ובהנחה שם ע' תתקט]. 22) פצ"ג – ע' תרכה. 23) פקי"ז – ע' תרעח ואילך.

לכמה מעניני המאמר, ראה: אוה"ת נח כרך ג תרנח, א ואילך [וחלק נדפס גם באוה"ת בראשית כרך ז תתשסד, ב ואילך]. אוה"ת יתרו כרך ג ס"ע תשמח. ע' תשנה [שם נת' ג"כ ע"פ מי כמוכה]. אוה"ת ואתחנן כרך א ע' שעג.

וראה עוד בשינויים ובאריכות: ד"ה ראו עתה פט"ו־ט"ז בסה"מ תרפ"א ע' קג ואילך. ד"ה ביום השמע"צ בסה"מ תרפ"ו ע' נז ואילך. ד"ה ואיש כי ימרט בסה"מ תרצ"ז ע' רכא ואילך. ד"ה תקעו ספ"ב ואילך וד"ה יחיינו מיומיים פי"א בסה"מ ה'תשי"א ע' 8 ואילך. ע' 34 ואילך. ד"ה וספרתם לכם תשל"ו. וראה ד"ה זה היום בהמשך תער"ב ח"ב ע' א'קמא־א'קמד. ד"ה כי תשא בסה"מ עטר"ת ע' רדע ואילך.

במד"ר כו' התחלת הש"ס במ"ם: נמצא בגוכי"ק 1011 שם נז, א. עניני המאמר נת' בארוכה כו' בד"ה ביום השני הקריב: בסה"מ תרכ"ט ע' רכד. סה"מ עטר"ת ע' תסה. סה"מ ה'ש"ת ע' 107. ד"ה אמר ר"ש בן חלפתא כו' כלי מחזיק ברכה בסה"מ תרל"ג ח"א ע' נו. ד"ה מאימתי קורין את שמע בסה"מ תרמ"ב ע' ערה.

מגיד מראשית אחרית: נמצא בגוכי"ק 1011 שם סג, א בכותרת: כ"ו, בס"ד ישעי' מ"ו יו"ד. וראה גם אוה"ת נ"ך עה"פ, כרך א ע' רנ.

ועלו מושיעים: נמצא בגוכי"ק 1011 שם עא, א בכותרת: בס"ד, עובדי'. ונדפס בסה"מ תרכ"ז בהוספות ע' תצג [וראה שם בהערה שבכת"י 1013 נרשם בין מאמרי תרכ"ז (אחר ד"ה מי כמוכה). אמנם ראה לעיל בהערה לד"ה מי כמוכה]. וראה גם אוה"ת נ"ך עה"פ, כרך ב ע' תתצט.

מי א־ל כמוך: נמצא בגוכי"ק שם 1011 פא, א. פרקים א־ג ופרק ה מהמאמר הם ג"כ בד"ה זה בסה"מ תרכ"ז ע' תמב [פ"א כאן הוא שם ברפ"ב ובספ"ג]. וראה גם אוה"ת נ"ך עה"פ, כרך א ס"ע תפז.

וראה בסה"מ תרכ"ז ע' תלט בהערה, שבגוכי"ק שם 1011 נמצא לפני מאמר זה רשימה קצרה בגוכי"ק אדמו"ר מהר"ש: „בס"ד, מי א־ל כמוכה .. בבוך ירמי' .. ולהניח מקום על קיצור .. בביחעל

מפתח

קטון והנה ארז"ל בר"ה .. להעתיק סי' ה' מביחעל קטון עם הקיצור". (ותוכנו רשימה להמעתיק ע"ד אופן העתקת המאמר דתרכ"ז. ו„ביחעל קטון" קאי על כת"י 1011 הנ"ל).

תתן אמת ליעקב: נמצא בגוכי"ק שם 1011 צג, א. וראה גם אוה"ת דרושים לשמע"צ כרך ד ע' א'תשצו [ונדפס גם באוה"ת וארא ע' קסו].

לדוד מזמור: נמצא בגוכי"ק שם 1011 קיא, א. וראה אוה"ת נ"ך עה"פ, כרך ג ע' א'רפא.

פדה בשלום: נמצא [רק התחלה, שורה אחת: פדה בשלום .. היו עמדי] בגוכי"ק 1011 שם קכג, א בכותרת: „כ"ו, בס"ד, תהלים נ"ה". ובשלימות בכת"י מעתיק 1777 קמא, א בכותרת: מה שאמר הרר"ש בי"ט כסליו תרכ"ו בחיי אדמו"ר נבג"מ [וראה לעיל בסוף הרשימה לד"ה מי כמוכה (הראשון)]. ובכת"י 2111 כה, א [בכת"י הר"ש סופר] בלי כותרת.

שתי פיסקאות האחרונות מהמאמר הם ג"כ ביהל אור ע' רח [פיסקא: בי"ח כו' כי ברבים] וס"ע ר. חלק מהמאמר [עד פיסקא: במד"ר] נדפס ג"כ בסה"מ תרכ"ז ע' נט [ע"פ כת"י 1013 שנרשם שם מאמר זה בין מאמרי תרכ"ז. וראה לעיל בהערה לד"ה מי כמוכה]. תוכן מהמאמר בשינויים ראה לקמן בד"ה כה תברכו.

עלית למרום: נמצא בגוכי"ק 1011 שם קלא, א. ונדפס בסה"מ תרכ"ח בהוספות ע' קפז [מכת"י 1013 שנרשם שם מאמר זה בין מאמרי תרכ"ח בפ' יתרו].

זכור את יום השבת: מכאן ואילך רוב המאמרים הם בס' תרכ"ו כת"י ר' שמואל סופר [מסומן בספריית כ"ק אדמו"ר במס' 2209. מלבד מאמרים אחדים שאינם בו ויתפרטו לקמן].

מאמר זה נמצא ג"כ בכמה שינויים ובתוס' קיצורים באוה"ת יתרו כרך ג ע' תתקכה. [המאמר בנוסח האוה"ת נמצא ג"כ בכת"י 206 רפ, א בכותרת: פ' יתרו תרכ"ו. ובכת"י 794 נז, א בכותרת: נאמרה ש"פ יתרו תר"ו].

בס' תרכ"ו כת"י הר"ש סופר נרשמו במאמר זה בצד הגליון בכ"מ סימני סגול הפוך [. ובכלל הוא סימן מחיקה], ולע"ע אינו ברור ע"י מי נרשמו ולמה ירמזון. [ראה פקסימיליא מכת"י זה לקמן בסוף הספר].

ויראו את אלקי ישראל: פ"א־ב: נמצא בשינויים ובאריכות בד"ה זה בסה"מ תרס"ח ע' קא. פ"ג: בשינויים ואריכות בד"ה זה: תרל"א ח"א ע' קעא. סה"מ תרנ"ה ע' צד [שם מתחיל: במד"ר כו' דרש ר' לוי בר סיסי בנהרדעא ויראו את אלקי ישראל]. תו"מ סה"מ תשי"ט ע' קיז.

נמצא ג"כ בכת"י 2111, הכולל רובו הנחות אדמו"ר מהר"ש ממאמרי אדמו"ר הצ"צ בכת"י הר"ש סופר [רבים מהם משנת תרכ"ב].

מפתח

בכותרת המאמר: „משפטים, כ"ד", והוא הנחת אדמו"ר מהר"ש ממאמר אדמו"ר הצ"צ מש"פ משפטים תרכ"ד (ראה רשימת מאמרי דא"ח של כ"ק אדמו"ר הצ"צ ע' קנט).

זכור את אשר עשה לך עמלק: **אודות הכותרת „וויטעבסק" שבמאמר זה כנראה פירושו שהמאמר נאמר או נכתב בעיר וויטעבסק.**

מאמר זה הוא ד"ה מי כמוכה [דלעיל ש"פ בשלח] בתוס' התחלה וסיום. ולקמן ד"ה אנכי ה' אלקיך הוא המאמר שלפנינו בשינוי התחלה וסיום. ונסמן בארוכה לעיל בהערה לד"ה מי כמוכה.

גדולה מילה: לעניני המאמר ראה ביאור ד"ה בעצם היום הזה במאמרי אדה"ז תקס"ג ח"א ע' יב ובאוה"ת לך לך כרך ד תשכה, א. ד"ה גדולה מילה בסה"מ תרל"א ח"א ע' קמג [שם תוכן המאמר שלפנינו בשינויים]. ד"ה לא תירא לביתה בסה"מ תרל"ג ח"ב ע' שצט.

מאמר זה נמצא ג"כ בכת"י 2111, הכולל רובו הנחות אדמו"ר מהר"ש ממאמרי אדמו"ר הצ"צ [רבים מהם משנת תרכ"ב].

ליהודים היתה אורה: ראה ד"ה להבין למה לעתיד בתו"א קיט, סע"א. אוה"ת קרח ע' תרסא. ד"ה להבין מארז"ל כל המועדים עתידים להבטל בתו"מ סה"מ תשט"ז ע' קכו. לקמן ד"ה כל מחלוקת (ע' קמה).

החודש הזה: **קרוב לודאי אשר מאמרים ארוכים כזה וכיו"ב נאמרו ב„המשכים" ולא בפעם אחת.** [ובכת"י 2111 הנ"ל מופיעים הפרקים א, ד-ח בתור מאמר בפ"ע. וראה גם לקמן בהערה לד"ה אנכי ה"א ולד"ה שאו את ראש ועוד].

מאמר זה נמצא בגוכי"ק אדמו"ר מהר"ש בכת"י 1011 (א, א) בכותרת: „כ"ה [=תרכ"ה], בס"ד, בא". ושם בכמה שינויים ורק י"ב סעיפים. ובשינויים נוספים בכת"י 2111 לג, א [שם בכת"י הר"ש סופר ומתחיל: ויאמר ה' אל משה ואל אהרן באמ"צ החדש הזה גו'].

לעניני המאמר: ראה אוה"ת בא כרך א ע' רעו. כרך ח ע' ב'תתקח. וראה גם שם כרך א ס"ע רנא.

לפ"ב: ראה בארוכה ד"ה ותאמר ציון בסה"מ תרע"ח ע' שסז. ד"ה אלקים זנחתנו בסה"מ פר"ת ע' סט.

לפ"ח: ראה בארוכה ד"ה החודש הזה בתו"מ סה"מ תשט"ז ע' קלז.

אנכי ה"א: פ"א הוא מד"ה החודש הזה דלעיל [פ"ב]. פ"ב ואילך הוא ד"ה זכור גו' עמלק דלעיל [בתוספת סיום וחלוקת פרקים ושינויים קלים]. וראה בהנסמן לעיל בהרשימה לד"ה החודש ולד"ה זכור. התחלה וסיום המאמר נתבאר בד"ה זה בתו"מ סה"מ תשכ"ו ע' קעה.

חלק מהמאמר [בעיקר ההתחלה וסיום] נמצא בגוכי"ק אדמו"ר מהר"ש [כת"י מס' 1108 הכולל עלים נפרדים מגוכי"ק].

בכת"י הר"ש סופר [ועד"ז בהכת"י: 353 ה, א. 1013 א, א] נרשם בתחילת המאמר: ליל שני דפסח.

מפתח

אמנם בכת"י 1777 לז, א נרשם בתחילתו: „התורה הראשונה מכ"ק הרה"ק ר"ש שליט"א בליל ראשון של פסח שנת תרכ"ו בליבאוויץ" [ור"ל שהוא הדרוש הראשון אחר הסתלקות כ"ק אדמו"ר הצ"צ בי"ג ניסן, וראה מענין זה לעיל בהערה לד"ה מי כמוכה]. ואולי התחלת אמירת המאמר הי' בליל א' דפסח — ראה בהערת כ"ק אדמו"ר לעיל במאמר הקודם.

ויהי הענן: נמצא ג"כ בהנחות כ"ק אדמו"ר מהר"ש משנת תרט"ז [1029 סג, א — בין מאמרי פסח. ופיסקא ד"ה „ולא קרב" הוא שם בכתיבה מאוחרת. ואולי ניתוסף בשנת תרכ"ו]. ובכת"י 1777 מג, א בכותרת: מהר"ש בן אדמו"ר נבג"מ ליל שביעי של פסח תרכ"ו.

המאמר מיוסד על ד"ה המאריך באחד במאמרי אדה"ז תקס"ג ח"א ע' קעב והגהות אדמו"ר הצ"צ שם ע' שפז. וראה עוד מעניני המאמר: באמרי בינה בפתח השער [פרקים: ב, ו, ט, יב־יד]. ד"ה ויחד לבבנו בסה"מ תרכ"ט ע' קסה. ד"ה המאריך באחד בסה"מ תרל"ד ע' רצה ובסה"מ עטר"ת ע' קלז. ד"ה וישב יעקב בסה"מ תרפ"ה ע' פט. ד"ה כל המאריך וד"ה אהללה בסה"מ ת"ש ע' 140 ואילך. ד"ה זה היום וד"ה מאי מברך בסה"מ תש"ו ע' 54.

וישרנה הפרות: נמצא ג"כ בהנחות כ"ק אדמו"ר מהר"ש משנת תרט"ז [1029 סו, ב — בין מאמרי פסח]. ובכת"י 1777 (מו, א) בכותרת: מהר"ש בן אדמו"ר נבג"מ בליל אחרון של פסח בליובאוויטש שנת תרכ"ו.

המאמר נמצא בכמה שינויים בסה"מ תר"ל ע' קיח. ובשינויים ותוס' הגהות ובהשמטת ההתחלה וסיום בד"ה אז ישיר בסה"מ תרל"ט ח"א ע' קנב. וש"נ. ובשינויים והוספות בד"ה אז ישיר: בסה"מ תרס"ח ע' צ. עזר"ת ע' קנז. תר"פ ע' יג. ע' טו. תש"ז ע' 245. וראה גם אוה"ת בשלח כרך ב ע' תקו. יהל אור ע' שנד.

כל הולך על גחון: מיוסד על אוה"ת שמיני כרך ב ע' תעח. וסיום המאמר שם כרך א ע' רמב. ובשינויים: ד"ה מהרה ישמע בסה"מ תרל"ד ע' יח. ד"ה כל הולך על גחון בסה"מ תרל"ט ח"א ע' רנט. ד"ה לפיכך נקראו הראשונים סופרים בסה"מ תרצ"ט ע' 168 ובתו"מ סה"מ תשט"ז ע' קנח. וראה אג"ק כ"ק אדמו"ר זי"ע ח"כ ע' רלה.

אשה כי תזריע: נדפס גם באוה"ת תזריע כרך ב ע' תצו [בכותרת: בס"ד ש"פ תזריע תרכ"ג. ושם כמה שורות הוספות]. וראה גם שם ע' תצא. וכרך ג ע' תתט.

והתקדשתם והייתם קדושים: עניני מאמר זה [מפ"ב ואילך] ראה —

ד"ה קדושים תהיו: במאמרי אדה"ז תקס"ב ח"א ע' קעד. ח"ב ע' תכ. אוה"ת ויקרא כרך ד ע' א'נח. דרך מצותיך קנג, ב. סה"מ תרכ"ט ע' קעח. סה"מ תרנ"ד ע' רמה. סה"מ תרנ"ו ע' שלז. סה"מ עטר"ת ע' שפז. סה"מ תרפ"ג ע' רכא.

ד"ה צאינה וראינה: בסה"מ תר"ן ע' שנא־ג. סה"מ עזר"ת ע' רג. ע' רטז. ע' רכא. סה"מ תרח"צ ע' רמב. סה"מ תש"ח ע' 201.

ד"ה כתר יתנו לך בסה"מ תרמ"א ע' רפ. ד"ה יפה שעה, רשפי' רשפי אש, ז' דברים נבראו בסה"מ תרצ"ז ע' 229. ד"ה ומעיין בסה"מ תש"ו ע' 64.

מפתח

וספרתם: מיוסד על ד"ה ברעיא מהימנא רזא דתרתין אחתין כו': בביאוה"ז לאדהאמ"צ קמ, ג. ולאדהצ"צ כרך ב' ע' תתקכז. ע' תתקמז [במאמר דע' תתקמז הוא מגוכי"ק אדמו"ר הצ"צ בביכל תרי"ט 1059 מט, ב].

המאמר נמצא ג"כ בגוכי"ק אדמו"ר מהר"ש בהנחות תרי"ט [1077 קלט, א בכותרת: בס"ד ש"פ בהר י"ט]. ונעתק בכת"י 1038 [מאמרים מלוקטים מכ"ק אדמו"ר מהר"ש] ועל הגליון שם תיקונים אחדים בגוכי"ק אדמו"ר מהר"ש.

אם בחוקותי: **הוא דרוש אם בחוקותי רנ"ז. בד"ה: ויהי בשלח תרכ"ז, אריב"ל תרכ"ז, השיבנו תרל"א נזכר ביאור לדרוש** [וראה בהערה שלאח"ז].

מאמר זה מיוסד על ד"ה זה במאמרי אדה"ז תקס"ו ח"א ע' תד. ואוה"ת בחוקותי כרך ב ע' תרלד. ונמצא ג"כ [כהלשון כאן בשינויים קלים] בסה"מ תר"ל ע' קלט [ואחריו בא שם ד"ה ואהי' אצלו אמון שהוא ביאור — ראה בהערה שלאח"ז] ובסה"מ תרנ"ז ע' קיח. ובשינויים והגהות כו': ד"ה חביבין ישראל: סה"מ תרמ"ו ע' תיא. תרע"ו בסה"מ תער"ב-ע"ו ע' קז.ד"ה אם בחוקותי בסה"מ עטר"ת ע' תכ. ד"ה בסוכות תשבו בסה"מ קונטרסים ח"א עח, ב. ד"ה ולקחתם בסה"מ תרפ"ו ע' נא. ד"ה אם בחוקותי, חביב אדם בסה"מ ת"ש ע' 88 ואילך. ד"ה חביב אדם, משה קיבל, רבי אומר בסה"מ תש"ב ע' 106 ואילך. ד"ה חביבין ישראל, וידבר גו' לאמר בתו"מ סה"מ תשכ"ו ע' רכז ואילך.

המאמר נמצא בגוכי"ק כ"ק אדמו"ר מהר"ש בהנחות תרט"ז [1029 צז, א בכותרת: בס"ד שבת פ' בחוקותי רחוב"ת], וכאן הוא בהוספות.

להבין שורש ענין אם בחוקותי: **הביאור נמצא בגוכי"ק תרט"ז שם** [מתחיל: להבין שורש ענין אם בחוקותי הנ"ל שענין ההילוך כו']. ונדפס בתוך ד"ה ואהי' אצלו אמון בסה"מ תר"ל [מע' קמח שו"ה שענין, עד ע' קנה שו"ה: לע"ל, תיבת: בשוה]. ואינו נמצא בס' תרכ"ו כת"י הר"ש סופר.

שאו את ראש: למאמר זה ראה ד"ה מי יתנך: מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"א ע' תפז. אוה"ת שה"ש כרך ב ע' תרלד, תרנא, תערד, תרפח. מאמר מי יתנך לאדמו"ר הצ"צ (קה"ת, ער"ה תשע"ט). סה"מ תרל"א ח"א ע' קיד. תרנ"ד ע' קד. תרס"ג ח"ב ע' צט. תרס"ד ע' רטו. ד"ה המלאך הגואל בסה"מ תרפ"ד ע' קסח.

המאמר נמצא בגוכי"ק כ"ק אדמו"ר מהר"ש בהנחות תרט"ז [1029 קיג, א בכותרת: בס"ד שבת פ' במדבר], וכאן הוא בכמה הוספות. ונמצא גם בכת"י מעתיקים 353 (כג, ב) וכן בכת"י 1013 (כו, א) בכותרת: א' דחה"ש גם ש"פ בהעלותך [ובסוף המאמר שם מופיעים כמה הגהות (שנדפסו בפנים המאמר) שרשום עליהם: הגהות ממרן הרב הג' מהר"ש באדמו"ר נבג"מ]. ובכת"י 1777 (ל, א) בכותרת: מהר"ש בן אדמו"ר נבג"מ במדבר תרכ"ו ליבאוויטש.

עיר קטנה: ראה בתוס' ביאור ד"ה זה בסה"מ תרנ"ב ע' רפג, ומיוסד על על ד"ה וארא במאמרי אדה"ז תקע"ב ע' קלא וש"נ, ובאוה"ת וארא כרך ז ע' ב'תקמט. (להתחלת וסיום המאמר ראה שם ע' ב'תקנו).

מפתח

המאמר נמצא בגוכי״ק אדמו״ר מהר״ש בהנחות תרי״ח [1077 קנט, א] בכותרת: בס״ד יום א׳ דשבועות תרח״י. וחלק [מאמצע המאמר פיסקא אך הענין — וארא אל אברהם כו׳, עד לפיסקא: וזהו עיר קטנה] הוא מד״ה ששים המה מלכות בגוכי״ק אדמו״ר מהר״ש בכת״י 1063 [ידוע בשם „בש״ו״ [=בראשית שמות ויקרא] הנחות ממאמרי אדמו״ר הצ״צ], ונמצא בשינויים והוספות בד״ה ששים המה מלכות בסה״מ תרל״ט ח״א ע׳ קיא. וש״נ. והמשכו בד״ה אך הנה כו׳ זית רענן שם ע׳ קטז.

בס׳ תרכ״ו כת״י הר״ש סופר חסר פיסקא באמצע המאמר ונשלם כאן החסר ע״פ השלמת הדרוש בכת״י 1063.

בשעה שהקדימו: מיוסד על ד״ה ויקחו לי תרומה באוה״ת תרומה כרך ה ע׳ א׳שנה. ע׳ א׳שסה [וראה בהוספות במאמרי אדה״ז תקע״ע ס״ע רפה]. ובהרחב הביאור במאמרי אדהאמ״צ שמות ח״א ע׳ ערה. ונמצא עוד [כלשונו כאן בשינוי התחלה וסיום] בד״ה בששה״ק בסה״מ תרכ״ט ע׳ רב [ושם ע׳ רכד ביאור על מאמר זה]. ובשינויים ד״ה בששה״ק בסה״מ תש״ט ע׳ 147. וראה ד״ה ויקחו לי תרומה בסה״מ עטר״ת ע׳ רלה.

המאמר נמצא בגוכי״ק אדמו״ר מהר״ש בהנחות תרי״ח [1077 קנא, א] בכותרת: „בס״ד ע״ח השבועות תרח״י״.

כה תברכו: קיצור להמאמר דלקמן. על מאמר זה כתב כ״ק אדמו״ר ברשימת מאמרי דא״ח: **יש בקיצור מה שאין בדרוש שלאחריו.**

כה תברכו: המאמר כאן כנראה לא נגמר, ולעיל נמצא בקיצור גם המשך המאמר. עניני המאמר נמצאים ג״כ בד״ה פדה בשלום [נדפס לקמן בהוספות]. ד״ה אמר ריב״ל כל כהן בסה״מ תרכ״ט ע׳ א. ד״ה כה תברכו בסה״מ תרנ״ד ע׳ שיא. וראה לקמן ד״ה ועתה יגדל פ״א. רוב המאמר נמצא בשינויים והוספות בד״ה ראה אנכי בסה״מ תרכ״ז ע׳ שצד.

ועתה יגדל: ראה גם ד״ה זה בסה״מ תרל״א ח״ב ע׳ תיז. המאמר נמצא ג״כ בכת״י 2111 פה, א [רובו כולל הנחות אדמו״ר מהר״ש ממאמרי אדמו״ר הצ״צ בכת״י הר״ש סופר, רבים מהם משנת תרכ״ב].

כל מחלוקת: נדפס גם [כלשונו כאן] באוה״ת קרח ע׳ תרחצ. ותוכן המאמר שם ע׳ תרס [בכותרת: פ׳ קרח ה׳תרכ״ב. ומתחיל: במד״ר ר״פ קרח טלית שכולה תכלת כו׳]. וראה גם ד״ה ויקח קרח בתו״מ סה״מ תשכ״ז ע׳ רסא.

המאמר נמצא גם בכת״י 2111 צא, א [ראה אודותיו לעיל בהרשימה לד״ה ועתה יגדל] בכותרת: ש״פ קרח ב״ך [תרכ״ב]. וכאן הוא בכמה הוספות.

אז ישיר: מיוסד על ד״ה לענין קח את המטה באוה״ת חוקת ע׳ תתכט. ונדפס ג״כ [כלשונו כאן] באוה״ת חוקת ע׳ תתנה. ונמצא עוד [בשינויים קלים] לקמן בד״ה ואם היו תהי׳ מש״פ מטו״מ. ובד״ה זה בסה״מ תרל״ב ח״ב ע׳ שעז. ובתוס׳ הגהות בסה״מ תרנ״ב ע׳ ס.

המאמר נמצא בגוכי״ק אדמו״ר מהר״ש בהנחות תרי״ט [1077 רסב, א בכותרת: בס״ד ש״פ חוקת י״ט].

מפתח

מי מנה: נדפס ג״כ [כלשונו כאן] באוה״ת בלק ע׳ א׳תרנט. ונמצא בכת״י 2111 [ראה אודותיו לעיל בהערה לד״ה ועתה יגדל] בכותרת: ש״פ בלק ב״ך [תרכ״ב].

לתוכן המאמר ראה ד״ה זה: באוה״ת בלק ע׳ תתקיז. ע׳ תתקלא. ע׳ תתקנא. ע׳ תתקנז. סה״מ תרכ״ז ע׳ שנג. סה״מ תרנ״ג ע׳ רצב.

ואהבת את ה״א: הוא ד״ה מי כמוכה דלעיל ש״פ בשלח [בשינוי התחלה]. ונסמן בארוכה לעיל שם בהערה. התחלת המאמר (פיסקא הראשונה) הוא מד״ה מי מנה דלעיל.

כל ישראל: נמצא ג״כ בכת״י 1777 בכותרת: ש״ק פ׳ פנחס תרכ״ו ליובאוויטש. ובכת״י 1013 בכותרת: ש״פ פנחס כ״ו. וראה לקמן ד״ה זה השני.

כל ישראל (השני): הוא המאמר דלעיל בשינויים אחדים.

אך בגורל: חלק מהמאמר [תחילתו וסופו] נמצא גם באוה״ת פינחס ע׳ א׳סד. וחלק [מע׳ קעב שו״ה הארצות עד ס״ע קעז] באוה״ת שם ע׳ א׳נט. ובשינויים והוספות: בד״ה אך בגורל וד״ה קרוב ה׳ בסה״מ תרל״ב ח״ב ע׳ שצ ואילך. וש״נ. ע׳ שצח. ד״ה אך בגורל בסה״מ תרמ״ו ע׳ יד. ד״ה אלה מסעי בסה״מ תרע״ח ע׳ שס. ד״ה וכל אדם בסה״מ עטר״ת ע׳ שעט. ד״ה ע״כ יאמרו בסה״מ תרפ״ד ע׳ רלח. ד״ה פנחס בן אלעזר בסה״מ תרפ״ו ע׳ שלט. ד״ה קדש ישראל בסה״מ תרפ״ז ע׳ רכב. ד״ה אשרינו בסה״מ תרפ״ח ע׳ קיב. ד״ה להי״ע ר״ה תשט״ז. ד״ה אך בגורל תשל״ה בסה״מ מלוקט ח״א ע׳ קלט [בהוצאה החדשה — ח״ד ע׳ צד].

ואם הי׳ תהי׳ לאיש: הוא ד״ה אז ישיר דלעיל, בתוס׳ התחלה וסיום ובאיזה שינויים קלים.

איכה יעיב: להתחלת המאמר ראה ד״ה זה באוה״ת נ״ך כרך ב ע׳ א׳ע. וד״ה ואנכי תרגלתי באוה״ת נ״ך כרך א ע׳ תמד. וראה סה״מ תרמ״ח ע׳ קנו.

שמע ישראל: ראה אוה״ת תבוא כרך ב ע׳ תתרנז ור״ע תתרנט. וראה גם שם ע׳ תתרסח וד״ה את ה׳ האמרת בסה״מ תרל״ב ח״ב ע׳ תעו. סה״מ תרע״ח ע׳ תיא [ובהנסמן בשוה״ג שם]. ד״ה כל המאריך באחד בסה״מ תרפ״ו ע׳ קנא.

נחמו: נדפס ג״כ בקונטרס בפ״ע (קה״ת, תשכ״ו) עם מראי מקומות ופתח דבר מכ״ק אדמו״ר זי״ע [ונדפס לקמן בהוספות]. וכאן הוגה מחדש ע״פ גוכי״ק אדמו״ר מהר״ש בביכל הנחות תרט״ז [1029 קצט, א בכותרת: בס״ד פ׳ נחמו רחוב״ת]. ובשינויים וכו׳ בד״ה נחמו תשל״ז.

כמה עניני המאמר נמצאים [מהם — בתוספת ביאור] בד״ה הגידה לי באוה״ת ואתחנן כרך א ע׳

מפתח

תכז [ונדפס ג״כ באוה״ת שה״ש כרך א ע׳ קל ובהמ״מ שם בע׳ שסה נרשם כותרת: שבת נחמו תרכ״ב ותרכ״ג]. ואוה״ת שה״ש כרך ג ע׳ תתמז [וראה בהנסמן עוד בפתח דבר הנ״ל — נדפס לקמן ע׳ שלג].

והסיר ה׳: לכמה מעניני המאמר ראה לעיל ד״ה נחמו [פיסקא: ופי׳ הגידה]. ד״ה מהיכן זכו בסה״מ תרכ״ז ע׳ שפג.

ראה: נדפס גם באוה״ת ראה כרך ב ע׳ תרלה. ונמצא [בכמה שינויים] בכת״י 2111 קמה, א בכותרת: „בס״ד ראה ב״ך [תרכ״ב] הגהות על ראה שבלק״ת והועתק גם הלק״ת הנאמר״ [וכן נזכר בד״ה אז ישיר (לקמן ע׳ קנד): „בד״ה ראה אנכי והוא הגהות על ד״ה ראה שבלק״ת״].

לעניני המאמר ראה: ד״ה זה: לקו״ת יח, א. מאמרי אדהאמ״צ דברים ח״ב ע׳ שסה. אוה״ת ראה כרך ב ע׳ תרסב. כרך ה ע׳ ב׳לה. סה״מ תרל״ג ח״ב ע׳ תמא. וש״נ. ע׳ תנד. תרע״ב־ע״ו ע׳ קפח. עטר״ת ע׳ תרט. ד״ה כי קרוב בסה״מ תרפ״א ע׳ של. ד״ה שופטים בסה״מ תרפ״ב ע׳ תכג. וש״נ. ד״ה וייצר בסה״מ תרפ״ה ע׳ נח־סה. ד״ה הקול קול בסה״מ תרפ״ו ע׳ קכד. ד״ה צהר תעשה בסה״מ תרפ״ז ע׳ נד. ד״ה אריב״ל בסה״מ תרפ״ח ע׳ קיט. ד״ה ויחלום תרצ״ד. ד״ה ביום השמע״צ בסה״מ תרח״צ ע׳ סז. ד״ה אריב״ל בסה״מ תש״ב ע׳ 138. ד״ה וייצר בסה״מ תש״ח ע׳ 59. ד״ה ראה בתו״מ סה״מ תשי״ג ע׳ ריא. תש״מ. תשמ״ג. תשמ״ו. תשמ״ח. [כמה מציונים הנ״ל הם לענין ד׳ אותיות הוי׳ שבנפש המבואר במאמר זה].

משכני: נדפס גם באוה״ת שה״ש כרך א ע׳ סט. וראה עוד שם ע׳ עד. ובכרך ג ע׳ תתיח.

המאמר נמצא בגוכי״ק 1038 ע׳ קמג בכותרת „ש״פ שופטים ךּ״א״ ובכת״י 1242, בין מאמרי תרכ״ו, בכותרת: ש״פ עקב [וכ״ה בכת״י 1013].

אני לדודי: נדפס ג״כ באוה״ת שה״ש כרך ב ע׳ תקמח [בכותרת: בס״ד, ש״מ אלול, כ״א] ובסה״מ תר״ל ע׳ רסד. וכאן בכמה הוספות. וראה גם אוה״ת ראה כרך ב ע׳ תשפא־תתכ. סה״מ עת״ר ע׳ תעא.

והי׳ כי תבוא: נמצא ג״כ באוה״ת תבוא כרך ב ע׳ תתרלג, וכאן בכמה הוספות. וראה גם ד״ה זה: אוה״ת שם ע׳ תתרלט. סה״מ תרכ״ז ע׳ תז. ד״ה זה תשכ״ו. תשמ״ג. תשד״מ.

להבין כללות ענין עשרה עומקים: הוא ד״ה זה מתחילת שנת תקס״ו [נמצא בכת״י 1001 הכולל הנחות אדמו״ר האמצעי משנת תקס״ה־ו — ראה מאמרי אדה״ז תקס״ה ח״ב ע׳ א׳קיט ובהערה 154]. וראה שם ע׳ תתפה. ונו״א מהמאמר שם ע׳ תתצז, ובהנחות הר״פ ע׳ קפו. ובתוס׳ הגהות כו׳ בביאוה״ז להצ״צ ע׳ שצו. סה״מ עת״ר ע׳ סט־עג. ד״ה כבוד מלכותך בתו״מ סה״מ תשי״ב ע׳ קמג. ד״ה תקעו בחודש שופר בתו״מ סה״מ תשכ״ז ע׳ ג.

הצור תמים: ראה גם אוה״ת האזינו כרך ד ע׳ א׳תרנז. וראה שיחת ש״פ האזינו תשנ״ב (תו״מ התוועדויות תשנ״ב ח״א ע׳ 72).

מפתח

[להבין שרשי הדברים ע"פ] כי המצוה: הוא ד"ה זה שבמאמרי אדה"ז תקס"ה ח"ב ע' תתקלה [וע"ש נוסחא שני'], וכאן בתוס' הגהות וקיצורים. ונמצא עוד בשינויים באוה"ת נצבים כרך ג ע' א'רכט. סה"מ תרל"ח ע' שא. מאמר זה הוא ביאור שני — גוף המאמר נדפס במאמרי אדה"ז תקס"ה שם ע' תתעו ונו"א בלקו"ת נצבים מה, ב וביאור ראשון שם ע' תתפג.

בס' תרכ"ו התחלת המאמר הוא: „להבין שרשי הדברים ע"פ כי המצוה", אך בכל הכת"י עתיקים התחלתו: „כי המצוה" והושמטו התיבות „להבין שרשי הדברים ע"פ", (כנראה ע"פ ציווי כ"ק אדמו"ר מהר"ש).

בכת"י 1777 ביאור זה בכותרת: מכ"ק הרה"ק ר"ש שליט"א בשבת תשובה וגם בר"ה תרכ"ז ליבאוויטש.

קיצור מביאור שני שע"פ כי המצוה: הוא המאמר שלפניו.

תפלה לדוד: נמצא בכמה כת"י [363, 1013, 1242] אחר ד"ה כי המצוה דלעיל [ולא נרשם בס' תרכ"ו כת"י הר"ש סופר]. ונדפס בתוס' הגהות אחדות בתוך ד"ה תקעו בסה"מ תרכ"ז [מריש ע' תכט עד ספ"ה בע' תג]. לתוכן המאמר — ראה הנסמן שם ע' תכח.

כי ביוה"ז יכפר: נמצא ג"כ באוה"ת דרושים ליוהכ"פ כרך ג ע' א'תקסא. ומיוסד והגהות על ד"ה זה מאמרי אדה"ז תקס"ב ח"א ע' לה. המאמר נמצא בשינויים והוספות בד"ה זה בתו"מ סה"מ תשכ"ד ע' מא. ובד"ה ושאבתם מים בששון בתו"מ סה"מ תשכ"ז ע' לט.

וידבר גו' אלה מועדי: נדפס גם באוה"ת אמור כרך ג ע' תתלז. ונמצא ג"כ בכת"י 2111 סז, א [רובו כולל הנחות אדמו"ר מהר"ש ממאמרי אדמו"ר הצ"צ, בכת"י הר"ש סופר] בכותרת: א"ח שבועות ר"ך [=אסרו חג שבועות תר"ך], ונמצא גם בכת"י 1077 (רמה, א).

המאמר מיוסד על ד"ה זה במאמרי אדה"ז תקס"ח ח"א ע' קנט [ונדפס גם באוה"ת אמור כרך ג ע' תתמא]. וקיצורים שם ע' תתמז. והנחה נוספת שם כרך ד ע' א'עה [בכותרת: א"ח שבועות שנת תר"ך]. ובשינויים בד"ה תרל"ט בסה"מ תרל"ח ע' שלב. וש"נ. תרנ"ו ע' רעא. ד"ה ולקחתם לכם בתו"מ סה"מ תשכ"ז ע' ל.

אד' שפתי: מיוסד על ד"ה לה"ע אוא"ס וד"ה לה"ע דהוה רגיש עלמא במאמרי אדה"ז תקס"ב ח"ב ע' שע־שפד. ובאוה"ת על ענינים ע' קי. ע' קמב. ונמצא ג"כ בשינויים: ד"ה לה"ע שאוא"ס בסה"מ תרכ"ז ע' תנו. ע' תסב [ושם ע' תסט המאמר כלשונו כאן, וכאן בכמה הוספות]. ד"ה ויגש בסה"מ תרנ"ח ע' סז. ד"ה אד' שפתי בתו"מ סה"מ תשי"ב ע' רנז. ד"ה ונחה עליו תשי"ד בסה"מ מלוקט ח"ב ע' רצא [בהוצאה החדשה — ח"ג ע' קעא]. ד"ה על שלשה דברים תשי"ד בסה"מ מלוקט ח"ד ע' שפג [בהוצאה

מפתח

החדשה — ח"ג ע' קעט]. ד"ה ויגש תשכ"ה בסה"מ מלוקט ח"ה ע' קכז [בהוצאה החדשה — ח"ב ע' קצט]. ד"ה אתה הראת בתו"מ סה"מ תשכ"ז ע' מח.

צדקת פרזונו: נמצא בגוכי"ק אדמו"ר מהר"ש בכת"י 1077 (רלב, א). מיוסד על ד"ה זה במאמרי אדה"ז תקס"ה ח"ב ע' תתקפט. ובשינויים כו' בתו"ח בשלח רכא, ד. אוה"ת בשלח כרך ב ע' עתר. סה"מ תרכ"ט ע' נט. ד"ה כי תצא: סה"מ תרל"א ח"ב ע' תקיב. וש"נ. ע' תרסד. סה"מ תרס"ה ע' שמא. ד"ה והביאנו לציון בסה"מ אעת"ר ע' קעז. סה"מ קונטרסים ח"א לב, ב. ד"ה צדקת פרזונו: תו"מ סה"מ תשי"ד ע' מח. תשכ"ט [וד"ה פדה בשלום] ע' סה. תשל"ט. תשמ"ח.

במד"ר כו' וכל חפצים: לעניני המאמר ראה ד"ה תורה צוה: במאמרי אדה"ז תקס"ו ע' שסז. אוה"ת ברכה כרך ד ע' א'תתנה. ד"ה צאינה וראינה בסה"מ תרל"ד ע' מ. וש"נ. סה"מ תרנ"ד ע' כו. סה"מ תש"ב ע' 36־49. ד"ה תורה צוה תשכ"ג בסה"מ מלוקט ח"ה ע' לז [בהוצאה החדשה — ח"א ע' קצה]. ד"ה לעושה נפלאות בתו"מ סה"מ תשכ"ז ע' סד. ד"ה ביום השמע"צ וד"ה ויוכלו בתו"מ סה"מ תשכ"ח ע' מח. ד"ה להּ"ע שמח"ת תשמ"ו. [אחדים מציונים הנ"ל הם בענין ירושה ומתנה בתורה כו' המבואר כאן במאמר, וראה בהנסמן עוד בענין זה בסה"מ תרל"ד שם הע' 5].

המאמר נמצא בגוכי"ק אדמו"ר מהר"ש בהנחות תרט"ז־י"ז [1029 רמז, א בכותרת: „בס"ד ש"ת" = שמחת תורה תרי"ז].

*

בד"ה ועשית ציץ בסה"מ תרכ"ט ע' עט כתוב: „ובד"ה יביאו לבוש מל' (ד"ו)". ואוצ"ל (ד"ז) — ראה בהערה שם.

לקוטי תורה

תורת שמואל

ספר תרכ"ו

כ"ו, בס"ד

זכור את יום השבת לקדשו. הקשה מהרמ"א אומרו לקדשו הלא שבת מקדשא וקיימא מאליו וגם אומרו זכור בקמץ דהל"ל בשבא כמו זכור רחמיך כו', ותי' כי פי' לקדשו להשפיע ולהוסיף בו קדושה על קדושתו וזהו ע"י שתקדש עצמך מהחול בעבודת ה' שיהי' הכנה אל השבת, ע"ד מי שטרח בע"ש עמ"ש מזה בת"א בד"ה ויקהל משה ובלק"ת בד"ה לבאר ענין יוהכ"פ, וזהו אומרו זכור בקמץ שהוא מקור זכירה מתמדת כו' עכ"ד. פי' ענין לקדש עצמך בחול זהו כענין חולין שנעשו עטה"ק הנז' בת"א בד"ה אני הנה בריתי אתך, וענין זכירה מתמדת אינו מתורץ עדיין. וי"ל כי זכור היינו קיום מ"ע כי זכור עם י"ה רמ"ח מ"ע, כמ"ש הבחיי ועי' בלק"ת בד"ה והי' לכם לציצית בפי' וזכרתם את כל מצות כו' למען תזכרו שתהיו בבחי' זכרים משפיעים כו', ועד"ז הו"ע זכור, ע"ד אשרי כשהוא איש ולא אשה, וענין אומרו את יום השבת בהיות ידוע שעיקר ענין המצות הוא ביטול היש לאין כמ"ש בד"ה את שבתותי פ"ג, ולכן צ"ל עול מצות ע' בד"ה ועתה יגדל נא, וכללות ביטול היש הוא ענין שבת כמ"ש בד"ה את שבתותי הנ"ל פ"ד, כי זהו ענין אל דעות כו' וע' בד"ה למנצח על השמינית בהקיצור ששבת שקולה כנגד כל המצות. והענין דארז"ל ברבות פ' בראשית ס"פ ט"ז והובא בבחיי שם ע"פ ויניחהו בג"ע לעבדה ולשמרה נתון לו מצות שבת ויניחהו כד"א וינח ביום השביעי, לעבדה ששת ימים תעבוד ולשמרה שמור את יום השבת, וצ"ל הלא לעבדה בג"ע זהו ציווי כמו לעבדה זו רמ"ח מ"ע שעי"ז עובדי' וממשיכין תוס' אור בג"ע, וששת ימים תעבוד אינו ציווי כלל. ויובן בהקדם מ"ש בילקוט פ' יתרו בשם המכילתא דפ"ב ב' זכור מלפניו ושמור מלאחריו מכאן שמוסיפין מחול על הקדש משל לזאב שטורף מלפניו ומלאחריו עכ"ל.

ב) **והענין** דהנה כתיב ושמרו בנ"י את השבת לעשות את השבת, פי' שע"י שמירת השבת עי"ז עושי' את השבת ע"ד ועשיתם את כל מצותי, כאלו עשאוני ע' בת"א ד"ה אשירה להוי', וע"ד עושי דברו דמתקנין

להאי דבר כענין ויעש דוד שם דעביד שמא קדישא, עד״ז הוא לעשות את השבת, וכמו לעשות לתקן, והיינו ע״י ושמרו כו׳ (בד״ה לבאר ענין יוהכ״פ פ״א) כי הנה להבין ענין השבת, בהיות ידוע כי התהוות העולמות אינו כמו הנשמה שמחי׳ את הגוף כי באמת אני הוי׳ לא שניתי ורק מהארה בעלמא שנק׳ בחי׳ מלכותו ית׳ ובכלל נחשב בחי׳ ירידה והשפלה כו׳, ובשבת מתעלה בבחי׳ פנימיות אוא״ס ב״ה וה״ז שביתה כאדם המדבר שמוריד ומשפיל שכלו בהדיבורי׳ וכשפוסק מלדבר חוזרי׳ המוחין למקורן כו׳, וז״ש ששת ימים עשה ולא כתי׳ בששת ימים, כי ששת ימים הם המדות בחי׳ ספי׳ הבנין שבחי׳ חסד הוא להיות עולם חסד יבנה מקור הדבור, משא״כ ג״ר אינו שייך כלל והוא בחי׳ חכים ולא בחכ׳ ידיעא (ומ״ש לעיל ממשל אדם המדבר שמוריד שכלו בהדיבורי׳ וכמו״כ בע״מ יש בהם שכל היינו בחי׳ מוחין דז״א עצמו כו׳, ולא חב״ד דאצי׳) ובשבת העלי׳ הוא בבחי׳ חכ׳, ולכן השביעי חביב שמתעלה לבחי׳ המוחין שלמעלה מהמדות כו׳, וכנודע שבשבת הוא מוחין דאבא כו׳ שלמעלה מהשתלשלות ע׳ בלק״ת פ׳ פקודי ובד״ה מצה זו, והנה החכ׳ נק׳ ראשית כמ״ש ראשית חכ׳ שראשית מורה ל׳ נקבה והיינו כמ״ש והחכ׳ מאין תמצא שלכן נק׳ ראשית שמקבלת מבחי׳ ראשון, היינו בחי׳ אני ראשון, וכמ״ש בזח״ג דרצ״ד א׳ אלף בלחודוי אקרי ראשון דכר, באלף גניז מאי דלא אתיידע, כד אתחבר האי אלף באתר אחרא אקרי ראשית ופי׳ המק״מ בספה״מ א׳ בלחודוי אקרי א״א ונק׳ ראשון דכר כי שם אינו שייך נקבה ובו גניז רדל״א, וכשמאיר א״א בחכ׳ שהוא ראשית הע״ס כו׳ ולע״ל נא׳ ראשון לציון הנה הנם, וכמ״ש בד״ה בשעה שהקדימו שענין בקדמין גבוה מבחי׳ ראשית חכ׳, והנה ע״י המצות נמשך בחי׳ אמת הוי׳ שהוא בחי׳ אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי כו׳, ולכן מברכין אשר קדשנו, אשר אותיות ראש וזהו וקראת לשבת ענג שבחי׳ זו הוא לקדשו להוסיף בו קדושה על קדושתו כו׳.

ג) **וזהו** לעבדה כמד״א ששת ימים תעבוד, שהוא העבודה במעשה המצות כי ששת ימים עשה ולא בששת כמ״ש בר״ח שעה״ק פ״ב שהם ו״ק דאצי׳ שבהם וע״י הי׳ ברה״ע כי חסד הקב״ה אינו כמו חסד שלמטה שגורם ההשפעה, משא״כ למעלה החסד עצמו הוא המחי׳ כמ״ש כי טוב חסדך מחיים, מכלכל חיים בחסד ע׳ באגה״ק סי׳ ט״ו בפי׳ ואנכי עפר ואפר כו׳, אך הנה כ״ז הי׳ בשי״ב אמנם ע״י חטא עה״ד נסתלקו המדות דאצי׳ ואינו מאיר רק ו״ק דיצי׳ ועשי׳ ורק ע״י לבוש דק״נ ולכן נק׳ חול היפך הקדושה, חול ל׳ חילול וכמ״ש ולא תחללו את שם קדשי, וכמו אשה חללה, ולכאו׳ למה יקראו חול הלא בהם נבה״ע כנ״ל, אמנם לולי חטא אדה״ר לא הי׳ חול שהרי נא׳ ויניחהו בג״ע כו׳, ורק ע״י החטא, וכתי׳ גם את העולם נתן בלבם, ולכן כשנעשה האדם חול נעשה גם ימ״ב חול, ששולט בהם עה״ד טו״ר, וכמו בנח דכתי׳ ויחל נח שנעשה חולין, ולזה הוא עבודת האדם לתקן ימי החול ע״ד חולין בטהרה או חולין שנעשו עטה״ק ע״י קיום המצות בהיומין אק״ב, ועי״ז מתקן היומין כנודע מענין ימים יצרו, וע׳ בזהר ויקהל דרד״א, ובפי׳ הרח״ו

בשעה"ק פ"ב שפי' נכון יותר מפי' המק"מ וע' באמור דצד"ב ובפקודי דרכז"אב ובמק"מ שם ובנח דעו"ב.

ד) **ועכ"ז** יובן המכילתא משל לזאב שטורף מלפניו ומלאחריו, שר"ל מה שמתבררי' ימי החול להיות נעשו עטה"ק זהו כמו הזאב שטורף וחוטף מבחי' חול עה"ד להעלותו בבחי' קדש, ולכן בא"ח נאמר ותתן טרף לביתה, וכתי' טרף נתן ליראיו. והענין דכתי' בנימין זאב יטרף ות"א בארעי' תשרי שכינתא ובאחסנתי' יתבני מקדשא, וצ"ל איך המשיל השראת השכינה לזאב שטורף שאינו ענין זל"ז, ואם נא' על אכילת מזבח הלא נא' בבקר יאכל עד שת"א על התמידין שנים ליום, וא"כ זאב יטרף קאי על השראת השכינה. והענין דאיתא בזהר אמור ד"צ א' ע"פ טרף נתן ליריאיו דאיהו נטלא מאתר רחיקא עילאה כמד"א ממרחק תביא לחמה, ובמק"מ בשם נ"ב מהרח"ו שהוא חכ' דכתי' מרחוק הוי' נראה לי, וע' בזהר שמות די"ב ב' ע"פ ותתצב אחותו מרחוק ובמק"מ שם.

והענין שיש ב' בחי' הא' סדר השתלשלות והב' מה שלמעלה מהשתל' וזהו ההפרש בין מוחין דאבא למוחין דאימא ע' בלק"ת בד"ה מצה זו ובד"ה אלה פקודי פ"ב, ולכן בחי' החכ' נק' מרחוק הוי' נראה לי כמ"ש אמרתי אחכמה והיא רחוקה, ע' בד"ה ביום השמע"צ הג' שהחכ' מאירה בבחי' ריחוק מקום, ובד"ה כי המצוה הזאת בפי' ולא רחוקה היא, וז"ע ממרחק תביא לחמה שקאי על לחם התורה שנמשכת מלמעלה מהשתלשלות ולכן נשפלת למטה בענינים גשמי' כמ"ש בד"ה צאינה וראינה השני פ"ג, ע' בד"ה ראשי המטות בפי' לכו לחמו בלחמי, ולכן בחי' זו נק' טרף שמושאל ממזון החי' שבא ממרחק ולא כמו הבהמה שניזונית מצמח האדמה שמצוי וקרוב לה, וכמ"ש הכפירי' שואגים לטרף להיותו בא ממרחק, וכמו"כ יובן למעלה שיש בחי' שנמשכת בבחי' השתל' ממכ"ע אינו נק' טרף, אבל ההמשכה מאתר רחוק מבחי' מרחוק בחי' סוכ"ע, עז"נ טרף נתן ליריאיו הטריפני לחם חוקי, בחי' כי חוק נמשך מאותיות החקיקה, וכמ"ש במ"א ההפרש בין עילת העילות לסיבת הסבות, אשר מקור השתלשלות עו"ע נק' עילת העילות ושרשו מהקו וחוט ונק' ממכ"ע, אבל סיבת הסיבות הוא מקור אור הסוכ"ע שלא כדרך עו"ע כ"א סבת הסבות ע"ד כי הוא צוה ונבראו ומשם נמשך שלא כדרך השתל' כ"א כמו בחי' טרף, גם טרף פי' הרמ"ז ע"ב רי"ו, שז"ע ויעבור שהוא המשכה עליונה מאד, וזהו נמשך ליראיו כדכתי' יראו את הוי' קדושיו כי אין מחסור ומבואר במ"א שבחי' אין הוא מ"ש והחכ' מאין ממלא כל המחסור של יראיו, וזהו בנימין זאב שקאי על השראת השכינה, כי כדי שיהי' השראת השכינה בהתגלות בעשי' ובמקום גשמי הוא ע"י שההמשכה באה מלמעלה מעלה, שלכן נק' קד"ק ע' בד"ה שבת שבתון ובד"ה מזמור שיר חנוכת גבי ענין מזון לבוש בית, ולכן נק' טרף ע"ד טרף נתן ליראיו, גם כענין בני חיי ומזונא לאו בזכותא תלי' אלא במזלא כו' דפי'

שאינו ע"פ הדעת וכך ה"ע טרף, וזשארז"ל ברבות בלק ע"פ הן עם כלביא יקום, מתגברין כאריות וחוטפין ק"ש, טרף ק"ש שעל המטה, ובבחיי חוטפי' המצות ק"ש ותפילין בזריזות, וגם פי' וחוטפין כמו טרף, שנמשך מאתר רחיקא, ועד"ז חוטפין א' דאחד בחי' קוש"י שאינו נתפס רק ברמיזא, מה תצעק אלי בעתיקא תליא.

ה) **אך** טרף והמשכה שלמעלה מהשתלשלות באה בבחי' העלאת מ"ן בחי' טרף מאתר רחיקא מטורי חשוכא והיינו רפ"ח ניצוצין בזח"ג רמ"ט ב' בירור ק"נ, וז"ע המזבח בחי' זאב שחוטף נה"ב שמק"נ ומעלה למעלה, והגם כי פתח במזבח וסיים בשולחן עכ"ז בירור שע"י השולחן הוא רק ע"י הבינה, אבל המזבח בחכ' אתברירו, לכן תפלה במקום המזבח, וקודם התפלה אסור לאכול, כי ח"ס הוא בחי' ביטול, ולכן המזבח הי' בחלקו של בנימין בחי' צדיק אשר דוקא אחותי בת אבי היא בחי' ביטול, משא"כ מבינה רק עד הוד אתפשטת ולכן נמשך להיות בבוקר יאכל עד כענין שובה ישראל עד ע' בלק"ת ד"ה שובה ישראל ענין עד, ועד"ז יובן ענין שבת שנמשל לזאב מה שטורף מחול שיהי' קדש וע"ד זכור זכרוהו מאחד בשבת וכנ"ל בענין ששת ימים תעבוד שיהי' ע"ד חולין שנעשו עטה"ק ע"י המצות וד"כ ז"ע ק"ש ותפלה שבחי' התפלה שבכל יום הוא הארה מעין השבת, כי תפלה במקום קרבנות וכמו בנימין זאב יטרף, וכמו בקרבנות אש שלמעלה יורד כמו"כ בתפלה אית רצון ואית רצון, ע' בד"ה ויקהל משה, ובחי' רצון שלמעלה מהדעת חוטף הנה"ב, שמור שיתא סדרי משנה, וזהו ויחל משה שעשה את המר מתוק היינו שע"י התפלה הפך מבחי' חול לקדש, וז"ע המתיקות גילוי תענוג עליון, וזהו שיננא חטוף ואכול, ולכן אומרים בשבת שוכן עד ע"ד בבקר יאכל עד, ומה ששבת נק' זאב שטורף זהו רק לפניו אבל בשבת עצמו וגר זאב עם כבש כמ"ש בילקוט בישעי' ק' י"א סי' רפ"ה שע"ז נא' מזמור שיר ליום השבת שמשבית מזיקין מן העולם, וא"כ גם בקדושה אינו שייך זאב יטרף, כי אז אצ"ל טירוף כי הנה"ב בטל ממילא, וא"צ מלחמה ולכן נק' מנוחה, ורק מלפניו הוא טורף.

והנה בספרי המחקר מביא איך שנבראו בחיות הדורסות הצפרנים והפה והשינים ובהנדרסי' נברא כלי הבריחה כמו רגלים קלים לרוץ, כדי שלא יהי' מיניהם נפסדי', אשר נגלה לעין אשר כ"ז הוא בחכ' נפלאה ובכוונות מכוון שיהי' הזאב טורף ומ"מ יוכל הכבש לברוח, והקשו ע"ז כי זהו לכאו' תמוה וכעין עול ח"ו למה היתה כזאת כמבואר בכוזרי מ"ג ססי' י"א, ותירצו כי זהו חכ' נפלאה וכוונה שלמעלה משכלינו, וכמו שכל הבריאה יש מאין היא למעלה משכלינו, ולפמ"ש אפשר להבין אפס קצהו, כי למעלה ענין הזאב הוא גבורות דקדושה כענין בינה דינין מתעריין מינה, ואין הדינין נמשכי' מהבינה כ"א על מי שאינו מתבונן בגדולתו ית' כמ"ש ידע שור קונהו כו' עמי לא התבונן, והו"ע רוח הבהמה היורדת למטה היינו נה"ב שנמשכה

מק״נ, אך למעלה מהבינה אינו שייך שום דין כי קמי׳ כחשיכה כאורה ואם צדקת מה תתן לו, וארז״ל שנבה״ע במדה״ד ובמדה״ר שאלמלא נברא במדה״ר לבד ולא הי׳ שום עונש הי׳ העולם רשעי׳ ח״ו ומדה״ד זהו טובה לעולם שעי״ז יומשך היראה ועי״ז יצדיקו מעשיהם, וז״ע הזאב שבקדושה גבורות דקדושה הנמשכי׳ מהקדושה להכות ולטרוף רוח הבהמה היורדת למטה ולהעלות נפשה למעלה בשרשה, ועד״ז נק׳ המזבח זאב שמברר ק״נ והוא מהגבורות דקדושה ולכן נק׳ בנימין זאב יטרף כי בנימין הי׳ צדיק גמור ומת רק בעטיו של נחש, א״כ בירור הנה״ב שלו להפריד ממנה כל הרע זהו כמשל הזאב שדורס וטורף הבהמה, וע״כ נברא גם למטה ענין דריסת הזאב בבהמה להיות מלפנו מבהמת הארץ, שיהי׳ האדם מעורר בנפשו גבורות דקדושה על נה״ב וכמארז״ל לעולם ירגיז אדם יצ״ט על יצה״ר, עמ״ש בת״א ע״פ וגם אתה תדין את ביתי, ומ״מ כ״ז עכשיו אבל לע״ל שיתברר ק״נ אזי נא׳ וגר זאב עם כבש, וזהו מזמור שיר ליום השבת להיות והשבתי חי׳ רעה מן הארץ, והיינו כיון שאז יהי׳ הכל בחי׳ ביטול ולא יצטרכו לבחי׳ גבורה ודין הנ״ל הנמשך מהבינה דדינין מתערי׳ מינה, וכן בחכ׳ יש שרש דין אבל לע״ל לאחר הבירור שע״י חו״ב אזי יהי׳ התגלות הכתר שכולו רחמים ואין שם דין כלל ויהי׳ גילוי רח״ר ועז״נ ונתתי שלום בארץ כו׳.

בס״ד. משפטים, כ״ד

ויראו את אלקי ישראל ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר וכעצם השמים לטוהר, וארז״ל בחולין פ״ו דף פ״ט א׳, בזכות מחוט ועד שרוך נעל זכו בניו לחוט של תכלת ולרצועה של תפילין, בשלמא רצועה של תפילין דכתי׳ וראו כל עמי הארץ כי שם הוי׳ נקרא עליך ותניא ר״א הגדול אומר אלו תפילין שבראש, ופי׳ רש״י דאיכא דכתי׳ ויראו ממך, אלא חוט של תכלת מאי היא, דתניא רמ״א מה נשתנה תכלת מכל הצבעונים לפי שתכלת דומה לים וים דומה לרקיע ורקיע דומה לאבן ספיר ואבן ספיר דומה לכסה״כ דכתי׳ ויראו את אלקי ישראל ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר וכתי׳ כמראה אבן ספיר דמות כסא, ופי׳ רש״י ז״ל כשהקב״ה מסתכל בכסה״כ זוכר מצוה זו שהיא שקולה כנגד כל המצות, ופי׳ הרש״א בח״א שענין ים דומה לרקיע כו׳ זהו קישור ג׳ עולמות עולם התחתון בעולם הממוצע שהוא הרקיע כו׳ ועולם האמצעי בעולם המלאכים כו׳, וי״ל שקאי על ג׳ עולמות בי״ע, ועולם המלאכים כוונתו על עולם הבריאה שהם ד׳ חיות המרכבה מיכאל מימין בחי׳ פני ארי׳ וגבריאל בחי׳ פני שור כו׳. וביאור הענין י״ל כי הנה ד׳ כנפי הטלית הם ד׳ חיות המרכבה כנודע, ע׳ בד״ה ועשו להם ציצית הנדפס

בסידור, ובהגהות על מאמר הנ"ל, והטלית הוא בחי' לבוש מל' וכמ"ש ה' מלך גאות לבש, שבחי' מל' היא בחי' לבושו ית' והוא בחי' מ"ש היא מתהלכת בין החיות שקאי על בחי' המל' שהיא מתהלכת בין החיות הם ד' חיות המרכבה שהם כנפי הטלית כו', וכדוגמא זו הוא שנים עשר בקר והים עליהם מלמעלה ששנים עשר בקר הם ג"כ ד' חיות המרכבה ובחי' הים שעומד עליהם מלמעלה הוא בחי' המל' שהיא העומד על ד' חיות המרכבה מלמעלה וה"ז כמו היא מתהלכת בין החיות רק שזהו מלמעלמ"ט וזה מלמטלמ"ע, וכנודע שיש ב' בחי' הילוך הא' הוא מלמעלמ"ט והב' הוא מלמטלמ"ע, וזהו ההפרש בין י"ב בקר והים עליהם מלמעלה שזהו מלמטלמ"ע והיא מתהלכת בין החיות הוא מלמעלמ"ט. והנה בכלל שני בחי' הילוך האלו הם ב' בחי' תורה ותפלה שהתורה היא מלמעלמ"ט, וכמ"ש וירד הוי' על הר סיני, וע"י עסק התו' האדם ממשיך על נפשו השראת אלקותו ית', וכמארז"ל שנים שיושבין ועוסקי' בתורה הקב"ה כו' שנא' אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע כו' ומנין שאפי' אחד כו', וע"י התפלה הוא בחי' ההילוך מלמטלמ"ע כנודע שהתפלה הוא בתחלה הזדככות החומר בכדי שיוכל לקבל וע"י הזיכוך בק"ש ותפלה עי"ז מתעלה נפשו לקבל מבחי' אוא"ס ב"ה, וכנודע מענין הסולם שע"י הסולם עולים ויורדים בו, והיינו שע"י התורה נחשב בחי' ירידה שהוא ירידת והמשכת אוא"ס ב"ה למטה כו', וע"י עולים בסולם לקשר ולחבר את נפשו המלובשת בגוף לשורש ומקור הנשמה, ועל ב' בחי' הילוך אלו נא' והתהלכתי בתוככם שמשמע ב' בחי' הילוך הנ"ל היינו ההילוך בתורה ובתפלה כו'.

קיצור. שע"י שאמר אברהם מחוט ועד שרוך נעל זכו בניו לשתי מצות ציצית ורצועה של תפילין, וענין ים דומה לרקיע שקאי על ג' עולמות, כי ד' כנפות הם ד' חיות המרכבה, והיא מתהלכת בין החיות היא בחי' מל', וכמו י"ב בקר והים עליהם מלמעלה רק שזהו מלמטלמ"ע ובציצית מלמעלמ"ט, וזהו ענין ב' בחי' הילוך תורה ותפלה מלמטלמ"ע ומלמעלמ"ט.

ב) **והנה** מה שפי' רש"י ז"ל שהקב"ה מסתכל בכה"כ וזוכר מצות ציצית ששקולה כנגד כל המצות, כי ציצית עולה ת"ר ועם ח' חוטין וה' קשרי' עולה תרי"ג, והיינו בחי' תרי"ג מצות להודיענו ענין הציצית ששקולה כנגד כל המצות, וכמארז"ל שבאו ד' ציציותיו וטפחו לו על פניו הרי שע"י מצות ציצית זכה להנצל מעבירה חמורה, כי ציצית הם מצמ̇ר שהם שערות הרחלי' והכבשי', שרומזים לבחי' ושער רישי' כעמר נקי שהיא בחי' גבוה מאד כו' כידוע, ולכן היא כנגד כל המצות, כי רמ"ח פקודין הם בחי' רמ"ח אברי' דמלכא שהוא בחי' ז"א, אבל ע"י ציצית שהם מלשון ויקחני בציצית ראשי שממשיך מבחי' שער רישי' ולכן שקולה כנגד כל המצות להיותם מבחי' הגבוה יותר כו', ובסוטה די"ז א' הביא ג"כ מאמר הנ"ל ים דומה לרקיע ופי' רש"י ז"ל בא ללמדך שכל המקיים מצות ציצית כאלו הקביל פני

שכינה, והיינו כנ"ל שד' כנפי הטלית הם ד' חיות המרכבה והטלית הוא בחי' היא מתהלכת בין החיות, לכן כל המקיים מצות ציצית כאלו הקביל פני שכינה שהיא בחי' מל' כו'.

ובמנחות דמ"ג ב' פי' רש"י ז"ל דומה לים שנעשו בו נסים לישראל, א"כ יש להעיר מענין קי"ס לענין ציצית, והענין דהנה בקי"ס נא' מה תצעק אלי ופי' בזהר בעתיקא תלי' מלתא, כי להיות הפך ים ליבשה צ"ל נמשך מבחי' גבוה מאד והיינו שאמרו בעתיקא תלי' מלתא, וכמו"כ חוטי הציצית הם מצמר שהוא בחי' שער רישי' כעמר נקי. וביאור ענין בחי' שער רישי' יובן ע"פ משנ"ת בלק"ת בד"ה אני ה' אלקיכם דרוש השני, שיש בחי' שער בימין היינו כמ"ש זה השער לה', ויש בחי' שער בשמאל הוא כמ"ש ושער רישי' כעמר נקי, פי' עד"מ השערות שגידולם הוא מהמוח אבל הוא הארה חיצוניות ממנו עד שבהחתך השערה ממנו אינו מרגיש במוח, וכך עד"ז למעלה התורה נק' בחי' שערות כמ"ש קווצותיו תלתלים תלי תלים של הלכות, כי אורייתא מחכ' נפקת והמשכה זו ממקור התענוגי' נק' בשם שערה כי מקור התענוג הוא בחי' עצמותו ית' ואינו עד"מ התענוג שלמטה באדם שמתענג מאיזהו דבר שמקבל ממנו התענוג ואפי' תענוג הנשמות בעוה"ב הרי הם ניזונים ומקבלים הענג מזיו השכינה כו' משא"כ בו ית' שאין לך דבר שחוץ ממנו ית' והוא המדע כו', ובחי' תענוג שבו הוא בחי' עצמיות התענוג, שהוא עצמו בחי' תענוג וזהו שנק' מקור התענוגי' כי הוא מקור לכל בחי' התענוגי' שלמטה ואמנם גילוי והמשכת התענוג משם הוא ע"י צמצום שמתצמצם התענוג להיות מאיר בחכמת התורה, וזהו בחי' שערות עד"מ בחי' צמצום חיות המוחין בשערה כו', וזהו ג"כ ענין תענוג הנשמות בג"ע שהוא ג"כ מחכמת התורה, כנודע שבג"ע התחתון הוא לימוד פנימיות של התורה המושגת לנו כו' וג"ע העליון הוא בחי' רזי דרזין כו', וכ"ז הוא בחי' שער רישי' כו', אמנם המצות הם יותר נעלי' שממשיכים מעצמיות התענוג שלמעלה מגילוי התענוג המתצמצם ע"י שערות ונמשך בחכ' וכמ"ש מרוב כל פי' למעלה מתענוג האלקי שהוא ג"ע העליון שהוא בחי' צמצום כמארז"ל ביו"ד נברא העוה"ב, ועליהם הוא שנא' לבושי' כתלג חיור, וכנודע שהמצות נק' לבושי' פי' עד"מ הלבוש שמעלים ומסתיר את האדם המלובש בו כך שרש המצות הוא מבחי' מקור התענוגי' שהוא בבחי' העלם ואינו מתגלה בבחי' חכ' והשגה כו', אבל הוא נמשך ע"י מצות מעשיות כו', כי תרי"ג מצות דאורייתא וז' דרבנן הם תר"ך שהם בחי' תר"ך עמודי אור עד"מ העמוד שמחבר כו', והיינו משום דנעוץ סופן בתחלתן וע"י קיום המעשה יכולים להמשיך ממקור התענוגי' כו', שהוא מה שאינו מתגלה בחכ' כו', והנה מצות ציצית שקולה כנגד כל המצות כנ"ל וכנודע ג"כ דציצית גימ' ת"ר ועם ח' חוטין וה' קשרים הם תרי"ג, והענין כי בציצית יש בו מב' הבחי' הנ"ל לבושי' ושער רישי' כי הטלית עצמו הוא בחי' לבושי' בחי' פריסו דמלכא, ובפ"ק דר"ה די"ז ב' מלמד שנתעטף הקב"ה כשליח צבור, וכ'

מהרש"א בח"א וז"ל ובספר ישן מחכ' המקובלי' מצאתי וז"ל נתעטף הקב"ה באותו טלית לבנה שנתעטף בברייתו של עולם שעליו נא' עוטה אור כשלמה שמבהיק מסוף העולם ועד סופו כו' עכ"ל, ע' בד"ה יביאו לבוש מל' והציצית הם בחי' שערות וכמ"ש ושער רישי' כעמר נקי כו', נמצא מבואר כי בחי' שערות הוא בחי' התענוג המתצמצם בחכ', והטלית עצמו הוא בחי' לבושי' שהוא בחי' עצם התענוג, וז"ע הציצית שהם על כנפי בגדיהם דוקא, ולכן תכלת דומה לים שנעשו בו נסים לישראל שהוא קרי"ס ששניהם ענינם א' כו'.

קיצור. שמצות ציצית שקולה כנגד כל המצות, ציצית גימ' ת"ר ועם ח' חוטין וה' קשרי' תרי"ג, והם מבחי' שער רישי', ולכן הוא כנגד כל המצות רמ"ח פקודין רמ"ח אברין דז"א, וגם כל המקיים מצות ציצית כאלו הקביל פני שכינה שכנפי הציצית הם ד' חיות המרכבה, והיא מתהלכת בין החיות כו', וענין דומה לים שנעשו בו ניסים לישראל, נמצא הוקשו ציצית לקי"ס כי קרי"ס בעתיקא תליא והציצית הם מבחי' שער רישי' הוא בחי' התענוג המתצמצם בחכ', אמנם הטלית הוא בחי' פריסו דמלכא בחי' עצמיות התענוג וב' הבחי' נמצא בציצית כי בציצית נא' על כנפי בגדיהם דוקא, ולכן הוקשו זל"ז כו'.

ג) **והנה** בת"י מפרש הפסוק ויראו את אלקי ישראל, וזקפו נדב ואביהו עינייהו וחמו ית איקר אלהא דישראל ותחות אפיפורי' דריגלי' דמיצע תחות כורס' כעובד אבן ספירינון מדכר שעבודא דשעבידו מצרים ית בני ישראל בטינא ובליבנין והוה נשי' בטשו ית טינא עם גבריהון הות* תמן ריבא מפקנתא מעברתא ואפילת ית עוברא ואיתבטש עם טינא נחת גבריאל ועביד מיני' לבינתא ואפיקי' לשמי מרומא ואתקנא גלונדק תחות אפיפוריאן דמארי עלמא זיוי' הי כעובד אבן טבא והי כתקוף שפר שמי' כד הינון בריריז מן ענניא, נמצא מפרש שלבנת הספיר הי' ע"י שעבוד מצרים, והיינו כמ"ש רז"ל בירושלמי סוכה פ"ד ויראו כו' ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר זו עד שלא נגאלו אבל משנגאלו היכן דרכה של לבינה להינתן שם היא נתונה מעשה לא נא' כ"א כמעשה היא וכל ארגלי' שלה, ופי' היפ"מ שפי' ויראו כו' היינו במקום שהי' תחלה לבנת הספיר ראו כעצם השמים לטוהר, וזה אינו כפי' הת"י שמפרש שראו שהלבנה היא כעצם השמים כו', א"ר מייאשה בבבל כתי' כמראה אבן ספיר ובמצרים נא' לבנת הספיר ללמדך כשם שהאבן קשה מן הלבנה כן שעבודה של בבל קשה משעבוד מצרים, ופי' היפ"מ לפי שבמצרים הי' השעבוד בחומר ובלבנים שעבוד גופני, אבל בבבל העבירום על דת כו'.

הות . . עם טינא נחת: שורה זו ניתוספה ע"פ כת"י 2111.

וביאור הענין יובן ע"פ מ"ש בענין ההפרש בין לבנה לאבן דהנה ידוע בע"ח בכ"ד דבחי' מ"ה הוא המברר ב"ן וידוע דבחי' מ"ה וב"ן יש בהם אורות וכלים ובחי' הכלים היינו בחי' האותיות כי בשם מ"ה יש אותיות דשם מ"ה, וכן בשם ב"ן יש בחי' אורות וכלים והכלים הם בחי' אותיות דשם ב"ן. וביאור ענין אותיות אלו דשם מ"ה, הנה ידוע דבחי' מ"ה הוא בחי' החכ' שהוא בחי' כח מ"ה, והוא בחי' הביטול שבא מצד בחי' החכמה דוקא כידוע, והנה בהכרח לומר שיש בחי' כלי להכיל ולקבל בחי' ביטול זה שבחכ', כי א"א לדבר מה להתקיים במציאותו בלתי איזה כלי ולבוש שיתלבש בו והיינו בחי' אותיות שבשכל שהן נק' בחי' כלי שבו מלובש בחי' ביטול זה, ובחי' אותיות הללו הם המביאות בחי' ביטול זה לידי גילוי מן ההעלם כו' והיינו כמ"ש מכון לשבתך כו', פי' שבחי' אותיות אלו נעשי' בחי' מכון לבחי' גילוי אוא"ס שבחכ' כמו עד"מ הבית הבנוי מאבנים כו' שהוא מושב האדם כו', והנה בחי' אותיות דשם מ"ה נק' בשם אבנים פי' אבן א' ב"ן אלף הוא מבחי' מ"ה שהוא במילוי אלפין כנודע, ובחי' אותיות הנק' כלים שבש' מ"ה נק' אבן א' ב"ן בחי' ב"ן דמ"ה, וכמו עד"מ האבנים שהם בריאה בידי שמים כך בחי' אותיות הללו יורדים מלמעלה מבחי' עצמיות כמו עצם האור כו', והיינו ג"כ בחי' אותיות שבבחי' המשכת מ"ד שבא ונמשך בבחי' חכ' דוקא, שאמרו בזהר דטפת אבא נק' יו"ד והוא נק' אבנא ג"כ וכמ"ש תשתפכנה אבני קדש כו', וכמ"ש בזהר ע"פ והבית בהבנותו אבן שלימה כו', ובחי' אותיות דשם ב"ן הם ג"כ בחי' גילוי שנק' בשם כלי, אך הם כלי ומכון לבחי' ב"ן דוקא, וענין בחי' הב"ן היינו בחי' ביטול היש לבד ולא בחי' ביטול העצמי בש' מ"ה הנ"ל וכמו שאמר משה ונחנו מ"ה להיותם מבחי' חכ' וכנ"ל, אבל בחי' ב"ן היינו רק ביטול הנעשה דהיינו מה שבחי' היש יבוטל ממציאותו ויתהפך להיות אין כמו מחנה מיכאל שמתפעלי' באהבה ונק' יש כי יש מי שהוא מתפעל כו', וכאשר יבואו לבחי' ביטול כמ"ש בעמדם תרפינה כנפיהם כו' שהם בחי' הגדפין באהוי"ר ה"ז נק' בחי' ביטול היש בלבד ואינו בחי' ביטול עצמי, והיינו בחי' ב"ן בחי' מל' המלובש בנבראי' עד שנעשה בחי' ביטול בהעלאות מ"ן וכמ"ש וצבא השמים לך משתחוים, וכמארז"ל למה צדיקים דומי' בפני השכינה כנר בפני האבוקה, שמפני גילוי שכינה מתבטלי' ונכללי' באור האלקי כביטול והתכללות הנר בפני האבוקה, וכמאמר הושיט הקב"ה אצבעו הקטנה ביניהם ושרפן כו', וכיוצא בזה כו'.

והנה גם לזה הביטול הנמשך בבחי' ביטול היש כנ"ל צריך שיהי' אליו בחי' כלי שיהי' לו למכון והוא בחי' אותיות דשם ב"ן והיינו גופי הנשמות והמלאכים בע"ג שנכללי' בבחי' ביטול זה ומתהפכי' מיש לאין כו' ונק' אותיות מפני שהם כלי ומכון לבחי' התגלות זאת, וגם הם נק' אותיות שע"י ובעבורם נמשך גילוי אלקי זה מן ההעלם כו', וגם הנה בבחי' העלאת מ"ן הנה בחי' אותיות הללו דשם ב"ן היינו בחי' הנשמות ומלאכים שמהם נעשה גוף המ"ן וכדמיון המאכלי' שמהם נעשה מ"ן כו', ונמצא מובן שבחי' אותיות

דשם מ"ה הן בחי' המשכה עצמיות משא"כ בחי' אותיות דשם ב"ן שהוא נעשה ע"י אדם שהוא בחי' מ"ה המברר ב"ן וכנודע שאדם נק' מ"ה, ולכן אדם בגימ' מ"ה, וזהו כלליות ההפרש בין בחי' מ"ה לבחי' ב"ן. ובכ"ז יובן ההפרש בין הלבנים לאבנים שהלבנים נעשי' בידי אדם ששורפן בכבשן ונעשי' קשי' כאבן ומוכשרי' לבנין כאבנים, והיינו בחי' אותיות דשם ב"ן, וז"ז ותהי להם הלבנה לאבן, כי מע' לשון ברורו שפה אחת ודברים אחדים לפי שנתהפכו ע"י שריפה בידי אדם שם מ"ה, וכמו שאמרו הבה נלבנה לבנים שהם ע' לשון ונשרפה לשריפה, כי דור הפלגה הם שנתפלגו לע' לשון אח"כ ותחילה היו כולן שפה אחת כו', אבל בחי' אותיות דשם מ"ה היינו בחי' אבנים שנעשי' בידי שמים, והיינו פי' אבן א' ב"ן כנ"ל, ואמנם לאחר בירור המ"ן ונכלל במ"ד אמר ותהי להם הלבנה לאבן ממש כו'.

והנה להבין זה בתוס' ביאור ילה"ק מארז"ל אני חומה זו תורה, ולכאו' מאמר זה אינו מובן מהו שייכות בחי' התורה להיות נק' בשם חומה. אך הענין הוא דכתי' כי כארבע רוחות השמים פרשתי אתכם וארז"ל לא גלו ישראל אלא כדי להוסיף עליהם גרים, ולכאורה זה פלאי שהרי לא נמצא ג' א' מאלף והכתוב אומר וזרעתי' לי בארץ וכלום אדם זורע קב אלא כדי להוציא כמה כורין. אך הענין הוא כי זהו בחי' העלאות הניצוצות מעולם התהו שנפלו בבי"ע וכמ"ש וימלוך וימת כו', וכאשר גלו ישראל לבין או"ה והם שוכני' תחת הע' שרים ומבררין אותם הניצוצות ומעלי' אותם לשרשם כי הרי הם מולידי' שם בנים וב"ב והנפש הבאה בגוף מתלבשת בחומר גופני שבא מע' שרים ואח"כ עוסקים בתומ"צ מבררין ומעלין החומר גופני עם כל העניני' הגשמי' דנוגה השייכים אליו כמו מזון ולבוש ומו"מ וכיוצא, וד"כ הנה עיקר ההעלאה הוא עליית הלשון של אותו האומה כמו שגם בימי התנאים והאמוראים דברו בל' ערבי ובל' ארמי וגם כשלמדו תורה שבע"פ הוצרכו לדבר באותו לשון שרגילי' לדבר בהיותם תחת האומה שהיתה שולטת עלי', כמו לשון ארמי שהיו משתמשים בו לכל צרכי מו"מ וכל עסקי' וכמו עכשיו שמדברים בל' אשכנז, וגם בלימוד תושבע"פ הלימוד הוא להסביר הכל בל"א כמו שהי' בימי חכמי הגמ' בל' ארמית כמו שאו' הכי השתא אי אמרת בשלמא וכיוצא בזה ועכשיו צריך לפרש הכי השתא בל"א והכל א' שב' הלשונות ל"א ולשון ארמית הם מע' לשון ולא לה"ק וא"כ מה שמדברים בתושב"כ או שבע"פ בע' לשון היינו בחי' ההעלא' של הע' שרים כי הרי נתהפכו האותיות והלשון שלהם להיות מהם צירופי אותיות בתושב"כ ותושבע"פ וכמו תרגום דתושב"כ בל' לעז כמו בדור הפלגה שאמרו הבה נלבנה לבנים, שהוא בחי' היפוך הע' שרים ללה"ק, וכך הוא בחי' העלאת הע' שרים מהיפוך לשון האומה ההיא כשמדברי' בו בתושב"כ ובתושבע"פ רק שצריך תחלה לשורפן כמו ששורפין הלבנה בכבשן והיינו ע"י מס"נ בתפלה באומרו בכל לבבך כו', ואז יאירו צירופי אותיות הלשון ההוא כשידבר בו בתושב"כ ושבע"פ, להיות מהם תורה שלימה משא"כ בלא דו"ר לא פרחת

לעילא צירופי אותיות ההם ואינם מאירים כלל וכלל ונשארו תחת אותו השר למטה, וכמ"ש ונשרפה לשריפה ואז ותהי להם הלבנה לאבן כו', וזהו לא גלו ישראל אלא כדי להוסיף כו' דהיינו בחי' אורות וניצוצות דתהו שנפלו בע' שרים בע' לשון וישראל הדרים תחת אותה האומה מדברים בלשון ההוא בתורה כו' הרי הם מעלין אותם ע"י עסק תורתן כו', כי כארבע רוחות השמים פרשתי אתכם, וזרעתי' כתיב וכלום אדם זורע קב כו' והרי ניתוספו ניצוצות עד אין שיעור כו', וזהו ג"כ מ"ש אני חומה זו תורה פי' שיש בתורה ב' מיני אותיות הא' בחי' האותיות שנק' אבנים שהם בחי' האותיות דתושב"כ שנמסרו למשה בסיני בדקדוק לה"ק בחסרות ויתרות, והב' בחי' אותיות דתושבע"פ שבאה לפרש תושב"כ ובאיזה לשון שיתפרש הכל הוא מע' לשון וכמו תרגום התורה ולשון הגמ' וכיוצא וזהו הנק' חומה שכמו החומה עשוי' מלבנים והלבנים נעשים בידי אדם בשריפת הכבשן, כך בחי' אותיות התורה דתושבע"פ נמשלו ללבנים של חומה אמנם גם הם מוכשרי' לבנין כאבנים ממש אחר תיקון שלהם וזה"ע לבנת הספיר הן בחי' האותיות דתושבע"פ שמע' לשון שנמשלו ללבנים שנשרפו בכבשן כו', והוא בחי' היפוך ובירור דנוגה כנ"ל והוא בחי' אותיות דשם ב"ן שנעשה בידי בחי' שם מ"ה, ולכך נק' ספיר כמ"ש מקום ספיר אבנים פי' אבנים הם אותיות דתושבע"פ ממקום ספיר הוא והספיר הוא אבן שנזדכך חומריותו עד שמאיר ביותר כי ספיר ל' מאיר כנודע והיינו ע"י הבירורים דב"ן אבל אין זה בידי שמים כ"א בידי אדם ע"י בחי' מס"נ בתפלה מלמטה דאל"כ לא היו מאירי' כלל ומכ"ש שיאירו כספיר, אך בחי' עצם השמים היינו בחי' אותיות דשם מ"ה וכמו אותיות דתושב"כ כמארז"ל תורה מן השמים ניתנה כמ"ש מן השמים השמיעך כו', ולפי שהם המשכה עצמיות היינו שהם בחי' כלי לביטול העצמי שבאצי' ע"כ נק' עצם השמים כלומר לא שאורו בא מצד התבררות כ"א עצמיות והיינו אותיות דתושב"כ שהם בחי' אותיות דשם מ"ה. ועפכ"ז יובן ענין הלבנה שנראית בגלות מצרים כספיר כפי' הת"י שזהו ע"י העלאת לשון מצרים שהוא מע' לשון ע"ז נראית הלבנה היינו מה שנזדכך מלשון מצרים ע"י התורה שקיבלו אח"כ כו', ואמנם ע"י גלות בבל שקימו וקבלו היהודים עליהם כו' ופי' שקימו מה שכבר קבלו ע"ז נעשה בחי' אבן היינו אותיות דשם מ"ה וז"ש מה ראו על ככה ומה הגיע אליהם והיינו בחי' אותיות דמ"ה שהוא בחי' אותיות דתושב"כ כנ"ל שנק' אבנים דוקא כו'.

ד) **בעה"מ** שער עולם הבריאה פ"ח מבאר הב' היכלות אלקי ישראל ולבנת הספיר, וכ' שהם במל' דבריאה ונקראי' כן לפי שבו מתלבנים ומתמתקין ה"ג דבריאה כי לבנת מורה מיתוק וליבון, והספיר ה"ס פ"ר י', ה"ס גימ' אד' כמנין היכל, ופ"ר ה"ג ויו"ד רומזת לבחי' יו"ד אחרונה דשם ע"ב וכוונת הדבר שה"ג זהו בחי' פ"ר ונמתקת ע"י היו"ד, ולכן נראה להם לישראל בצאתם ממצרים להודיע שנתבררו ונתלבנו עוונותיהם וז"ס לשון של זהורית הקשור בפתחו של היכל, והיינו כנ"ל בענין האותיות בענין אבן

ספיר ולבנת הספיר שע״י הגלות בירורו הניצוצות כנ״ל כו׳, ולכן נת׳ בפ״ו משער הנ״ל שתחלת עליית הנשמה בהפרדה מן הגוף הוא בהיכל זה, וגם בעת השינה עולה בהיכל להיות כי ההיכל הזה נעשה ע״י הבירורים כו׳.

בר״ח שער הקדושה פ״ח דרכ״ח ב׳ הביא ממס׳ כלה בענין מעלת שומר ראותו ואינו הולך אחר מראית עיניו אר״י בר יאשיהו כל המצפה בנשים סוף בא לידי עבירה וכל המפנה לבו מעבירה ולא עשאה אפילו הוא ישראל ראוי הוא לעלות עולה ככה״ג שנא׳ וישלח את נערי בנ״י ויעלו עולות, וכל מי שעושה א״א ניצול מן העבירה ולא עשאה ניזון מזיו השכינה כמלאכי השרת שנא׳ ויחזו את האלקי׳ כו׳. ואפ״ל שז״ע שציונו במצות ציצית וראיתם אותו כי תכלת דומה לים וים דומה לרקיע כו׳ וע״י הראי׳ דציצית דעכשיו שדומה לכה״כ יזכה ליזון מזיו השכינה כו׳, וכמ״ש בר״ח שער הקדושה פט״ו דרס״ט ב׳ בשם הזהר וירא דק״ד א׳ ויאכלו וישתו אכילה ודאית דזכו מן שכינתי׳ כו׳, ועוי״ל שע״י מצות ציצית ששקולה כנגד כל המצות כנ״ל באורך באים עי״ז לבחי׳ היותר גבוה היינו בחי׳ לאשתאבא בגופא דמלכא שזהו ענין המצות כי המצות הם רמ״ח פקודין הם רמ״ח איברין דמלכא שהם ט״ס דז״א כנודע, שטפ״ט הוא פ״א ורת״ס הוא רמ״ג וה״ח המגדילי׳ הוא רמ״ח, וע״י עשיית המצות באים ישראל לאשתאבא בגופא דמלכא ע׳ בד״ה יסובבנהו יבוננהו דתקס״ז.

ה) ע׳ בז״ג דכ״ד א׳ בד״ה ויאמר אלקים תדשא הארץ דשא מענין ויראו את אלקי ישראל ובפ׳ בשלח דס״ו ב׳ אר״י מאי דכתיב ויראו את אלקי ישראל וכי מאן יכול למחמי לי׳ להקב״ה והא כתיב כי לא יראני האדם וחי והכא אמר ויראו אלא דאתגלי קשת עלי׳ בגוונין נהירין כו׳ יעו״ש, ולכאו׳ צ״ל מהו המעלה במה שנראית הקשת הלא ארז״ל בדורו של רשב״י לא נראית הקשת וכמו״כ בדורו של ריב״ל, כי הקשת מורה שנתחייבו שונאיהם של ישראל מבול ורק אות הברית מעכב א״כ מהו המעלה מה שנראי׳ להם הקשת. אך הענין הוא דהן אמת שהקשת מורה ע״ז כנ״ל, אבל זהו הקשת כמו שהוא אבל מה שנראית להם הקשת נראה בגוונין נהירין שזה מורה רק על גילוי אלקותו ית׳ כו׳, ואינו סימן כלל שראוים כו׳ כ״א שנתגלה אלקותו ית׳, וכמו שמפרש בזהר לקמן שז״ע גילוי שכינה, ויש להעיר לזה מענין ובמורא גדול זה גילוי שכינה, שגם מה שראו את אלקי ישראל זה הי׳ ג״כ תיכף אחר יצ״מ וא״כ זהו גילוי גדול מאד כו׳, וע׳ מענין מורא גדול בד״ה קול דודי בהביאור שלא נדפס, ולכן בפ׳ משפטים דקכ״ו ע׳ פי׳ סתם דחמו אפי שכינתא ולא פי׳ ענין הקשת להיות כי פי׳ ענין הקשת אין ענינו כמו בשארי מקומות כ״א רק שמורה על גילוי אלקותו ית׳.

וי״ל בהיות ידוע מה שהקשת מורה על הכריתות ברית שכרת עמנו שאע״פ שלא אכשיר דרא מ״מ לא יהי׳ המבול לשחת כל בשר שענין הכריתות

ברית הוא ממקום גבוה מאד, וכמו שני אוהבים נאמנים שיראים אולי יתקלקל האהבה ביניהם אזי הם כורתי' ברית שאפי' ע"פ השכל יתקלקל אהבתם מ"מ יהי' תמיד האהבה ביניהם מחמת הכריתות ברית, כמו"כ הו"ע הכריתות ברית בין הקב"ה עם ישראל שאפי' ישראל פוגמי' ח"ו מ"מ הם עם קרובו אשר בחר בהם מכל העמים, ששורש הכריתות ברית נמשך מבחי' גבוה מאד והיינו מבחי' ז"ת דע"י, ע' בד"ה ביום השמע"צ תתן אמת בלק"ת מענין אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם פי' שענין השבועה שנשבעת לאבותינו שזהו בחי' הכריתות ברית שהי' עם האבות זהו מבחי' ימי קדם היינו בחי' ז"ת דע"י, וכמו"כ הוא הכריתות ברית דנח על המבול, וא"כ לפי' הזהר שמפרש מ"ש ויראו את אלקי ישראל י"ל שנתגלה להם שורש בחי' הקשת באנפין נהירין שזהו ממש ענין משארז"ל ובמורא גדול זו גילוי שכינה שהוא מה שנגלה עליהם ממה"מ הקב"ה וגאלם כו', וכנודע פי' ממה"מ שהוא בכתר, ולכן אחרי צאתם מאמ"צ שהי' ע"י גילוי ע' בד"ה קול דודי הנ"ל, כמו"כ ז"ע ויראו את אלקי ישראל ג"כ דחזו אפי שכינתא כמ"ש ג"כ בזהר פ' משפטים דקכ"ו א' הנ"ל, וא"כ יתפרשו ב' מאמרי הזהר כא' כו'.

להעיר לענין ג' גווני הקשת מענין ג' בני נח כו' וזה"ע שיח, ע' בד"ה אין הגליות מתכנשות אלא בזכות המשניות שנא' גם כי יתנו בגוים כו', וא"כ י"ל שע"י חוט של תכלת שבציצית זוכים לבחי' גוונין נהירין דקשת, ע' לעיל בס"א, וע' בזהר פ' פקודי דרמ"ה א' האי היכלא הוא שירותא דכולא לסלקא בדרגין האי היכלא איהו מדורא דקיימא בנהירו לאתעטרא בדרגוי לאסתכלא באינון דרגין עילאין דכתי' ויראו את אלקי ישראל, וע' ברע"מ פ' פנחס בד"ה פתח ואמר כתי' בפ' דא והקרבתם אשה, בענין כל הנודר כאלו נודר בחיי המלך וכל הנשבע כאלו נשבע במלך עצמו מענין עצם השמים כו'.

ו) **בילקוט** פ' בשלח רמז רמ"ו בסיני נגלה להם כזקן מלא רחמים שנא' ויראו את אלקי ישראל, י"ל דיליף כן ממ"ש ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר וכעצם השמים, שזהו בחי' ע"י בחי' זקן שערות לבנות, משא"כ בים נדמה להם כבחור, וי"ל דהנה כתי' כימי צאתך מאמ"צ אראנו נפלאות א"כ בהגאולה דלעתיד יהי' כמו ביצ"מ רק שיהי' בבחי' היותר נעלה כו', וכנודע שביצי"מ הי' הגילוי מבחי' שם הוי' וכמ"ש ושמי הוי' לא נודעתי להם, אמנם ע"י הגלות שבמצרים הי' בחי' כור הברזל לצרף בהם את ישראל שיהי' ראוים לגילוי בחי' שם הוי', וכמ"ש מכור הברזל ממצרים, וכמו הכור מצרף הזהב ומנקה מן הפסולת כמו"כ ע"י גלות מצרים נצטרפו* ישראל להיות כלי לגילוי שם הוי' כו', אך הנה לע"ל יהי' ג"כ שם הוי' אמנם יהי'

נצטרפו: בכת"י 2111: נצרפו.

בחי׳ שם הוי׳ דלעילא, וכנודע ממ״ש ויקרא הוי׳ הוי׳ ופסיק טעמא בינייהו, שזהו כמ״ש והבדילה הפרוכת לכם בין הקדש ובין קה״ק, כמו״כ הפסיק טעמא י״ל שזהו כענין הפרוכת והפרסא המפסקת ומבדלת בין הקדש לקה״ק כו׳, ולכן במצרים הגם כי הי׳ הגילוי מבחי׳ שם הוי׳ מ״מ זהו רק מבחי׳ שם הוי׳ דלתתא אמנם לע״ל יהי׳ הגילוי מבחי׳ שם הוי׳ דלעילא כו׳.

והנה לע״ל כתי׳ ועמדו רגליו ביום ההוא על הר הזיתים, פי׳ זיתים פי׳ בפרדס בערה״כ ערך זיתים שהם האיברי׳ שלמעלה מהיסוד, והיינו בחי׳ תרין ביעין, ובמאו״א אות ז׳ סי״ט זיתים הם ב׳ חסדים המגולי׳ דנו״ה, והוא מהלק״ת מהאריז״ל בס׳ שמואל בפ׳ ודוד עולה במעלות הזיתים, והשמן הנמשך מהזיתים פי׳ בלק״ת פ׳ בהעלותך בד״ה בהעלותך את הנרות שע״י כתישת הזיתים נמשך השמן הוא בחי׳ חכ׳ סתימאה שמושך את הקדש, כי הוא בחי׳ קה״ק, ופי׳ הר הזיתים הנה נודע שהוא בחי׳ מקור בחי׳ הזיתים והשמן הנמשך מהם, ופי׳ ועמדו רגליו היינו בחי׳ התחתונה שבא״ס ב״ה כמו הרגל שהיא בחי׳ אחרונה שבאדם, ובחי׳ זו יתגלה לע״ל, וע׳ בד״ה ויצוום אל בנ״י בענין האותיות והעולמות בחי׳ תליסר אלפי עלמין שז״ע ועמדו רגליו, ובד״כ י״ל שזהו בחי׳ א״ק, ונודע כי רגלי א״ק מסתיימי׳ בעשי׳ וז״ע ויראו את אלקי ישראל שזהו בחי׳ רגלי א״ק, וזהו ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר, אמנם לע״ל כימי צאתך מאמ״צ אראנו נפלאות כו׳ יתגלה בחי׳ א״ק עצמו, וזהו ועמדו רגליו כי בד״כ מה שנמשך בציור אדם אם כי הוא בחי׳ אדם קדמון מ״מ מאחר להקרות* בשם אדם זהו בחי׳ תחתונה דא״ס כי עצמותו ומהותו ית׳ אינו שייך להקרות בשם אדם כלל אפי׳ א״ק וכמ״ש כי לא אדם הוא. ועפ״ז יובן מ״ש בילקוט במ״ת נדמה להם כזקן מלא רחמים והיינו מבחי׳ גבוה מאד ששם מקור הרחמים והחסדי׳ ולכן הוא בבחי׳ שערות לבינות להורות על החסד והרחמים כו׳.

כ״ו, וויטעי׳ תצוה

בס״ד, פ׳ זכור

זכור את אשר עשה לך עמלק בדרך בצאתכם ממצרים, ולכאו׳ צ״ל מפני מה הי׳ מלחמת עמלק תיכף אחר יצי״מ דוקא, וגם מה״ע שנא׳ זכור ואח״כ נא׳ לא תשכח, שאם יזכור ממילא לא ישכח, ומהו כפל הלשון זכור

להקרות: אוצ״ל: ששייך להקרות.

כו' לא תשכח. אך הענין הוא דהנה צ"ל ג"כ ההפרש בין נס דפורים לנס דקי"ס, שלכאו' הנס דפורים נתלבש בדרכי הטבע שמאהבת אסתר עשה אחשורש כ"ז והרי נס זה נתלבש בדרכי הטבע, משא"כ נס דקי"ס יצא מדרכי הטבע לגמרי כו' א"כ הנס דקרי"ס גדול יותר הרבה כאשר באמת כן הוא, ואעפ"כ אנו רואי' שבנס דקרי"ס ניצולו ממצרים ובפורים ניצלו מגזירת המן להשמיד להרוג ולאבד כו', ואם כי בקי"ס ניצלו ג"כ מטביעת הים עכ"ז עיקר הנס הי' ממה שניצלו מהמצרים ושטבעו המצרים בים כו', אך הענין הוא דאיתא במד"ר בענין שם שדי שדי באלקותי לכל ברי', והיינו כי אלקי' גימ' הטבע שנמשך להיות עולם כמנהגו נוהג להיות יום ולילה וקיץ וחורף לא ישבותו, משא"כ שם שדי די באלקותי לכל ברי' שמשם שדי נמשכי' ניסים ג"כ, וכמ"ש וארא כו' באל שדי ואע"פ שהיו ניסים ג"כ כמו אברהם שניצול מכבשן נמרוד כו' ואעפ"כ לא ידע משם הוי' ואפ"ל הגם כי לא ידע משם הוי' בדרך השגת המהות כמ"ש בד"ה וארא מ"מ נמשך הנס משם הוי' כי נס זה יצא ג"כ מדרכי הטבע וכמשי"ת, וההפרש בין שם שדי לשם הוי' שמשם שדי נמשך נסים נסתרים היינו שמתלבשים בדרכי הטבע וכמו נס דאסתר וכמארז"ל אין בעל הנס מכיר כו', ומשם הוי' נמשכים ניסים נגלי' שיוצאים מדרכי הטבע לגמרי כמו קרי"ס כו', ולכן כדי שיהי' גילוי שם הוי' הי' צ"ל גלות מצרים קודם שהוא כמו הכור, וכמ"ש כמצרף לכסף וכור לזהב שכמו בכדי להוציא הפסולת מן הכסף וזהב זהו ע"י שמצרפין אותו בכור כמו"כ הי' מצרים בחי' אבן בוחן לצרף בהן את ישראל שיהיו ראוי' לגילוי שם הוי', ולכן אחר גלות מצרים נא' על טענת למה הרעות כו' וארא אל אברהם כו' באל שדי ושמי הוי' לא נודעתי להם אבל ע"י יצ"מ נתגלה שם הוי' וכמ"ש וידעתם כי אני הוי'.

ולהבין כ"ז צריך להקדים מ"ש מי כמוכה באלים הוי' מי כמוכה נאדר בקדש נורא תהלות עושה פלא, ות"י לית כוותך באילי מרומא, והענין הוא דהנה מפשט הכתוב הי' משמע שמי כמוכה שיהי' נאדר בקדש ונורא תהלות וגו', אבל יש שאינו נאדר בקדש ואינו נורא תהלות, לזה פי' הת"י לית כותך כו' שלא נמצא כלל אלקות זולתך, והיינו כמ"ש אין עוד מלבדו, ואפ"ל שהכוונה הוא להוציא ענין השיתוף, שהרמ"א כ' שבני נח אינם מוזהרים על השיתוף והביא מהתוס' דבכורות, ובתשו' שער אפרים סי' ד"ד ובתשו' ושב הכהן נחלקו ע"ז, וענין השיתוף יובן ממ"ש רז"ל במד"ר ע"פ אנכי ה' עושה כל מי אתי, שלכן נבראו המלאכים בשני או בחמישי שלא יאמרו מיכאל מותח בדרומו וגבריאל בצפונו והקב"ה ממדד באמצע, לכן נא' אנכי ה' עושה כל מי אתי, מי הי' שותף עמי בברייתו של עולם, נשמע מזה הגם כי המלאכים הם נבראים ובע"ג, עכ"ז יתכן לומר עליהם ענין שיתוף, וא"כ השיתוף אינו כמו עובדי ע"ז, כ"א השיתוף הוא ענין שחולק כבוד להשרים, כמו המלך על בני מדינתו שהמלך הוא אחד ויש לו שרים רבים שמנהיג חוקי המדינה ע"י, וחולק להם כבוד ג"כ, וכמו"כ הו"ע השיתוף

שחולק להם כבוד, וא"ז כמו ע"ז כו', וזהו כמו שארז"ל שלש שותפין באדם, אב ואם, אב מזריע לובן כו' ואם מזריע אודם, והקב"ה נותן בו נשמה, ואם כי העיקר הוא הנשמה שהרי בהפרד הנשמה מן הגוף מוטל הגוף כאבן דומם ועכ"ז חלק הקב"ה כבוד לאב ואם שציוה לכבד את אביך ואת אמך וכמו"כ י"ל בענין השיתוף כו', וה"ז אינו כמו ע"ז כו'. ובזה יתיישב המד"ר שאומר ששה דברים נצטוה אדה"ר וא' מהם הוא ע"ז כו', ואעפ"כ לא נצטוו על השיתוף ששיתוף אינו כמו ע"ז כו', אבל ישראל נצטוו על השיתוף, וזהו מצות לייחדו שהוא מפסוק שמע ישראל כו' ה' אחד, משא"כ ע"ז הוא מלא יהי' לך אלקים אחרים על פני, כמ"ש הרמב"ם והסמ"ג והרא"ה בס' החינוך פ' יתרו ובפ' ואתחנן, והענין הוא דפסוק שמע ישראל הוא ההתבוננות להבין שאין עוד זולתו ית' כלל וכמ"ש הרמב"ם ע"פ ה' אלקים אמת שאין נמצא מציאות אמיתי זולתו ית' כלל.

וביאור הענין יובן ממה שארז"ל בפדר"א ארץ מהיכן נבראת משלג שתחת כסה"כ, מצרורו' שבה נעשה הרים כו', וכמו"כ ארז"ל במד"ר האורה מהיכן נברא נתעטף הקב"ה בטלית לבנה והבהיק זיו הדרו ולכאו' צ"ל מהו שייך לומר מהיכן נברא הלא הכל נברא יש מאין ומהו מהיכן נברא, אך הענין שלכל דבר יש שורש למעלה שמשתלשל ממנו, ולזה אמרו ארץ מהיכן נבראת או האורה מהיכן נברא פי' מאיזה שורש נמשכי' מלמעלה כו', ולזה אמרו שהארץ שרשה משלג שתחת כסה"כ פי' שהארץ משתלשלת מבחי' הנק' שלג שתחת כסה"כ, והאורה משתלשלת מבחי' הטלית שהוא בחי' הלבוש המעלים ומסתיר על אור עצמותו ית', שאז יתכן להיות נק' בשם אור, ובא"ל היינו בלא הלבוש א"א להיות מציאות האור כלל מכ"ש מבחי' זיו השמש בהשמש אינו תופס מקום כלל, וכ"ש לגבי עצמותו ית', ולכן ע"י הלבוש המעלים ומסתיר עי"ז יכול להיות בחי' אורה נגלית כו', ועכ"ז נק' בחי' זו יש מאין כמאמר בעל העקרים שהתהוות הגשמיות מן הרוחניות אין לך בריאה יש מאין גדול מזה כו'.

והנה לזה הוא הציווי שמע ישראל דהיינו להתבונן בכל הדברים הנבראים על פני האדמה מאין נמשך שרשם ומקורם ומזה יובן שאין להם קיום אמיתי כלל, כמו עד"מ השמש נמשכת משורשה ומקורה בחי' שמש הוי', שיש רבבות מדרגות השתלשלו' בחי' עד שמתהוה מבחי' שם הוי' בחי' השמש כו', וא"כ בהגלות נגלות בחי' שם הוי' על בחי' השמש ממילא לא יהי' מן השמש כלום, מכ"ש מבחי' אור השמש בשמש כו', ועד"ז יובן בשארי נבראי' כמו הארי' שלמטה שורשו מבחי' הארי' שבמרכבה שאין ערוך כלל ביניהם שארי' שלמטה הוא חי' טמאה ומקבל חיות מארי' שבמרכבה ע"י שבה"כ כנודע וארי' שבמרכבה עומד ואומר שירה כו' שאין ערוך ביניהם כלל, וא"כ בהגלות בחי' הארי' שבמרכבה על בחי' ארי' שלמטה לא יהי' מציאות ארי'

כלל, ובאמת יש שרש לארי׳ למעלה יותר ג"כ, שהחכ׳ נק׳ ארי׳ ע"ש בחי׳ ראי׳ וכמ"ש וירא ראשית לו, וגם הכתר נק׳ בחי׳ ארי׳ שהיא בחי׳ גבורה דע"י שמלובש במו"ס, וי"ל השורש לזה הוא בחי׳ בוצינא דקרדוניתא שהוא ג"כ בחי׳ גבורה דע"י המודד וקוצב כל מדידות דאבי"ע כו׳, ע׳ בד"ה ויצוום אל פרעה ובביאור ע"פ הנ"ל, או כמו יום ולילה שלמעלה יום ולילה הם בחי׳ גבוהות מאד, וכמו שמצינו שארז"ל שמשה כשהי׳ בהר ארבעים יום וארבעים לילה שמנין הי׳ יודע איזה יום ואיזה לילה, אלא כשהיו לומדים עמו תושב"כ הי׳ יודע שזהו יום וכשהי׳ לומדים תושבע"פ הי׳ יודע שהוא לילה א"כ מה שלמטה הוא יום ולילה למעלה הוא בחי׳ תושב"כ ותושבע"פ שאין ערוך כלל בין התורה שהיא משל הקדמוני, פי׳ שכמו שע"י המשל עם שהוא מסתיר על השכל מ"מ עי"ז מבינים השכל כמו ע"י התורה הגם שהיא נתלבשה בעניני׳ גשמיי׳ המחליף פרה בחמור מ"מ הוא משל להבין בחי׳ קדמונו של עולם, שכל סדרי ההשתל׳ אינם תופסים מקום נגד בחי׳ זו, א"כ מה יש ערך ליום ולילה נגד התורה ועכ"ז מה שלמטה הוא יום ולילה למעלה הוא ענין תושב"כ ותושבע"פ כו׳, והיינו כי שורש יום ולילה הוא בחי׳ זו"נ שהו"ע תושב"כ ותושבע"פ כנודע, וא"כ בהגלות נגלות בחי׳ זו"נ על בחי׳ יום ולילה יתבטלו ממציאותם לגמרי שאפי׳ במלאכים ארז"ל הושיט הקב"ה אצבעו הקטנה ביניהם ושרפן, שכשנתגלה עליהם בגילוי יותר מעט מהראוי נתבטלו ממציאותם לגמרי כמו* בשארי נבראים, ומאחר שע"י איזה שינוי עומדים להתבטל הרי מציאותם בעת שהם קיימין ג"כ אינם קיום אמיתי וכמארז"ל נהרות המכזבי׳ א׳ בשבוע פסולים לקידוש מי חטאת, הגם שבעת הם הולכים בשפע מאחר שעתידים לפסוק אחת בשבע שנים הנה הילוכם שבעת ג"כ אינו אמיתי, וכמו"כ יובן בענין כל הנבראים הן אמת שבעת הם נמצאים ליש ודבר וזהו בהכרח לומר שבעת נמצא העולם יש ודבר ממש, והמופת לזה ממארז"ל בסנהדרין שנים לוקטין א׳ לוקט חייב וא׳ לוקט פטור העושה מעשה חייב והאוחז העינים פטור ואם נאמר שגם מה שנראה העולם ליש ודבר זהו שקר כמ"ש בת"א שבאמת לא נמצא כלל רק שנדמה לעיני בשר, צ"ל מפני מה העושה מעשה חייב הלא אינו עושה כלום שבאמת לא נמצא כלל, וא"ת שגם הריגתו שנהרג זהו ג"כ רק מה שנדמה כו׳ א"כ לא נמצא שכר ועונש, אלא עכצ"ל שמה שנראה העולם ליש ודבר זהו כן אך מפני שבהגלות נגלות מקורם ושרשן שמאין הם נמצאים יתבטלו ממציאותם לגמרי ולכן גם בעת שהם עדיין נמצאים ממש מ"מ הם כלא היו ממש, ועד"ז יובן בענין המלאכים ג"כ כמשנת"ל בענין הושיט הקב"ה אצבעו הקטנה ביניהם ושרפן שע"י גילוי יותר מהראוי נתבטלו ממציאותם לגמרי כו׳, וא"כ הם ג"כ אינם מציאות אמיתי, והיינו כי שורש מיכאל הוא מבחי׳ החסד, שמיכאל הוא מבחי׳ החסד דבריאה ששורשו מבחי׳ החסד דאצי׳ כו׳

כמו: בנו״א [גוכי״ק 1011]: כ״ש.

ששרש כולם הוא מבחי' גבורה דע"ק המודד כל המדידות דאבי"ע, והיינו בחי' שורש דק"ו המודד כל המדידות כו', ועד"ז הוא גבריאל מבחי' הגבורה וכן כל המלאכים, וא"כ בהגלות נגלות בחי' א"ס המהוה אותם יתבטלו ממציאותם לגמרי ונמצא כי גם בעת היותם על עבודתם הם כלא היו. וזהו שמע מלשון הסכת ושמע ישראל איך שהוי' אלקינו הוא הוי' אחד ואין זולתו כלל וכמ"ש אין עוד כו', כי כולם אינם מציאות אמיתי כלל, וכמ"ש הרמב"ם במ"נ* ע"פ ה' אלקי' אמת שאין לך מציאות אמיתי זולתו ית' וכנ"ל, וזהו שענין השיתוף הוא מפסוק שמע ישראל כו' כי מלא יהי' לך נשמע הציווי על ע"ז אבל ענין השיתוף אינו ע"ז כנ"ל לכן זהו מפסוק שמע ישראל שע"י ההתבוננו' בפסוק שמע ישראל איך שהוי' אחד ואין עוד כלל עי"ז יובן דבר זה מה שמצווים על השיתוף כו', כי באמת כל ההשפעה הנמשך ע"י המלאכים וצבא השמים הם רק כגרזן ביד החוצב בו כו', וכמו שהאדם פועל ע"י הידים האם נאמר שהידים הם העושים כו' הלא האדם הוא העושה רק שעושה בהידים, וכמו"כ יובן ענין ההשפעה הנשפעת ע"י המלאכים או השמש והירח וכמ"ש וממגד תבואות שמש וממגד גרש ירחים הם הכל רק הפועלים ההשפעה כמו הידים כנ"ל וכמ"ש כי אראה שמיך מעשה אצבעותיך, ואם כי קאי על ע"ס שהם סוד ה' אצבעות שביד ימין וה' אצבעות שביד שמאל, אמנם כמו"כ יובן זה גם על המלאכים וכו' צבא מעלה המורידים ומשפיעים השפע למטה מבחי' הע"ס כו' כנודע, ונמצא כי זהו מה שתרגם הת"י לית כותך באילי מרומא שחידש על הכתוב מי כמוכה שתיבת מי משמע שלא נמצא כמותך בשוה כו' אבל לית פירושו שלא נמצא כלל מציאות כותך, שאתה הוא אלק' וכולם הם נבראים מחודשים בע"ג, שלא יתכן לאמר עלי' גם ענין השיתוף, שגם בעת היותם נמצאים הם ג"כ כלא היו מאחר שאינם קיום אמיתי כלל וכנ"ל.

והנה כפל הלשון מי כמוכה שני פעמים כ' העיקרים שבחי' אלקותו ית' יש לתאר משני תוארים, אם שיתואר מצד עצמותו ומצד זה יקצר בשבחו כי האריכות הוא הקיצור כי אינו מושג כלל, וכנגד זה נאמר מי כמוכה באלים הוי', ויש שיתואר מצד פעולותיו שמצד זה ירבה השבח בסיפור נפלאותיו ית', וכנגד מין הזה נאמר אח"כ עוד הפעם מי כמוכה, וכנגד ב' אופנים אלו נאמר אח"כ נאדר בקדש ונורא תהלות שמצד עצמותו ית' נורא תהלות שיראים להללו, ומצד פעולותיו נא' עושה פלא נטית כו' נחית כו' שמעו כו', וכנגד זה אמר דהע"ה ב"פ ברכי נפשי, שבא' קיצר ואמר רק הללוי' ובשני האריך מאד והיינו כנ"ל. ויש לבאר הענין ע"פ מה שנודע שיש שני שמות הוי', והיינו כי שם הוי' הוא ל' מהוה שמהוה כל הנבראים מאין ליש וכנ"ל שהתהוות הגשמיות מן הרוחניות אין לך בריאה יש מאין גדול

במ"נ: להלן בד"ה אנכי ה"א, סוס"ג (ע' נג) מציין לרמב"ם הל' יסוה"ת פ"א ה"ד.

מזה כו', והיו"ד שבתחלת שם הוי' מורה על התמדת הפעולה כמו ככה יעשה איוב, שבאמת חיות יש מאין נמשך תמיד בכל רגע ואם הי' מסתלק ח"ו על רגע א' הי' נעשה תהו מכל הנבראים ושמים וארץ וכמ"ש לעולם ה' דברך נצב בשמים, ופי' אאזמו"ר הגאון ז"ל בסש"ב ח"ב בשם הבעש"ט ז"ל שדבר ה' המחי' השמים נצב תמיד בשמים להחיותו וכ"ה במד"ר ע"פ לעולם ה' דברך נצב בשמים שמאמר יהי רקיע נצב תמיד שאל"כ הי' נעשה אין ואפס מהשמים, ועד"ז יובן בכל הנבראים כו', וזהו מרמז יו"ד שבשם הוי' שמהוה תמיד וכנ"ל. וכ"ז הוא בחי' שם הוי' שבסדר ההשתל', אבל בחי' שם הוי' דלעילא הוא בחי' שלמעלה מהשתלשלות ואינו בגדר עלמין כלל, אמנם הנה בקי"ס הי' הגילוי מלמעלה מהשתל' ולכן נעשה מים יבשה, שמבחי' עלמא דאתכסיא נעשה עלמא דאתגליא וה"ז מופת שנשתנו סדרי ההשתל' מפני שנמשך מלמעלה מהשתלשלות, לכן אמרו ב"פ מי כמוכה שבחי' מי כמוכה הא' זהו נגד בחי' שלמעלה מהשתלשלות והב' הוא נגד בחי' שם הוי' שבסדר ההשתלשלות, ואמרו השבחים גם על בחי' שם הוי' דלעילא ג"כ היינו על בחי' ההארה שנמשך משם הוי' דלעילא בשם הוי' דלתתא שעי"ז נהפך ים ליבשה כו', אמנם על הבחי' שנשאר בלמעלה מהשתל' נא' נורא תהלות שיראים להללו, שבחי' זו לא נמשך בבחי' ההשתלשלות והרי אינו מושג כלל לכן הקיצור הוא האריכות וכנ"ל ולכן אמרו ב"פ מי כמוכה ובא' קיצרו והאריכו במין השני כפי השגת' מהניסים שהי' בעת קי"ס, וזה הי' הכנה למ"ת כי במ"ת נמשך להיות אנכי הוי' אלקיך פי' שמבחי' אנכי מי שאנכי היינו מה שאינו מושג לשום נברא נמשך להיות הוי' אלקי' היינו בחי' אלקות שלך הנמשך לך ע"י בחי' תומ"צ כו', כי רמ"ח פקודין הם רמ"ח איברין דמלכא וע"י עשיית המצות נמשך בחי' אבר א' ושורשו הוא מבחי' אנכי, וזהו ששרש תרי"ג מצות הוא מבחי' תרי"ג ארחין דגלגלתא ותרי"ג מצות דאורייתא וז' מצות דרבנן הם תר"ך בחי' תר"ך אורות שזהו מבחי' כתר כו', כי שרשן הוא מבחי' אנכי ה' אלקיך שמה שהוי' אלקי' זהו מבחי' אנכי מי שאנכי כו', ובאמת כדי שיומשך למטה כ"כ שנמשכו ונתלבשו עשיית המצות בדברים גשמיי' דוקא כמו ציצית מצמר גשמי ותפילין על קלף גשמי ובדיו גשמי וכן תרומות ומעשרות וסוכה ולולב וכל המצות מוכרח להיות נמשך מבחי' גבוה מאד נעלה, כנודע שכל שבחי' היותר גבוה יכול להיות נמשך למטה יותר, ולכן כדי שיוכלו לקבל התורה הי' צ"ל תחלה קי"ס שנמשך להיות שינוי הטבע שזהו הוראה שנמשך מבחי' שלמעלה מהשתל' ואמרו שירה כנגד שני הבחי' כנ"ל ואח"כ הי' יכול להיות מ"ת להיות מבחי' אנכי הוי' אלקיך כו' כנ"ל.

וזהו ג"כ ענין אשר ר"ת של מי כמוכה באלים הוי' הוא מכב"י אשר זהו ג"כ ר"ת של ברוך כבוד ה' ממקומו שפי' ממקומו הוא כמו ממקומו הוא מוכרע, שפי' ממקומו הוא ממקורו ושרשו וכמ"ש בד"ה ואולם חי אני שלא נדפס מענין בכה"מ כו', והנה בכים הוא ג"כ אותיות מכבי, והיינו שע"י

הבכי׳ באתעדל״ת מ״ת בכים אנן בעינן למהוי קדם מלכא*, כי הנה ענין מ״ת בוכים הבכי׳ הוא על הירידה, כי קודם שנבה״ע הי׳ העולם מים במים וביום ב׳ נתפלגו המים ונחלקו כמ״ש יהי רקיע ויהי מבדיל בין מים למים, ופי׳ וענין ההבדלה הוא כענין ההבדלה שיש בין קדש לקדה״ק כמ״ש והבדילה הפרוכת לכם בין הקדש ובין קדה״ק, כמ״כ יש הבדלה המבדלת בין קדש לחול, בהיות ידוע כי שרש ענין המים הם המגדלי׳ כל מיני תענוג כו׳, וכמו שאנו רואי׳ בגשמי׳ כשיורדים גשמים צומחין האילנות והדשאים, וכמ״ש וכל שיח השדה טרם כו׳ כי לא המטיר כו׳, וכמו״כ בהשפעת השכל הוא מלחלוחית המוח דוקא, ועד״ז יובן למעלה ענין המים הם בחי׳ תענוגים רוחניות, א״כ כשהי׳ תחלה מים במים הי׳ המ״ת ג״כ במדרגה גבוה עד שהיו מעורבים יחד עם המ״ע להיות גם הם מקור השפעת תענוגי׳ רוחני׳ וכשנעש׳ רקיע המבדיל הבדיל בין המ״ע למ״ת להיות המ״ע מקור כל התענוגי׳ רוחני׳ הנשפעי׳ בג״ע, ומ״ת מקור כל התענוגי׳ הגשמי׳ הנצמחי׳ ע״פ האדמה א״כ ירדו עשר מעלות אחורנית, ולזה גדלה בכיתם עד למאד שז״ע הבכי׳ על ירידתם מאיגרא רמה כו׳, ולכן ע״י הבכי׳ מעוררי׳ ר״ר ממקור הרחמים כו׳, וכמו״כ יובן עד״ז באדם ג״כ כי הנה ירידת הנשמה בגוף הוא ירידה גדולה ועצומה מאד כי הנשמה קודם בואה בגוף האדם היתה עומדת באהוי״ר וכמ״ש חי ה׳ אשר עמדתי לפניו שהי׳ עומדת בין המלאכים שנק׳ עומדים שעומדים ברום עולם ומשמיעים ביראה, כמו״כ הנשמות היו באהוי״ר עוד יותר גדולה מן המלאכים להיותם ממדרגה גבוה יותר כנודע, וכמש״א טהורה היא כו׳ ששרשה מבחי׳ טהירו עילאה כו׳ וכשנתלבשה בגוף ונה״ב מלבד מה שירדה עשר מעלות ויותר להתלבש בגוף גשמי הנה היא אסורה וקשורה בעבותות האהבה ותענוגי׳ הגשמי׳ דנה״ב, שכל היום וכל הלילה איננה פנוי׳ מלהרהר בתענוגי הנה״ב המתאוה תאוה אפי׳ לדברים המותרים וכ״ש ח״ו בדברים האסורים שפי׳ וענין אסור הוא מה שאסור וקשור בידי החיצוני׳ סט״א ג״ק הטמאות לגמרי שלכן הוא אסור להורות שא״א להעלותו כלל כ״א בדרך דחי׳ שז״ע ל״ת לדחות הרע להיות ובערת הרע מקרבך, פי׳ מתוך לבבך וגופך שז״ע ופי׳ בקרבך ממש. וביאור הענין הנה כמו שאנו רואים בגשמיות שיש בענין החלאי׳ חילוקי׳ ומדרגות רבות כמו חולי שאין בו סכנה וחולי שיש בו סכנה ויש חולה שנחלה מעט שאינו בשלימות הבריאה הוא ג״כ חולה, וכמו״כ יובן ברוחניות בחולי הנפש בהיות ידוע מ״ש בכהאריז״ל שחולה הוא גימ׳ מ״ט והיינו כשחסר אצלו שער הנו״ן הוא ג״כ חולה, ובעבודה אפ״ל שז״ע העדר המוחין דגדלות דאבא כו׳, אמנם הנה חולה זה הוא כמו החולה שנחלה מעט שבשמירת הבריאה מדבר הגורם לקלקול ולחזור לאיתנו, וכמו״כ ע״י ההתבוננות בעבודת ה׳ ובשמרו שלא

מלכא: בנו״א [ד״ה מי כמוכה בגוכי״ק 1029] נוסף: שע״י מרירות בבכי׳ זו ע״ז מעוררים ר״ר ממקור הרחמים האמיתי׳ להמשיך מבחי׳ הכתר שהוא ברוך כבוד הוי׳ ממקורו ושרשו כו׳.

לעשות ולא להרהר בהיפוך ח"ו, הנה זה חוזר לאיתנו כמקדם להיות נשלם שער הנו"ן כו', אך ענין החולה שאין בו סכנה הגם כי הוא ג"כ אין בו סכנה ואמנם הנה הוא חולה שצריך לרפאותו, ובעבודה ז"ע תאוות היתר שהגם שזהו מדברים המותרים עכ"ז הנה ע"י ריבוי התאוות מתגשם כ"כ עד שנעשה חולה בחולי הנפש להיות אסור וקשור בתענוגי עוה"ז הגשמי שא"א להפרד מאתם כלל וכלל כו'.

אמנם הנה זהו עכ"פ אין בו סכנה להיות כי זהו עכ"פ תאוות היתר וברפואה קלה באפשרי להתרפאות מחולי זה כו', אך מי שנכשל בתאוות האסורים ח"ו בעשות א' ממצות ה' אשר לא תעשינה ואשם, וכ"ש מי שעבר ושנה שנעשה לו כהיתר ממש וכ"ש בחייבי כריתות ומיתות ב"ד, שז"ע חולה שיש בו סכנה שנפגמה ונכרתה נפשו משרשה ומקורה, וכנודע ממ"ש ע"פ יעקב חבל נחלתו שכמו החבל שהיא נעשית מחוטים דקים הרבה מאד כמו"כ ענין החבל דיעקב הוא מתרי"ג נימין הם תרי"ג מצות ועם ז"מ דרבנן הם תר"ך וכשעובר על א' מהם נפסק חבל א' מן הדקי' עד שע"י ריבוי העבירות נפסק כל החבל לגמרי, אי לזאת העצה לזה הוא בחי' תשובה אשר על התשובה אמרו במקום שבע"ת עומדים צד"ג אינם יכולים לעמוד, שזהו כמשל החבל שנפסק כשקושרי' אותה הנה במקום הקשר נעשית עוד יותר עבה וחזקה כו', וכמו"כ הוא ע"י התשובה כו', אך בכדי לבוא לבחי' התשובה ז"ע התעוררות ר"ר על נפשו איך שירדה ממקום עמידתה באוי"ר לגוף ונה"ב וכ"ש כשנפגמה נפשו בתאוות היתר ומכ"ש בתאוות איסור ח"ו שצריך לעורר ר"ר על נפשו איך שירדה מאיגרא רמה לבירא עמיקתא כו', וע"ז תיקנו ענין תיקון חצות שאז הוא עת רצון שלאחר חצות הקב"ה משתעשע עם הצדיקים בג"ע כו', ואז הוא עת רצון וכתיב בעת רצון עניתיך ולכן תיקנו אז לסדר התיקון חצות כמש"נ בסידורי' וללמוד מאמרי הזהר אשר עי"ז יכנע לבבו הערל והאטום, גם לשהות שעה א' קודם התפלה להיות ממארי דחושבנא על כל מה שעבר עליו, ולבוא לידי תשובה שהעיקר הוא עזיבת החטא כו' ועקירת הרצון כו', ואח"כ ע"י התפלה בכוונה יוכל לבוא לבחי' תשובה באמת לאמתו, ויש איזה דברים שתולה עד יוהכ"פ כנודע מענין ד' חילוקי כפרה שהי' ר"י דורש כו', וע"י הבכי' הנ"ל מעורר ר"ר להיות ברוך כבוד הוי' ממקומו פי' ממקומו ממקורו ושרשו שעי"ז נמשך להיות נושא עון ועובר על פשע.

ומעתה יובן ענין מלחמת עמלק שהי' אחר קי"ס דוקא, בהיות מה שאמרו בקי"ס ב"פ מי כמוכה זהו לפי שהשיגו כי נמשך הארה מלמעלה מהשתל' בהשתלשלות ולכן תומ"י עמד קלי' עמלק, בהיות ידוע כי עמלק הוא בחי' קליפה שכנגד הדעת, ועם כי הי' נגד הדעת מ"מ הוא למטה מן הדעת, והיינו בחי' חוצפא וגסות, כי הנה נודע ממ"ש הרמ"ז בענין קליפה דאצי' שמעמדן בבריאה ובאצי' לא נמצא קלי' רק נגד ז"א וז"ע מלחמת השר

עם יעקב שנגע בכף יריכו, כי השר דימה שיעקב הי' מבחי' ז"א לכן נלחם עמו והעלו אבק, אמנם באמת הי' יעקב מבחי' המוחין לכן כתיב וירא כי לא יכול לו להיות[ו] מבחי' המוחין אשר נגד המוחין לא יש קלי' באצי' ויגע בכף יריכו הוא בחי' ענפי המדות ע' בת"א בד"ה ויאבק כו', אמנם הנה ביצי' יש קלי' נגד המוחין ובעשי' יש קלי' נגד בחי' עתיק וז"ע אשור בחי' תענוג דקליפה היפך בחי' אק"ב בחי' תענוג דקדושה, ועפ"ז יובן ג"כ ענין עמלק כי בהיות כי [אם] לא נמשך מלמעלה מהשתל' בהשתלשלו' אזי לא נתעורר עמלק כלל מאחר שאינו נמשך למטה לא איכפת להם כלל, אמנם כשנמשך הארה מלמעלה מהשתלשלות בהשתל' אזי נתעורר מיד קליפת עמלק ויבוא להלחם עם ישראל ברפידים שרדף אחרי' להיות כי קיבלו המשכה מלמעלה מהשתלשלו', ולזה נא' זכור וגם לא תשכח, פי' ענין השכחה נמשך מעלמא דנוק' וכמ"ש בזה"ק ע"פ ולא זכר שר המשקים את יוסף וישכחהו, אתר דנשיו קם קמי', פי' אתר דנשיו מקום השכחה שז"ע השכחה בעצם כו', ופי' וענין ולא זכר וישכחהו שלא די מה שלא זכר אלא עוד וישכחהו, ובעבודה ז"ע שלא די מה שאינו ממשיך המשכות אלקותו ית' כו' אלא עוד וישכחהו שמתעסק בתענוגי' גשמי' המשכחי' על אלקותו ית' כו' ולכן נצטוינו בפ' עמלק שלא די שלא תשכח מה שעשה לך עמלק אשר קרך בעבודת ה' כו' אלא עוד זכור פי' להמשיך מבחי' עלמא דדכורא, וכנודע ממ"ש בפ' קדש דוקא שהיא בחכ' ולזכרון בין עיניך שמשם נמשך ענין הזכרון, כמו"כ נא' זכור להמשיך מעלמא דדכורא בכדי לדחות קלי' עמלק כו', ולכן נא' זכור את אשר עשה לך עמלק כו'.

ועכ"ז יובן מ"ש רז"ל חייב אינש לבסומי בפוריא, בהיות ידוע כי המן מזרע עמלק, ולכן כמו שעמלק הי' קליפה שכנגד הדעת כנ"ל ושלכן אחר קי"ס בא עמלק להלחם עם ישראל כנ"ל להיות מאחר שנמשך מלמעלה מהשתלשלות כנ"ל, וכמו"כ המן כשביקש להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים מנער ועד זקן טף ונשים ביום א' הפיל פור הוא הגורל, כי ענין הגורל הוא מה שא"א להשיג ולהסכים בשכלו לכן הוא מניח א"ע על הגורל איך יפול הזכות ושז"ע הגורלות שה' במקדש על שני השעירים, ולהיותו ממקום גבוה מאד לכן הי' גורל א' לה' וגורל א' לעזאזל, כי במקום גבוה אינו תופס מקום כלל ושממית בידים תתפש כו', להיותו כחשיכה כאורה בשני כפין שגם האור שוה כמו החשך כו', ע' בלק"ת ד"ה מצה זו כו', וכמו"כ הפיל המן פור הוא הגורל להמשיך מבחי' שלמעלה מהשתלשלות כי שם כולם שוים כו', אמנם באמת שורש ישראל למעלה מבחי' היש שקדם לאין עמ"ש במ"א ע"פ והי' כי תבוא ולכן נמשך להיות ואוהב את יעקב ואת כו', ואע"פ שע"פ הגורל נדמה להמן שיאבדם, אך אנו אומרים אתה ברחמיך הרבים הפרת את עצתו פי' אתה הוא כמ"ש אתה ה' לבדך שלמעלה מבחי' ההשתל' ולמעלה מהשתלשלו' ג"כ, כ"א בחי' עצמותו ומהותו ית' כו', ונמשך ע"י רחמיך הרבים שז"ע מקור הרחמים כנודע מענין אב הרחמן ואב הרחמים

כו׳, ולכן נמשך למטה להשיב לו גמולו בראשו כי הסתכן עצמו לקבל ממקום גבוה כזה, ולזה חייב אינש לבסומי בפורי׳ עד דלא ידעי להורות על שרש ומקור ההמשכה שנמשכה בפורים שהוא למעלה גם מבחי׳ למעלה מהשתלשלות, כי פי׳ למעלה מהשתל׳ עכ״ז שייכת מעט לבחי׳ ההשתלשלו׳ וכמ״ש במ״א בענין סוכ״ע שהגם שהוא סובב ומקיף עכ״ז שייך לבחי׳ עלמין כו׳, אך בפורים נמשך לגמרי מלמעלה מהשתלשלות מבחי׳ אתה ה׳ לבדך בחי׳ היש האמיתי הקדום גם לאין כו׳ ולכן צ״ל עד דלא ידעי כו׳.

לענין הביסום יש להעיר מענין חכ׳ אדם תאיר פניו כו׳, ומענין תרין תפוחין שז״ע הארת פנים, ובחי׳ תיקון ואמת שפנוי משערות כו׳.

ענין סעודת אסתר להגביה את המן, כי צואה כשהיא בבהכ״ס שם מקומה אבל כשנותנין אותה בבית זורקי׳ אותה לחוץ, כמו״כ המשל מהמן כו׳, ע׳ בת״א.

בס״ד.

גדולה מילה שנכרתו עלי׳ שלשה עשרה בריתות, מה שעל כל התורה כולה לא נכרתו כ״א ג׳ בריתות כו׳, היינו אותם שנאמרו בתורה הנה דם הברית, ולכאו׳ צ״ל האיך על כל התורה היא רק ג׳ ועל מילה לבד י״ג בריתות, ומה גם שמילה היא ג״כ בכלל כל התורה כו׳, וגם צ״ל מה שנת׳ בת״ז ובספרי׳ שמילה היא ר״ת מל י״ה שפי׳ מל הוא מלשון וקטפת מלילות שפי׳ שמקטף מעט מהמלילות א״כ מל י״ה היינו הארה מבחי׳ י״ה, ופעם נא׳ מי יעלה לנו השמימה הוא ר״ת מילה וס״ת הוי׳ א״כ גדולה מילה עד שהיא בר״ת והוי׳ בס״ת, ומה גם כי ש׳ הוי׳ הוא כל השם וי״ה הוא רק מחצה השם כנודע מענין כס י״ה, ועי׳* בד״ה זכור את יום השבת לקדשו (ד״ת* רד״ז) מענין כי בי״ה הוי׳ צור עולמי׳, ממ״ש במד״ת שבקרי״ס הי׳ הקילוס בשני אותיות עזי וזמרת י״ה, אבל לע״ל בששה אותיות כי בי״ה הוי׳, וע׳ בספר ישעי׳. אמנם הענין יובן בהקדם מ״ש בפרדס שער י״א הוא שער ה* פרק , בענין י״ג מדה״ר ששאלו לרב האי גאון עשר ידענו שלש עשרה לא ידענו, פי׳ עשר ידענו היינו ע״ס שלש עשר לא ידענו כוונתם על יגמה״ר

וע׳ בד״ה זכור . . וע׳ בספר ישעי׳: במאמר זה שבכת״י 2111 ליתא ג׳ שורות אלו. וממה שמציין כאן למאמר דתרכ״ז ניכר שהגה״ה זו ניתוספה אחר שנת תרכ״ז.

(ד״ת רד״ז): נראה שצ״ל: דתרכ״ז.

שער ה: שער הצחצחות פ״א.

שאינם יודעי' מהו ענין י"ג ומאין ימצא המספר י"ג כו', והשיב להם שי"ג מדה"ר הם ע"ס וג'* ראשי ראשים, אך בסוף הפרד"ס הביא ברייתא משמעון הצדיק שי"ג מדה"ר הם ע"ס וג'* עולמות בי"ע, א"כ הג' הם גבוהים הרבה מג' עולמות בי"ע כי ג' ראשי ראשים הם גם למעלה מאצי' ג"כ כו', ולכאו' יש להביא ראי' לדברי הברייתא* ממתניתן דתעניות בענין י"ג תעניות שהי' במקדש שהי' ג"כ כנגד עשר ספי' והרי אנו רואי' שהקילו הרבה בג' תעניות הראשונים שצ"ל לפי שבי"ע הם למטה מע"ס לכן הם קלי' יותר כו', א"כ ה"ז חיזוק לדברי הברייתא כו', וי"ל בהיפוך שגם לברייתא הנ"ל י"ל לפי שהג' רומזי' לג' ראשי ראשי' לכן הם קלי' יותר וכנודע שכל מי שהוא גבוה יותר נמשך ממנו החסד ביותר כמו שאנו רואים מי שהוא אדם גדול הוא מקיל ביותר על כל דבר שאלה, משא"כ הקטן אינו יכול לעמוד על דעתו להתיר איזה דבר כו' כמו בעל הוראה גדול כו', וא"כ י"ל שלכן הג' תעניות הראשוני' להיותם ממדרגה גבוה מאד לכן הם קלי' יותר וא"כ אין להכריע ממתניתן הנ"ל כלום שי"ל כדברי שניהם כו', אמנם באמת י"ל שלא פליגי כלל, כי שורש ג' עולמות בי"ע הם מג' ראשי ראשים דוקא שהם למעלה מאצי' אור צח אור מצוחצח אור קדמון כו', כי כדי שיתהוה בריאה יש מאין צ"ל נמשך ממקום גבוה יותר מב' טעמי', הא' כי כדי שיהי' נשפל למטה יותר בהכרח להיות נמשך ממקום גבוה יותר, וכמו שמצינו במצרים שנא' אני ולא מלאך להיות כי מצרים הי' בחי' ערות הארץ שהי' מבחי' עמקי הקלי' לכן לא הי' מלאך יכול להשפיל א"ע כ"כ כ"א אני עצמותו ומהותו דוקא כו', כי קמי' כחשיכה כאורה כו', וכל ריבוי השפע שלהם נמשך מאחוריי' דא"א כו' ע' בסדור ד"ה עבדים היינו כו', א"כ כ"ש אני בחי' עצמותו ומהותו כו', הב' כי כדי שיהי' נמשך בריאה יש מאין זהו צ"ל מבחי' הגבוה יותר דוקא, וכמו שאנו רואי' שכח הצומח להצמיח שזהו כעין יש מאין שהגרעין צריך תחלה להיות נרקב דוקא, שזהו ביטולו לאין ואח"כ מה שצומח זהו כמו יש מאין, שאנו רואין שכח זה לא נמצא בשמים הגם כי השמים גבוהי' מן הארץ וכמ"ש כגבוה שמים מן הארץ כן גבהו דרכי מדרכיכם, שאנו רואי' שנמשלו גובה השמים מן הארץ שכמו"כ גבהו דרכי מדרכיכם שאין ערוך כלל גובה דרכי מדרכיכם כו' כי אין ערוך הנברא לגבי הבורא ית' א"כ מובן גובה השמים מן הארץ כו', ועכ"ז לא נמצא הכח בשמים להצמיח כ"א בארץ דוקא, והיינו לפי שהארץ היא בחי' מל' ששורשה מבחי' הכתר דוקא וכנודע מענין כ"ע דאיהו כתר מל' כו', והיינו כי נקודת ספי' שנאצלה בסוד שרש יש בזה ב' דיעות, הא' שזהו בחי' מל' דמל' והב' שהוא בחי' כתר מל', ולהיות בנין המל' בע"ס ז"ע ט' ספי' שהם בסוד תוספת, א"כ מנ"פ אם מה שנאצלה נק' המל' בסוד שורש זהו כתר מל' א"כ

וג' ראשי ראשים . . וג' עולמות בי"ע: בכת"י 2111 שם: וג' עולמות בי"ע . . וג' ראשי ראשים. [וראה גם להלן לפני פיסקא: ומעתה יובן].

הברייתא: בכת"י 2111 שם: רב האי גאון.

בחי' כתר זה יש שייכות לכתר דאצי' יותר מחכ' דאצי' לכתר דאצי', כנודע מענין השתלשלות הכתרי' כגלדי בצלי' ע' בלק"ת בד"ה ויקח קרח כו', ואם נא' שהנקודה היא מל' שבמל' א"כ מהבאי' בסוד תוספת נמצא בהם מבחי' כתר כו', כי כשאין הדעת נמנה נמנה הכתר בע"ס, וה"ז יותר גדולה מבחי' החכ' כי החכ' מאין תמצא מבחי' הכתר והמל' נמצא בה בסוד שרש או תוס' כנ"ל מהכתר, ולכאו' צ"ל מאחר שהחכ' מאין תמצא שזהו כמו המוצא מציאה שא"י מאין היא באה כו' וכמ"ש בע"ח בתחלתו כשעלה ברצונו כו' צמצם את אורו הגדול ונשאר מק"פ ואח"כ נמשך הקו כו' שבלא הצמצום לא הי' יכול להתהוות יש ודבר נפרד כי הי' בטל בתכלית וכדי שיתהוה יש ודבר זהו ע"י הצמצום דוקא כו', וא"כ צ"ל מדוע אח"כ כשממשיכי' תוס' אורות מדוע אינם חוזרי' ומתבטלי' כו', והלא עיקר העבודה הוא להמשיך תוס' וריבוי אורות וכמ"ש ויניחהו בג"ע לעבדה זו רמ"ח מ"ע ולשמרה שס"ה מל"ת שזהו עבודת הגן להמשיך בג"ע תוס' אורות ע"י התומ"צ כו', וא"כ אחר ההמשכה הי' צריך להתבטל מחמת רבוי האורות. אך הענין הוא דאם הי' מתהוה תחלה שלא ע"י צמצום הי' מתבטל היש היינו שלא הי' יכול להיות יש ודבר כלל, אמנם לאחר שנעשה היש אז הגם שנמשך התוס' עכ"ז לא יתבטל היש ממציאותו, ולכאו' ג"ז אינו מיושב עדיין הלא מצינו שארז"ל הושיט הקב"ה אצבעו הקטנה ביניהם ושרפן שכאשר האיר גילוי אלקותו במלאכי' יותר מהקצוב להם נתבטלו י"ל ב' טעמים ע"ז, הא' היש של המלאכי' אינו יש גמור עדיין שהרי הם שכלי' נבדלים והגופות שלהם רוחני' מב' יסודות אש ורוח לבד כמ"ש עושה מלאכיו רוחות משרתיו אש לוהט, ולכן ביטולם הוא כענין ביטול העלול בעילתו הגם כי הם ג"כ נבראי' עכ"ז הלא הם רוחנים כנ"ל, ב' שאפ"ל שענין הושיט אצבעו הקטנה הגם כי זהו רק אצבעו הקטנה היינו שלגבי אוא"ס ב"ה עצומ"ה גם גילוי זה יחשב לדבר קטן, אבל לגבי המלאכי' נחשב זה למעלה מגדר ההשתלשלו' לגמרי, וגם לא האיר דרך הצמצום כלל כ"א שנתגלה הארה מעצמותו ית' בלתי צמצום כלל כו', אבל הגילוי תוס' אורות שנמשך בג"ע ע"י עבודת האדם הנה זה נמשך ע"י התומ"צ שזהו ג"כ ע"פ צמצום כי כל המצות נתצמצמו שיהיו באופן זה דוקא ובאופן אחר אינו מוכשר כלל כמו ד' טוטפות בתפילין ואם יעשו ה' טוטפות פסול כמארז"ל בסנהדרין בענין זקן ממרא כו', וכמו"כ נתצמצמו כל המצות עשה ול"ת שיהי' דוקא כציוויים ולכן הגם כי עי"ז נמשך תוס' אורות מ"מ ה"ז ע"י צמצום וכמ"ש ושמרו דרך הוי' לעשות צדקה ומשפט שהוא בחי' דרך והמשכה מש' הוי' וכמו הדרך שהולכין בה מעיר לעיר שהיא מגבלת לבלתי ילכו על הצדדי' יותר כמו שמחזיק הדרך וה"ז צמצום עצום כו' (רק המלך פורץ לעשות לו דרך) ולכן הגם שנמשך תוס' אורות עכ"ז אינם מתבטלי' ממהותם כו', ועפ"ז יובן ג"כ בענין צמצום המל' שנתהוה בסוד שורש רק נקודה חדא ועכ"ז בסוד תוס' נמשכי' בה אורות דכתר ג"כ ועכ"ז יכול להתהוות מבחי' המל' בחי' יש ודבר כו' כי ההמשכה שנמשכת במל' מבחי' הכתר בסוד תוס' ה"ז ג"כ ע"פ הצמצום כו' וכנודע מענין ט' ברכות

דר"ה שזהו לצורך בנין המל' וא"כ מאחר שנעשה ע"י עבודת האדם ה"ז ע"י צמצום, ומ"מ יש למל' שייכות לבחי' הכתר יותר מהחכ' לגבי הכתר שהחכ' מאין תמצא, פי' כמשל המציאה שאין האדם יודע כלל מאין בא לו זה, משא"כ בבחי' המל' ידוע כו'. ועפ"ז יובן ג"כ ענין כח שיש במל' להוות בריאה יש מאין שלא נמצא כח זה גם בשמים להיות שורש המל' הוא בכתר דוקא אם בסוד שורש או תוס' כנ"ל, ולכן כמו שמהכתר נמצאי' ע"ס כמו"כ מהמל' נתהוה להיות עתיק דבריאה שזהו מלך יחיד שמבחי' מלך נמשך להיות יחיד בבי"ע כו' ואז כתר דבריאה יש לו שייכות לכתר דאצי' יותר מהחכ' כי אבא יונק ממזלא והשתלשלו' הכתרים יש להם שייכות יותר זל"ז כנ"ל מהלק"ת פ' קרח יעו"ש בד"ה ויקח קרח כו', ועפכ"ז יובן הענין מה שג' עולמות בי"ע שרשם הוא דוקא מג' ראשי ראשי' להיות כי כל הנשפל למטה יותר צ"ל נמשך ממקום גבוה יותר, וגם להיות נמצא כח זה במל' היינו להוות יש מאין זהו להיות שרשה בכתר וז"ע נעוץ תחב"ס וסוב"ת כו', גם המל' הוא בחי' כתר דאו"ח כו', עמ"ש מזה במ"א, ומעתה לא פליגי כלל רב האי גאון עם הברייתא הנ"ל רק שרב* האי גאון אומר שהם ג' ראשי ראשים קאי על שורשם שלפני האצי' והברייתא דשמעון הצדיק מפרש על הג' עולמות בי"ע הנלקחי' מג' ראשי ראשי' אבל לא פליגי כלל כו'.

ומעתה יובן ענין המילה, דהנה ארז"ל במד"ר באיזה זכות הי' נכנס אהרן לקוה"ק זכות המילה היתה נכנסת עמו, שנא' בזאת יבא אהרן אל הקדש, וכתי' זאת בריתי אשר תשמרו. והענין הוא דהנה כתי', והבדילה הפרוכת לכם בין הקדש ובין קוה"ק שהי' פרוכת מפסיק בין הקודש לקה"ק, ועד"ז אמרו י"ג פרוכת היו במקדש שהי' בחי' י"ג מדרגות זו למעלה מזו כו' עד שברבות המסכי' והפרסות נמשך הפרסא המפסקת בין הקדושה לקלי', וז"ע הערלה שהיא מסך מבדיל בין הקדושה לגקה"ט כו', ולכן ע"י העברת הערלה הי' הכה"ג נכנס לפני ולפנים כי פתחי לי כחודה של מחט ואני אפתח לך כפתחו של אולם כו', וכנודע מענין הילוך השמש שמה שלמטה הוא טפח למעלה הוא כמה פרסאות כמ"ש בסש"ב כו', וכמו"כ יובן בענין המילה הגם כי למטה היא רק העברת הערלה כו' עכ"ז עי"ז הי' נכנס הכה"ג לקוה"ק כו'. ולהבין גודל מעלת המילה שעי"ז הי' נכנס אהרן לקוה"ק, הנה צ"ל מ"ש לעיל שמי יעלה לנו השמימה ר"ת מילה וס"ת הוי' שגדולה מילה עד שהיא בר"ת והוי' בס"ת, ותחלה צ"ל לשון השמימה, מהו ענין השמימה, הנה נודע כי יש פנימי' ומקיפי' וז"ע שמים וארץ, שאנו רואי' שהשמים מקיפי' את הארץ מכל צד והארץ מוקפת מן השמים, ולמעלה רומז זה לבחי' זו"נ שבחי' המדות מקיפי' את בחי' המל' הוא הדבור כו'. ויובן זה דהנה מבשרי אחזה אלוק', שאנו רואים שבאדם הנה המדה מקפת הדבור מכל צד

שרב האי גאון . . והברייתא דשמעון הצדיק מפרש: בכת"י 2111 שם: שהברייתא . . ורב האי גאון השיב.

ופינה והדבור הוא גילוי המדה, והמופת לזה ממה שאנו רואי' שהדבר ידבר במה שלבו חפץ, משא"כ מה שאינו חפץ לא ידבר בזה כלל, וכאשר ידבר האדם איזה דבר חיבה לזולתו הנה האהבה מקפת הדבור מכל צד, והדיבור הוא רק גילוי המדה לזולתו שמגלה האהבה המוסתרת אצלו כו', וג"ז הוא בתנאי שיתצמצם המדה תחלה באופן שיוכל לדבר דהא בעת תוקף התפעלות המדה לא נמצא כלל הדבור כו', ונמצא כי אנו רואי' שהמדות משפיעי' הדבור בצמצום דוקא, והיינו כנ"ל שהדבור הוא בחי' גילוי המדה בצמצום עצום דוקא, והמדה מקפת הדבור מכל צד ופנה כו'. ועד"ז יובן למעלה בזו"נ דאצי' שהזו"א מקיפי' המל' מכל צד כו', להיותם בחי' מקיפי' לגבי המל' והיינו כי זו"נ הוא בחי' סובב וממלא ע' בסידור בדרוש שבשער המועדי' בד"ה להבין ענין הסוכות בענין ענני הכבוד בענין יומם דאזיל עם כולהו יומין כו'. והנה כתי' השמים שמים להוי' והקשו בזהר מהו השמים שמים כפל הלשון ותירצו כי יש ב' בחי' שמים והיינו בחי' שמים וארץ תתאין ושמים וארץ עילאין ולכן נא' ב"פ שמים כו', וזהו ההפרש בין מה שאמר משה למה שאמר ישעי' שמשה אמר האזינו השמים ותשמע הארץ בה' הידיעה והיינו בחי' שמו"א עילאין, אבל ישעי' אמר שמעו שמים והאזיני ארץ בלא ה' הידיעה והיינו דקאי על בחי' שמו"א תתאין כו', ופי' וענין שמו"א עילאין הוא דכמו שנת"ל בענין זו"נ שהמדות מקיפי' הדבור כנ"ל בארוכה, כמו"כ הוא בחו"ב שהבינה הוא בחי' או"פ והחכ' הוא בחי' או"מ, וכנודע שבחי' ח"י שבנשמה הם בחי' מקיפי' משא"כ נר"נ הם בחי' או"פ כו' וח"י הוא בחי' חכ' כמ"ש והחכ' תחי' כו', ונמצא כי זו"נ הם בחי' מקיפי' ופנימי' תתאין וחו"ב הם בחי' מקיפי' ופנימי' עילאין כו', וכתי' עוד הן להוי' אלקי' השמים ושמי השמים שנא' השמים וגם עוד שמי השמים כו', והיינו כי שמי השמים קאי על בחי' הכתר שהוא בחי' היותר גדול גם מבחי' השמים שהם בחי' שמו"א עילאין, ונמצא כי יש כמה בחי' שמים וארץ תתאין ועילאין ושמי השמים כו'. והנה במילה דכתי' השמימה כוללת כל בחי' שמים היינו שמו"א תתאין ועילאין ושמי השמים כו', ולכן נא' הוי' בס"ת ומילה בר"ת להיות כי ע"י המילה מתעלה בבחי' השמימה שכולל גם בחי' שמי השמים שהוא בחי' כתר ששם בחי' ש' הוי' דז"א או אפי' כמ"ש ה' בחכמה הוא בס"ת נגד בחי' הכתר כו', וזהו גדולה מילה שנכרתו עלי' שלשה עשרה בריתות שהם בחי' יגמה"ר ששרשם מבחי' ג' ראשי' כנ"ל מבחי' רדל"א כו'.

אמנם עדיין צ"ל מדוע אמרו בת"ז שמילה הוא מל' י"ה שמשמע שהיא רק הארה מבחי' י"ה כי מל הוא מל' וקטפת מלילות כנ"ל, אך הענין דהנה יש כמה בחי' ומדריגות במילה, הא' הוא בחי' מילה הגשמיות שהיא בחי' הסרת הערלה, וזו היא בחי' מצות מילה שנצטוה אברהם לדורותיו אחריו כו', ויש בחי' מילה בעבודה שהיא בחי' מילת ערלת הלב כמ"ש ומלתם את ערלת לבבכם שמילה זו היא ברוחניות, ויש עוד בחי' מילה היינו מ"ש ומל הוי' אלקיך את לבבך ואת לבב זרעך שהוא כשמקיים ומלתם את

ערלת לבבכם שזהו ע״י העבודה אז אח״כ ומל הוי׳ מלמעלה למטה כו׳. וביאור ענין ומלתם את ערלת לבבכם היינו בחי׳ בירור והתהפכות המדות כו׳, שזהו דבר כבד מאד כי בכדי לפעול ברוחניות להפוך המדה מהקצה אל הקצה זהו יותר קשה לעשות מלעשות איזה דבר בגשמיות הגם כי מה שעושה בגשמיות הוא ג״כ מהדברים הכבדי׳, עכ״ז כל מה שהוא בדקות יותר תכבד העבודה יותר כו׳ ולכן צריך לזה עבודת הלב בהתבוננות כו׳, וז״ע מ״ש ואהבת את הוי׳ ולכאו׳ יפלא איך שייך ל׳ ציווי על אהבה הלא זהו מדה שבלב כו׳. אך הענין הוא שהציווי הוא על ההתבוננות בפסוק שמע ישראל איך דכולא קמיה כלא חשיב ממש, וגם שיתבונן האדם שיום אתמול כבר עבר, ומחר יעבור גם הזמן דכעת א״כ לא נשאר רק הזמן דהוה שהוא עומד בו א״כ מה בכך לסגף א״ע בדבר קל וקטן כזה בזמן מועט, והנה עי״ז בא להיות ומלתם את ערלת לבבכם שימול לבבו לבלתי ילך אחר תאוות לבו כ״א הראוי ע״פ שורש דין ודת דוקא, ועי״ז נמשך מלמעלה להיות ומל הוי׳ אלקי׳ את לבבך שזהו מדריגה גבוה מאד נעלה למעלה יותר מבחי׳ ומלתם את ערלת לבבכם כי ומלתם זהו עבודת האדם מלמטלמ״ע, משא״כ ומל הוא מלמעלמ״ט, וכלל גדול הוא שאין הנברא יכול בעבודתו להשיג למעלה מאד, משא״כ ההמשכה מלמעלה מי מונע ע׳ בד״ה אד׳ שפתי תפתח בסידור, ובמ״א בד״ה ואתחנן תקט״ו תפלות כו׳ בענין ההפרש בין מלמעלמ״ט למלמטלמ״ע שזהו ההפרש ג״כ בין מ״ת לתחה״מ, וגם ההפרש בין ג״ע שנא׳ מי יעלה, נקי כפים כו׳, משא״כ במ״ת וירד הוי׳ יעו״ש. ומכ״ז יובן ההפרש בין מלמעלמ״ט למלמטלמ״ע כו׳, ונמצא בד״כ יש ג׳ בחי׳ במילה, הא׳ הוא מילה הגשמיות הב׳ מילת מערלת הלב, וז״ע סומ״ר ועשה טוב כו׳ הג׳ מה שיתגלה לע״ל כו׳. ובזה יובן מה שפעם אמרו בת״ז שמילה הוא מל׳ י״ה שהוא רק הארה מש׳ י״ה, דהנה בברוך שאמר אומרי׳ יג״פ ברוך ובישתבח אומרי׳ ט״ו שבחי׳, וההפרש כי בב״ש הוא התחלת התפלה לעורר ר״ר על הירידה אז אומרי׳ י״ג ברוך נגד י״ג מדה״ר והיינו בחי׳ יגמה״ר שבמל׳ או י״ג ת״ד דז״א, משא״כ בישתבח אומרים ט״ו שבחים שזהו בחי׳ י״ה, וכמו בברכת כהנים נא׳ י״ה ג״כ היינו ט״ו תיבות שבברכת כהנים, ועפ״ז יובן ג״כ במילה כי ע״י מילה הגשמי׳ אם כי ההעלאה הוא במקום גבוה מאד שעי״ז הי׳ הכה״ג נכנס לקוה״ק, אך כ״ז ההמשכה נשאר למעלה ולמטה נמשך רק ההמשכה מי״ג ת״ד דז״א, וכמו״כ ע״י העבודה במילת ערלת הלב כו׳, וזהו מל׳ י״ה שהוא בחי׳ הארה מבחי׳ י״ה, אך לע״ל שיומשך ומל הוי׳ אלקי׳ זהו גילוי בחי׳ גבוה מאד שלמעלה גם מבחי׳ יגמה״ר דא״א, וזהו כענין ב׳ שמות הוי׳ שלפני יגמה״ר (הגם שנחשבי׳ ביגמה״ר ג״כ) ויגמה״ר שהם ט״ו, ולכן בפסוק ומל הוי׳ אלקיך לך את לבבך ואת לבב ר״ת אלול שההמשכה שיהי׳ לע״ל יהי׳ בחי׳ אלול היינו יגמה״ר אחר המשכת המילה כי המילה גבוה עוד יותר כנ״ל וד״ל.

———●———

כ"ו, בס"ד.

ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר וארז"ל במגילה דט"ז ב' א"ר יהודה אורה זו תורה וכה"א כי נר מצוה ותורה אור שמחה זה יו"ט וכה"א ושמחת בחגך וששון זו מילה וכה"א שש אנכי על אמרתיך ויקר אלו תפילין וכה"א וראו כל עמי הארץ כו', ותניא ר"א הגדול אומר אלו תפילין שבראש. ופי' בח"א לפי שדברי' אלו הם אות ולכן גזר המן עלי' ביותר וכשנתבטלו גזירותיו חזרו אלו הדברי' לקדמותן. וזהו שתרגם בת"ש ליהודאי הות רשותא למעסק באורייתא ולמיטר שביא, הגם שבדברי רז"ל לא דרשו כלום על השבת והיינו לפי שזה הי' מגזירותיו של המן כנ"ל. והענין יובן ע"פ משארז"ל במדרש כל המועדי' עתידי' להבטל חוץ מפורי', ר"א אף יוכ"פ, והיינו מפני שיוהכ"פ הוא יום שהוא כפורי' לכן ג"כ לא תבטל, ופי' ענין שיבטלו המועדי' כי מועדי' הם בחי' מועדים לשמחה שהוא בחי' גילוי אלקותו ית' ומפני הגילוי מצד זה נמשך השמחה כו', אכן לע"ל בהיות נמצא גילוי אלקותו ית' בריבוי כ"כ עד שהגילוי שנמשך במועדי' תבטל נגד עוצם הגילוי שיהי' אז ולא יתפס מקום כלל, וכמו שרגא בטיהרא, ויש בכלל מאתים מנה, וכמו"כ הגם כי לע"ל יהי' ג"כ הגילוי במועדי' מ"מ מפני עוצם הגילוי שיהי' לע"ל לא יתפס מקום כלל, ונמצא כי בטלי' הם שאינם חשובי' כמו עכשיו שבכל הימי' אינו מאיר גילוי אלקותו ית' לכן במועדי' כשמאיר גילוי אלקותו ית' הרי הם מועדי' לשמחה אבל לע"ל שיאיר גילוי אלקותו ית' בכל הימים לא יחשב כלל הגילוי שבמועדי' ולכן כל המועדי' בטלי' לע"ל נגד עוצם הגילוי שלע"ל כו', חוץ מפורים לפי שהנס דפורים הי' שמפני שהיו קודם במס"נ כל השנה להשמיד להרוג ולאבד ואם היו עוברי' על דת לא היו עושי' להם כלום והם עמדו במס"נ לכן המשיכו מבחי' גבוה מאד לכן גם לע"ל לא תבטל גם נגד עוצם הגילוי דלעתיד, וגם יוהכ"פ הוא כפורי' שגם ביוהכ"פ היו גורלות שזה מורה על עוצם הגילוי מבחי' שלמעלה מהשתל', וז"ש רז"ל ושמחה זו יו"ט שיו"ט דפורי' לא יתבטל גם לע"ל להיותו מבחי' גבוה מאד, ועם כי הביא קרא דושמחת בחגיך שזהו על כל הג' מועדי' עכ"ז מאחר שכולם יתבטלו לע"ל ולא ישאר רק פורים ויוהכ"פ א"כ קאי על פורי' ולדעת ר"א גם על יוהכ"פ ג"כ, וכמו"כ יובן ענין אורה זו תורה כי הגם שקיבלו ישראל את התורה על הר סיני, אמנם הנה נודע כי כפה עליהם הר כגיגית אם יקבלו את התורה מוטב ובא"ל כו', וא"כ הי' ביכולתם לומר אנוסי' היינו, אך ע"י הנס שניצולו מגזירת המן נא' קימו וקיבלו היהודים וארז"ל קימו מה שכבר קיבלו היינו מה שקיבלו במעמד הר סיני קימו כעת בנפש חפיצה בלי שום אונס וא"כ עיקר קבלת התורה הי' בימי מרדכי ואסתר כו', ולכן נא' אורה זו תורה שעיקר קבלת[ה] הי' אז דוקא, ועפ"ז יובן מ"ש רז"ל בירושלמי מס' סוכה פ"ד שגלות מצרים הי' כמו לבנה נגד אבן נגד הגלות דבבל והיינו כי לבנים הם אותיות דב"ן ולכן בגלות מצרים נא' לבנת הספיר שעדיין לא קיבלו ישראל התורה ברצון,

משא״כ בימי מרדכי ואסתר שקימו מה שכבר קיבלו כו׳ שזה הי׳ בסוף גלות בבל נא׳ אבן ספיר שקימו מה שכבר קיבלו והיינו בחי׳ אותיות דש׳ מ״ה שהוא בחי׳ אבנים בחי׳ בריאה בידי שמים ולכן נא׳ מה ראו על ככה ומה הגיע כו׳ שהוא בחי׳ האותיות דש׳ מ״ה דוקא, ולכן נק׳ גלות בבל בש׳ אבן ע״ש אותיות דש׳ מ״ה שנק׳ אבנים כו׳.

החדש* הזה לכם ראש חדשים, ראשון הוא לכם לחדשי השנה. וארז״ל ברכות יו״ד ב׳ החדש הזה לכם ראש חדשים זה ניסן ואין אחר ניסן, היינו כשהגיע יום ר״ח ניסן א״א לעבר את השנה, ובשבת פ״ט דפ״ו ב׳ א״ר דכולי עלמא בר״ח אתו למדבר סיני, כתי׳ ביום הזה באו מדבר סיני, וכתיב התם החדש הזה לכם ראש חדשים, ובפפ״ב דקמ״ז ב׳ אמרו חמרא דפרגיתא ומיא דיומסס קפחו יו״ד שבטים, ראב״ע איקלע להתם ואימשך בתרי׳ ואיעקר תלמודי׳ כי הדר בעי למקריא בספרא בעי למקרי החדש הזה לכם אמר החרש הי׳ לבם, ולכאו׳ צ״ל מדוע טעה בזה דוקא, והיינו למה אירע לו דוקא לקרות בפסוק החדש הזה לכם ושיטעה ויקרא החרש הי׳ לבם, והנה המהרש״א פי׳ שנעשה לבו כלב האבן מלהבין דבר כו׳. והענין י״ל דהנה י״ב ראשי חדשים הם כנגד י״ב צירופי הוי׳ שבכל חדש מאיר צירוף אחר, והיינו מה שסיהרא מקבלת משמשא הארה חדשה בכל חדש, ונמצא כי בניסן שהוא ראש חדשים מאיר בו צירוף הא׳ שהוא ש׳ הוי׳, ולכן מאחר שהגיע ניסן, או כמו שאמרו הואיל וראוי לקבוע בו ניסן, הנה זה ניסן ואין אחר ניסן והיינו כי מאחר שנמשך לסיהרא צירוף הראשון א״א לקבוע זה אדר ולעשות ניסן אחר שלא לערב הצירופי׳, וזהו ג״כ שאמרו דכ״ע בר״ח באו ישראל למדבר סיני דכתי׳ ביום הזה וכתי׳ החדש הזה שהוא ג״ש זה זה, כי י״ב צרופי הוי׳ הם מבחי׳ זה כנודע מענין משה נתנבא בזה, שהוא בחי׳ אספה״מ היינו בחי׳ ז״א כו׳ משא״כ כל הנביאים נתנבאו בכה היינו בחי׳ אספשא״מ שהוא מבחי׳ כדמותנו בכ״ף הדמיון, ולפ״ז הצירוף שנמשך בכל חדש הוא בחי׳ ההמשכה מבחי׳ זה לבחי׳ כה ובענין כה לחי כו׳*, וז״ע קידוש

החדש: מאמר זה נמצא ג״כ בכת״י 2111 (לג, א) בתוס׳ התחלה: ויאמר ה׳ אל משה ואל אהרן באמ״צ, החדש הזה לכם ראש חדשים, וארז״ל במד״ר בקהלת ע״פ טובים השנים טובה פרשה שנאמרה לשנים מפרשה שנא׳ ליחיד, טובה פרשה שנא׳ לשנים ויאמר ה׳ אל משה ואל אהרן וגו׳ החדש וגו׳, מפרשה שנא׳ ליחיד וידבר ה׳ אל משה לאמר. וצ״ל מהו ענין המעליותא במה שנא׳ לשנים, ומה גם כי רוב כל התורה נאמרה ליחיד. ויובן בהקדם מארז״ל ע״פ החדש הזה לכם שארז״ל בברכות יו״ד ב׳ החדש הזה לכם כו׳ [כבפנים]. וראה גם להלן ריש פ״ח בשוה״ג.

כה לחי כו׳: בכת״י 2111 נוסף: ע׳ בלקו״ת בד״ה שוש אשיש בהגה״ה.

החדש שמקדשין הלבנה ע"ש ההמשכה חדשה שנמשך לה משמשא שנק' הוי' כמ"ש שמש ומגן הוי' אלקים כו', ולכן נק' זה, גם זה הוא גימ' י"ב והיינו כנגד י"ב חדשים וי"ב צרופי הוי', וי"ב ג"א דז"א, לפי שבכל חדש מאיר צירוף חדש מש' הוי' למל' הנק' סיהרא דלית לה מגרמי' כלום וז"ע י"ב ג"א דז"א ג"כ כו'. והנה היפך זה הוא חמרא דפרגותא ומיא דיומסס, שהם בחי' מים הרעים שהם שורש כל התענוגי' גשמי' שמפרידי' בין הדבקים היינו בין ישראל לאלקות, ולכן כשנמשך ר"א אחרי' שכח למודו לגמרי, כי נעשה לבו כלב האבן שנתטמטם לבו כנ"ל בש' הרש"א, וי"ל שז"ע טמטום הלב וטמטום המוח שמתטמטם מוחו לבלי ישיג שום דבר, וגם וגם כשמתבונן איזה דבר מתטמטם לבו לבלתי שמוע כלל בהתבוננו' וההסכם שנעשה אצלו כלל, ולכן קרא החרש הי' לבם שנעשה לבו כחרש שז"ע טמטום הלב כו', ושכח התורה שהיא ג"כ מבחי' זה, וזהו שהקישו כתי' ביום הזה באו מדבר סיני וכתי' התם החדש הזה כו', והיינו כי ביום הזה באו לקבלת התורה א"כ הוא ג"כ מבחי' זה, ולכן כשנמשך אחר חמרא דפרגיתא ומיא דיומסס, שכח התורה וקרא במקום החדש כו' החרש, שטעה גם בפסוק השני שבגז"ש הנ"ל ולכן אירע לו דוקא פסוק זה לקרות להיות כי מפסוק זה לבדו הגז"ש ולהורות ששכח על התורה שנק' זה כו'.

קיצור. י"ב ר"ח נמשך בכל חדש צירוף חדש מש' הוי', ור"ח ניסן הוא ש' הוי', ולכן נק' זה ע"ד כל הנביאי' כו' משה נתנבא בזה, ולעו"ז חמרא דפרגותא ומי' כו' תענוגי' גשמיי' המשכחים על עבודת ה', ועי"ז נעשה טמטום הלב והמוח כו', ולכן שכח על התורה שהיא ג"כ מבחי' זה וטעה גם בההיקש כו', ולכן אירע לו פסוק זה דוקא כו'.

(ב) **וענין** השכחה י"ל מענין מ"ש בזהר ע"פ ולא זכר שר המשקי' את יוסף וישכחהו שלכאורה זהו כפל הלשון כו', ותירצו כי לא זכר זה"ע העדר הזכרון על הדבר וישכחהו אתר דנשיו קם קמי', שז"ע השכחה בעצם כו'. ובעבודה הנה ב' בחי' אלו היינו מה שע"י העדר העבודה בעבודת ה' עי"ז נעשה העדר הזכרון, אמנם ע"י מה שנמשך אחרי תאוות גשמיות בהרהורים רבים כל היום וכל הלילה לא ינוח עי"ז גורם לעצמו שישכח לגמרי על עבודת ה' כו', וכנגד ב' בחי' אלו נאמר ותאמר ציון עזבני ה' ואד' שכחני, כי בזמן הגלות אמרה כנס"י שהוי' עזבני ואד' שכחני, והיינו כי ע"י העדר הזכרון נמשך להיות עזבני הוי' וע"י גרם השכחה כנ"ל עי"ז נמשך מלמעלה ג"כ ואד' שכחני וכמשי"ת לקמן אי"ה, והגם כי לא שייך לפניו ית' לומר ל' שכחה וכמאמר אין שכחה לפני כסא כבודך, עכ"ז הנה כתי' ה' צלך שכמו האדם העומד נגד הצל הנה מה שעושה האדם איזה תנועה נעשה בהצל ג"כ תנועה כזו, כמו"כ נא' ה' צלך מה שהאדם עושה למטה גורם עי"ז שיומשך עליו מלמעלה ג"כ, ולכן כשהולך בדרך הטוב והישר גורם שיומשך עליו מלמעלה בחי' המשכת רוחניות הנמשך ע"י המצות, וכמו"כ לעו"ז ע"י

החטא והעון והדברים הגורמי׳ לשכוח על עבודת ה׳ כו׳ נמשך עליו רוח מסאבא לטמטם לבו ומוחו לבלי יעלה על מוחו התבוננו׳ אלקותו ית׳ כו׳, ואם יעלה איזה התבוננות מתטמטם לבו שלא יולד מזה שום אהוי״ר כו׳, ונמשך ג״כ עי״ז עליו מלמעלה ענין השכחה ג״כ והגם כי אין שכחה לפני כסא כבודך זהו שבאמת לפניו לא שייך שכחה, אבל לגבי המקבלים נמשך כמו ענין השכחה כי באמת זהו צמצום לפניו ית׳ להשפיל א״ע לימשך ע״י אתעדל״ת של האדם ומקום גדולתו כו׳ כי לפניו כחשיכה כאורה בשני כפין ע׳ בלק״ת ד״ה מצה זו, ובהיות כן זהו שכשהאדם משכח ח״ו על עבודת ה׳ נמשך עליו מלמעלה להיות ואד׳ שכחני כו׳ וכמ״ש ה׳ צלך כו׳, וע׳ מענין ה׳ צלך בד״ה ציון במשפט תפדה שלא נדפס, ובלק״ת בדרושי שמע״צ ובד״ה ה׳ לי בעוזרי, וכענין זה נצטוינו בענין מחיית עמלק נא׳ ג״כ זכור את אשר עשה לך עמלק, ונא׳ אח״כ לא תשכח שלכאו׳ זהו ג״כ כפל הלשון. אך באמת הם שני דברים וכנ״ל וקליפת עמלק גורמת שני הדברי׳ העדר הזכרון ושיומשך אחרי תאוות לבו שעי״ז ישכח לגמרי על עבודת ה׳ כו׳, כי בעמלק נא׳ אשר קרך בדרך שענין הקרירות הוא לקרר העבודה בנש״י כו׳, ועי״ז נמשך להיות העדר הזכרון מאחר שנתקרר לבלי יחשוב בזה ממילא אינו זוכר כו׳, ולא די שאינו זוכר כ״א ע״י מה שמפנה לבו לבטלה עי״ז נמשך אחר תאוות לבו כו׳ וממילא שוכח לגמרי על עבודתו ית׳ כי התאוות זהו הגרם לשכחה כו׳, כי כשמפנה לבו מעסקי והבלי העולם יוכל להיות מוחו ולבו בעבודת ה׳, משא״כ כשנמשך אחרי תאוות והבלי העולם מתרוקן מעבודת ה׳ לגמרי כו׳, כי כלי ריקן מחזיק מלא אינו מחזיק כמארז״ל כו׳, ובכלליות נא׳ אמלאה החרבה וארז״ל לא נתמלאה צור אלא מחורבנה של ירושלים כו׳, ולכן הוזהרנו זכור ולא תשכח שזכור הוא היפך העדר הזכרון ולא תשכח הוא היפך השכחה כנ״ל, והגם כי נצטוינו בל׳ זכור עכ״ז שייך לא תשכח, היינו נצטוינו זכור היינו לזכור את אשר קרך וענין הזכירה הוא לזכור עבודת ה׳ לשעבד מוחו לעבודתו ית׳ ומ״מ לא נמשך עדיין מהמוח ללב לגרש המ״ר מתאוות הגשמיות כו׳, ולא תשכח הוא שיוקבע כ״כ בלבו עד שלא ישכח כלל על עבודתו עבודת ה׳ אפי׳ בעת שעוסק במו״מ וכדומה וע״ד שנת׳ במ״א בענין מדת הנצח שה״ע ההסכם שנשאר אצלו מכח ההתבוננו׳ והתפעלות הלב כו׳, ועד״ז הוא בענין לא תשכח. ועפ״ז יובן ענין מ״ש רז״ל חמרא דפרגותא ומיא דיומסס קפחו עשרת השבטים, וענין ששכח ר״א את התורה כו׳ בהיות ידוע שהתורה הוא מבחי׳ החכ׳ וכמאמר אורייתא מחכ׳ נפקת ונודע כי פ׳ קדש היא בחכ׳ ולכן נאמר בה ולזכרון בין עיניך כי מהחכ׳ נמשך הזכרון ולכן ע״י לימוד התורה שהיא מבחי׳ חכ׳ נמשך חיזוק בכח הזכרון כו׳, והנה נודע כי כלי החכ׳ היינו בחי׳ המוח העיקר הוא הלחלוחיות שבמוח שהוא בחי׳ יסוד המים שבמוח כו׳, ע׳ בסידור בכוונת המקוה והנה חמרא דפרגותא ומיא דיומסס הם היפך בחי׳ הנ״ל כי המים הם בחי׳ מים הרעים המשכיחים על עבודת הוי׳ כו׳, והחמרא הוא ג״כ היפך בחי׳ מה שאר״נ חמרא וריחא פקחין וחמרא דפרגותא הוא היפך זה שגורם להיות

בסובאי יין כו', ולכן הם משכחין על עבודת ה' ותורתו כו', ולכן עשרת השבטים שגלו אותם לשם הנה הם קפחו אותם כו'. וכמו"כ ר"א שכח על תלמודו לגמרי כי מים וחמר הנ"ל הנה הם היפך התורה כנ"ל שהתורה היא מבחי' חכ' שנא' בה ולזכרון בין עיניך והחמר ומים הנ"ל משכחין על עבודת השי"ת ולכן כשנמשך אחריהם קרי בספרא החרש הי' לבם שנעשה לבו אטום מלקבל דבר תורה כי הם זלעו"ז כו'.

קיצור. ולהבין ענין השכחה יובן ממ"ש ולא זכר כו' וישכחהו, ובעמלק זכור לא תשכח, העדר הזכרון והשכחה אתר דנשיו קם קמי' והתורה היא מבחי' חכ' בחי' מוח הזכרון וחמרא דפרגותא ומיא דיומסס הם היפך הנ"ל כי הם לעו"ז שאמרו חמרא וריחא פקחין, והמים הם בחי' מים הרעים המשכחי', ולכן קפחו עשרת השבטים, וגם ר"א שנמשך אחריהם שכח תלמודו להיותם בחי' זלעו"ז כו'.

(ג) **וביאור** הענין יובן ממה שארז"ל עד שלא נבה"ע הי' מים במים פי' שהיו מעורבים המ"ע במ"ת כאחד ולא הי' פירוד ביניהם כלל, עד שאח"כ נאמר יהי רקיע ויהי מבדיל בין מים לרקיע* ויהי כן שהבדיל הרקיע בין מים למים, והנה ע"י רקיע המבדיל ירדו המ"ת מאיגרא רמה לבירא עמיקתא, בהיות ידוע שענין השפעת המים הם להצמיח כל מיני תענוג הן ברוחניות והן בגשמיות וכמ"ש וכל שיח השדה כו' טרם יצמח כי לא המטיר כו' שטעם שעדיין לא צמחו הדשאי' והעשבים מפני כי לא ירד המטר עדיין כי המים מצמיחים כו', וכמו"כ אנו רואים שעיקר השפעת התענוג הרוחני הוא ג"כ מבחי' המים וכמ"ש ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן שבחי' תענוג הנשמות שבג"ע שיושבים ונהנים מזיו השכינה וכמו נשמת אברהם שיושבת קרוב לג' אלפים שנה בג"ע וכל השפעת עונג זה בא ע"י הנהר היוצא מעדן השופע תענוג זה בג"ע כו', וכמו תענוג השכל גשמי שזהו ג"כ מיסוד המים שבמוח כמ"ש בסידור בכוונת המקוה יעו"ש. וא"כ המ"ת קודם הפרדם מהמ"ע היו בתכלית הגדלות שהיו מעורבים יחד בלי יודע ויוכר כלל מי המה העליוני' ומי התחתוני' וא"כ היו שניהם מקור להשפעת רוחניות כו', כמו השפעת תענוג אלקי לנשמות שבג"ע, וכמו"כ לכל בחי' השפעת התענוגי' רוחניים. אמנם כשנעשה הרקיע והבדיל בין המים עליוני' למ"ת שמתחת לרקיע הנה המ"ע נזדככו ביתר שאת ויתר עז והמ"ת ירדו להיות מקור לכל ההשפעות שבעולמות הגשמי' ולכל התענוגי' גשמי' כו', וא"כ ירדו עשר מעלות אחורנית להיותם תחלה מקור להשפעת רוחניות ואח"כ נעשו מקור להשפעת גשמי שאין ערוך תחלה כלל בין הגשמיות לרוחניות וכנודע ממ"ש במ"א שאפי' אם הי' ריבוי רבבות

לרקיע: אוצ"ל: למים.

השתלשלו׳ לא הי׳ יכול להתהוות הגשמיות מן הרוחניות כו׳ כ״א בדרך בריאה יש מאין, וכמאמר בעל העיקרי׳ שהתהוות הגשמיות מן הרוחניות אין לך בריאה יש מאין גדול מזה, וזה״ע שנק׳ מי בוכים, פי׳ שבוכים על הירידה שירדו כ״כ מאיגרא כו׳ למטה בתכלית להיותם מקור לכל התענוגי׳ גשמי׳ כו׳, ובהיות כן הן בוכים על ירידתם כ״כ כו׳. והנה מים הרעים הם עוד הרבה למטה יותר מן בחי׳ מ״ת, כי המ״ת עם כי ירדו ממעלתם עכ״ז נעשו מקור לבחי׳ התענוגי׳ גשמי׳ שהם מבחי׳ טו״ר, והיינו שעכ״פ יכולים להתברר ולהתעלות כמו ע״י האכילה שאוכלים ושותים מכל דבר גשמי הנצמח מבחי׳ מ״ת ובכח האכילה עובדים להשי״ת בתומ״צ ותפלה שהיא בחי׳ העבודה שבלב כו׳, וכמ״ש באלי׳ וילך בכח האכילה ארבעים יום, וא״כ בירר והעלה האכילה ההיא שהלך לעשות רצון הקב״ה בכח האכילה א״כ נתעלו המ״ת עוד יותר מכמו שהיו קודם הפרדם מהמ״ע וכנודע שהירידה הוא צורך עלי׳ כו׳, אמנם בחי׳ מים הרעים י״ל זהו כענין ל״ת שא״א להעלותם כ״א בדרך דחי׳ ולכן הציווי הוא לא פי׳ לדחותם כענין ובערת הרע מקרבך כו׳, וי״ל שזהו כמשארז״ל נהר דינור יוצא מזיעתן של חיות על ראש רשעים יחול בגיהנם, פי׳ כי החיות ע״י עבודתם באהוי״ר שהם זעים מחיל כסא, הנה הזיעה שלהם היינו הפסולת כמו הזיעה שבאדם כו׳, מזה נעשה נהר דינור לשפוט את הרשעים בגיהנם וזהו כענין הכעס על ההיפך וכמו וחרה אף שנא׳ בק״ש בפ׳ שני׳ שזהו מפני שע״י העבודה בק״ש ע״ז נמשך הכעס על ההיפך כו׳, ע׳ בלק״ת בד״ה בפ׳ נסכים בפ׳ שלח, וכמו״כ ענין נהר דינור שיוצא מזיעתן של חיות שהוא לשפוט את הרשעים שהם עושים היפך רצונו ית׳, ועכ״ז הנה נמשך דין קשה על הרשעים שבגיהנם כו׳ ונמשך מזיעתן של חיות שהם בקדושה בתכלית הביטול כו׳, ועד״ז י״ל ענין מים הרעים שהם נמשכים מפסולת מ״ת והם מקור ההשפעות דברים המגשמי׳ לגמרי המשכיחים על עבודתו ית׳ לגמרי כו׳, ובעבודה כשם שמ״ת שבעבודה בנפש האדם הם המעוררים את האדם למשוך אחר התענוגי׳ גשמי׳, כמו״כ בחי׳ מים הרעים הם המעוררי׳ את האדם לימשך אחרי תאוות רבות הקרובי׳ לתאוות איסור שהם הם השורפי׳ ומכלים את כל הטוב הנמצא באדם, וכמו שארז״ל הרהורי עבירה קשים מעבירה שהם המקורי׳ לעבירה וכמו שע״י הרהור ביום בא לידי טומאה ח״ו בלילה וכדומה רבות כו׳, וכן עד״ז עניני הרהורי תאות גזל וחמדה כו׳ ובעניני מו״מ שמדמה בנפשו שזה מותר ומורה היתר לעצמו שמותר, וכהנה רבות בעוונות שאדם דש בעקביו כו׳, ונופת תטופנה שפתי זרה לימשך אחריהם כו׳, ועם כי אחריתה מרה כלענה, עכ״ז תחלתם הם שפת חלקות להמשיך את לב האדם וכמו ספרי המינים שמושכים לב האדם להכשל בהם כל ימי חייו ע״פ האדמה כו׳, ולכן כשאירע ראב״ע להתם הגם כי הי׳ גדול בחכמה מאד מ״מ נמשך אחריהם כו׳, ושכח תלמודו כו׳, וזהו שאמרו באבות שמא תחובו חובת גלות ותגלו למקום מים הרעים שפי׳ שקאי על המים הנ״ל כו׳, וכמו״כ יובן בענין חמרא דפרגותא כי הנה יש יין המשמח ויש יין המשכר יש יין אדום ויש יין לבן וכך ככל המשל הזה

נמשלו כנס"י שיש בהם אהבה מוסתרת למקום כו' ע' בת"א בד"ה אוסרי לגפן יעו"ש. והנה באהבה יש ב' בחי' יש שמתפעל להיות שמחת ה' בלבו הוא בחי' יין המשמח ובחי' יין לבן מבחי' חמר חוורייו עתיק כו', ויש מתפעל להיות לו מרירות הלב להיות ממארי דחושבנא מכל מחשבותיו ודבוריו ומעשיו אשר לא להוי' המה ולצעוק אל ה' ולדבקה בו הוא בחי' יין אדום ויין המשכר כו' הנה כ"ז הוא בקדושה, אמנם הנה זלעו"ז עשה כו' שמבחי' היין בלעו"ז הוא כמו היין ששתה נח ויתגל כו', וכמו בנות לוט שע"י היין שהשקו את אביהן ושכבו עמו, וכמ"ש רז"ל ברבות פי"ג בסדר ויקרא רבה, וכ"ה בהרבה מקומות בזהר וכמו שאנו רואים שכל המכשולות באים מן היין שמתחלה מתחיל לשתות עד שיאות לו לעבור על כל עבירות שבעולם אפי' החמורות שבחמורות כו' כי נעשה כהפקר ממש כו', והרי זהו כמו מים הרעים הנ"ל ויותר, להיות כי מה שבא ע"י היין זה נעשה ברתיחות הדמים משא"כ ע"י המים כו', והענין הוא דהנה נודע ממ"ש נכנס יין יצא סוד הוא בחי' סוד הוי' ליראיו, כי כמו היין הוא כנוס בהענבים וכשדורכין אותם בגת יוצא מהם מה שהי' תחלה צפון ונעלם בהם כו', כמו"כ פועל פעולתו בנפש האדם לגלות מצפוני לבו הצפון אצלו בעמקי וסתרי לבבו שלא נראה ונגלה כלל וע"י היין מתגלה כו', אמנם הנה בקדושה כשמתגלה הצפון בלבו יוצא האהבה מוסתרת כו', וכנ"ל בענין יין לבו ויין אדום, אך בלעו"ז בבחי' היין המביא לכל דברים האסורים הנה מלבד מה שהיין מגלה העלם הצפון בלבו שהוא בחי' הרע שבנפשו הנה לבד זה הוא מקור משחת ממש לכל דברים האסורים כנ"ל, ועי"ז פוגם נפשו להיות עבירה מלפפתו שמלפף מוחו מן הקצה כו', וכמו במצות אמרו שכר מצוה מצוה היינו ששכר המצוה הוא המצוה עצמה, כמו"כ י"ל שכר העבירה הוא העבירה עצמה שמלפפתו וקשורה בו ככלב כו', והנה כמו שבקדושה נכנס יין יצא סוד כו' וסוד הוא גימ' ע', כמו"כ יש בלעו"ז בחי' ע' והוא הע' דיכרסמנה חזיר מיער שהוא ע' תלוי' וכמ"ש בתד"א על מארז"ל ע' תלוי' חצי אותיות דספר תלים שהוא להחליש כח הנחש כו', וזהו שרש ענין ע' לשון שה"ע מ"ש יצב גבולות עמים למספר בנ"י וכמ"ש בת"י יעו"ש שהם לעו"ז נגד ע' נפש דיעקב כו' והם בחי' ז"מ הרעות וכ"א כלול מעשר כו', אמנם ע"י התשובה מעומקא דלבא יכול להפך מדותיו מן הקצה אל הקצה ואז יוכלל הע' בקדושה כו', וע' מענין ע' סנהדרין וע' יו"ט שהם ח"י ימים טובים ונ"ב שבתות השנה בד"ה אספה לי דתרט"ו. ונמצא מכ"ז מובן מה שע"י חמרא דפרגותא ומיא דיומסס נעשה לבו כלב האבן לבלי ידע כלל אפי' האותיות שבתורה כו', ולכן קרא החרש הי' לבם שנעשה לבו כלב האבן וכחרש שאטום מלשמוע כו'.

קיצור. עד שלא נבה"ע הי' מב"מ, ואח"כ יהי רקיע וירדו מ"ת להיות מקור לכל התענוגי' גשמי', כמו שהמ"ע הם מקור השפעת הרוחניות כמ"ש ונהר יוצא כו' וכמו הלחלוחיות שבמוח, ומים הרעים ע"ד נהר דינור

כו' דין קשה, כמו"כ המים מקור תאוות רעות המשכחי' וחמרא דפרגותא כמו שבקדושה יין לבן יין המשמח, ויין המשכר יין אדום כמו"כ בלעו"ז יין ששתה נח ולוט וכמ"ש ברבות ויקרא פי"ג ובזהר ע"פ יין ושכר, ומחזק כח הנחש בחי' ע' תלוי' דיכרסמנה חזיר מיער. אמנם ע"י התשובה יכול להפוך מן הקצה אל הקצה כו', ולכן ראב"ע כשנמשך אחריהם קרא החרש שנעשה אטום כחרש מלקבל ד"ת כו'.

(ד) **בפסחים*** ד"ו ב' מ"ט דרשב"ג (דאמר ב' שבתות לפני החג שואלין ודורשין בהלכות החג) שהרי משה עומד בר"ח ומזהיר על הפסח שנא' החדש הזה לכם כו', וי"ל לפי הנ"ל שבכל חדש מאיר צירוף חדש, א"כ בחדש ניסן הוא הצירוף הראשון שהוא הוי' ככתבו שמר"ח ואילך התחיל להאיר ש' הוי', והנה הנסים דיצ"מ וקרי"ס יצאו מדרכי הטבע היינו שלא נמשך ההנהגה דרך ש' אלקים כ"א מבחי' ש' הוי', משא"כ נס דאסתר שהי' מלובש בדרכי הטבע באהבת אסתר ובהסעודה שעשתה לפניו, ולכן לא נז' שם הוי' בכל המגילה כו' כ"א רק בר"ת וס"ת כו' לרמוז שכולא חד שנמשך מש' הוי' דרך ש' אלקי' כו', אבל מ"מ לא נא' ש' הוי' בפירוש כי לא יצאו הנסים מדרכי הטבע כמו קי"ס כו', ולכן ביצ"מ נאמר ויוציאנו ה' אלקינו כו' שנמשך מבחי' ש' הוי' כו', ולכן בחדש ניסן שמר"ח ואילך מאיר הצירוף הראשון דש' הוי' שהוא בחי' ש' הוי', לכן ס"ל לרשב"ג ששתי שבתות לפני החג שואלין ודורשין בהלכות החג כמו שר"ח ניסן הוא שני שבתות לפני הפסח, וכמו"כ הוא בסוכות כו', ולפי שבניסן מאיר הצירוף הראשון דש' הוי' שלכן הוא ראש חדשי' כנ"ל, לכן ארז"ל בר"ה ד"ז א' שניסן הוא ר"ה לחדשי' ולעיבורי' כו' שהוא הראשון מהצירופי' לכן הוא הראש, שכמו שהראש כולל כל חיות הגוף כמו"כ בחדש ניסן שהוא הצירוף הראשון א"כ הוא ש' הוי' ככתבו וממילא יש בו כל הצירופי' המסתעפים אח"כ שהכל הם מד' אותיות דש' הוי' כו', והרי הוא ר"ה לחדשי' כו', ע' בלק"ת בדרושי ר"ה, וגם י"ל ר"ה לחדשי' הוא כמו ראשי ראשי' כי ר"ח הוא הראש הכולל החיות של כל החדש ור"ח ניסן הוא ראש לחדשי' הוא הראש הכולל כל הראשי' כו', ואפ"ל כי י"ב ר"ח שרשן מיגמה"ר, שנמשכי' מג' ראשי ראשי' כנודע ממ"ש בפרדס* בש' רב האי גאון בענין י"ג מדה"ר שהם ע"ס וג' ראשי ראשי' ונמצא ברייתא בשם שמעון הצדיק שי"ג מדה"ר הם ע"ס וג' עולמות בי"ע. ולכאו' מי"ג תעניות שהיו מתענים על הגשמי' יש להביא ראי' שהם כברייתא הנ"ל כי הג' תעניות הראשוני' היו מקילים בהם יותר, וי"ל בהיפך להיותם גבוהים יותר לכן מקילים בהם יותר, כמו מי שהוא גדול יותר הוא מקיל יותר ע' בד"ה גדולה מילה שנכרתו עליה שלשה עשרה

בפסחים: בכת"י 2111 שם, וכן בגוכי"ק 1011 נוסף כאן: ועפ"ז יובן משארז"ל בפסחים כו'.
בפרדס: שם נוסף: בשער י"א הוא שער הצחצחות פ"א.

בריתות. אך באמת שרש הג' עולמות בי"ע שרשן מג' ראשי ראשים כו', וכמו"כ הוא בי"ב ראשי חדשי' וחדש העיבור שרשן מי"ג מדה"ר מבחי' ג' ראשי ראשי' ולכן ר"ח ניסן ג"כ ר"ה לעיבורים כו', ועפ"ז יובן ההפרש בין עכשיו ללע"ל כי בעוה"ז אמרו ישראל פ"א זה אלי ולע"ל יאמרו ב"פ זה כמ"ש ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה, זה הוי' קוינו לו כו', והיינו כי ר"ח דעכשיו הגם כי שרשן מג' ראשי ראשי' כנ"ל, מ"מ הם מי"ב צירופי הוי' דלתתא שהוא בחי' ז"א כו', אבל לע"ל יתגלה בחי' ש' הוי' דלעילא כו' ויהי' הר"ח גבוהי' יותר שיהיו בחי' יגמה"ר וכמ"ש בענין והי' מדי חדש בחדשו בענין חדשו של חדש, וזהו מ"ש לע"ל והי' אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהי' שבעתים כאור שבעת הימים שהם בחי' ז"ת דע"י שיתעלו בחי' שמשא וסיהרא למעלה מעלה כו', ולכן יאמרו ב"פ זה כי זה מורה על בחי' הגילוי וכשיהי' הגילוי מבחי' גבוה יותר יאמרו ב"פ זה כו'.

קיצור. לפי שבכל חדש מאיר צירוף חדש מש' הוי', ור"ח ניסן הצירוף הא' לכן הנסים דיצ"מ וקרי"ס יצאו מדרכי הטבע כו', לכן ס"ל לרשב"ג שמר"ח ניסן שואלין ודורשין, ולכן ארז"ל ניסן ר"ה לחדשי' ולעיבורי' שהוא צירוף הראשון הכולל כולם, וי"ל ר"ה לחדשי' כמו ראשי ראשי' כי ר"ח הוא ג"כ ראש והיינו כי שרשן מיגמה"ר, ולכן יאמרו לע"ל ב"פ זה כו', כי אור הלבנה יהי' כאור החמה כו' ואור החמה יהי' שבעתים כאור שבעת הימים היינו בחי' ז"ת דע"י כו'.

(ה) **בר"ה*** ד"ך א' אמרו יכול כשם שמעברי' את השנה לצורך כך מעברין את החודש לצורך ת"ל החדש הזה לכם ראש חדשים כזה ראה וקדש, ופי' רש"י ז"ל כיון שתראה קדש בו ביום, והיינו מאחר שנראה הלבנה הרי קיבלה הארה חדשה משמשא, א"כ מאיר הצירוף החדש מי"ב צירופי' א"כ א"א לעברו עוד לעשותו אדר מאחר שכבר הוא ניסן כו', או לעשות אותו יום חול מחדש העבר ולעשות ר"ח ביום מחר כו', וזהו כזה ראה וקדש שתראה מולד הלבנה ואזי קדשהו כי כבר מאיר צירוף החדש כו'.

ובספ"א דך"ב אמרו מ"ט דר"ש דכתי' ויאמר ה' אל משה ואל אהרן החדש הזה לכם עדות זו מסורה לכם ולכן אב ובנו או שני אחין שראו מולד הלבנה מקבלין עדותן, ואפ"ל להיות כי עדות זו אינה כמו עדות שמעידין לחבירו שזהו העדות הוא רק שכבר קיבלה הסיהרא הארה חדשה מצירוף אחר הנה ע"ז יכולים גם שני אחין להעיד, משא"כ בדבר הנוגע לחבירו שני קרובים פסולים להעיד לו כו', ואם כי זהו ג"כ בדבר שנוגע

בר"ה: שם: וזהו משארז"ל בר"ה כו'.

לאיסור כרת כמו באיסור חמץ בפסח וכדומה כמו יוהכ״פ כו׳, אך הענין הוא להיות שאינם נוגעים בדבר סומכים עליהם כו׳, ומה גם ע״פ החשבון שחשבו חכמים יודעים ג״כ אם החדש מעובר א״ל, א״כ עדותם אינו עדות בדבר שבלעדם לא היו יודעים כלל, כי גם עכשיו שאין מקדשין ע״פ הראי׳ הנה אנו סומכין על החשבון כי אנו בקיאים בקביעא דירחא כו׳. ומעתה יובן זה ע״פ הקבלה ג״כ, דהנה בעדותן שבין אדם לחבירו הנה ע״פ עדותם מעוררין על האיש המעידי׳ להיות נמשך בחי׳ דין מבחי׳ גבורה, או מבחי׳ חסד שזה אינו בהכרח שיומשך לו כלל והרי הם ע״י עדותם גורמים שיפסוק לו הדיין שיומשך עליו מבחי׳ חסד או להיפך כו׳, משא״כ במולד הלבנה שע״פ סדר ההשתל׳ הוא שהלבנה תקבל אורה מהשמש והרי הם אינם מחדשי׳ שום דבר רק מעידים שנמשך לה מה שנקבע לימשך בסדר השתלשלו׳ הרי זה אינו כמו שמעידי׳ על דבר חדש לגמרי כו׳, ולכן אב ובנו או שני אחים כשרים לעדות זו כו׳, ומה גם שחכמים יודעים ע״פ החשבון מתי תתמעט הלבנה להיות בבחי׳ נקודה תחת היסוד בכדי שתוכל לקבל אורה כו׳, א״כ יכולים לסמוך גם על קרובי׳, משא״כ בעדות אחרת כו׳.

קיצור. כזה ראה וקדש כשמאיר הצירוף החדש א״א לעברו, ור״ש סובר שעדות זו כשרה אפי׳ בקרובין, להיות כי אין מוסיפין דבר חדש לגמרי שהוא רק כמו גילוי מילתא וגם כי ע״פ החשבון ידוע ג״כ, כמו שאנו סומכין לגמרי ע״פ החשבון כו׳.

(ו) **בעיקרים** מאמר ג׳ פט״ז כ׳ וכן מצאנו בס׳ עזרא שביטלו מנין החדשים שהיו מונין כן כפי משפטי התורה, לפי שכתוב החדש הזה לכם ראש כו׳ והיא מצוה ראשונה שנצטוו ישראל כו׳ כי אע״פ שתשרי ר״ה לשנים כמ״ש וחג האסיף בצאת השנה מ״מ צותה תורה למנות מנין החדשי׳ מניסן לפי שאז יצאו ממצרים והיתה תחלת צמיחת האומה כו׳ וכן תמנה היא (פי׳ התורה) בכל חשבונותיה כמ״ש ובחדש השביעי ובעשור לחדש השביעי בחדש השלישי כו׳, ואין לחדשי׳ שמות רק ראוי להיות שני שלישי כו׳ וכשעלו מבבל ראו לעשות זכר לגאולה כו׳ ועשו בשני דברים הא׳ שינו הכתב לכתב אשורי׳, ב׳ שינו החדשי׳ וקראו להם שמות תשרי מ״ח כסליו כמו שעלה עמהם מאשור כמארז״ל שמות החדשי׳ עלו עמהם מאשור עכ״ל בקיצור קצת. והיינו כי ע״י גלות מצרים בשעבוד חומר ולבנים זכו לגילוי ש׳ הוי׳ כמ״ש וארא אל אברהם כו׳ באל שדי ושמי הוי׳ לא נודעתי להם וע״י השעבוד במצרים שזה הי׳ כמו המצרף שמצרף הכסף שלא יהי׳ בו שום תערובות פסולת וכמ״ש כמצרף לכסף וכור לזהב כו׳, כמו״כ הי׳ שעבוד מצרים שנשתעבדו בישראל כו׳, וכמ״ש מכור הברזל ממצרים כו׳, ועי״ז זכו לש׳ הוי׳ ולכן צותה תורה למנות החדשי׳ מניסן לפי שחדש ניסן הוא הראשון דוקא שבו מאיר הצירוף הראשון דש׳ הוי׳ כנ״ל, והיו ג״כ זכר לגאולת מצרים כנ״ל שאז נתגלה ש׳ הוי׳ כו׳, ועפ״ז יובן פלוגתת ר״א ור״י

אם בניסן עתידין להגאל אם בתשרי, שר"א סובר בניסן נגאלו ובתשרי עתידי' להגאל ור"י סובר בניסן נגאלו ובניסן עתידין להגאל. והענין הוא דהנה כתי' כימי צאתך מאמ"צ אראנו נפלאות, והיינו שכמו ע"י יצ"מ הי' גילוי ש' הוי', כמו"כ לע"ל ע"י שעבוד גלות האחרון יהי' גילוי ש' הוי' דלעילא, ולכן סובר ר"י בניסן נגאלו ובניסן עתידים להגאל, שכמו ע"י גלות מצרים גילוי ש' הוי' לכן ציווי למנות החדשי' מניסן, כמו"כ לע"ל שיהי' גילוי ש' הוי' דלעילא כנ"ל יהי' הגאולה ג"כ בניסן, אבל ר"א סובר עם כי לע"ל יהי' גילוי ש' הוי' דלעילא שהוא ג"כ ש' הוי', מ"מ יהי' הגאולה בתשרי כי הגם שהוא ג"כ ש' הוי' מ"מ מאחר שהוא בחי' ש' הוי' שלפני ההשתל' אינו שייך שיהי' הגאולה בניסן דוקא דדוקא בש' הוי' דלתתא צותה תורה למנות סדר החדשי' מניסן לפי שניסן הוא ראש לי"ב צירופי הוי', אבל בלפני השתלשלו' אינו שייך כ"ז כלל, ולכן סובר שבתשרי עתידין להגאל לפי שכל השביעין חביבין, וכמו משה הי' דור שביעי לאברהם והיינו שלהיות גילוי גדול כזה זהו דוקא בתשרי שכל השביעין חביבין כו'.

קיצור. בעיקרים כ' שע"פ משפטי התורה ניסן הוא הראשון לחדשי השנה וכשעלו מבבל שינו לזכר הכתב ושמות החדשי' והיינו כי ע"י יצ"מ נתגלו ש' הוי', לכן ציוותה התורה למנות מניסן שהוא הצירוף הראשון. ועפ"ז יובן הפלוגתא דר"א ור"י, שר"י סובר בניסן עתידין להגאל כי לע"ל יהי' גילוי ש' הוי' דלעילא לכן יהי' הגאולה בניסן, ור"א סובר שבתשרי עתידין להגאל לפי שש' הוי' דלעילא הוא לפני ההשתל' לכן אינו שייך כ"ז רק להיותו מדרגה גבוה לכן יהי' הגאולה בתשרי שכל השביעין חביבין כו' כמו משה מאברהם כו'.

(ז) **וזהו** משארז"ל במד"ר בא פט"ו אמר הקב"ה הואיל ועשיתי לכם נסים בחדש אף אתם עשו ר"ח שנא' החדש הזה לכם כו', והיינו כנ"ל שהנסים דיצ"מ וקי"ס יצאו מדרכי הטבע, והיינו שנמשכי' מש' הוי' כנ"ל, ולכן ציוה להם החדש הזה למנות ר"ח שהוא הארת ש' הוי' בש' אלקים שהם בחי' שמשא וסיהרא, כמ"ש שמש ומגן הוי' אלקי' ובשה"ש ע"פ קול דודי בשעה שבא משה ואמר לישראל בחדש זה אתם נגאלין א"ל והלא אמר הקב"ה לאברהם ועבדום ארבע מאות שנה, א"ל מדלג על ההרים אין הרים וגבעות אלא קיצין ועיבורין מדלג על החשבון ועל הקיצין ועיבורין ובחדש זה אתם נגאלין, ולכן ר"ח ניסן ר"ה לעיבורין כמשארז"ל בר"ה ד"ז הובא לעיל, ולפי שהוא ר"ה לעיבורין לכן בחדש הזה אתם נגאלין דוקא, וכמו"כ אמרו שם שאמרו ישראל האיך אנו נגאלין הלא אין בנו מעש"ט, ומטונפים מע"ז, א"ל מאחר שחפץ בגאולתכם אינו מסתכל במעשיכם ולמי הוא מביט לצדיקים שבכם כמו עמרם וב"ד, והיינו כמ"ש במד"ר פ' בא פט"ו אם מסתכל אני למעשיהם של אלו לעולם לא יפדו ממצרים ולמי אני מסתכל לאבותיהם הקדושים, וזהו ג"כ מדלג על ההרים היינו האבות כו', וכמו"כ

סיים המד"ר בשה"ש ע"פ הנ"ל שכשיבא מהמ"ש יאמר להם בחדש זה אתם נגאלין והם אומרים ג"כ טענות שאמר הקב"ה שישתעבדו בע' אומות, והוא משיב להם א' מכם גולה כו' לברבריא וא' מכם גולה לסמטריא וכאלו נשתעבדתם בע' אומות, ובחדש זה אתם נגאלין, וי"ל דקאי על חדש הגאולה שיבוא מהמ"ש, ולא דוקא בניסן, וא"כ קאי ר"א בשיטתי' וכר"י בשיטתי', אך משמע שסובר כר"י שבניסן עתידין להגאל כו', ובס"פ דומה דודי ארז"ל ענה דודי ואמר לי מה אמר לי החדש הזה לכם והיינו שזהו גילוי ש' הוי' כנ"ל שע"י גלות מצרים זכו לגילוי ש' הוי' כמ"ש ושמי הוי' לא נודעתי להם רק ע"י יצ"מ נתגלה ש' הוי' כו', ולכן אמר להם החדש הזה לכם שביום החדש מאיר הצירוף מש' הוי' כנ"ל, והר"ז לכם כי ישראל מונין ללבנה כו', וא"כ זהו כמו שישראל בעצמם מקבלים מש' הוי', וזהו כמ"ש כי חלק ה' עמו שכל או"ה מקבלים ע"י השרים והמזלות כו', אבל ישראל עם קרובו מקבלים משם הוי' בעצמו, וזהו כי חלק ה' עמו שישראל מקבלים חלקם מש' הוי' כו', וזהו כמ"ש רז"ל במד"ר ע"פ חלקי ה' אמרה נפשי משל למלך שהיו עמו דוכסין ואיפרכין זה בירר לו דוכס א' וזה איפרכיא כו' הי' שם פקח א' אמר אנא נסיב מלכא מ"ט כולהו מתחלפין מלכא אינו מתחלף, כך אוה"ע בררו לעצמן זה חמה וזה כוכב אחר, כי מהם עובדין לחמה ולכל צבא השמים, אבל ישראל בררו להם הקב"ה בעצמו, ולכאו' צ"ל מהו הפקחות בזה במה שבררו המלך, ולמה אמרו במשל הי' שם פקח א', שאפי' הסכל שבסכלי' יבין ג"כ שיותר טוב לברור המלך משרי הצבא. אך הענין הוא דבכדי לקבל מהמלך בעצמו הוא הקב"ה צ"ל אתדכיותא דגרמי' שצריך לזה עבודה ויגיעה עצומה כו', משא"כ מסט"א בנקל לקבל מאד, וכמארז"ל חנם בלא מצות כו', וכמ"ש בזהר במגנא כו' ולא שיצטרך לזה עבודה ויגיעה כלל, ולכן לזה הוא הפקחות שיבין הגם כי צריך לזה טורח ועבודה ויגיעה עצומה וכמ"ש מי יעלה בהר ה' נקי כפים ובר לבב כו' שצריך לזה הרבה תנאים. וכמו"כ לקבל ההשפעה אפי' שלא בג"ע צריך ג"כ אתדכיותא דגרמי' כנ"ל, מ"מ כ"ז כדאי בכדי לקבל מש' הוי' ב"ה כו', וז"ש החדש הזה לכם פי' ע"י שישראל מונין ללבנה הרי החדש הזה היינו ההתחדשות שהלבנה מקבלת מהשמש שז"ע שמש ומגן ה' אלקים כו' כנודע ה"ז לכם שההשפעה הוא לישראל כו', וזהו לכם שההשפעה נמשכת לכם כו' כי חלק ה' עמו כתי' כו'.

קיצור. במד"ר הואיל ועשיתי לכם נסים בחדש זה אף אתם עשו ר"ח, שהנסים נמשכים מש' הוי' כו', ולכן ארז"ל מדלג על הקיצין והעיבורין כי ניסן ר"ה לעיבורין והגם כי אין בהם מעש"ט ומטונפים בע"ז מ"מ הוא מסתכל לאבותיהם הקדושי', וכמו"כ סיים המד"ר שלע"ל יאמר מהמ"ש ג"כ כן, וי"ל שסובר כר"י שבניסן עתידין להגאל, וי"ל מתי שיהי' יאמר כן כו', וזהו שארז"ל מה א"ל החדש הזה לכם שזהו ההשפעה הנמשך לישראל כי ישראל מונין ללבנה (כמארז"ל הגדול מונה לגדולה והקטן לקטנה כו') וכמ"ש חלקי ה' אמרה נפשי משל למלך כו' הי' שם פקח כו' כי

הגם שצ"ל אתדכיותא דגרמי' מ"מ כדאי בכדי לקבל מהמלך כו', וזהו כי חלק הוי' עמו כו'.

(ח) **במד"ר*** קהלת ע"פ טובים השנים טובה פרשה שנאמרה לשנים שנא' ויאמר ה' אל משה ואל אהרן החדש כו', מפרשה שנא' ליחיד. והענין הוא כי משה ואהרן שושד"מ ושודמ"ט, כי משה הוא שושבינא דמלכא ואהרן הוא שודמ"ט והיינו כי פרשה זה הוא המצוה ראשונה שנצטוו ישראל, והיא בחי' ההשפעה שנשפעת מש' הוי' לישראל עם קרובו כו', והרי זהו יחוד כנס"י עם הקב"ה לכן נאמרה בשנים להורות ג"כ על היחוד העליון, ולכן הם שוד"מ ושודמ"ט כו' שאהרן מעלה את הנרות הם בחי' נר הוי' נשמת אדם ומשה שוד"מ המשיך גילוי אלקותו ית' בעולם להיות וירד הוי' על הר סיני כו', וזהו שארז"ל מתלמידיו של אהרן אוהב שלום ורודף שלום כי בכדי להיות גילוי אלקותו ית' צריך להיות בחי' אחדות דוקא, כי לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה אלא שלום כו', משא"כ במקום הפירוד א"א להיות נמשך המשכת אלקותו ית' כי אין אני והוא יכולין לדור ועיקר סיבת הפירוד הוא מחמת שמתגאה על חבירו ומדמה בנפשו שחבירו אינו בערכו כלל וא"כ איך יהי' עמו בצוותא חדא כו', אבל אהרן הי' רודף שלום בין אדם לחבירו הנה ע"ז גורם שיהיו נש"י כלים לגילוי אלקותו ית' כו', וגם העלה נש"י ג"כ, וז"ע שודמ"ט שכמו שהשושבינין מוליכין החתן והכלה כו' כמו"כ משה ואהרן היו שושבינין, שאהרן הי' שודמ"ט ומשה שוד"מ כו', להיות גילוי התורה כו'*, שוב מצאתי במג"ע פ' בא ע"פ החדש הזה שכ' שבר"ח הוא יחוד ת"ת ומל' שהם בחי' יעקב ורחל, ולכן אומרים ברוך עושך יוצרך בוראך קונך ר"ת יעקב, לכם ראש חדשים ר"ת רחל שהוא בחי' יחוד יעקב ורחל כו' וא"כ הוא כנ"ל שבר"ח הוא יחוד שמשא וסיהרא ומשה ואהרן הם השושבינין כנ"ל, וי"ל שענין ענני הכבוד שהקיפו את ישראל במדבר ז"ע החופה שע"ג החו"כ שהוא בחי' מקיף, וכמו"כ נעשו העננים מקיפים לישראל ולכן העננים היו בזכות אהרן שכשמת אהרן בטלו העננים כמ"ש בזהר שהמן והבאר והעננים היו בזכות משה ואהרן ומרים כו', כי אהרן הי' שודמ"ט המעלה נש"י והי' עושה שלום ביניהם כנ"ל, ולכן הי' בזכותו העננים שהקיפם יחד להורות על אחדותם ג"כ מלבד ענין החופה הנ"ל. גם הביא שניסן ותשרי שבניסן הוא ביעור חמץ גופניות, ובתשרי הוא ביעור חמץ ברוחניות דהיינו בנפש כו', והיינו כי בניסן נצטוו ישראל על ביעור חמץ, בהיות ידוע שבכדי שיהי' הדירה יאות ונאה לדירת המלך צריכי' לנקותה מכל טינוף ולכלוך, ולנאותה בכלי בית נאים שאז יאתה שתדור בה המלך, משא"כ כשלא יהי' על אופן הנ"ל איננה ראוי' לדירת המלך. כמו"כ יובן עד"ז שכשנגאלו ישראל

במד"ר: שם: ומעתה יובן משנ"ת במד"ר.

כו': שם: כו' ולפי שהי' משה עניו מכל האדם לכן הי' מ"ת ע"י דוקא.

ממצרים ולקחם הקב"ה להיות לו לעם קדוש, ונתן להם התורה שארז"ל ביום חתונתו זו מ"ת שכמו ע"י החתונה הוא יחוד חו"כ שמשפיע החתן להכלה השפעה פנימיות כו', כמו"כ נתן לנו הקב"ה ביום חתונתו השפעה פנימיות היא התורה שהיא בחי' פנימיות וכמ"ש ותורתך בתוך מעי, אמנם בכדי שיהי' ישראל ראוים להתייחד עם המלך זה הקב"ה ממה"מ כו' צריכים להיות מנוקים מכל טינוף ולכלוך כו', וזהו ענין ל"ת שהוא ניקוי הדירה מכל פסולת וענין מ"ע הם בחי' הכלים נאים שמסדרין ומעמידין בבית שתהי' ראוי' לדירת המלך ממה"מ הקב"ה, וזהו שציונו לבער החמץ שכמו שאנו רואים בגשמיות שהחמץ הוא מגביה א"ע ומתנפח כמו"כ בעבודה הוא בחי' גאוה וגסה"ר שהם היפך הקדושה וכנ"ל בענין אין אני והוא יכולים לדור שם כו', ובד"כ נק' היצה"ר חמץ וכמ"ש מכף מעול וחומץ כו', א"כ הוא אזהרת ביעור היצה"ר והשבתתו מן העולם כו', ואז נגלה עליהם ממה"מ וגאלם כו', והשרה שכינתו בישראל כי היו מנוקים מכל עון כו', וזהו מ"ש כי ברח העם ופי' בסש"ב שברחו מהרע כי להיותם אחוזים עדיין במה שנשקעו במ"ט שע"ט, שא"א בקל לפרד מהרע, והעצה לזה הוא כי ברח שברחו מהרע כו', ולע"ל כשיהי' ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ אז נא' כי לא בחפזון תצאו ובמנוסה לא תלכון, ובתשרי הוא ג"כ ביעור חמץ ברוחניות, דהיינו אם ח"ו פגמו באיזה דבר הן כשפגם באיזה מ"ע או בעשותו אחת ממצות הוי' אשר לא תעשינה ואשם, הנה* העצה לזה הוא תשובה שע"י התשובה נמשך סליחת העון להיות נושא עון ועובר על פשע כו', והזמן המוכשר הוא בחדש תשרי שאז מאיר יגמדה"ר בעשי"ת, ובפרט ביוהכ"פ שהוא זמן סליחת עוונות כו', וכמו שא"א ביוהכ"פ ביום סליחת העון הזה, וזהו ענין הגורל שהי' במקדש ביוהכ"פ שהגורל הוא מלמעלה מהשתלשלו', וכמ"ש לפני הוי' תטהרו, תטהרו בגימ' כתר ולכן הי' גורל א' להוי' וגורל א' כו' להיותו למעלה מהשתלשלו' אשר שם כחשיכה כאורה ואינו תופס מקום כלל, לכן שניהם שוין כו', וזהו שארז"ל שני שעירי יוהכ"פ שניהם שוין במראה ובקומה ובדמים, כי להיותו מבחי' גבוה מאד כנ"ל הרי צ"ל שניהם שוין דוקא שאין הפרש כלל, ומ"מ בכל הפעמים הי' של שם עולה בימינו, כי אע"פ ששם כחשכה כאורה מ"מ בלמעלה מהשתלשלו' כו' ג"כ נש"י עיקר. וז"ע יעקב הי' מטפה ראשונה והנכנס ראשון יצא אחרון ולכן מכר לו הבכורה להיות שרשו מיש האמיתי שקדם לאין, ע' בד"ה והי' כי תבוא בענין בכורים כו' יעו"ש באורך, ולכן תשרי הוא ג"כ זמן השבתת שאור הוא היצה"ר כי איך שיהי' הרי נעשה ביעור החמץ אם ע"י עשיית הטוב והישר מתחלה שזהו בניסן אם ע"י התשובה שזהו בתשרי, עכ"פ הרי נעשה ביעור

הנה: בגוכי"ק 1011 נוסף כאן בשוה"ג: סליחת עוונות ממקום גבוה יותר, כל השביעין, ע"י מצות שחורות כעורב, תשובה י"ג מדה"ר, גם מ"ע בז"א ל"ת באו"א, תשובה בחי' כתר, ולכן תשובה רפואה, רפואה בשמינית, מי ירפא, תשובה קדמה לעולם כו', קודם למכה, ומחשבתן של ישראל קדמה לכ"ד, לכן זכו שיסלח להם.

החמץ בא' משני אופנים אלו, ולכן ב' חדשים אלו הם הראשונים* שניסן ר"ה למלכים ולרגלים, וכנ"ל לחדשי' ולעיבורין, ותשרי ר"ה לשנים ולשמיטין וליובלות כו', אמנם כדי שיתכפר ע"י התשובה צריכים להמשיך ממקום גבוה יותר, והיינו לפי שכשפגם במ"ע שלא המשיך האור בכלים דז"א או בעשותו אחת ממצות הוי' שפגם בי"ה כנודע שמ"ע שרשם בז"א ומל"ת בי"ה, ובכדי למלאות הפגמים הוא כשנמשך ממקום גבוה יותר אזי מתמלא כל הפגמי' והחסרונות שפגם כו', וז"ע שיוהכ"פ שהוא עיקר יום התשובה הוא בתשרי דוקא להיות כל השביעין חביבין, ולכן ניתנה התורה ע"י משה דוקא שהוא דור שביעי לאברהם, וכמו שבת בימי השבוע ושמיטה בשנים ויובל בשמיטות, וכמו רקיע השביעי. ועד"ז יובן ענין מעלת תשרי שהוא שביעי בחדשי' כו', ולכן בתשרי דוקא הוא יוכ"פ ועשי"ת שהם ימי סליחה ומחילה כו', גם במ"א נת' שמ"ע שרשן בז"א ומל"ת במל', אך אם מל"ת בחו"ב שלכן קיומם הוא בבחי' לא שלא נמצא להן כלי שיתיישב האור כנודע, מ"מ תשובה הוא בחי' גבוה יותר בחי' כתר וזהו תטהרו בגי' כתר, ובמ"א נתבאר שמצות הם מבחי' שערות דז"א, אך הנה הם שחורות כעורב, אמנם ע"י התשובה נמשך מבחי' יגמה"ר בחי' שערות לבנות כו' להיות נושא עון ועובר על פשע כו', ובזה יובן מארז"ל גדולה תשובה שמביאה רפואה לעולם כי ע"י התשובה מתרפאין כל חולי הנפש, כי ע"י הפגם נעשה חולי כי כשחסר מ"ע הרי חסר אבר א', כנודע שרמ"ח מ"ע הם רמ"ח אברי' דמלכא הרי עי"ז נעשו לבושין לנפש שתוכל לאשתאבא בגופא דמלכא, אמנם כשפגם הרי חסר לבוש מאבר א' שה"ז כמו שחסר האבר ההוא ובאמת חסר אבר זה מאברי דמלכא כו', אבל תשובה היא רפואה שמרפא האבר ההוא להיות נשלם ונמשך מילוי הפגמים וכמו בגשמי' אנו רואים שהרפואות הם דברים חריפי' דוקא שהם דבר שיש לו קיוהא, כמו"כ יובן בענין התשובה שצ"ל תשובה מעומקא דליבא שהיא בחי' בכל מאדך, ואז כיון שמגיע בעבודה לבחי' רעו"ד כו' עי"ז ממשיך מלמעלה ג"כ מבחי' גבוה שלמעלה מבחי' אורות בכלים היינו מלמעלה מהשתלשלו' כו', ובזה יובן ג"כ מארז"ל שהתשו' קדמה לעולם כי הקב"ה עושה הרפואה קודם למכה כמארז"ל שהרפואה קדם למכה כו', ולכן התשובה שהיא רפואה לעולם קדמה למכה הם הפגמי' שנעשו ע"י שפגם במ"ע או במל"ת כו', וזהו שאמרו בזהר שכשאמרו אדם שאתה בורא עתיד לחטא קדמך א"ל וכי למגנא אתקריא' א"א, היינו שע"י התשובה נמשך מבחי' א"א וע"י כו', ולכן התשובה קדמה לעולם, וגם פי' תשובה קדמה לעולם כי עולם הוא בחי' ז"א דאצי' וכמ"ש כי אמרתי עולם חסד יבנה וכתי' זכור רחמיך וחסדיך כי מעולם המה שבחי' הרחמים והחסדי' אינו שייך כ"א על זולתו, משא"כ כשעדיין לא נבה"ע לא הי' על מי להתחסד או להתרחם כו', אבל תשובה קדמה לעולם שנמשכת מבחי' גבוה יותר דהיינו כי תשובה הוא

הראשונים: שם: הראשים.

בחי׳ תשוב ה׳ בחי׳ ה׳ עילאה בחי׳ בינה אשר שם התגלות ע״י כו׳, וכמ״ש במ״א בפי׳ מארז״ל אלפים שנה קדמה תורה לעולם שהיא מבחי׳ חו״ב שקדמה לעולם ז״א, ע׳ בד״ה ואברהם זקן ובכ״ד. ועד״ז יובן בענין תשובה קדמה לעולם כו׳, שתשובה הוא בינה קדמה לעולם ז״א כו׳, והזוכים לבחי׳ זו הם נש״י להיות ידוע ממארז״ל במד״ר ובתד״א שמחשבתן של ישראל קדמה לכ״ד, וכנ״ל שיעקב הי׳ מטפה ראשונה כמו שפרש״י ז״ל שבאמת הי׳ יעקב הבכור, משל לשפופרת הנכנס ראשון יצא אחרון והיינו כי שרשו מהיש האמיתי שקדם לאין ג״כ, שמה שעשו הוא בכור זהו מצד שרשו בבחי׳ התהו, אבל באמת שורש יעקב מבחי׳ יש האמיתי הנ״ל שקדם לתהו ותיקון ע׳ בד״ה והי׳ כי תבוא הנ״ל ובד״ה הוא אהרן ומשה כו׳ בסופו. וזהו ג״כ ענין מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר שעלו במח׳ הקדומה כו׳ שלזה כוונו רז״ל במה שאמרו ישראל עלו במח׳ היינו במח׳ הקדומה כו׳, ולכן הם הזוכים לבחי׳ תשובה שקדמה לעולם כי שניהם קדומים ומחשבתן של ישראל קדמה לכ״ד היינו אפי׳ לבחי׳ תשובה שקדמה לעולם כו׳.

קיצור. במד״ר טובה פרשה שנאמרה לשנים כי ר״ח הוא יחוד שמשא וסיהרא לכן נאמרה בשנים משה ואהרן שוד״מ ושודמ״ט אהרן מעלה הנרות נר ה׳ כו׳ וזהו מתלמידיו של אהרן אוהב שלום שע״י השלום גורם שיהיו נש״י כלים ליחו״ע כו׳, וזהו כמ״ש במג״ע שר״ח יחוד ת״ת ומל׳, וענני כבוד היו בחי׳ חופה כו׳, ובמג״ע שבניסן ובתשרי הוא ביעור חמץ, כי ענין הביעור הוא ניקוי הדירה להיות ראוי׳ לדירת המלך כו׳, ואיך שיהי׳ אם ע״י עשיית הטוב והישר שזהו בניסן או ע״י תשובה שזהו בתשרי כו׳, ומ״מ תשרי להיותו בחי׳ תשובה זהו מפני כי כל השביעין חביבין כמו שבת ומשה דור שביעי לאברהם, מ״ע בז״א ול״ת באו״א, ותשובה כתר, גם בז״א שחורות כעורב, אבל תשובה יגמה״ר ולכן תשובה קדמה לעולם שהרפואה קודם למכה, והזוכים לזה הם נש״י כי מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר כנודע שהם מבחי׳ מח׳ הקדומה וזהו ישראל עלו במח׳ כו׳.

(ט) **בזהר** פ׳ יתרו ע״פ ואתה תחזה העיר מפסוק זה ספר זה דתליי׳ בי׳ כולא, זה אילנא דחיי זה ולא אחרא, זה כמד״א החדש הזה לכם כו׳, ויש להעיר מענין בעבור זה עשה הוי׳ לי ומענין זה היום עשה הוי׳ כו׳. והענין הוא דהנה זה היינו גימ׳ י״ב וזהו שאמר כמד״א החדש הזה, שהם י״ב ר״ח וניסן הוא החדש הראשון ובו מאיר צירוף הראשון מי״ב צרופי הוי׳ כנ״ל, ובשאר החדשי׳ בכל חדש מאיר צירוף אחר מש׳ הוי׳ עד שבי״ב חדשי השנה מאירים י״ב צירופי הוי׳ כו׳, והנה נודע דש׳ הוי׳ הוא בת״ת שהוא גופא דאילנא ושארי המדות הם ענפי האילן כו׳, ולכן אמר זה אילנא דחיי שהוא בחי׳ ת״ת, וזהו שאמר זה דתלי׳ בי׳ כולא, כי ע״י ת״ת מתייחדי׳ כל הע״ס כו׳ כנודע שת״ת מחבר חו״ג, וגם ת״ת עולה עד הכתר, ונמצא כי כולא תלי׳ בי׳ כו׳, וגם יעקב הוא בחי׳ ת״ת בריח התיכון המבריח מן הקצה

עד הקצה, ופי' דתליא בי' כולא כי יעקב העמיד י"ב שבטים והיתה מטתו שלימה כי אברהם יצא ממנו ישמעאל ויצחק יצא ממנו עשו, אבל יעקב הי' מטתו שלימה פי' שלא הי' בזרעו שום סיג, וזהו כשם שאין בלבך אלא אחד כך אין בלבינו אלא אחד, והגם כי היו בחי' מרכבתא תתאה, מ"מ הרי הי' בחי' מרכבה לאלקות, וכמו שהי' יעקב מבחי' מרכבתא עילאה כמו"כ היו השבטים מרכבתא תתאה, וזהו דבי' תלי' כולא כי עיקר הבריאה הוא בחי' י"ב בקר שהם ד' חיות המרכבה כו', ולכן בי' תלי' כולא, וזהו שארז"ל במד"ר פד"ד ע"פ זה ספר כו', ראוי הי' אדה"ר שיעמיד י"ב שבטים, אמר שני בנים נתתי לו כו' ויאמר לאדם לא לאדם אני נותן כ"א לבניו מבניו אני מעמיד י"ב שבטים זה כמנין י"ב, וזהו שאמר בזהר מאי זה כמד"א החדש הזה כו', כי י"ב שבטים הם ג"כ כמו י"ב ר"ח שהם י"ב צרופי הוי', ובשבטי' ז"ע י"ב ג"א דז"א כו', וזהו ששם עלו שבטים שבטי יה, שהוא בחי' עלייתם באצי' כו' כנודע, וזהו ראוי הי' אדה"ר כי אדה"ר הי' מבחי' חי' דהיינו בחי' חכמה כנודע וכמ"ש ויפח באפיו נשמת חיים, א"כ ראוי הי' שיעמיד תולדות בחי' י"ב ג"א דז"א, אך מפני כי שנים היו לו כו' לכן העמידם מזרעו, וזהו תולדות אדם שבחי' זה יהי' מתולדות אדם ולא מאדם עצמו כו'. ומעתה יובן ג"כ מה ששייך לפ' ואתה תחזה שבפ' זו אמר יתרו למשה שישיב דיינים והם ידונו את העם, וא"ל שיברור שיהיו אנשי אמת שונאי בצע כו' והם יהיו ראשים על העם הרי הם כמו שרשם שהם י"ב בקר או י"ב ג"א דז"א כו' ולכן שייך פ' זה ספר ופ' החדש הזה לפסוק ואתה תחזה.

קיצור. שבזהר פי' זה ספר כמו החדש הזה זה דכולא בי' תלי', זה אילנא דחיי, כי ש' הוי' בת"ת בחי' אילנא דחיי וכלא בי' תלי' כי מבריח מן הקצה כו', וגם מחבר חו"ג וזהו שיעקב ת"ת העמיד י"ב שבטים כמנין זה כמ"ש ברבות ראוי הי' אדה"ר להעמיד י"ב שבטים כו' מבניו אני מעמיד וזהו י"ב שבטי' הי' בדומה ליעקב כי יעקב הי' ממרכבה עילאה והשבטים ממרכבתא תתאה כו'.

(יוד) **ויש** להעיר מענין בעבור זה עשה הוי' לי שארז"ל בעבור זה לא אמרתי אלא בשעה שיש מצה ומרור מונחים לפניך, דהנה נודע ההפרש בין מצה לחמץ, שהחמץ הוא מתפיח ועולה כו', משא"כ מצה הוא לחם עני שאיננה נתפחת, ומצה נפוחה יש בה חשש חימוץ כו', ובעבודה הנה חמץ הוא יצה"ר וכמ"ש מכף מעוול וחומץ וזהו שציונו הקב"ה מצות יאכל את שבעת הימים, בהיות ידוע כי בז' מדות הוא אחיזת הרע ונמצא בהם זלעו"ז ולכן ציונו מצות יאכל להמשיך הביטול מבחי' מוחין דאבא בז' הימים הם ז' המדות ואז לא יהי' להרע שום אחיזה כלל, כי מתי יכול להיות אחיזת הרע כשלא נמצא בהם הביטול אז יכול הרע לאחוז ולדבק, אבל בהיות נמצא הביטול אזי לא יאחז הרע בשום צד כו', ולכן ע"י מצות יאכל הו"ע המשכת הביטול בז' הימים ע"י יפרד הרע מן הטוב כו', וזהו בעבור זה כי זה הוא

בחי' יסו"א כשמלובש ביסוד ז"א שנמצא מאיר בחי' אבא בז"א, ועי"ז נמשך שיהי' עשה הוי' שיהי' נעשה גילוי ש' הוי' כו', וז"ע החדש הזה שהוא בחי' יחוד שמשא וסיהרא, וע"י היחוד ויברך אותם שנמשך מבחי' גבוה יותר כמ"ש במ"א. וכמו"כ יובן כאן שבכדי שיזדווגו ת"ת ומל' זהו ע"י הארת יסו"א ביסוד ז"א וזהו בעבור זה כנ"ל, וזהו בעבור זה לא אמרתי אלא בשעה שיש מצה כו', כי המכוון מבחי' יחוד זה להיות נמשך כל המשכות עליונות במל' דוקא, ושלא יהי' שום אחיזה להרע כנ"ל שזהו ע"י מצות יאכל את שבעת הימים וד"ל וזהו בעבור זה וכו'. ומעתה יובן ג"כ ענין זה היום עשה, פי' כשנמשך בחי' זה בחי' יסו"א בבחי' יום שזהו ע"י מצות יאכל את שבעת הימים עי"ז נמשך הביטול בז' ימים הם ז' מדות וא"כ זהו ע"י שממשיכי' בחי' זה יסו"א שיהי' מלובש ביסוד ז"א כנ"ל, ואז היום הוא בבחי' זה כו' אז נמשך להיות עשה הוי' כנ"ל בענין בעבור זה עשה הוי' שנמשך ומתגלה בחי' ש' הוי' כו', וזהו ג"כ ענין החדש הזה בחי' יחוד שמשא וסיהרא כו'.

קיצור. בעבור זה עשה הוי' זה הוא בחי' יסו"א שמלובש ביסוד ז"א, וזהו ע"י מצות יאכל את שבעת הימים שנמשך הביטול בז' מדות, ואז עשה הוי' שנמשך גילוי ש' הוי' וזהו ג"כ ענין זה היום עשה הוי' שכשנמשך בחי' זה בימים היינו המדות, אז עשה הוי' שנעשה בחי' ש' הוי' כו', וע' בד"ה ביום השמע"צ בלק"ת מענין זה היום עשה הוי' כו'.

(יא) **בזח"ב** תצוה דקפ"ו א' החדש הזה לכם, דילי הוא אבל אנא מסרית לי' לכון, דלכון איהו באתגלי', אבל שביעאה דילי' איהו וע"ד איהו בכסא ולא באתגלי' ירחא דילכון איהו כסדרן אב"ג, אבל דילי' תשרי בהיפוך אתוון, ופי' המק"מ דילכון איהו באתגלי' מל' שביעאה דילי' פי' בינה, וז"ש בזהר דלכון מתתא לעילא, פי' שמל' הוא מלמטלמ"ע, אבל דילי' מעילא לתתא, שמבינה נמשך מלמעלמ"ט. והנראה לפרש בזה שפי' דילי' הוא אבל אנא מסרית לי' לכון, אין הכוונה על בחי' מל' שהרי אומר בל' זכר דילי' הוא, ואם כוונתו על בחי' מל' הי' אומר דילי' היא בל' נקבה, וכמו"כ אמר מסרית לי' לכון והל"ל לה', וכמו"כ איהו באתגלי' והל"ל איהי כו', א"כ כוונתו על הארת השמש הוא בחי' שמש הוי' המאיר במל', וזהו שאמר דילי' הוא ואנא מסרית לכון שבחי' ש' הוי' מאיר בש' אלקי' שז"ע יחוד שמשא וסיהרא, וגם י"ל מאמר זה על התורה ג"כ, כי הנה נת' לעיל שארז"ל בשבת דפ"ו דכ"ע בר"ח באו למדבר סיני כתי' התם ביום הזה באו מדבר סיני וכאן נאמר החדש הזה, והנה ביאתם למדבר סיני הוא בשביל קבלת התורה וכמ"ש בחדש השלישי כו' באו מדבר סיני ונאמר אז עשה"ד, א"כ בר"ח נמצא ג"כ הארה מבחי' זה והיינו כנ"ל שע"י התורה נתגלה ש' הוי' כמ"ש וארא כו' ושמי הוי' לא נודעתי להם, ובר"ח הוא ג"כ הארת ש' הוי' במל' כו', וזהו שאמ' דילי הוא כי התורה היא כלי אומנתו של הקב"ה וכתי' ואהי' אצלו שעשועים יום יום, ומסרתי לכם, וזהו כמ"ש במד"ר מתחלה השמים שמים

לה' והארץ נתן לבני אדם, משל למלך שגזר שבני רומי לא ירדו לסוריא ובני סורי' לא יעלו לרומי, ואח"כ ביטל הגזירה שנא' וירד הוי' על הר סיני, ומשה עלה אל האלקי', וזהו דילי הוא ומסרית לכון, אך מה שאומר בל' זכר צ"ל הלא בד"כ נק' התורה בל' נקבה וא"ת מורשה אלא מאורסה שנש"י נק' חתן והתורה היא בחי' כלה, אך מ"מ מצינו ג"כ בתורה שהיא נק' אילנא דחיי כמ"ש עץ חיים היא למחזיקים בה, וע"ז אנו מברכים וחיי עולם נטע בתוכינו שקאי על התורה שהיא בחי' עץ חיים אילנא דחיי בחי' ת"ת, א"כ יתכן לומר ג"כ ל' זכר, וגם פעם נק' הקב"ה בשם חתן ונש"י נק' כלה והתורה היא בחי' ההשפעה שמשפיע לנו הקב"ה, ועל ההשפעה יתכן גם ל' זכר ג"כ, לכן מכל הלין אפשר לתרץ ל' הזהר, ועפ"ז יובן המד"ר פ' בראשית פד"ד שדרש זה ספר על התורה כי כולם בחי' אחת כו' שגם התורה היא בחי' עץ חיים בחי' אילנא דחיי ולכן ע"י גלות מצרים זכו לגילוי ש' הוי' שזהו הכנה למ"ת, שנק' עץ חיים בחי' אילנא דחיי, וז"ע ר"ח הארת בחי' שמש הוי' לסיהרא בחי' מל' כו'.

קיצור. בזח"ג פי' דילי הוא ומסרתי לכון והיינו כי נתן הארתו הוא בחי' הארת ז"א לכון לבחי' מל', וי"ל שזהו בחי' תורה, ולכן מתחלה השמים שמים כו' ואח"כ וירד הוי' כו' ומשה עלה, ומה שנא' בל' זכר בהיות ידוע שהתורה נק' עץ חיים אילנא דחיי, לכן יתכן ל' זכר, ונמצא כי כל בחי' האלו הם מדרגה אחת כו'.

(יב) **בילקוט** פ' בא רמז קפ"ז, הביא מארז"ל בר"ה שקידוש בשלשה ולא ביחיד אפי' מומחה לרבים שאין לך מומחה לרבים יותר ממשה ואעפ"כ ויאמר ה' אל משה ואל אהרן החדש. והענין הוא בהיות נת' לעיל שענין ר"ח הוא השפעת בחי' ש' הוי' במל' שזהו יחוד שמשא וסיהרא אשר לענין זה צ"ל ב"ד שלם, ואף לר"ש שנת' לעיל שמכשיר שני אחים או שאר קרובים בעדות זו כמש"נ לעיל, מ"מ בדיינים י"ל שגם ר"ש יודה בזה כו', בכדי לחתוך ולגמור הדבר בשלשה דיינים, ומה גם כי בזה תלוים המועדות ויוהכ"פ שיש בהם איסור כרת כמו חמץ בפסח ויוהכ"פ, לכן בזה יודה גם רשב"א הנ"ל, ואם כי עיקר הענין תלוי בעדותן מתי נראה מולד הלבנה ובזה מכשיר רשב"א בקרובי', מ"מ החלט הדבר והפסק דין יוצא מהדיינים דוקא והיינו שצ"ל שלשה דוקא אבל קרובין כשרי', שהרי משה ואהרן אחים היו. וע"פ כל הנ"ל יובן ענין ברכת קידוש הלבנה שמקדשין אותה גם עכשיו, בהיות נת"ל שזה"ע יחוד שמשא וסיהרא, וידוע מארז"ל שכלה בלא ברכה אסורה לבעלה כו', לכן גם במולד הלבנה שהוא בחי' יחוד שמשא וסיהרא צ"ל ברכת הלבנה שזהו כמו ברכת נשואין, רק עכשיו אין מברכין עד יום הה' או הז', להיות כי אנו צריכין לברך כשאנו נהנין מאורה דוקא, כי לא יצוו לברך על יחוד שמשא וסיהרא שזהו ברוחניות ותלו זה בדבר גשמי שיהנו מאורה שאז נראה לכל שכבר קיבלה הלבנה אורה

מהשמש, וע"ז מברכין, אך הברכה קאי על היחוד דוקא, ולכן אומרי' וללבנה אמר שתתחדש שזהו דוקא ביחודה עם השמש אז היא מתחדשת ולא בעת שאנו מברכין שאז כבר נתגדלה כמעט החצי, רק שקודם לזה אינו נראה לנו היטב ואין אנו נהנים מאורה כ"כ, לכן מברכים אח"כ, אבל באמת קאי על זמן היחוד דוקא, ולכן אומרי' וללבנה אמר שתתחדש ומסיימים הברכה בא"י מחדש חדשים שזהו קאי על זמן החידוש דוקא, בילקוט ח"א רמז קפ"ח וכ"ה בבהעלותך בג' דברים נתקשה משה בקידוש החדש ובמנורה ובשרצי' עד שהראה לו הקב"ה שנא' בכולן זה שהראה לו באצבע כו'. והענין הוא דהנה נת"ל ענין ר"ח שהוא יחוד שמשא וסיהרא והיינו שנמשך השפעה מבחי' שמש הוי' בלבנה בחי' מל', ונתקשה משה כמה שיעורה שתהא ראוי' לברכה, פי' כמה תתגדל מהאור שקיבלה עד שיהי' נהנין לאורה אפי' המקבלים ממנה דהיינו ישראל שמונים ללבנה, עד שהראה הקב"ה כזה ראה וקדש, ומזה מוכיחי' בילקוט שסמוך לשקיעת החמה נאמרה לו פ' זו שאז ניכר האור, משא"כ ביום. ועד"ז יובן בענין המנורה ג"כ כי המנורה הוא בחי' אור וכמארז"ל וכי לאורה הוא צריך, אלא שמורה על בחי' הארת האור בבהמ"ק כו', ולכן כמו שנתקשה משה בקידוש החדש כמו"כ נתקשה במעשה המנורה ג"כ, וגם שבעת נרותי' רומזי' ג"כ לז' מדות שבכל* ז"א הוא בחי' ש' הוי' כו'. והנה את זלעו"ז עשה אלקי' ולכן בשרצים נאמר ג"כ זה שגם בהם נתקשה משה, והיינו כי טומאת שרצים הוא היפך הקדושה בענין זה עצמו, ע' בערה"כ של סדר הדורות כ' שרץ חטא, כמו טבל ושרץ בידו וגם שרץ רומז ליצה"ר, וא"כ הוא היפך ולעו"ז לבחי' ז"א, כי ע"י החטא מפרידין ש' הוי' מש' אלקי' כמ"ש במ"א בענין מום בגימ' אלקים, שע"י הפגם נעשה מום באבר ההוא שפוגם בו, ומום בגימ' אלקי' שלשם מגיע הפגם כו', אבל בש' הוי' נא' שחת לא לו כו', הרי עכ"פ מפריד היחוד שמשא וסיהרא שהוא בחי' הוי' ואלקי' כו', ונמצא כי זהו בחי' לעו"ז מבחי' ר"ח ומבחי' מנורה כנ"ל.

קיצור. שלקידוש החדש צ"ל ב"ד שלם. וענין ברכת הלבנה כמו כלה בלא ברכה. בג' דברים נתקשה משה, כי מנורה ור"ח שניהם בחי' אור, ושרצי' לעו"ז לבחי' הנ"ל לכן בכולן נתקשה משה כו'.

(יג) **בילקוט** בלק רמז תשס"ו מכם אני מבקש קרבן שנא' אדם כי יקריב מכם ולא מאוה"ע, וכן החדש הזה לכם, והיינו כי הגדול מונה לגדולה והקטן לקטנה, וא"כ אינם שייכים כלל לר"ח שה"ע השפעת בחי' שמש הוי' בסיהרא כו', וגם כמשנ"ל בענין חלקי הוי' אמרה נפשי וכתי' כי חלק הוי' עמו, אך צ"ל ענין ההיקש מכם אני מבקש קרבן לענין החדש הזה לכם, בהיות ידוע ענין הקרבן שהוא ל' קירוב וכמ"ש בבחיי פ' ויקרא שקרבן הוא קירוב ויחוד הכחות והשמות וע"י קירובם יחד מתייחדי' ועולים

שבכל: אוצ"ל: שבכלל.

עד רזא דא"ס, ונמצא כי ע"י הקרבן נעשה היחוד עליון, וא"כ כמו שבר"ח ה"ע יחוד שמשא וסיהרא, כמו"כ ע"י הקרבן מתייחדי' ג"כ כל הע"ס כו', שבד"כ הו"ע יחוד הוי' ואלקי' כו' רק שבר"ח הוא מלמעלמ"ט, וע"י הקרבן הוא מלמטלמ"ע עכ"פ איך שיהי' עי"ז נעשה הקירוב והיחוד, וזהו שאמר מכם אני מבקש קרבן, מישראל דוקא ולא מאו"ה כי אתם קרוים אדם, וישראל ע"י עבודתם ממשיכי' ומעלים, משא"כ גוי כשעושה מצוה שיניח תפילין וכדומה לא ימשיך כלום וע' בת"א בד"ה הבאים ישרש יעקב, ואדרבה גוי ששבת חייב מיתה כו', וכן כיוצא בו החדש הזה להיות כי ר"ח הוא יחוד שמשא וסיהרא כנ"ל שזהו דוקא ע"י ישראל דוקא כי הם ע"י עבודתם מייחדי' שמשא וסיהרא וכנ"ל כו', וזהו שאמרו בילקוט תלים רמז תשל"ח, אלפי' ותמ"ח שנה הי' הקב"ה בעצמו מחשב חשבונות, אח"כ מסרן לישראל שנא' החדש הזה לכם שפי' לכם דוקא שאתם ראוין לעבודה זו, ולכן ישראל מונים ללבנה שכל החשבונו' חושבים ע"פ מולד הלבנה דוקא, שחגהמ"צ הוא בט"ו ניסן, ושבועות ו' סיון, ור"ה באחד לחדש השביעי, ויוהכ"פ בעשרה בו, וחגה"ס בט"ו בו, ולכן מכל הלין מסרן הקב"ה לישראל דוקא. ובזה יובן ג"כ מ"ש בילקוט במג"א רמז תתרנ"ג ע"פ בשנת שבע למלכותו, בכולן לא כתב אימתי נכנסות ואימתי יוצאות, משל למלך שנשא נשים הרבה ולא כתב להן לא אפטי' ולא גמוקין נשא אחת בת טובים ובת גנוסין וכתב לה וכן החדש הזה לכם כו'. והענין דהנה כתי' מה יפו פעמייך בנעלים בת נדיב, וארז"ל בת נדיב בתו של אברהם שנק' נדיב, וא"כ ישראל הם בני טובים בני אברהם יצחק ויעקב, ולכן כשיצאו ישראל ממצרים ולקחן הקב"ה לו לעם כתב להם החדש הזה לכם. והענין הוא דארז"ל לא זז מחבבה עד שקראה בתי כו' שכנס"י נק' בת ציון, וגם לע"ל דוקא תתעלה בחי' בת למעלה מבחי' אחותי אמי, ולכן בניסן עתידין להגאל לע"ל דכתי' רני ושמחי בת, שבחי' בת דוקא תתעלה למעלה יותר, וזהו מ"ש והי' ביום ההוא יצאו מ"ח מירושלים חצים אל הים הקדמוני שיהי' ההשפעה מירושלים אל הים הקדמוני בחי' חכ', והיינו כי מעלת בחי' מל' לע"ל לפי שהמל' הוא בחי' כתר באו"ח כי מלמטלמ"ע המל' היא הראשונה והיינו בחי' כתר, ולכן היא גבוה מכל הבחי' אחותי אמי הם ז"א ובינה דא"י, אבל מל' הוא כתר דאו"ח כנ"ל, ולהיות כן יובן משל הילקוט למלך שנשא בת טובים כו' שהם כנס"י שנק' בת רני ושמחי בת ציון כו', ולכן כ' החדש הזה לכם שבחדש זה יצאו ישראל ממצרים ובו עתידין להגאל כו'.

קיצור. בילקוט מכם אני מבקש קרבן ל' קירוב ויחוד הכחות וכן החדש הזה רק שזה מלמעלמ"ט וזה מלמטלמ"ע כו', ולכן עד שלא יצאו ישראל ממצרים הי' הקב"ה מחשב חשבונות וכשיצאו מסרן לישראל, ובזה יובן המשל משל למלך שנשא בת טובים היינו כנס"י שהם בת נדיב, וגם לא זז מחבבה עד שקראה בתי ולע"ל תתעלה בחי' בת ולכן בניסן עתידין להגאל בעת שקראן בתי כי מל' הוא בחי' כתר באו"ח.

(יד) **בשל"ה** בשער האותיות דנ"ח סע"ב כ' שאלקותו אין ראשית לראשיתו כי יש ראשון שיש ראשית לראשיתו עד"מ ניסן הוא ראש לחדשי' הבאים אחריו אבל יש ראשית לראשיתו שבשנה העברה הי' ראשית לראשיתו וכן ראובן ראשון לשמעון ולוי, ויש ראשית לראשיתו דהיינו יעקב, אמנם השי"ת ראשון ואין ראשון לראשיתו כו', וי"ל עד"ז בענין ע"ס שחכ' נק' ראשית כמ"ש ראשית חכ', אבל הכתר הוא ראשון לראשיתו, כמ"ש והחכ' מאין תמצא שהחכ' נמצאת מאין דכתר כו' כנודע, וכמו שהוא בענין ראשית לראשיתו, כמו"כ הוא בענין ראשון שיש לו שני כמו שמעון ולוי, משא"כ אלקותו ית' הוא ראשון ואין שני לו כו', והיינו כי יש אחד המנוי כמו ניסן בחדשי' וראובן בשבטי', אבל אלקותו ית' אחד ומיוחד כו' וכמ"ש יש אחד ואין שני לו גם בן ואח אין לו וכמ"ש מזה במ"א בד"ה הגידה לי שאהבה נפשי.

במס' פסחים דקמ"ד ע"ב בהג"ה כ' שניסן ראש לחדשי' ותשרי לשנים, ופי' שנה בבינה ועשרה ימים הם ע"ס דבינה ועמ"ש לעיל בענין ניסן ותשרי ופלוגתא שבין ר"א לר"י.

בדף רסג"א הביא מארז"ל שבדין הי' להקדים פ' החדש לפ' פרה, אלא לפי שהיא מטהרת את ישראל כדי שלא ידחו לפסח שני וע' במ"ש לעיל בענין ניקוי הדירה לפני המלך.

בדף שיג"ב כ' שבחדש ניסן כל החדש הוא כמו ר"ח, שכל יום הוא כמו ר"ח.

בס"ד. ליל שני דפסח.

אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מאמ"צ, ולכאורה צ"ל מ"ש אשר הוצאתיך מאמ"צ ולא נאמר אשר בראתי יש מאין, שלכאורה זהו פלא יותר מיצ"מ, אך הענין הוא דפי' אנכי ה' אלקיך דבכדי להיות מבחי' אנכי מי שאנכי בחי' ש' הוי' ושיהי' בבחי' אלקיך אלקות שלך זהו ע"י אשר הוצאתיך מאמ"צ דוקא וכמשי"ת. ולהבין זה צ"ל ההפרש בין הנסים דיצי"מ ובין כל הנסים כמו נס דאסתר, וביצ"מ גופא ההפרש בין יצ"מ לקרי"ס שהי' בשש"פ. וילה"ק ענין מלחמת עמלק שהי' אחר יצ"מ וקי"ס שמיד אחר יצ"מ וקי"ס הי' מלחמת עמלק, וגם מהו ענין זכור ולא תשכח שנאמר בעמלק שזהו כפל הלשון שאם יזכור ממילא לא ישכח, והרמב"ם במנין המצות מנה זה במ"ע

ובמל"ת, שלזכור את אשר עשה עמלק מנה בתוך הרמ"ח מ"ע שנאמר זכור כו' ובמל"ת מנה שלא לשכוח מה שעשה לנו עמלק שנא' לא תשכח. ולהבין זה הנה מצינו דוגמת זאת מ"ש ביוסף ולא זכר שר המשקים את יוסף וישכחהו, והקשו בזהר מאחר שלא זכר את יוסף מהו עוד ענין וישכחהו, שלכאו' זהו כפל הלשון כו', ותירצו כי לא זכר זהו ענין העדר הזכרון על הדבר וישכחהו אתר דנשיו קם קמי' שז"ע השכחה בעצם כו', ובעבודה הנה ב' בחי' אלו היינו מה שע"י העדר העבודה בעבודת ה' עי"ז נעשה העדר הזכרון. אמנם ע"י מה שנמשך אחרי תאוות גשמיות בהרהורים רבים כל היום וכל הלילה לא ינוח עי"ז גורם לעצמו שישכח לגמרי על עבודת הוי' כו', וכנגד ב' בחי' אלו נאמר ותאמר ציון עזבני ה' ואד' שכחני*, והיינו כי ע"י העדר הזכרון נמשך להיות עזבני הוי' וע"י גרם השכחה כנ"ל עי"ז נמשך מלמעלה ג"כ ואד' שכחני, וכמשי"ת לקמן אי"ה. והגם כי לא שייך לפניו ית' לומר ל' שכחה וכמאמר אין שכחה לפני כסא כבודך, עכ"ז הנה כתיב ה' צלך שכמו האדם העומד נגד הצל הנה מה שעושה האדם איזה תנועה נעשה בהצל ג"כ תנועה כזו כמו"כ נאמר ה' צלך מה שהאדם עושה למטה גורם עי"ז שיומשך עליו מלמעלה ג"כ, ולכן כשהולך בדרך הטוב והישר גורם שיומשך עליו מלמעלה בחי' המשכת רוחניות הנמשך ע"י המצות וכמו"כ לעו"ז ע"י החטא והעון והדברים הגורמים לשכוח על עבודת ה' כו', נמשך עליו רוח מסאבא לטמטם לבו ומוחו לבלי יעלה על מוחו התבוננות אלקותו ית' כו' ואם יעלה איזה התבוננות מתטמטם לבו שלא יולד מזה שום אהוי"ר כו', דהן אמת שיש אהבה מוסתרת בכ"א מישראל אבל צריך לעורר את האהבה כו', אבל טמטום הלב הוא היפך זה כו', ונמשך ג"כ עי"ז עליו מלמעלה ענין השכחה ג"כ והגם כי אין שכחה לפני כסא כבודך זהו שבאמת לפניו לא שייך שכחה, אבל לגבי המקבלים נמשך כמו ענין השכחה כי באמת זהו צמצום לפניו ית' להשפיל א"ע לימשך ע"י אתעדל"ת של האדם ומקום גדולתו כו' כי לפניו כחשיכה כאורה בשני כפי"ן, עי' בלקו"ת ד"ה מצה זו, ובהיות כן זהו שכשהאדם משכח ח"ו על עבודת ה' נמשך עליו מלמעלה להיות ואד' שכחני כו', וכמ"ש ה' צלך כו', והיינו מאחר שלא נמשך כלום ע"י אתעדל"ת ואדרבה כו' ממילא לא נמשך כלום וה"ז כמו ענין השכחה כו', וע' מענין ה' צלך בד"ה ציון במשפט תפדה שלא נדפס ובלקו"ת בדרושי שמע"צ ובד"ה ה' לי בעוזרי. וכענין זה נצטוינו בענין מחיית עמלק נאמר ג"כ זכור את אשר עשה לך עמלק, ונאמר אח"כ לא תשכח שלכאו' זהו ג"כ כפל הלשון, אך באמת הם שני דברים וכנ"ל, וקליפת עמלק גורמת שני הדברים העדר הזכרון ושיומשך אחרי תאוות לבו שעי"ז ישכח לגמרי על עבודת ה' כו', כי בעמלק נאמר אשר קרך בדרך שענין הקרירות הוא לקרר

שכחני: בקטע זה מהמאמר שנמצא גם לעיל בד"ה החודש הזה פ"ב, נוסף כאן: כי בזמן הגלות אמרה כנ"י שהוי' עזבני ואד' שכחני. [ואולי נשמטה שורה זו כאן מפני תיבות הדומות: שכחני . . שכחני].

העבודה בנש״י כו׳, ועי״ז נמשך להיות העדר הזכרון מאחר שנתקרר לבלי יחשוב בזה ממילא אינו זוכר כו׳, ולא די שאינו זוכר כ״א ע״י מה שמפנה לבו לבטלה עי״ז נמשך אחר תאוות לבו כו׳, וממילא שוכח לגמרי על עבודתו ית׳ כי התאוות זהו הגרם לשכחה כו׳, וכמארז״ל חמרא דפרגותא ומיא דיומסס קיפחו עשרת השבטים, כי כשמפנה לבו מעסקי והבלי העולם יוכל להיות מוחו ולבו בעבודת ה׳, משא״כ כשנמשך אחר תאוות והבלי העולם מתרוקן מעבודת ה׳ לגמרי כו׳, כי כלי ריקן מחזיק מלא אינו מחזיק כמארז״ל כו׳, ובכללות נאמר אמלאה החרבה וארז״ל לא נתמלאה צור אלא מחורבנה של ירושלים כו׳, ולכן הוזהרנו זכור ולא תשכח שזכור הוא היפך העדר הזכרון ולא תשכח הוא היפך השכחה כנ״ל, והגם כי נצטוינו בל׳ זכור עכ״ז שייך לא תשכח היינו נצטוינו זכור היינו לזכור את אשר קרך, וענין הזכירה הוא לזכור עבודת ה׳ לשעבד מוחו לעבודתו ית׳, ומ״מ לא נמשך עדיין מהמוח ללב לגרש המ״ר מתאוות הגשמיות כו׳, ולא תשכח הוא שיוקבע כ״כ בלבו עד שלא ישכח כלל על עבודתו עבודת ה׳ אפי׳ בעת שעוסק במו״מ וכדומה, ועי״ד שנת׳ במ״א בענין מדת הנצח שה״ע ההסכם שנשאר אצלו מכח ההתבוננו׳ והתפעלות הלב כו׳, ועד״ז הוא בענין לא תשכח.

(ב) **ומעתה** יובן ההפרש בין הנסים דיצי״מ ובין שאר הנסים, דהנה צ״ל ג״כ ההפרש בין נס דפורים לנס דקי״ס, שלכאו׳ הנס דפורים נתלבש בדרכי הטבע שמאהבת אסתר עשה אחשורש כ״ז והרי נס זה נתלבש בדרכי הטבע, משא״כ נס דקי״ס יצא מדרכי הטבע לגמרי כו׳, א״כ הנס דקי״ס גדול יותר הרבה כאשר באמת כן הוא. ואעפ״כ אנו רואים שבנס דקי״ס ניצולו ממצרים ובפורים ניצלו מגזירת המן להשמיד להרוג ולאבד כו׳, ואם כי בקי״ס ניצלו ג״כ מטביעת הים עכ״ז עיקר הנס הי׳ ממה שניצלו מהמצרים ושטבעו המצרים בים כו׳. אך הענין הוא דאיתא במד״ר בענין שם שדי שדי באלקותי לכל ברי׳, והיינו כי אלקי׳ גימ׳ הטבע שנמשך להיות עולם כמנהגו נוהג להיות יום ולילה קיץ וחורף לא ישבותו, משא״כ שם שדי די באלקותי לכל ברי׳ שמשם שדי נמשכים נסים ג״כ, וכמ״ש וארא כו׳ באל שדי ואע״פ שהיו נסים ג״כ כמו אברהם שניצול מכבשן נמרוד כו׳, ואעפ״כ לא ידע משם הוי׳, ואפ״ל הגם כי לא ידע משם הוי׳ בדרך השגת המהות כמ״ש בד״ה וארא, מ״מ נמשך הנס משם הוי׳ כי נס זה יצא ג״כ מדרכי הטבע וכמשי״ת, וההפרש בין שם שדי לשם הוי׳ שמשם נמשך נסים נסתרים היינו שמתלבשים בדרכי הטבע וכמו נס דאסתר וכמארז״ל אין בעל הנס מכיר כו׳, ומשם הוי׳ נמשכים נסים נגלים שיוצאים מדרכי הטבע לגמרי כמו קי״ס כו׳, ולכן כדי שיהי׳ גילוי ש׳ הוי׳ הי׳ צ״ל גלות מצרים קודם שהוא כמו הכור, וכמ״ש כמצרף לכסף וכור לזהב, שכמו בכדי להוציא הפסולת מן הכסף וזהב זהו ע״י שמצרפין אותו בכור כמו״כ הי׳ מצרים בחי׳ אבן בוחן לצרף בהן את ישראל שיהי׳ ראוי׳ לגילוי שם הוי׳ ולכן אחר גלות מצרים

נאמר על טענת למה הרעות כו' וארא אל אברהם כו' באל שדי ושמי הוי' לא נודעתי להם, אבל ע"י יצ"מ נתגלה שם הוי' וכמ"ש וידעתם כי אני ה'.

(ג) **ולהבין** כ"ז, צריך להקדים מ"ש מי כמוכה באלים הוי' מי כמוכה נאדר בקדש נורא תהלות עושה פלא, ות"י לית כוותך באילי מרומא.

והענין הוא דהנה מפשט הכתוב הי' משמע שמי כמוכה שיהי' נאדר בקדש, ונורא תהלות וגו', אבל יש שאינו נאדר בקדש ואינו נורא תהלות, לזה פי' הת"י לית כוותך כו' שלא נמצא כלל אלקות זולתך, והיינו כמ"ש אין עוד מלבדו, ואפ"ל שהכוונה הוא להוציא ענין השיתוף שהרמ"א באו"ח סס"י קנ"ו כתב שבני נח אינם מוזהרים על השיתוף והביא מהתוס' דבכורות, ובתשו' שער אפרים סי' ד"ד, ובתשו' ושב הכהן נחלקו ע"ז. וענין השיתוף יובן ממ"ש רז"ל במד"ר ע"פ אנכי ה' עושה כל מי אתי, שלכן נבראו המלאכים בשני או בחמישי שלא יאמרו מיכאל מותח בדרומו וגבריאל בצפונו והקב"ה ממדד באמצע, לכן נאמר אנכי ה' עושה כל מי אתי, מי הי' שותף עמי בברייתו של עולם, נשמע מזה הגם כי המלאכים הם נבראים ובע"ג, עכ"ז יתכן לומר עליהם ענין שיתוף, וא"כ השיתוף אינו כמו עובדי ע"ז, כ"א השיתוף הוא ענין שחולק כבוד להשרים, כמו המלך על בני מדינתו שהמלך הוא אחד ויש לו שרים רבים, שמנהיג חוקי המדינה ע"י, וחולק להם כבוד ג"כ, וכמו"כ הו"ע השיתוף שחולק להם כבוד, ואין זה כמו ע"ז כו', וזהו כמו שארז"ל שלש שותפין באדם אם ואם, אב מזריע לובן כו', ואם מזריע אודם, והקב"ה נותן בו נשמה, ואם כי העיקר הוא הנשמה שהרי בהפריד הנשמה מן הגוף מוטל הגוף כאבן דומם ועכ"ז חלק הקב"ה כבוד לאב ואם, שציוה לכבד את אביך ואת אמך, וכמו"כ י"ל בענין השיתוף כו', וה"ז אינו כמו ע"ז כו', ובזה יתיישב המד"ר שאומר ששה דברים נצטוה אדה"ר וא' מהם הוא ע"ז כו', ואעפ"כ לא נצטוו על השיתוף ששיתוף אינו כמו ע"ז כו' אבל ישראל נצטוו על השיתוף, וזהו מצות לייחדו שהוא מפסוק שמע ישראל כו' ה' אחד, משא"כ ע"ז הוא מלא יהי' לך אלקי' אחרים על פני, כמ"ש הרמב"ם והסמ"ג והרא"ה בס' החינוך פ' יתרו, ובפ' ואתחנן. והענין הוא דפסוק שמע ישראל הוא התבוננות להבין שאין עוד זולתו ית' כלל וכמ"ש הרמב"ם בפ"א מהל' יסוה"ת ה"ד ע"פ ה' אלקי' אמת שאין נמצא מציאות אמיתי זולתו ית' כלל. וביאור הענין יובן ממה שארז"ל בפדר"א ארץ מהיכן נבראת משלג שתחת כסה"כ מצרורים שבה נעשה הרים כו', וכמו"כ ארז"ל במד"ר האורה מהיכן נברא, נתעטף הקב"ה בטלית לבנה והבהיק זיו הדרו, ולכאו' צ"ל מה שייך לומר מהיכן נברא הלא הכל נברא יש מאין ומהו מהיכן נברא, אך הענין שלכל דבר יש שורש למעלה שמשתלשל ממנו, ולזה אמרו ארץ מהיכן נבראת או האורה מהיכן נברא, פי' מאיזה שרש נמשכים מלמעלה כו', ולזה אמר שהארץ שרשה משלג שתחת כסה"כ, פי' שהארץ משתלשלת מבחי' הנק' שלג שתחת כסה"כ, והאורה משתלשלת מבחי' הטלית שהוא בחי' הלבוש המעלים ומסתיר על אור עצמותו ית' שאז יתכן להיות נק' בשם אור, ובא"ל

היינו בלא הלבוש א"א להיות מציאות האור כלל מכ"ש מבחי' זיו השמש בהשמש אינו תופס מקום כלל וכ"ש לגבי עצמותו ית', ולכן ע"י הלבוש המעלים ומסתיר עי"ז יכול להיות בחי' אורה נגלית כו', ועכ"ז נק' בחי' זו יש מאין כמאמר בעל העיקרים שהתהוות הגשמיות מן הרוחניות אין לך בריאה יש מאין גדול מזה כו', והנה לזה הוא הציווי שמע ישראל דהיינו להתבונן בכל הדברים הנבראים ע"פ האדמה מאין נמשך שרשם ומקורם, ומזה יובן שאין להם קיום אמיתי כלל כמו עד"מ השמש נמשכת משורשה ומקורה בחי' שמש הוי', שיש רבבות מדרגות השתלשלו' בחי' עד שמתהוה מבחי' ש' הוי' בחי' השמש כו', וא"כ בהגלות נגלות בחי' שם הוי' על בחי' השמש ממילא לא יהי' מן השמש כלום, מכ"ש מבחי' אור השמש בשמש כו', ועד"ז יובן בשארי נבראי' כמו הארי' שלמטה שורשו מבחי' הארי' שבמרכבה, שאין ערוך כלל ביניהם שארי' שלמטה הוא חי' טמאה ומקבל חיות מארי' שבמרכבה ע"י שבה"כ כנודע, וארי' שבמרכבה עומד ואומר שירה כו', שאין ערוך ביניהם כלל, וא"כ בהגלות בחי' הארי' שבמרכבה על בחי' ארי' שלמטה לא יהי' מציאות ארי' כלל, ובאמת יש שרש לארי' למעלה יותר ג"כ, שהחכ' נק' ארי' ע"ש בחי' ראי', וכמ"ש וירא ראשית לו, וגם הכתר נק' בחי' ארי' שהיא בחי' גבורה דע"י שמלובש במו"ס. וי"ל השורש לזה הוא בחי' בוצינא דקרדוניתא שהוא ג"כ בחי' גבו' דע"י המודד וקוצב כל מדידות דאבי"ע כו', עי' בד"ה ויצוום אל פרעה ובביאור ע"פ הנ"ל, או כמו יום ולילה שלמעלה יום ולילה הם בחי' גבוהות מאד, וכמו שמצינו שארז"ל שמשה כשהי' בהר ארבעים יום וארבעים לילה שמנין הי' יודע איזה יום ואיזה לילה, אלא כשהיו לומדים עמו תושב"כ הי' יודע שזהו יום וכשהיו לומדים תשבע"פ הי' יודע שהוא לילה א"כ מה שלמטה הוא יום ולילה למעלה הוא בחי' תושב"כ ותושבע"פ שאין ערוך כלל בין התורה שהיא משל הקדמוני, פי' שכמו שע"י המשל עם שהוא מסתיר על השכל מ"מ עי"ז מבינים השכל כמו ע"י התורה הגם שהיא נתלבשה בענינים גשמיים המחליף פרה בחמור מ"מ הוא משל להבין בחי' קדמונו של עולם, שכל סדרי ההשתלשלו' אינם תופסים מקום נגד בחי' זו א"כ מה יש ערך ליום ולילה נגד התורה ועכ"ז מה שלמטה הוא יום ולילה למעלה הוא ענין תושב"כ ותושבע"פ כו', והיינו כי שורש יום ולילה הוא בחי' זו"נ שהו"ע תושב"כ ותושבע"פ כנודע, וא"כ בהגלות נגלות בחי' זו"נ על בחי' יום ולילה יתבטלו ממציאותם לגמרי שאפי' במלאכים ארז"ל הושיט הקב"ה אצבעו הקטנה ביניהם ושרפן, שכשנתגלה עליהם בגילוי יותר מעט מהראוי נתבטלו ממציאותם לגמרי כמו* בשארי נבראים, ומאחר שע"י איזה שינוי עומדים להתבטל הרי מציאותם בעת שהם קיימין ג"כ אינם קיום אמיתי וכמארז"ל נהרות המכזבין א' בשבוע פסולים לקידוש מי חטאת, הגם שכעת הם הולכים בשפע מאחר שעתידים לפסוק אחת בשבע

כמו: בנו"א [גוכי"ק 1011]: כ"ש.

שנים הנה הילוכם שבעת ג"כ אינו אמיתי. וכמו"כ יובן בענין כל הנבראים הן אמת שבעת הם נמצאים ליש ודבר* וזהו בהכרח לומר שבעת נמצא העולם יש ודבר ממש, והמופת לזה ממארז"ל בסנהדרין שנים לוקטין א' לוקט חייב וא' לוקט פטור העושה מעשה חייב, והאוחז העינים פטור, ואם נאמר שגם מה שנראה העולם ליש ודבר זהו שקר וכמ"ש בת"א שבאמת לא נמצא כלל, רק שנדמה לעיני בשר, צ"ל מפני מה העושה מעשה חייב הלא אינו עושה כלום שבאמת לא נמצא כלל, וא"ת שגם הריגתו שנהרג זהו ג"כ רק מה שנדמה כו' א"כ לא נמצא שכר ועונש, אלא עכצ"ל שמה שנראה העולם ליש ודבר זהו כן, אך מפני שבהגלות נגלות מקורם ושרשן שמאין הם נמצאים יתבטלו ממציאותם לגמרי, ולכן גם כעת שהם עדיין נמצאים ממש, מ"מ הם כלא היו ממש. ועד"ז יובן בענין המלאכי' ג"כ כמשנת"ל בענין הושיט הקב"ה אצבעו הקטנה ביניהם ושרפן, שע"י גילוי יותר מהראוי נתבטלו ממציאותם לגמרי כו' וא"כ הם ג"כ אינם מציאות אמיתי, והיינו כי שורש מיכאל הוא מבחי' החסד, שמיכאל הוא מבחי' החסד דבריאה ששורשו מבחי' החסד דאצי' כו' ששרש כולם הוא מבחי' גבורה דע"ק המודד כל המדידות דאבי"ע והיינו בחי' שורש דק"ו המודד כל המדידות כו', ועד"ז הוא גבריאל מבחי' הגבו' וכן כל המלאכים, וא"כ בהגלות נגלות בחי' א"ס המהוה אותם יתבטלו ממציאותם לגמרי, ונמצא כי גם בעת היותם על עבודתם הם כלא היו, וזהו שמע מלשון הסכת ושמע ישראל איך שהוי' אלקינו הוא הוי' אחד ואין זולתו כלל וכמ"ש אין עוד כו', כי כולם אינם מציאות אמיתי כלל, וכמ"ש הרמב"ם בהל' יסוה"ת פ"א ס"ד ע"פ ה' אלקים אמת שאין לך מציאות אמיתי זולתו ית' ושזהו ענין אין עוד מלבדו. וזהו שענין השיתוף הוא מפסוק שמע ישראל כי מלא יהי' לך נשמע הציווי על ע"ז, אבל ענין השיתוף אינו ע"ז כנ"ל, לכן זהו מפסוק שמע ישראל שע"י ההתבוננו' בפסוק שמע ישראל איך שהוי' אחד ואין עוד כלל עי"ז יובן דבר זה מה שמצווים על השיתוף כו', כי באמת כל ההשפעה הנמשך ע"י המלאכים וצבא השמים הם רק כגרזן ביד החוצב בו, וכמו שהאדם פועל ע"י הידים האם יאמר שהידים הם העושים כו' הלא האדם הוא העושה רק שעושה בהידים כו', וכמו"כ יובן ענין ההשפעה הנשפעת ע"י המלאכים או השמש והירח וכמ"ש וממגד תבואות שמש וממגד גרש ירחים הם הכל רק הפועלים ההשפעה כמו הידים כנ"ל, וכמ"ש כי אראה שמיך מעשה אצבעותיך, ואם כי קאי על ע"ס שהם סוד ה' אצבעות שביד ימין וה' אצבעות שביד שמאל, אמנם כמו"כ יובן זה גם על המלאכים וכו' צבא מעלה המורידים ומשפיעי' השפע למטה מבחי' הע"ס כו' כנודע, ונמצא כי זהו מה שתרגם הת"י לית כוותך באילי מרומא שחידש על הכתוב מי כמוכה שתיבת מי משמע שלא נמצא כמותך בשוה כו', אבל לית פירושו שלא נמצא כלל מציאות כותך, שאתה הוא אלק' וכולם הם נבראי' מחודשים בע"ג, שלא יתכן לומר עליהם גם ענין השיתוף שגם בעת היותם נמצאים הם ג"כ כלא היו מאחר שאינם קיום אמיתי כלל וכנ"ל.

(ד) **והנה** כפל הלשון מי כמוכה שני פעמים כ׳ העיקרים שבחי׳ אלקותו ית׳ יש לתאר משני תוארים אם שיתואר מצד עצמותו ומצד זה יקצר בשבחו כי האריכות הוא הקיצור כי אינו מושג כלל, וכנגד זה נאמר מי כמוכה באלים הוי׳, ויש שיתואר מצד פעולותיו שמצד זה ירבה השבח בסיפור נפלאותיו ית׳ וכנגד מין הזה נאמר אח״כ עוד הפעם מי כמוכה, וכנגד ב׳ אופנים אלו נאמר אח״כ נאדר בקדש, ונורא תהלות שמצד עצמותו ית׳ נורא תהלות שיראים להללו, ומצד פעולותיו נאמר עושה פלא נטית כו׳ נחית כו׳ שמעו כו׳, וכנגד זה אמר דהע״ה ב״פ ברכי נפשי, שבא׳ קיצר ואמר רק הללוי׳, ובשני האריך מאד, והיינו כנ״ל. ויש לבאר הענין ע״פ מה שנודע שיש שני שמות הוי׳, והיינו כי שם הוי׳ הוא לשון מהוה שמהוה כל הנבראים מאין ליש וכנ״ל שהתהוות הגשמיות מן הרוחניות אין לך בריאה יש מאין גדול מזה כו׳, והיו״ד שבתחלת ש׳ הוי׳ מורה על התמדת הפעולה כמו ככה יעשה איוב שבאמת חיות יש מאין נמשך תמיד בכל רגע, ואם הי׳ מסתלק ח״ו על רגע א׳ הי׳ נעשה תהו מכל הנבראים ושמים וארץ וכמ״ש לעולם ה׳ דברך נצב בשמים, ופי׳ אאזמו״ר הגאון ז״ל בסש״ב ח״ב בשם הבעש״ט ז״ל שדבר ה׳ המחי׳ השמים נצב תמיד בשמים להחיותו וכ״ה במד״ר ע״פ לעולם ה׳ דברך נצב בשמים שמאמר יהי רקיע נצב תמיד שאל״כ הי׳ נעשה אין ואפס מהשמים, ועד״ז יובן בכל הנבראי׳ כו׳, וזהו מרמז יו״ד שבשם הוי׳ שמהוה תמיד וכנ״ל, וכ״ז הוא בחי׳ שם הוי׳ שבסדר ההשתל׳, אבל בחי׳ שם הוי׳ דלעילא הוא בחי׳ שלמעלה מהשתל׳ ואינו בגדר עלמין כלל. אמנם בקי״ס הי׳ הגילוי מלמעלה מהשתלשלו׳ ולכן נעשה מים יבשה שמבחי׳ עלמא דאתכסי׳ נעשה עלמא דאתגליא והר״ז מופת שנשתנו סדרי ההשתל׳ מפני שנמשך מלמעלה מהשתל׳, לכן אמרו ב״פ מי כמוכה שבחי׳ מי כמוכה הא׳ זהו נגד בחי׳ שלמעלה מהשתל׳, והב׳ הוא נגד בחי׳ ש׳ הוי׳ שבסדר ההשתל׳ ואמרו השבחים גם על בחי׳ שם הוי׳ דלעילא ג״כ היינו על בחי׳ ההארה שנמשך משם הוי׳ דלעילא בשם הוי׳ דלתתא שעי״ז נהפך ים ליבשה כו׳, אמנם על הבחי׳ שנשאר בלמעלה מהשתלשלו׳ נאמר נורא תהלות שיראים להללו, שבחי׳ זו לא נמשך בבחי׳ השתל׳ והרי אינו מושג כלל לכן הקיצור הוא האריכות וכנ״ל, ולכן אמרו ב״פ מי כמוכה ובא׳ קיצרו והאריכו במין השני כפי השגתן מהניסים שהיו בעת קי״ס, וזה הי׳ הכנה למ״ת כי במ״ת נמשך להיות אנכי הוי׳ אלקיך, פי׳ שמבחי׳ אנכי מי שאנכי היינו מה שאינו מושג לשום נברא נמשך להיות הוי׳ אלקיך היינו בחי׳ אלקות שלך הנמשך לך ע״י בחי׳ תומ״צ כו׳, כי רמ״ח פקודין הם רמ״ח אברין דמלכא, וע״י עשיית המצות נמשך בחי׳ אבר א׳, ושורשו הוא מבחי׳ אנכי, וזהו ששרש תרי״ג מצות הוא מבחי׳ תרי״ג ארחין דגלגלתא ותרי״ג מצות דאורייתא וז׳ מצות דרבנן הם תר״ך בחי׳ תר״ך אורות שזהו מבחי׳ כתר כו׳, כי שרשן הוא מבחי׳ אנכי הוי׳ אלקיך שמה שהוי׳ אלקיך זהו מבחי׳ אנכי מי שאנכי כו׳, ובאמת כדי שיומשך למטה כ״כ שנמשכו ונתלבשו עשיית המצות בדברים גשמיים דוקא כמו ציצית מצמר גשמי ותפילין על קלף גשמי ובדיו גשמי וכן

תרומות ומעשרות וסוכה ולולב וכל המצות מוכרח להיות נמשך מבחי' גבוה מאד נעלה, כנודע שכל בחי' היותר גבוה יכול להיות נמשך למטה יותר ולכן כדי שיוכלו לקבל התורה הי' צ"ל תחלה קי"ס שנמשך להיות שינוי הטבע שזהו הוראה שנמשך מבחי' שלמעלה מהשתל' ואמרו שירה כנגד שני הבחי' כנ"ל ואח"כ הי' יכול להיות מ"ת, להיות מבחי' אנכי הוי' אלקיך כו' כנ"ל, וזהו ג"כ ענין אשר ר"ת של מי כמוכה באלים הוי' הוא מכב"י אשר זהו ג"כ ר"ת של ברוך כבוד ה' ממקומו שפי' ממקומו הוא כמו ממקומו הוא מוכרע, שפי' ממקומו הוא ממקורו ושרשו וכמ"ש בד"ה ואולם חי אני שלא נדפס מענין בכה"מ כו'.

(ה) **ומעתה** יובן ענין מלחמת עמלק שהי' אחר קי"ס דוקא, בהיות מה שאמרו בקי"ס ב"פ מי כמוכה זהו לפי שהשיגו כי נמשך הארה מלמעלה מהשתל' בהשתלשלו' ולכן תומ"י עמד קליפת עמלק, בהיות ידוע כי עמלק הוא בחי' קליפה שכנגד הדעת, ועם כי הי' נגד הדעת מ"מ הוא למטה מן הדעת והיינו בחי' חוצפא וגסות, כי הנה נודע ממ"ש הרמ"ז בענין קליפה דאצי' שמעמדן בבריאה ובאצי' לא נמצא קלי' רק נגד ז"א וז"ע מלחמת השר עם יעקב שנגע בכף ירכו כי השר דימה שיעקב הי' מבחי' ז"א לכן נלחם עמו, והעלו אבק, אמנם באמת הי' יעקב מבחי' המוחין לכן כתיב וירא כי לא יכול לו להיות[ו] מבחי' המוחין אשר נגד המוחין לא יש קלי' באצי' ויגע בכף ירכו הוא בחי' ענפי המדות עי' בת"א בד"ה ויאבק כו'. אמנם הנה ביצי' יש קלי' נגד המוחין ובעשי' יש קליפה נגד בחי' עתיק וז"ע אשור בחי' תענוג דקליפה היפך בחי' אק"ב בחי' תענוג דקדושה, ועפ"ז יובן ג"כ ענין עמלק, כי בהיות כי אם לא נמשך מלמעלה מהשתל' בהשתלשלו' אזי לא נתעורר עמלק כלל מאחר שאינו נמשך למטה לא איכפת להם כלל, אמנם כשנמשך הארה מלמעלה מהשתל' בהשתלשלות אזי נתעורר מיד קליפת עמלק ויבוא להלחם עם ישראל ברדיפים שרדף אחריהם להיות כי קיבלו המשכה מלמעלה מהשתלשלות, ולזה נאמר זכור וגם לא תשכח, פי' ענין השכחה נמשך מעלמא דנוק' וכמ"ש בזה"ק ע"פ ולא זכר שר המשקים את יוסף וישכחהו אתר דנשיו קם קמי', פי' אתר דנשיו מקום השכחה שז"ע השכחה בעצם כו', ופי' ענין ולא זכר וישכחהו שלא די מה שלא זכר אלא עוד וישכחהו, ובעבודה ז"ע שלא די מה שאינו ממשיך המשכות אלקותו ית' אלא עוד וישכחהו שמתעסק בתענוגי' גשמי' המשכחים על אלקותו ית' כו', ולכן נצטוינו בפ' עמלק שלא די שלא תשכח מה שעשה לך עמלק אשר קרך בעבודת ה' כו', אלא עוד זכור פי' להמשיך מבחי' עלמא דדכורא, וכנודע ממ"ש בפ' קדש דוקא שהיא בחכמה ולזכרון בין עיניך שמשם נמשך ענין הזכרון כמו"כ נאמר זכור להמשיך מעלמא דדכורא בכדי לדחות קליפת עמלק כו', ולכן נאמר זכור את אשר עשה לך עמלק כו'.

(ו) **והנה** בכ"י יש בחי' יצ"מ ומלחמת עמלק. וכמארז"ל בכל דור ודור חייב אדם לראות א"ע כאלו יצא ממצרים ולכן אומרים יצ"מ בכל יום

וגם זכור את אשר עשה לך עמלק, והענין הוא דהנה בכי״ם הוא ג״כ אותיות מכב״י שהוא מי כמוכה באלים הוי׳, והיינו שע״י הבכי׳ באתעדל״ת מ״ת בכים אנן בעינן למהוי קדם מלכא, כי הנה ענין מ״ת בכים הבחי׳ הוא על הירידה, כי קודם שנברא העולם הי׳ העולם מים במים, וביום ב׳ נתפלגו המים ונחלקו כמ״ש יהי רקיע ויהי מבדיל בין מים למים, ופי׳ וענין ההבדלה הוא כענין ההבדלה שיש בין קדש לקדה״ק כמ״ש והבדילה הפרוכת לכם בין הקדש ובין קדה״ק, כמ״כ יש הבדלה המבדלת בין קדש לחול, בהיות ידוע כי שרש ענין המים הם המגדילים כל מיני תענוג כו׳, וכמו שאנו רואים בגשמי׳ כשיורדי׳ גשמים צומחין האילנות והדשאים וכמ״ש וכל שיח השדה טרם כו׳ כי לא המטיר כו׳, וכמו״כ בהשפעת השכל הוא מלחלוחית המוח דוקא, ועד״ז יובן למעלה ענין המים הם בחי׳ תענוגים רוחניות, א״כ כשהי׳ תחלה מים במים הי׳ המ״ת ג״כ במדרגה גבוה עד שהיו מעורבים יחד עם המ״ע להיות גם הם מקור השפעת תענוגי׳ רוחני׳, וכשנעש׳ רקיע המבדיל הבדיל בין המ״ע למ״ת להיות המ״ע מקור כל התענוגי׳ רוחני׳ הנשפעי׳ בג״ע, ומ״ת מקור כל התענוגי׳ הגשמי׳ הנצמחים ע״פ האדמה א״כ ירדו עשר מעלות אחרונית, ולזה גדלה בכיתם עד למאד שז״ע הבכי׳ על ירידתם מאיגרא רמה כו׳, ולכן ע״י הבכי׳ מעוררים רח״ר ממקור הרחמים כו׳, וכמ״כ מובן עד״ז באדם ג״כ כי הנה ירידת הנשמה בגוף הוא ירידה גדולה ועצומה מאד כי הנשמה קודם בואה בגוף האדם היתה עומדת באהוי״ר וכמ״ש חי ה׳ אשר עמדתי לפניו שהיתה עומדת בין המלאכים שנק׳ עומדי׳ שעומדים ברום עולם ומשמיעים ביראה, כמו״כ הנשמות היו באהוי״ר עוד יותר גדולה מן המלאכים להיותם ממדרגה גבוה יותר כנודע, וכמו שאומרים טהורה היא כו׳ ששרשה מבחי׳ טהירו עילאה כו׳, וכשנתלבשה בגוף ונה״ב מלבד מה שירדה עשר מעלות ויותר להתלבש בגוף גשמי הנה היא אסורה וקשורה בעבותות האהבה ותענוגים הגשמי׳ דנה״ב, שכל היום וכל הלילה איננה פנוי׳ מלהרהר בתענוגי נפה״ב המתאוה תאוה אפי׳ לדברים המותרים וכ״ש ח״ו בדברים האסורים, שפי׳ וענין אסור הוא מה שאסור וקשור בידי החיצוני׳ סט״א ג״ק הטמאות לגמרי שלכן הוא אסור להורות שא״א להעלותו כו׳ כ״א בדרך דחי׳ שז״ע ל״ת לדחות הרע להיות ובערת הרע מקרבך, פי׳ מתוך לבבך וגופך שזהו ענין ופי׳ בקרבך ממש. וביאור הענין הנה כמו שאנו רואים בגשמיות שיש בענין החולאים חילוקים ומדרגות רבות כמו חולי שאין בו סכנה וחולי שיש בו סכנה ויש חולה שנחלה מעט שאינו בשלימות הבריאה הוא ג״כ חולה, וכמו״כ יובן זה ברוחניות בחולי הנפש, בהיות ידוע מ״ש בכהאריז״ל שחולה הוא גימט׳ מ״ט, והיינו כשחסר אצלו שער הנו״ן הוא ג״כ חולה, ובעבודה אפ״ל שזהו ענין העדר המוחין דגדלות דאבא כו׳, אמנם הנה חולה זה הוא כמו החולה שנחלה מעט שבשמירת הבריאה מדבר הגורם לקלקל ולחזור לאיתנו, וכמו״כ ע״י ההתבוננו׳ בעבודת ה׳ ובשמרו שלא לעשות ולא להרהר בהיפוך ח״ו הנה זה חוזר לאיתנו כמקדם להיות נשלם שער הנו״ן כו׳, אך ענין החולה שאין בו סכנה הגם כי הוא ג״כ אין בו סכנה ואמנם הנה

הוא חולה שצריך לרפאותו ובעבודה זהו ענין תאוות היתר, שהגם שזהו מדברים המותרים עכ"ז הנה ע"י רבוי התאוות מתגשם כ"כ עד שנעשה חולה בחולי הנפש, להיות אסור וקשור בתענוגי עוה"ז הגשמי שא"א להפרד מאתם כלל וכלל כו', אמנם הנה זהו עכ"פ אין בו סכנה להיות כי זהו עכ"פ תאוות היתר וברפואה קלה באפשרי להתרפאות מחולי זה כו', אך מי שנכשל בתאוות האסורים ח"ו בעשות א' ממצות ה' אשר לא תעשינה ואשם, וכ"ש מי שעבר ושנה שנעשה לו כהיתר ממש וכ"ש בחייבי כריתות ומיתות ב"ד, שזהו ענין חולה שיש בו סכנה שנפגמה ונכרתה נפשו משרשה ומקורה, וכנודע ממ"ש ע"פ יעקב חבל נחלתו שכמו החבל שהיא נעשית מחוטים דקים הרבה מאד, כמו"כ ענין החבל דיעקב הוא מתרי"ג נימין הם תרי"ג מצות ועם ז' מצות דרבנן הם תר"ך וכשעובר על א' מהם נפסק חבל א' מן הדקים עד שע"י רבוי העבירות נפסק כל החבל לגמרי, אי לזאת העצה לזה הוא בחי' תשובה אשר על התשובה אמרו במקום שבע"ת עומדים צד"ג אינם יכולים לעמוד, שזהו כמשל החבל שנפסק כשקושרין אותה הנה במקום הקשר נעשית עוד יותר עבה וחזקה כו', וכמו"כ הוא ע"י התשובה כו', אך בכדי לבוא לבחי' התשובה זהו ענין ההתעוררות ר"ר על נפשו איך שירדה ממקום עמידתה באוי"ר לגוף ונה"ב וכ"ש כשנפגמה נפשו בתאוות היתר ומכ"ש בתאוות איסור ח"ו שצריך לעורר ר"ר על נפשו איך שירדה מאיגרא רמה לבירא עמיקתא כו', וע"ז תיקנו ענין תיקון חצות שאז הוא עת רצון שלאחר חצות הקב"ה משתעשע עם הצדיקים בג"ע כו', ואז הוא עת רצון וכתי' בעת רצון עניתיך ולכן תיקנו אז לסדר התיקון חצות כמש"נ בסידורים, וללמוד מאמרי הזהר אשר עי"ז יכנע לבבו האטום והערל, וגם לשהות שעה א' קודם התפלה להיות ממארי דחושבנא על כל מה שעבר עליו ולבוא לידי תשובה שהעיקר הוא עזיבת החטא כו' ועקירת הרצון כו', ואח"כ ע"י התפלה בכוונה יוכל לבוא לבחי' תשובה באמת לאמתו, ויש איזה דברים שתולה עד יוהכ"פ כנודע מענין ד' חלוקי כפרה שהי' ר"י דורש כו', וע"י הבכי' הנ"ל מעורר ר"ר להיות ברוך כבוד הוי' ממקומו, פי' ממקומו ממקורו ושרשו שעי"ז נמשך להיות נושא עון ועובר על פשע.

וזהו אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מאמ"צ, שע"י שיוצא מהמצרים וגבולים שלו שלא לימשך אחר תאוות לבו, עי"ז ממשיך מבחי' אנכי מי שאנכי להיות הוי' אלקיך אלקות שלך, וכמו במ"ת שנאמר פנים בפנים דיבר הוי' עמכם שנמשך בכ"א בחי' שם הוי' ולכן האדם הוא ציור שם הוי' שהראש הוא בחי' יו"ד וה' אצבעות היד והרגל הם ב' ההי"ן והגוף הוא בחי' וא"ו, ובעבודה הוא בחי' אהוי"ר ובחי' אה"ר ויר"ע והקוצו של יו"ד זהו בחי' רעו"ד כו', וזהו אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבחי' המצרים וגבולים כו'.

———●———

ויהי הענן והחשך ויאר את הלילה כו׳, וצ״ל איך האיר החשך. הנה ארז״ל כל המאריך באחד מאריכין לו ימיו ושנותיו, וצ״ל זה. ויובן בהקדם פי׳ אחד, דהנה כתיב ויהי ערב ויהי בקר יום אחד, והיינו שמערב ובקר נעשה יום אחד, פי׳ שהיום כלול מערב ובוקר, ובמד״ר יום אחד שהי׳ הקב״ה יחיד בעולמו, והפי׳ הפשוט שהי׳ יחיד בעולמו שעדיין לא הי׳ שום ברי׳, וע״פ חסידות נ״ל שפי׳ יחיד בעולמו להמשיך בחי׳ יום אחד גם עכשיו, ע״ד מ״ש ימים יוצרו ולו אחד בהם שצריכין להמשיך בחי׳ אחד, והנה כמו שיש בעולם בחי׳ יום שכלול מערב ובוקר בחי׳ חשך ואור, כמ״ש ויקרא אלקים לאור יום ולחשך קרא לילה, כמו״כ יש בנפש האדם בחי׳ חשך ואור שהוא בחי׳ ענוה ושפלות שנמשל לחשך ולילה כו׳, ובחי׳ אור הוא בחי׳ שמחה שיש בנפש שהוא מ״ש ישמח ישראל בעושיו, תחת אשר לא עבדת את ה׳ בשמחה, ולהבין בחי׳ החשך בנפש הנה אנו רואים שמה שבלילה הוא החשך הוא מפני שאור השמש אינו מאיר בלילה, והיינו מפני שכדור הארץ מסתיר על השמש לבלי יאיר על הארץ כי בלילה השמש הולך תחת כדור הארץ ומחמת זה נמשך החושך כו׳, כך הנה יובן בנפש כי ענין השמש שמאיר הוא ענין מ״ש שמש ומגן הוי׳ אלקי׳ שהוא בחי׳ ש׳ הוי׳ המאיר, אכן הנה כ״ז הוא כשמאיר בנפש האדם ואין הגוף מסתיר, אך כשהגוף מסתיר לבלי יאיר אור ה׳ וקדושתו בהתגלות לבו אזי עי״ז נמשך החשך והיינו השפלות והמרירות איך שהוא רחוק מאלקות כו׳, והנה כתיב ויבדל אלקים בין האור ובין החשך, משמע שקודם שהבדיל בין האור ובין החושך הי׳ האור והחשך מעורבים, דהנה בחי׳ אור וחושך הם רצוא ושוב שיש בבחי׳ מל׳ שהרצוא הוא כמשל האור והשוב בחי׳ החושך, פי׳ כי הרצוא הוא ליכלל ולעלות למעלה, והשוב הוא מה שמל׳ מאיר בג׳ עולמות בי״ע שלשון עולם הוא מלשון העלם וחושך, והנה מאחר שהרצוא ושוב הם תכופים זל״ז שתיכף אחר השוב הוא בחי׳ הרצוא עוד הפעם, לכן לא נק׳ בשם חשך שאינו מובדל בין האור והחשך, וכמו״כ עד״ז הפי׳ מאריכין לו ימיו שיהי׳ הכל בחי׳ יום כו׳.

וביאור ענין מאריך באחד, הנה פי׳ אחד הוא כמשארז״ל כד אמליכתי׳ למעלה ולמטה ולד׳ רוחות תו לא צריכת, וזהו מרומז בתיבת אחד כי ח׳ הוא מעלה ומטה ז׳ רקיעים וארץ, וד׳ הוא בחי׳ ד׳ רוחות העולם וזהו פי׳ אחד היינו להמשיך בחי׳ אלף אלופו ש״ע בז׳ רקיעים וארץ שזהו פי׳ אמליכתי׳, ולכאורה צ״ל למה צריכין להמליכו בז׳ רקיעים וארץ הלא הוא ית׳ ברא את העולם א״כ למה צריכין להמליכו, אך הענין הוא דהנה פי׳ להמליכו היינו שלא ידמה שהוא ית׳ ברא את העולם, אבל אחר שברא את העולם הנה העולם הוא יש ודבר בפ״ע ואינו בטל לו ית׳, אלא שבחי׳ המקום שנברא הוא בטל אליו ית׳ שזהו פי׳ אחד להמשיך בחי׳ א׳ בז׳ רקיעים וארץ שהם מעלה ומטה וד׳ רוחות העולם גשמיי׳ שהם בטלים אליו ית׳ ואף שהם נראים ליש ודבר בפ״ע עכ״ז הם בטלים אליו כי מלא כה״כ כתיב, והמופת לזה שהמקום גשמי בטל ג״כ אליו ית׳ הוא ממה שארז״ל מקום הארון אינו

מן המדה והיינו כי הארון הי' מחזיק אמתיים וחצי ארכו וכאשר העמידו אותו בקדה"ק שהי' מחזיק עשרים אמה כשהיו מודדין את הקדה"ק הי' מחזיק עשר אמות מצד זה של הארון ועשר אמות מצד השני של הארון, ואמתים וחצי שהי' מחזיק הארון עצמו בדופן לא הי' עולה מן החשבון א"כ בהכרח לומר שהמקום גשמי בטל אליו ית' והיינו מפני כי בהארון היו הלוחות, וגם ארז"ל צמצם שכינתו בין שני בדי הארון, לכן מצד גילוי אלקותו ית' הי' בטל המקום גשמי אליו ית' וזהו* ראו ממש, וכמו"כ יובן שכל המקום בטל אליו ית' רק שנדמה לעיני בשר בגשמיות ליש ודבר נפרד, אבל באמת הוא בטל לגבי' ית' כו', וזהו פי' אחד שהוא ית' אחד בז' רקיעים וארץ שכולם בטלים אליו ית', ופי' המאריך באחד שאף גם שרש ומקור המקום גשמי ג"כ בטל לאוא"ס ב"ה, דהנה כמו שיש מעלה ומטה וד' רוחות בגשמי', כמו"כ יש בשורש ומקור המקום גשמי דהיינו במדת המל' ג"כ ו"ק שבדרום וצפון הוא בחי' חו"ג דרום בחי' חסד וצפון הוא בחי' הגבורה מים ואש, ומזרח הוא בחי' ת"ת הכולל חו"ג שהוא בחי' מחבר, ומערב הוא בחי' יסוד שהוא ג"כ מחבר ב' הבחי' באופן אחר דהיינו חיבור ההשפעה כו', ומעלה ומטה הם בחי' נו"ה, פי' מעלה ומטה הוא בחי' השגה יותר נק' בשם מעלה והשגה שלמטה הימנה נק' בשם מטה (כי לא שייך מעלה ומטה גשמי' למעלה) וכמו"כ אף בשרש דשרש שהוא במדות עליונות שייך בחי' ו"ק שרשי' ומקורים למקום גשמי שלמטה ע"ד משארז"ל אין לך עשב מלמטה שאין לו מזל מלמעלה. והנה אין ערוך בחי' התפוח גשמי להמזל שלו למעלה, כך הנה שורש המקום גשמי נמצא גם במדות דאצי' שהם חו"ג צפון ודרום אברהם ויצחק אברהם איש החסד קו הימין ויצחק בחי' גבורה קו השמאל, ויש בחי' קדם שמחבר ב' הבחי', ע"ד מ"ש עושה שלום במרומיו מיכאל שר של מים בחי' אהבה, וגבריאל בחי' גבורה יראה, ואין מכבין זא"ז מפני בחי' הממוצע המחברם כו', וזהו פי' המאריך שמתבונן איך שגם שורש ומקור המקום גשמי בטל לגבי' ית', שהמדות בטלים לגבי' ית' שלאו מכל אינון מדות איהו כלל, ובאמת יש כמה וכמה מדרגות בבחי' מקום שיש ז' רקיעים, ויש ז' היכלות דיצי' וז' היכלות דבריאה כו', ופי' המאריך באחד שמתבונן היטב איך שהשורש והמקור של המקום גשמי ג"כ בטל בתכלית לגבי' ית' כו', וזהו ענין ב' פסוקי' ראשונים שבק"ש שבדרך כלל ההתבוננות איך שהמקום גשמי בטל אליו ית', וזהו בחי' בשכמל"ו בחי' יחו"ת והמאריך באחד הוא שית תיבין דיחודא דפסוק שמע ישראל בחי' יחו"ע כו', ובזה יובן מה שבמד"ר פ' ויצא ע"פ ויפגע במקום רב הונא בשם ר' אבא מפני מה מכנין שמו של הקב"ה וקורין אותו מקום ע"ש שהוא מקומו של עולם ואין העולם מקומו דכתי' הנה מקום אתי כו', א"ר אבא בר יודן משל לגבור שרוכב על

וזהו . . בטל אליו ית': שורה זו ניתוספה כאן מכת"י 1029. ובכת"י הר"ש סופר ליתא [וכנראה נשמטה מפני תיבות הדומות].

הכוס כו' הה"ד כי תרכב על סוסיך כו' והמשיל המקום לסוס היינו כמו שהסוס בטל לגבי הרוכב כך המקום ושרש המקום בטל לגבי' ית' כו'.

מאריכין לו ימיו, פי' כי הנה ארז"ל עשה רצונו כרצונך כדי שיעשה רצונך כרצונו, כי הנה ידוע בת"ז דאית רצון ואית רצון, אית רצון שע"פ טעם ודעת ואית רצון שלמעלה מן הטעם ודעת, וכמו כאשר האדם מתבונן שטוב ונכון לפניו הדבר ההיא אזי יהי' לו רצון להשיגה כו' כמו בעניני גשמי' במו"מ שעושה המסחר בכדי להרויח היינו מפני שמתבונן שטוב יהי' לו כאשר ישתכר לכן הוא רוצה בעשיית המסחר. וכמו"כ יובן למעלה ית' כאשר מתבונן היטב בגדולת א"ס ב"ה באחד כנ"ל אזי יבוא לבחי' ואהבת שהוא בחי' אהבה שע"פ טעם והשגה שמחמת ההתבוננו' בגדולת א"ס ב"ה בא לו האהבה והרצון כו', וזהו עשה רצונו כרצונך פי' שיעשה רצונו ית' אף שהוא למעלה מן השכל וטו"ד המושג עכ"ז עשהו כרצונך שהוא ע"פ טו"ד המושג שע"פ ההתבוננו' בא הרצון והאהבה כנ"ל, כדי שיעשה רצונך כרצונו, פי' כדי שבבחי' רצון זה יתלבש בחי' רצונו ית' שהוא רצון פשוט שלמעלה מן הטעם ודעת כו', וזהו פי' מאריכין לו ימיו, כי יום הוא בחי' אהבה בחי' חסד ויש בחי' יומין עילאין שהוא בחי' מדות דאריך ורב חסד בחי' אה"ר שלמעלה מן הטעם שא"א לבוא לבחי' זו מלמטה למעלה כ"א היא בבחי' מתנה מלמעלה למטה וכמ"ש עבודת מתנה כו', וזהו המאריך באחד שכאשר מאריך בהתבוננות לפי שכלו באחד איך דכולא קמי' כלא חשיב ולגדולתו אין חקר אזי יבוא לבחי' ואהבת בחי' רצון לאלקות אזי מאריכין לו ימיו שנמשך לו בחי' אהבה ורצון שלמעלה מן הטעם ודעת, וזהו מבחי' יום ארוך שזהו מאריכין לו ימיו (וכמשי"ת לקמן).

ושנותיו. כי הנה יש ג' בחי' עולם שנה נפש, עולם הוא בחי' מקום גשמי ושנה הוא בחי' זמן כנודע שנחלק השנה לי"ב חדשים נגד י"ב שבטים, ור"ה נמשך כללות החיות של כל השנה ובכל ר"ח נמשך מחיות כללי בדרך פרט לכל חדש וחדש, ובחי' נפש הוא החיות של השנה המחי' אותה כי הנפש היא מדרגה אחרונה מבחי' נר"נ שרוח הוא למעלה מבחי' נפש, ונשמה למעלה מבחי' רוח וכמ"ש באדם כי הדם הוא הנפש והדם הוא חיות האדם כמ"ש שופך דם האדם כו' דמו ישפך כו', וכמו"כ בעולם הנה בחי' נפש מחי' את העולם כו', והנה כתיב אם ישים אליו לבו רוחו ונשמתו אליו יאסוף, פי' כאשר האדם משיב אליו ית' לבו ברעו"ד ולא למדותיו אזי רוחו ונשמתו של הקב"ה אליו יאסוף, פי' שנמשך מבחי' רוח ונשמה שלמעלה מבחי' נפש, וכמ"ש לא ידון רוחי באדם והיו ימיו מאה ועשרים שנה, פי' שמחמת חטא דור המבול לא ידון רוחי באדם שאינו מאיר מבחי' רוח, אבל קודם חטא דור המבול האיר בחי' רוח, ולכן היו מאריכין ימים כו', אבל אחר חטא דור המבול והיו ימיו מאה ועשרים שנה כו', מפני שאינו מאיר בחי' רוח א"כ רוח גבוה מבחי' נפש, וזהו אם ישים אליו לבו ברעו"ד

רוחו ונשמתו של הקב"ה אליו יאסוף שנמשך מבחי' רוח ונשמה כו', וזהו מאריכין לו ימיו ושנותיו, ע"ד מ"ש שנות חיים ונמשך מבחי' כי עמך מקור חיים, והנה במ"ת כתיב והר סיני עשן כולו עש"ן ר"ת עולם שנה נפש, והיינו כמו העשן שעולה מדבר הנשרף ונאכל אזי מסתלקים הג' בחי' אר"מ שיש בדבר הנשרף ע"י העשן, וכמו"כ כתי' מי זאת עולה מן המדבר כתמרות עשן, שע"י שמהפכין בחי' המדבר ועולה עשן עי"ז נמשך בחי' עליונה יותר, והנה בקי"ס הי' הפך ים ליבשה שמבחי' הים נעשה יבשה שהי' גילוי בחי' המים שמעל הרקיע בחי' יבשה בחי' עלמא דאתגליא, כי הנה כתי' יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל, ובקי"ס שהי' הפך ים ליבשה שהמים שלמעלה נעשה יבשה, הנה גם בשורש למעלה נעשה ג"כ מים יבשה שהי' גילוי בחי' המים שמעל לרקיע, והיינו שניטל הרקיע המבדיל בין מים למים, ולכן ויהי הענן והחשך ויאר שגם החשך האיר, והיינו כי למטה כתיב ויבדל אלקים בין האור ובין החושך, אבל קודם ההבדלה הי' האור והחשך מעורבין שגם החשך הוא אור כנ"ל בחי' רו"ש שהשוב הוא ג"כ אור מפני שתיכף הוא הרצוא, לכן אינו חשך כלל וכאשר ניטל הרקיע הבדיל בין המים כו' הי' הגילוי גם מבחי' שקודם הבדלת אור וחשך, ולכן גם החשך האיר שזהו ע"ד מ"ש ולילה כיום יאיר כו' שכולו יום בחי' יום ארוך שגם הלילה ליום יחשב כו' וד"ל.

ולא קרב זא"ז כל הלילה. הנה נש"י נק' זה כמארז"ל יבא זה כו', וגם שבטי ישראל הם י"ב כמנין זה, וכמארז"ל במד"ר ע"פ זה ספר, אמנם הנה יש לעו"ז ג"כ בחי' זה, כמ"ש כי זה לעומת זה עשה כו' לכן נא' ולא קרב זה אל זה, כי הגם כי קרי"ס הי' מבחי' גבוה מאד, וכמ"ש בזהר ע"פ מה תצעק אלי בעתיקא תליא, מ"מ הנה שרש נש"י הוא מבחי' יש האמיתי שקדם לאין ולכן יעקב הי' הבכור ע' בפרש"י הנכנס ראשון, וע' בד"ה והי' כי תבוא בענין בכורים לכן אפי' מבחי' שלמעלה מהשתל' נמשך ג"כ לנש"י דוקא, ולכן ולא קרב זא"ז כו'.

וישרנה הפרות בדרך. בדרך בית שמש הלוך וגעו כו' שהפרות בעת שהוליכו הארון אמרו שירה, וארז"ל בע"ז דכ"ד שהשירה שאמרו הוא אז ישיר משה ובנ"י את השירה הזאת, ובמד"ר למדו זה מג"ש שנא' בשירה זו כי גאה גאה ונאמר בפרות הלוך וגעו, שאותיות אחה"ע מתחלפין כנודע, וכמשארז"ל קורין לאלפין עיינין ולעיינין אלפין, ובתיבת וישרנה פרש"י שהוא לשון אנדרוגינוס שכולל זכר ונקבה, כי נ"ה שבסוף התיבה מורה על לשון נקבה ואם הי' לשון נקבה בשלימות הל"ל ותשרנה ולכן הוא כולל זכר ונקבה, ולהבין ענין שיר הפרות, צ"ל תחלה ענין השירה שהיא אז

ישיר משה ובנ"י, הנה בילקוט איתא כל פרגמטיא של משה היתה באז, באז חטא ובאז תיקן, באז חטא ומאז באתי אל פרעה הרע לעם הזה כו׳, ובאז תיקן אז ישיר משה, וצ"ל מהו התיקון באז ישיר על החטא דמאז באתי אל פרעה דמשמע שעי"ז תיקן החטא, ומה שיש לדקדק בפסוק זה למה כתיב ישיר הל"ל ישירו, גם מ"ש ויאמרו לאמר כפל הלשון, הנה ענין קרי"ס הי׳ כדי שידעו מצרים כי אני הוי׳, וצ"ל הלא כתי׳ ולא נותר בהם עד אחד, והענין הוא דהנה ארז"ל על שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמ"ח דכתיב אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי, זהו ברית התורה וכתיב לנטוע שמים וליסוד ארץ וקאי על עבודת הקרבנות וכמ"ש סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה כו׳ וכתי׳ חסד ה׳ מעולם ועד עולם זהו עמוד הגמ"ח. ולהבין ענין עמוד העבודה שעליו העולם עומד, הנה ענין הקרבן שהיו מקריבים בהמה ע"ג המזבח ואש שלמעלה יורד ואוכל את הקרבן, ובזהר איתא ארי׳ דאכיל קורבנין שהאש הי׳ בדמות ארי׳ כו׳, ועכשיו תפלה כנגד תמידין תקנום הם ח"י ברכות שבש"ע ברוך אתה ה׳, ופי׳ ברוך הוא המשכה והיינו שהוא בחי׳ המשכה מעולם עד העולם מעלמא דאתכסי׳ לעלמא דאתגליא כו׳. וביאור עלמא דאתכסי׳ ועדאת"ג, הנה ארז"ל כל מה שיש ביבשה יש בים רק שהברואים שבים מכוסים שהים מכסה עליהם, משא"כ ברואים שביבשה, ועוד שהברואים שבים המה מקבלים חיות מהים באופן שא"א להם ליפרד מן הים כמשארז"ל דגים שבים מיד שפורשי׳ מן הים מתים, והברואים שביבשה אפי׳ בחי׳ צומח הנה אנו רואים שהארץ תוציא צמחה ואח"כ מפרידים התבואה מן הארץ ושוב אינה מקבלת חיות מן הארץ וכ"ש בחי׳ החי והמדבר כו׳, משא"כ הברואי׳ שבים המה מובלעים תמיד בים וא"א להם ליפרד כלל מן הים כו׳, ובנפש האדם הוא בחי׳ מחשבה ודבור, דבור הוא בחי׳ עלמא דאתגליא שנפרד ונגלה לזולתו, אבל בחי׳ מח׳ הוא מכוסה כו׳, והנה במשה כתי׳ כי מן המים משיתיהו, והיינו ששרשו הי׳ מבחי׳ עלמא דאתכסיא רק שנשפל למטה בעלמא דאתגליא, ולכן אמר כבד פה וכבד לשון אנכי, כי ענין הדבור הוא בחי׳ עדאת"ג ושרשו מבחי׳ עדאת"כ, ולכן אמר כבד פה שמצד שרשו בעלמא דאתכסיא הוא כבד פה כו׳, וזהו מדריגת הכהן שעבודתו להמשיך מבחי׳ עדאת"כ בעדאת"ג, וכ"ה עכשיו בתפלה שאומרים ברוך אתה, ברוך הוא המשכה מן העולם ועד העולם מעדאת"כ בעלמא דאתגליא כו׳, ועבודת הלוים הוא מלמטה למעלה שעבודתם הוא ענין השיר שהוא בחי׳ העלאה מלמטלמ"ע, וכנודע מענין הניגון שהוא גורם התפעלות שכאשר מתבונן באיזה דבר בלא ניגון שאף שהתבוננו׳ פועל איזה פעולה עכ"ז אינה ניכרת כ"כ, אבל כשמתבונן בהתבוננו׳ זה גופא רק שמשורר איזה שיר וניגון, הנה ע"י הניגון תעורר ההתפעלות, כי הניגון הוא תנועות וכל תנועה מוליד חום שהוא בחי׳ ההתפעלו׳ לצאת מן הכלי כו׳, וזהו משארז"ל כל בעלי השיר יוצאין בשיר וקאי על מלאכים שכאשר יוצאין מגדר הכלי הוא ע"י השיר כי המלאכי׳ יש להם ג"כ גופים רק שהגופים שלהם הוא מאש ורוח לבד כמ"ש

עושה מלאכיו רוחות משרתיו אש לוהט, וכן אפי' נשמות בג"ע כאשר יוצאין מהשגה זו להשיג השגה יותר עליונה הוא ג"כ ע"י השיר כי השגה היא ג"כ בחי' גבול בחי' כלי, ולכן כאשר צריכין לצאת כו' הוא ע"י השיר וזהו כל בעלי השיר יוצאין בשיר כו'.

ומעתה צ"ל מ"ש כאן בשירת הים השירה הזאת, פי' זאת הנה כתי' לזאת יקרא אשה כי מאיש לוקחה זאת, פי' איש זה הקב"ה ובחי' זאת הוא בחי' אשה בחי' מל' מקור כנס"י שמקבלים מבחי' איש זה הקב"ה, וא"כ צ"ל מהו ענין השירה הזאת דהיינו מה שבחי' המל' אומרת שירה כמ"ש בזהר נהורא תתאה קארי תדיר לנהורא עילאה וכתי' אלקי' אל דמי לך אל תחרש כו', איך שייך שבחי' מל' אומרת שירה התינח המלאכים וכל צבא השמים שאומרים שירה שהם נבראים, ולכן הם אומרים שירה לו ית' שבראם כו', אבל איך שייך לומר שבחי' מדת המל' שהיא ספי' מע"ס תאמר שירה כו', אך הענין הוא, הנה איתא בזהר איהו וחיוהי חד איהו וגרמוהי חד, פי' חיוהי קאי על האורות וגרמוהי הוא בחי' הכלים, דהנה מה שאנו קורים חכ' או חסד זה קאי על כלי החכ' או כלי החסד, אבל האור הוא שוה בכל הע"ס, ולפעמים נק' הכלים בשם גופים כמ"ש בת"ז וכד אנת תסתלק מינייהו אשתארו כולהו שמהן כגופא בלא נשמתא שנמשלו הכלים לגופין שכד אנת הוא האורות מסתלק מינייהו אשתארו כגופא בלא נשמתא, פי' ע"ד כמו בלילה בשעת שינה שהנשמה מסתלק מהגוף ולא נשאר בגוף כ"א קיסטא דחיותא, כך הוא כאשר מסתלק האור המאיר בהכלים אשתארו בחי' הכלים כגופא בלא נשמתא רק קיסטא דחיותא שהוא בחי' איהו וגרמוהי שיש בחי' איהו המאיר בגרמוהי בלא בחי' חיוהי והיינו שהוא כדמיון הקיסטא דחיותא, וזהו בחי' שירה שהמל' אומרת שירה שזהו נהורא תתאה קארי תדיר לנהורא עילאה שהוא מה שכלי המל' אומרת שירה להכלל ולהבטל בבחי' איהי וחיוהי, וזהו ענין שירת הים שהוא בחי' שירה הזאת שהיא למעלה מבחי' שיר הנבראים בחי' שיר הלוים כו', דהנה הלוים אומרים שירה בחי' העלאה מעלמא דאתגליא לעלמא דאתכסיא, אבל בקי"ס שים נעשה יבשה אמרו שירה עליונה יותר דהיינו בחי' שירה הזאת כו', וכמו"כ יש בעבודה ג"כ בחי' שירה הזאת כי השיר והתפעלות זהו דוגמת שיר הלוים, אכן יש בחי' רעו"ד כמ"ש אם ישים אליו לבו זהו כדוגמת בחי' שירה הזאת כו', וזהו מ"ש אתה הוא ה' לבדך אתה הוא בחי' ומדרגת הכהן כמ"ש אתה כהן לעולם בחי' המשכה מלמעלה למטה מבחי' עדאת"כ לעלמא דאתגליא, הוא הוא בחי' ומדרגת הלוי בחי' העלאה מעדאת"ג בעלמא דאתכסיא כו', אכן בהגלות נגלות בחי' לבדך שהוא ע"ד מ"ש ונשגב ה' לבדו ביום ההוא כו' אז אמרו שירת הים דהיינו בחי' שירה הזאת כו', ולכן בבחי' זו ישיר משה ובנ"י יחד בשוה, כי אף שמשה הוא מבחי' עלמא דאתכסיא ובנ"י הם מבחי' עלמא דאתגלי', אכן מצד בחי' היותר גבוה אף מבחי' עלמא דאתכסיא שלכן הפך ים ליבשה מצד זה משה ובנ"י כאחד בשוה שבני ישראל במדרגת משה, ולכן

ישיר לשון יחיד כו׳, וזהו אז ישיר משה, אז הוא בחי׳ אל״ף זיי״ן, ז׳ הוא בחי׳ זיי״ן ימי בראשית שהוא בחי׳ אור ז׳ הימים ז״ת דע״י, ואלף הוא למעלה מבחי׳ ז׳ ימי בראשית היינו מבחי׳ ג״ר, שבז׳ ימים אלו יש בחי׳ שבת ואלף הוא למעלה מבחי׳ שבת וכמ״ש אז תתענג על הוי׳, שלמעלה מבחי׳ שם הוי׳, וקראת לשבת ענג שצריכין לקרות בשבת בחי׳ ענג שבחי׳ ענג למעלה מבחי׳ שבת, כי אף שכתיב שער הפנימיות כו׳ סגור יהי׳ ששת ימי המעשה וביום השבת יפתח, שבחי׳ זו מתגלה בשבת אכן בחי׳ עונג הוא למעלה מבחי׳ שבת וצריכין לקרות בחי׳ עונג בשבת, וזהו אז כשנעשה גילוי בחי׳ אלף בז׳ כו׳, ישיר משה ובנ״י בשוה בחי׳ שירה הזאת, ויאמרו לאמר כפל הלשון ע״ד משארז״ל כל עיסקא דשבתא כפול מזמור שיר שבתא דיומא ושבתא דמעלי שבתא שהוא בחי׳ עילוי אחר עילוי כו׳, אשירה להוי׳ שהוא בחי׳ המשכה בשם הוי׳, סוס ורוכבו רמה בים וארז״ל במד״ר זהו שר של מצרי׳ כי המצרים הגביהו א״ע לקבל חיות מבחי׳ גבוה מאד אשר שם כחשיכה כאורה, אך זהו רק מבחי׳ חיצוניות שזהו פרעה אותיות ערף כנודע שמבחי׳ אחוריים יכולים לקבל, אבל בבחי׳ פנימי׳ אינו מאיר אלא לנש״י דוקא כמ״ש יאר הוי׳ פניו אליך דוקא, ולכן בקרי״ס סוס ורוכבו רמה בים ל׳ השלכה בים כו׳, וזהו וידעו מצרים כי אני הוי׳ שבחי׳ אני הוא עצמותו ומהותו ית׳ ושם הוי׳ כולא חד, ולכן אם מגביהי׳ א״ע כנשר שדרך הנשר בשמים מ״מ משם אורידך נאום הוי׳, ועפ״ז יובן ג״כ מה שתיקן משה באז ישיר, בהיות ידוע מארז״ל ברבות ע״פ ומאז באתי אל פרעה, שאמר משה נטלתי ספר בראשית ומדת הדין הי׳, אלו הצאן מה חטאו, והוא לא ידע כי הם היו גלגול דור הפלגה כו׳, ולכן הי׳ התיקון שלהם בחומר ובלבנים כו׳, ולכן אמר אד׳ למה הרעות שסבר שנמשך הדין מבחי׳ שם אד׳, כנודע מענין א׳ דין ולזה השיב לו הקב״ה וידבר אלקים אני הוי׳, שבחי׳ שם אלקים ושם אד׳ ושם הוי׳ ובחי׳ אני שהוא בחי׳ עצמותו ומהותו כולא חד, ולכן כאן בעת קרי״ס שהי׳ בכדי להודיע כי אני הוי׳ שכולא חד לכן תיקן החטא שלו שאמר ומאז באתי ואמר אז ישיר שהוא בחי׳ הא׳ על הזיין כנ״ל.

וזהו על שלשה דברים העולם עומד, פי׳ כי עולם הוא לשון העלם בחי׳ שינוים וכדי שיהי׳ בבחי׳ עמידה דהיינו בבחי׳ קיום ע״ד מ״ש אני הוי׳ לא שניתי שזהו ממקום גבוה מאד, זהו ע״י ג׳ קוין בחי׳ כהנים בעבודתם בחי׳ קו הימין כו׳, ותורה בחי׳ קו האמצעי כו׳, וכמו״כ בקרי״ס הי׳ ג׳ קוין שהמים היו להם חומה מימינם ומשמאלם וישראל הלכו באמצע זהו בחי׳ ג׳ קוין כו׳, והנה בקרי״ס כתיב לגוזר ים סוף לגזרים, שנגזר הים לי״ב גזרים, והיינו שילכו י״ב שבטים כ״א בשביל בפ״ע, והיינו כי י״ב שבטים הם י״ב בקר דבריאה, וכנודע מענין כשם שאין בלבך אלא אחד כך כו׳, ושרשם מי״ב גבולי אלכסון דאצי׳ כנודע, ובקי״ס עלו לשרשם לי״ב ג״א, ולכן נגזר לי״ב גזרים בכדי שכל שבט יעלה במסילתו כו׳, והנה במשה כתיב ונתתי עשב בשדך לבהמתך, עש״ב הוא בחי׳ ע״ב שי״ן שהוא תמונת ג׳ ווי״ן ויסע ויבא

ויט שמשה המשיך בחי' הדעת בזרע בהמה נשמות דבריאה שגם הם אמרו שירה כנ"ל, וזהו ג"כ ענין וישרנה הפרות, שהפרות הוא י"ב בקר דבריאה ולכן גם הם יכלו לאמר שירה והיינו מצד שהוליכו הארון שהוא בחי' תורה קו האמצעי המבריח מן הקצה אל הקצה לכן יכלו לומר שירה כו', ועוד נ"ל וישרנה לשון ישר שהוא ג"כ קו האמצעי בחי' תורה ולא הטו ימין ושמאל בחי' קו הימין וקו השמאל כו'. בדרך בית שמש, פי' כי הנה שמש ומגן הוי' אלקים, שהשמש הוא בחי' שמש הוי', וענין השירה שלהם הי' שיהי' גילוי בחי' שמש הוי', וזהו הלוך וגעו בחי' צעקה פנימיות ע"ד שור גועה כו', ופי' וישרנה לשון אדרוגינוס שכולל זכר ונקבה הוא ע"ד מארז"ל כל עסקא דשבתא כפול מזמור שיר כו'.

כ"ו, בס"ד, שמיני

כל הולך על גחון, ולא תטמאו בהם ונטמתם בם, וארז"ל ביומא דל"ט א' תנא דבי ר' ישמעאל עבירה מטמטמת לבו של אדם שנא' ולא תטמאו בהם ונטמתם בם א"ת ונטמאתם אלא ונטמטם בם, ת"ר ונטמתם אדם מטמא עצמו מעט מטמאין אותו הרבה, מלמטה מטמאין אותו מלמעלה, בעוה"ז מטמאין אותו לעוה"ב, ת"ר והתקדשתם והייתם קדושים אדם מקדש עצמו מעט מקדשין אותו הרבה, מלמטה מקדשין מלמעלה, בעוה"ז מקדשין אותו לעוה"ב. ופי' רש"י מטמטמת אוטמת וסותמת מכל חכמה, מטמאין אותו הרבה פי' רש"י מניחין אותו ליטמא, שלא יסתר למשרז"ל בדל"ח ב' הבא לטמא פותחין לו לטהר מסייעין אותו לכן פי' שמניחין אותו לטמא הרבה, אבל לא שמטמאין אותו, ואפ"ל דהנה כתי' כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך שז"ע השמירה שמשמרין את האדם ההולך בדרך הטוב והישר, אבל כשמטמא עצמו מעט שוב אין שומרין אותו ומניחין אותו לטמא הרבה, וזהו מטמאין אותו הרבה שמפני שאין שומרין אותו לכן מטמא הרבה כו', וביאור הענין יובן דהנה ע"י המצות ממשיכין להיות באמונתו יחי' שז"ע ורעה אמונה, וזהו מ"ש לכו לחמו בלחמי שכמו הלחם נעשה פרנסה לאדם להחיות גופו כמו"כ ע"י לחם התורה והמצות נעשה באמונתו יחי' שיהי' לו חיות בהאמונה כו', משא"כ בחסרון התומ"צ לא נדבק בו מבחי' סוכ"ע להיות באמונתו יחי', וע"י העבירה מטמטם לבו להרחיקו מבחי' באמונתו יחי', כי העבירה שעבר לצד הסט"א, שהם יש ודבר נפרד כו' וכמו אמונות כוזבות נגד באמונתו יחי', כי עבירה ממל' דקלי' וגורם בחי' והאבן גדולה ע"פ הבאר, לב האבן וע' בפרדס ערך אבן בענין אבן נגף וצור מכשול, והנה זהו היפך בחי' ויחד לבבינו שנת' בד"ה מי מנה וא"כ ע"י העבירה שהוא נגד

רצון העליון א"כ פנימיות הלב ודאי א"א להיות אלא גם חיצוניות הלב הבאה מחו"ב הלב רואה הלב שומע נש"ב, כיון שפגם בחכמתו ורצונו אלפי' שנה ב' אלפין חו"ב א"כ א"א להלב לקבל אור חו"ב, גם כמו השוחד יעוור אי בעי טעין הכי כמו"כ העבירה יעוור שלא יהי' הלב רואה, כי בקלי' נא' עינים להם ולא יראו, ועיניו השע ואזניו הכבד, ולכן הדוקין שבעין לדידן הוי מומא ולדידהו לא הוי מומא, ונמצא כי אינו יכול לבוא אפי' לבחי' אהבה שבחיצוניות הלב ג"כ וז"ע טמטום הלב, שלבו אטום מלעורר את האהבה המוסתרת בכל א' מישראל כו', גם ענין טמטום הלב י"ל ע"ד מ"ש בפרעה כי כבד לב פרעה וארז"ל במד"ר שנעשה לבו ככבד, והיינו כי פרסא מפסיק בין אברי הנשימה שהם הלב והריאה לאברי המזון שמכללם גם הכבד, ופרסא זו ע"ד ההבדלה שבין מים למים, ע' בלק"ת בד"ה שמע ישראל ס"פ ואתחנן וכשלבו שהוא למעלה מן הפרסא נעשה כמו כבד שלמטה מהפרסא ז"ע טמטום הלב כו', וכ"ז הוא הקדמה לבאר דברי אדמו"ר נ"ע בענין טמטום הלב וז"ל להבין ענין טמטום הלב וטמטום המוח שטמטום הלב הוא שנעשה לב האבן (ה'* מתבאר ע"פ הנ"ל שאבן נגף הוא נוק' דקלי' היפך העלאת מ"ן דבאר מים חיים דנוק' דקדושה שז"ע ואהבת בכל לבבך וע' בד"ה ה' לי בעוזרי, פי' בכל לבבך בתוך לבבך יהי' שורה וע' בד"ה ציון במשפט תפדה, ובד"ה הנותן לשכוי בינה ר"ת הלב מענין יסוד דנוק' דקדושה ולבי חלל בקרבי ובד"ה שימני כחותם מענין חותם שוקע, וההיפך מזה יסוד דנוק' דקלי' התקשרות אחר רצונות זרות ממילא בטל ההתקשרות לאלקות כי הם זלעו"ז, וזהו לב האבן שלא יוכל לפתוח לבו ע') והוא נפילה מן השמים (ה', ר"ל ע"י העבירה נסתלק הא' כי הנה א"ת מה אלא מאה שע"י הביטול דבחי' מ"ה ממשיך האלף אלופו ש"ע בחי' כתר ונעשה מאה וזהו מאה ברכות שהברכה שיהי' גילוי אלקות בנפש כמ"ש בד"ה ענין הברכות ובלק"ת בד"ה ואתחנן שז"ע זרע ברך ה', ולכן ע"י העבירה שמסתלק הא' נעשה טמטום היפך בחי' פותח את ידיך ומשביע לכל חי רצון בד"ה כי ביום הזה יכפר כף הקלע היפך צרור ע"ש פ"ג קליעה למקום רחוק מאד מאור פני הוי' ואיך שייך מקום רחוק מהוי' הלא את השמים ואת הארץ אני מלא אלא הריחוק היינו ריבוי ההסתרי' וההעלמות ע' ביאור שוש אשיש פ"א, ובד"ה מה טובו פ"ב מענין עוונותיכם מבדילי' ובד"ה ועשית ציץ בענין מחיצה של ברזל המפסקת כו' ולשם הוא הקליעה ע"י העבירה, ועבירה היא מל' שמעבירין על דעתו ועל דעת קונו כו', וכ"ז נלמד מענין אכילת עה"ד שעי"ז נמשך אחר התאוות גשמי' כו', ובזח"א ויחי דרכ"א ע"ב כדין אתהפך לבייהו כו' וז"ע נפילה מן השמים שנפל לעמקי הקלי', ועמ"ש בלק"ת ראה בד"ה אחרי ה' אלקיכם תלכו בענין עבירה מכבה מצוה שמכבה את ההארה שנמשך בנפש מהמצוה כו', וע' מענין נפילה בד"ה כי ההרים ובד"ה מה טובו, וכמשל

ה' . . ע': =הגה"ה . . עד כאן הגה"ה.

הפירות שנופלי׳ וז״ע שבה״כ ע׳) ואף שהכל בידי שמים חוץ מיראת שמים היינו שעכ״פ יש לזה עצה היעוצה ביד אדם ע״י מבטשין לי׳ ואפי׳ אם לבו כלב האבן המס ימוס (ה׳, לכאו׳ י״ל ע״ד הרים כדונג נמסו מלפני ה׳ וכמו הרים רקדו כאילים אפי׳ הרים גבנונים ע״ד כי הנה ה׳ יוצא ממקומו ונמסו ההרים, יוצא מהעלם של ההסתר אל הגילוי כי מקומו היינו ש׳ אד׳ וכמ״ש וה׳ בהיכל קדשו ומשם שורש ההיכלות המסתירי׳, וע״י שיוצא ממקומו אזי ונמסו ההרים וכן בנפש ע״י ההתבוננו׳ בעצמיות אוא״ס ב״ה אזי גם לב האבן המס ימס כי לגבי עצמיות אוא״ס הרי כל הקלי׳ בטלין ומבוטלין ע׳ בסש״ב פ״ך, וזהו ענין התשובה לדלג שור שלא כסדר ע׳ בד״ה שובה ישראל, גם ע״ד לריח שמניך כו׳ ע״כ גם עלמות כי גם האכזר ע״י שיעוררו לו רחמים גדולים יפתח לבו כמו״כ ע״י התעוררות רח״ר ע״ד ויגל יעקב את האבן כו׳, אך מש״כ ע״י מבטשין לי׳ ע׳ זח״ג קרח דקע״ח ב׳ בענין ועבד הלוי הוא, וסד״ה מי אל כמוך בענין לב נשבר ונדכה, והיינו כי אין הגבורות נמתקות אלא בשרשן לכן כדי להמתיק הגבורות דלב האבן זהו דוקא ע״י גבורות דקדושה מבטשין לי׳ וע׳ בד״ה מנורת זהב בענין כתיתת הזתים כי הזית הוא מק״נ וע״י הכתיתה כו׳ כמ״ש בד״ה ואתה תצוה, כמו״כ נש״י מצד עצמו, לכן אף שנטמטם לבו מהני׳ לי׳ כתיתה ומוציא שמנו כו׳, וכמו שאמר רע״ק לר״א חביבין יסורי׳ והראי׳ ממנשה ועמ״ש בד״ה כי נר מצוה בענין ודר״ח תוכחת מוסר כי לתקן מה שנפל בג״ק שלמטה מק״נ זהו דוקא ע״י יסורים לשבר הכלי ועמ״ש בד״ה וכל העם בענין כור הברזל ובפ׳ וארא בענין המטה בענין עשרה מכות כו׳ ע׳) ומה שלפעמי׳ אינו מועיל עצה זו הוא אינו מטמטום הלב כ״א מטמטום המוח, שנתגשם מחמת עסקו בענינים גשמי׳ ואפי׳ דהיתר (ה׳, כמ״ש בד״ה מראיהם ומעשיהם שכיון שהוא זוכר גשמיות א״א לו להתענג על ה׳ בג״ע, ושז״ע הטבילה בנהר דינור לשכוח ההשגה אפי׳ מג״ע התחתון לעליון, וכמו דלישכח תלמוד בבלי, והיינו כי בתלמוד בבלי מאיר בינה ובתלמוד א״י מאיר חכמה, וז״ע כל רב מבבל כל רבי מא״י כי רב הוא בחי׳ בינה ורבי היינו כשמאיר בו יו״ד בחי׳ חכ׳ כמ״ש במאו״א ריש ס״ז, וא״כ הענין כי מה שיקבל במוח נק׳ יסוד דאימא התקשרות לקלוט שפע החכ׳ וצ״ל כלי ריקן כו׳ לסלק א״ע כו׳, וז״ע ב׳ כוסות דנעשה ונשמע כי כוס יסוד דנוק׳ במאו״א כף סי׳ כ״א, ולכן כשלא שכח תלמוד בבלי לא הי׳ כלי ריקן לגילוי החכמה, ומזה ידון ק״ו כשהטריד מוחו בענינים גשמי׳ אינו כלי ריקן לקבל גילוי אלקות, וז״ע טמטום המוח כמו טומטם שאין לו יסוד דנוק׳ המקבל, או י״ל כמו המאכל מביא את השינה ע״י אידי׳ גסי׳ העולים למוח ומכסי׳ גילוי אור השכל בד״ה עולת תמיד כן העסקי׳ גשמי׳ שהטריד מוחו הם כמו אידי׳ וזהו טמטום המוח, או י״ל ע״ד כמו כשלומד מסכת ושגורה לו בע״פ אף כשאינו עוסק בה, עכ״ז ישנה במוחו בכח שהרי מיד שירצה לזכור עלי׳ יזכור כמו״כ העסקי׳ והמחשבות גשמיות שהעמיק בהם אף אחר שאינו מחשב בהם עכ״ז ישנם במוחו והראי׳ שמזה בא החלום ממה שהרהר ביום כו׳, ולכן הם גורמי׳ טמטום המוח, ע׳) וממילא נעשה גם לבו

קשה כאבן כי הדעת שבמוח הוא מפתחא דכליל שית (ה', פי' שהוא מפתח לפתוח שיומשך אור השכל בהמדות והיינו דכליל שית ששה מדות חג"ת נה"י כמ"ש בד"ה להבין תוס' ביאור ע"פ וידעת היום פ"ג, ועד"ז י"ל פי' המאמר בזח"ב בשלח ד"ן עד דלא אשתקע אוירא דכיא שהוא קודם גילוי יסודות דאו"א אזי אבנין נקיבין שהם המדות היו סתימאין, ע'), וזה"ע כף הקלע לנשמה מחמת שיש לה כח הזוכר מעניני עוה"ז ואפי' דהיתר הוא כאבק הנופל על הבגד וצריך לנערה (ה', ע' מענין כף הקלע בד"ה את קרבני לחמי הא' בלק"ת פ' פנחס ועיין מזה ס"פ כ"ג דשבת דקנ"ב ב' שמקלעין נשמתין מסוף העולם ועד סופו, ומהרש"א שם פי' שזהו הגלגל שמכניסין הנשמה לגוף אחר, וכדומה שדבריו לקוחין מהזוהר סבא דמשפטי' דצ"ט ב' אתי בגלגולא בעלמא כאבנא בקוספיתא דהיינו כף הקלע, וגם פי' שזהו כענין כיבוס כו', ובעל העיקרי' מ"ד ס"פ ל"ג פי' שמקלעין אותה מעולמות הרוחניות לעוה"ז הגשמי, שמאחר שהורגלה במחשבות גשמיות היא נוטה אחריהם ומצד עצם יש לה נטי' אל עולם העליון ושניהם אין בידה להשיג, וז"ע שמקלעי' אותה מזל"ז, שמאחר שמראין לה ענין הרוחני מפילו' אותה לצד הכיסופי' הגשמי' ותצטער מאד צער מופלג ע"ז כאדם המצטער על איבוד גופו, ואחר שנטתה אל הגשמי' מקלעי' אותה ומפרידין אותה מהן ותצטער ע"ז ג"כ כנ"ל, וכך נוהגין עמה תמיד, וכעין זה כתב בעקידה פ' נצבי' שער ק"א ויהי בעלות אל מקומה נשתנה פני מראיתה ומכיר אין אותה ונערי המלך משרתיו ידחפוה ויבהלוה ויאמרו שמטוה שמטוה כו', שתתרחק ממקום החפץ ולא תוכל להדבק בו כמו שהאבן הקליעה היא מרוחקת מהקולע כל מלא אורך חבלי הקולע כו', ובשל"ה דק"ה סע"ב פי' בשם פדר"א דכף הקלע היינו מה שמפילין הנשמה מא"י לחו"ל, ויש לבאר כי א"י היא מל' דאצי' וחו"ל זהו ק"נ כמ"ש בלק"ת בביאור ע"פ אלה מסעי בד"ה הנה גבי המסעות, והיינו להיות שנתקשרה בעניני' גשמי' אף דהיתר שנלקחו מק"נ ע"כ לשם מקלעי' אותה כו', ובקהלת רבה בפסוק מי יודע רוח בני האדם דצ"ד א' ונשמותיהם של רשעי' מטורפות בארץ שנא' ואת נפש אויביך יקלענה כו' מזה משמע שהקליעה אינו מעולם העליון לתחתון כמ"ש בעל העיקרי' אלא בעולם התחתון עצמו מקלעין אותה מרצון ומחשבה זו לרצון ומח' הפכיית מהקצה אל הקצה ומזה יש לה צער מופלג כמו מהדרום שהוא אהבה אל הצפון שהוא יראה, וע' בזהר בשלח דנ"ט א' תרומה קמ"ב ויקרא כ"ה א', ומתוך דברי עמה"מ שער קרית ארבע פרק קכ"ה דקי"ד ב' הבנתי שיש להעיר בזה ממ"ש בזהר ס"פ וישלח דקע"ה ב' ע"פ כי ישרים דרכי הוי' צדיקי' ילכו בם ופושעי' יכשלו בם שיש ארחין ושבילין דאורייתא, ויש אורחין אחרנין דלאו אינון ארחין דאורייתא, ובז"ח האריך לפרש כי אורחין ושבילין דאורייתא הם מ"ן ומ"ד דזו"נ דאצי', ואורחין אחרינין הם יחוד זו"נ דקליפה והצדיקי' הולכי' בקדושה, משא"כ הרשעי' א"א להם לילך באורחות הנ"ל כ"א באורחות עקלקלות דזו"נ דקלי', וא"כ ז"ע יקלענה בתוך כף הקלע ומשם מקלעי' אותה מבחי' זו לבחי' זו, וגם שם לא מצאה מנוח כו', והנה

מ"ש אדמו"ר כאן וצריך לנערה מובן שכף הקלע זהו מהני להנשמה לנערה מהאבק וידוע דאבק זהו מל' דק"נ כמ"ש בד"ה ויאבק איש עמו וכף הקלע ע"י הנענוע והטרדה מנער אותה מהאבק הנ"ל, וזהו ע"ד מ"ש בת"א פ' נח בד"ה מים רבים שהם טרדות עוה"ז שמטרידי' אותה בריבוי המחשבות כמו טרדות הפרנסה וכשאח"כ מתפלל מתוך הטרדא נעשה יתרון אור מתוך החשך, עד"ז י"ל ע"י כף הקלע שהו"ע שמפילי' הנשמה במחשבות רבות הטורדות ומבלבלי' אותה ועי"ז מצטערת מאד עי"ז נעשה בה יתרון שהיא נעשית נקי' מהאבק כו', ויש להעיר מענין וינערו רשעים ממנה איוב ל"ח י"ג, וזהו כענין מ"ש השל"ה ב' פר"א ככה ינער האלקים את כל האיש אשר לא יקים את הדבר הזה מביתו ומיגיעו וככה יהי' נעור וריק, בנחמי' סי' ה' י"ג, ועד"ז הניעור דכף הקלע שמנערי' אותה ממקומה למרחוק מאד, וכן וינער ה' את מצרים, וכמו"כ יש ניעור לטוב, התנערי מעפר קומי ישעי' נ"ב ב', כי ניעור ממעון קדשו זכרי' ב' י"ז, כהדא תרנגולתא דמנערא מן קיטמי' כו' ניעור כפיו מתמוך ישעי' ל"ג ט"ו, ע') ואצ"ל אם הרהר בעבירה שלזה אין מועיל כף הקלע אלא צריך גיהנם (ה', ע' מענין גיהנם במאו"א ג' סי"ג, וז"ל גיא נק' יסוד דנוק' דקדושה ירושלים גיא חזיון עכ"ל, ועמ"ש מזה בד"ה ונשב בגיא מול בית פעור, שהו"ע הביטול והשפלות, ובמשה נא' ויקבור אותו בגיא, ולע"ל נא' כל גיא ינשא וכל הר וגבעה ישפלו ועמ"ש בד"ה שימני כחותם מענין חותם שוקע, עו"ש במאו"א ויסוד דנוק' דקלי' גי הנם גי צלמות גי ההריגה, גיא גימ' י"ד סוד הידות שביסוד עכ"ל. והמכוון דכמו יסוד דנוק' דקדושה הוא התקשרות לאלקות עד שהוא חלל שוקע לקבל אור הגילוי כמו"כ להיפך כשמתקשר לתאות רעות הרי נעשה בחי' מקבל מהם ובחי' נוק' דקלי' כמ"ש אשר אתם זונים, וכשמתקשר הרבה זהו יסוד דנוק' דקלי' לכן נק' ג"כ גיא, ועד"ז נק' יסוד דנוק' דקדושה כוס שהוא כלי לקבל גילוי אור האלקי יינה ש"ת ונק' כוס של ברכה, ויש לעו"ז יסוד דנוק' ג"כ כוס התרעלה, כמ"ש ברבות וישב ס"פ פ"ח שהוא יסוד דנוק' דקלי' שמקבלת הגבורות קשות, וזהו ג"כ גיא הנם וע' בפרדס ערך גיהנם, וז"ל כל המפרשי' הסכימו כי הוא הגבורה כו' כי הוא מצד המקטריגי' ונק' גי לשון עומק כי שוחה עמוקה פי זרות עכ"ל. עו"ש גי חזיון נק' המל' וכן פי' בזהר פ' מקץ כו' ונק' גי לשון עומק כו' עכ"ל. וא"כ מדויל ידי' משתלים לי' שע"י שנעשה בחי' יסוד דנוק' דקלי' שהוא התקשרות לתאות רעות, עי"ז משם נמשך לו העונש, וע' בזהר ר"פ מקץ ע"פ קץ שם לחשך, הגבורה הנק' חושך שם לה קץ דהיינו רצועה בישא נוק' דקלי' כדי שתלקה על ידה ותפעול פעולת גבורתה ע"י קץ זה ונק' קץ ע"ש שנותנת קץ ותכלה לכל הבריות ונק' ג"כ קץ כל בשר ע"ש שמכלה הבשר, והמשים הקץ הזה לחושך הוא הבינה שממנה דינין מתערין אל הגבורה וממנה נמשכי' כל הפעולות עכ"ל הזהרי חמה, והרמ"ז שם דקץ הנ"ל זהו נוק' דקלי' שהיא גבורות היותר קשות אשר כל עיקרה לכלות הכל, וא"כ היא גופא הגיהנם המכלה את הרשעי', והחוטא המשיכה עליו ע"י התקשרותו לעבירות שזהו עצמו בחי' יסוד דנוק' דקלי',

וז"ש ראה נתתי לפניך את החיים ואת הטוב כו', וזהו שאמרו רז"ל אדם מטמא עצמו מלמטה מטמאין אותו מלמעלה, פי' להיות מדויל ידי' משתלים שכמו שהמשיך עליו רוח מסאבא, אז אח"כ נמשך עליו העונש מבחי' זו עצמו, וכמו שאמרו שכר מצוה מצוה ששכר המצוה היא המצוה עצמה שיפה שעה א' בתשו' ומעש"ט מכל חיי העוה"ב, כמו"כ בהיפך עונש העבירה היא העבירה עצמה שממנה גופא נמשך העונש להענישו כו', בכדי ע') לטהר נשמתו שהוא כמשל הכתם הנופל על הבגד שצריך לנקות בכדי שתוכל ליהנות מזיו השכינה (ה' ולפמ"ש דגיהנם זהו יסוד דנוק' דקלי' לכאו' אינו מובן איך ע"ז ינוקה מהכתם, אך הענין דכמו שגלות מצרים נק' כור הברזל שזיכך את נש"י שיהיו ראוי' לקבל התורה והרי מצרים היא ערות הארץ, אלא הענין שע"י קושי השעבוד ויסורי הגוף זהו גורם הזיכוך וזהו ופרעה הקריב, נמצא אף שהכור היא הקלי' המייסר את האדם עכ"ז בא ע"י הזיכוך כו' וז"ש כל פעל ה' למענהו, ועד"ז יובן ענין הזיכוך ע"י יסורי גיהנם, אף שהמייסר הוא יסורי גיהנם דגבורות קשות דקלי' אש זרה והיינו קץ שם לחשך ר"ל הקץ זהו גיהנם והקב"ה שם אותו לחושך לתקן החושך שעשו הרשעי' כו' וכמ"ש ברבות נח ר"פ ל"ג כך רשעי' חושך, גיהנם חושך, תהום חושך הבלתי רשעי' לגיהנם עכ"ל, ע') והנה עפ"ז יתבונן המשכיל כי גם בעסקי העוה"ב בעוה"ז דהיינו בעיון תפלה וכיוצא בה (ה', ובת"א פ' מקץ בד"ה ויהי מקץ הא' נת' וז"ל ומה אם לא בא אלא ליהנות מזיו השכינה צריך הוא להסיר כח הזוכר מעוה"ז, הבא לדבקה בו ית' ע"י תורה ותפלה עאכ"ו עכ"ל וע' בלק"ת בד"ה כי תשמע בקול פ"א, ע') שא"א להגיע לזה בלתי אם ינער אדם עניני עוה"ז מהמוח כו'.

וע"פ מ"ש לעיל בענין התורה והמצות שעי"ז נמשך להיות באמונתו יחי' יתבאר ג"כ ענין וא"ו דגחון, כי הנה ארז"ל בקדושין למה נקראו הראשוני' סופרים שהיו סופרי' כל האותיות שבתורה והיו אומרי' וא"ו דגחון חצי התורה באותיות ע' דיכרסמנה חזיר מיער חצי תהלים, ופי' במהרש"א כי וא"ו דגחון מפסיק כח הנחש, כי גחון זהו הנחש כמו שנתקלל על גחונך תלך, והוא"ו מפסיק כחו, וכמו"כ הע' דיכרסמנה חזיר מיער כי כל ספר תלים הוא להחליש כח ע' שנמשל לחזיר כמו שפרש"י ז"ל בפ' תולדות, והענין הוא כי הנה בתורה יש ב' בחי' חו"ג וז"ע עוז ותושי', ולכן נמצא בתורה כל העונשין שזהו מצד הגבורה וכנ"ל, וכמ"ש מימינו אש דת, שהתורה כלול מחו"ג, וז"ע עשה ול"ת שבתורה, והוא"ו הוא חצי התורה היינו שהוא מחבר ב' החצאין שמחבר חו"ג ע"ד כמו המשל ופחד עמו עושה שלום מיכאל שר של מים וגבריאל שר של אש ואין מכבין זא"ז, וכך הוא ענין בוא"ו דגחון שהוא בחי' וא"ו רברבא שהיא מבחי' ההארה דלאו מכא"מ איהו כלל, ולכן הוא מחבר חו"ג, ולכן הוא מפסיק ג"כ כח הנחש, כי שרש יניקת הנחש הוא מקו השמאל כי מבחי' קו השמאל נמשך יניקה לחיצונים וכנ"ל באריכות. והנחש הוא שורש כל הרע כו' כנודע מענין בא נחש על

חוה והטיל בה זוהמא, ואם כי ע״י מעמד הר סיני פסקה זוהמתם אמנם אח״כ חזר כו׳, לכן ע״י הוא״ו דגחון מפסיק כח הנחש כמו שע״י מעמד הר סיני פסקה זוהמתן כי האור דוחה החשך כו׳, ולכן ע״י אור התורה דוחה חושך הנחש, וזהו הלואי אותי עזבו ותורתי שמרו המאור שבה מחזירן למוטב כו׳, משא״כ מבחי׳ קו הימין אינו נמשך יניקה לחיצוני׳ כו׳, ומה שאברהם יצא ממנו ישמעאל זהו קודם שנימול, אבל יצחק יצא ממנו ע׳ אפי׳ אחר שנמול להיות כי מבחי׳ הגבורות יכול להיות נמשך גבורות קשות וכנ״ל כי הרע בשרשו אינו רע כלל, וכמו שטן ופנינה לש״ש נתכוונו, ופעם אמרו נתן עיניו במקדש ראשון, והיינו שמצד שרשו אינו רע עדיין, אכן בהשתלשלו׳ למטה נעשה רע, ושרש יניקתו למעלה הוא מבחי׳ הגבורות, כי הנה שרש הגבורות למעלה הוא בחי׳ רשפי אש, וכמו שאנו רואים שמצד היראה והרשפי אש שבתפלה יוכל להיות אחר התפלה בחי׳ הכעס, וכמ״ש וחרה אף בק״ש, ואף שהכעס הוא על ההיפך, ע׳ בלק״ת בד״ה בפ׳ נסכים, מ״מ הוא בחי׳ כעס והוא שורש הרע, וע׳ במ״א מענין נהר דינור שיוצא מזיעתן של חיות הקדש, ולכן הוא״ו דגחון מצד שהוא מחבר חו״ג הלא אכללא שמאלא בימינא, ממילא אין להנחש שום יניקה, ובנפש האדם הוא היצה״ר כי שטן ונחש עם הכולל גימ׳ א׳, והוא השטן והוא היצה״ר, וע״י הוא״ו דגחון מפסיק כח הנחש שיוכל להיות בכל לבבך בשני יצריך. ועד״ז יובן ענין הע׳ תלוי׳ דיכרסמנה חזיר מיער כי הנה שורש יניקת ע׳ הוא מבחי׳ הע׳ תלוי׳ כי העין הוא בחי׳ ז״ת דבינה שורש ז׳ מלכין קדמאין שנפלו בשבירה ולכן הוא ע׳ תלוי׳ בהיות ידוע כי החיות שלהם הוא מבחי׳ המקיף דלבונה, והנה התילים הוא סיפור שבחי הבורא ית׳ איך שכל הנבראי׳ אומרים שירה בחי׳ ביטול היש וע״ד כמו ק״ש שמע שם ע׳ בירור רפ״ח ניצוצין וש׳ ב״ן וע״י הביטול דק״ש מבררין הרפ״ח ניצוצין וש׳ ב״ן, ולכן כמו״כ מפסיק כח החזיר בהיות ידוע שתילים ג״כ כלול מחו״ג, וז״ש חצות לילה אקום להודות לך שהחצות כולל ב׳ החצאין וכמ״ש במ״א שזהו יותר גבוה מב׳ החצאין וכנ״ל בענין וא״ו דגחון, וזהו מקול מחצצים, מן הקול של החצאין היינו חצי התורה שהוא בחי׳ וא״ו דגחון, וחצי תלים שהוא הע׳ תלוי׳ וע״י נפסק כח הנחש, והחזיר כו׳, ולכן נא׳ כל הולך על גחון, שע״י הוא״ו דגחון עי״ז ולא תטמאו בהם ונטמתם בם כו׳, כי מאחר שמפסיק כח הנחש מקור כל הטומאות כנ״ל לכן עי״ז ולא תטמאו כו׳, ולכן ארז״ל בתד״א שהתשובה היא ע״י תורה שאם הי׳ רגיל לקרות דף א׳ יקרא שני דפי׳, והיינו ללמוד יותר מהרגילות, ונמצא כי יש בתורה תיקון התשובה מה שפגם כו׳ והר״ז כמו הזיכוך דכף הקלע וגיהנם, שהם באים לזכך, אמנם ע״י התורה יכול לתקנם כמו ע״י תיקוני התשובה כו׳, והיינו לפי שע״י התורה מפסיק כח הנחש והחזיר מקור כל הטומאות לכן נמצא גם התיקון בתורה כו׳.

כ"ו, בס"ד, תזריע מצו'

אשה כי תזריע וילדה זכר, באוה"ח כ' עוד ירמוז הכתוב על כנס"י אשר מצינו שנק' אשה בדברי הנביאים דכתיב כי בועליך עושייך (כי הנה כתי' לזאת יקרא אשה כי מאיש לוקחה זאת שכנס"י נק' אשה ע"ש אש ה' כי בה' בראם ה' מוצאות הפה וברוח פיו כל צבאם שהוא מקור ומוצא כל הע"מ שנברא בהם העולם דהיינו המאמר אחד שיכול להבראות כו', ועניו הה"א לפי שהוא אתא קלילא דלית בי' משש שהוא הארה בעלמא היוצאת מהבל הלב לפה להיות מקור הדיבור שהארה ההיא אינה נוגעת לעצמיות ומהות הנפש רק כח התפשטות ממנה שנמשך מבחי' חיצוניות בלבד שאין זו המשכת פנימיות הנפש, וכך עד"מ החיות הנמשך להיות בריאה והתהוות העולמות מאין ליש ולהיות ממכ"ע וסוכ"ע אינם אלא זיו והארה מבחי' חיצוניות דהיינו מבחי' מלכותו ית' שאינה אלא התפשטות לזולתו שאין מלך בלא עם כו' כמ"ש במ"א בד"ה וכל העם רואים, והארה והמשכה זו בכנס"י במקור נשמות להיות להם אש והתלהבות להתלהב ולהתלהט ברשפי אש ותשוקה ליכלל ולהבטל באוא"ס ב"ה נק' אשה אש ה' וכמ"ש ואל אישך תשוקתך וכמאמר נר ה' נשמת אדם שהנשמה קרוי' נר כנר הדולק מלמטה למעלה בטבע תולדתה וכשלהבת העולה מאלי' קודם בואה להתלבש בעוה"ז הגשמי וגם אח"כ כל הבא למלא את ידו ולבו לד' הרי בכח נפשו לעורר את האהבה כו' (כמ"ש בד"ה והי' לכם לציצית דרוש השני).

קיצור. כנס"י נק' אשה אש ה' כי בה' בראם אתא קלילא, היינו מה שנמשך להיות ממכ"ע וסוכ"ע אינו אלא זיו והארה בעלמא, והארה זו נמשך במקור הנשמות להיות להם אש והתלהבות וזהו אש ה' שהאש נמשך מבחי' בה' בראם.

ב) **ועלי'** הכתוב אומר אשה כי תזריע, פי' הזרעת מצות ומעש"ט ע"ד מ"ש זרעו לכם לצדקה (בד"ה הבאים ישרש יעקב וכמשל הזריעה שרוב מיני זריעה הם זרעוני גינה שאינם נאכלים שהוא רק גרעין שאין בו שום טעם מאכל, וכשנזרע הגרעין בארץ ומתלבש בו כח הצומח שבארץ נצמח מזה פרי מאכל הגם שלא הי' עצם הגרעין בחי' מאכל כלל, וגם זרעוני תבואה הנאכלי' אעפ"כ ע"י הזריעה נתוסף התבואה כהנה וכהנה, וכמו"כ הוא מעשה המצות שנתלבשו בדברים גשמי' כמו תפילין מקלף גשמי וציצית מצמר גשמי וכדומה בשאר המצות וכשאיש ישראל מניח אותם על ראשו נתהוה מזה גילוי אלקותו ית' קדש בחכמה והי' כי יביאך בבינה, וכמאמר הזהר טלית פרישו דמלכא וזהו דוקא כשאיש ישראל מניח אותם על ראשו משא"כ כשמונחים על השולחן לא נתהוה מזה שום גילוי כלל כו', והיינו כמו כח הצומח אשר בארץ שלא בכל מקום נצמח הפרי, ובמדבר אינו מגדל צמחי' כלל, כמו"כ דוקא לישראל כי תהיו אתם לי ארץ חפץ, והיינו

כידוע שבחי' א"ס נק' קדש ומובדל אני הוי' לא שניתי, ואתה הוא קודם שנבה"ע ואתה הוא לאחר שנבה"ע כו', והכל ירוממוך סלה, ושיוכל להתהוות עולמות הוא רק ע"י בחי' מלכותך מל' כ"ע אין מלך בלא עם ישתבח שמך לעד כו', וכמשל המלך שמהפך מיש לאין להיות הכל בטלי' נגדו וכמו"כ למעלה אין מלך בלא עם מל' עוממות שהוא יש ודבר נפרד, להיות בבחי' ביטול ואין כמו המלאכי' דכתיב וצבא השמים לך משתחוים, אך מלאכים הם אינם בבחי' יש ודבר נפרד כ"כ ודוקא ישראל שהם בבחי' עוממות ונפרד לגמרי, ושם הוא עיקר גילוי בחי' המלוכה ע"י הביטול מיש לאין כו', ולכן דוקא תהיו אתם ארץ חפץ שלשם הוא עיקר גילוי הרצון והחפץ כו', וע"י ישראל דוקא במעשה המצות הגשמיות יוכל להיות בחי' צמיחה הנ"ל וזהו דוקא אשה יראת ה' היא תתהלל שהקב"ה נק' חתן וכנס"י נק' כלה אשה יראת ה' שהוא בחי' יראה וביטול ועי"ז היא תתהלל שנעשה בחי' הארה וגילוי מל' בהילו נרו כו'.

קיצור. הזריעה שרוב מיני זרעונים הם זרעוני גינה שאינם נאכלי', וכשנזרע הגרעין בארץ ומתלבש בו כח הצומח שבארץ נצמח ממנו פרי מאכל וכמו"כ הוא מעשה המצות שירדו ונתלבשו בדברים גשמי' תפילין בקלף גשמי, וכשאדם מניח אותם נתהוה מזה גילוי אלקות קדש בחכ', כח הצומח בארץ דוקא כי תהיו אתם ארץ חפץ אשה יראת ה' היא תתהלל ל' בהילו נרו, משא"כ כשעושה המצוה בבחי' מצות אנשים מלומדה זהו שאין האשה מזרעת תחלה.

ג) **והנה** פעם נק' כנס"י בשם בנים אתם ופעם נק' אשה כמ"ש ביום ההוא תקראי אישי (בלק"ת פ' מטות בד"ה ואשה כי תדור נדר ושם פ"ב), והענין כמ"ש הגידה לי שאהבה נפשי, נפשי הוא בחי' ניצוץ אלקי שבכל א' כו' והוא האהבה הטבעית כאהבת הבן אל האב כו' והיינו מחמת שעלו במחשבה, משא"כ המלאכים שרשם מאותיות הדבור, ובזה יש לתרץ מה שלכאו' קשה איך שייך הציווי על אהבה ואהבת, אך התירוץ דכיון שנמשכו מאותיות המח' וע"כ נק' בנים וא"כ היא האהבה הטבעית כאהבת הבן אל האב, וזהו ג"כ מצות אכילת מצה שעי"ז התינוק יודע לקרות אבא שבשמים בהתקשרות חזקה עד מיצוי הנפש, אף שאינו משיג בשכל והשגה ממש, ועי"ז נמשך מלמעלה אהבתי אתכם אמר ה', כאהבת האב אל הבן שהיא גדולה יותר אך יש אהבה גדולה יותר ע"ד לזאת יקרא אשה דהיינו ע"י התורה ור"ל כי האהבה בבחי' בן אל האב זהו מצד שרש הנשמה שעלה במחשבה ומח' נק' רק לבוש וירידה למטה בגוף בבחי' ירידה צורך עלי', שעי"ז נעשה בבחי' כלה ואשה שמקבלת בחי' טיפת ח"ע כנז' בלק"ת ד"ה שחורה אני ונאוה דרוש השני, ומזה נמשך האהבה ע"ד ואל אישך תשוקתך שהיא אהבה כרשפי אש ותשוקה נפלאה ולא אהבה בקרירות לבד ע"ד בנים אתם כו', ולכן ע"י עסק התורה יכול להגיע לבחי' בכל לבבך ועמך לא

חפצתי, וזהו מארז״ל חביבין ישראל שנק׳ בנים למקום כו׳ חביבין ישראל שניתן להם כלי חמדה כו׳, וז״ע אשה כי תזריע שמעשה המצות נק׳ בשם זריעה, וזהו הזריעה שהאשה כנס״י מזרעת כו׳, והזריעה מלמעלה הוא בחי׳ אור זרוע לצדיק, י״ל כמ״ש בביאור הללו ה׳ כל גוים שיש במצות ב׳ בחי׳, הא׳ מה שמעלי׳ עי״ז הניצוצות שנפלו בשבה״כ מעולם התהו בק״נ שע״י המצוה מתעלי׳ ונעשי׳ כלים, הב׳ מה שע״י המצוה נמשך אור בהכלים מלמעלה, כי תרי״ג מצות דאורייתא עם ז׳ מצות דרבנן הם תר״ך עמודי אור נמצא נמשך מבחי׳ כתר עליון שהוא בחי׳ מקיף וסוכ״ע מל׳ כותרת, וזהו ג״כ ענין רמ״ח אברין דמלכא ושס״ה ל״ת שס״ה גידי׳ שהם בחי׳ אורות וכלים רמ״ח אברין בחי׳ כלים ושס״ה ל״ת בחי׳ אורות הממשיכי׳ הדם הוא הנפש חיות האברים וכמאמר שמי עם י״ה שס״ה וזכרי עם ו״ה רמ״ח ששס״ה ל״ת הם מבחי׳ י״ה ורמ״ח מ״ע מבחי׳ ו״ה, ובחי׳ י״ה נק׳ אור כמ״ש הפרדס ערך אור מופלא שהוא בג״ר כח״ב והם בחי׳ י״ה ועמ״ש מזה בלק״ת בד״ה לסוסתי הראשון, והנה בחי׳ אור זרוע היינו כמו שע״י הזריעה נצמח עצמיות הפרי ממש מה גם בזריעת גרעין נצמח אילן מלא פירות כמו״כ ע״י הנשמות ועמך כולם צדיקים נצמח גילוי עצמיות ופנימיות חכ׳ עילאה כמו פנימיות אבא שנחשב פנימיות עתיק, משא״כ בסדר השתל׳ אין נמשך כלל עצמיות ופנימיות חכ׳ עילאה כ״א הארה והארה דהארה לבד כו׳, ועמ״ש מזה בלק״ת בשה״ש בד״ה ששים המה הראשון.

קיצור. פעם נק׳ כנס״י בנים, הגידה לי שאהבה נפשי אהבה הטבעית כאהבת הבן אל האב מחמת שעלו במח׳ אך יש אהבה גדולה מזה ע״ד לזאת יקרא אשה דהיינו ע״י התורה שעי״ז נק׳ בחי׳ כלה שמקבלת טפת ח״ע ומזה נמשך האהבה ע״ד ואל אישך תשוקתך אהבה כרשפי אש, וז״ע אשה כי תזריע שמעשה המצות נק׳ זריעה, והזריעה מלמעלה כי תרי״ג מצות דאורייתא וזמד״ר הם תר״ך עמודי אור, וזהו ג״כ שהמצות הם רמ״ח אברין דמלכא בחי׳ כלים ושס״ה גידי׳ בחי׳ אור וז״ע אור זרוע לצדיק כמו ע״י הזריעה נמשך עצמיות הפרי ממש כמו״כ ע״י המצות נמשך ומתגלה עצמיות ח״ע ממש.

(ד) **וילדה** זכר פי׳ האוה״ח דע כי בחי׳ הזכר הוא בחי׳ עליונה מבחי׳ הנקבה כמ״ש במד״ר ס״פ בראשית פכ״ו צורך לחיטים וצורך לשעורי׳ אעפ״כ צורך לחטים יותר מן השעורים, וכמ״ש ע״פ שימני כחותם שיש חותם שוקע וחותם בולט שמלמעלה, כי הנה ע״י תרי״ג מצות דאורייתא וז׳ מצות דרבנן ממשיכי׳ מבחי׳ כתר אך מ״ע שהם בחי׳ ו״ה ממשיכי׳ מבחי׳ ז״ת דא״א ולפי שהם מתלבשי׳ באצי׳ כי חו״ב מלבישי׳ חו״ג דא״א ע״כ נק׳ חותם שוקע אמנם הל״ת שהם מבחי׳ י״ה היינו ג״ר דא״א שאינם מתלבשים כלל לכן נק׳ חותם בולט כו׳, והנה מלמטה יש ג״כ חותם שוקע וחותם בולט היינו בחי׳ רצו״ש רצוא הוא אהבה ורשפי אש בתשוקה בחי׳ אברהם שנק׳

הר, זהו בחי' חותם בולט שמלמטה, ובחי' שוב היינו ביטול הרצון בתכלית ונפשי כעפר לכל תהי' יראה בושת. והנה ע"י בחי' חותם בולט שמלמטה נמשך בחי' חותם שוקע שמלמעלה שהוא מה שמתלבש בחו"ב כנ"ל, אבל להמשיך מבחי' א"ס שלמעלה מע"ס א"א רק ע"י ביטול היש שהוא בחי' שוקע שמלמטה, שעי"ז נעשה התגלות ובליטה מלמעלה עין בעין, וזהו אשה מזרעת תחלה יולדת זכר היינו כשההעלא' מלמטה הוא בבחי' שקיעה כנודע שיסוד דנוק' שוקע, אזי יולדת זכר שנמשך מלמעלה בחי' בליטה, ובזה יובן מ"ש במאו"א א' ק"ל ובת"ז תיקון ס"ד דצ"ח סע"א אשישות איש ואשה י"ל אשר כאיש גבורתו ועושה עצמו אשה חותם שוקע הנ"ל. ועוד יובן זה ע"ד מ"ש מה ראו על ככה ומה הגיע אליהם, מה הוא בחי' ביטול ומס"נ הגיע אליהם כנודע שיש מ"ה וב"ן, ב"ן הוא בחי' ירידה והשתלשלות להיות יש ודבר, ומ"ה הוא בחי' ביטול כח מ"ה ובחי' מ"ה וביטול זה הגיע אליהם, דהנה אף שבימי אחשורש הי' הביטול באתעדל"ת מצד עצמם היינו שההתחלה הי' מהם אבל ודאי שאלמלא עוזרו לא הי' יכול לו, א"כ נמשך ג"כ אתעדל"ע להולדת ביטול זה, וזהו מה ראו כו' ומה הגיע אליהם משא"כ במ"ת שהי' ההתחלה ע"י אתדל"ע, והחילוק הוא ע"ד אשה מזרעת תחלה יולדת זכר דכנס"י נק' אשה וכשההתחלת ההולדה הוא ע"י אתדל"ת ואח"כ באתדל"ת אתדל"ע אזי יולדת זכר שהוא בחי' מ"ה וביטול אמיתי, משא"כ בשעת מ"ת שהי' ההתחלה ע"י אתדל"ע שכפה עליהם הר כגיגית ואע"פ שע"י אתדל"ע זו נתעוררו באתדל"ת וביטול להקדים נעשה לנשמע, מ"מ כיון שהוא ע"ד איש מזריע תחלה לכן יולדת נקבה בחי' שם ב"ן כי גם ש' ב"ן הוא בחי' ביטול היש.

קיצור. וילדה זכר בחי' עליונה כמו החטים גבוהי' מהשעורי' כי שעורה שעור ה' המשכת מבחי' ה' שהוא בחי' מל' מפתחות החיצוניות אבל חטה ד"ב אתוון דאורייתא והיו הדברי' האלה אשר אנכי מצוך, וז"ע חותם בולט שמלמעלה ג"ר דא"א ונמשך ע"י חותם שוקע שמלמטה בחי' ביטול הרצון, ונפשי כעפר לכל תהי', וזהו סמכוני באשישות, י"ל אשר כאיש גבורתו ועושה עצמו בחי' חותם שוקע הנ"ל, וזה"ע מה ראו על ככה, שבמ"ת הי' התחלה ע"י אתדל"ע.

(ה) **והנה** כמו שהוא בבחי' הביטול כך הוא ג"כ בבחי' עצם גילוי האור שמלמעלה שהוא בחי' התורה נק' במ"ת החלו לעשות לגבי פורים שנק' וקיבל כו' הדר וקבלוה כו', שבמקור התורה הנק' משל הקדמוני, כי אשה מזרעת תחלה יולדת זכר, משא"כ כשאיש מזריע תחלה יולדת נקבה, וזהו תורה צוה לנו משה מורשה מאורסה ושייך בחי' זו גם באור התורה, עפמ"ש בע"ח שער י"א הוא שער עתיק פ"א וז"ל כי ע"י דאצי' כל עצמותו נעשה משני בחי' אלו מ"ה וב"ן ובחי' מ"ה שבו הוא הנק' עתיק דדכורא ובחי' הב"ן שבו הוא הנק' נוק' דעתיק עכ"ל, וא"כ בימי הפורים הי' המשכת

התורה מבחי׳ משל הקדמוני מבחי׳ יולדת זכר והיינו שהי׳ ההמשכה מבחי׳ עתיק דדכורא כמדומה בביאור ע״פ כי המצוה נת׳ כי עתיק פי׳ ע״ד המעתיק הרים באיוב סי׳ ט׳ ה׳ דהיינו המסלקם והו״ע המתנשא מימות עולם, והוא ג״כ ענין העתקה כמ״ש בספר משלי רסי׳ ך״ה גם אלו משלי שלמה אשר העתיקו אנשי חזקי׳, ופי׳ המצ״צ כותב הדברים מספר אל ספר יקרא מעתיק, לפי שנראה כאלו מסיר הדברים משם לכתוב באחר וגם כי נשארו בראשון נראה כאלו מסיר משם עכ״ל, וא״כ י״ל בחי׳ נוק׳ דעתיק זהו המתנשא מימות עולם, ובחי׳ עתיק דדכורא היינו ל׳ העתקה שממשיך גילוי הרוממות למטה וכמ״ש בפי׳ תבנה ותכונן עיר סיחון דהיינו ע״י התורה ממשיכי׳ שיחה והזזה מבחי׳ ושער רישי׳ כעמר נקי להיות מאיר ונמשך בהלכות הערוכות לפנינו.

קיצור. כמו שהוא בענין הביטול כך הוא בעצם גילוי האור שמלמעלה כי בימי הפורים ע״י הביטול הי׳ המשכת התורה מבחי׳ עתיק דדכורא, כי נוק׳ דעתיק זהו רוממות והתנשאות המתנשא מימות עולם ובחי׳ עתיק דדכורא ל׳ העתקה שממשיך גילוי הרוממות למטה עיר סיחון ל׳ שיחה והזזה.

(ו) **וזהו** כימי צאתך מאמ״צ אראני נפלאות כי יצי״מ הי׳ ע״י נש״ב והיינו שערי׳ הנמשכי׳ מבחי׳ הבינה דאצי׳, וגם נראה מהפרדס שער השערים פ״ד שהימים הללו הם במל׳ רק שממשיכים בהם הארת נ׳ שערים דבינה, אכן לע״ל אראנו נפלאות נ׳ פלאות היינו נו״ן שע״ב ממש, וגם לא נש״ב דאצי׳ כ״א נש״ב דכתר, כמ״ש בפרדס שער הנ״ל פ״ז בשם הת״ז כ״ע דא הוא שלימא דחמשין שערי בינה ודא הוא דלא אתיהיב למשה דעלי׳ אתמר נתיב לא ידעו עיט, וגם יהי׳ הגילוי מלמעלה משער החמישים כי שער החמישים הוא א״א והוא ממוצע בין חכ׳ לבינה, והחכ׳ זו היא בחי׳ חכמה דעתיק שנק׳ חכמתא עילאה סתימאה שלמעלה מחכ׳ דא״א כמ״ש בלק״ת ס״פ שלח ד״ה ביאור הדברים ע״פ אני, וזהו כימי כו׳ אראנו נפלאות נ׳ פלאות, והיינו אשה כי תזריע וילדה זכר.

והנה כתיב הנה נחלת ה׳ בנים שכר פרי הבטן וארז״ל פב״ת דנדה דע״א מאי שכר פרי הבטן א״ר חמא ב״ר חנינא בשכר שמשהין א״ע על הבטן (להוציא את הזרע) כדי שתזריע אשתו תחלה נותן לו הקב״ה שכר פרי הבטן, אפ״ל כי הנה מבואר בזח״ב פ׳ תרומה קס״ו ב׳ ע״פ אור זרוע לצדיק שהטיפה נמשך בבחי׳ אור מים רקיע ומבואר ביאור הדברים בסידור ע״פ הללוהו ברקיע עוזו שיש ג׳ בחי׳ אלו בהמשכת הטפה בגשמיות וכן ברוחניות בשכל האדם עצמו, דהיינו גופו ומהותו של מציאות השכל הוא נמשך מלמעלה מן השכל והוא הנק׳ משכיל וזהו בחי׳ אור, ואח״כ כשנמשך ממנו בריקת וסקירת השכל נק׳ מים ואח״כ כשנמשך בהשגה ממש נק׳ רקיע והוא בחי׳ בינה ע״כ צריך שיהי׳ כדי שישתלשל וירד מבחי׳ אור לבחי׳ מים ומבחי׳

מים לבחי' רקיע, ויתעכב בכל בחי' שיהי' שם בכדי שיתעצם בבחי' זו, ואע"פ שבחי' הרקיע הוא בבטן הנקבה מ"מ גם בהטפה יש הכנה לבחי' זו, כמ"ש בשער היחודי' פ"ח יחוד ה' ובע"ח שער מ"ן ומ"ד ועמ"ש מזה בביאור ע"פ ביום השמיני שלח, וז"ע משליך קרחו כפיתים כי בחי' רקיע הוא כעין הקרח ובחי' קרח זהו כענין התלבשות השכל במשל גשמי, וכך הו"ע המשכת כח המוחין בטיפה גשמיות, וז"ע שמשהין א"ע להוציא הזרע שצריך שהי' עד שיומשך בבחי' רקיע, וזהו שמשהין עצמן על הבטן, דהנה כתיב מבטן מי יצא הקרח איוב ל"ח ד"ט וע' מזה בזח"א לך דפ"ה סע"ב בראשית דכ"ט ב' ודף ל' א' מבטן מי ודאי מבחי' מי ברא אלה כו' ע"ש ובפ' ויחי דרל"ז, והיינו מת"ת דבינה נעשה כתר לז"א, וכיון שבחי' קרח נמשך מבחי' מבטן מי ע"כ ז"ע שמשהין א"ע על הבטן דוקא בכדי שיומשך הטיפה בבחי' רקיע כעין הקרח הנורא, ומבואר במ"א שיש בבחי' הטפה מעצמיות החכ' יותר מבחי' הארת השכל הנמשך ע"י הדבור שהרי מוליד בדומה לו ממש, וזהו דוקא ע"י שנתגשמה בבחי' קרח עי"ז נתלבש בה מהעצמיות ע"כ דוקא ע"י שמשהין עצמן כו', וזהו שכר פרי הבטן דוקא.

גם י"ל בא"א, דהנה ידוע בענין עצרת קליטה שכל מה שהטפה מתעכבת יותר בבטן הנקבה אזי הבן מבחי' עליונה יותר וז"ע אשר עמדתי לפניו, משא"כ הנפילי' אשר הי' ע"י שלא נקלטו ברחם הנוק', וע' בת"א סד"ה וידבר כו' וארא וסד"ה שה"ש שכל מה שבתחלה ההעלם יותר אזי הגילוי יותר ממדריגה גבוה כו', וכמו"כ עד"ז י"ל בענין המשכת הטיפה מהדכר שכל ששוהה יותר מתחילת השפע עד גמר המשכת הטיפה זהו גורם שנמשך מבחי' עליונה יותר, ע"ד אז ראה ויספרה כו' ואח"כ ויאמר כו', וכן איתא בע"ח שלפעמים נמשך הטפה מז"ת ולפעמים מג"ר ולפעמים גם מבחי' עתיק כו' וזהו ע"י ששוהה יותר כי המהירות זהו בלא ישוב הדעת, וכן בגשמיות ע"י התאוה וההתפעלות מזריע מהר אכן ע"י שהדעת גובר על התאוה שוהה יותר ועי"ז ממשיך הטפה מד"ע שהוא למעלה מהתפעלות המדות כנז' בביאור ע"פ לבבתיני, וכמו סבא דעתוהי סתים וההתפעלות נמשך רק ממוחין דקטנות, וז"ש לע"ל כי לא בחפזון תצאו כו' ואז יומשך הטיפה מפנימיות עתיק וזהו ביום ההוא תקראי אישי.

גם י"ל כי הנה השפע יסודה מעצמותו ולכן משה כבד פה, וכ"ז כשמתפעל להשפיע בתאוה נעשה בחי' מקבל מהאשה שהרי הוא מקבל התענוג ממנה, אבל כששוהה אזי הוא בחי' איש וגם נמשך ומתלבש בו מעצמותו, ועוד דוגמא לזה הוא מחטא אדה"ר שמבואר בלק"ת שלא המתין לשמש עד ליל שבת. ומכ"ז יובן מ"ש דבר אל בנ"י אשה כי תזריע שתהי' אשה מזרעת תחלה ומהו שייכות זה אל בנ"י אלא ר"ל שיהיו משהין א"ע על הבטן, וזהו ג"כ ענין חסידים הראשונים היו שוהין שעה א' ומתפללי' כי התפלה היא היחוד ובשים שלום נמשך השפעת הטיפה, וז"ע ח"י ברכאן דצלותא נגד ח"י

חוליות השדרה שבהם נמשך הטיפה מהמוח הדעת להמשיך הביטול בירכין כו׳, ועי״כ צ״ל תחילה שוהין שעה א׳ להמשיך הביטול מד״ע כו׳.

כ״ו, בס״ד, ש״פ אחו״ק

והתקדשתם והייתם קדושים, אני ה׳ אלקיכם. פסוק זה נא׳ בפ׳ שמיני והוכפל בפ׳ קדושים ונא׳ אני ה׳ אלקיכם, ולא נא׳ כי קדוש אני הנא׳ בפ׳ שמיני, ורז״ל דרשו בברכות דנ״ג ס״פ אלו דברים משני הכתובים יחד, כי דרשו על כי קדוש אני וגם על אני ה׳ אלקיכם שבפ׳ קדושים, והיינו שדרשו והתקדשתם אלו מים ראשונים והייתם קדושים אלו מים אחרונים, כי קדוש זה שמן אני ה׳ אלקי׳ זה ברכה, וצ״ל מהו ענין נט״י לוהתקדשתם כו׳. ויובן בהקדם מפני מה קורין לרחיצת ידים אלו בשם נטילה דהי׳ צריך לקרותם רחיצת ידים ומיהו נט״י, אך הענין הוא דהנה הידים הם בחי׳ חו״ג אשר נגד חו״ג יש לעו״ז בקלי׳, וז״ע מ״ש ויאבק איש עמו שדימה שיעקב הוא מבחי׳ המדות לכן נאבק עמו אבל וירא כי לא יכול לו להיותו מבחי׳ המוחין אשר אין שם לעו״ז כלל לכן ויגע בכף ירכו הוא בחי׳ נו״ה בחי׳ ענפי המדות ושמואל תיקן הנצח במה שאמר וגם נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם, ונמצא כי מבחי׳ החו״ג יש להם איזה אחיזה עכ״פ דרך נקבי עור המל׳, וזהו שאנו רואי׳ שמהידים גדלים צפרנים להיות כי מהידים יש להם איזה אחיזה, וז״ע והידים ידי עשו שהם לעו״ז נגד הידים דקדושה ולכן הידים מקבלי׳ טומאה וגזרו על הידים טומאה להיות כי מהידים יש להם איזה אחיזה ויניקה, ולזה ציונו נטילת ידים פי׳ נטילה לשון הגבהה כמו וינטלם וינשאם, והיינו שע״י המים מגבי׳ הידים שלא יהי׳ מהם שום יניקה ומטהר אותם ג״כ, ולכן קורין לרחיצה זו בשם נטילה ע״ש שמגביהים הידים ומקדשין אותם ולכן מברכין אק״ב על נט״י, ולכן שייך נט״י לוהתקדשתם להיות כי ע״ז מקדשין הידים ומגביהי׳ אותם כו׳, ועד״ז יובן מ״ש וישא אהרן את ידיו שהגבי׳ בחי׳ הידים ע״ד שאו ידיכם קדש וברכו, רק שמה שהגבי׳ אהרן את ידיו הוא יותר גבוה מבחי׳ נט״י ולכן כתיב ידו בחי׳ יד אחת אשר לית שמאלא כו׳.

(ב) **ובמד״ר** פ׳ קדושים והתקדשתם והייתם קדושים משל למלך שעשה ג׳ עטרות נטל שנים ונתן בראש בניו הה״ד קדושים תהיו והתקדשתם כו׳ ואחד נטל לעצמו הה״ד כי קדוש אני. והענין הוא דהנה ירידת הנשמה בגוף איתא בערה״כ של הסה״ד בשם התיקונים שנק׳ עיסקא,

והיינו ע"ד שארז"ל במד"ר אדה"ר אריסו של הקב"ה הי' וכן אברהם כו' וכמו"כ ירידת הנשמה בגוף נק' ג"כ בשם עיסקא, כי למעלה יש ג"כ ריוח מירידת הנשמה בגוף והוא התוס' אור שממשיכי' נש"י למעלה ע"י עבודתם למטה בתומ"צ באהוי"ר, וא"כ כמו שבדין עיסקא הוא או פלגא באגרא תרי תלתא בהפסידא, ואי פלגא בהפסד תרי תלתא באגרא להמקבל על העסק, וכמו"כ הוא בירידת הנשמה בגוף שנק' עיסקא שהקב"ה נותן הנשמה בגוף שהוא המלוה, א"כ מאחר שאינו נוטל כ"א פלגא בהפסד כמשארז"ל שאמר יצחק לפני הקב"ה פלגא עלי ופלגא עלך, לכן אינו נוטל בהריוח כ"א תילתא דהיינו פ"א קדוש, כי כן הוא ההיתר עיסקא כו', וזהו נטל א' ונתן בראשו ושנים בראש בניו כו'.

וביאור הענין הנה כתיב והי' הנשאר בציון והנותר בירושלים קדוש יאמר לו וארז"ל בסנהדרין אר"א עתידין צדיקים שיאמרו לפניהם קדוש כדרך שאומרים לפני הקב"ה, והענין הוא דהנה ארז"ל במד"ר פ' ויצא פ"ע נטל הקב"ה שיחתן של אבות ועשאן מפתח לגאולתם של בנים, והיינו שיעקב אמר והי' הוי' לי לאלקים, ועשאן מפתח לגאולתם של בנים שנא' והי' ביום ההוא יצאו מ"ח מירושלים, והי' ביום ההוא יטפו ההרים עסיס והי' הנשאר בציון כו' קדוש יאמר לו. ולהבין זה הנה ארז"ל במד"ר בכמה מקומות כ"מ שנא' והי' הוא לשון שמחה, וקחשיב שם גם פסוק זה דוהי' הנשאר בציון כו', והענין הוא דתיבת והי' הוא שם הוי' אך אותיות ו"ה הם קודמין לי"ה, והיינו כי אף שי"ה הוא בחי' או"א המוליד ו"ה בחי' בן ובת, עכ"ז הנה ו"ה יש להם שורש גבוה מי"ה שאין נמשכי' מבחי' י"ה כ"א יש להם שורש מיוחד היותר נעלה מבחי' י"ה, והיינו מה שאמרו או"א במזלא אתכלילן ז"א בעתיקא אחיד ותליא נמצא כי שורש ז"א הוא מעתיקא שלמעלה ממזלות שהם שרש או"א, ולכן האבות הם בחי' חג"ת הם המרכבה להגביה בחי' אדם והיינו גם או"א לפי ששרשן גבוה יותר לכן ביכולתם להגביה כו', ועמ"ש מזה בתו"א בד"ה האבות הן הן המרכבה, וז"ע הוא"ו שקודם לי"ה וכמו"כ יובן בענין הה' שקודם לי"ה, הנה ארז"ל בעטרה שעטרה לו אמו, שאין אמו עצמה היא העטרה רק שאמו מעטר[ת] לו העטרה והעטרה בעצמה היא מבחי' הגבוה יותר מבחי' אמו כו', וזהו בחי' אמו שהיא בינה כו', אבל על המל' נא' אשת חיל עט"ב שבחי' המל' עצמה תהי' העטרה וא"כ תהי' המל' לע"ל גבוה יותר מבחי' בינה כו', ופי' חיל כי חיל עולה מספרו מ"ח והיינו בחי' מ"ח אתוון דיחודא דבשכמל"ו שחרית וערבית, והיינו שמבחי' זו תהי' לע"ל בחי' עטרה לבעלה כו', ונמצא כי יהי' לע"ל יתרון בבחי' ו"ה על בחי' י"ה, ולכן יאמר קדוש גם לפני הצדיקים שהם בחי' ו"ה (כמ"ש לקמן מענין צדיק וצדק) והיינו כי עכשיו המל' מבררת בירורי' מניצוצי' דתהו שנפלו בשבה"כ, עד שלע"ל תהי' בבחי' עטרה היינו בחי' כתר דתהו כו', ולכן יאמר קדוש לפני הצדיקי' כדרך שאומרים לפני הקב"ה כו', ובס' כלי פז ע"פ זה הקשה בשם הרמ"ק איך שייך שיאמרו קדוש לפני הצדיקים כדרך שאומרים לפני הקב"ה.

אך הנה יובן זה בהקדים מארז"ל על שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמ"ח, וצ"ל מה שחשיב בכ"מ שלשה דברים כמו ג' אבות וג' מדרגות בישראל כהנים לוים וישראלים וגם התורה היא בחי' אוריין תליתאי, וכאן חשיב ג"כ ג"פ קדוש, הנה ירידת הנשמה בגוף היא ירידה צורך עלי', וצ"ל מהו ענין הירידה הלא הנשמה כמו שהיתה למעלה קודם התלבשותה בגוף ונה"ב הנה כתיב חי ה' אשר עמדתי לפניו שהי' למעלה בבחי' עמידה וביטול לאלקות והיא מבחי' טהורה היא כמ"ש נשמה שנתת בי טהורה היא, ולמה היתה כזאת מלפניו שתרד בגוף ותתלבש בגוף ונה"ב, אך הענין הוא דהנה הירידה היא צורך עלי' ועלי' זו הוא ע"ד שארז"ל מקום שבע"ת עומדין אין צד"ג יכולים לעמוד שם, כי הנשמה קודם התלבשותה בגוף הי' בבחי' צדיקים כי ענין הצדיקים הוא שלא חטא וכמו"כ הנשמה קודם התלבשותה בגוף היתה בלא חטא ועון אך אחר ירידתה בגוף היא נעשה במדרגת בע"ת, כי התשובה אינה מעבירות דוקא כו' כ"א ע"ד והרוח תשוב אל האלקי' אשר נתנה, ע' מזה בלק"ת בד"ה האזינו, וזהו ענין העלי' שאחר הירידה.

(ג) **ולהבין** בתוס' ביאור ענין ירידת הנשמה בגוף וענין עלייתה, הנה איתא בזהר שהמלאכים נק' בשם נוני ימא והיינו כמו שהדגים שבים הם מובלעים בים, כך הנה המלאכים ההם הם תמיד בבחי' ביטול בתוך הים, וכך הנה יש נשמות שהם ג"כ בטלים בים, והיינו הנשמה קודם התלבשותה בגוף היא עומדת בבחי' ביטול שזהו מ"ש חי ה' אשר עמדתי לפניו, וכמו"כ המלאכים נק' ג"כ עומדים כמ"ש שרפים עומדים שהנשמות קודם התלבשותם בגוף והמלאכים הם במדרגה אחת שעומדים בבחי' ביטול, וזהו בחי' ים, ובחי יבשה היא בחי' ארץ נפרדים וזהו הירידה מבחי' ים לבחי' יבשה ארץ נפרדים.

וביאור ענין ים ויבשה, הנה כתיב לרוקע הארץ על המים פי' כי הנה מתחלת הבריאה היו המים מקיפים את הארץ והארץ הי' מוקף מהמים ועל המים הי' בחי' הרוח כמ"ש ורוח אלקים מרחפת ע"פ המים והיינו כי יש ד' יסודות ארמ"ע, וכל היסוד שהוא גשמי' יותר הוא למטה ביותר והיסוד הרוחני ממנו שוכן עליו, ולכן יסוד העפר שהוא גשמי' יותר מכל הד' יסודות לכן הי' למטה יותר מכל הד"י, ויסוד המים שהם רוחני' יותר מיסוד העפר הי' מקיף את העפר והרוח שהוא רוחני יותר מיסוד המים הוא שוכן על יסוד המים וכמ"ש ורוח אלקים מרחפת ע"פ המים, וזהו מצד טבע הבריאה ואח"כ גזר שיקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד ותראה היבשה דוקא שהמים לא יחופו על העפר כ"א המים יסתלקו למקום א' ותראה היבשה, וזהו לרוקע הארץ על המים שיהי' הארץ על המים דוקא, כי עיקר המכוון הוא בשביל בריאת האדם וכמ"ש אנכי עשיתי ארץ ואדם עלי' בראתי, ובריאת האדם א"א כ"א בארץ דוקא ולא בים כו', ולכן כתיב יורדי

הים שעכשיו לאחר הגזירה כשצריכין להלוך על הים נק' ירידה כי העפר הוא למעלה מבחי' הים, וזהו ע"פ פשוט.

ולהבין זה בלשון החסידות הנה מי הים הם מלוחים בטבע שא"א לשתות אותם מחמת שהם מלוחים, והנה המים אלו שבים גופא כאשר בוקעים את עפר הארץ ויוצאין אזי הם מים חיים שאז הם מתוקים וערבים לשתות, הרי שמי הים גופא כשבוקעים את עפר הארץ נעשו מים חיים כו', כך הנה הנשמה כמו שהיתה למעלה היתה בבחי' ים שהמים הם מלוחים ובירידתם לגוף שנמשל לארץ אזי נעשה עי"ז בשם מים חיים כו', ולפ"ז הנה מים מלוחים הם חסרון כו', אך באמת הנה מים מלוחים הם ג"כ מדרגה גבוה אך אינם כמו מים חיים כו', כי הנה כתיב ולא תשבית מלח ברית אלקיך על כל קרבנך תקריב מלח, ובאהרן כתיב ברית מלח עולם כו' שענין המלח הוא שנותן טעם בדבר הנמלח בו וכמו כאשר מולחי' בשר הנה ראשית פעולתו שמוציא את הדם שהוא בחי' פסולת ואח"כ נותן טעם בהבשר שבלא המלח א"א לאכול וכמ"ש היאכל תפל מבלי מלח שהמלח משלים הדבר ומקיימו, כך הנה יובן למעלה ששרש המלח הוא מבחי' טעמים שהוא גבוה מאד, וז"ש מלח ברית אלקיך שהמלח הוא ברית המקשר ומחבר בחי' שם הוי' בשם אלקים וזהו ברית אלקיך, ולכן מי הים מלוחים, כי הנה בשם אלקים יש ק"ך צירופי' שיש בו ה' אותיות וכל אות יש בו כ"ד צירופי' והנה משני אותיות אחרונים שהם אותיות ים יכול להיות יניקה לחיצונים, וזהו פעולת המלח שהוא בחי' טעם והיינו מבחי' חכ' שבחכמה אתבררו שלא יהי' יניקה לחיצונים ולכן מי הים מלוחים כו' כדי שלא יהי' יניקה לחיצוני' מבחי' ים אותיות אחרונים דשם אלקים, והנה כאשר מי הים בוקעים את עפר הארץ אזי הם נעשי' מים חיים שבחי' מ"ח הם גבוהי' יותר מבחי' מי הים וכמשארז"ל שהמעיין מטהרת אפי' טומאות חמורות זבין וזבות ומצורעי' וכן לקידוש מי חטאת אינו כ"א מים חיים דוקא, אבל מי הים יש דיעה שמי הים אינם אלא כמקוה ויש דיעה שמטהרי' בזוחלי', אבל עכ"ז אינם כמו מים חיים, וזהו הירידה צורך עלי' כי הנשמה כמו שהיתה למעלה היתה בבחי' ים שמי הים הם מלוחים בחי' טעם דהיינו שהיתה בבחי' טעם והשגה באלקות, אבל אחר ירידתה בגוף יכולה לבא לבחי' מים חיים שגבוהי' יותר מבחי' מי הים.

(ד) **ולהבין** זה בעבודה, הנה יש ב' מיני אהבות, והם אהבה שבכל נפשך ואהבת בכל מאדך. והנה אהבת שבכל נפשך היא אהבה שע"פ טעם ושכל וכמשל הנפש שמחי' את הגוף הנה אם האדם אינו בשלימות בריאותו ירצה מאד שיתפשט הנפש שנית להחיות את הגוף מפני שיודע שטוב לו יותר כו', וכמו"כ יובן למעלה שהקב"ה מחי' את כל העולם לכן הוא אוהב אותו וכמ"ש לאהבה את ה' כי הוא חייך כו', אכן אהבת בכל מאדך היא אהבה שלמעלה מן הטעם ודעת שהיא בלי גבול, ואהבה זו היא

באה דוקא כאשר הנפש מתלבשת בגוף דוקא כמו המים כאשר סותמי׳ אותם לבלי יצאו הנה ע״ז מתגברי׳ המים יותר ושוברים הסתימה והולכים בתגבורת יותר כן ממש הנה הנפש כמו שהי׳ למעלה היתה בבחי׳ אהבה בכל נפשך, אך לאחר ירידתה בגוף שמסתיר ומעלים ונמשל לעפר שמסתיר ומעלים, הנה כשבוקע את עפר הארץ דהיינו הגוף ונה״ב המסתירי׳ נעשה בחי׳ מים חיים שהיא אהבה שבכל מאדך שהיא בלי גבול בבחי׳ מס״נ, ונמשלה אהבה זו לבחי׳ מים חיים היינו כמו שהמים הנובעי׳ מן המעיין הם נובעי׳ תמיד כך הנה אהבה זו יכולה להיות בתמידות, וזהו מ״ש זכור אב נמשך אחריך כמים שאהבה זו היא כמים שנמשכין תמיד מן המעיין כי יש אהבה שהיא ברשפי אש והיא בחי׳ אהבה דבכל נפשך אך הנה אהבה זו היא מחמת הטעם כנ״ל, ולכן בהחלף ההתבוננות הנה חולף ועובר גם האהבה הנולדה מההתבוננות, אבל בחי׳ אהבה זו שבכל מאדך יכולה להיות בתמידות שהיא למעלה מן הטעם כו׳. וזהו לרוקע הארץ על המים שבחי׳ זו באה דוקא ע״י בחי׳ ארץ הוא בחי׳ הגוף דוקא כדמיון המים כאשר בוקעי׳ עפר הארץ נעשו מים חיים כן הוא כאשר יוצא מהגוף במס״נ באהבה דבכל מאדך היא יותר נעלה מכמו שהיתה קודם התלבשותה בגוף שהיתה בבחי׳ אהבה דבכל נפשך כו׳.

והנה הבהמ״ק נק׳ בשם באר כמ״ש הרמב״ן שענין הבארות שחפר יצחק זהו ענין המקדשי׳ בית ראשון ובית שני ע״ש, והנה בבהמ״ק היו מקריבי׳ בהמה גשמי׳ ע״ג המזבח והיו מעלי׳ אותה ועכשיו תפלה כנגד תמידין תקנום ובתפלה הוא בחי׳ העלאת הנפש באהבה דבכל מאדך, ולכן אומרים אחר שמו״ע אליך ה׳ נפשי אשא שהוא בחי׳ מס״נ אהבה דבכל מאדך, וזהו״ע עמוד העבודה שהוא בחי׳ העלאה מלמטלמ״ע דוגמת עבודת הקרבנות שהי׳ מלמטלמ״ע, וזהו בחי׳ רצוא, והוא בחי׳ קדוש הא׳ שהוא בחי׳ העלאה מלמטלמ״ע, ועי״ז ממשיכים בחי׳ קדוש הא׳. והנה אחר הרצוא הוא ענין השוב וכמ״ש והחיות רו״ש, והשוב הוא בחי׳ עמוד הגמ״ח שהוא בד״כ כל המצות שנקראים בדרך כלל בשם מצות הצדקה וחסד כו׳, כי הנה אנו מברכין אשר קדשנו במצותיו שע״י המצות ממשיכי׳ מבחי׳ אשר תענוג עליון, דהנה כתי׳ תחת אשר לא עבדת את ה׳ אלקיך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל, פי׳ כי ענין עבודת המצות הוא יותר טוב מרוב כל, פי׳ כל הוא עמוד המחבר געה״ת וגעה״ע, ופי׳ רוב כל היינו יש כמה בחי׳ געה״ת וגעה״ע, ועשיית המצות בגשמיות היא יותר טוב מכל בחי׳ הג״ע כי אף שהג״ע הוא תענוג נפלא מאד וכמשארז״ל מוטב דלידייני׳ וליתי לעלמא דאתי שכדאי כל יסורי גיהנם בכדי לבוא לבחי׳ ג״ע, אך עכ״ז הנה המצוה בגשמיות היא יותר מכל תענוג שבג״ע וזהו כמשארז״ל יפה שעה אחת בתשומע״ט בעוה״ז מכל חיי העוה״ב, כי בעוה״ב בג״ע התשלום שכר הוא רק הארה מבחי׳ המצוה כנודע ולא המצוה עצמה אכן למטה בעשיית המצוה הנה הוא עושה כל המצוה כו׳.

וזהו לרוקע הארץ דוקא שבחי' זו היא ג"כ בארץ דוקא, כי המלאכים בקשו שתנתן להם התורה והיינו שביקשו שיותן להם פנימיות התורה היינו כי ל"ב חוטי הציצית רומזים לל"ב נתיבות החכ' ורצו שישיגו בחי' ל"ב נתיבות החכ' כו' וכדומה, ולא ניתן להם כ"א ניתנה למטה בארץ דוקא, והיינו מפני שמה שהוא גבוה מאד הנה הוא נשפל למטה מאד, וכמו משל האותיות כאשר הם חקוקי' על האבן טוב והנה מחמת בהירות האבן טוב אינם ניכרים כלל, כ"א כאשר חותמים אותם על השעוה אז הם ניכרים דוקא, או כמו משל ראי' ושמיעה שכח הראי' הוא רוחני יותר מכח השמיעה וכמשארז"ל אינו דומה שמיעה לראי' שכח הראי' נעלה יותר ואעפ"כ הנה כח הראי' תופס דבר גשמי דוקא ולא רוחני כמו כח השמיעה שאינו תופס כ"א דבר רוחני שהוא הקול כו', והיינו מפני שכל שהוא רוחני יותר הוא משפיל למטה ביותר, כך הנה המצות מחמת שהם גבוהים בשרשן מאד א"א להם להיות נגלי' למעלה למלאכים כ"א למטה דוקא בארץ לנשמות כו'. וזהו לרוקע הארץ על המים כל"ח שהוא בחי' המשכת החסדי' שבדרך כלל נק' התורה ג"כ בשם חסד כמ"ש פיה פתחה בחכ' ותורת חסד על לשונה כו', וזהו בחי' קדוש הב' שנמשך ע"י המצות, וזהו מה שתרגם על הפסוק קק"ק קדיש בשמי מרומא עילאה בית שכינתי' והיינו קדוש הא' שהוא בחי' העלאה מלמטלמ"ע ועי"ז נמשך המשכה למעלה וזהו בשמי מרומא עילאה בית שכינתי', וקדוש הב' הוא בחי' המשכה מלמעלמ"ט, וזהו מה שתרגם קדיש על ארעא עובד גבורתי' שהוא בחי' המשכה למטה בארץ.

(ה) **קדיש** לעלם ולעלמי עלמיא זהו בחי' קדוש הג' שהוא בחי' קדוש דתורה, והיינו שכדי שיוכל להיות ההעלאה מלמטלמ"ע, וההמשכה מלמעלמ"ט צ"ל כח ע"ז מלמעלה הן אמת שע"י שבוקעי' את עפר הארץ דהיינו הגוף נעשה בחי' מים חיים, אך הכח ע"ז שיוכל לבקוע את עפר הארץ הוא הגוף צ"ל כח ע"ז מלמעלה, וכמו"כ בענין ההמשכה ע"י המצות זהו מעלת ומדרגת התורה כי התורה יש בה בחי' העלאה ובחי' המשכה, כי הנה בתורה יש דיבור התורה ובחי' עיון התורה, דיבור התורה הוא בחי' המשכה, ועיון התורה הוא בחי' העלאה, כי העיון הוא שמקשר שכלו ומחשבתו בתורה ובדרך כלל הוא בחי' תושב"כ ותושבע"פ, תושב"כ בחי' דיבור וכמ"ש וידבר לאמר כו' ותושבע"פ העיקר הוא בבחי' עיון כו', וזהו הנותן כח לבא לבחי' ההעלאה הוא בחי' עיון התורה והנותן כח לבא לבחי' המשכה דמצות זהו בחי' דבור התורה כו', וזהו קדיש לעלם ולעלמי עלמיא שכח זה ניתן לעלם ולעלמי עלמיא, פי' שניתן כח זה לדורות ע"י התורה כדי שיוכל להיות בחי' העלאה והמשכה כו'.

וזהו קדושים תהיו כי קדוש אני, פי' כי קדוש אני הוא בחי' הנותן כח בכם שתוכלו להיות קדושים, והוא בחי' עמוד התורה הנותן כח שיוכל להיות ב"פ קדוש ע"י העלאה והמשכה כנ"ל. וזהו פי' א' בפי' כי קדוש אני

וא״כ לא קשה מידי מהו דמיון הערך קדושי׳ תהיו לבחי׳ כי קדוש אני כי בחי׳ קדוש אני הוא הנותן כח שתוכלו להיות בחי׳ קדושים כו׳, ואפ״ל שג״פ קדוש זהו ענין ג׳ פרשיות של ק״ש, פ׳ ראשונה הוא בחי׳ העלאה ש׳ מ״ב וכמ״ש בזהר שש׳ מ״ב עולה ואינו יורד, ופ׳ שניה הוא בחי׳ המשכה ש׳ ע״ב, ופ׳ ציצית הוא כנגד עמוד התורה הנותן כח שכתי׳ בה אני ה׳ אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מאמ״צ, פי׳ אני הוא שנתתי בכם כח שתוכלו לצאת ממ״ט שע״ט שהייתם באמ״צ כו׳, וע״פ המדרש הנ״ל במשל למלך כו׳ נטל עטרה א׳ ונתנה בראש ושנים בראש בניו, צ״ל מ״ש כי קדוש אני קאי על עמוד העבודה שהוא בחי׳ העלאה בכל מאדך ואינו נמשך מהעלאה למטה כלל כ״א ע״י העלאה זו נמשך למעלה, וזהו נטל עטרה א׳ דהיינו בחי׳ קדוש א׳ לעצמו ושנים בראש בניו שהם ב׳ בחי׳ קדוש דהיינו בחי׳ קדוש דתורה וקדוש דגמ״ח הם בחי׳ המצות כנ״ל.

והכה שיש בנש״י שיכולים לקבל ב׳ בחי׳ קדוש אלו זהו מפני שהם בני ישראל, וזהו מ״ש כאן דבר אל בנ״י כו׳, פי׳ כי האבות נקראי׳ ישראל כמשארז״ל במד״ר שאברהם נק׳ ישראל ממ״ש ומושב בנ״י אשר ישבו במצרים ארבע מאות ושלשים שנה והתחלת החשבון הוא מאברהם, א״כ נק׳ אברהם ישראל וכמו״כ יצחק כו׳ יעו״ש, ופי׳ ישראל הוא ל׳ שררה מל׳ כי שרית עם אלקי׳ שהוא בחי׳ ש׳ הוי׳ המושל על ש׳ אלקי׳ כי האבות היו מרכבה לבחי׳ חג״ת שלמעלה מבחי׳ ש׳ אלקי׳ כו׳ ונש״י הם בנ״י, לכן הם הזוכים לקבל ב׳ בחי׳ קדוש אלו, וע״פ הקבלה הנה ג״פ קדוש אלו הם כתר דאריך וכתר דז״א וכתר דמל׳. והנה פי׳ עטרה א׳ שנטל לעצמו הוא בחי׳ כתר דאריך שנמשך ע״י בחי׳ בכל מאדך שהיא מגעת בעצמיות אוא״ס, כי מאד היא בלי גבול ולכן מגיע לבחי׳ אוא״ס שלמעלה מבחי׳ גבול, ושנים שנתן בראש בניו הם בחי׳ כתר דז״א וכתר דנוק׳, וישראל מפני שהם בני ישראל בחי׳ אבות הם המרכבה לבחי׳ חג״ת לכן הם הזוכים לקבל בחי׳ כתר דז״א וכתר דמל׳ וד״ל.

וכ״ז הוא עכשיו, אבל לעתיד כתי׳ והי׳ הנשאר בציון והנותר בירושלים קדוש יאמר לו עתידין צדיקי׳ שיאמרו לפניהם קדוש כדרך שאומרים לפני הקב״ה, פי׳ ציון הוא ל׳ סימן כמשארז״ל הוה מציין כו׳ והוא בחי׳ תורה שהיא ציון וסימן כמ״ש נעשה אדם בצלמנו כדמותנו וקאי על התורה כנודע שהתורה היא רק סימני׳ כמו שענין ל״ב חוטי הציצית רומזי׳ לל״ב נתיבות החכ׳ שאין ערוך בין הל״ב חוטין לל״ב נתיבות החכ׳ רק שהם סימני׳ וכן ד׳ רשויות לשבת שרומזי׳ למעלה כו׳ וירושלים הם בחי׳ המצות כנודע וציון הוא פנימיות ירושלים שהוא בחי׳ תורה וכמ״ש כי מציון תצא תורה ודבר ה׳ מירושלים כו׳. והנה הנשאר בציון והנותר בירושלים פי׳ שנשאר בבחי׳ התורה והמצות אזי לע״ל קדוש יאמר לו, שהמלאכי׳ יאמרו קדוש לצדיקי׳ כדרך שאומרי׳ לפני הקב״ה, פי׳ כי עכשיו ההמשכה הוא רק מלמעלמ״ט אבל

לא מלמטלמ"ע, אבל לע"ל הנה ה' עושה חדשה בארץ שיהי' המשכה מלמטה למעלה ג"כ, פי' שההמשכה שמלמעלה למטה יהי' גם לע"ל אך יהי' ההמשכה מלמטלמ"ע ג"כ, וע"ד מ"ש והי' ביום ההוא יצאו מ"ח מירושלים חציים אשל הים הקדמוני שיומשך מבחי' ירושלים אל הים הקדמוני בחי' חכמה, והיינו כי בחי' מל' יהי' כמו בחי' כתר וד"ל.

וספרתם לכם ממחרת השבת כו' עומר התנופה כו'. הנה קודם שבועות שהוא זמן מ"ת הי'* צ"ל תחלה הקרבת העומר וספירת העומר כו', והנה מנחת העומר הי' משעורים כי כל המנחות היו מחטים לבד מנחת העומר ומנחת קנאות, רק שמנחת העומר הי' טעון שמן ולבונה והיתה באה גרש שהוא סולת שמנופה בי"ג נפות ומנחת קנאות לא הי' טעון שמן ולבונה וגם הי' באה קמח ולא גרש, אמנם הנה מאחר ששניהם היו באות משעורים בהכרח לומר שיש להם קצת שייכות זל"ז, וצ"ל איך יתכן לומר ששייכים זל"ז הלא מנחת קנאות הי' הבדיקה אם קינא לה ונסתרה אם נטמאה כו', ואיך יתכן לומר כן בענין מנחת העומר כו', אך* באמת אינם דומים זל"ז* שלכן מנחת קנאות לא הי' בה שמן ולבונה גם היתה מקמח, אבל מנחת העומר הי' גרש מנופה בי"ג נפות והיו בה שמן ולבונה כו', ומ"מ* קצת שייכות יש להם* ששתיהם היו משעורים. ולהבין זה הנה נת' ברע"מ פ' אמור דצ"ז ע"א רזא דסתרא דא תרתין אחתין, וכד ארחי' דא לדא בבדיקו דילה צבתה בטנה ונפלה יריכה דהא בדיקו דאשת חיל סמא דמותא לאשת זנונים כו' יעו"ש*, פי' ענין תרתין אחתין נודע ממשארז"ל בגמ' ובמדרש מהמעשה בשתי אחיות שא' היתה צריכה לשתות מים המרים והיא היתה טמאה, הי' לה אחות שהי' דומה לה בפרצוף פנים ושתה אחותה, והנה היא הי' טהורה לכן לא באו בה המים המאררים למרים כו', ואח"כ נשקו דא לדא ונכנס הריח מהמים המארר' לאחותה שהי' טמאה וצבתה בטנה ונפלה יריכה, ועד"ז פי' הזהר על בדיקותא דא"ח היא כנס"י כמ"ש א"ח עטרת בעלה ויש בחי' אשת זנונים (מל' דנוגה כמשי"ת) וכד ארחי' כו', ולכאו' צ"ל איך יתכן לומר

הי': בכת"י 1038 שם נמצא מאמר זה בכת"י מעתיק ועליהם תיקונים בגוכי"ק אדמור מהר"ש, הועבר קולמוס למחיקה על תיבה זו.

אך: שם הועבר קולמוס על תיבה זו, ובין השיטין נרשם: שהיא בדיקה דא"ח ע' בד"ה וספרתם דל"ג בעומר (ל"א) ובד"ה אור לארבעה עשר (ל"א), אמנם הנה באמת כו'.

זל"ז: שם נוסף: כלל.

ומ"מ: שם: כ"א.

להם: שם נוסף: מאחר.

יעו"ש: שם נוסף: באריכות.

תרתין אחתין על מל׳ דקדושה היא כנס״י א״ח עם אשת זנונים מל׳ דקלי׳ כו׳.

ויובן בהקדים ענין מ״ש ה׳ מסיני בא וזרח משעיר למו הופיע מהר פארן, וארז״ל בע״ז ד״ב ע״ב מאי בעי בשעיר מאי בעי בפארן מלמד שהחזיר הקב״ה את התורה על כל אומה ולשון ולא קבלוה עד שישראל קבלו כו׳, וע׳ בזהר פ׳ בלק דקצ״ב ע״א המאמר עפ״ז וזהו וזרח משעיר כו׳, והנה קחשיב כאן רק שעיר ופארן ולהיות כי שעיר הוא עשו כמ״ש עשו אחי איש שעיר, וכתי׳ הוא שעיר אבי אדום, ופארן הוא ישמעאל כמ״ש בהגר ותשב במדבר פארן כו׳, והיינו מפני כי עשו וישמעאל הם שורש כל הע׳ שרים, כי עשו הוא בחי׳ קו השמאל וישמעאל קו הימין כמשארז״ל אברהם יצא ממנו ישמעאל, ויצחק יצא ממנו עשו, שהם יונקים מב׳ ידות כמ״ש והידים ידי עשו כו׳, ומהם הוא בחי׳ כל הע׳ שרים כו׳, ופי׳ וזרח משעיר כו׳ שע״י שלא קבלו את התורה נתוסף עי״ז זריחה בישראל כו׳, וזהו ה׳ מסיני בא הוא בחי׳ מ״ת לישראל וזרח משעיר למו הופיע מהר פארן שע״י שעשו וישמעאל לא רצו לקבל את התורה עי״ז נתוסף אור בישראל כו׳. והנה בילקוט ובזהר נת׳ שהשיבו בני עשו מה כתי׳ בה א״ל (הקב״ה) לא תרצח א״ל כבר בירכו אביו ועל חרבך תחי׳ לכן א״א להם לקבל את התורה כו׳, ובני ישמעאל השיבו מה כתיב בה א״ל לא תנאף א״ל כבר בירכו אביו והפריתי אותו והרביתי אותו כו׳. ולהבין שרש ענין הלאו דלא תרצח כו׳, הנה שרש עשו הי׳ מזמ״ל קדמאין כמ״ש ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני כו׳, אדום הוא עשו והמלכים שלו היו לפני מלוך מלך לבנ״י כו׳. והנה המלך הראשון הי׳ בלע ושם עירו דנהבה פי׳ דנהבה הוא דין הבה שהיו בחי׳ דין בחי׳ גבורות כו׳, והנה הגבורות הם היו בחי׳ גבורות קדושות שהוא בחי׳ רצוא ברשפי אש כו׳, וכמו באדם הנה נת׳ בסש״ב פ״ן שיש בחי׳ אהבה העולה על כולנה שהיא בחי׳ כמעלת הזהב על הכסף, שיש בחי׳ אהבות שהם מסט׳ דימינא בחי׳ כסף הקדשי׳ מל׳ נכסוף נכספת כו׳, אך יש עוד בחי׳ אהבה העולה על כולנה כמעלת הזהב על הכסף והיא אהבה כרשפי אש מבחי׳ גבורות עליונות כו׳, שהיא בחי׳ אהבה ברשפי אש לצאת מן הגוף בכליות הנפש כו׳, והיא בחי׳ אהבה בכל מאדך בלי גבול כו׳. ועד״ז יובן למעלה בבחי׳ גבורות קדושות דתהו שהיו בבחי׳ תגבורת האור בבחי׳ רצוא בבחי׳ הסתלקות מהכלי כו׳, אמנם הנה להיותם רק בבחי׳ הגבורות בלבד בלא התכללו׳ הנה הי׳ מזה שבה״כ כו׳ דהנה צ״ל בחי׳ התכללות ע״ד מ״ש והחיות רו״ש שהחיות הקדש הם תמיד ברו״ש שמתחלה הוא בחי׳ רצוא ותומ״י הוא בחי׳ השו״ב וחוזר חלילה כו׳, אבל בעולם התהו שלא הי׳ בהם בחי׳ התכללו׳ כ״א היו קו א׳ בחי׳ הגבורות לכן הי׳ בהם שבה״כ ע״ד כמו שאנו רואים בנפש האדם שכאשר מתפלל בדביקות ברשפי אש הנה אחר התפלה יכול להיות בחי׳ כעס, והגם שהכעס הוא על הרע שהוא כלומר לש״ש אבל באמת הנה זה רחוק מאלקות כו׳, ואם הי׳ מתפלל בבחי׳ ביטול לא הי׳ מסתעף מזה בחי׳

הכעס, כ"א ע"י שהתפלל ברשפי אש לבד מזה יכול להתהוות אחר התפלה בחי' כעס כו', ועד"ז יובן למעלה שז"ע משארז"ל מזיעתן של חיות נהר דינור נגיד ונפיק שנא' סער מתחולל על ראש רשעים יחול כו' שהנהר דינור יוצא מבחי' זיעת חיות הקדש שהוא בחי' סיגי הגבורות כו', דהנה החיות בוערות כמראה הלפידים שהם כגחלי אש כו' שהוא בחי' גבורות בחי' רשפי אש כו' ולכן יוצא מהם זיעה שכמו באדם הנה מחמת חום הגוף יוצא ממנו זיעה שהזיעה הוא פסולת, כמו"כ עד"ז יובן למעלה בבחי' חיות שהזיעה הוא בחי' פסולת הגבורות הקדושות, והרי הזיעה הוא בחי' דין קשה שעל ראש רשעים יחול בגיהנם, והגם שהדין הוא על בעלי עבירה כמ"ש על ראש רשעים יחול כו' מ"מ ה"ז רחוק מבחי' אלקותו ית' דבחי' אלקו' הוא כמ"ש באור פני מלך חיים כו', שהוא בחי' חסד להיות נושא עון ועובר על פשע כו', ובחי' הגבורות קשות הוא בחי' הדין אפי' בעוברי עבירה ה"ז רחוק מאור פניו ית'. ויובן ענין הגבורות קשות ממה שאנו רואים באדם שיש בנ"א הם שלוחי הדין שהם מקבלים חיות מבחי' הדין שעושין בעוברי עבירה, והגם כי הם אומרים שמקנאי' קנאת ה' צבאות, אבל באמת אינו כן כ"א שהם מקבלים חיות מעצם עשיית הדין מפני כי שרשן הוא מבחי' הרע כו', ועד"ז יובן למעלה שיש מלאכים שהם מקטרגי' ושלוחי הדין שעיקר חיותם הוא מבחי' הדין שעושים כו', ושרשם הוא מבחי' גבורות קדושות ע"ד כמו הזיעה שיוצא מבחי' הגבורות של החיות הקדש כו' כנ"ל, ולזה ניתנה התורה לברר בחי' הגבורות דקו השמאל להיות בחי' ביטול הדיני' כו', וכמו ולא אבה כו' לשמוע אל בלעם, שבלעם הי' מהגבורות קשות, ולא אבה הוא בחי' ביטול הדינים כו', וזהו שרש ענין הלאו דלא תרצח, שע"י הלאו דלא תרצח עי"ז נעשה ביטול הדיני' כו', דפי' לא תרצח אינו רק בפו"מ כ"א אפי' בדקות ג"כ כמו שארז"ל המלבין פני חבירו ברבים ה"ז כאלו שופך דמים תדע דאזיל סומקא ואתי חיורא, או כמו הכעס שבא ג"כ מבחי' הגבורות שנכלל בכלל רציחה כי שרש ענין הרציחה היא מבחי' לב רגז כו', שבדקות זהו בחי' הכעס ג"כ כו', וע"י קיום בחי' לא תרצח שהוא להיות מעביר על מדותיו גורם עי"ז למעלה בחי' ביטול הדינים וגבורות קשות כו'.

ומעתה יובן מה שהחזיר הקב"ה את התורה על כל אומה ולשון שרצה ליתנה לבני עשו כו', ויובן בהקדים מפני מה רצה יצחק לברך את עשו מטל השמים כו', הלא בודאי ידע יצחק מדרגת עשו ואיך רצה לברכו בטל השמים בחי' תושב"כ ומשמני הארץ בחי' תושבע"פ. אך הענין להיות כי ידע יצחק כי שורש עשו הוא מבחי' זמ"ל קדמאין שהוא מבחי' קדם, קליפה קדמה לפרי ולכן הי' בכור כו', רק שנפל בשבה"כ למטה מאד לכן רצה לברכו בטל השמים ובשמני הארץ שהם תושב"כ ותושבע"פ שיוכל להתברר בעצמו ויעקב ידע יצחק שהי' מבחי' התיקון שיוכל בעצמו לברר אכן עשו מפני שנפל בשבה"כ מעולם התהו לכן רצה לברכו שיוכל להתברר בעצמו שלא ע"י יעקב כו', אבל באמת טעה בזה שבאמת קו השמאל אינו יכול

להתברר בעצמו כ"א ע"י יעקב דוקא כמשי"ת, וזהו ג"כ ענין מה שרצה הקב"ה ליתן התורה לבני עשו היינו שיקויים רצון יצחק ובאמת אם היו מקבלים התורה היינו אם הי' בהם בחי' הביטול להיות בבחי' קבלת עול שהוא בחי' עול תורה עול מצות, שהתורה היא בחי' קבלת עול וכלשון רז"ל כל המקבל עליו עול תורה עול דוקא, הנה עי"ז היו יכולים להתברר בעצמן ג"כ (והיו ע"ד כמו גרים כו'), אך לא רצו לקבל את התורה, וזהו מה כתי' בה א"ל לא תרצח א"ל כבר בירכו אביו על חרבך כו', והיינו כנ"ל להיות בחי' שורש עשו הוא מבחי' גבורות דתהו שנפלו בשבירה שנעשו למטה בחי' גבורות קשות, והלאו דלא תרצח הוא בחי' ביטול הדינים כנ"ל, א"כ זהו ביטול מהותו ממש שכל חיותו הוא בחי' הדינים והגבורות קשות כו', לכן לא רצו לקבל את התורה, כ"א שינתן התורה ליעקב דוקא, והיינו כי יעקב אמר אלקי אבי אברהם ופחד יצחק הי' לי שהי' כלול מב' הבחי' שהי' בחי' קו האמצעי ולכן נא' ואלקי יעקב בוא"ו בחי' קו האמצעי בריח התיכון המבריח מן הקצה אל הקצה לכן ע"י בחי' התורה יכול לברר בחי' עשו קו השמאל היינו ביטול הדינים והגבורות קשות כנ"ל גם בחי' קו הימין בחי' ישמעאל, וזהו מ"ש מגיד דבריו ליעקב חוקיו ומשפטיו לישראל דוקא שבחי' התורה שייך לישראל דוקא, והנה פי' וזרח משעיר למו, משמע שניתוסף אור בישראל ממה שלא רצו בני עשו לקבל התורה (וכמ"ש בזהר למו דישראל) והיינו כי ע"י שרצה הקב"ה ליתן התורה לבני עשו פעל פעולה בבני עשו שיוכלו להתברר ע"י יעקב עכ"פ וא"כ ה"ז תוס' אור בישראל כי ע"י התורה מבררים הניצוצות דתהו שנפלו בשבירה כו', וזהו ה' מסיני בא שזהו בחי' התורה שניתנה לישראל, וזרח משעיר שע"י שבני שעיר לא קבלו התורה ע"ז נעשה זריחה בישראל כנ"ל. והנה מאחר שלא קיבלו את התורה ולכן עכשיו כל הבירורי' וביטול הדינים והגבו' קשות הוא ע"י יעקב דוקא, וזהו שורש ענין קרבן מנחת העומר שהי' עומר שעורים, דהנה שעורה הוא מאכל בהמה, פי' בהמה הוא בחי' חיות הקדש שנק' בשם בהמה כי חי' בכלל בהמה, ושעורה הוא מאכל בהמה כי שעורה הוא שעור ה', ה' הוא בחי' בהבראם בה' בראם בחי' מלכותך מכ"ע שבנין המל' הוא מהגבורות וכמ"ש כבוד מלכותך יאמרו וגבורתך ידברו, שז"ע שעורה בחי' ה"ג כי חטה היא ה"ח ושעורה היא בחי' ה"ג כנודע, ופי' שעור ה' הוא בחי' מה שמתחלק לכל חד לפום שיעורא דילי' שזהו מאכל הבהמה הם חיות המרכבה וענין הקרבת מנחת העומר שהי' באה משעורים היינו להעלות ולהגביה בחי' השעורים הוא בחי' הגבורות לשרשן כו', דהנה שעורה הוא בשין שמאלית שרומז לבחי' הגבורות, אך זהו בחי' גבורות קדושות כו', ויש בחי' סער מתחולל שהוא בסמך שזהו בחי' דינים קשים כנ"ל ושרשן הוא מבחי' גבורות קדושות כנ"ל בענין מזיעתן של חיות כו', וע"י העלאת הגבורות למקורן עי"ז נעשה ביטול והעברת הדינים קשים שלא יסתעפו מבחי' הגבורות קדושות כו'. ויובן זה ממה שארז"ל שהגיהנם נח בשבת, שהענין הוא שהגיהנם הוא בחי' דיני' קשים ונמשך מזיעתן של חיות שהוא בחי' גבורות קדושות כנ"ל שמבחי'

הגבורות נעשה הכעס על ההיפך כו', והנה בשבת הוא עליות העולמות ולכן הוא זמן עליות הגבורות ג"כ, ולכן הגיהנם נח בשבת כי מה שיכול להיות בחי' גבו' קשות מבחי' גבורות קדושות זהו בשית יומין דחול כשהגבורות הם בירידה והשפלה, אבל בשבת שהוא זמן עליות הגבורות למקורן כו' הנה אז לא יסתעף מבחי' הגבורות בחי' דינים קשים ח"ו כ"א אדרבה עיקר השפעת החיות הוא מהגבורו' דוקא, וכמו גבורות גשמים שיורדים בגבורה הרי אנו רואים שעיקר הצמיחה בארץ שממנה תוציא לחם זהו ע"י הגשמי' דוקא, וכמו"כ יובן בענין כי הדם הוא הנפש שהדם שהוא בחי' הגבו' זהו עיקר חיות האדם, וע"ד מ"ש אתה גבור כו' מזה נמשך להיות מחיה מתים כו', שעיקר החיות הוא מהגבו' דוקא, אמנם כ"ז הוא בהיותם בבחי' עלי' למעלה דוקא וכנ"ל, משא"כ כשהם בבחי' ירידה והשפלה בשית יומין דחול יכול להסתעף מהם בחי' גבורות קשות כו', וז"ע הקרבת העומר שעורים היינו להעלות בחי' השעורים בחי' גבורות קדושות בבחי' עלי' שאז לא יסתעף מהם בחי' גבורות קשות ח"ו, ולכן נק' עומר התנופה ע"ד מ"ש זהב התנופה כי בכסף לא מצינו ל' תנופה כ"א בזהב דוקא, והיינו מפני כי הזהב הוא בחי' הגבורות כנ"ל לכן צ"ל בהם בחי' התנופה היינו ההעלאה דוקא כו', וזהו ג"כ ענין עומר התנופה, ואח"כ יכול להיות וספרתם לכם כו' חמשים יום היינו להמשיך בחי' נו"ן שע"ב שהשין שבשער הוא שין ימנית והיינו שמתחלה צריכים להעלות בחי' שעורה שבשי"ן שמאלית שלא יסתעף ח"ו בחי' סער מתחולל שבסמך כנ"ל ואח"כ יכולים להמשיך בחי' שערי בינה שהשי"ן הוא שי"ן ימנית כו'.

ומעתה יובן שרש ענין מנחת קנאות שהי' משעורים, כי הנה שעורים הוא בחי' הגבורות כנ"ל ויכול להסתעף מהם בחי' הגבורות קשות שהם בחי' סער מתחולל כנ"ל ולכן אם לא נטמאה אזי ונקתה ונזרעה זרע מפני כי ע"י מנחת הקנאות מתעלים הגבורות לשרשם וכנ"ל בענין הקרבת העומר ואז עיקר החיות הוא מהגבורות כנ"ל ולכן ונקתה ונזרעה זרע כו', אבל כשנטמאה שנמשכה אחר הקלי' וסט"א לכן וצבתה בטנה כו' שנמשך מבחי' הגבורות קדושות דשעורה בחי' סער מתחולל שה"ע גבו' קשות כנ"ל, וזהו שרש ענין הבדיקה בסוטה כו'. ומעתה יובן ענין הבדיקה דא"ח, ויובן זה בהקדים מה שאנו אומרים בתפלה אחר ק"ש סלח לנו כי חטאנו, שלכאו' צ"ל מפני מה תיקנו לומר כן אחר ק"ש דוקא, אך הענין דהנה קודם התפלה דרך איש ישר בעיניו שאם אינו עובר עבירה, גם הוא מקיים איזה מצוה הרי הוא צדיק וישר בעיניו ודומה לו שהוא קרוב לאלקות כו', אמנם ע"י שמתבונן בק"ש ה' אחד פי' אחד שאין ערוך לך שכל הנבראים אינם בערך אפי' כערך טפה לגבי הים שבהים יכולים לשער כמה טפות יש בים כי הים הוא בע"ג אבל לגבי' ית' אין ערוך לך כלל וכולא קמי' כלא חשיב כו', וכשמתבונן בזה ומעמיק דעתו הנה הוא רואה ומבין היטב איך שהוא רחוק מאתו ית', לכן אומר סלח לנו כי חטאנו, משא"כ קודם התפלה שדומה בעיניו שלא חטא

כלל והרי הוא צדיק וישר, אך ע"י בירור התפלה הוא מוצא בעצמו סיגים ופסולת, וזהו כמ"ש מצרף לכסף וכור לזהב ואיש לפי מהללו, שכמו הכסף הגם שנמצא בו עדיין איזה חלק מהסיגים מ"מ אינו ניכר כלל הסיגים ונדמה שהכל הוא כסף, אך ע"י הכור הוא נבחן ונברר שהאש מפריד את הסיגים מן הכסף להיות הכסף כסף נקי והסיגים ישארו בפ"ע, ככה עד"ז הו"ע התפלה שמפריד את הרע מן הטוב, ולכן אחר ק"ש אומרים בתפלה סלח לנו כו', וזהו שורש ענין בדיקותא דא"ח כו', ועד"ז יובן בענין הבירורי' דאכילה שהעבודה הוא לברר המאכל ולהעלותו, והוא ע"י שמברך עליו, וע"י כח האכילה הוא מתפלל ולומד שעי"ז מתעלה בחי' הניצוץ שבמאכל ונכלל בקדושה, אכן אם אוכל לתיאבון הנה המאכל מגשם כו', לכן צ"ל בדיקה על בירור זה אם אכל לש"ש שעי"ז נכלל בקדושה או אולי בהיפוך ח"ו וכו', וזהו בנפש האדם. ועד"ז יובן למעלה במל' היא שרש כנס"י שהבדיקה היא בבחי' העלאת מ"ן שלה שבחי' המ"ן הוא מבירורי' דנוגה, לכן היא בודקת א"ע אם יוכל להתעלות כי אולי נמצא איזה סיגים עדיין ונצרך לדחותן כו'.

ומעתה יובן ענין מ"ש בזהר רזא דסתרא דא תרתין אחתין, שלכאו' צ"ל מה שקורא תרתין אחתין לבחי' המל' דקדושה עם בחי' אשת זנונים שהיא מל' דקלי', אך הענין הוא דהנה המברר בהכרח שירד במקום המתברר דוקא, וכמו אברהם ושרה שירדו למצרים וכמ"ש בזהר אתת שרה נחתת וסלקת, כי הנה אברהם ושרה בירור במצרים, וכדי שיהיו יכולים לברר בהכרח הי' שירדו למצרים דוקא בערות הארץ, ועמדה בנסיונה כו' עי"ז באה לבחי' מאה שנה ועשרים שנים כו', עכ"פ בהכרח היו צריכים לירד למצרים דוקא, וכמו בענין נה"א ונה"ב שירידת הנה"א הוא בכדי לברר את הנה"ב כי הנה"א בעצמה אינה צריכה בירור, והנה אנו רואים שהנה"א מלובש ממש בנה"ב עד שיוכל להיות ח"ו התגברות הנה"ב על הנה"א, שז"ע הציווי דלא תתורו אחרי לבבכם כו' אשר אתם זונים כו', והיינו מפני שהמברר בהכרח שירד במקום המתברר כו', אך באמת אין משל זה דומה לנמשל וזה הי' ענין טעות המרגלים שאמרו כי חזק הוא ממנו אפי' בעה"ב אינו יכול להוציא כליו משם, והיינו כי דימו שהתלבשות בחי' הקדושה בבחי' הקלי' לבררה הוא כמו התלבשות הנה"א בנה"ב אבל באמת אינו כן כי הנה"א מתלבש בנה"ב, אבל בענין בחי' התלבשות בחי' מל' דקדושה בבירורי' עם כי בהכרח שתרד במקום המתברר אכן הנה החיות הוא רק בבחי' מקיף, וזהו שאמר כלב כי לחמנו הם סר צלם מעליהם כי בחי' הקדושה שמחי' אותם הוא רק בחי' צל דהיינו בבחי' מקיף לבד כו', ויובן זה ממה שביריעות עזים היו י"א יריעות, ובמשכן היו עשר יריעות והיינו כי עשר יריעות הוא בקדושה שהם עשר ולא תשע עשר ולא אחד עשר, כי החיות שמחי' בחי' הקדושה הוא בבחי' או"פ לכן הם עשר כי נכלל עמהם כו', אבל בקלי' הם י"א כתרין כי החיות מקדושה שמחי' אותם אינו מתלבש בם בבחי' או"פ כ"א בבחי' מקיף וז"ע מקיף דלבונה זכה שמחי' אותם בבחי' מקיף כו', ולכן היו

י"א יריעות עזים, והנה מ"מ כתי' חוברות אשה אל אחותה (הגם כי זה כתי' ביריעות המשכן מ"מ גם ביריעות עזים כתיב ויחבר כו') שהגם שזהו רק בבחי' מקיף מ"מ הוא חיבור כו', ועד"ז הוא בבחי' הבירורי' שבחי' א"ח הוא בחי' מל' דקדושה מבררת מבחי' נוגה אם כי בהכרח שתרד למקום המתברר כו' וכמ"ש ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה מ"מ הרי זהו רק בבחי' מקיף כו', מ"מ נק' תרתין אחתין מאחר שהם מתחברין הגם כי זהו רק בבחי' מקיף מ"מ הרי הוא בחי' חיבור כו', והנה בדיקותא דא"ח סמא דמותא לאשת זנונים, כי בחי' א"ח היא כנס"י אינה מתירא מבחי' הבדיקה דמים המרים המאררים להיות נמצא בהם בחי' אתהפכא ממרירו למיתקא ע"ד מ"ש במשה שכתי' ולא יכלו לשתות מים ממרה כי מרים הם וישלך אל המים וימתקו המים, כי בישראל יש בחי' זו להפכא ממרירו למיתקא, אבל ע"י בחי' בדיקותא דא"ח סמא דמותא לאשת זנונים כי זהו ביטול מהותה ממש כנ"ל (בענין שלא רצו בני עשו לקבל את התורה כו'), וזהו בהכרח שתריח מריח הבדיקה דא"ח כי המל' היא א"ח כנס"י יורדת בכ"י כו', וכמו שבהמעשה דתרתין אחתין הי' שנכנס לה הריח מאחותה כו', כמו"כ יובן כאן ענין הריח כו' דהנה ריח הוא בחי' רוח שהוא בחי' גבוה מאד וכנודע בענין הד"י ארמ"ע שיסוד הרוח גבוה יותר שלכן ביסוד האש שולט הראי', משא"כ ביסוד הרוח שהאויר הוא בתכלית הדקות עד שאין כח הראי' שולט בו, ולכן רוח כנגד מדבר, כמ"ש ויהי האדם לנפש חיה ות"א לרוח ממללא כו', וכד ארחת בחי' אשת זנונים בחי' הריח מבדיקותא דא"ח צבתה בטנה כו', כי זהו סמא דמותא לאשת זנונים דהיינו ביטול מהותה ממש כנ"ל, והנה בהכרח הוא שתריח כו' כי המל' יורדת בכל לילה לברר בירורים כמ"ש ותקם בעוד לילה כו', ולכן כאשר המל' מברר בירורי' דנוגה הנה אח"כ היא בודקת עצמה כנ"ל, ולכן בלילה כשיורדת לברר עוד אזי בהכרח שתריח בחי' הריח דבדיקותא דאתמול וזהו לה סמא דמותא כו', וזהו שורש ענין ספה"ע קודם שבועות שבשבועות הוא מ"ת שהוא בחי' גילוי אלקות לכן צריכים לעשות כלי להשראת האור ושתהי' הכלי מנוקה כו' לכן צל"ת ספה"ע כו'.

בס"ד. ש"פ בוב"ח.

אם בחוקתי תלכו ואת מצותי תשמרו ועשיתם אותם, ונתתי גשמיכם בעתם ונתנה הארץ יבולה, ועץ השדה יתן פריו, הנה ארז"ל אין אם אלא ל' תחנונים כמ"ש לו עמי שומע לי ישראל בדרכי יהלכו, והיינו ע"ד מ"ש ראה נתתי לפניך את החיים ואת הטוב ואת כו' ובחרת בחיים, פי' הגם שניתן לאדם הבחירה שיכול לבחור איך שירצה מ"מ נא' ובחרת בחיים שהיא עצה טובה שיבחור בחיים כו', וגם זהו סיוע שיש בו ממש שכאשר הוא בא לטהר מעצמו אז מסייעין אותו כמ"ש מזה במ"א, ועד"ז יובן מארז"ל אין אם אלא

ל' תחנונים פי' כי הגם שאם הוא ל' תנאי אם בחוקתי תלכו כו' אז ונתתי גשמיכם, וא"ל אזי ח"ו כמ"ש בפ' שאחרי', מ"מ אין אם אלא ל' תחנונים וכמארז"ל הלואי בחוקתי תלכו שאם ח"ו לא כן למה ירדה הנה"א בגוף ונה"ב וכמשי"ת לקמן אי"ה, לכן הבקשה שבחוקתי תלכו, ופי' תלכו קאי על הנשמות שירדו למטה בגוף שנקראים מהלכים בין העומדים, כי המלאכים נקראים עומדים כמ"ש שרפים עומדים וכתיב ויעמידם לעד לעולם, וכמו עומדים ברום עולם כו', וכמו"כ הנשמות קודם ירידתן בגוף נקראים עומדים כמ"ש חי ה' אשר עמדתי לפניו, אבל אחר ירידתה היא נעשית בחי' מהלכת שהוא יותר נעלה מבחי' עמידה, כי עמידה הוא פי' שעומדים תמיד במדרגה אחת, אבל ההילוך הוא בחי' הילוך ממדריגה למדריגה כו', וצ"ל מפני מה דוקא ע"י ירידת הנשמה בגוף היא נעשה מהלכת כו', הנה ארז"ל חביב אדם שנברא בצלם כו' שנאמר בצלם אלקים עשה את האדם, חביבין ישראל שנקראים בנים למקום שנא' בנים אתם להוי' אלקיכם, פי' חביבין ישראל שנקראים בנים קאי על הנה"א שנקראים בנים אתם לה' אלקיכם שכמו שהבן הוא ממוח האב כו' כמ"ש במ"א, כך ישראל עלו במח', ומחשבה הוא בחי' חכמה, כי המחשבה הוא לבוש לבחי' החכ' או כמ"ש בזהר מח' ויובלא דלא אתפריש לעלמין, שפי' יובלא הוא בינה, וא"כ מח' היא בחי' חכמה, ולפ"ז צ"ל מה שארז"ל קודם חביב אדם שנברא בצלם שאינו קאי על הנה"א דהא אמרו אח"כ חביבין ישראל, אלא שקאי על הנפש השכליות, דהנה יש ג' נפשות, הא' הוא נה"א, הב' היא נה"ב, והג' הוא בחי' נפש השכליות, והנה ענין נפש השכליות היא ממוצע בין נה"א לנה"ב, דהנה"א היא ניצוץ אלקי חלק הוי' ממעל רוח האדם העולה למעלה, והנה"ב היא נפש הבהמה היורדת למטה, ואיך יהיו מתחברים יחד זהו ע"י נפש השכליות המחברם כו', ומאחר שהיא המחבר בין נה"א ובין נה"ב, לכן הוא כלול משניהם שיש בו משני הבחי' כנודע שהמחבר צריך שיהי' בו משני הדברים שהוא מחברם כו', והיינו שבבחי' חכמה דנפש השכליות יכולים ללמוד תורה שהיא חכמתו ורצונו ית', והיינו מה שכלול מהנה"א, וכמו"כ פעם כתיב חכמים המה להרע שהוא חכמה דרע וזהו מה שהוא כלול מנה"ב.

ולהבין ענין הנפש השכלית שהיא ממוצע, הנה כתיב ואהבת את הוי' אלקיך, ויש שני פירושים בתיבת ואהבת, הא' פי' לשון ציווי שהוא ציווי שיאהב את ה' אלקיך, והב' הוא, לשון הבטחה שסופך לבוא לבחי' אהבת את ה' אלקיך, ומה שהכריחו על הפי' הב' שסופך לאהוב, מפני כי מה שייך לשון ציווי על אהבה כי אהבה הוא רצון ומה שייך ציווי על הרצון, לכן פי' ואהבת לשון הבטחה. ולהבין ב' הפירושים אלו, צ"ל תחלה פי' הא' ואהבת לשון ציווי, דלכאורה יפלא איך יתכן לשון ציווי על אהבה כנ"ל, אלא שהציווי אינה על האהבה כ"א שהציווי הוא על ההתבוננות, ואז ממילא תגיעו לבחי' האהבה, ומהו ההתבוננות הנה ההתבוננו' הוא בפסוק שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד, פי' אחד שהח' הוא רומז על ז' רקיעים וארץ וד'

רומז על ד' רוחות העולם, ואלף הוא אלופו ש"ע בחי' אאלפך חכמה, וזהו ע"ד כמו בחי' מאמר אחד שיש מאמר א' הוא מאמר דבראשית שכולל כל הט' מאמרות שנפרטו אח"כ שהוא כמו הט' מאמרות כשכלולים במאמר א', וא"כ המאמר א' כולל כל הט' מאמרות, ועד"ז יובן גם כשנתהוו פרטי הנבראים מהעש"מ שנבראו ז' רקיעים וארץ וד' רוחות, אעפ"כ הם בטלים לאלף אלופו ש"ע, והיינו מפני כי שמע שם ע' שהוא הארה מבחי' עין, ומזה הוא התהוות כל העולמות, דהנה שמע הוא ע' רבתי, ופי' ע' רבתי הוא כמו שהז' מדות כלולים בשכל שכ"א כלול מיו"ד, לכן הוא ע', וזהו אור שבעת הימים, שיש בחי' ז' הימים שהם ז' מדות בעצם ויש בחי' אור שבעת שהוא כמו ז' הימים כמו שהם כלולים במחשבה ושכל, והנה התהוות כל העולמות הוא מבחי' שמע שם ע' שהוא מורה הארה לבד מבחי' ע' ולא ע' בעצם, אי לזאת לא יחפוץ לא בשם של עין ולא בעין עצמו כ"א ליכלל וליבטל בעצמיות אוא"ס ב"ה, וזהו התבוננות לנפש השכליות, כי זאת יכול להשיג גם בשכל כנ"ל, וההתבוננות לנה"א הוא מתיבת ישראל כי ישראל לי ראש ששרש נש"י עבמ"ח, שהיא ג"כ נברא ולבוש, לפי' שהמח' היא לבוש השכל, וגם לפי' הזהר דמח' ויובלא כו' שהמח' היא בחי' חכ' נת' מזה במ"א שלגבי אוא"ס גם החכ' היא בחי' בריאה יש מאין כמ"ש בורא קדושים כו' ע' בד"ה את שבתותי בלקו"ת פ' בהר ובכ"ד, אי לזאת לא יחפוץ בזה כלל כ"א ליכלל וליבטל בעצמיות אוא"ס ב"ה ואהבת את ה' אלקיך שהציווי אינה על האהבה כ"א הציווי הוא על ההתבוננות וממילא יגיעו לבחי' האהבה אחר ההתבוננו' הנ"ל כנ"ל, ופי' את הוי' הוא ע"ד מ"ש והיתה נפש אדני צרורה בצרור החיים את ה' אלקי', שפי' צרור החיים הוא ג"כ למעלה מבחי' התהוות העולמות כי התהוות העולמות הוא מבחי' שמע שם ע' כנ"ל הארה מבחי' המדות, כי אמרתי עולם חסד יבנה, אבל צרור החיים הוא בחי' החכמה כמ"ש והחכ' תחי', וזהו בצרור החיים את ה' אלקי', וכמו"כ כאן שכתיב את ה' אלקיך הוא ג"כ בבחי' שבטל וטפל לש' הוי' וזוהי מדריגת החכ' כי השראת אוא"ס הוא בחכמה דוקא כמ"ש בסש"ב בהג"ה, לכן יחפוץ בבחי' זו, ע' בפרד"ס בעה"כ ערך חכ' בענין כח מ"ה, וזהו פי' הא' ואהבת לשון ציווי כנ"ל וד"ל.

ומעתה צ"ל פי' הב' שהוא ואהבת לשון הבטחה שסופך לבא לבחי' אהבה.

והנה יובן זה בהקדים ענין ירידת הנשמה דלכאו' למה הוא ירידת הנשמה בגוף הלא כמה שיתבונן הנפש בפסוק שמע ישראל ויבא לבחי' אהבה לא יהי' לו אהבה כמו האהבה שהי' [ל]הנפש קודם התלבשותה בגוף שהיתה תמיד בבחי' אהוי"ר כמ"ש חי ה' אשר עמדתי לפניו, ומסתמא כשעמדה שם היתה בבחי' אהוי"ר כמ"ש בסש"ב, ועם שעמידתה שם היתה ע"ד עבודת המלאכי' דכתי' בהם שרפים עומדי' מ"מ הרי עמידת המלאכי' היא ג"כ בחי' גבוה מאד רק שנק' בשם עמידה שעומדי' במדרגה אחת, אבל מ"מ יש מלאכי' שאומרים פעם שלישי קדוש משי"ב, שנמצא ע"י אמירת קדוש פ"א

עומדי' שני אלפים שנה בבחי' ביטול, ואח"כ אומרי' פ"ב קדוש, וכעת בשני אלפי' שנה האחרוני' הם עומדי' בבחי' הביטול מאמירת הקדוש דפ"ג שזהו ביטול נפלא, וכ"ש הנשמות שהם מפנימיות הכלים כנודע ודאי עמידתם קודם התלבשותם בגוף הי' ג"כ בערך היותר נעלה גם ממלאכי', ולמה היתה כזאת מלפניו ית' שתרד הנפש בגוף כו', אלא ע"כ צ"ל שענין ירידת נה"א בגוף הוא בכדי לברר את הנה"ב, והנה"ב לאחר הבירור גבה' מעלתו מבחי' נה"א, וצ"ל מהו מעלתו כ"כ, הנה ארז"ל כברייתו של עולם ברישא חשוכא והדר נהורא, פי' ברישא חשוכא ששרש החשך הוא הגבה מבחי' נהורא, והיינו כי שרש הנה"ב הוא מבחי' בהמה רבה רק שנפלה למטה, וביאור הענין, הנה שרש הנה"ב הוא מעולם התהו, ושרש נה"א הוא מעולם התיקון, והנה תהו קדמה לתיקון רק שנפלה בשבירה כו'.

ולהבין ענין תהו ותיקון, הנה ידוע שבעולם התהו הי' ריבוי האור ומיעוט הכלי' ועולם התיקון הוא מיעוט האור וריבוי הכלי', ופי' ריבוי האור דתהו ומיעוט האור דתיקון אינו שאור זה גופא נתמעט כ"א שהאור הוא באופן אחר ואינו בערך כלל האור דתהו כנגד האור דתיקון, ולהבין זה יובן ממשארז"ל בחגיגה די"ב אור שברא הקב"ה ביום ראשון הי' אדם צופה ומביט בו מסוף העולם ועד סופו, ומקשים מהו מסוף העולם ועד סופו, והל"ל מתחלת העולם ועד סופו, אלא שפי' מסוף העולם ועד סופו היינו מסוף עלמא דאתכסיא עד סוף עלמא דאתגליא, ונמצא שהי' יכול להביט באור זה בב' עולמות עלמא דאתכסיא ועלמא דאתגליא, (וצ"ל שפי' מסוף עלמא דאתכסי' מלמטה למעלה שהוא תחלת עלמא דאתכסיא מלמעלמ"ט, ועד סוף עלמא דאתגלי' מלמעלמ"ט שהוא תחלת עלמא דאתגליא מלמטלמ"ע ואז הוי בשני עולמות, דאל"כ מה שתירצו שפי' מסוף העולם היינו מסוף עלמא דאתכסיא, שהוא תחלת עדאת"ג ועד סוף עלמא דאתגליא, א"כ הוא רק בעולם א' לבד היינו בעלמא דאתגליא, אלא ע"כ צ"ל כנ"ל, או י"ל שפי' מסוף העולם ועד סופו היינו מסוף עלמא דאתכסי' מלמעלמ"ט ועד סופו סוף עלמא דאתגלי' ג"כ מלמעלמ"ט, ומ"מ נק' הראי' בשני עולמות מפני שמ"מ רואה גם בעדאתכ"ס אלא שהוא בבחי' סופו כו'), ואיך שיהי' עכ"פ מ"ש באור שנברא ביום ראשון הי' אדם צופה ומביט בו מסוף העולם ועד סופו דהיינו בב' עולמות כנ"ל, ראה שאין העולם כדאי שראה מעשה רשעים דור המבול ודור הפלגה עמדו וגנזו לצדיקים לע"ל, ויש דיעה שהבדילו לעצמו, ואח"כ תחת האור זה שהי' האדם מביט בו מסוף העולם ועד סופו עשה את שני המאורות הגדולים את המאור הגדול לממשלת היום שהוא תחת האור שנברא ביום ראשון. והנה האור דשמש אין ערוך כלל לגבי האור שנברא ביום ראשון דאור זה דשמש אנו רואים בו רק כמו ערך מיל ולא יותר ואינו ערך ודוגמא כלל לבחי' האור שנברא ביום ראשון שהי' האדם מביט בו מסוף העולם ועד סופו, ככה הוא בחי' האור דתהו לגבי האור דתיקון שהאור דתיקון הוא כדוגמת האור דשמש לגבי האור שנברא ביום ראשון שאינו ערך

כלל ולא מיעוט האור לבד, ככה בחי' התיקון שהוא מיעוט האור אינו ערך כלל לגבי האור דתהו שהי' ריבוי האור כו', וסיבת מיעוט הכלי שהי' בעולם התהו הוא מפני שזה כלל שבכ"מ שהוא ריבוי האור הכלי היא קטנה דוקא, וכמו שאנו רואים בגוף האדם שהרגלים הם מחזיקים כמעט חצי הגוף, ואעפ"כ האור המלובש בהם הוא מעט שהוא רק כח ההילוך לבד, אבל בראש שהיא בעצם קטנה ואעפ"כ יש בה כל הכחות רוחני' והשראת השכל הוא במוח הראש דוקא והיינו כנ"ל שבכ"מ שיש רבוי האור בהכרח שיהי' הכלי קטנה, ולכן בהראש שיש בה השראת השכל במוח שבראש וכל הכחות רוחני' ראי' ושמיעה, לכן כלי הראש היא קטנה, וכמו"כ יובן ענין זה ממשנה וגמ' שהמשנה היא קצרה מאד, ואעפ"כ הנה בהמשנה יש בה יותר מהגמ' כי בעלי המשנה היו יותר גדולים מבעלי הגמרא, וכמו שאמר אילפא מי איכא מידי בברייתא דלא פשיטנא לי' ממתניתין, והיינו דוקא שמפני שהמשנה שיש בה רבוי האור, לכן הכלים הם קטנים דוקא, כי אותיות נק' כלים כידוע, וזהו שארז"ל לעולם ישנה אדם לתלמידו בדרך קצרה כו', פי' דרך קצרה שיהי' המועט מחזיק את המרובה, ועפ"ז יובן שבעולם התהו שהי' רבוי האור, לכן מסיבה זו הי' מיעוט הכלי כנ"ל.

והנה שרש הנה"ב הוא מעולם התהו ששם הוא בחי' ריבוי האור ולכן כאשר מבררים הנה"ב ע"ז יבוא ויגיע לבחי' שרש הנה"ב שהוא עולם התהו שלמעלה מעולם התיקון שרש הנה"א, וזהו ימי שנותינו בהם שבעים שנה, פי' ע"י בחי' בהם בחי' בהמה היינו בחי' נה"ב מבררים בחי' שבעים שנה עד שנעשה מבחי' עי"ן שנה בחי' עין לשון ראיה, ע"ד מ"ש לע"ל כי עין בעין יראו כו', וזהו דוקא ע"י הנה"ב כי יתרון האור הוא מתוך החושך דוקא, וזהו מ"ש כי לא יראני האדם וחי, ופי' וחי שאפילו חיות הקדש אינם רואים, כמארז"ל ס"פ נשא ס"פ י"ד, ואעפ"כ א' ר' דוסא שם כי לא יראני האדם וחי בחייהם אינם רואים אבל במיתתם רואים, וא"כ צ"ל מפני מה במיתתם רואים, והיינו מפני כי בחיותם הם מבררים את הנה"ב, ואח"כ בצאת הנפש מן הגוף שהוא אחר גמר הבירור של הנה"ב מתעלה הנפש לשרשה של הנה"ב ולכן במיתתם רואים שיתרון האור הוא מהחשך דוקא, אך עדיין צ"ל הלא חיות הקדש הם ג"כ ממה שנתברר מבחי' התהו כמ"ש מזה במ"א שמהמובחר נתהוה בריאה כו' ומפני מה דרשו רז"ל וחי שגם החיות הנושאות את הכסא אינם רואי' את הכבוד, ומהו מעלת הנה"ב שהיא ג"כ מבחי' פני שור, ומפני מה במיתתם ע"י בירור נה"ב רואי', והחיות שבכללם הוא פני שור אינם רואי' כו'.

אך הענין הוא דהנה הנה"ב הוא ממה שנפל בשה"כ למטה מטה, שזהו הוראה שבשרשו בתהו הוא מבחי' הגבוה יותר, וכמ"ש במ"א ענין המשל ע"ז מאבנים שבראש החומה כשנופלי' מן החומה הם נופלים למטה מטה יותר, והנה"א שהיא חלק אלק' ממעל ירדה להתלבש בגוף ונה"ב בכדי

לבררה ולהעלותה לשרשה בבחי׳ התהו, רק שעליית הנה״ב הוא דרך בחי׳ פני שור הוא בחי׳ הטוב שנתברר מבחי׳ התהו מאז נעשה בחי׳ התיקון, אבל מ״מ עליית הנה״ב היא לשרשה בבחי׳ התהו, ולכן החיות שהם מה שכבר נתבררו אינם רואי׳ כי הם כבר נתבררו, (ומה שיהי׳ בגמר הבירורי׳ עדיין לא הגיע הקץ), אבל הנה״ב הנה בצאת הנפש מן הגוף הנה אז הוא גמר הבירור שלו וכן אז בא לבחי׳ כי עין בעין יראו, שזהו פי׳ במיתתן רואי׳ כ״א לפ״ע ולפ״ע הבירור שלו, ויותר י״ל שקאי על הנה״א שהיא חלק אלק׳ ממעל שלפ״ז יתפרש כפשוטו שאינו דומה בחי׳ נה״א שהוא מבחי׳ אדם בחי׳ כי האדם עץ השדה לבחי׳ הנה״ב כו׳, ולכן* ע״י ירידת נה״א בכדי לברר הנה״ב במיתתן היינו בגמר הבירור חלקו הראוי לו לפ״ע שנותיו שניתנו לו אז רואי׳ פי׳ שבא לבחי׳ כי עין בעין הארה מעין דלעתיד כו׳, אמנם כ״ז הוא דוקא ע״י נפש השכליות והנה״ב שהם מסתירים על אור ה׳ וקדושתו, ומ״מ ע״י בחי׳ אתכפיא ואתהפכא הנה ע״י הבירור שלהם מגיעים לבחי׳ נעלה יותר, והרי זה כמשל מה שנתלבש הראי׳ בשחור שבאין דוקא, דלכאו׳ הי׳ צריך שיתלבש בלובן שבעין, ואנו רואים שנתלבש הראי׳ בשחור שבעין דוקא, וכמארז״ל במד״ר כלום אדם רואה מתוך הלבן אלא מתוך השחור, היינו בחי׳ אישון בת עין דוקא, והיינו מפני כי יתרון האור הוא מתוך החשך דוקא, ע׳ מזה בהגהות לד״ה יסובבנהו יבוננהו, וכמו״כ יובן ענין עליית נה״א ע״י בירור הנה״ב, דהנה יש ב׳ בחי׳ אהבה, הא׳ אהבת בכל נפשך ואהבת בכל מאדך, והנה הנפש קודם התלבשותה בגוף שהי׳ הנה״א באהוי״ר אך הנה כל האהבה הי׳ בבחי׳ אהבת בכל נפשך מחמת שמשיגים החיות שלהם לכן הם בטלים וכמ״ש לאהבה את ה׳ כי הוא חייך, אבל ע״י אהבת בכל מאדך הוא בחי׳ אהבה שבלי גבול ושיעור כלל שמגיע בחי׳ אהבה לעצמיות אוא״ס ב״ה שלמעלה מבחי׳ חכמה ומדות, והרי זה כמו בחי׳ אור שנברא ביום ראשון שהוא בלי גבול לגבי האור השמש אף שבעצם הוא ג״כ גבול, שהרי הי׳ אדם צופה כו׳ שזהו ג״כ הגבלה כו׳, אבל מ״מ לגבי האור דשמש הוא בלי גבול, ככה בחי׳ אהבת בכל מאדך הוא מאד בלי גבול (היינו בחי׳ בלי גבול האדם) שהוא מגיע עי״ז לעצמיות אוא״ס ב״ה וכ״ז הוא ע״י בירור הנה״ב, וזהו ואהבת לשון הבטחה, סופך לבוא לבחי׳ אהבה, דהיינו שסוף הוא שתבררו את הנה״ב ותבואו לבחי׳ אהבת בכל מאדך, וזהו כמ״ש והי׳ אור הלבנה כאור החמה, פי׳ כי עכשיו שמש ומגן ה׳ אלקים כמו שהמגן הוא מסתיר על השמש, ככה בחי׳ שם אלקים מסתיר על שם הוי׳, אבל לע״ל כשיבורר הנה״ב ששרשו משם ב״ן בחי׳ ש׳ אלקים יהי׳ אור הלבנה כאור החמה ולא יסתיר כלל כמו שהחמה בחי׳ שם הוי׳ אינו מסתיר על בחי׳ אור הוי׳ כו׳, וזהו תלכו

ולכן: בגוכי״ק של מאמר זה [כת״י 1029] נרשם כאן בצידי הגליון: וצ״ל שהגם שהנה״ב שרשה מפני שור, מ״מ ע״י ירידת הנה״א בגוף הגשמי לברר הנה״ב עי״ז אחר הבירור במיתתן רואי׳, אבל חיות הקדש שהם מה שכבר נתברר אינם רואים, ועוי״ל שבמיתתם רואים קאי על הנה״א. או י״ל לשרשה של הנה״ב היינו לבחי׳ התהו כו׳.

שהוא בחי' ההילוך באהבת בכל מאדך שהוא בלי גבול למעלה מהגבלת הכלי כו', וכמו שענין ההילוך שיכולים להלוך בלי גבול ומדה, ככה בחי' אהבת בכל מאדך הוא בלי גבול ושיעור שהוא מגיע לעצמות אור א"ס ב"ה.

אך כדי לבוא לבחי' תלכו זהו ע"י בחוקתי בחי' חוקה שבהם חקקתי שמים וארץ בחי' המצות, כי הנה יש מצות שנקראים חוקים שהוא מצוה בלי טעם, כי יש פרטי מצות כמו גזל ורציחה וגניבה שע"פ הטעם ג"כ אינו נכון לעשות כך, אבל יש מצות שהם בחי' חוקים כמו חוקת פרה אדומה או חוקת הפסח שאינו ע"פ הטעם ודעת המושג ולכן כאשר מקיים מצות אלו שהם למעלה מן הטעם ודעת המושג עי"ז הוא בא לבחי' הילוך שהוא בחי' בכל מאדך אהבה שלמעלה מן הטעם ודעת, וזהו אם בחקתי ע"י בחי' בחקתי תבואו לבחי' תלכו כו', ועוי"ל פי' בחוקתי לשון חקיקה ותיבת בחוקתי משמע ב' חקיקות, והיינו חקיקה מבפנים וחקיקה מבחוץ, והיינו שכמו בכלי שכאשר בה חקיקה מבפנים שהוא כלי קיבול אעפ"כ צריכין ליפותה מבחוץ דאל"כ היא עדיין אינו כלי כלל, כך יובן זה למעלה שצריך ב' חקיקות חקיקה מבפנים וחקיקה מבחוץ, והיינו שהחקיקה מבחוץ הוא ענין הנסירה כי הנה כתי' זכר ונקבה בראם, וארז"ל דו פרצופין נבראו, והיינו שאחוריהם היו דבוקים זל"ז, והוא מפני שמאחוריים יוכל להיות יניקה לחיצונים ופעולת הדביקה שלא יהי' יניקה לחיצונים מבחי' אחוריים, וענין הנסירה הי' תיקון אחוריים שאלף שנפרדו אחוריהם זה מזה אעפ"כ לא יהי' יניקה מזה לחיצונים, וזהו ענין פסוד"ז שלשון פסוקי דזמרה הוא מלשון לזמר עריצים כמ"ש רוממות אל בגרונם ע"י שרוממות אל בגרונם עי"ז וחרב פיפיות בידם להפריד הנה"א והנה"ב מן החיצונים והקליפות כו', וזהו החקיקה מבחוץ כו', והחקיקה מבפנים הוא כדי שיהי' בחי' תלכו הילוך מלמטה למעלה. והענין הוא דהנה כתיב ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם בתוכו לא נא' אלא בתוכם בתוך כאו"א מישראל, א"כ צריך להיות בחי' חקיקה בחי' תוך וכלי קיבול שיוכלו לקבל בחי' השראת אוא"ס ב"ה כו', וזהו החקיקה מבפנים, וע"י חקיקה זו תבא לבחי' הילוך, כי הנה כתיב באר חפרוה שרים שענין הבאר הוא שחופרים עד שיוצא מעיין באר מ"ח, וזהו בחי' אהבת בכל מאדך שנמשלה למים חיים שנובעים תמיד מן המעיין בלא הפסק כלל, כך בחי' אהבה זו הוא ג"כ בלא הפסק, כי אהבת בכל נפשך יכול להיות הפסק, והיינו שלאחר ההתבוננות חולף ועובר האהבה, אבל אהבת בכל מאדך היא תמיד ואינו חולף ועובר כו', וזהו אם בחוקתי תלכו שע"י בחקתי בחי' החקיקה תבואו לבחי' תלכו, וגם אם ל' תחנונים ובקשה שבחקתי תלכו.

ואת מצותי תשמרו, פי' שצריך שמירה לאור זה דתלכו, והיינו כי כתיב מהלכים בין העומדים האלה שיש מהלכים, והיינו הנשמות שירדו להתלבש בגוף, ויש בחי' עומדים שהם המלאכים שעומדים תמיד ברום עולם, והנה יש מעלה במהלכים על העומדים כי העומדים הם עומדים תמיד

במדרגה א׳, משא״כ מהלכים הם הולכים מלמטלמ״ע ממדרגה למדרגה, אכן יש מעלה בעומדים שעומדים תמיד ואינם נופלים, וזהו ואת מצותי תשמרו שהוא בחי׳ השמירה שלא יפלו ממדרגתם דרך הילוכם, והשמירה הוא ע״י המצות, והיינו כי המצות הם בחי׳ כלים כמ״ש נר מצוה ותורה אור, והנה פי׳ נר יש בו ב׳ פירושי׳, הא׳ נר קאי על השמן ופתילה שנק׳ בשם נר, והב׳ קאי על הכלי שבו השמן והפתילה, נמצא שתיבת נר כולל השמן והפתילה שבהם נאחז האור עם הכלי אשר בה השמן והפתילה, והמצות נקראים בשם נר להיות שיש בבחי׳ המצות ג״כ כל בחי׳ אלו כי ע״י המצות ממשיכים בחי׳ קדש העליון בחי׳ תענוג כמו שמברכין אשר קדשנו במצותיו, שע״י ממשיכים בחי׳ קדש בחי׳ תענוג, אכן מי הוא הכלי להמשכת תענוג נפלא זה הוא המצוה עצמה, ולכן נקראים המצות בשם אברים דמלכא כמ״ש בזהר דרמ״ח פקודין הם רמ״ח אברים דמלכא כמו שהאבר הוא כלי להשראת אור הנפש, ככה המצות הם כלים לבחי׳ המשכת קדש העליון בחי׳ תענוג עליון, וזהו ואת מצותי תשמרו, שהמצות הם כלים לבחי׳ האור הנמשך ע״י בחי׳ תלכו בחי׳ אהבת בכל מאדך כו׳, וע׳ בד״ה בזאת יבא אהרן בענין לבושי אהרן כה״ג המשוח בשמן המשחה בחי׳ מלמעלמ״ט יעו״ש שהמצות הם כלים לבחי׳ אור האה״ר הבא מלמעלה כו׳, שז״ע הבגדי׳ שעשה משה לאהרן יעו״ש.

ועשיתם אותם. פי׳ עשיה הוא כשעושים ביד ימין, דכשעושים מלאכה ביד שמאל אין המלאכה טובה כ״כ, משא״כ כשעושים המלאכה ביד ימין המלאכה היא טובה, וכמו״כ פי׳ ועשיתם שתעשו המצות יפה דהיינו שתעשו המצוה בחשק ותענוג וליגע היטב בעשיית המצות, דאם עושים המצוה בידים רפות שהוא רק מצות אנשים מלומדה זהו כדמיון שעושים מלאכה ביד שמאל שהמלאכה אינה טובה, אבל כשעושין המצוה ביגיעה וחשק וכמ״ש עבדו את ה׳ בשמחה, תחת אשר לא עבדת את ה׳ אלקיך בשמחה ובטוב לבב, אזי הוא כדמיון המלאכה שעושים ביד ימין שהמלאכה נעשית בטוב כו׳, וכמו״כ יש בחי׳ ימין ושמאל בתורה כמ״ש אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד, ועי״ז נמשך מלמעלה ג״כ בחי׳ ימין שהוא חסד עמוד החסד שהוא עמוד הימין כמ״ש יומם יצוה ה׳ חסדו שהוא בחי׳ יומא דאזיל עם כולא יומין כמ״ש בזהר כו׳.

ואז ונתתי גשמיכם בעתם כו׳. הנה ארז״ל ג׳ מפתחות בידו של הקב״ה שלא מסרן ביד שליח וא׳ מהם מפתח של גשמים, והקשו הכתיב הנותן מטר ע״פ ארץ ושולח מים ע״פ חוצות, וע״כ צריך לחלק בין מטר למים, והיינו כמ״ש בפרדר״א בזמן שישראל עושין רצונו ש״מ הארץ שותה ממי גשמים, וכאשר אין ישראל עושין רצונו ש״מ הארץ שותת ממי אוקיינוס, וצ״ל מהו ההפרש שכשהארץ שותת ממי גשמים או ממי אוקיינוס, כי הנה כתיב יהי רקיע ויהי מבדיל בין מים למים שיש בחי׳ מים שהם מעל לרקיע ויש מים שהם מתחת לרקיע, והיינו שכמו שבבהמ״ק הי׳ פרוכת שהי׳ מבדיל בין קדש

לקדה"ק, כמו"כ יש בחי' רקיע שמבדיל בין קדש לחול, וההפרש שבין המים שמעל לרקיע ובין המים שמתחת לרקיע, כי הנה המים מצמיחים כל מיני תענוג, והנה המים שמעל לרקיע ע"י מצמיח בחי' תענוג רוחני, ומהמים שמתחת לרקיע הוא מקור השפעת כל תענוגי גשמי' תענוגי עוה"ז הגשמי', וזהו אם בחוקתי תלכו כו', ונתתי גשמיכם בעתם שהוא בחי' השפעת הגשמי' יהי' ג"כ מבחי' מים שמעל לרקיע, וזהו כמ"ש כאשר ירד הגשם והשלג מן השמים שהגשם הולך מבחי' מים שמעל השמים, ואז והרוה את הארץ שהוא בחי' רביעה כו', להיות נמשך ברכה בתוס' וריבוי כו', כן יהי' דברי אשר יצא מפי, שפי' דברי הוא בחי' תורה. וצ"ל מהו שייך בחי' גשם לתורה, הנה כמו שהגשם יורד טפין טפין שאם הי' מתערב טפה בטפה הי' יכול להיות מבול כמו שארז"ל בבבא בתרא, כך התורה היא הלכות הלכות, וקובץ על יד ירבה כו', והנה כתיב ודברי אשר שמתי בפיך שע"י דבור התורה ממשיכים בחי' דברי היוצא מפי, והוא כמו שארז"ל כל הקורא בתורה הקב"ה קורא ושונה כנגדו, נמצא שע"י דבור התורה שלמטה ממשיך בחי' הקב"ה קורא ושונה כנגדו, וזהו ונתתי גשמיכם בעתם שקאי על השפעת התורה שנמשלה לגשם כנ"ל.

ועוי"ל בעומק יותר פי' גשם, כי רש"י ז"ל פי' בפסחים דס"ח ע"פ והי' אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהי' שבעתים כאור שבעת הימים, פי' שבעתים הוא ז' פעמים ז' שהוא מ"ט, וא"כ פי' שבעתים כאור שבעת הימים הוא מ"ט פעמים ז' שהוא שמ"ג גימט' גשם, והיינו שפי' ונתתי גשמיכם בעתם שיהי' גילוי בחי' כמו לע"ל שבעתים כאור שבעת הימים, ואפ"ל שקאי על התורה ג"כ, כי הנה ארז"ל כל אור האמור באיוב* בירידת גשמים הכתוב מדבר, והקשו בספרי' מהו שייך אור לגשם, ותירצו כי האור כאשר יורד למטה ומתגשם נקרא בשם גשם והיינו בחי' התורה כי התורה היא חכמתו ורצונו ית' רק שנתלבשה בדברים גשמי', והרי זה בבחי' האור שנתגשם, ולכן נק' בשם גשם, וא"כ פי' ונתתי גשמיכם בעתם שלפי פי' הב' קאי על האור שיאיר לע"ל שיהי' שבעתים כאור שבעת הימים ישנו מעין זה בתורה כי האור שנברא ביום ראשון גנוז לצדיקים לע"ל, והיכן גנוז בתורה, וא"כ ע"י לימוד התורה מאיר מבחי' אור זה שהוא בחי' אור הגנוז שבתורה כו'.

ונתנה הארץ יבולה ועץ השדה יתן פריו. הנה ארז"ל במד"ר בראשית פי"ב ששה דברים חסרו אחר אכילת עץ הדעת, ושנים מהם הם פרי הארץ ופירות האילן, והנה ארז"ל בפסח על התבואה בעצרת על פירות האילן, והנה פי' תבואה קאי על שעורים, כי חטה יש דיעה בגמ' שהוא מין אילן, כמשארז"ל אילן שאכל אדה"ר חטה היתה, וע"פ קבלה פרי האדמה

באיוב: תוקן ע"פ גוכי"ק. ובכת"י הר"ש סופר: באליהו. [ראה ב"ר פכ"ו]. ובגוכי"ק אדמו"ר מהר"ש 1029 (קיא, א, בהביאור על מאמר זה) הי' רשום: כל האמור באיוב בגשם. ואחרי זה תיקן בגוכי"ק: באליהו בירידת גשמים. וראה סה"מ תרל"ח ע' קס הע' 1057.

ופרי האילן הם מלאכים ונשמות, שהמלאכים נקראים פרי האדמה, וזהו שפרי האדמה נקראים שעורים כנ"ל, ששעורה הוא מאכל בהמה, בהמה שלמעלה הם המלאכים פני ארי' פני שור שבמרכבה ופרי האילן הם הנשמות כי האדם עץ השדה, וקאי על האדם העליון שנמשל לעץ השדה, ופרי האילן הם הנשמות שמאדם העליון כו', והנה משה כששלח את המרגלים אמר להם שיראו היש בה עץ אם אין, ופי' הרמ"ז שצוה להם לראות אם מקבלת הארץ מבחי' יש או מבחי' אין, שאין הוא הגבה יותר למעלה מבחי' יש, וזהו כמ"ש מאין יבא עזרי, פי' שמבחי' אין יבא עזרי, או כמ"ש אין מחסור ליריאיו שפי' שבחי' האין הוא המחסור ליריאיו, או כמו שארז"ל אין מזל לישראל, שפי' שבחי' האין הוא המזל של ישראל, וזהו ועץ השדה יתן פריו שבחי' פריו דהיינו הפירות כמו שהם נמשכים מבחי' אין, וזהו כמו שארז"ל צדיקים יושבין ועטרותיהן בראשיהן, שפי' הרמ"ז שעטרותם בראשיהם הוא בחי' נשמות חדשות שנמשכין שהם עטרות לנשמות הישנות ואפ"ל כן בגוף ג"כ שכאשר הנשמה היא בגוף יכול להיות שיומשך תוס' בהנשמה כמו שבת שנמשך נשמה יתירה, או כמו הנביא שמתחלה לא הי' נביא ואח"כ נעשה נביא שנמשך תוס' אור בנשמתו, הרי הנשמה שניתוסף נק' בשם עטרה לגבי הנשמה שהי' מקודם, וזהו ועץ השדה יתן פריו בחי' נשמות חדשות מבחי' אין, וכמו"כ הארץ תתן יבולה שבמלאכים יהי' ג"כ תוס' אור יותר שיהי' הביטול [יותר] מכמו עתה, כי עכשיו ארז"ל הושיט הקב"ה אצבעו הקטנה ביניהם ושרפם כו' כמשנ"ת בד"ה כי תבואו אל הארץ שפי' אצבעו הקטנה היינו בחי' ה' קטנה שכאשר נמשך להם יותר מחוק הקצוב נתבטלו ממציאותם לגמרי, אבל ע"י עבודת נש"י מתעלי' המלאכים ג"כ כי ע"י הילוך המהלכי' נש"י בין העומדים הם המלאכי' מתעלים המלאכים ג"כ שיוכלו לקבל יותר מעט מחק הקצוב ולא יתבטלו ממציאותם ע' בד"ה יסובבנהו יבוננהו ובהגהות לשם, וז"ע אכלתי יערי עם דבשי שע"י דבשי ביטול דנש"י בבחי' הילוך דבכל מאדך נאכל גם יערי הוא בחי' יוצ"א ביטול המלאכי' דשרפי' חיות ואופנים. והמלאכי' שנמשלו לעצי היער ג"כ כמ"ש אז ירננו כל עצי היער כו' שעלייתם הוא ע"י שנש"י מתעלים ע"י כו' כמ"ש מזה במ"א כו', וז"ע ונתנה הארץ יבולה כו', וזהו אם בחוקתי אין אם אלא ל' תחנונים שהלואי בחוקתי תלכו שלזה הוא כל ענין ירידת הנשמה בגוף, לכן הבקשה שבחקתי תלכו ע"ד ובחרת בחיים כו', ואם בחקתי אם ל' תנאי שאם בחוקתי היינו בחי' החוקי' והחקיקה אז תלכו פי' שע"י החקיקה נעשה ההילוך היא בחי' אהבת בכל מאדך, ואזי צ"ל ואת מצותי תשמרו בחי' שמירה לאור זה, ועשיתם אותם שיהיו המצות בבחי' עשי' ביד ימין, ואזי ונתתי גשמיכם בעתם בחי' השפעת התורה שמלובש בה אור שבעת הימים, ונתנה הארץ שיהי' תוס' אור במלאכים, ועץ השדה יתן פריו שיהי' הולדת נשמות חדשי' בחי' ועטרותיהם בראשיהם כו'.

בס"ד, שבועות.

שאו את ראש כל עדת בנ"י כו' כל זכר לגולגלותם כו', ויהיו כל הפקודים שש מאות אלף כו'. הנה מספר זה שש מאות אלף ישנו תמיד בישראל כי הם מספר שרשי נשמות הנמצאים בישראל ס' רבוא, ומ"ש יוסף ה' עליכם ככם אלף פעמים זהו ענפים מס"ר שרשי הנשמות הנ"ל, אבל שרשי נשמות אינם כ"א ס' רבוא, והם כנגד ס"ר אותיות התורה, והגם כי לא נמצא בתורה מפורש רק ערך ל"ו רבוא מ"מ בצירוף אותיות אהו"י ובצירוף האותיות היוצאים מהניקוד כמ"ש רש"י ז"ל בכתובות ספ"ו ינחם הוי כאלו נאמר ינאחם ובצירוף אותיות אלו נמצא ס"ר אותיות בתורה, ע' בלק"ת בד"ה את שבתותי תשמרו, וזהו ר"ת ישראל יש ששים רבוא אותיות לתורה שכנגדם יש ס' רבוא נשמות, והם נמצאים תמיד מספר הנ"ל מפני כי הס"ר נשמות היו בד' דגלים, והי' מכוון כמו שלמעלה יש ד' מחנות שכינה, כך בישראל ד' דגלים וגם מספר ס"ר הוא מכוון למספר שלמעלה וצ"ל מהו שייך מספר הנשמות שלמטה למספר המלאכים, וגם הד' דגלים למה היו צריכין בכדי שיהי' מכוון כנ"ל, וע' בזח"ב פ' ויקהל דקצ"ה ע"ב בענין תלת משרייאן בלילה כנגד ג' תפלות ועיין במק"מ ובהרמ"ז שם, גם צ"ל מ"ש במד"ר ע"פ כל זכר לגולגלותם, מהו ענין המספר שציוה השי"ת לספור את בנ"י דוקא, ולא ציוה לספור שאר אוה"ע, משל למלך שהיו לו הרבה גרנות והי' בהן תבן וקש רק גורן א' הי' מחטים וצוה המלך לספור מנין החטים שנמצאים כמה כורין משא"כ התבן והקש מחמת שאינם חשובין אין כדאי למנות אותן, כך אוה"ע נמשלו לתבן וקש כמ"ש והי' בית עשו לקש, אבל ישראל הם חשובין כמ"ש ועמך כולם צדיקים וכתיב כולך יפה רעייתי ומום אין בך, לכן ציוה לספור אותם, ולכאו' צ"ל איך יתכן שכל ישראל הם צדיקים כמ"ש ועמך כולם צדיקים, והלא מצינו בדרז"ל ראה הקב"ה צדיקים שהם מועטים עמד ושתלן בכל דור ודור, ואיך נאמר כאן ועמך כולם צדיקים.

ולהבין כ"ז יובן בהקדם ביאור הפסוק מי יתנך כאח לי יונק שדי אמי אמצאך בחוץ אשקך גם בוז לא יבוזו לי, פי' כאח לי קאי על הצדיקים שנקראים אחים וריעים להקב"ה, כמ"ש למען אחיי וריעיי אדברה נא שלום בך, אך זה הי' למען בית אלקינו דבזמן שבהמ"ק קיים הי' גילוי אלקות, לכן הצדיקים אחים וריעים להקב"ה, אבל בזמן שאין בהמ"ק קיים זהו הבקשה מי יתנך כאח לי. ולהבין ביאור הפסוק מי יתנך כאח לי שקאי על הצדיקים שנקראים אחים וריעים להקב"ה ואח"כ אמצאך בחוץ שקאי על בע"ת, דהנה בנש"י יש בד"כ שני בחי' צדיקים ובע"ת. והנה פעמים מצינו בדרז"ל שבע"ת גדולים מצדיקים כמאמרם ז"ל במקום שבע"ת עומדים אין צד"ג יכולים לעמוד שם, ונמצא כי מדרגות הבע"ת גבוהים מהצדיקים, ופעם ארז"ל במדרש ע"פ נעשה אדם במי נמלך בנשמותיהן של צדיקים, פי' שנמלך בנשמותיהן של צדיקים שבלא גופים אם יהי' בריאת האדם ותרד

הנשמה בגוף א״ל, ולא נמלך בנשמותיהן של בע״ת הרי כי הצדיקים גבוהים מבע״ת, ובאמת הנה כתיב וצדיק יסוד עולם שמעלת הצדיק גבוה מאד שהצדיק דוקא הוא היסוד שהעולם עומד ולא הבע״ת ומדוע במקום שבע״ת עומדים צ״ג אין יכולים לעמוד. ולהבין כ״ז, הנה באמת שניהם אמת, והיינו כי יש מעלה בצדיקים שאינם בבע״ת, ולכן במי נמלך בנשמותיהן של צדיקים ולא בנשמותיהן של בע״ת, ויש מעלה בנשמתן של בע״ת שאינם בנשמת הצדיקים, וזהו במקום שבע״ת עומדים אין צד״ג יכולים לעמוד שם. ולהבין מעלת הצדיקים על בע״ת ומעלת בע״ת על הצדיקים, צ״ל תחלה מפני מה נקראו הצדיקים בשם צדיק שמה ענין שיקראו למי שמקיים תומ״צ בשם צדיק הלא לשון צדיק הוא לשון זכות, כמו שת״א צדיק, זכאי, והנה לשון זכאי הוא שייך בדין ומשפט וכמו שארז״ל איש פלוני אתה זכאי איש פלוני אתה חייב, אבל מה שייך לשון צדיק על מי שמקיים תומ״צ. אך הענין הוא כי צדיק הוא ע״ש צדקה, והנה כל המצות נקראים בשם צדקה וכמ״ש וצדקה תהי׳ לנו כי נשמור לעשות את כל המצוה כו׳, ולכן האדם שמקיים המצות שנק׳ בשם צדקה נקרא בשם צדיק, אך הנה זה גופא צ״ל מפני מה נקראים המצות בשם צדקה הלא צדקה הוא מצוה בפ״ע שהיא מצות הצדקה לתת לעני די מחסורו, אבל מה שייך כל המצות עד״מ כמו תפילין שמברכין עליהם אקב״ו שנקראים בשם מצוה להיותם נקראים בשם צדקה, אך הענין הוא דהנה ענין הצדקה הוא להחיות רוח שפלים שעני שלית לי׳ מגרמי׳ הרי הוא שפל ונבזה וכאשר נותנים לו מזון ולבוש, אז עי״ז מגביהין אותו מהיותו שפל ונבזה למלאות מחסורו בפרט זה כמו העשיר, ככה למעלה כתיב כה אמר ה׳ רם ונשא מרום וקדוש אשכון את דכא ושפל רוח להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים (בישעי׳ סי׳ מ״ז) והיינו שבחי׳ מה שהוא מרום וקדוש הנה אני אשכון את דכא דוקא, וזהו כמשארז״ל נתאוה הקב״ה להיות לו דירה בתחתונים שזהו להחיות רוח שפלים, כי העולמות הגשמיים שלמטה הם שפלים, כי המלאכים הם עומדים ברום עולם באהוי״ר, והנה האהוי״ר שלהם הוא מפני שמאיר שם בעולמות עליונים גילוי אלקותו ית׳, אבל בעוה״ז הגשמי שהוא בחי׳ חשך והעלם והסתר, לכן כשמאיר גילוי אלקותו ית׳ למטה שזהו בחי׳ דירה בתחתונים נקרא בשם צדקה כמו שהצדקה הוא מה שנותנים לעני מזון ולבוש, ככה בחי׳ הצדקה שלמעלה הוא בחי׳ דירה בתחתונים ולכן נק׳ הקב״ה בשם צדיק מפני שנותן צדקה, וכמו״כ נקראו כל המצות בשם צדקה, כי הנה כתיב ושמרו דרך הוי׳ לעשות צדקה, פי׳ שהמצות נקראים בשם דרך, כמו שהדרך מחבר עיר בעיר שע״י הדרך הולכין מעיר לעיר, כך ע״י המצות ממשיכים דירה בתחתונים שלכן נקראים המצות תר״ך עמודי אור כמו שהעמוד מחבר הגג עם הארץ, ככה המצות הם ממשיכים דירה בתחתונים וד״ל.

(ב) **ולהבין** ענין דירה בתחתונים, שלכאו׳ הוא ירידה גדולה והשפלה לפניו ית׳ שיהי׳ משרה שכינתו בתחתונים. אך הענין יובן

דהנה כתיב מה רבו מעשיך ה' וכתיב מה גדלו מעשיך ה', וצ"ל ב' לשונות אלו מה רבו ומה גדלו, והיינו כי מה רבו קאי על עולמות התחתונים שיש בהם ריבוי הנבראים, שבד"כ יש ד' בחי' דצח"מ ובד"פ יש בכל מין כמו דומם או צומח יש ריבוי נבראים עד אין שיעור, וגם במין א' שמצומח או מחי או כדומה יש ריבוי מדרגות עד אין שיעור, וכמשרז"ל כד קרא תרנגולתא מברכין הנותן לשכוי בינה, וטעם הברכה הוא כמו שהתרנגול קורא בחצות לילה, ככה באצי' הם ה"ג דאימא שמכריזין בחצות לילה שלא יהי' יותר ירידת המל' בבי"ע כ"א תשוב להיות בחי' מקבל שהוא בחי' זנב לאריות כו' כנודע, ובעולם הבריאה הנה גבריאל הוא המכריז ולמטה הוא תרנגול גשמי, הנה כמה ממוצעים צ"ל עד שיהי' מגבריאל בחי' תרנגול גשמי שצ"ל ממוצעים עד אין שיעור והכל הוא בבחי' א' שהוא פרט א' מבחי' החי, וכמו"כ בכל מיני החי ובכל מיני הדומם והצומח והמדבר כו', וזהו מה רבו מעשיך ה' שבחי' מעשיך הם רבים מאד כו' וד"ל, וכתיב מה גדלו מעשיך הוי' שלשון מה גדלו קאי על עולמות עליונים שהם גדולים יותר עד אין שיעור נגד עולמות התחתונים, שהמלאך גבוה מהלך ת"ק שנה, וכמו"כ בחי' עלמין סתימין הם גדולים ולכן נקראים מה גדלו, והנה שניהם הם מעשיך, פי' מעשיך יובן ממ"ש גבי שבת ששת ימים עשה ה' וביום השביעי שבת, ולכאו' צ"ל איך שייך לומר למעלה לשון עשייה ולשון שביתה אח"כ, והענין הוא דהנה בנפש האדם כח המעשה הוא כח היותר אחרון, שהאדם עצמו הוא הנפש השכלית רק שגם בחי' כח המעשה ישנו ג"כ בנפש האדם, והנה יתרון כח המעשה שיש באדם נגד כח המעשה שיש בבהמה שבבהמה יש ג"כ כח המעשה שיכולה לדוש ולחרוש ולזרוע, והיינו מה שבכח המעשה שיש באדם מלובש שכל בזה, משא"כ בבהמה לא נמצא כח השכל בבחי' המעשה שלה, אך הנה השכל שמלובש בכח המעשה שבאדם הוא ירידה והשפלה מאד שיצטרך השכל להתלבש בבחי' המעשה, כמו בעת שהאדם עושה כלי צריך להלביש שכלו בזה איך לצייר הכלי והרי זהו ירידה והשפלה מאד, ואח"כ כאשר נגמר מלאכת הכלי חוזרין המוחין למקורם, ככה הוא בחי' ששת ימים עשה שבריאת כל העולמות הוא מבחי' עשייה שהוא מדרגה היותר אחרונה, ובאמת לא מצאו מדרגה יותר למטה מבחי' עשייה, ובאמת גם זה אין ערוך כו' כי התהוות העולמות מבחי' יותר אחרונה מבחי' כח המעשה שבאדם נגד נפש האדם ומ"ש בראשית ברא אלקי' ות"י בחוכמתא זהו בחי' התלבשות השכל בבחי' המעשה כנ"ל במשל, אבל התהוות כל העולמות הוא מבחי' מעשיך, והוא ירידה והשפלה לפניו ית', אבל בחי' שבת הוא ששבת מלהשפיל א"ע בבחי' המעשה כנ"ל במשל אחר גמר עשיית הכלי כו', נמצא נתבאר שבחי' בריאת העולמות הוא מבחי' מעשה מדרגה היותר אחרונה, וא"כ מ"ש כאן מעשיך במה רבו וכמו"כ במה גדלו א"כ שניהם הם בחי' מעשיך, א"כ אין ירידה והשפלה לפניו ית' ממה שישרה שכינתו בתחתונים יותר ממה שנגלה גילוי אלקותו ית' למעלה כי קמי' ית' כל"ח כל ההתהוות ומצד אוא"ס הסוכ"ע מעלה ומטה שוין, ויכול להיות

גילוי אלקות למטה כמו למעלה, שגם מה שמאיר גילוי אלקותו למעלה הוא ג"כ השפלה לפניו ית', ועפ"י הקבלה הנה מה שנחלק מעלה ומטה הוא מחמת הקו"ח הנמשך כנודע אבל מצד בחי' עיגולים אין הפרש בין מעלה ומטה כלל, וזהו מ"ש איה מקום כבודו שאינו מושג והלא כתיב מכה"כ, ובאמת יכול להיות כן שיהי' גילוי אלקות למטה והמלאכים ישאלו אי' מקום כבודו שאין נמצא שם בחי' גילוי אלקותו ית', ונמצא נתבאר שאין ירידה לפניו ית' יותר ממה שיהי' דירה בתחתונים יותר מכמו שמאיר גילוי אלקותו ית' למעלה וד"ל.

ומעתה צ"ל מפני מה דוקא נתאוה הקב"ה שיהי' לו דירה בתחתונים דוקא, ולא נתאוה שיהי' גילוי אלקותו ית' למעלה מאחר שעולמות עליונים ג"כ הם מבחי' עשייה כנ"ל ולמה נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים דוקא. אך הענין הוא דהנה יש יתרון המעלה בעולמות שלמטה, משא"כ בעולמות עליונים, והיינו מה שלמטה נמצא ענין אתהפכא מחשוכא לנהורא, משא"כ למעלה הנה ארז"ל שהשיב למלאכים שביקשו התורה כלום יצה"ר יש ביניכם, והנה היתרון אור הוא מהחשך דוקא, שע"י בירור היצה"ר עי"ז הוא דירה בתחתונים למטה דוקא, וכ"ז הוא ע"י המצות כנ"ל שע"י המצות ממשיכים דירה בתחתונים, והנה המצות נתלבשו בג' בחי' מחדו"מ, שיש מצות שהם תלוים במח' ויש* מצות שהם תלוי' בדיבור ויש מצות שהם תלוים במעשה, ובד"פ יש בכל מצוה מחדו"מ שעשיית המצוה הוא בחי' מעשה המצוה והברכה שמברכין אק"ב הוא בחי' דיבור של המצוה והכוונה של המצוה הוא בחי' מחשבה של המצוה כי הכוונה הוא בהמח' כו', וזהו בחי' מחדו"מ בהמצוה עצמה והוא כדי שיהי' דירה לו ית' בעולמות בי"ע שהם מחדו"מ, ובד"כ הנה ענין התפלה הוא בחי' כוונת המצות כי התפלה היא רעו"ד בחי' רצון והיא ההקדמה לבחי' המצוה דאם עושין המצוה ברצון וחשק הנה פעולת המצוה שהוא ממשיך דירה בתחתונים, וזהו שנקראים המצות בשם דרך ה' כמ"ש ושמרו דרך הוי' לעשות צדקה ומשפט, פי' שהם דרך שם הוי' כמו שבשם הוי' יש ד' אותיות יו"ד ה"א וא"ו ה"א, כך בבחי' המצוה יש ד' בחי' שהוא מחדו"מ שבעשיית המצוה עצמה ובחי' התפלה שהיא בד"כ בחי' מח' כוונה של המצות כו' שבחי' מחדו"מ שבמצוה עצמה הוא בחי' ה' ו' ה' והתפלה היא בחי' יו"ד כנ"ל וד"ל.

וזהו כי לא מחשבותי מחשבותיכם ולא דרכיכם דרכי, אימתי מחשבותי לא מחשבותיכם כשלא דרכיכם דרכי אבל כשדרכיכם דרכי מחשבותיכם מחשבותי, והיינו כשדרכיכם דרכי כשאתם מקיימים המצות שנקראים דרך הוי' אז מחשבותיכם מחשבותי, שנעשה יחוד מח' במח' שלמעלה ע"י התורה

ויש מצות שהם תלוי' בדיבור: נוסף ע"פ גוכי"ק. ובכת"י הר"ש סופר ליתא.

כשמקשר דעתו ומחשבותיו בתורה, וכן דבור בדבור ג"כ ע"י התורה שע"י שמדבר ד"ת עי"ז ממשיך ודברי אשר שמתי בפיך כו', ומעשה במעשה זהו ע"י מעשה המצות. ולהבין ענין דירה בתחתונים יובן מעט ממה שארז"ל באדר"נ ובזהר פ' תולדות שהאדם הוא עולם קטן כי כמו שבאדם יש רמ"ח אברים ושס"ה גידים ושערות ובהכלל כל בחי' האלו ביחד אזי הוא אדם, כך בעולם יש ברואים קטנים ויש ברואים גבוהים מהם וכל הברואים אלו ביחד הוא עולם, והעולם הוא גוף גדול כך בחי' התורה הוא ג"כ בחי' אדם שבתורה נתבאר ענין המצות, ויש רמ"ח מ"ע ושס"ה ל"ת והלכות שבתורה הן בחי' גימין ושערות, והנה התורה היא מבחי' אדם העליון שהוא מ"ש ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה הוא מראה דמות כבוד הוי' שבחי' שם הוי' מאיר בבחי' אדם שעל הכסא, והנה התורה היא חכמתו ורצונו ית', ולכן כשהאדם לומד תורה שהוא בחי' אדם הוא ממשיך בחי' אדם שעל הכסא שהתורה היא מבחי' אדם שעל הכסא וממשיכים זה בעולם שהעולם הוא ג"כ בחי' אדם, וזהו דירה בתחתונים שממשיכי' בחי' אדם שעל הכסא בעולם כו', וזהו מי יתנך כאח לי שקאי על הצדיקים שנקראים אחים וריעים להקב"ה לפי שהם ממשיכים בחי' דירה בתחתונים ואז הם אחים וריעים להקב"ה ע"ד מ"ש מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד, שפי' אחים לשון איחוי וחיבור ככה כשמאיר בחי' דירה בתחתונים הוא בחי' אחיי וריעיי שבת אחים גם יחד כו', אך כ"ז הי' בזמן שבהמ"ק הי' קיים שזהו מ"ש אח"כ למען בית אלקינו שאז הי' מאיר גילוי אלקות בבהמ"ק כמ"ש ושכנתי בתוכם בתוכו לא נאמר אלא בתוכם בתוך נש"י, והיינו שנש"י ע"י קיום תומ"צ ממשיכים השראת אוא"ס ב"ה בביהמק"ד* ובבית ראשון הי' גילוי אלקות יותר ובב"ש הי' פחות מעט, אבל עכשיו בזמן הגלות הבקשה הוא מי יתנך כאח לי כו'.

יונק שדי אמי, פי כמו למשל בכ"ד חדשי היניקה, ההגדלה הוא אינו בערך יותר מכמו אח"כ, ככה ע"י תושבע"פ נעשה ההגדלה במדות עליונות כי פי' מי יתנך כאח לי קאי על תושב"כ ויונק שדי אמי קאי על תושבע"פ שע"י תושבע"פ נעשה הגדלה במדות עליונות כו' וד"ל.

אמצאך בחוץ אשקך, קאי על בע"ת. ולהבין ענין הבע"ת, הנה כתי' כימי צאתך מאמ"צ אראנו נפלאות, כי ענין גלות מצרים הי' הקדמה למ"ת כי כדי שיהי' גילוי אלקותו ית' במ"ת הי' צריך שיהי' תחלה גלות מצרים, וכמו"כ ע"י גלות האחרון יהי' גילוי פנימיות התורה, ולכאו' צ"ל למה צריך שיהי' גלות למען שיהי' גילוי אלקות הלא הוא ית' הוא כל יכול ומדוע לא יכול להיות גילוי אלקותו גם בלא גלות ומפני מה הי' צ"ל גלות

בביהמק"ד: נוסף מגוכי"ק.

קודם מ"ת דוקא, אך הענין הוא דהנה כתיב ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא פי'* ביום ההוא קאי על זמן הגלות, ובזמן הגלות הסתר אסתיר פני (דהנה מצינו בלשון הנביאים שפעם אמרו לשון הוי בה"א ופעם אמרו לשון אוי באלף ושניהם פירושם שוה רק ההפרש בין ה"א לא', הענין הוא שאותיות וא"ו יו"ד שבתיבות הוי אוי הם כמו גימל כי תמונת הגימל הוא כמו וא"ו רק שלמטה יש יו"ד שתלוי בוא"ו וגימל הוא גמול דלים כמארז"ל בשבת פ' הבונה, והיינו שזהו ענין ההשפעה שנמשך ביסוד למל' שזה"ע דירה בתחתונים כו', ופי' אוי והוי היינו שבזמן הגלות הגימל אינו מאיר והיינו ע"ד מ"ש בזהר קוב"ה בגלותא סליק לעילא ולעילא, רק ההפרש בין אוי להוי שאם סליק לעילא בלבד זהו הוי בה"א שרומז לבינה, ואם סליק לעילא ולעילא דהיינו בכתר ושלזה רומז הא' כנודע שהא' הוא בכתר כו', וזהו ג"כ ההפרש בין אסתיר להסתר שהסתר בה"א זהו כשהעליי' דז"א הוא שעולה בבינה בבחי' עיבור, משא"כ אסתיר רומז כשמתעלה לעילא ולעילא דהיינו בכתר לכן נאמר אסתיר ביום ההוא שגם מבחי' יום ההוא הוא ג"כ מוסתר כו', וזהו פי') מ"ש בזהר קוב"ה בגלותא סליק לעילא ולעילא שהוא הסתלקות בבחי' עצמותו ית' ונק' בשם שינה שהגלות נמשל לשינה כמ"ש ויקץ כישן ה', עורה למה תישן ה', ולכאו' צ"ל הרי כתיב הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל, ובאמת שניהם אמת, דהנה בעצמות אוא"ס ב"ה הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל, אבל בבחי' מה שמאיר במראה אדם הנה בבחי' זו יכול להיות בחי' שינה כו', דהנה באמת זהו שמאיר במראה אדם הוא ירידה והשפלה לפניו ית' שזהו מ"ש ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה הוא מראה דמות כבוד ה', פי' מה שמאיר בבחי' אדם הוא מראה דמות כבוד הוי' שהוא ע"י צמצום דשם הוי' יו"ד צמצום ה' התפשטות וא"ו המשכה ה' אחרונה התפשטות.

והנה בזמן שישראל עושין רש"מ הנה ע"י התומ"צ ממשיכים בחי' דירה בתחתונים, אבל בזמן שאין עושין רש"מ קוב"ה סליק לעילא ולעילא שזהו כמ"ש מרחוק הוי' נראה לי, פי' מאיזה רחוק מבחי' שכתוב למה ה' תעמוד ברחוק, וזהו"ע שסליק לעילא ולעילא אשר מחמת שסליק לעילא ולעילא בעצמיות אוא"ס יכול להיות בבחי' גלות כי מצד המדות הנה כתי' ואוהב את יעקב ואת עשו שנאתי, אבל כשההסתלקות הוא בעצמיות אוא"ס ב"ה הנה שם כחשיכה כאורה שיכולים הכל לקבל אפילו אוה"ע, ולכן משם נמשך הגלות, והנה המכוון מהגלות בכדי שיהי' גילוי בחי' עליונה יותר דהיינו שמסתלק האור לעילא ולעילא, ואח"כ מאיר משם הנה הוא נעלה יותר כו' (וגם כדי שיוכל להתגלות בז"א גילוי מבחי' לעילא ולעילא צ"ל בבחי' עיבור דז"א, ואז יאיר בו האור מבחי' לעילא ולעילא היינו ממקום

פי' ביום ההוא: נוסף מגוכי"ק.

שנתגבר שם ועד נתהי"* שבמל' כו') ולכן כדי שיהי' גילוי מ"ת וירד הוי' על הר סיני הי' צריך שיהי' תחלה גלות מצרים רד"ו שנה שהוא בחי' הסתלקות לעילא ולעילא, ואח"כ משם יהי' הגילוי דמ"ת כו' (וא"כ פי' כימי צאתך מאמ"צ אראנו נפלאות שע"י גלות האחרון יהי' גילוי אלקות בחי' פנימיות התורה. והענין הוא כי הנה בפי' לעילא ולעילא יש ד' פירושים, הא' כמ"ש במק"מ לעילא בינה ולעילא חכמה, ב' כמדומה לי שפי' הרמ"ז לעילא חכמה ולעילא כתר והיינו בחי' א"א, ובכ"ד נתבאר לעילא אריך ולעילא ע"ק, ופי' הד' לעילא ע"י ולעילא מל' דא"ס, וא"כ י"ל שאריכות הגלות האחרון הוא בכדי שיתגלה מבחי' מל' דא"ס ששם למעלה אפילו מבחי' סדר זמנים לכן העיבור בזמן הוא אריכות גדול כי ז"ת דע"י הם בחי' אור זה"י שעכ"פ שייך סדר זמן, אבל מל' דא"ס אינו שייך גם סדר זמנים כו', ובזה יובן המד"ר אמור פכ"ט ארשב"נ מלמד שהראה הקב"ה ליעקב שרו של בבל ע' עווקין ושל מדי נ"ב ושל יון ק"פ ושל אדום עולה ואיני יודע כמה, באותה שעה נתיירא יעקב אבינו אמר אפשר שאין לזה ירידה, א"ל הקב"ה ואתה אל תירא עבדי יעקב אפילו עולה ויושב אצלי משם אני מורידו שנא' אם תגביהי כו' משם כו', ועיין בד"ה ויחלום והנה סולם כו', והיינו כי לבבל ומדי ויון שראה ירידתם כי גם העיבור בבחי' לעילא ולעילא זה רק עד בחי' ע"י שז"ת דע"י הם בחי' אור זה"י כנ"ל, אבל בחי' אדום עולה ולא יודע כמה שזהו למעלה מסדר זמנים כנ"ל וגם הגילוי שיהי' לע"ל יהי' ג"כ בחי' טעמי תורה כנודע שיש בתורה טנת"א וטעמי תורה לא נתגלו עכשיו ויתגלו לע"ל דוקא כי הם מבחי' גבוה מאד מבחי' שעשוע המלך בעצמותו, וע' במ"א בד"ה תורה צוה שלא נדפס מענין שירה עמי בחי' טעמי תורה ובד"ה ויהי בישורון מענין שיר, ובד"ה אחת שאלתי מענין ישורון, ולכן כימי צאתך מאמ"צ אראנו נפלאות כי כמו כדי שיהי' גילוי מ"ת הי' בהכרח שיהי' גלות רד"ו שנה, כמו"כ בכדי שיהי' גילוי פנימיות התורה דלע"ל בהכרח שיהי' גלות האחרון באריכות הגלות כ"כ דוקא שבלתי העיבור בשהיות הזמן כ"כ א"א להיות הגילוי מבחי' גבוה כזו כו').

אך הנה ע"י מה ממשיכים אותו יתי' כו' זהו מדרגת הבע"ת, כי כמו למשל האב שמתחבא א"ע מהבן הנה המכוון בזה בכדי שיבקשו וימצא אותו, ככה כתיב ובקשתם משם את הוי' אלקיך ומצאת כי תדרשנו בכל לבבך שזה"ע הבע"ת דמשכין לי' בחילא יתיר ע"ז ממשיכים אותו ית' מלעילא לעילא כו', כי הבע"ת הוא בתגבורת יותר מכמו בחי' הצדיקים שזהו כמשל המלאכי' ונשמות שנקראי' המלאכים בשם עומדים והנשמות נקראו מהלכים, פי' עומדים שעומדים תמיד באהוי"ר, אך הנה הם נתהוו באהוי"ר, אמנם הנשמות שירדו למטה בגוף והגוף והנה"ב מסתירים על אור ה' וקדושתו,

---

נתהי"*: כ"ה בכת"י הר"ש סופר [ובגוכי"ק שלפנינו ליתא כל פיסקא זו שבתוך המוסגרים].

ואעפ״כ יש בחי׳ אהוי״ר, הנה אהוי״ר זה של הנשמות הם בחי׳ מהלכים שהוא בחי׳ הילוך בל״ג, ככה בחי׳ הבע״ת נגד הצדיקים כי אף שהצדיקי׳ הם באהוי״ר אבל הם לא היו בחשך כלל, אבל הבע״ת שהי׳ תחלה בחשך ובצאתם מהחשך לאור הנה זה כמשל מי שהי׳ בשבי׳ ויצא לחירות שזהו שמחה נפלאה, משא״כ מי שלא הי׳ בשבי׳ כלל הנה לא יחשב אצלו האור לדבר גדול כלל, כך הם בחי׳ הצדיקים שהם תמיד בקיום התומ״צ אינם מתפעלים כ״כ, אבל הבע״ת מחמת ההיפוך נעשה תגבורת, כי פי׳ בע״ת אינו על עוונות דוקא כ״א מי שהוא בעל עסק הנה בשעה שהוא עוסק במו״מ א״א להיות מקושר לאלקות, ולכן אח״כ כשפונה מעסקיו וקורא ק״ש הנה הוא קורא ק״ש במס״נ ממש, ועי״ז ממשיך מבחי׳ לעילא ולעילא כו׳, וזהו במקום שבע״ת עומדים אין צד״ג יכולים לעמוד שם, כי הצדיקים ע״י תומ״צ שלהם ממשיכים מבחי׳ אדם, אך הנה כ״ז כשמאיר אוא״ס ב״ה בבחי׳ אדם אז הצדיקים ממשיכים מבחי׳ מראה אדם למטה אבל בגלותא שסליק לעילא ולעילא פי׳ לעילא הוא כשאינו מאיר למטה בבי״ע אבל מאיר בבחי׳ מראה אדם למעלה, אבל לעילא ולעילא הוא כשאינו מאיר גם במראה אדם אז א״א לצדיקים להמשיך כ״א בע״ת הם ממשיכים זה ע״י בחי׳ התשובה שהוא בחילא יתיר, וזהו בע״ת הוא שלום לרחוק ולקרוב, לרחוק שנעשה קרוב שמבחי׳ רחוק שכתי׳ אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני יהי׳ מאיר למטה כמ״ש כי הנני מושיעך מרחוק כו׳, וזהו אין ישראל נגאלין אלא בתשובה דוקא, ואעפ״כ בע״ת בלא צדיקים ג״כ אינו טוב כי הן אמת שבע״ת ממשיכים מבחי׳ לעילא ולעילא אבל ההמשכה נשאר למעלה באצי׳ בבחי׳ מראה אדם וכדי שיהי׳ נמשך מבחי׳ מראה אדם למטה זהו ע״י מדרגת הצדיקים דוקא.

וזהו מי יתנך כאח לי שהוא בחי׳ צדיקים ואמצאך בחוץ בחי׳ בע״ת, עי״ז גם בוז לא יבוזו לו שלא יהי׳ יניקה לחיצונים בחי׳ גלות כי יניקת החיצונים יכול להיות משני מקומות דהיינו או ממקום גבוה מאד ששם כחשיכה כאורה או מתחתית המדרגות, וכשיש ב׳ הבחי׳ צדיקים ובע״ת הנה פעולת הבע״ת הוא שממשיכים מלעילא ולעילא ששם כחשיכה כאורה להיות נמשך ג״כ בבחי׳ מראה אדם, והצדיקים ממשיכים דירה בתחתונים א״כ* ממילא לא יהי׳ יניקה לחיצונים, וזהו לא יבוזו לו, וזהו כמ״ש ותשובה ותפלה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה, פי׳ תשובה הוא בחי׳ בע״ת וצדקה הוא בחי׳ צדיקים, ותפלה הוא בחי׳ כוונת המצות כנ״ל עי״ז מעבירין את רוע הגזירה בחי׳ הגלות, ועפ״י הקבלה הנה תשובה הוא בחי׳ בינה וצדיק הוא בחי׳ יסוד וא״כ תשובה גבוה מבחי׳ יסוד כי בינה הוא גבוה מבחי׳ יסוד, ואעפ״כ הנה יוסף הי׳ יתום מאמו, והיינו כי יוסף הוא בחי׳ יסוד ויסוד אינו מקבל מבחי׳ בינה כי בינה עד הוד אתפשטת, אכן הנה איתא בזהר שבן

א״כ: תוקן ע״פ גוכי״ק. ובכת״י הר״ש סופר במקום תיבה זו: בחי׳ א״ס.

מסט' דאבא קאתי והיינו שיסוד מקבל מחכמה, לכן יש כח ביסוד בחי' צדיק להמשיך דירה בתחתונים למטה כו', וזהו שארז"ל במדות פ"ג משנה א' והיסוד הי' מהלך ע"פ כל הצפון ועל פני כל המערב ואוכל בדרום אמה א' ובמזרח אמה א', והק' בגמרא מפני מה לא הי' כל היסוד גם בדופן מזרח ודרום, ותירצו כי המזבח הי' בנוי בחלקו של בנימין ורצועה היתה מהלכת מחלקו של יהודה ונכנסת בחלקו של בנימין ודופן המזרח והדרום של המזבח הי' עומד על חלקו של יהודה לכן לא הי' יסוד על הדפנות אלו, והקשו בזהר הלא יהודה הוא גבוה מכל השבטים כמ"ש יהודה אתה יודוך אחיך, ותירצו לפי שבנימין הי' צדיק והמזבח א"א לבנות כ"א בחלקו של בנימין שהי' צדיק ולא בחלקו של יהודה לפי שעשרת השבטים היו בחטא שמכרו את יוסף ואף שעשו תשובה אעפ"כ אין יסוד* המזבח יכול לעמוד בחלק של בע"ת כ"א בחלקו של בנימין שהי' צדיק כו', לכן לא הי' יסוד בחלקו של יהודה, א"כ יש מעלה בצדיק יותר מבע"ת והיינו לפי שאש שלמעלה יורד ואוכל את הקרבנות שהוא בחי' ירידה למטה דירה בתחתונים וזהו שייך לבחי' צדיק דוקא.

אנהגך אביאך אל בית אמי תלמדני, פי' שע"י התשובה ממשיכים בחי' לעילא ולעילא וזהו ההמשכה בבחי' תורה כי מדריגת הצדיק הוא להמשיך בחי' דירה בתחתונים ע"י קיום המצות ולימוד התורה, אמנם ע"י בחי' הבע"ת ממשיכים אוא"ס ב"ה מלעילא לעילא בתורה, וזהו אמצאך בחוץ חכו' בחי' בע"ת כו' אנהגך אביאך אל בית אמי בחי' התורה תלמדני פי' שאתה גופא תלמדני, שזהו כמ"ש וכל בניך למודי הוי' שהוא ית' בעצמו יהי' המלמד, משא"כ עכשיו בחי' צדיקים הם לומדים התורה, וזהו ההפרש בין גלות מצרים רד"ו שנה בכדי שיהי' אח"כ גילוי התורה, אך הנה רק אנכי ולא יהי' לך מפי הגבורה שמענום, אבל כל התורה למדו מפי משה, אבל לע"ל ע"י גלות האחרון יהי' גילוי פנימיות התורה ויהיו לומדים מפי הקב"ה עצמו וזהו תלמדני ע"ד וכל בניך למודי הוי' כו', והלימוד יהי' בחי' היראה כמ"ש למען תלמדו ליראה וכתיב כל המצוה כו' ליראה שהלימוד דלע"ל שתלמדני הוא ליראה, והיינו בחי' יראה עילאה וזהו ועמך כולם צדיקים שאף שיש צדיקים פרטים שממשיכים דירה בתחתונים, אך הנה בד"כ כאו"א מישראל מקיים המצות שבהם וע"י ממשיך בחי' דירה בתחתונים, ובזה לא יוקשה על המד"ר הנ"ל מפני מה נקראו כל ישראל בשם צדיקים, והיינו מטעם לפי שכאו"א מישראל מקיים תומ"צ, ובד"פ יש בכאו"א מישראל בחי' צדיק וגם בחי' בע"ת, כי הנה בנפש האדם יש ב' נפשות נה"א ונה"ב, והנה הנה"א הוא בחי' צדיק שהוא חלק אלוה ממעל וארז"ל משביעי' אותו תהי צדיק, פי' שנותנים לה כח שאף לאחר ירידתה בגוף תהי' בבחי' צדיק,

---

יסוד: נוסף ע"פ גוכי"ק. ובכת"י הר"ש סופר ליתא.

והנה״ב היא בחי׳ תשובה כי הנה״ב היא משבה״כ שנפלו מעולם התהו, וענין התשובה הוא כמ״ש והרוח תשוב אל האלקי׳ אשר נתנה, א״כ ע״י בירור הנה״ב מתעלה לשרשה הראשון בעולם התהו, א״כ זהו בחי׳ תשובה, ולכן האדם שהוא המברר הנה״ב נקרא ג״כ בע״ת, וזהו בחי׳ צדיק ובע״ת בפרט בכאו״א מישראל.

ועוי״ל ענין צדיק ובע״ת שיש בכאו״א מישראל ע״פ מה שתירצו בזהר על קושיא שהקשו על הפסוק ועמך כולם צדיקים, איך יתכן שיהיו כל ישראל צדיקים, והתירוץ הוא דמאן דמקיים ברית אקרי צדיק וכל ישראל נמולים הם א״כ כולם צדיקים וגם יש בהם בחי׳ בע״ת שהוא על שאר עבירות שאף שיש בהן שעושין שאר עבירות אך שהוא נימול אעפ״כ נק׳ צדיק על מה שמקיים מצות מילה לפ״ד הזהר הנ״ל, וא״כ כשעושה תשובה על שארי עבירות הם צדיקים מחמת מצות מילה ובע״ת על שארי עבירות.

וזהו ויהיו כל הפקודים שש מאות כו׳, וצ״ל מפני מה המספר ס׳ רבוא דוקא, אך הנה יובן בהקדים מפני מה היו צריכין לילך בד׳ דגלים היינו כדי להיות דומים למלאכים שיש ד׳ מחנות שכינה, אך גם זה צ״ל מפני מה צריכים להיות דומים למלאכים, והענין הוא דהנה עבודת המלאכים באהוי״ר נמשך מחמת השגתם באוא״ס, לכן הם רוצים להמשיך אותו ית׳ שזהו מ״ש ברוך כבוד הוי׳ ממקומו, וכמו״כ נש״י ממשיכים בחי׳ דירה בתחתונים לכן צריכים שיהי׳ ד׳ דגלים כמו ד׳ מחנות שכינה וגם* מספר ס״ר דוקא לפי שכל המשכה הנמשכת מאוא״ס ב״ה הוא וא״ו שזהו בחי׳ הקו״ח כנודע וההמשכה הוא בבחי׳ ה׳ בהבראם בה׳ זעירא, אך כדי שיומשך הוא״ו של שם הוי׳ צריך שיהי׳ כלול מיו״ד ה״א של הוי׳ ואופן ההתכללות הוא כשהוא״ו כלול מיו״ד ה׳ פעמים הוא מספר ס״ר, דהנה כשהוא״ו כלול מיו״ד פ״א הוא מספר ששים וכשכלול פעם שני מיו״ד הוא שש מאות וכשכלול פעם שלישי מיו״ד הוא מספר שש אלף וכשכלול פעם ד׳ מיו״ד הוא מספר שש רבוא וכשכלול פעם ה׳ מיו״ד הוא מספר ששים רבוא, ולכן כדי שיהי׳ גילוי מ״ת היו צריכין שיהיו ישראל ס״ר דוקא להמשיך גילוי אלקות שהוא בחי׳ וא״ו, אך כדי שיומשך בחי׳ הוא״ו צריך שיהי׳ כלול מיו״ד ה״א כנ״ל וזהו ס׳ רבוא ועי״ז הי׳ אח״כ וירד ה׳ על הר סיני כו׳, ולכן קורין בכל שנה פ׳ דגלים קודם שבועות שהוא זמן מ״ת, כי כדי שיהי׳ גילוי אנכי הוי׳ אלקיך זהו ע״י שהיו ס׳ רבוא דוקא כנ״ל וד״ל. וזהו מי יתנך כאח לי פי׳ מי גימט׳ חמשים, והיינו מ״ט ימי העומר וחג השבועות בחי׳ יום החמשים שהם נש״ב ואז יהי׳ יתנך כאח לי לשון למען אחיי וריעיי ע״ד הכתוב מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד כנ״ל וד״ל.

וגם: תוקן ע״פ גוכי״ק. ובכת״י הר״ש סופר: נגד.

ופירוש מי יתנך, הנה ארז"ל אין התורה מתקיימת אלא במי שממית א"ע עליה, ופי' בע"ח מי שממית א"ע עליה הוא שבחי' מי עצמו ממית עצמו על התורה כי התורה הוא בחי' ז"א דאצי' כשר פסול כו', ובחי' מי הוא בחי' בינה הוא ממית עצמו בכדי שיהי' גילוי בחי' ז"א, והיינו כמשארז"ל ירכותיה מצטננות בשעת לידה כו', וכמאמרם ז"ל צ"ט חלקים הנפש מסתלק מהגוף וחלק א' ממאה נשאר בגוף וכמו"כ יובן למעלה שבחי' מי הוא בינה אם הבנים ממית עצמו בכדי שיהי' לידת ז"א בחי' התורה, וענין ירכותיה מצטננים פי' שנה"י דאימא מתבטלים למען לידת ז"א.

ולהבין זה בלשון החסידות הנה בחי' מי בחי' בינה הוא מחשבה שהוא לשון השגה והבנה שפי' מי הוא דקיימא לשאלה, מי הוא זה, והיינו מפני שמושג כו' לכן קיימא לשאלה ובחי' ז"א בחי' תורה הוא קול ודבור שלימוד התורה צ"ל בקול כמשארז"ל אם ערוכה בכל שמורה בעירובין דף למ"ד, ודיבור הוא דבור התורה וכמ"ש דבר אל בנ"י שצ"ל התורה בבחי' דיבור, והנה כמו שאנו רואים כאשר האדם צריך להסביר שכל לזולתו הנה בעת שהוא מסביר לו השכל א"א לו לחשוב עומק השכל כ"א רק שצריך לחשוב השכל שצריך לדבר אבל לא עומק השכל, ככה יובן למעלה שבכדי שיהי' גילוי קול ודבור התורה צ"ל ביטול בחי' מי עומק המח', וזהו ע"כ יעזוב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו שכדי שיהי' השפעת בחי' קול ודבור צ"ל לעזוב את אביו ואת אמו בחי' מחשבה, ולכן משה הי' כבד פה וכבד לשון, והיינו מפני שהי' תמיד בעומק המח' בחי' ביטול כמ"ש ונחנו מ"ה לכן הי' כבד פה בבחי' קול ודבור, כי א"א להיות שניהם בנושא א', וכמו"כ הוא באדם שכאשר מסלק עצמו ממחשבה שבדברים גשמיים ששייך לעולם אז יוכל ללמוד בחי' התורה, וזהו מי יתנך כאח לי, פי' כשהוא בבחי' מי שממית עצמו שמסלק עצמו מכל מחשבה שבעולם והיינו ביטול הרצונות מכל וכל, אז יתנך כאח לי ע"י תומ"צ להמשיך בחי' דירה בתחתונים שאז נקראים אחים וריעים ע"ד מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד כו' וד"ל.

בס"ד.

עיר קטנה ואנשים בה מעט, ואיתא במד"ר קהלת עיר קטנה זה סיני, ואנשים בה מעט אלו ישראל ובא אליה מלך גדול זה ממה"מ הקב"ה, וסיבב אותה ובנה עליה מצודות וחרמים זה רמ"ח מ"ע ושס"ה מל"ת, ומצא

וכמ"ש: תוקן ע"פ גוכי"ק. ובכת"י הר"ש סופר: וכמשארז"ל.

בה איש מסכן וחכם זה משה ומלט הוא את העיר בחכמתו שנא׳ למה ה׳ יחרה אפך בעמך, וצ״ל מהו עיר קטנה זה סיני הלא סיני לא הי׳ עיר כלל כ״א הר, וגם צ״ל מ״ש ומלט הוא את העיר בחכמתו שנא׳ למה הוי׳ יחרה מהו שייך זל״ז, וגם ענין למה הוי׳ יחרה צ״ל ג״כ מה שאל משה למה הלא עשו חטא גדול שעשו את העגל, אך הענין יובן בהקדים משארז״ל קיים אברהם כל התורה כולה עד שלא ניתנה שאמרו ז״ל עליו לשבח שקיים כל התורה עד שלא ניתנה, ופעם ארז״ל במד״ר ע״פ לריח שמניך טובים שמן תורק שמך כל המצות שעשו לפניך האבות ריחות היו, אבל אנו שמן תורק שמך רמ״ח מ״ע ושס״ה מל״ת, משמע שמה שקיימו אינו לשבח והיינו שהם רק בחי׳ ריח כו׳.

אך הענין הוא דהנה כתיב וארא* אל אברהם אל יצחק כו׳ באל שדי ושמי הוי׳ לא נודעתי להם הלא גם באברהם כתי׳ ש׳ הוי׳ כמ״ש ויאמר הוי׳ אל אברם לך לך וכתי׳ וירא* ה׳ אל אברם וכתי׳ וה׳ אמר המכסה אני מאברהם כו׳. אך הענין דהנה כתי׳ ויקרא ה׳ ה׳ שיש שני שמות הוי׳ ופסיק טעמא בגווייהו, וענין הפסיק טעמא נת׳ בזהר שזהו ע״ד מ״ש יהי רקיע ויהי מבדיל בין מים למים, והנה ברקיע נא׳ ב׳ הבדלות כמ״ש יהי רקיע ויהי מבדיל כו׳ ואח״כ ויעש אלקי׳ את הרקיע ויבדל, והיינו שבד״כ יש ב׳ הבדלות, הא׳ היא כמ״ש והבדילה הפרוכת לכם בין הקדש ובין קדה״ק, והשנית היא הפרסא שבין קדש לחול, והגם שבד״פ יש ז׳ הבדלות בד״כ הם ב׳ בין קדש לחול ובין קדש לקדה״ק. ולהבין זה צ״ל פי׳ ל׳ שם הוי׳, דהנה שם אלקים הוא ל׳ דיין ושם אל הוא ל׳ בעל יכולת וש׳ שדי שאמר לעולמו די, אבל ש׳ הוי׳ אין לו פי׳ והיינו כי ש׳ הוי׳ הוא מורה על התהוות כי הוי׳ הוא מקור כל ההויות שכדי שיתהוה יש מאין זהו ע״י ש׳ הוי׳ דוקא כי בחי׳ השתלשלות הוא בחי׳ עילה ועלול, אבל שיתהוה הבריאה יש מאין בראתיו יצרתיו אף עשיתיו זהו ע״י ש׳ הוי׳ דוקא, וזהו היו״ד של ש׳ הוי׳ שהוא בחי׳ צמצום נקודה חדא שכדי שיהי׳ בחי׳ התהוות יש מאין מאתו ית׳ זהו ע״י צמצום דוקא ואח״כ ה׳ בחי׳ התפשטות וא״ו המשכה להיות אח״כ בחי׳ ה׳

וארא: מכאן ואילך הוא מד״ה ששים המה מלכות [בגוכי״ק אדמו״ר מהר״ש בכת״י 1063 הנק׳ „בש״ר״]. וז״ל שם בתחילת הענין: הנה כתיב וידבר אלקי׳ אל משה ויאמר אליו אני ה׳ וארא אל אברהם כו׳ באל שדי ושמי הוי׳ לא נודעתי להם, וצ״ל מהו התירוץ על מה שאמר משה אד׳ למה הרעות לעם הזה כו׳ ובמד״ר ע״פ למה הרעות אמר משה לפני הקב״ה נטלתי ספר בראשית וקראתי בו וראיתי מעשיהם של דור המבול ומדת הדין היתה מעשיהם של דור הפלגה ומדת הדין היתה (ופי׳ המ״כ דין אמת הי׳) אבל העם הזה מה עשו שנשתעבדו כו׳, ובפ׳ וארא כו׳ ההי״ד (קהלת ב׳ י״ב) ופניתי אני לראות חכמה והוללות וסכלות כי מה האדם שיבא אחר המלך את אשר כבר עשהו, הפסוק הזה נא׳ על שלמה ועל משה כו׳ כיצד נא׳ אל משה כו׳ והתחיל לומר אד׳ למה הרעות התחיל לדון לפניו כמ״ש למעלה וע״ז נא׳ שאותו חכ׳ ודעת של משה של הוללות וסכלות הי׳ כי מה האדם שיבוא אחרי המלך להרהר אחר מדותיו של הקב״ה כו׳. ולהבין כ״ז צ״ל תחלה מ״ש וארא אל אברהם כו׳ באל שדי כו׳.

וירא ה׳ אל אברם: בגוכי״ק שם תוקן: וירא אליו ה׳.

אחרונה בהבראם בה' בראם ולכן נמצא בכללות העולם ד' בחי' דצח"מ נגד ד' אותיות דש' הוי', והנה אע"פ ששם הוי' מקור לעולמות אעפ"כ הוא קדוש ומובדל שלא כמו שהנשמה מחי' את הגוף הקב"ה ממלא את העולם שהנשמה מתלבשת בגוף ומתפעלת ממקרי הגוף, אבל ש' הוי' הוא קדוש ומובדל, אבל מ"מ ש' הוי' הוא מקור כל ההויות כו' כנ"ל, וזהו בחי' ש' הוי' דלתתא, אבל בחי' ש' הוי' דלעילא אינו שייך לעולמות כלל שהוא בחי' ש' הוי' כמו שהוא כלול בעצמותו וכמו באדם הנה הדיבור הוא המקור להתגלות לזולתו שיעשה הדבר ההוא וכדי שיוכל לבוא בדיבור צ"ל תחלה במחשבה כו', ועד"ז הוא ענין ש' הוי' דלעילא שהוא כלול בעצמותו, והיינו משארז"ל עד שלא נבה"ע הי' הוא ושמו בלבד שהוא בחי' כשעלה ברצונו להתהוות עי"ז נתהווה, אבל עדיין הוא כלול בעצמותו וזהו הוא* ושמו אחד כו', וזהו ההפרש בין האבות למ"ת שהאבות הגם שנא' בהם ש' הוי', אבל הוא בחי' ש' הוי' שהוא מקור להתהוות העולמות, אבל שמי הוי' שהוא כלול בעצמותו לא נודעתי להם, ולכן נא' נודעתי ולא הודעתי כי ע"פ הדקדוק הי' צ"ל הודעתי ונא' נודעתי לפי שהוא ושמו א' שהוא כמו שהוא כלול בעצמותו, אבל במ"ת נא' לכן אמור לבנ"י אני הוי' בחי' ש' הוי' דלעילא כו', ולהבין מפני מה לא נתראה אל האבות כ"א בש' הוי' דלתתא, הנה כתי' ביעקב עם לבן גרתי ופי' רש"י ותרי"ג מצות שמרתי וכן באברהם ארז"ל קיים אברהם כל התו' כולה עד שלא ניתנה, ולכאו' צ"ל איך קיימו המצות הלא כמו עד"מ תפילין שהיא מצוה גדולה הנה בד' פרשיות הם קדש והי' נא' בהם יצ"מ ומאחר שעדיין לא הי' שעבוד מצרים כלל ואיך קיימו מצות תפילין ועד"ז כל המצות.

אך הנה יובן בהקדים ענין המצות שאנו מקיימין שהם רמ"ח פקודין רמ"ח אברים דמלכא, ופי' ל' אברים הלא אין לו דמות הגוף ולא גוף, והיינו שאברים הם כלים בחי' אדם שכמו שאנו רואים באדם שבד"כ הוא ג' בחי' ראש וגוף ורגל, ראש הוא בחי' מוחין והגוף הוא בחי' חג"ת ורגל בחי' נה"י ובד"פ נחלק לרמ"ח אברים עד"ז יובן למעלה בבחי' אדם כי בצלם אלקי' עשה את האדם שהם ג"כ ג' בחי' חב"ד חג"ת נה"י, ובד"פ הנה ט"ס דז"א טפ"ט עולה פ"א ורת"ס הם רמ"ג וה"ח המגדילים הם רמ"ח וע"י רמ"ח פקודין ממשיכי' בחי' רמ"ח אברין דמלכא והאבות ע"י שהיו תמיד בבחי' מרכבה בבחי' ביטול המשיכו ג"כ בחי' אלו וכמ"ש* והחיות נושאות את הכסא ועל* הכסא דמות כמראה אדם פי'* שע"י הביטול שלהם הם מרכבה לבחי' אדם, אך הנה פי' דמות כמראה אדם שהוא רק דמות כמראה אדם ולא

הוא ושמו אחד: בשוה"ג נרשם בגוכי"ק: הוא הוא [כ"ה בגוכי"ק] ר"ת הוא ושמו אחד.

וכמ"ש והחיות: בגוכי"ק שם תוקן: וכמו שהחיות.

ועל: בגוכי"ק שם: ועל דמות.

פי': בגוכי"ק שם נמחקה תיבה זו.

בחי׳ אדם אבל האבות* הן הן המרכבה עילאה הם מרכבה לבחי׳ אדם העליון ממש ע״י הביטול שלהם במס״נ, וזהו בעשרה נסיונות נתנסה אברהם נגד עשר בחי׳ הנפש שהי׳ בטל בכל עשר בחינותיו ועי״ז המשיך בחי׳ ע״ס דאצי׳ בחי׳ אדם, שאצי׳ אינו כמו בריאה שעולם הבריאה הוא בריאה יש מאין, אבל אצי׳ הוא הפרשת הארה בחי׳ אדם וע״י הביטול בבחי׳ מרכבה המשיכו בחי׳ אצי׳, ובדרך פרט הנה אברהם הי׳ מרכבה למדת החסד ויצחק מדת הגבורה כמ״ש ופחד יצחק ויעקב הי׳ כלול משניהם, וזהו מ״ש כי יעקב בחר לו יה ישראל לסגולתו, פי׳ ישראל לסגולתו כי מה שממשיכים נש״י ע״י המצות הוא בדרך סגולה כמ״ש והייתם לי סגולה כמו שענין הסגולה שאין יודעים איך פועלת פעולתה, כמו״כ ע״י המצות שמניחים תפילין נמשך עי״ז ד׳ מוחין הגם שאינו מובן ולכן נק׳ בשם סגולה, אבל האבות הן הן המרכבה שהיו בטלים אליו ית׳ בבחי׳ עבודה כו׳, וזהו כי יעקב בחר לו י״ה, ויש בזה ב״פ הא׳ שיעקב בחר לו י״ה, והב׳ שי״ה בחר ליעקב כו׳, אך הנה עכ״ז מאחר שעבודת האבות הי׳ מצד בחי׳ הביטול שלהם לבד לכן לא המשיכו כ״א בחי׳ ש׳ הוי׳ שהוא מקור להתהוות כי ביטול הנברא אינו יכול להגיע כ״א לשורש התהוות הנבראי׳, אבל במ״ת ע״י המצות גשמיות המשיכו מבחי׳ ש׳ הוי׳ דלעילא, וזהו מתן תורה שבחי׳ זה הוא בבחי׳ מתנה, וגם כי עשי׳ לעילא שדוקא ע״י עשי׳ גשמי׳ ממשיכי׳ ממקום גבוה יותר וכמ״ש וה׳ פקד את שרה ויעש ה׳ לשרה פי׳ וה׳ פקד וה׳ הוא וב״ד, אבל ויעש ה׳ שהעשי׳ הוא* איהו בלחודוי, וכמו״כ לע״ל נא׳ עדן עין לא ראתה אלקים זולתך יעשה כו׳ יעשה דוקא כי עשי׳ לעילא, וכמו עד״מ באדם הנה העיקר הוא המעשה שהדבור אינו עדיין שלימות הענין, אבל כשעושה איזה דבר הלא דבר הוא, ועד״ז יובן למעלה שע״י עשיית המצות גשמי׳ עי״ז דוקא ממשיכי׳ מבחי׳ ש׳ הוי׳ דלעילא שלמעלה מבחי׳ ש׳ הוי׳ שמקור להתהוות כו׳.

ולהבין כ״ז בתוס׳ ביאור, הנה כתי׳ (תהלים קיג, א) הללוי׳ הללו עבדי ה׳ הללו את ש׳ הוי׳ וכהנה רבות, ופעם נא׳ מי כמוכה כו׳ נורא תהלות כו׳, פי׳ שיריאים להללו, אך הענין הוא דהנה פי׳ ל׳ הלל יש בו ב׳ פירושי׳, הא׳ ל׳ הלל ושבח, והב׳ ל׳ אור מל׳ בהילו נרו על ראשי, וב׳ הפירושי׳ אמת שע״י ההילול והשבח עי״ז ממשיכים האור כמו עד״מ באדם שהוא חכם גדול הנה חכמתו הוא בהעלם וע״י שמשבחים אותו עי״ז יוצא מהעלם אל הגילוי ועד״ז במדות מי שהוא חסדן ורחמן שמדות אלו הם בהעלם אצלו וע״י ההילול ושבח יצא מדותיו מהעלם אל הגילוי, ועד״ז יובן למעלה ג״כ רק כי באדם הנה יש אצלו מדות רק שהם בהעלם, אבל למעלה הנה הוא ית׳ לאו מכל אינון מדות כלל, וזהו מ״ש וידבר אלקי׳ אל משה

האבות: בגוכי״ק שם: האבות ע״י הביטול שלהם הן הן המרכבתא עילאה שהם מרכבה לבחי׳ אדה״ע כו׳.
הוא: בגוכי״ק שם: הוא ע״י בחי׳.

ויאמר אליו אני הוי' שהוי' ואלקי' הם בחי' מדה"ד ומדה"ר, אבל עצמותו לאו מכא"מ איהו כלל וע"י ההילול ושבח שמשבחין אותו מה רב טובך כו' חנון ורחום ה' עי"ז ממשיכים אוא"ס בבחי' מדות כו', וזהו הללוי' הללו עבדי ה' הללו שם הוי' מתחלה הללוי' להמשיך בחי' י"ה ואח"כ הללו ש' הוי' בחי' ו"ה, ופי' עבדי הוי' שההילול ושבח צ"ל בבחי' עבודה, אמנם כ"ז הוא בש' הוי' דסדר השתל', אבל לגבי בחי' ש' הוי' שלמעלה מסדר השתלשלו' עז"נ נורא תהלות לפי שהוא למעלה מסדר השתלשלו', רק בבחי' הודאה יכולים להודות גם לבחי' ש' הוי' דלעילא, וזהו שתיקנו בחנוכה בהלל והודאה, הלל הוא לגבי בחי' ש' הוי' דלתתא והודאה הוא לגבי בחי' ש' הוי' דלעילא, וזהו וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי, פי' הגם שנא' באבות ש' הוי' אבל הנה הוא באל שדי שאמר לעולמו די דהיינו בחי' ש' הוי' שמקור להתהוות הנבראי', אבל שמי הוי' דלעילא שלמעלה מסדר השתלשלו' לא נודעתי להם כ"א במ"ת בקיום המצות גשמי' דוקא ממשיכי' ש' הוי' דלעילא כנ"ל שעשי' לעילא, וזהו מ"ש רז"ל במד"ר ע"פ לריח שמניך טובים שמן תורק שמך כל המצות שעשו לפניך האבות ריחות היו אבל אנו שמן תורק שמך רמ"ח מ"ע ושס"ה מל"ת, פי' שהמצות שעשו האבות ריחות היו כמו שהריח אינו גוף הדבר ולכן באיסורי מאכל ריחא לאו מילתא היא, אבל אנו שמן תורק שמך, פי' ל' תורק הוא ל' דבר המריק שמריקין מכלי אל כלי והיינו שע"י רמ"ח מ"ע ושס"ה ל"ת ממשיכים מבחי' ש' הוי' שהוא כלול בעצמותו כו'.

אך הנה כדי שיוכלו לקבל התורה הי' צ"ל תחלה גלות מצרים דוקא וזהו כמשארז"ל במד"ר ר"פ תצוה הה"ד זית רענן יפה פרי תואר קרא ה' שמך כו' מה הזית הזה עד שהוא באילנו מקרקרין אותו כו' וחובטן כו' וטוחנן כו' ואח"כ נותנין שמנן, כך ישראל באים* או"ה וחובטין וחובשין וכופתין כו' ואח"כ עושים תשובה והקב"ה עונה להם, מנין שנא' ויאנחו בנ"י מן העבודה ויזעקו וכן בצר לך ומצאוך, כי אל רחום ה' אלקיך הוי זית רענן כו', ובזה יובן ג"כ מהו התירוץ וארא כו' על טענת משה למה הרעות כו', דהנה איתא בפע"ח בשער חג המצות שישראל שהיו במצרים היו גלגול דור הפלגה ולכן מפני שחטאו בחומר ובלבנים כמ"ש ותהי להם הלבינה לאבן התיקון שלהם הי' וימררו את חייהם ע"י עבודה בחומר ובלבנים, (וזהו שאמר להם פרעה ותוכן לבנים תתנו שכמה לבנים שעשו בבנין העיר והמגדל דדור הפלגה יעשו ג"כ במצרים לא תגרעו כו'), והנה לכאו' יש להקשות על הפרע"ח משארז"ל בסנהדרין דור הפלגה אין להם חלק לעוה"ב ואין עומדין בדין, וא"כ איך היו ישראל שבמצרים גלגול דור הפלגה, אך הענין הוא דהנה עיקר עוה"ב הוא תח"ה שיהיו נשמות בגופים דוקא וע"ז אמרו דור

באים או"ה: בגוכי"ק הועבר קולמוס ע"ז [ואולי הוא שינוי מחמת הצנזור].

הפלגה אין להם חלק לעוה״ב שלא יקומו בתח״ה אבל נשמתן נתקן במצרים ע״י השעבוד בחומר ובלבנים כו׳.

ולהבין כ״ז, צ״ל שרש ענין חטא דור הפלגה, הנה כתי׳ וירד ה׳ לראות את העיר ואת המגדל אשר בנו בני האדם וארז״ל במד״ר פל״ח א״ר ברכי׳ וכי בני חמרי׳ או גמלי׳ הם אלא בנוי דאדם קדמאה* והיינו שבשרשן היו נשמות גבוהות רק שנפלו בשבירה והתחילו לבנות העיר והמגדל, וזהו ע״ד ארי׳ מפני שבשרשו הוא גבוה לכן כשנפל למטה הוא חי׳ טמאה, וענין העיר והמגדל הנה כתי׳ ותהי להם הלבנה לאבן פי׳ אבן הוא בחי׳ אותיות וכמ״ש בס״י שתי אבנים בונות שתי בתים כו׳ ובהקבץ הרבה אבנים נעשה עיר שהוא בחי׳ עיר אלקינו כללות עולם הדבור שמחי׳ ומהוה כל הנבראי׳, והנה כתי׳ כי מציון תצא תורה ודבר הוי׳ מירושלים, דבר הוי׳ הוא בחי׳ עיר אלקינו עולם הדבור הוא מבחי׳ ירושלים ומציון שהיא פנימיות ירושלים תצא תורה הוא בחי׳ אותיות התורה שהתורה היא תורת הוי׳ שזהו ענין המגדל שהוא בחי׳ מגדל עוז שם הוי׳, וזהו מ״ש גדול הוי׳ ומהולל מאד בעיר אלקינו שבחי׳ הוי׳ ואלקי׳ הוא ענין עיר ומגדל דקדושה וזה״ע חתן וכלה, כלה היא בחי׳ העלאה מלמטלמ״ע, וחתן הוא בחי׳ המשכה מלמעלמ״ט שהם אותיות התורה ואותיות התפלה אתוון נוקבין ואתוון דוכרין.

אך הנה כדי שנוכל לקבל מבחי׳ זו צ״ל בבחי׳ יראה וביטול דוקא כמ״ש את האלקים ירא שכדי לקבל מבחי׳ הוי׳ ואלקי׳ עיר ומגדל דקדושה צ״ל בבחי׳ יראה וביטול דוקא, אמנם הנה דור הפלגה ידעו היטב שההשפעה צ״ל מבחי׳ עיר ומגדל דקדושה ושצ״ל בבחי׳ ביטול דוקא והם לא רצו בהביטול, לזה עשו העיר והמגדל בלעו״ז, וזהו שלום יהי׳ לי כי בשרירות לבי אלך פי׳ הגם כי בשרירות לבי אלך אעפ״כ שלום יהי׳ לי והיינו שרצו להמשיך להם השפעת גשמי׳ ע״י בחי׳ עיר ומגדל דלעו״ז, וזהו ותהי להם הלבינה לאבן, אבן הוא בחי׳ אותיות א׳ ב״ן, פי׳ שא׳ הוא מבחי׳ ש׳ מ״ה שהוא במילוי אלפין שמברר ב״ן שזהו בקדושה והם עשו תמורת אבן זה בחי׳ לבנה שהוא מל׳ דנוגה שהוא ג״כ בחי׳ אותיות המחי׳ בבחי׳ מקיף כמו שמצינו בחי׳ השבעת השמות* שמשביע בשם פ׳ שיהי׳ הדבר כן וקבלה מעשיות ורצו להוסיף חיות בקליפות ולהרוס בנין הקדושה, וזהו ושפחה כי תירש גבירתה ויש בבחי׳ אותיות אלו ג״כ העלאה והמשכה שזהו משארז״ל הרהורי עבירה

קדמאה: בס׳ תרכ״ו כת״י הר״ש סופר נוסף כאן אחר תיבה זו: „(פי׳ באותן ק״ל שנים שפירש אדם היו הנקבות מתחממו׳ מאדם כמ״ש במד״ר פ״כ יעו״ש)״. וכן הי׳ רשום בגוכי״ק [1063], אלא שאח״כ הועבר קולמוס למחיקה ע״ז ונרשם בצד הגליון בגוכי״ק: „אינו כן שהרי הרוחות שנולדו היו רוחות ולא נשמות בגופים כמו שהיו בדור הפלגה, ולכן נמחק״. [והועבר קולמוס גם על רשימה זו בצד הגליון].

השמות: בגוכי״ק שם נוסף בין השיטין: וקבלה מעשית. ונמחקו תיבות אלו להלן בסוף השורה. ואחר תיבת „כן״ נרשם שם: כו׳.

כו' אדם מטמא עצמו מלמטה מעט מטמאין אותו הרבה מלמעלה ולזה גדלה חטאתם עד מאד ויפץ ה' אותם ומשם הפיצם לעוה"ב שלא יקומו בתח"ה, ועד"ז הוא ענין עיר הנדחת שאין להם חלק לעוה"ב, ויש בזה ב' דיעות בגמ'* הא' שעיר הנדחת לא הי' ולא נברא, וא' אמר אני ישבתי על תילה, הגם שנא' כי לא ידח ממנו נדח, אבל עיר הנדחת שעשו כל אנשי העיר הסכם לעבוד* כו' ה"ז כמו ענין חטא דור הפלגה.

והנה תיקון נשמתן של דור הפלגה הי' במצרים ע"י עבודתם בחומר ובלבנים, ובזה נסתלק טענת משה העם הזה מה חטאו שהם היו גלגול דור הפלגה וע"י השעבוד זכו למ"ת כי היו בחי' אבן בוחן וכמ"ש בזהר פ' שלח דקס"ח ע"א במאמר רב מתיבתא אעא דלא שלטא בה נורא מבטשין לי' ואנהר גופא דלא שלטא בי' נהורא דנשמתא יבטשון בי' ויסלק בי' נהורא כו' סט"א בעי למעבד הכי ובטש בחייביא וכל מה דבטש כדין נר רשעים ידעך מחרף ומגדף לכל סטרין לא יכיל לאנהרא כלל כו' ועל דא ה' צדיק יבחן ובטש בי' וכדין נהיר ואתקיף בנהירא יבחן כד"א אבן בוחן, והיינו לפי ששרש הגוף הוא מבחי' התהו שנפל בשבירה וע"י הבירור בבחי' ביטול היש ע"ז נמשך בחי' אורות דתהו, סט"א בעי למעבד הכי ולא יכלית, כי בקדושה דוקא הוא בחי' שמאלו תחת לראשי שע"י בחי' שמאל דוחה מגעת לבחי' ראשי כו', אבל בסט"א לא כן הוא כו'. ועיקר המכוון מהשעבוד הי' להיות בחי' וגם אני שמעתי את נאקת בנ"י שהוא מ"ש ותעל שועתם אל האלקי' מן העבודה ויזעקו כי בצר לך ומצאוך ושבת כו', מן המיצר קראתי יה, כי הנה מים תחתונים בוכין אנן בעינן למהוי קדם מלכא והיינו שהבכי' הוא על* הרקיע המבדיל בין מים למים, וכמו"כ ע"י בכיית נש"י מן העבודה ע"ז הי' במ"ת גילוי בחי' ש' הוי' דלעילא ולא יהי' בחי' פסיק טעמא, כי ע"י הבכיי' מתעורר ר"ר כי יש ב' בחי' רחמים, הא' בחי' רחמים שבסדר השתלשלו' שיש מדה"ד כנגדה וזהו ה' רחום וחנון, אבל יש בחי' ר"ר שלמעלה מבחי' השתלשלו', וזהו חנון ורחום ה' בחי' ברחמיך הרבים לא עשיתם כלה, וע"י הבכי' מתעורר ר"ר להיות גילוי ש' הוי' דלעילא במ"ת וזהו מי בכים ר"ת ברוך כבוד ה' ממקומו, פי' שע"י הבכי' ממשיכי' ש' הוי' ממקומו דוקא, וזהו מ"ש לכן אמור לבנ"י אני הוי' שבמ"ת הי' גילוי ש' הוי' דלעילא ע"י השעבוד שלהם, והנה לע"ל נא' ג"כ בבכי יבאו ובתחנונים אובילם, וצ"ל ענין הבכי' דלעתיד, הנה כתי' כימי צאתך מאמ"צ אראנו נפלאות, כי הנה כתי' ובלילה שירו עמי פי' שירו כי דוד שאמר זמירות היו לי חוקיך א"ל דוד זמירות קרית להו, והיינו כי יש בחי' בתורה שלמעלה מבחי' זמירות שהוא בחי' טעמי תורה, כי באותיות יש ד' בחי' טנת"א שהם

בגמ': בגוכי"ק שם תוקן: בגמ' סנהדרין דע"א הא' שעיר הנדחת לא היתה ולא עתידה להיות וא' אמר כו'.

לעבוד: בגוכי"ק הועבר קולמוס על תיבה זו.

על: בגוכי"ק שם נוסף: ידי [על ידי].

כנגד דצח"מ אותיות הם דוממין ותגין הוא בחי' צומח נקודות הוא בחי' חי וטעמים הוא בחי' מדבר, והנה בתורה הנגלית אינו נמשך הגילוי כ"א מבחי' נת"א שזהו מ"ש ששים המה מלכות כו' הוא בחי' תשבע"פ אינה כ"א מבחי' אותיות התורה כמ"ש רז"ל מ"ט אמר קרא, וגם מבחי' תגין יש ג"כ בתושבע"פ כמ"ש ר"ע הי' דורש על כל קוץ וקוץ תלי תלים של הלכות, וגם מבחי' נקודות כמ"ש רז"ל יש אם למקרא יש אם למסורת*.

[והיינו* לפי ששרש אותיות התורה הוא מבחי' מדות עליונות בחי' חג"ת, דהנה אותיות הם בחי' כלים שע"י נמשך השכל לידי גילוי לזולתו שא"א להשיג השכל בלתי אותיות, ולכך אנו רואים שאף מי שהוא בר שכל גדול אם אין לו אותיות אינו יכול להמשיך השכל לזולתו, לפי שגילוי השכל הוא דוקא ע"י אותיות שהם בחי' כלים, אך הנה כדי שיומשך השכל באותיות זהו ע"י צמצום שתחלה נתצמצם השכל, לפי שעצמיות השכל כמו שהוא אינו יכול להיות נמשך באותיות וכמו למשל יין שהוא בחבית גדולה א"א לשתות ממנו כ"א ע"י שממשיכי' בכלים קטנים שנתצמצם ההשפעה כו' וכך כדי שיומשך השכל באותיות זהו ע"י צמצום ואח"כ התפשטות והמשכה, וזהו ענין שהאותיות הם במדות חג"ת לפי שע"י ג' מדות חג"ת שהוא בחי' צמצום והתפשטות והמשכה עי"ז נמשך השכל באותיות כו' (וע' מענין ג' בחי' חג"ת שהם בחי' ג' ידות שהם צמצום והתפשטות והמשכה בלק"ת בביאור ע"פ נשא את ראש פ"א ופ"ב), אך הנה תגין הם למעלה מאותיות כי תגין הם בבחי' כתרי, אותיות וכשארז"ל ודאשתמש בתגא חלף כל המשתמש בכתרה של תורה, וכן ארז"ל שמצאו משה להקב"ה שקושר כתרים לאותיות והיינו לפי שתגין שרשן מבחי' בינה ות"ת דאימא נעשה כתר לז"א, ונקודות הם בחכ' כי יו"ד שהוא בחי' חכ' הוא בחי' נקודה, ולזה התיבה נשתנה לפי הנקודה כמו למשל אותיות אב אם הוא בנקודת פתח אז הוא פי' אב ואם הוא בנקודה אחרת אז הוא פי' אחר ממש, והיינו לפי שנקודות הם בחכ', והנה השכל הוא מנהיג את המדות ולכך הנקודות הם מוליכים ומנהיגים להאותיות שהם בבחי' מדות, וזהו ענין נקודה בהיכלא שהעיקר הוא בחי' הנקודה שההיכל מתנהג עפ"י הנקודה אך הנה טעמים הם למעלה מבחי' חכ' כי שרש הטעמים הוא בכתר שהוא בחי' תענוג כו' שהתענוג הוא למעלה מבחי' חכ' וכמ"ש אז תתענג על הוי' שהוא למעלה מבחי' שם הוי' שהוא בחכ' וכמ"ש הוי' בחכמה כו' וזהו שאנו רואים למשל באדם כשנופל לו שכל חדש אז הוא מתמלא תענוג ואח"כ כשנתיישן השכל נפסק התענוג והיינו לפי שבעת שנפל לו השכל אז הוא נמשך מבחי' משכיל שהוא מקור השכל ששם השראת התענוג, ולכך בעת נפילת השכל אז נמשך לו התענוג לפי שאז הוא קרוב

למסורת: בגוכי"ק שם נוסף בין השיטין: אבל מבחי' טעמים לא נתגלה בתושבע"פ.

והיינו: בס' תרכ"ו כת"י הר"ש סופר, נרשם כאן: „והיינו כי, חסר. וזהו עיר קטנה כו". ונשלם כאן החסר [עד להלן פיסקא: וזהו עיר קטנה] ע"פ מה שמצאנו השלמת הדרוש בכת"י 1063.

להתענוג אבל אח"כ כשנתיישן השכל אז הוא נתרחק ממקורו ולכך נפסק התענוג, וכמו למשל מים חיים שאינם נק' מ"ח כ"א במעיין שמשם הוא נובע משא"כ אלו המים כשנמשכי' בנהר שאז מתרחקי' ממקורם אינם נקראים מ"ח, נמצא שטעמים הם בכתר, והגם שמבואר במ"א שטעמים הם בחכ' אך הנה שניהם אמת, והיינו כשאומרים שהאותיות הם במל' אז הטעמים הם בחכ' אבל כשאומרים שהאותיות הם במדות שהיא בחי' אותיות התורה שהם למעלה מבחי' אותיות שהם מקור לעולמות בחי' בדבר הוי' שמים נעשו אז הטעמים הם בכתר, והיינו שיש שני בחי' טעם, כי יש טעם הגלוי שבחי' טעם זה הוא בחכ' ויש בחי' טעם הכמוס שהוא ע"ד שארז"ל שתוק כך עלה במחשבה שבחי' טעם זה הוא בכתר, והנה לע"ל יהי' התגלות בחי' טעמי תורה שעתה לא נתגלו ולע"ל יהי' נמשכים בבחי' גילוי, וכדי שיומשכו בבחי' גילוי זהו ע"י בכי' דוקא שהוא בחי' התעוררות ר"ר וכמ"ש בחנה ותתפלל חנה על הוי' למעלה מבחי' שם הוי', והיינו לפי שחנה התפללה על הבנים והנה בני חיי ומזוני לאו בזכותא תלי' אלא במזלא תליא שהוא למעלה מבחי' שם הוי' שהוא בחי' חכ' וכמ"ש בזהר אבא יונק ממזלא, וכדי שיומשך מלמעלה מבחי' שם הוי' זהו ע"י בכי' וכמ"ש ותתפלל חנה כו' ובכה תבכה שע"י בכי' עי"ז נמשך מלמעלה מבחי' שם הוי', וזהו ג"כ מ"ש בבכי יבואו שע"י בכי' דוקא יהי' בחי' התגלות טעמי תורה שהוא בחי' תענוג הפשוט ואהי' אצלו שעשועים יום יום שהוא בחי' שעשועים העצמי', וזהו ובלילה שירה עמי דהיינו שע"י הלילה דוקא בחי' בכה תבכה בלילה עי"ז נמשך בחי' שירה עמי בחי' טעמי תורה כו', וזהו כימי צאתך מאמ"צ אראנו נפלאות שהוא בחי' טעמי תורה כו' שיצי"מ הי' דוקא ע"י חומר ולבנים שהוא בחי' בכי' התעוררות ר"ר כך לע"ל ע"י הבכי' אראנו נפלאות שהוא בחי' טעמי תורה הוא ג"כ ע"י בכי' דוקא ובלילה שירה עמי כנ"ל. ובזה יובן מ"ש אחת היא יונתי שכנס"י נק' בחי' אחת שלמעלה מבחי' תורה שהם ששים מלכות, ובמ"א מבואר שהתורה הוא למעלה מישראל, והיינו לפי שאחת היא בחי' כלי לאחד והיינו ע"י שאמרז"ל למסור נפשו באחד, והנה מס"נ הוא למעלה מן הטו"ד שהוא למעלה מבחי' חכ' כי ע"פ טו"ד נאמר לאהבה את הוי' אלקיך כו' כי הוא חייך אך מס"נ הוא למעלה מבחי' חכ' ועי"ז מגיע למעלה ג"כ למעלה מבחי' חכ' שהוא מגיע למעלה בבחי' תענוג הפשוט שהוא בחי' טעמי תורה בחי' שירה כו' שהוא למעלה מבחי' תורה כו' כי שרש התורה הוא מבחי' חכ' כי אורייתא מח"ע נפקת אבל ע"י מס"נ מגיע למעלה מבחי' חכ', וע"י מס"נ נמשך המשכה בבחי' חכ' מלמעלה מן החכ' שהוא בחי' כתר, ולזה כשכנס"י הם בבחי' זו הם למעלה מבחי' התורה כי הם משפיעים וממשיכים בבחי' תורה, ומ"ש ישראל מתקשראן באורייתא זהו נש"י כשהם למטה במדריגה שאינם בבחי' אחת שאין להם בחי' מס"נ אז הם מקבלים מבחי' תורה שהתורה הוא למעלה מהם כי שרש נש"י הם מושרשים בז"א משא"כ התורה היא בחכ' כו', אך כשהם בבחי' אחת שעבודתם בבחי' מס"נ אז הם למעלה מהתורה וזהו ע"ד משארז"ל מט"ט קושר כתרים לקונו מתפילותיהם

של ישראל, והיינו כי תפלה הוא בקשת יהי רצון שיומשך בחי' רצון חדש שלמעלה מן החכ' שאף שחייבה חכמתו יסורין ודינין וכשארז"ל אין יסורים בלא עון אעפי"כ אנו מבקשים יהי רצון שיכבשו רחמיך את כעסך מעלינו, והיינו לפי שהתפלה מגיע למעלה בבחי' כתר שהוא בחי' רדכ"ר ויכול להיות נמשך משם המשכת רצון חדש כו', אך כ"ז הוא כשהתפלה היא בבחי' אחת היא יונתי שהוא בחי' מס"נ עי"ז התפלה מגיע בבחי' כתר ולזה אף שעפ"י התורה צריך להיות בחי' יסורין ודינין אבל ע"י המשכת בחי' כתר עי"ז נמתקו הדינין כו', והנה הגם שמבואר למעלה שמ"ת הי' ג"כ בחי' המשכת שם הוי' דלעילא אבל עכ"ז הי' הגילוי רק מבחי' יו"ד של שם הוי' שהוא בחי' חכ' אבל טעמי תורה לא נתגלו משא"כ לע"ל יהי' הגילוי בחי' טעמי תורה מבחי' שם הוי' דלעילא כו'].

וזהו עיר קטנה זה סיני כי סיני הוא היפך העיר והמגדל שעשו אנשי דור הפלגה כי סיני הוא בחי' עיר קטנה שהוא בחי' הביטול דוקא היפך סט"א, וזהו כמ"ש בקרבך קדוש ולא אבא בעיר כו', ואנשים בה מעט אלו ישראל כי אתם המעט מכל העמים, פי' שאתם ממעטים א"ע וכמשארז"ל נתתי גדולה לאברהם ואמר ואנכי עפר ואפר נתתי גדולה למשה ואמר ונחנו מה, וכמו דוד הקטן ואמר ע"ע ואנכי תולעת ולא איש, והיינו מפני כי ישראל הם בבחי' הביטול, ולכן מפני כי סיני היא עיר קטנה וישראל הם בחי' ואנשים בה מעט לכן ובא אלי' מלך גדול זה ממה"מ הקב"ה כי יש כמה מדרגות מלכים ומלכי המלכים ומלך מה"מ כמ"ש במ"א באורך, וכמ"ש מרום וקדוש אשכון ואת דכא ושפל רוח דוקא ולכן על גסי הרוח אמרו ז"ל אין אני והוא יכולים לדור ולכן ארז"ל גס הרוח ראוי לגדעו כאשירה, ולכאו' צ"ל מפני מה עונשו גדול כ"כ, אך הענין הוא מפני כי השראת אוא"ס ב"ה אינו כ"א בבחי' הביטול דוקא, אבל גסה"ר אין אני והוא יכולים לדור כו', וסיבב אותה, דהנה ובא אליה היינו בחי' השפעה פנימיות, וסיבב אותה הוא בחי' סובב ומקיף וכמ"ש ואני אהי' לה חומת אש נאום הוי', ומצא בה איש מסכן וחכם זה משה ומלט הוא את העיר בחכמתו שכן אמר למה הוי' יחרה כו', הנה ארז"ל במד"ר ע"פ אחות לנו קטנה לע"ל אוה"ע באים לדין ואומרים אלו עובדי כו"ם ואלו עובדי כו"ם מפני מה אלו יורדים לגיהנם ואלו עולים לג"ע, משל לקטן שכל מה שעושה אין אביו מעלה עליו למה שהוא קטן, כך ישראל מתלכלכין כל השנה בעונותיהם ובא יוהכ"פ ומכפר עליהם שנא' כי יום כפורים הוא לכם, ולכאו' צ"ל אם יוהכ"פ מכפר למה צריך לתת טעם למה שהוא קטן, אך הענין הוא דכתי' כי יום כפורים הוא לכם דוקא ונמשך מבחי' החדש הזה לכם ישראל מונין ללבנה שממעטים א"ע כנ"ל לכן ע"י הביטול יכולים להגיע לבחי' גבוה מאד, וכמו הכוכבי' שנראים קטנים הגם שיש כוכבים שהם גדולים כמו השמש והירח והיינו מפני שהכוכבים הם ברקיע השמיני לכן לעוצם גובהם הם נראים קטנים, וכמו"כ ע"י בחי' קטן יכולים להגיע לבחי' גבוה מאד כו'.

וביאור הענין הנה כתי׳ כי אל דעות הוי׳ שיש ב׳ בחי׳ דעת ד״ת וד״ע, ד״ת הוא שלמטה היש ולמעלה האין שהבריאה היא יש מאין, וד״ע הוא בהיפוך שלמעלה היש האמיתי וכולא קמי׳ כלא חשיב כו׳, ולו נתכנו עלילות הנה ולו הוא קרי וכתיב באלף ובוא״ו, ואמרו בזהר האזינו בהאידרא, שלו בוא״ו הוא בז״א, ולא באלף הוא בעתיקא, והענין הוא דהנה בז״א יתכן ענין עלילות דפי׳ עלילות הוא בחי׳ הנהגת העולמות, והנה בהנהגת העולמות יש בחי׳ חסד ובחי׳ דין וזהו שייך בז״א שבז״א יש בחי׳ חו״ג, אבל ולא באלף הוא בעתיקא אשר לית שמאלא בהאי עתיקא שלא נמצא בשם בחי׳ השמאל והדין כלל, ובזה יובן המד״ר הנ״ל לפי שנש״י הם בחי׳ קטן שמקטינים את עצמם והם בבחי׳ הביטול לכן ע״י הביטול זה מגיעים לבחי׳ אשר לית שמאלא בהאי עתיקא ולכן אעפ״י שיש בהם גם שעובדין כו״מ אעפ״כ עולים לג״ע מפני כי לית שמאלא בהאי עתיקא, ולא נמצא שם בחי׳ הדין והגבו׳ כלל, אבל או״ה הלואי היו מגיעים לבחי׳ ד״ת כי באמת אינם מגיעים אפי׳ לבחי׳ זו ג״כ ועכ״פ אם מגיעים לבחי׳ זו הלא בז״א יש חו״ג ולכן מצד מדת הדין והמשפט הם יורדים לגיהנם, וזהו אינו כמ״ש במ״א מצד שמגיעים לבחי׳ שאם צדקת מה תתן לו שהמצות אינם נוגעים כלל אלא אפי׳ גם בבחי׳ זו נוגע ענין עשיית המצות והעדר עשייתן לפי שהמצות שרשן בכתר כו׳ כנודע ואע״פ שפגמו בהעדר עשיית המצות ובעשותו אחת ממצות ה׳ אשר לא תעשינה אעפ״כ מצד שלית שמאלא בהאי עתיקא לא נמצא כלל ענין הדין והמשפט כ״א רק מדת הטוב והחסד ולכן עולים לג״ע כו׳, ולפ״ז צ״ל מהו שייך ליוהכ״פ שארז״ל בא יוהכ״פ ומכפר עליהם. אך הענין דהנה במד״ר פ׳ במדבר פ״ב איתא ג״כ דרש זה ולא נא׳ שם יוהכ״פ, אך לפ״ד מד״ר זה דשה״ש צ״ל לפי שהארת בחי׳ העתיקא הוא רק ביוהכ״פ, וע״ז נא׳ אחת בשנה והיינו שאחת בשנה נגלה בחי׳ זו דהיינו בחי׳ עתיקא והיינו ביוהכ״פ לכן דוקא בא יוהכ״פ ומכפר עליהם כו׳, וא״כ לפ״ז צ״ל למה צריך לתת טעם למה שהוא קטן מאחר שביוהכ״פ נמשך בחי׳ זו ולמה צריך עוד טעם דלמה שהוא קטן.

אך הענין הוא דהנה כתיב כי הנער בן מאה שנה ימות ומקשים הלא לע״ל יהי׳ ובלע המות לנצח ומהו ימות, ומתרצים כי בן מאה שנה יהי׳ בר עונשין וקודם מאה שנה לא יהי׳ בר עונשין כלל, והיינו כי עכשיו ארז״ל בן י״ג למצות מפני כי תכלית העלי׳ הוא עד מאה שנה וכמשרז״ל בן ע׳ לשיבה בן שמונים לגבורה בן תשעים לשוח בן מאה כאלו מת ועבר ובטל מן העולם כו׳, ונת׳ בפע״ח שער חג השבועות כי מה שתכלית העלי׳ הוא מאה שנה זהו בז״א כי בז״א לא נמצא עלי׳ יותר עליונה מבחי׳ מאה שנה, אבל למעלה מז״א יש עליות יותר עליונות וכמו בדור המבול שחיו אלף שנים והיינו כי אריכות ימים נמשך מבחי׳ א״א שמאריך אף לרשעים כו׳, והנה לפי חשבון העלי׳ אלף שנים הנה עד מאה שנה אינו בר עונשין כלל ולכן ארז״ל שבדור המבול לא היו בר עונשין עד מאה שנים ובני נח שם חם ויפת לא היו מאה

שנים בשעת המבול כו׳, רק אח״כ אחר המבול נא׳ לא ידון רוחי באדם והיו ימיו מאה ועשרים שנים ולפי חשבון זה נעשה לבן ך׳ בר עונשין, אבל לפי חשבון אלף שנים הנה עד מאה שנים אינו בר עונשין כלל כו׳. והנה לע״ל יהי׳ בלע המות ויהי׳ אריכות ימים מבחי׳ א״א לכן עד מאה שנים לא יהי׳ בר עונשין וזהו בן מאה שנה ימות כו׳.

והנה ביוהכ״פ הוא הארה מבחי׳ לע״ל שמעין לע״ל מאיר ביוהכ״פ וזהו למה שהוא קטן דהיינו קודם מאה שנה ואינו בר עונשין כלל, וזהו כמ״ש לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל כו׳, ולפ״ז למה שהוא קטן אינו טעם בפ״ע כ״א מפני שביוהכ״פ מאיר בחי׳ הארת עתיקא ונמשך מבחי׳ עתיק ואריך לכן עד מאה שנה אינו בר עונשין כלל וממילא הוא קטן וזהו למה שהוא קטן ואינו בר עונשין, וזהו ומלט הוא את העיר בחכ׳, כי הנה ביוהכ״פ גופא כדי לבוא לבחי׳ זו זהו ע״י התשובה דוקא כי הגם שרבי סובר שיוהכ״פ עצמו מכפר וכמ״ש בעצם היום הזה שעיצומו של יום מכפר אך הנה דעתו נדחה מהלכה שכ״א שליוהכ״פ צ״ל תשובה ג״כ ומשה הביאם לבחי׳ התשובה, וא״כ פסוק עיר קטנה קאי על שבועות עד יוהכ״פ עיר קטנה עד ובנה מצודות וחרמי׳ קאי על קבלת התורה ואח״כ חטאו בעגל ומצאו שם איש מסכן וחכם זה משה ומלט הוא את העיר בחכמתו והיינו שהביאם לבחי׳ התשובה כו׳, ובזה יובן ג״כ מ״ש במד״ר פ׳ דברים ע״פ מוכיח אדם אחרי חן מחלקת לשונה מוכיח זה משה אדם אלו ישראל אחרי כביכול שהוכיח אותי ג״כ ואמר למה הוי׳ יחרה אפך, ולכאו׳ צ״ל הלא חטאו חטאה גדולה ועשו אלקי זהב, אך כנ״ל למה שהוא קטן ואינו בר עונשין כלל וא״כ למה הוי׳ יחרה אפך כו׳, וזהו לולא משה בחירו עמד בפרץ והיינו שהמשיך מבחי׳ פרצה שהיא בחי׳ שלמעלה מהשתלשלו׳ וממילא הוא קטן כו׳ כנ״ל וד״ל.

———●———

בס״ד

בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע ירדו ס״ר* מלאכי השרת וקשרו להם שני כתרים אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע, ולכאו׳ צ״ל שמה שקשרו שני כתרים משמע שזהו מחמת שהקדימו נעשה לנשמע, ובסוף המאמר מסיים א׳ כנגד נעשה וא׳ כנגד נשמע שמשמע שעבור נעשה ונשמע עצמו קשרו להם הכתרים ולא בעבור הקדמת נעשה לנשמע.

והנה דוגמת הקדמת נעשה לנשמע מצינו שארז״ל למה קדמה שמע לוהא״ש כדי שיקבלו עומ״ש תחלה ואח״כ יקבלו עול מצות,

---

ס״ר: = ס׳ ריבוא.

שקבעומ״ש הוא הקדמה כללית שמקבל עליו עול מ״ש בכלל בכל אשר יגזור אומר ואח״כ מקבל עומ״צ בכל פרטי המצות והציווים וכמ״ש רז״ל קבלו מלכותי ואח״כ קבלו גזרותי, וזהו שהבה״ג לא מנה אנכי בכלל המצות כי אנכי הוא בחי׳ קב״ע שהוא בחי׳ קבלו מלכותי ואח״כ קבלו גזרותי, ועד״ז ה״ע הקדמת נעשה לנשמע שנעשה הוא בחי׳ קבעומ״ש בכלל ואח״כ בחי׳ נשמע הוא בחי׳ פרטי המצות, ועוד מצינו דוגמא לזה הוא ב׳ בחי׳ תרומה כמ״ש ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי שיש ב׳ פירושי׳ בתרומה, הא׳ ל׳ ארמותא מלמטלמ״ע, והב׳ לשון אפרשותא שהוא בחי׳ הפרשה מלמעלמ״ט, והנה בזהר פי׳ ענין התרומה שתרומה הוא תרי ממאה וקאי על בחי׳ הק״ש כי בק״ש בפסוק שמע ישראל יש ד״ה אתוון דיחודא ובפסוק בשכמל״ו יש ד״ד אתוון הרי הם מ״ט אתוון ובחי׳ למסור נפשו באחד הוא בחי׳ א׳ מחמשים וק״ש של שחרית וק״ש של ערבית הם מאה, וא״כ ב׳ בחי׳ למס״נ באחד של שחרית וערבית הם תרי ממאה וזהו ענין תרומה, אמנם לפ״ז צ״ל שמפרש בחי׳ למס״נ שהוא בחי׳ א׳ מחמשים שבתרומה הוא בחי׳ עין בינונית כנודע שעין יפה א׳ מארבעים ועין רעה א׳ משמשים ועין בינונית א׳ מחמשים וצ״ל הלא בחי׳ המס״נ הוא בחי׳ היותר עליונה ואיך נאמר שהוא רק בחי׳ עין בינונית ומה מצינו שגבוה יותר מבחי׳ למס״נ באחד שנאמר עלי׳ שהוא בחי׳ א׳ מארבעים, אך באמת פי׳ בזהר עוד פי׳ שתרומה הוא בחי׳ תורה מ׳ והיינו שהתורה ניתנה למ״ם יום כמ״ש ויהי שם עם ה׳ ארבעים יום, וזהו שמתחיל המשניות במ׳ ומסיים במ׳ כמשרז״ל מאימתי קורין, ומסיים לא מצא הקב״ה כלי מחזיק ברכה אלא השלום כמ״ש ה׳ עוז לעמו יתן ה׳ יברך את עמו בשלום, וצ״ל מהו שייך ענין התרומה לתורה מ׳.

ולהבין כ״ז צ״ל ענין ב׳ פרשיות דק״ש, שפ׳ שמע הוא בחי׳ חסד כמ״ש ואהבת כו׳ ומפני מה מן תיבת ואהבת עד ובשעריך הוא ש׳ מ״ב וכנודע דש׳ מ״ב הוא שם הגבורה שהוא בחי׳ עליות כו׳ כנודע, ופ׳ והא״ש הוא בחי׳ הגבורה כמ״ש בה וחרה אף ה׳, ומפני מה מן והי׳ עד ושמתם הוא ע״ב תיבין שש׳ ע״ב הוא בחי׳ החסד כנודע. אך הענין יובן בהקדים ביאור המאמר למה קדמה שמע לוהא״ש כדי שיקבל עומ״ש תחלה ואח״כ עומ״צ, ויובן תחלה ענין קבעומ״ש, הנה כתיב והחיות רצוא ושוב, ופרש״י שחיות הקדש הם ברצו״ש והיינו כי הם רוצים ליכלל באוא״ס ב״ה, ומחמת כי אינם יכולים מצד זה נמשך השוב, ויש עוד פי׳ בהחיות רו״ש שהחיות אלקי שמחי׳ כל העולמות מריש כל דרגין עד סוכ״ד הוא ברו״ש, ולכאו׳ צ״ל איך יתכן לומר על החיות האלקי שהוא ברצו״ש דעל חיות הקדש יתכן ענין הרו״ש כי החיות הם נבראים, אבל על החיות האלקי שהוא אלקות איך יתכן לומר שהוא ברו״ש. אך הענין הוא, דהנה החיות שמחי׳ העולמות הוא רק הארה בעלמא וכמ״ש מלכותך מל׳ כ״ע ורק שמו נקרא עליהם וכמו שם האדם שאינו נוגע לו כלל כך בחי׳ ההארה שמחי׳ העולמות הוא רק בחי׳ הארה

בעלמא שאינו נוגע אל עצמותו כלל ואני ה' לא שניתי ואתה הוא קודם שנבה"ע ואתה הוא לאחר שנברא העולם, ולקרב אל השכל שהוא רק הארה בעלמא יובן ממה שאנו רואים שהחיות אלקי מחיה בכל עולם לפי ערכו שיוכל שאת, והנה מה שמתחלק בכל עולם לפי ערכו בהכרח לומר שאינו מבחי' עצמותו כ"א מהארה בעלמא, והמופת לזה הוא מנפש האדם שאין עצמיות הנפש מתפשט ברמ"ח אברי הגוף להחיותם כ"א הנפש מתלבשת ברוח החיים אשר בלב ובמוח והתפשטות הארת הנפש מאיר בכל רמ"ח אברי הגוף, וה"ז כמו הנר שכשמדליקין הנר בבית מאיר ממילא האם נאמר שהנר מתפשט להאיר בכל הבית כ"א רק התפשטות הארה בלבד, ועד"ז היא הנשמה שמיד שמאירה בגוף הנה התפשטות הארתה מחיה את הגוף.

ועד"ז יובן למעלה שארז"ל מה הנשמה ממלא את הגוף, כך הקב"ה ממלא את העולם שרק התפשטות אור וזיו בלבד הוא מה שמחי' כל העולמות רק שבבחי' א' אינו דומה מה שהקב"ה מחי' את העולם עם הנשמה שמחיה את הגוף דהנשמה מתלבשת בגוף עכ"פ להחיותו, אבל למעלה מה שהקב"ה מחי' את העולם יש בחי' התלבשות ויש בחי' שאינם בהתלבשות כלל והוא מ"ש אני הוי' לא שניתי כלל, היוצא מזה שחיות כל העולמות הוא רק מהארה בעלמא ומחמת שהוא רק הארה בעלמא ומתחלה היתה ההארה הלזה כלול במקורה שזהו מ"ש בפדר"א עד שלא נבה"ע הי' הוא ושמו בלבד ולאחר שנבה"ע הוא שנפרש ונבדל הארה להחיות העולמות ובאמת העולמות אינם תופסים מקום כלל אפי' נגד ההארה הלזה, כי כל העולמות הם בחי' מדבר צי' ושממה כמ"ש במ"א ואפי' עולמות עליונים וכמ"ש בת"ז וכד אנת תסתלק מנייהו אשתארו כולהו שמהן כגופא בלא נשמתא לכן ההארה הלזו היא תמיד בבחי' רצוא להיות כי חפצה ותשוקתה ליכלל בא"ס מקורה ושרשה וכטבע כל דבר להיות רוצה ליכלל בשרשה, ולכן מצינו גם בד' יסודות ארמ"ע שטבע ג' יסודות רמ"ע להיות נמשכין מלמעלמ"ט מפני כי שרשן הם למטה, אבל יסוד האש להיות כי שרשו הוא למעלה לכן טבע האש שעולה למעלה, ולכן בלתי שמן ופתילה או שארי דברים המחזיקי' את האש א"א להחזיק כלל את האש ואף גם כשמחזיקי' את האש ע"י שמן ופתילה הנה הוא תמיד בעליות וירידות אשר הוא בחי' רו"ש כו', ועד"ז יובן ענין הרצו"ש של ההארה שמחי' העולמות כנ"ל שלפי שהיא רק הארה בעלמא לכן היא תמיד בבחי' רצוא והשוב הוא להחיות העולמות כו', ומחמת כי בכללות השתלשלו' העולמות החיות שמחי' אותם הוא בבחי' רצו"ש לכן גם בפרטי הנבראי' החיות שלהם הוא ברו"ש וכמו חיות האדם דהנה הנפש לגבי הגוף אין ערוך כלל והגם שיש ממוצעים שמחברים הנפש והגוף שהוא בחי' הדם והאידים וכמ"ש כי הדם הוא הנפש מ"מ הרי אין ערוך הנפש לגבי הגוף לכן החיות הוא ברו"ש וז"ע דפיקא דלבא שהדופק הוא בבחי' התפשטות והסתלקות, רק ההפרש שבין רצוא ושוב להרצו"ש שלמעלה, שלמטה הוא בחי' רו"ש שמתחלה הוא הרצוא ואח"כ השוב, אבל למעלה נק'

בשם מטולמ"ט שמתחלה מטי היינו בחי' המשכה, אך אם הי' נמשך כך היו העולמות בטלים ממציאותם כי לא היו יכולים לקבל גילוי האור כ"כ לכן הוא בבחי' ולא מטי דהיינו בחי' הרצוא וטעם זה הוא נוסף על הטעם שנת"ל מחמת שהוא הארה בעלמא כו'.

והנה כאשר יתבונן האדם בכ"ז היטב שחיות כל העולמות הוא ברצו"ש וכמו"כ כל המלאכי' והנבראי' יתעורר גם אצלו להיות בבחי' רצוא ליכלל וליבטל באוא"ס ב"ה, וזהו ענין למס"נ באחד, דלכאו' צ"ל מ"ש בזהר בכ"ד ענין המס"נ שהוא באחד, והלא ארז"ל בכל נפשך אפי' נוטל את נפשך, הרי כי ענין המס"נ הוא בבחי' בכל נפשך ולמה אמרו בזהר שהמס"נ הוא באחד, וכן משמע ג"כ בגמ' שאמרז"ל על ר"ע שיצאת נשמתו באחד וכן ר"י הנשיא הי' מעביר ידיו ע"ג עיניו ואומר פסוק ראשון בלבד מזה משמע שהמס"נ הוא באחד וממאמר הנ"ל נת' שהמס"נ הוא בכל נפשך, אך הענין הוא דבאמת יש ב' בחי' מס"נ הא' מצד בחי' הנה"א, והב' מצד הנה"ב וז"ע מס"נ באחד ובכל נפשך דבאמת בכל נפשך הוא בחי' מס"נ בפו"מ, אבל בחי' למס"נ באחד גבוה יותר שפי' מס"נ הוא בחי' מסירת הרצון, כי נפש הוא בחי' רצון כמ"ש אין נפשי אל העם הזה שפי' אין רצוני, והיינו למסור כל הרצון אליו ית' שלא יהי' רצון אחר כלל, וכמ"ש ועמך לא חפצתי שכל מה שעמך לא חפצתי כלל (והיינו אפי' בחי' כי עמך מקור חיים מאחַר שהוא רק עמך), ופי' לא חפצתי ידוע כי חפץ הוא בחי' פנימיות הרצון, והיינו כי בהכרח שיהי' איזה רצונות גם לדברי העולם, אך צ"ל בבחי' רצון לבד שאפי' כופין אותו עד שיאמר רוצה אני נק' ג"כ בשם רצון, אבל בחי' פנימיות הרצון דהיינו בחי' חפץ יהי' לו ית' לבדו, ובכל שארי רצונות עוה"ז יהי' כמי שכפאו כמשארז"ל על ר"א, והיינו מפני כי ר"א הי' תמיד מקושר לאלקות ולא הי' לו חפץ אחר כלל ולדברי העולם הי' כמו שכפאו כו', וזהו ענין הרצוא של נפש האדם דהיינו בחי' למס"נ באחד למסור כל הרצונות כנ"ל, וענין מס"נ דבכל נפשך הוא מצד נה"ב כי הנה"ב א"א לו כלל לבוא לבחי' מס"נ באחד כ"א בחי' בכל נפשך ונמשך מצד ההתבוננו' בפסוק בשכמל"ו כו'.

ולהבין היטב ההפרש בין מס"נ דנה"א ובין מס"נ דנה"ב יובן מענין ההפרש בין שרפים לאופנים, דהנה באופנים נא' והאופנים וחיוה"ק ברעש גדול ולכאו' יפלא הלא השרפים הם בבחי' היותר עליונה, והראי' הוא כי ישעי' שראה את המרכבה בבחי' השרפים אמרו עליו כבן כרך שראה את המלך, משא"כ יחזקאל שראה המרכבה באופנים וחיות הקדש נק' בן כפר שראה את המלך ומפני מה בשרפים לא נאמר רעש כלל, אמנם הענין הוא, דהנה השרפים אומרים קדוש ק"ק ה' צבאות מכה"כ, פי' קדוש הוא מה שהוא ית' קדוש ומובדל מגדר עולמות וזהו צבאות דלכאו' פי' צבאות הוא מל' צבאי צבאות שבראתי בעולמי אמנם הנה שם צבאות הוא מז' שמות שאינם

נמחקין, והיינו שש׳ צבאות הוא בחי׳ השם שמחי׳ בחי׳ הצבאות והוא החיות שלהם כמו שהוא למעלה ואעפ״כ כדי שיהי׳ בחי׳ צבאות צל״ת ג״פ קדוש שהוא קדוש ומובדל ואח״כ בחי׳ ש׳ הוי׳ כנודע שהיו״ד הוא בחי׳ צמצום ה׳ התפשטות ו׳ המשכה ה׳ אחרונה ג״כ בחי׳ התפשטות ואח״כ הוא בחי׳ צבאות ואף גם החיות של בחי׳ צבאות המחי׳ אותם הוא רק בבחי׳ מקיף לבד כנודע ואח״כ מכה״כ הוא בחי׳ פנימיות כו׳, והנה השרפי׳ מפני שהם משיגי׳ איך שהוא ית׳ קדוש ומובדל מגדר עולמות לכן הם בבחי׳ הביטול וביטול הוא בחשאי, אבל האופנים משיגי׳ שיש בחי׳ עליונה מאד אבל אינם משיגים מהו לכן הם ברעש והתפעלות והיינו שהרעש הוא מחמת העדר ההשגה כו׳, ועד״ז יובן ענין ההפרש בין ביטול הנה״א לנה״ב, דהנה הנה״א היא חלק אלק׳ ממעל ולכן יכול להיות בבחי׳ ביטול למס״נ באחד וה״ז ע״ד השרפים, אבל הנה״ב א״א לו לבוא לבחי׳ ביטול זה כי הנה״ב הוא ע״ד האופנים ובאמת שורש הנה״ב הוא משמרי האופנים, לכן אינו יכול להשיג בחי׳ גדולה כזו כ״א בחי׳ בכל נפשך שהו״ע מס״נ בפועל שנמשך מבחי׳ בשכמל״ו כנ״ל.

אך הנה כדי שיוכל הנה״א לבוא לבחי׳ מס״נ זה, הן אמת שהיא חלק אלק׳ ממעל אבל הנה ירדה ונתלבשה בגוף ונה״ב המעלימים ומסתירים וזהו ענין מה שבפ׳ ראשונה של ק״ש נא׳ תורה, והיו הדברים האלה, ושננתם לבניך ודברת בם, כי התורה היא מח״ע כמ״ש בזהר דאורייי׳ מח״ע נפקת והגם שהתורה ניתנה למטה בדינים גשמי׳ אעפ״כ מחמת ששרשה מח״ע, לכן היא הנותנת כח לבוא לבחי׳ הביטול במס״נ באחד דהיינו בחי׳ רצוא. וביאור הענין דהנה אנו רואים אע״פ שהתורה ניתנה למטה בגשמי׳ אעפ״כ שרשי הדינים הם למעלה מן השכל והשגה כמו רה״י ורה״ר שרה״ר אינו תופס כ״א עד עשרה טפחים ורה״י עולה עד לרקיע, ולכן הזורק מרה״ר* לרה״י אפי׳ למעלה מעשרה חייב, אבל הזורק מרה״י לרה״ר למעלה מעשרה פטור וכן דין כרמלית שיש בה מקולי רה״י ומקולי רה״ר, הרי שרשי דינים אלו מפני מה רה״י עולה עד לרקיע הרי הוא למעלה מן השכל המושג רק לאחר שיודעים שהדין כך הוא יכולים לשאת וליתן מהו רה״ר ומהו רה״י, אבל שורש הדין הוא למעלה מהשכל, וכן בדיני ממונות דין הממע״ה או ממון המוטל בספק חולקין הרי שרשי הדינים הם למעלה מן הטו״ד המושג רק שאח״כ יכולים להבין בהשגה, והיינו מפני כי שרש התורה היא מבחי׳ החכ׳ שלמעלה מן השגה כי הבינה נק׳ מקור ההשגה, אבל החכ׳ היא למעלה מן השגה ומפני כי שרש התורה היא מח״ע כנ״ל לכן יכולה ליתן כח ועוז לנה״א לבוא לבחי׳ הרצוא, והיינו ע״ד שארז״ל גדול תלמוד שמביא לידי מעשה, כך עד״ז גדול תלמוד שיכולה להביא לבחי׳ הרצוא וזהו שנא׳ תורה

מרה״ר . . אבל הזורק: נוסף ע״פ גוכי״ק. ובכתי״ הר״ש סופר ליתא שורה זו [ואולי נשמט מפני תיבות הדומות].

בפ' ראשונה של ק"ש כי פ' ראשונה של ק"ש הוא בחי' הרצוא כנ"ל וכדי שיוכל להיות הרצוא זהו ענין התורה שנא' בפ' ראשונה של ק"ש כו'.

ומעתה יובן פ' שני' של ק"ש שהיא בחי' קבלת עול מצות, דהנה ארז"ל נתאוה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים, וכדי שיהי' המשכת אלקותו ית' למטה זהו ע"י המצות דוקא כי רמ"ח פקודין הם רמ"ח אברין דמלכא, וכמו שאברי האדם ממשיכים החיות מהנפש כמ"ש במ"א שהגם שאברי' הם גשמי' מ"מ ע"י הגידי' והעורקי' הם ממשיכים חיות הנפש, ככה ממש עד"מ יובן למעלה שע"י פקודין ממשיכי' בחי' רמ"ח אברים דמלכא שהוא בחי' אדם, וזהו לכל תכלה ראיתי קץ רחבה מצותך מאד, פי' תכלה הוא בחי' כלות הנפש שבג"ע, והנה לכל תכלה היינו לכל ההשגות שבג"ע הן בגעה"ת ואפי' בג"ע העליון הנה כולם הם בבחי' קץ וגבו', אבל רחבה מצותך היינו בחי' קיום המצות עצמן מאד בלי גבול ושיעור והנה מאד הוא בחי' אותיות אדם והיינו מה שמגיעים ע"י הרצוא שהוא בלי גבול כנ"ל הנה ע"י המצות ממשיכים זאת למטה ואדרבה שכדי שיוכל להיות נמשך למטה זהו צ"ל ממקום הגבוה יותר כמ"ש המגביהי לשבת המשפילי לראות בשו"א שכדי שיוכל להיות המשפילי בשו"א צ"ל נמשך מבחי' המגביהי לשבת, ועד"ז הוא שכדי שיומשך ע"י המצות גילוי אלקותו ית' למטה זהו נמשך ממקום הגבוה יותר כו', וזהו אשר יעשה אותם האדם וחי בהם, אתם כתיב פי' שאתם הם העושים את בחי' אדם, ולכאו' צ"ל הלא יש בחי' אדם, אמנם הענין הוא דישראל ע"י קיום המצות ממשיכים מבחי' כי לא אדם בבחי' אדם כו', וזהו וחי בהם דהיינו להמשיך החיות בבחי' אדם כו', וזהו ענין פ' שני' של ק"ש שהוא בחי' קבלת עול מצות שבהם וע"י נמשך גילוי אלקותו ית' למטה, ובד"כ ב' פרשיות דק"ש הם רצו"ש, פ' ראשונה הוא בחי' הרצוא, ופ' שני' הוא בחי' השוב כו', ובזה יובן מה שבפ' ראשונה הגם שהיא בחי' אהבה עכ"ז יש בה מ"ב תיבין נגד ש' מ"ב לפי שהאהבה הוא בבחי' רצוא ותשוקה נפלאה ליכלל וליבטל אליו ית' לכן יש בה מ"ב תיבין נגד ש' מ"ב שהוא בחי' העלאות כנודע שכל העליות הוא ע"י ש' מ"ב, ולכן בקבלת שבת שהוא זמן עליות כל העולמות אומרים אנא בכח שהוא ש' מ"ב כו', ופ' שני' הגם שהיא בחי' גבורה אעפ"כ הרי הוא בחי' המשכות שע"י המצות כנ"ל, והיינו כי ההשפעה שנמשך מלמעלה צ"ל ע"י גבורות וצמצומי' כמו גבורות גשמים שיורדים בגבורה הגם שהם השפעת החסדים כנודע ולכן יש בה ע"ב תיבין נגד ע"ב גשרים שהגשר מונע הילוך המים אך היינו בכדי שיבוא המים בהשקט כו' כנודע, וזהו ענין למה קדמה שמע לוהא"ש כדי שיקבלו עומ"ש תחלה ואח"כ עומ"צ כי קבלת עומ"ש הוא בחי' הקדמה כללית שהוא בחי' הרצוא ואח"כ יכול להיות השוב ע"י קבלת עומ"צ כו'.

ומעתה יובן מה שייך בחי' אלו בתורה שז"ע מה שהקדימו נעשה לנשמע, דהנה נודע שיש ג' בחי' בתרומה, שעין יפה א' מארבעים ובינוני

א׳ מחמשים ועין רעה א׳ מששים, ועד״ז יש בתורה מארי מקרא מארי משנה ומארי תלמוד. והענין הוא דהנה בתורה יש ג״כ בחי׳ אלו, דהנה ארז״ל במד״ר ע״פ שש מעלות לכסא שהם שיתא סדרי משנה, וכן אמרו ז״ל על מ״ש ששים המה מלכות אלו ס׳ מסכתות שהם ג״כ בחי׳ וא״ו שכ״א כלול מיו״ד כנודע, וזהו בחי׳ תרומה שהוא א׳ מששים, וביאור הענין הנה ארז״ל לא זז מחבבה עד שקראה בתי לא זז מחבבה עד שקראה אחותי לא זז מחבבה עד שקראה אמי, והנה פי׳ בת הוא בחי׳ מקבל והיינו מה שהדבור מקבל מבחי׳ המדות וזהו ג״כ עלי׳ כי לפעמים הדבור הוא בגלות בחי׳ מדבר כמ״ש כרחל לפני גוזזי׳ נאלמה, נאלמתי דומיה החשיתי כו׳, אבל כשמקבל מבחי׳ המדות זהו עלי׳ כו׳, וזהו בחי׳ התרומה א׳ מששים כו׳, לא זז מחבבה עד שקראה אחותי היינו כשהדבור מקבל מבינה שוה למדות כמו שאנו רואים בנפש האדם שע״פ רוב הדבור מקבל מהמדות, אכן לפעמים יקרה שהדבור מקבל מהחכ׳ כמו כשמדבר דבר שכל, כמו״כ עד״ז יובן למעלה שיש לפעמים עלי׳ בבחי׳ הדבור שמקבל מהבינה שוה למדות והבינה היא בחי׳ אם הבנים שהיא מדרגה היותר עליונה וזהו בחי׳ תרומה א׳ מחמשים כי יש חמשים שע״ב כו׳, לא זז מחבבה עד שקראה אמי היינו כשמקבל מבחי׳ מוחין כחב״ד, וזהו בחי׳ שיש בתורה שמביא לידי רצוא שהוא בחי׳ תרומה תורה מ׳ וכמ״ש בזהר וכנ״ל שהוא א׳ מארבעים, ועתה יובן ענין מה שהקדימו נעשה לנשמע דוקא שזהו בעבור ההקדמה דוקא, והיינו כנ״ל שנעשה הוא בחי׳ רצוא ונשמע הוא בחי׳ השוב, ומתחלה צ״ל הרצוא ואח״כ השוב וכמו שקדם פ׳ שמע לוהא״ש כנ״ל, וענין שני כתרים שכתרו להם כי כתר הוא ל׳ מקיף מל׳ כתרו את בנימין, ויש ב׳ בחי׳ עליות הא׳ הוא עליות ממכ״ע בסוכ״ע, והב׳ הוא בחי׳ המשכת סוכ״ע בממכ״ע, וזהו בשעה שהקדימו נעשה לנשמע, כי כדי שיהי׳ בחי׳ נשמע דהיינו בחי׳ השוב צ״ל בחי׳ נעשה מקודם כי בעשיית המצות נא׳ תחת אשר לא עבדת את ה׳ אלקיך בשמחה ובטוב לבב דוקא וזהו ע״י נעשה דוקא בחי׳ רצוא כו׳ וד״ל.

(קיצור)

כה תברכו. ברכה ותפלה. ברכה מהמקור. ברוך כו׳ מהעולם כו׳. ב׳ ג״ע, אבל תפלה יהי רצון. להבין ילה״ק מ״ש בירושלמי נפלה נא ביד דוד מדוע בטחו כ״כ, התפלה היא עת רצון, בעת רצון עניתיך, פדה בשלום כו׳, וגם לענין הטבת חלום, ולהבין שייכותם כו׳, הנה ארז״ל מט״ט קושר כו׳, אותיות אבנים, ע״י אהוי״ר אבנים טובות, ועי״ז כתרי׳, גפיף להון, כתר יגמה״ר, ואני תפלתי כו׳ אלקי׳ ברב חסדיך, מחמת עת רצון, רעד״ר גם

אלקי׳ ברוב חסדיך, ולכן תפלת הרבים שמגעת ליגמה״ר, כמארז״ל ע״פ דרשו, כאן בצבור, ולכן הט״ח הפוכות פדויות, יגמה״ר וב׳ שמות הוי׳, הגם שנחשבי׳ בכלל יגמה״ר, מ״מ הב׳ שמות הם בחי׳ עליונה יותר כו׳, ולא אבה, ויהפוך.

וכמו״כ ענין תפלת הצדיק, דארז״ל כי ברבים על יעקב, זו שלא ילדה לא יטלנה אמהות עקרות, בני חיי ומזונא, עבור גלות לידה גילוי, וכ״ש תפלת דוד להיותו גם מלך ישראל שמוציא כלליות ישראל במצוה זו, לכן יש לו כח כמו הרבים, ולכן בטחו אנשי אבשלום שירחם כי הרגישו שנהפך לבם ממילא ידעו כי המשיך מיגמה״ר לכן בודאי ירחם עלי׳, והגם כי הי׳ איש הדמי׳, אדמוני דן, זהו ג״כ לטובה, כמו כ״ח, וכמו ל״ת, אבל עלי׳ בודאי ירחם, ועי״ל כשושנה, תליסר עלין, יגמה״ר דסחרין למל׳, כוס של ברכה, ע׳ בפי׳ האריז״ל על הזהר, בזהר״ק.

ומעתה יובן מעלת התפלה יהי רצון, משא״כ, וזהו יברכך בממון, מהמקור כי מזונא במזלא תליא, והברכה שיומשך מהמקור, מאה שערי׳, וישמרך ע״ד ואתה משמרה או״מ ששומר את האו״פ ע״י שמסמא עיני החיצוני׳, ולכן אחר יברכך שייך וישמרך מן המזיקין, יאר או״מ המשכה ישא העלאה לבחי׳ גבוה יותר ע׳ בלק״ת בד״ה כה תברכו בפ׳ נשא, וישם לך שלום קאי על התורה, דהנה כתי׳ או יחזיק במעוזי כל העוסק בתורה כו׳ פי׳ בפמשמ״ט הנה״א והנה״ב, בפמשמ״ע שורש ומקור הנשמה עם הנשמה המלובשת בגוף, תורה ותפלה עולים ויורדי׳ בסולם כו׳, ובמגילה ברכה דהקב״ה שלום והיינו כי בברכה דהקב״ה יש גם מה שנמצא במדריגת התפלה ג״כ, אם כי הברכה היא רק משרש ומקור אמנם הוא ית׳ קלה״ק לכן הברכה כולל גם מה שבתפלה יהי רצון (וענין קוב״ה מצלי קוב״ה ז״א, הקב״ה סובב וממלא, ע׳ בדרוש בהרת, והביאור שלא נדפס, ובמ״א על הק״ו והעיגול שלפני הקו, כי י״ל שזה כהפרש בין לה״ק לתרגום) ועד״ז י״ל בתורה ג״כ כי היא חיי עולם ולכן אין מפסיקין לתפלה בכלל מאתים כו׳ לכן נרמזת בפסוק דברכה דקוב״ה.

ומעתה יובן ענין ברכת כהנים להשפיע הברכה ע״ד ברכתו דהקב״ה ולכן נא׳ כה תברכו אמור להם ע״ד לאמר שבעשה״ד ע׳ בת״א בכ״ד ובכ״מ במ״א. ובזה יובן ג״כ ענין ברכה לכהנים שנחלקו ר״י ור״ע שר״ע מואברכה מברכך שנא׳ באברהם שהי׳ איש החסד וכמו״כ הכהנים ג״כ בחי׳ חסד כו׳, ור״י אומר מואני אברכם שזהו ברכתו דהקב״ה שתיבת אני היינו עצומ״ה כמו אני מלא, וזהו בהדי׳ ברכה דישראל שנמשך הכח גם על התפלה כנ״ל, וכמו״כ ברכה לכהנים בהדייהו להיותו מבחי׳ אני מלא כו׳.

———●———

בס"ד, ש"פ נשא

כה תברכו כו' אמור להם, יברכך וישמרך, יאר כו' וישם לך שלום, וארז"ל יברכך בממון וישמרך מן המזיקין, ולכאו' צ"ל מהו שייכות יברכך לוישמרך, שבאמת השמירה שייך גם קודם ברכה ג"כ וכאן משמע שכשיברכך אזי וישמרך שלאחר הברכה צ"ל שמירה כו', וגם להבין מארז"ל בחולין דמ"ט א', ברכה לכהנים מניין פליגי בה ר"י ור"ע, דתניא מנין שכל המברך מתברך ר"ע אומר שנא' ואברכה מברכך, ור' ישמעאל אומר שנא' ואני אברכם, ואמרו שם בגמ' ישמעאל כהנא מחזק כהנא, והקשו מהו מחזק שהלא גם לדברי ר"ע נא' ברכה לכהנים רק שר"ע יליף מואברכך מברכך ור"י מואני אברכם ותירצו בהדי ברכה דישראל, ולכאו' צ"ל מהו יתרון המעלה במה שהכהנים מתברכין בהדי ברכה דישראל מאי נפ"מ אם בהדי ברכה דישראל או בפ"ע.

ולהבין כ"ז צ"ל ההפרש בין ברכה לתפלה, שבד"כ ההפרש ביניהם שע"י התפלה ממשיכי' יהי רצון להיות נמשך רצון חדש שיתרפא החולי ושיתברך השנה כו' וכדומה, משא"כ הברכה הוא רק שיומשך מה שכבר יש בשורש ומקור, והיינו שיומשך מהעלם אל הגילוי לבד, שמה שנמצא בהעלם במקור הדבר יומשך להתגלות בגילוי הדבר ההוא כו'. וביאור הענין יובן ממה שנת' במ"א ע"פ איש אשר כברכתו בירך אותם, שלכאו' צ"ל מפני מה דוקא כברכתו בירך אותם היינו מה שנמצא כבר במקורו בירך אותם שיומשך ויתגלה למטה, ולמה לא בירך אותם במה שלא נמצא גם בשרשם ג"כ, וכמו"כ יובן זה ממה שאמר יעקב ליוסף גבי מנשה ואפרים שא"ל ידעתי בני ידעתי גם הוא יהי' לעם וגם הוא יגדל ואולם אחיו הקטן יגדל ממנו, ולמה לא בירך את מנשה שיגדל עוד גם מאפרים, אלא שהברכה אינה כ"א שיומשך ויתגלה למטה מה שכבר יש בשורשו ומקורו שיומשך ויתגלה למטה כו', והיינו כי ברכה היא מלשון המבריך את הגפן שפי' ל' המבריך שממשיכו ממקום זה למקום זה. ויובן זה ג"כ מתיבת בריכה שהיא ג"כ מלשון ברכה שהבריכה היא קיבוץ המים למקום אחד שבאי' מחמת הגשמי' או ממעיין ונקווים למקום אחד שסתום מכל צדדיו שאינו יוצא משם זהו הנק' בריכה הרי יש מקום ושורש לקיבוץ מים אלו שמקורם הם הגשמי' או המעיין כו'.

ומזה יובן שורש ענין הברכה שלשון ברכה אינו נופל כלל על המשכת דבר חדש לגמרי כ"א מה שנמצא בשורש שיומשך ויתגלה למטה כו', והגם כי למטה זהו התחדשות אך למעלה בשורש הדבר ההוא נמצא בחי' זו כו', רק שהוא בהעלם שאינו מאיר בגילוי הדבר כו' והברכה הוא שיומשך מהעלם אל הגילוי כו', ולמעלה זהו מ"ש ברוך ה' כו' מן העולם ועד העולם מעלמא דאתכסיא לעלמא דאתגליא, שהגם כי יש עולמות רבות כמ"ש ולכבודי בראתיו יצרתיו כו', עכ"ז בכלל נחשבי' רק שני בחי' עדאת"כ ועלדאת"ג, וכמו שיש ריבוי מדרגות ג"ע כמשארז"ל צדיקי' אין להם מנוחה

לא בעוה"ז כו' שנא' ילכו מחיל אל חיל ואעפ"כ נא' רק שני בחי' בג"ע, ג"ע העליון והתחתון, כמו"כ הגם כי יש ריבוי רבבות עולמות וכמ"ש בזהר בענין תליסר אלפין עלמין דיתבין בגולגלתא, עכ"ז בד"כ לא נחשב רק ב' בחי' עלמא דאתכסי' ועלדאת"ג, ופי' ברוך כו' מן העולם היינו שיומשך מעלמא דאתכסי' בעלמא דאתגלי', וזהו שרש ענין הברכה, ואם כי זהו דבר גדול שהרי לע"ל ומלאה הארץ דעה כמים לים מכסים שהגילוי דלע"ל יהי' כמו שעכשיו הוא בעלמא דאתכסי' יהי' כן הגילוי בעלמא דאתגלי' כו' שא"כ הרי זהו מדריגה גבוה שיתגלה לע"ל, וא"כ הברכה הוא בחי' גבוה מאד נעלה עכ"ז הרי זהו מה שנמצא כבר למעלה בשורש ומקור רק שנמצא בעלמא דאתכסי' וע"י הברכה שנמשך מעלמא דאתכסי' בעלמא דאתגלי' הרי אינו דבר חדש לגמרי למעלה עכ"פ הגם שלמטה הוא דבר חדש כו'. ועוי"ל פי' מן העולם ועד העולם מעולם שלמעלה הימנו לעולם שלמטה הימנו א"כ ודאי אינו דבר חדש שהרי בעולם שלמעלה הוא נמצא ונגלה וע"י הברכה מתגלה גם בעולם שלמטה הרי אינו דבר חדש כו', אבל ענין התפלה הוא יהי רצון להמשיך רצון חדש לגמרי שיתרפא החולי וכדומה היינו הגם כי נגזר עליו ר"ל, עכ"ז ע"י התפלה פועלי' שיומשך רצון חדש לגמרי, וא"כ נמשך ע"י התפלה דבר חדש לגמרי מה שלא נמצא תחלה גם בשרשו ומקורו ג"כ כי בשרשו נגזר תחלה להיפך וע"י התפלה עושי' רצון חדש לגמרי ע"ד עושי רצונו שעושי' רצון חדש מה שלא הי' מתחלה כלל, נמצא כי ע"י התפלה ממשיכי' דבר חדש מה שלא הי' אפי' במקור כלל, משא"כ ברכה כנ"ל.

וביאור ענין מעלת התפלה יובן ממארז"ל מט"ט קושר כתרים לקונו מתפלותיהן של ישראל, ולכאו' צ"ל האיך קושר כתרים מתפלותיהם ש"י האיך יכול להיות בחי' כתר מתפש"י, ועוד שיהיו כתרי' לקונו כו'. ויובן בהקדם ביאור מארז"ל בברכות אימתי הוי עת רצון בשעה שהצבור מתפללי' שנא' בעת רצון עניתיך, הן אל כביר כו' פדה בשלום נפשי, ובירושלמי אמרו ע"פ זה שהאנשי' שברחו עם אבשלום אמרו נפלה נא ביד דוד ואל יפול דוד בידינו, שאם אנו נפלה ביד דוד בודאי ירחם עלינו, ואם יפול דוד בידינו לא נרחם עליו, וזהו פדה בשלום נפשי ע"י התפלה ועי"ז נעשה שהרבים שברחו עם אבשלום נתהפכו להיות עם דוד וזהו כי ברבים היו עמדי ע' בפי' היפ"מ על הירושלמי, שמפרש כי ברבים שהרבים היו עמדי כו', ולכאו' מאמר ירושלמי זה יפלא האיך בטחו אנשי אבשלום כ"כ בדוד שבודאי ירחם דוד עליהם הלא דוד נק' איש הדמים משא"כ שלמה הי' איש מנוחה, ודוד לפני מותו ציוה לשלמה בנו ועשית כחכמתך ולא תרד את שיבתו כו' הרי לא מחל על מה שעשו לו, וגם ארז"ל ע"פ אדמוני עם יפ"ע יושב ודן בסנהדרין שעכ"פ הוא ע"פ דין ומשפט ואיך יוותר להם דוד על כל מה שעשו שמרדו בו, ולמה בטחו כ"כ שאם יפלו ביד דוד בודאי ירחם עלי' כו'.

אך הענין הוא כנ״ל שע״י התפלה נעשה כתרי׳ לקונו שז״ע מט״ט קושר כו׳, בהיות ידוע שהכתר עושים מאבנים טובות, והנה האבנים טובות הם דוממי׳ שהרי הם ממין האבן פשוט רק שהם מאירי׳ כי במין הדומם נמצא ריבוי מדרגות וכולם הם דוממי׳ כו׳, ע׳ בד״ה שאו את ראש כו׳, והוא דרוש מי יתנך כאח לי בענין ההפרש בין מה רבו למה גדלו כו׳, והנה אותיות התפלה הם ג״כ דוממי׳, כנודע ממ״ש בס״י שתי אבנים בונות שני בתים שלשה אבנים בונות ששה בתים כו׳, והיינו שכמו הבית עושים מאבנים כן התיבות מתיבות התפלה והתורה עושים מאבנים הם אותיות כו׳, ובהיות כן נקראו אותיות התפלה והתורה בשם אבנים, והנה כאשר מתפלל באהוי״ר אזי האותיות הם אבנים טובות, כי ההפרש בין אבנים טובות לשאר אבנים פשוטי׳, שאבנים פשוטי׳ אינם מאירים משא״כ אבנים טובות מאירי׳ כנ״ל, כמו״כ יובן ההפרש בין אותיות התפלה כשמתפלל בלא דו״ר הגם כי גם אותיות ההם נק׳ אבנים אבל מ״מ ה״ה בלתי מאירים כלל, והרי הם כמשל אבנים פשוטים, משא״כ כשמתפלל בדו״ר הרי מאיר בהתיבות גילוי הארת נפשו הפנימיות הנה עי״ז נעשה האבן הוא האות מאותיות התפלה ספיר ובהיר שיוכלו לעשות מהם כתרי׳ לקונו, כמו בגשמי׳ מאבנים טובות עושים הכתר והעטרה בראש המלך כו׳.

אמנם עדיין צ״ל הלא האותיות היוצאי׳ מהאדם הם גשמי׳ ואפי׳ כשמתפלל בכוונה בדו״ר שכלי׳ וטבעי׳ עכ״ז הלא האדם הוא גשמי ואיך יכול להיות מאותיות אלו כתרים לקונו כו׳, לזה אמרו מט״ט קושר כתרי׳ שע״י מט״ט דוקא נעשו כתרי׳ אלו כו׳, והיינו כמ״ש בזהר בענין שהמלאכים המעלי׳ את התפלות נא׳ הלשון בזהר דגפיף להון ומנשק להון, פי׳ שמזככים האותיות להעלותם מגשמיות בכדי שיוכל להיות מהם כתרי׳ לקונו כו׳ ע׳ בת״א בד״ה מזוזה מימין, ובההגהות על מאמר זה ובהביאור שם, ובמ״א ע״פ ונתתי לך מהלכים בין העומדי׳, וע׳ במ״א בד״ה אם בחוקתי בענין האותיות כו׳, ופי׳ וענין כתרים לקונו כי ענין הכתר הוא בחי׳ יהי רצון שמבחי׳ הכתר שנמשך רצון חדש שיתרפא החולי כו׳ הגם כי נגזר כו׳ עכ״ז, וענין כתרים לקונו היינו שיומשך רצון חדש למעלה מה שמתחלה לא הי׳ גם בשרש ומקור כו׳, ועפ״ז יובן ג״כ ענין קוב״ה מצלי יהי רצון כו׳ וכמשי״ת לקמן אי״ה. והנה מאחר שע״י התפלה עושים בחי׳ כתר כו׳ ובכתר הם בחי׳ יג״מ הרחמים לכן ע״י הרחמים פשוטי׳ דכתר יכולים להתהפך גם לב השונא כו׳.

ובזה יובן מ״ש בשבת במנחה ואני תפלתי לך עת רצון אלקי׳ ברב חסדיך שלכאו׳ צ״ל מאחר שנא׳ אלקי׳ שהוא בחי׳ מדה״ד איך הוא ברוב חסדיך, שבחי׳ הדין והגבורה הם לנגד בחי׳ החסד כו׳. אך הענין הוא דהנה איתא בזהר אית חסד ואית חסד אית דאקרי חסד עולם שהוא בחי׳ חסד דז״א, ואית חסד דאקרי רב חסד שהוא בחי׳ החסד דיגמה״ר, ולכן מצד בחי׳ רב חסד שביגמה״ר הנה אפי׳ בחי׳ אלקי׳ שהוא מדת הדין יתהפך ג״כ להיות

ברוב חסדיך, פי' מפני שמאיר בחי' רב חסד מתהפך הדין שבבחי' ש' אלקי' להיות ג"כ ברוב חסדיך כו', ולכן אומרי' זה בשבת במנחה להיות כי אז הוא עת רצון, וזהו ואני תפלתי לך עת רצון אז אלקי' ברוב חסדיך שדוקא בעת שמאיר בחי' עת רצון אז נעשה גם אלקי' בחי' רב חסד ע"י בחי' רוב חסדיך, ולכאו' צ"ל מאחר שיגמה"ר הם בבחי' כתר שבכלל בחי' כתר הוא למעלה מבחי' השתלשלות, כי השתלשלות הוא מבחי' החכ' ולמטה, וכמ"ש ראשית חכ' שהחכ' הוא ראשית הע"ס כו', א"כ למה דוקא בשבת במנחה להיות כי אז מאיר בחי' רעדכ"ר מאחר שבחי' כתר הוא בלתי הגבלה מאי איכפת לן באיזה זמן ובאיזהו עת כו'.

בס"ד, שלח לך

ועתה יגדל נא כח אד' כאשר דברת לאמר, וארז"ל בשבת דפ"ט א' אריב"ל בשעה שעלה משה למרום מצאו להקב"ה שיושב וקושר כתרי' לאותיות א"ל משה אין שלום בעירך א"ל כלום יש עבד שנותן שלום לרבו א"ל הי' לך לעזרני א"ל ועתה יגדל נא כח אד' כאשר דברת לאמר. והענין הוא דהנה פי' קושר כתרי' לאותיות כי הנה נודע שבתורה יש טנת"א, וזה הי' קושר הכתרי' היינו בחי' הטעמי' או אפשר גם התגין נק' כתרי' כו', וזהו שאמר לו הקב"ה הי' לך לעזרני ופי' רש"י ז"ל תצלח מלאכתך, וא"ל משה ועתה יגדל נא כח אד', דהנה נודע כי ש' אד' הוא בחי' מל', בחי' אותיות, כי המל' הוא בחי' עיר אלקינו וכנודע ממ"ש בס"י שתי אבנים בונות שני בתים שלשה אבנים בונות ששה בתים, עד שבהקבץ בחי' אותיות רבות נעשה עיר שהוא בחי' מל', והנה כח אד' הוא בחי' שורש המל' כמו שהוא בבחי' הכתר כנודע שמבחי' מל' שבכתר נעשה כתר מל', וגם מענין נעוץ תחלתן בסופן וסוב"ת כו', וז"ע כח אד', ולהיות כי מצאו שקושר כתרי' לאותיות היינו בחי' שורש המל' כמו שהיא בכתר, לכן כשא"ל הי' לך לעזרני א"ל ועתה יגדל נא כח אד', פי' שברכו שיתגלה שורש ומקור האותיות שהוא בחי' הכתרים הנ"ל, כי ע"י האמירה הפעיל שיתגלה כו' וכמשל החכם הגדול שיושב ומשכיל השכלות שאינו בהכרח שיתגלה לזולתו כו', אך ע"י השבח שמשבחין אותו עי"ז ממשיכי' מהעלם אל הגילוי כו', וכמו"כ יובן בענין שא"ל משה ועתה יגדל נא כח אד' עי"ז המשיך שיתגלה שרש ומקור ש' אד' שיהי' נמשך הקשרי'* הם הטעמי' או התגין לאותיות כו', ויש להעיר לזה ממה שארז"ל

הקשרי': בכת"י 2111: הכתרים.

מט"ט קושר כתרי' לקונו מתפלותיהן של ישראל, שפי' שע"י אותיות התפלה נעשו כתרי' להיות כי ע"י התפלה ממשיכי' יהי רצון שיהי' רצון חדש לרפאות החולה, ולברך השנה הגם כי לא הי' כן תחלה כו', והיינו ע"י המלאכים דגפיף להון ומנשק להון, שמזדככין ע"י המלאכי' מגשמיותם ע' בד"ה פדה בשלום נפשי, ובת"א ד"ה מזוזה מימין, ובכ"ד, וכמו"כ יובן ענין קושר כתרי' לאותיות שזהו כמו הכתרי' שעושי' המלאכים מאותיות כמו"כ עשה הקב"ה כתרי' מאותיות התורה ג"כ כו', ולכן א"ל משה ועתה יגדל נא כח אד', שפי' כח אד' הוא בחי' שרש ומקור דש' אד' ששרשו בבחי' הכתר כו', וע"י מאמרו הפעיל שיתגלה בחי' כח ומקור שורש ש' אד' ממקורו ושרשו וכענין כבוד הוי' ממקומו שפי' ממקומו הוא משרשו ומקורו הנעלם כו', כמו"כ יומשך כח ש' אד' ממקורו ושרשו בחי' הכתר להיות בחי' טעמי תורה או תגין שבתורה, ולהיות[ן] בבחי' ומדריגה גבוה מאד נעלה לכן לא נתגלו כמו אותיות התורה שניתן להשיג הנאמר בה כמו מ"ט אמר קרא, אבל התגין ארז"ל ר"ע הי' דורש על כל קוץ וקוץ שהם בחי' תגין תלי תלים של הלכות, שרק ר"ע שהי' אדם גדול מאד לכן הי' יכול לדרוש גם על התגין ג"כ, משא"כ כל התנאי' כו', ולהיות[ו] במדריגה גבוה כנ"ל לכן הי' דורש תלי תלים של הלכות שהוא בחי' מספר רב, כנודע שכל הגבוה יותר כולל הרבה יותר, ומכ"ש בענין טעמי' שבתורה שהם בחי' שיר התורה שעדיין לא נתגלה כלל רק ניתן שע"י הקריאה יומשך בהעלם אבל לע"ל* אינו מושג כו', ושורשם הוא מבחי' שעשועי המלך בעצמותו כו', וכמ"ש ואהי' אצלו שעשועי' יום יום וקאי על בחי' טעמי תורה כמ"ש במ"א, ע' בד"ה תורה צוה כו'.

קיצור. שכשמצאו משה להקב"ה שקושר כתרים לאותיות א"ל הי' לך לעזרני א"ל ועתה יגדל כו', פי' כתרים לאותיות היינו בחי' טעמים או תגין, ולזה א"ל ועתה יגדל נא כח אד' שורש ומקור ש' אד' שבכתר וכמו ע"י אותיות התפלה נעשה כתרים ע"י המלאכי' כמו"כ הקב"ה קושר כתרי' מאותיות התורה, ולהיותם מדרגה גבוה לא נתגלו כעת רק ר"ע הי' דורש כו', ולהיותם במדרגה גבוה לכן היו תלי תלים כו' שכולל הרבה במספר כו', אבל בחי' טעמי' בחי' שיר לא נתגלה כלל, ויתגלה לע"ל, ונמשכי' מבחי' שעשוע המלך כו'.

(ב) **ועפ"ז** יובן משארז"ל בסנהדרין דקי"א סע"א, בשעה שעלה משה למרום מצאו להקב"ה שיושב וכותב ארך אפים אמר לפניו רבש"ע א"א לצדיקי' א"ל אף לרשעים א"ל רשעים יאבדו א"ל השתא חזית דמיבעי לך כשחטאו ישראל א"ל לא כך אמרת לי א"א לצדיקי' א"ל רבש"ע

לע"ל אינו מושג: כ"ה בכת"י הר"ש סופר. ולהלן בהקיצור: ויתגלה לע"ל.

ולא כך אמרת לי אף לרשעי' והיינו דכתי' ועתה יגדל נא כח אד' כאשר דברת, פי' כאשר דברת שמאריך אף גם לרשעים, והיינו יגדל נא כח אד' שהוא בחי' א"א, וכמשנת"ל ששרש בחי' ש' אד' הוא מבחי' הכתר לכן הוא בחי' א"א כו', ופי' הרש"א שזהו הי' בחטא מרגלים דאלו בחטא העגל עדיין צדיקי' היו, משא"כ במרגלי' דכתי' וינסו אותי זה עשר פעמים, ולכן התחיל משה בתפלתו א"א שהי' צריך לזה דוקא, וי"ל כי בחטא מרגלים הי' שהוציאו דבת הארץ, ונודע כי ארץ הוא בחי' המל' דאצי', והוציאו דבתם רעה היינו שהקלי' יונקי' ממנה לזה כדי לתקן בחי' זו הוצרך משה להמשיך בחי' שורש ומקור המל' כי אין הדינים נמתקין אלא בשורשן כו', ולכן כשהמשיך מבחי' הכתר נסלח להם העון, כי משם הוא בחי' א"א גם לרשעי' ג"כ כו'.

וביאור הענין כי הנה דור המדבר היו מבחי' אימא, כמ"ש במאו"א אות ד' ס"י דור המדבר נק' לאה קשר של תפילין דיעקב והארתה נתעלמה אחרי מות דור המדבר, ובי"נ העיר בסוד דור המדבר ממ"ש בע"ח דרוש דור המדבר, וז"ל הע"ח בשער הכללי' פי"א בענין דור המדבר שהיו דור דיעה, אך הענין כי יסו"א יוצא מתוך יסוד אימא ומתגלה מהחזה ולמטה משם יוצא לחוץ בחי' יעקב, והנה כמו שיצתה בחי' לאה אחורי הדעת דז"א, כן אחורי דעת דיעקב יוצאת בחי' לאה אחרת נוק' של יעקב לכן נק' דור דיעה דור היוצאי' מבחי' דעת של יעקב, והנה בהסתלק בחי' אור אבא מאליו נסתלק דור דיעה הנמשך משם לכן משה להיות שרשו הי' מבחי' יסו"א לכן הי' רועה לדור המדבר כי משה מלגאו ויעקב מלבר עכ"ל הע"ח, והנה דור המדבר להיותם מבחי' לאה ששרשם מבחי' יסו"א לכן הוציאו דבת הארץ בחי' מל', כי רצונם הי' להיות בבחי' מחשבה כי לא רצו להשפיל א"ע בבחי' הדבור לכן לא רצו ליכנס לארץ, לכן עונשם הי' שנשארו במדבר היינו בבחי' מחשבה כמו שרצו ולא נכנסו בארץ, והלכו במדבר מ' שנה, כנודע שמ' סתומה הוא ג"כ בחי' בינה, ובכדי לתקן ולמלאות מה שפגמו בבחי' המל' הוצרך משה להזכיר א"א שהוא מבחי' הכתר שורש המל', כדי למלאות החסרון והפגם וזהו ועתה יגדל נא כח אד' כאשר דברת שמאריך אף גם לרשעים שחטאו כבר והוסיפו לחטוא כעת ג"כ כו'.

קיצור. שע"פ משנת"ל יובן מארז"ל שמצאו משה להקב"ה שיושב וכותב א"א, אף לרשעים, כי דור המדבר חטאו שפגמו בבחי' מל', וכדי למלאות הפגם הוצרך להמשיך שורש המל' כמ"ש בבחי' הכתר כו', וז"ש בע"ח שדור המדבר היו דור דיעה שהיו מבחי' לאה ששרשם מבחי' יסו"א, לכן לא רצו להשפיל א"ע בבחי' הדבור כ"א להיות בבחי' מחשבה דוקא לכן עונשם הי' שנשארו במדבר בחי' מח' מ' שנה ג"כ בחי' בינה, וכדי לתקן הפגם המשיך משה מבחי' א"א בחי' כתר כו'.

(ג) **ע'** בעה"מ שער עולם התהו פס"ב מענין ועתה יגדל נא כח אד' כו' ובשער רישא דז"א פמ"ה, ובפרק ס"ה, ובר"ח שער היראה פ"א כ'

הג׳ בבחי׳ התפשטות כחו ואורו בנמצאים כענין ועתה יגדל נא כח אד׳, וכן בכח גדול וביד חזקה, ומזה נגזר וירא ישראל את היד הגדולה והיינו גדולת הכח והיכולת, וכן ת״י יסגי כדון* חילא שפי׳ גדולת הכח, וי״ל כי גדולת הכח והיכולת נמשך מבחי׳ הכתר דוקא, וכנודע מענין ג׳ ידות יד הגדולה יד החזקה יד הרמה, שהם כתר, ועפ״ז יובן מארז״ל בפסיקתא וכן הוא במד״ר איכה ע״פ ויצא מבת ציון הובא בר״ח שער היראה פ״ג, בשעה שישראל עושי׳ רצוש״מ מוסיפין כח וגבורה שנא׳ ועתה יגדל נא כח אד׳, שענין הגדלת הכח זה״ע מוסיפין כח וגבורה כו׳, ובשער הקדושה פט״ו כ׳ לענין נט״י כו׳ שביד יש י״ד פרקין וב׳ ידות הם ד״ח, והם כ״ח אותיות שבפ׳ בראשית ברא, ועלי׳ אתמר ועתה יגדל נא כח, וכ״ה בזהר פ׳ פנחס בד״ה גם תניינא, וי״ל כי ענין נט״י הוא ששופכין מים על הידים שהידים הם מקבלין טומאה וסתם ידים עסקניות הן ובודאי כבר נטמאו, וע״י המים ששופכין עליהם מטהרים אותם כו׳, והביא דוגמא לזה שבפסוק ראשון דמע״ב יש ך״ח אותיות, כמו בב׳ ידות ך״ח פרקין, והנה מים הוא בחי׳ תורה, וכמ״ש הוי כל צמא לכו למים, ובפסוק וידבר שקודם עשה״ד יש ג״כ ך״ח אותיות, וזהו ועלי׳ אתמר ועתה יגדל נא כח, שע״י עשה״ד מתגדל ומתקיים עשרה מאמרות וכמארז״ל תנאי התנה הקב״ה עם מע״ב אם יקבלו ישראל תורתי מוטב ובא״ל תחזור העולם לתהו כו׳, ונמצא כי קיום ע״מ הוא ע״י עשה״ד שקיבלו ישראל עליהם ועל זרעם ועל כל הנלוים עליהם, וגם הגדלת הכח הוא ע״י התורה ג״כ, שע״י התורה נק׳ ישראל גוי גדול וכמ״ש כי מי גוי גדול כו׳, ונמשך להיות גדול הוי׳ ומהולל מאד בעיר אלקינו כו׳, והיינו ע״י השראתו בבהמ״ק כו׳ שעי״ז מתגדל מע״ב, שהוא בחי׳ מה שנברא בשי״ב, וכמו שע״י בהמ״ק נתגדל העולם שהקב״ה משרה שכינתו בארץ ונמצא כי נתגדלה הארץ עי״ז שבתחלה כשבראה לא השרה הקב״ה שכינתו בארץ, וע״י בחי׳ בהמ״ק השרה שכינתו בארץ כו׳, ונמצא כי ע״י עשה״ד כו׳ מתגדל כח עשרה מאמרות כו׳, וע׳ בר״ח פ׳ גידול בנים הביא מענין ועתה יגדל כו׳.

קיצור. בר״ח כ׳ שיגדל נא כח ה״ע גדולת הכח, וי״ל שהגדלת הכח הוא מבחי׳ הכתר כו׳, ועפ״ז יובן ענין מוסיפין כח כו׳, וכח הוא כ״ח פרקין שבב׳ ידות וכמו שהמים מטהרי׳ הידים כמו״כ ע״י התורה שנק׳ מים מתגדל מע״ב כו׳.

(ד) **בזח״ג** פ׳ שלח במקומו, ועתה יגדל נא כו׳ ר״א ור״י אמרו זכאין אינון ישראל מכל עמין דעלמא דקוב״ה אתערי בהו ואתבני בהו ואתפארו בהו דהא עלמא לא איברי אלא בגינהון דישראל דמשתדלין באורייתא ע״ש כל אורך המאמר, ובסוף המאמר כתב ודא הוא כח אד׳ ההוא

כדון: תוקן ע״פ כת״י 2111. ובכת״י הר״ש סופר: כען.

חילי' דאתי מע"ק סדכ"ס, יגדל נא דיתרבי ויסגי לעילא ולעילא, ויתנגיד ויתמשיך לתתא, לאמר למילף מהכא לדרין בתראין, היינו להזכיר בכל עת בחי' ארך אפים כו', הרי שפי' בפירוש שענין יגדל נא כח אד' היינו מבחי' הכתר כו' ופי' עוד שזהו מע"י מחצה העליון שבכתר כו', וי"ל פי' סדכ"ס ע' בלק"ת בפ' שלח בד"ה ועתה יגדל נא בסופו מענין אד' מי יעמוד שפי' אד' מי היינו בחי' ש' אד' שבמי פי' ש' אד' שבבינה ולכן אם עוונות תשמר י"ה אד' מי יעמוד שבחי' ש' אד' שבבחי' מי יעמוד לנו שלא לדון אותם על פשעם וחטאם כו', וי"ל שפי' יעמוד הוא כמו תולה שאין דנין אותו ואעפ"כ אין מוחלין לו ג"כ, אבל מבחי' ע"ק סדכ"ס משם נמשך סליחת עוונות כי מה ש' אד' שבבחי' מי יעמוד היינו תולה זהו לפי שהתגלות ע"ק הוא בבינה, אבל מבחי' ע"ק עצמו נמשך סליחת עוונות לגמרי להיות נושא עון ועובר על פשע כו', להיות כי שם אינו תופס מקום כלל הפגם שפגמו כמ"ש אם צדקת כו' וכחשיכה כאורה בשני כפין ע' בלק"ת בד"ה מצה זו כו' יעו"ש ולכן משם דוקא נמשך הסליחה כו', ובפ' פנחס ע"פ פנחס בן אלעזר דף [ר"כ ע"א] כמה יאות לי' לב"נ בעוד דבוצינא דליק ושרי' על רישא לאשתדלא ולמעבד רעותי' דמארי' ב[ג]ין דההוא בוצינא דנהורא איהו כח דשרי' על רישי' וע"ד כתי' יגדל נא כח אד', דא ההוא כח דשרי' על רישי' דצדיקייא ועל מאן דישתדלון ברעותא דמאריהון ועל דא תנינן כל העונה אמן יהש"ר בכל כחו ודא הוא ההוא כח, ופי' בכל כחו יש לפרשו בשני פנים, הא' בכל כחו כפשוטו בצעקה וכענין כל עצמותי תאמרנה כו', הב' הוא בכל כח כוונתו שיכוין היטב למה שאומר כו', א"כ פי' כחו הוא פנימיות הדבור שהוא הכוונה בכל כחו כו', ופי' וענין ההוא בוצינא דנהורא דשריא על רישא, היינו בהיות ידוע שכאו"א מישראל יש לו ה' בחי' נרנח"י ונודע כי נר"ן הם בחי' פנימיים וח"י הם בחי' מקיפי', וז"ע בחי' בוצינא דשרי' היינו בחי' אורות המקיפי' שהם השורים ע"ג בבחי' מקיף, ואף כי המקיף שורה על כל הגוף, מ"מ עיקרו ושרשו הוא ע"ג הראש, וכמו בבחי' הפנימיות הגם כי כל הגוף הוא חי מ"מ עיקר התלבשות החיות הוא בבחי' הראש, כמו"כ בבחי' המקיף הגם כי המקיפי' שורים על כל הגוף מ"מ שרשם ועיקרם שורי' ע"ג הראש שהוא המלך שבאברים כידוע, והנה המקיפי' הנה חי' הוא בחי' חכמה ויחידה הוא בחי' כתר כו', וא"כ יתפרש מאמר הזהר זה עם מאמר שבפ' שלח לך כא' רק שבשם מדבר מענין הכח ששרשו מבחי' ע"ק, וכאן מבאר שהמקיפי' של האדם ג"כ שרשם משם כו'. וביאור הענין יובן ממארז"ל רעייתי פרנסתי ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים, וענין הפרנסה כוללת מזון ולבוש, שהמזון הוא בחי' פנימיות, והלבושי' הוא בחי' מקיפי', כמו שאנו רואים שהמזון הוא בבחי' פנימיות שאוכל ונעשה מהמאכל דם, ונותן חיות לכל האברים, אבל הלבוש הוא בבחי' מקיף ומקיף כל האברים כו', וכמו"כ יובן בעבודה שבחי' המזון הוא התורה שהיא בבחי' פנימיות וכמ"ש ותורתך בתוך מעי שהוא בחי' פנימיות ההשפעה, ולכן נק' התורה חלב ודבש, וכמ"ש דבש וחלב תחת לשונך, וכתי' הוי כל צמא לכו למים, שנק' מים וחלב ודבש

כו', אבל המצות הם לבושי' לנפש שע"י לבושי המצות תוכל הנפש להשיג בג"ע השגת אלקות, וגם ע"ז היא באה לאשתאבא בגופא דמלכא, ונמצא כי ב' בחי' מקיפי' ופנימי' הם בחי' תומ"צ, שע"י בא לנפש בחי' פנימיות ומקיפי'.

קיצור. בזהר פי' יגדל נא כח היינו מבחי' ע"ק סדכ"ס, כי אד' מי היינו בחי' ש' אד' שבבינה יעמוד כמו תולה, אבל מבחי' ע"ק משם נמשך סליחת העון, פי' שז"ע בוצינא דנהורא דשרי' על רישא היינו בחי' מקיפי' ח"י, ויובן ע"י בחי' פרנסתי, תורה ומצות כו', מקיפי' ופנימי'.

(ה) **בזח"ג** פ' האזינו בד"ה מצחא דגולגלתא דף [רצ"ה ע"ב], ועתה יגדל נא כח אד', מאן כח אד' דההוא איקרי מזלא קדישא סתימאה דכל סתימין, דחילא דא ונהירין דא ממזלי' תלי, והענין הוא דהנה נודע שלא כל הנשמה מלובשת בגוף כ"א רק הארה מן הנשמה מתלבשת בגוף, וכל הנשמה נשארה בבחי' מקיף, וזהו שארז"ל ע"פ והאנשים אשר עמו לא ראו את המראה אבל חרדה גדולה נפלה עליהם בדניאל, וארז"ל אע"ג דאיהו לא חזי מזלייהו חזי, שפי' מזלייהו הוא בחי' שרש ומקור הנשמה כמו שהוא למעלה וזוהי הנקראת בחי' מקיף היינו בחי' מקיפי' דח"י, שהם עיקר הנשמה שכל הגבוה כולל החיות יותר, ונמצא כי בב' מקיפי' דח"י הוא יותר מן מה שנמצא בג' בחי' נר"נ עד שג' בחי' נר"נ הם רק הארה מעצם הנשמה, ועיקרה הוא בחי' ח"י כו', וזהו מ"ש בזהר הנ"ל מזלא קדישא סדכ"ס שבחי' המזל הוא שרש ומקור הנשמה שמאירה בבחי' מקיף כו'. והנה עיקר השראת המקיפי' הם על הלבושי', ולכן אמרו הלובש שני לבושי' כא' קשה לשכחה, ופי' בכתבי האריז"ל שלהיות כי המקיפי' שורים על הלבושי', ולכן צריכי' ללבוש כל בגד בפ"ע בכדי שישרה עליו המקיף, משא"כ כשלובש ב' לבושי' כא' אזי אין מקום להשראת המקיף, והנה המקיף הוא בחי' שמירה לשמור את האו"פ לבלתי יסתלק, וגם שלא יאחזו החיצונים כנודע שאור המקיף מסמא עיני החיצונים, ובזה יובן מ"ש אומרים ואתה שתחלה אומרים בראת יצרת נפחת, ואעפ"כ אומרים אח"כ ואתה משמרה בקרבי כי לולא השמירה מבחי' אור המקיף היטב הי' מסתלק האו"פ מן הגוף כו' ועיקר קיום האו"פ הוא מבחי' המקיף כו', וז"ע מה שמניחי' טלית ותפילין קודם התפלה, כי ענין התפילין הם בחי' אחד עם ק"ש, כי בשניהם הוא שמע ישראל והא"ש, רק שבתפילין כותבין אחד והא"ש על קלף ובדיו, ובק"ש קורין בפה, והיינו כי בק"ש הוא בחי' פנימיות שקורי' בפה בבחי' הפנימיות ובכוונה, משא"כ בתפילין שלובשין אותם ע"ג הראש בבחי' או"מ, והמכוון הוא בכדי שישתמר האו"פ, ולכן לובשי' אותם קודם ק"ש בכדי שכשיקראו ק"ש ישתמר האור כו', והטלית הוא ג"כ מקיף כנודע אשר ע"י מקיפי' אלו ישתמר האו"פ, ואפ"ל שב' מקיפי' דטו"ת הם כמו באדם ב' מקיפי' ח"י, אשר התפילין הם בחי' חי', כי החכ' תחי', ובתפילין הם קדש הוא בחי' חכמה כנודע, וגם ארז"ל התולה

תפיליו יתלו חייו, הרי מובן שהתפילין הם בחי' חי' בחי' חכ', א"כ הטלית הוא מבחי' הכתר כו', והגם שהטלית הוא במל' אכן המל' שרשה מהכתר כו', וגם כי נסוב"ת ותב"ס כו'.

קיצור. בזהר פי' שפי' יגדל נא כח אד' היינו בחי' מזלא, והיינו בחי' מקיפי' שבנשמה, והשראת המקיפי' הם על הלבושי', ולכן הלובש שני לבושי' כא' קשה לשכחה כו', וז"ע ואתה משמרה בקרבי שאו"מ שומר את האו"פ, ולכן לובשי' טו"ת קודם התפלה בכדי לשמור או"פ דק"ש, וטו"ת הם כמו שני מקיפי' דח"י כו'.

(וא"ו) **בילקוט** פ' ואתחנן רמז תתי"ד ואת גדלך זה מדת טובך שנא' ועתה יגדל נא כח אד' כו', ובילקוט איוב רמז תתק"ז* ע"פ וטהר ידים יוסיף אומץ זה משה שהוא מעצים כח וגבורה שנא' ועתה יגדל נא כח אד'. והענין יש לבאר ע"פ מה שנודע כי חו"ג הם ב' ידות שהם בחי' קו הימין וקו השמאל כו', והנה בכדי להוסיף כח וגבורה, הנה במדת החסד הוא ע"י שממשיך מבחי' רב טובך כי בחי' החסד הוא להשפיע בחי' הטוב וע"י ההמשכה מבחי' רב טובך עי"ז נתוסף אומץ וגבורה במדת החסד כו', וע"י ההמשכה מבחי' גבורה דא"א מתוסף גבורה בבחי' הגבורה שבסדר ההשתלשלו' וזהו ע"י ועתה יגדל נא כח אד' שהוא בבחי' הכתר כנ"ל ועי"ז היינו שנמשך מבחי' א"א שהם בחי' ב' ידות עי"ז נמשך תוס' כח ועוז בבחי' חו"ג דאצי' כו', וזהו ע"י משה דוקא כי להיותו מבחי' יסו"א לכן ע"י יוכל להיות ההמשכה מבחי' הכתר כו', ולכן וטהר ידים יוסיף אומץ זה [משה] פי' שכדי להמשיך מבחי' טהור ידים שהם ידות דא"א שעי"ז יוסיף אומץ בחו"ג דאצי' הנה זהו ע"י משה דוקא מטעם הנ"ל כו'. והנה בחי' ידים אלו נתגלו בעת קרי"ס ועי"ז נעשה מים יבשה, וכמ"ש בקרי"ס וירא ישראל את היד הגדולה שהוא בחי' יד דא"א, ולהיותו מלמעלה מהשתלשלו' וכמ"ש מה תצעק אלי וארז"ל בזהר בעתיקא תלי' מלתא לכן נהפך הים ליבשה שכאשר נתגלה בחי' שלמעלה מהשתלשלו' אזי נשתנו סדרי ההשתל' ונעשה מים יבשה, ולכן אמרו ב"פ ימינך הוי' נגד ב' ידות, ולהיות כי לית שמאלא בהאי עתיקא לכן אמרו ב"פ ימין כו', ועז"נ וירא ישראל את היד הגדולה שהוא מבחי' ידים דא"א, ועל בחי' יד זה נא' באהרן וישא אהרן את ידו ויברכם ידו כתי' כי לית שמאלא כו' והיינו מבחי' ידים דא"א הנ"ל כו'. ובזה יובן מה שפי' בשל"ה במאמר ז' דנ"ה א' ע"פ ועתה יגדל נא מה שאני מתפלל שיגביר כח אד' היינו שיגביר מדה"ר על מדה"ד, והיינו להיות ההמשכה בא מבחי' הכתר אשר שם הוא רחמים פשוטי' לכן עי"ז נמשך הרחמים להמתיק הדין דש' אד', וז"ע אלף דאד' כי אד' הוא א' דין, והיינו שבחי' האלף הוא ממתיק

תתק"ז: בכת"י הר"ש סופר: תתקי"ז.

הדין דש' אד' להיות גבו' ממותקות, ויגדל נא כח אד' פי' כח אד' היינו בחי' הא' הממתיק הדין דש' אד' כו', ע' בסידור בשער ר"ה בד"ה אד' שפתי תפתח כו', ובספר ווי העמודי' פי"ט דך"ח ג' כ' שש' הוי' אותיותיו עשרה ע"ש עשרה עשרה הכף כו', ועם מילוי דמילוי הם ך"ח בסוד ועתה יגדל נא כח אד', וכמדומה לי שבד"ה קול דודי בסופו לענין מילוי ה' שנמשך מבחי' היותר גדולה, וכמו"כ י"ל כאן שבחי' ש' הוי' הוא ת"ת דז"א, אבל כשהוא עם מילוי דמילוי הוא הוראה שנמשך בו מבחי' א"א כו', וע' בספר אלי' רבה ח"א פי"ח ופ' ך"ט.

בילקוט חדש תשובה סי' צ"ג על מארז"ל כל העונה איש"ר בכל כחו קורעין לו גז"ד של ע' שנה. כי הנה בשעה שהחסד והגבו' נכללי' זב"ז אז העולם ממוזג בחסד וברחמים, ואין שום אומה יכולה לשלוט על ישראל לפי שכללות זה מורה על יחוד גמור והנה חסד הוא י"ד פרקין דיד ימין והם י"ד אותיות של ג' שמות הוי' אלקינו הוי', וי"ד פרקין דיד שמאל הם הכינוי שלהם כוז"ו במוכס"ז כוז"ו, כשמתחברי' יחד הם ך"ח, וזהו ועתה יגדל נא כח אד', ובשעת החורבן וילכו בלא כח, וע"י איש"ר בכל כחו מחבר הרצ"ע כו' והיינו כנ"ל שבחי' יגדל נא כח אד' היינו ההמשכה מבחי' הכתר כו'.

בס"ד, קרח

להבין מה שארז"ל במשנה פ"ה דאבות משנה י"ז כל מחלוקת שהיא לש"ש סופה להתקיים ושאינה לש"ש אין סופה להתקיים איזהו מחלוקת שהיא לש"ש זו מחלוקת הלל ושמאי ושאינה לש"ש זו מחלוקת קרח וכל עדתו. וצ"ל היאך יתכן לומר בענין מחלוקת שיהי' סופה להתקיים כמו בענין מחלוקת הלל ושמאי שנפסק ההלכה כהלל וממילא דברי שמאי אין סופן להתקיים, ונמצא כי אין הפרש כלל בין מחלוקת שהיא לש"ש למחלוקת שאינה לש"ש שגם במחלוקת שאינה לש"ש נשאר הענין כא' מהם, ובמחלוקת שלש"ש ג"כ דברי שמאי עד"מ שהם אינם כהלכה כו' ממילא נשאר גם במחלוקת שלש"ש כא' מהם, ונמצא כי שניהם שוים כו', דהתינח אם במחלוקת שלש"ש היו שני הדיעות מתקיימים ובשלא לש"ש היו שניהם אינם מתקיימים או לכה"פ אחת מהם, אבל מאחר שגם בלש"ש אינו מתקיים רק א' מהם הרי הם שוים כי גם בשלש"ש ג"כ יכול להתקיים כא' מהם כו', וגם צ"ל מה שבמחלוקת שהיא לש"ש נאמר שניהם הלל ושמאי ובמחלוקת שאינה לש"ש נאמר קרח וכל עדתו ולא נאמר על מי חלקו, הנה בהפטרת קרח

בשמואל סי' י"א כתי' כי לא יטוש ד' עמו בעבור שמו הגדול כי הואיל כו', ובתלים סי' צ"ב נאמר כי לא יטוש כו' ונחלתו לא יעזוב, וארז"ל במדרש כשישראל זכאין אזי ונחלתו לא יעזוב וכשאין ישראל זכאין אזי הוא בעבור שמו הגדול כו'.

ולהבין זה וגם צ"ל מה שבשמואל לא נאמר ונחלתו כלל, ויובן בהקדים ענין מחלוקת קרח שארז"ל לקח טלית שכולה תכלת ואמר חייבת בציצית או פטורה א"ל חייבת, א"ל מה חוט א' פוטר כו' זו שכולה תכלת לא כ"ש, ועוד שאל אצלו בית שמלא ספרים חייב במזוזה או פטורה א"ל חייבת, א"ל כל התורה כולה רע"ה פרשיות אינה פוטרת, מזוזה שהיא שתי פרשיות פוטרת דברים אלו אתה בודאם מלבך כו', וצ"ל ענין ב' שאלות אלו ושייכותם זל"ז ולמחלוקת שלו על אהרן כו', וצ"ל תחלה ענין הטלית, הנה הטלית הוא לבוש ולמעלה זהו ענין מ"ש יביאו לבוש מל' שבחי' המל' נק' לבוש והיינו כי כדי שיתהווה מאתו ית' בחי' שמים וארץ גשמי' זהו ע"י הלבוש מל' דוקא והיינו כמו ענין הלבוש שהוא מכסה על הלבוש בו לבלתי יתגלה כו', עד"ז יובן למעלה שהלבוש מל' הוא בחי' לבוש המעלים ומסתיר לבלי יתגלה אורו ית' ואז יוכל להיות התהוות העולמות נבראים ובע"ג, ולכן לע"ל דכתיב ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר כו' נאמר השמים החדשים והארץ החדשה כו', והיינו כנ"ל ששמים וארץ אלו הגשמי' לא יוכלו לעמוד כשיהי' גילוי אלקותו ית' כי א"א להיות התהוותם וקיומם כ"א ע"י לבוש המעלים כו', משא"כ כשיהי' ונגלה כו', וזהו שרש ענין הטלית וד' כנפות הטלית הם ד' חיות הנושאות את הכסא כי הכסא היא ג"כ כס א', היינו בחי' הלבוש הנ"ל שמכסה על בחי' אלף וד' חיות הנושאות את הכסא הם ד' כנפות הטלית, והנה בהחיות נאמר וכנפיהם פרודות שז"ע מ"ש ומשם יפרד והי' לד' ראשים הם ד' מחנות שכינה מחנה מיכאל באהבה כו' שהם חלוקים זמ"ז ומהם נשתלשל אח"כ ריבוי הנפרדי' והתחלקות זמ"ז, וענין הציצית שעל ד' כנפות הטלית היינו כי ציצית הם ל"ב בחי' ל"ב נתיבות חכ', וע"י הציצית ממשיכי' בחי' חכ' עילאה גם במקום הפירוד כו' שיהי' ביטול היש לאין כו' שלא יהיו פרודות לגמרי כו', וזהו ע"י הל"ב חוטין ל"ב נ"ח וכענין בחי' ברוך כבוד ה' ממקומו, ע' בלק"ת בד"ה האזינו דרוש הג' שפי' שיתברך ויומשך כבוד ה' בחי' ל"ב נ"ח, ממקומו משרשו ומקורו היינו בחי' ח"ע בהלבוש המלביש ומעלים היינו בחי' לבוש מל' כו', ולהיות כי ההמשכה זו שיומשך מפנימי' החכ' הוא למעלה מהשתל' כי זה שמאיר מחכ' למדות וממדות לדבור שזהו בחי' השתלשלו' זהו רק מבחי' חיצוניות, אבל ע"י הציצית נמשך מבחי' החכ' ישר בהטלית והד' כנפות שלא ע"י אמצעות ז"א והיינו שזהו מפנימי' החכ' כנ"ל שזהו למעלה מהשתל' כו', לכן הם ע"י חוטין דוקא להורות על ההמשכה שהיא למעלה מהשתל' כו', ע' בלק"ת בד"ה מצה זו ובד"ה אלה פקודי ובביאור ולא תשבית, שחכ' היא למעלה מהשגה והבנה ובסש"ב פ"ג ופי"ח, וגם כי פנימיות אבא הוא פנימיות עתיק

ולא ידעתי הטעם כן הוא בע"ח, וי"ל ולא ידעתי הטעם שזהו למעלה משכל המושג, וזהו ענין שארז"ל אין ציצית אלא יוצא והיינו כענין ומעיין מבית ה' יצא והשקה את נחל השטים והיינו כי כאשר מעין מבית ה' יוצא אזי והשקה אפי' נחל השטים בחי' הפירוד כו', וע' בלק"ת בשה"ש בד"ה ששים המה מלכות דרוש הראשון פ"ג יעו"ש.

והנה טענת קרח בטלית שכולה תכלת הוא כנ"ל שע"י החוטים ממשיכים ל"ב נ"ח עילאה בהטלית והכנפות, הנה בטלית שכולה תכלת א"צ כלל לחוטי הציצית להיות כי תכלת הוא כמו נהורא תיכלא שמכלה היש דבי"ע כמו עד"מ בנר שאנו רואים שהנהורא תיכלא אוכל הפתילה, ולמה צריכים עוד לחוטין, היינו בחי' המשכת ל"ב נ"ח להיות ביטול היש הלא די במל' עצמה שהיא בחי' תכלת לכלות היש כו', היינו שיהי' יש וביטול היש, ודוגמא לזה מצינו שארז"ל במשנה פ"ה דאבות בעשרה מאמרות ברא הקב"ה את עולמו והלא* במאמר א' כו', פי' בעשרה מאמרות היינו בחי' ע"ס דאצי', והלא במאמר א' יכול להבראות היינו מבחי' מדת המל' שכלולה מע"ס ג"כ, אלא כדי להפרע מן הרשעים שמאבדין את העולם שנברא בעש"מ היינו כל הע"ס, ולכן ת"י בראשית בחוכמתא וא"ת בקדמין היינו בחי' כתר שהאירו כל הע"ס במל', ולכן כתיב הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד, מאד אותיות אדם היינו שמשיח יהי' כמו אדה"ר לפני החטא וממילא מובן שאדה"ר לפני החטא הי' גבוה מאד שתכלית עליית משיח יהי' כמו אדה"ר לפני החטא והיינו מפני כי העולם נברא באופן היותר גבוה היינו בחי' כל הע"ס עילאין כו', ועד"ז הוא בענין חוטי הציצית בטלית שכולה תכלת כי הן אמת כי תכלת הוא לשון תכלה שמכלה היש דבי"ע, אבל מ"מ א"א שיהי' מבחי' [זו] עצמה בחי' ביטול היש כמשי"ת בהתשובה שהשיב לו משה, אבל ע"י חוטי הציצית ממשיכים ל"ב נ"ח עילאה כו' שעי"ז נעשה בחי' ביטול היש כו'.

והנה לפ"ז טענת קרח הי' בדקות, אמנם שטה אחרת יש בזה היינו לפי התרגום שמתרגם ואתפליג קרח וכן פי' הבחיי, ובמק"מ ר"פ קרח בשם הרח"ו ז"ל שכוונת קרח הי' ע"ד דור הפלגה שרצו להפריד בחי' המל' ורצו לקבל מבחי' המל' לבד כי מבחי' זו יכול להיות יש ודבר ואעפ"כ יקבל השפעות גשמי' כמ"ש מזה בדרוש דור הפלגה יעו"ש, וזהו שאמרו ונעשה לנו שם, וכן בקרח נאמר אנשי שם וכפרו בשם הוי' ולכן כתיב וירד הוי' לראות את העיר כו' להיות כי הם כפרו במדה זו ובדור המבול שכפרו במדה אחרונה והשחיתו דרכם ורצו ששפחה תירש גבירתה לכן הי' הנקמה ממדה אחרונה כמ"ש ויאמר אלקים קץ כל בשר כו', ונמצא מובן כי כוונת קרח הי' להפריד בחי' המל' מע"ס עילאין, וזהו שלא רצה בהחוטין שהם ל"ב

והלא . . בחי' ע"ס דאצי': שורה זו ניתוספה מכת"י 2111. [ובכת"י הר"ש סופר ליתא].

נ"ח כנ"ל כ"א בחי' תכלת לבד היא בחי' המל' כו', ועד"ז בפרעה נא' אם בן הוא והמתן אותו ואם בת היא וחי', פי' אם בן הוא שהוא בבחי' ז"א שרובו חסדים והמתן אותו כו' כי מבחי' זו לא יוכל לקבל ואם בת היא בחי' מל' וחיה כי בחי' המל' היא בחי' רגליה יורדות להחיות גם סט"א כו', וזהו מה שהשיב משה לקרח כי לא די במה שכולה תכלת להיות כי במדת המל' כתיב ואתה מחיה את כולם שמחיה גם הקליפות כו', לכן מבחי' זו עצמה א"א להיות בחי' הכליון בהיש כו', רק ע"י החוטין דוקא שהוא בחי' המשכת ע"ס עילאין כו', וכמו בהנר שיש בה נהורא חיורא ג"כ אז מתכלה הפתילה ע"י נהורא תיכלא וחוורא כו', וז"ע מ"ש גמלתהו טוב ולא רע כל ימי חייה, פי' גמלתהו טוב כו' כל ימי חייה דוקא שעה"ח שדר לה חיים כו', וצדיק יסוד עולם להמשיך שפע הפנימי' כו'.

והנה כשהשיב משה לקרח כנ"ל שצ"ל חוטי הציצית דוקא בכדי להמשיך מי"ס עילאין אז אמר קרח א"כ י"ס עילאין עיקר לכן שאל שאלתו השניה שהוא בית מלא ספרים שהם ע"ס עילאין א"צ למזוזה כי הם עיקר וא"צ למזוזה שהיא גימט' שם אד', ובאמת זה אינו כי ההמשכה שיהי' יש וביטול היש בבי"ע א"א שיומשך כ"א ע"י המל' דוקא וז"ע המזוזה שהיא גימט' שם אד' היינו בחי' המל' כמו שהיא מקור לבי"ע כמ"ש המגיד להב"י, והנה הפתח הוא מל' דאצי' שנק' פתח האהל, ולכאורה צ"ל הלא לפ"ז יהי' הפתח גבוה יותר מהמזוזה שהפתח היא מל' דאצי' והמזוזה גימט' שם אד', אך הענין הוא דמה שהמזוזה גימט' אד' היינו כח אד' בחי' אנא אמלוך מל' דא"ס שורש המל' כמו שהיא בכתר, וע"ז נאמר אם עוונות תשמר י"ה אד' מי יעמוד, פי' בזהר אם עוונות מגיעים לבחי' או"א היינו בחי' י"ה אז אד' מי יעמוד, ופי' רבינו ז"ל שם אד' שבמי היינו שם אד' שבהעלם שאינו מושג היינו בחי' כח אד' כנ"ל, ומשם הוא מקור הסליחה כו', וזהו ג"כ ענין כן אד' הוי' יצמיח צדקה ותהלה ע' בלק"ת בד"ה כי כארץ תוציא צמחה, וזהו כענין ברוך כבוד ה' ממקומו, פי' כבוד שהוא המל' יהי' בו ברכה והמשכה ממקורו ושרשו כנ"ל, עיין בלק"ת בד"ה האזינו דרוש הג' פ"ג.

ויש להעיר לענין מזוזה ממה שארז"ל הנביאים והכתובים עתידין להבטל, ומג"א והלכות אינם בטלים, והענין דהנה מה שהנביאים והכתובים עתידין להבטל אין הפי' שיבטלו לגמרי הלא הם דבר ה' ואיך יתכן לומר שיבטלו, אך הענין הוא שיהי' כ"כ גילוי אור א"ס ב"ה עד שגילוי הנביאים והכתובים יהיו בטלים כזיו השמש בשמש שהגם שישנו גם בשמש מ"מ אינו עולה בשם כלל, וזהו שארז"ל חירגא דיומא לא שמי' שנא' וכל דיירי ארעא כלא חשיבי, היינו שחירגא דיומא הוא זיו השמש לא שמי' שהוא בחי' לא לגמרי היינו בבחי' ביטול כו', ועד"ז יהי' גילוי הנביאים לע"ל שלא יעלו בשם וע"ד שרגא בטיהרא כו'. וביאור הדברים הנה כל הנביאים נתנבאו בכה רק משה נתנבא בזה כו', פי' כה הוא אספקלריא שא"מ שעם היותה מראה

תבנית הדבר הנראה כמו שהוא בלי שום שינוי, מ"מ זהו רק דמות הדבר ולא מהותה, ועד"ז הו"ע גילוי הנביאים שהי' רק דמות כבוד ה' כו' כמ"ש הוא מראה דמות כבוד הוי', ואראה ואפול על פני רק משה נתנבא בזה בחי' אסה"מ, ולע"ל נאמר ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה ב"פ ע' בד"ה יהי כבוד (תרכ"ב) שיהי' הגילוי לכל ישראל מבחי' זה ב"פ כו', יעו"ש, וא"כ יתבטלו גילוי הנביאים והכתובים היינו כנ"ל שלא יעלו בשם כלל כו', שבחי' הגילוי דכה יהי' בטל כזיו השמש בשמש לגבי זה כו', ומגלת אסתר לא תבטל כי אסתר מן התורה מנין ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא שהשכינה מסתתרת בגלות בבל ביום ההוא עלמין סתימין דלא אתגליין דהנה לע"ל נאמר ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה שבחי' הוא בחי' סתים יהי' בבחי' זה שהוא בחי' התגלות כאלו הוא לנוכח כו', משא"כ בחי' אסתר שהוא בחי' הסתר אסתיר פני ביום ההוא שאפילו ביום ההוא הוא בבחי' הסתר והעלם ששרשה מבחי' סדכ"ס שאור זה אינו זיו אלא מאור בעצמו ע' בת"א בד"ה יביאו לבוש מל' ובהביאור שזהו בחי' עתיק דבריאה, והנה הנביאים שרשן נו"ה דאצי', א"כ מבואר דבחי' המל' כשנעשית עתיק דבריאה יש בה בחי' גבוה מנו"ה דאצי' שמשם שרש הנביאים כנ"ל והיינו ע"כ מפני שבה מאיר כתר דאצי' ולכן נק' סדכ"ס ועד"ז הוא בענין המזוזה כי מזוזות הבית הם נו"ה כמשי"ת, והמזוזה הוא גימט' ש' אד' עתיק דבריאה שבה מאיר עת"י דאצי' מלך יחיד והיינו כי מזוזה ואסתר הם בחי' אחת כי אסתר ג"כ גימ' שם אד' במילואו (אפ"ל ש' אד' במלואו ועם הכולל עולה תרע"ב ואסתר עם אותיות המלוי ג"כ תרע"ב) ששניהם הם בחי' ומדרגה א' כו'.

וענין בית מלא ספרים כו' ואעפ"כ חייב במזוזה י"ל ע"ד שארז"ל ת"ח שאין בו יראת שמים דומה לגזבר שמסרו לו מפתחות הפנימיות ומפתחות החיצוני' לא מסרו לו בהי עייל, פי' מפתחות החיצוני' הוא בחי' יראה תתאה שהיא לקוחה מחיצוניות היא בחי' זיו והארה בעלמא להיות התהוות העולמות שבהם וע"י נמשך בחי' יראה זו כו', וכמ"ש כי אראה שמיך מעשה אצבעותיך שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה כו', ברוך שאמר והי' העולם שמה שברוך כו' נלקח ממה שאמר והי' העולם שאין זה אלא זיו כו' וכענין אחרי ה' אלקיכם תלכו בחי' אחוריים (שהיא בחי' מל'), אבל העיקר היא מפתחות הפנימיות בחי' מפתח לפתוח בגילוי בחי' פנימיות דהיינו גילוי אור א"ס ב"ה ממש שאינו בגדר עלמין כלל וכמ"ש אתה הוא ה' לבדך, לבדך ממש כמו קודם שנבה"ע כו', והיינו ע"י והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך בחי' התורה כו' שאנכי ממש מצוך כו' ולא שם והארה בעלמא, אך צ"ל כסדר המדרגות תחלה מפתחות החיצוניות ואח"כ מפתחות הפנימי' כו', ולכן ת"ח שאין בו יראת שמים דומה לגזבר כו' בהי עייל שא"א כ"א בהקדם מפתחות החיצוניות כו' דא תרעא כו' וכמארז"ל אם אין יראה אין חכ' כו', וז"ש והי' אמונת עתיך כו' שהם ששה סדרי משנה ומסיים יראת הוי' היא אוצרו שאם יראת ה' אוצרו אין א"ל לא שהעיקר תלוי ביראה והיינו בחי'

מפתחות החיצוני' שבלעדם א"א לבוא לגילוי בחי' עליונות כו', ובזה יובן ג"כ ענין בית בית מלא ספרים שבית היא בחי' אורייתא היכלא עילאה דקוב"ה, (ובפרט תושבע"פ נק' בית, ע' בלק"ת ע"פ וזאת המצוה וסד"ה למען תירא) והיא מלא ספרים ע"ס דאצי' שנק' ספרים ע"ד בשלשה ספרים וכן שלשה ספרים נפתחים כו' ועד"ז כל הע"ס נק' ספרים כו', ובית שמלא ספרים היינו כל הע"ס מ"מ חייב במזוזה הוא בחי' מל' כנ"ל, כי צ"ל מפתחות החיצוניות ג"כ כי בהי עייל, והנה מזוזה הוא בחי' זו זה והיינו מה שעם זו מקבלים מבחי' זה, ובעבודה היינו יראה ואהבה, והנה כתיב למען שמי אאריך אפי ותהלתי אחטם לך לבלתי הכריתך, דהיינו ע"י שעם זו יצרתי לי תהלתי יספרו, כי הפרד"ס בערך תהלה פי' תהלה בכתר וגם במל' ע"ד נעוץ תחלתן בסופן, ומפני כי התהלה היא במל' לכן אמר דוד שהי' בחי' מל' ספר תהלים כי ענין התהלה הוא שע"י התהלה ממשיכים מהעלם אל הגילוי, וכמו שמצינו בזהר שתלמידי הרשב"י אמרו שבחו בפניו, ולכאו' צ"ל מהו הענין שאמרו שבחו בפניו, אך הענין הוא ע"י שהללוהו עי"ז נמשך להם גילוי מאורו מהעלם אל הגילוי כו', ועד"ז למעלה שע"י ההילול והשבח ממשיכים מהעלם אל הגילוי כמ"ש במ"א, וזהו תהלה הוא מל' בהלו נרו שע"י ההילול נמשך בהילו ל' אור וז"ע התהלה שהיא במל' שע"י ההילול נמשך כו' ובכתר נאמר נורא תהלות שיריאים להללו כו', (אמנם זהו בחי' התחתונה שבמאציל שיש בהכתר אבל בשרש ומקור הנאצלים שבכתר שם עיקר התהלה כי משם נמשך עיקר גילוי ההעלם כו' ושרש ההמשכה מהעלם אל הגילוי זהו מע"ס הגנוזות בע"ס דאצי' כו') וזהו עם זו כו' תהלתי יספרו שע"י שמספרים התהלה עי"ז נמשך להיות ותהלתי אחטם לך בחי' חוטמא בחי' ריח מקיף כו' שז"ע התהלה מקיפים מבחי' הכתר כנ"ל שבחי' זו א"א להיות כ"א בבחי' ריח ומקיף כו', אאריך אפי הוא בחי' א"א כו', ועוי"ל בענין בית מלא ספרים ע"ס ואעפ"כ חייב במזוזה כי העלאת הבית וכל אשר בה זהו ע"י המזוזה, וי"ל כי שני פרשיות שבמזוזה שמע והא"ש הם חו"ג כנודע מענין אחליפו דוכתי' והיינו ג"כ אהוי"ר, ונודע כי אורייתא בלא דחילו ורחימו לא פרחת לעילא, ובהיות בית מלא ספרים שנמשכים בה כל הע"ס ע"י לימוד התורה אעפ"כ חייב במזוזה כי ע"י המזוזה מתעלה התורה וכמו שבגשמי' המזוזה מעלה הבית וכל אשר בה כן מעלה גם התורה וכל המשכת ע"ס כי בלא דו"ר לא פרחת לעילא כו'.

והנה להבין עוד בענין מפתחות החיצוניות והפנימיות ובענין מזוזות הבית שנק' בפסוק ג"כ מזוזות כמ"ש וכתבתם על מזוזות ביתך, והענין הוא דהנה כתיב אשרי אדם שומע לי לשקוד על דלתותי יום יום וארז"ל לעולם יכנס אדם שיעור שני פתחים שלא אמרו רק שיעור שני פתחים אבל במדרש ארז"ל דלת לפנים מדלת שלא יתפלל בעזרה כ"א יכנוס שני פתחים כו', כי הנה הפתח הראשון הנה נו"ה הם שתי המזוזות והמשקוף עליהם זהו ת"ת וזהו הפתח החיצון הנמשך להחיות העולמות כי נו"ה הם כליות יועצות איך

להשפיע וכמו הרב כשמשפיע לתלמידו צריך לצמצם לפ"ע שכל תלמידו כו', והפתח הפנימי י"ל שהאבות הם פתח, אברהם הוא בחי' המשקוף בחי' בינה ולכן ניתוסף לו ה' שהוא בינה ע' בת"א ר"פ לך לך, ושתי המזוזות חו"ג הם יצחק ויעקב, והנה ב' פתחים אלו בעבודה י"ל ששתי המזוזות והמשקוף של דלת החיצון נו"ה זהו התחלת העבודה ע"ד אתכפיא שזהו בחי' נצח כמ"ש בלק"ת בד"ה אלה מסעי דרוש השני פ"ב, וז"ל אך כל היום שאחר התפלה שאין לו עוד התבוננות הנ"ל כו', וצ"ל בבחי' נצחון שהוא בחי' אהבה מוסתרת שבכל נפש מתולדתו ולזאת יש בהם אה"ר בטבעם ולכן נקראי' עם קשה עורף כו' והודאה שמודה על האמת שכן הוא אף שאינו משיג בשכלו כו' כמו שאנו אומרים מודים אנחנו לך כו', ועוד נת' שם תחלה ענין מדה"ר שע"י ההתבוננו' מעורר ג"כ רח"ר על ניצוץ האלקי המחיה את נפשו איך שירד מטה מטה מאיגרא רמה כו', וזהו שאנו מבקשים ברחמיך הרבים רחם עלינו כו', וא"כ י"ל שז"ע המשקוף של פתח החיצון שהוא ת"ת בחי' רחמים, ונמצא בעבודה הפתח החיצון אתכפיא והודאה זהו שתי המזוזות והתעוררות רחמים זהו המשקוף כו', או י"ל המשקוף הוא בחי' הרצון כו', וזהו בחי' ת"ת כי מת"ת דז"א נעשה כתר לנוק' כו', וענין שתי המזוזות והמשקוף של פתח הפנימי דהיינו חו"ג ובינה י"ל זהו ענין ג' אהבות בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך, וצ"ל אשר שתי המזוזות הם יצחק ויעקב כי אור הגבורה הוא בכלי החסד ולכן שפיר י"ל דמזוזה הימנית זהו יצחק הגם שמזוזה הימנית זהו חסד מ"מ כיון שהאור הוא גבורה לכן שייך לומר שזהו יצחק כי האור הוא עיקר והאור הוא בחי' גבורה שהוא ענין העלאה מלמטלמ"ע בבחי' רצוא אלא שהעלאה זו היא בבחי' אהבה כו', וז"ע בכל לבבך, ע' מענין בכל לבבך בלק"ת בד"ה ונקדשתי בתוך בנ"י, ובכל נפשך י"ל זהו בחי' יעקב בחי' אור החסד בכלי הגבו' כי יעקב מחבר חו"ג, וע' מענין אור החסד בכלי הגבורה ואור הגבו' בכלי החסד בלק"ת פ' ואתחנן בד"ה ואהבת את שזהו ענין ב' פרשיות דק"ש, שמע והא"ש אשר פ' שמע הוא בחסד והיינו כלי החסד והאור הוא גבורה שז"ע ש' מ"ב והיינו ע"ד הנ"ל רק ששם פי' זה על אהבת בכל מאדך, אבל כאן צ"ל זה על אהבת בכל לבבך כו', ובחי' בכל מאדך י"ל זהו המשקוף דהיינו בינה שבחי' בינה אינה שייכת לעולמות כי חו"ג שייכים לעולם דוקא שאל"כ אינו שייך לומר חו"ג כו' משא"כ בינה כו', והיא בחי' בכל מאדך כו', וכן משמע בזהר וארא דף"ז ע"א וז"ל ובכל מאדך לאכללא לון לעילא באתר דלית בי' שיעורא עכ"ל, י"ל דהיינו בינה וכמ"ש בזהר בשלח דס"ג ע"ב שבינה נק' עומקא דבירא ובואתחנן דרס"ה מעמיקתא דכולא לארקא ברכאן לתתא כמ"ד ממעמקים קראתיך הוי', ובעבודה היא רעו"ד פנימית הלב כו'.

והנה בכ"ז יובן המדרש הנ"ל שבזמן שישראל זכאין אזי ונחלתו לא יעזוב, ובזמן שאין ישראל זכאין אזי הוא בעבור שמו הגדול, דפי' שישראל זכאין י"ל כשנכנסים דלת לפנים מדלת ע"י עבודתם באתעדל"ת אתעדל"ע

בחי' שני הפתחים הנ"ל, וז"ע שנק' נחלתו כמו ענין הנחלה הוא מה שמתפרנס ממנה, כמו"כ למעלה הוא ענין ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים שענין הפרנסה שע"י עבודתם באתעדל"ת אתעדל"ע נמשך שני הפתחים הנ"ל כו', וכשאין ישראל זכאין אזי הוא בעבור שמו הגדול והיינו בזמן שע"י עבודתם לא עשו הפתחים הנ"ל אזי הוא בעבור שמו הגדול כי באמת יש עוד פתח שלמעלה מבחי' אתעדל"ת כלל שחו"ב הם שתי המזוזות והמשקוף זהו כתר בחי' סוכ"ע שמקיף את כולם כו', ובחי' פתח זה זהו בחי' אתעדל"ע שלא ע"י אתעדל"ת כלל וע"ד כמו פתחו של אולם שלא היו [לו] דלתות ולמעלה ז"ע ההוראה שההמשכה מפתח זה הוא שלא ע"י אתעדל"ת שהדלת רומז על אתעדל"ת שצריך לפתוח הדלת כו', ופתח זה אין לה דלתות ופתחו של אולם הי' ארבעים אמה, י"ל נגד ב' כתרים דנעשה ונשמע כו', וזהו שאמרו במדרש שכשאין ישראל זכאין שלא נמצא בחי' הפתח באתעדל"ת אתעדל"ע אזי לא יטוש בעבור שמו הגדול היינו מבחי' הפתח הזה שאין לה דלתות היינו בחי' אתעדל"ת כו' ולכן לא נאמר כאן ונחלתו כו'.

ומעתה יובן ג"כ ענין שארז"ל במשנה כל מחלוקת שהיא לש"ש סופה להתקיים שצ"ל איך דברי השני שאינה להלכה מתקיים ג"כ, ובמדרש שמואל תי' דאף דהלכה כב"ה מ"מ ע"י שב"ש חולקים עליו גורמים להוסיף חכמה בב"ה בכדי לסתור דברי שמאי, ולכן גם היא סופה להתקיים וזהו דוחק, אמנם י"ל באופן אחר כי פי' שם שמים שם הוא בחי' מל' ושמים ת"ת, ופי' לש"ש היינו יחוד ז"א ומל', וע"ד מ"ש בד"ה ועשית בגדי קדש בענין שיהי' ש"ש מתאהב ע"י, וע' בת"א בד"ה אלה תולדות כו', והנה הלל הי' ע"ד אהרן כמארז"ל הלל אומר הוי מתלמידיו של אהרן אוהב שלום כו' וממשיך היחוד מלמעלה למטה, וזהו ג"כ ענין אהרן מלשון באורך נראה אור וזהו ענין לש"ש שהוא ממשיך היחוד שם עם שמים, וז"ע שארז"ל במדרש ע"פ טוב שם משמן הטוב, שמן הטוב אינו הולך אלא מחדר לחדר אבל שם טוב הוא מסוף העולם ועד סופו, וגם ארז"ל מצינו שהלך הקב"ה מהלך ת"ק שנה לעשות לו שם, כמ"ש אשר הלכו אלקים לעשות לו שם, ופי' לעשות לו שם שיומשך מבחי' אתה קדוש בשמך קדוש כו', וזהו ענין שם שמים כו', והנה שמאי הוא ג"כ מחבר שם עם שמים רק שמאי הוא בחי' העלאה מלמטה למעלה, ולכן שמאי מלשון השם דרך שם אורחותיו מלשון שומא והיינו כי במלמטה למעלה צ"ל בדקדוק דוקא, וע"ד מ"ש מי יעלה בהר ה' נקי כפים ובר לבב כו' שקחשיב הרבה דברים בכדי שיוכל לעלות בהר ה' היינו בחי' ג"ע, משא"כ במ"ת נאמר וירד ה' על הר סיני הגם שהיו בגופים כו', ולא הי' הזדככות כ"כ והיינו מפני כי מלמעלה למטה יכול להיות נמשך הגם שהמקבל אינו מובן כ"כ כו', ולכן בה"א כלה נאה וחסודה כו', אבל בעליות מלמטה למעלה צ"ל נקי כפים ובר לבב כו', ולכן ב"ש לחומרא שמחמירים כ"כ מפני שבהעלאה מלמטלמ"ע צ"ל בדקדוק גדול ולכן אומרים כלה כמות שהיא, ומ"מ היא ג"כ לש"ש כי גם הוא גורם היחוד כו', וענין סופה

להתקיים בשניהם י"ל ע"ד מ"ש בלק"ת בד"ה ושמתי כדכד אמר הקב"ה להוי כדין וכדין היינו מלמטה למעלה ומלמעלמ"ט, וא"כ דברי שניהם סופן להתקיים כו', וגם כי לעתיד יהי' ההלכה כב"ש כו', משא"כ מחלוקת קרח וכל עדתו אינה לש"ש והיינו שרצו להגביר בחי' הגבורות ולכן חלקו על אהרן הכהן איש החסד כו', ושאל שתי שאלות שהם נגד אהרן היינו טלית שכולה תכלת היינו תגבורת הדין שזהו היפוך החסד בחי' אהרן כו', והב' בית שמלא ספרים כו' שהמזוזה שלא רצה בה היא בחי' מל' כנ"ל שהיא ג"כ היפך אהרן שודמ"ט כו', ולפ"ד כתבי האריז"ל הוא היפך לגמרי מבחי' ש"ש כי ש"ש הוא היחוד והוא רצה כמו דור הפלגה להפריד בחי' המל' כו', א"כ א"א להיות היחוד שענינו שהחסדים יבסמו את הגבורות כו' ע"כ זהו שלא לש"ש (ולא נאמר אהרן במחלוקת זו כי כוונתו הי' לש"ש דוקא כו' שיהי' היחוד כו', וקרח וכל עדתו דוקא רצו לסתור כו', משא"כ הלל ושמאי שניהם גורמים היחוד כו' לכן נאמר שניהם כו'), ונמצא כי במחלוקת שלש"ש שניהם מתקיימים, ובמחלוקת שאינה לש"ש שניהם אינם מתקיימים ומה שנתקיים כמשה ואהרן לפי שהי' כוונתם לש"ש, ולכן לא נאמר רק קרח וכל עדתו ולא נאמר אהרן שכוונתו הי' לש"ש כו'.

בס"ד, פ' חקת

אז ישיר ישראל עלי באר ענו לה, פי' עלי באר ע"ד מעיין גנים באר מ"ח ונוזלים מן לבנון, שפי' מעיין גנים קאי על הנשמות כמו שהם למעלה טרם בואה להתלבש בגוף שהוא בגעה"ע או התחתון לכן נק' מעיין גנים, וכאשר נתלבשה בגוף אזי היא בחי' באר מים חיים שכמו הבאר הוא כשהמים בוקעים את עפר הארץ ונובעים מלמטלמ"ע, כמו"כ הנשמות בוקעים את עפר הארץ הוא הגוף כו' ומתעלים מלמטלמ"ע כו', ולהבין פי' ענין עלי באר צ"ל ענין חטא משה שפי' רש"י ז"ל שהי' לו לדקדק במה שאמר לו הקב"ה ודברתם אל הסלע, והם הכו את הסלע פעמיים, וצ"ל מפני מה גדול חטאם כ"כ ע"ז הלא אמר לו הקב"ה קח את המטה, ועל מה אמר לו שיקח את המטה אם לא שיכה את הסלע, וכמו בפ' בשלח שאמר לו בפירוש והכית בצור כו', וא"כ מאחר שבפ' בשלח א"ל בפירוש שיכה בצור וכאן א"ל שיקח את המטה שלכאו' הוא למותר אם לא יכה את הסלע, והן אמת שנצטוה בפירוש ודברתם אל הסלע אבל כשטעה והכה את הסלע מפני מה גדול חטאם כ"כ שכשביקש והתפלל תקט"ו תפלות לא נענה כלל, עכצ"ל שעיקר החטא הי' במה שהנהיג בסלע כמו בצור שהכה אותו כו', והענין הוא דאיתא

בילקוט משל לנער כשהולך לבית הספר רבו מכה אותו ומלמדו משהגדיל מייסרו בדברים, כך בצור נאמר והכית בצור אבל בסלע ודברתם אל הסלע שנה עליו פרק אחד כו'.

ולהבין זה הנה צור וסלע קאי על נשמות וכמ"ש חי ה' וברוך צורי כו', וכתי' ה' סלעי כו', והנה מיד אחר יצ"מ נקראו צור ואח"כ כתי' ולא נתן לך ה' אלקי' לב לדעת ועינים לראות עד היום הזה, שאז נקראו סלע שזה הי' בשנה אחרונה מהמ' שנים שהיו במדבר, ונמצא כי ע"י הילוכם במדבר נעשה בהם ההפרש בין צור לסלע, והנה כתי' שחורה אני ונאוה בנות ירושלים שהנשמות קודם שנתלבשו בגוף נק' בנות ירושלים ע"ד מ"ש נשמה שנתת בי טהורה היא אתה בראת כו', פי' אתה בראת שבאתה לבחי' בריאה יש מאין, אבל קודם לזה היתה טהורה שהי' באצי' וזהו בנות ירושלים דפי' ירושלים הוא יראה שלם, והיינו כי אברהם קרא למקום יראה כמ"ש בהר ה' יראה ושם קראה שלם כמ"ש ומלכי צדק מלך שלם והקב"ה חיבר ב' השמות וקראה ירושלים ע"ש יראה שלם (כמ"ש התוס' פ"ב דתעניות דט"ז א' שלכן אין נותני' יו"ד בתי' ירושלים, כי הם ב' תיבות יראה שלם והוא מהמד"ר פנ"ו בס' בראשית), והיינו שהיראה היא בשלימות דהנה בנבראים א"א להיות היראה בשלימות ואפי' במלאכים נאמר ובמלאכיו ישים תהלה לפי שהיראה אינה בשלימות, אבל בירושלים הוא מל' דקדושה שהוא אלקות הוא יראה שלם שהיראה הוא בשלימות והנשמות קודם בואם להתלבש בגוף נק' בנות ירושלים שהי' לה בחי' יראה בשלימות כו' וכשנתלבשו בגוף אומרת על נפשה שחורה אני כי בבואה בגוף אמרו יגעת ביראה שצ"ל יגיעה בכדי לבוא לבחי' יראה ואפי' כשבא לבחי' יראה הנה היראה אינו בערך כלל כמו היראה שהי' לה קודם בואה לגוף, לכן אומרת ע"ע שחורה אני, אבל אעפ"כ ונאוה שע"י הגוף היא באה לבחי' כלה להיות בבחי' כלתה נפשי לחצרות ה' כו' שבחי' זו הוא ע"י התורה דוקא, והתורה ניתנה למטה דוקא כו'.

ולהבין פי' וענין כלה הנה בבחי' כלה יש כמה מדרגות שבתחלה כתי' בנעורי' בית אביה ואח"כ ואם היו תהי' לאיש בחי' אירוסין ואח"כ ואם בית אישה נדרה כו', בחי' נשואין כו', ופי' בנעורי' בית אביה ע"ד שמעי בת וראי, ואח"כ שכחי עמך ובית אביך ויתאו המלך יפיך הוא בחי' כלה כו', שפי' בת הוא ע"ד בת נדיב בתו של אברהם שנק' נדיב כו', והנה ז"ע מ"ש זכרתי לך חסד נעוריך לכתך אחרי במדבר, פי' חסד נעוריך שבחי' זו הוא עדיין בנעוריה בית אביה כו', וזהו ג"כ בת נדיב בת אברהם איש החסד כו', ולהבין זה הנה שורש ישראל הוא מבחי' תבונה, ופי' תבונה הוא בן ובת, ופי' וענין תבונה דהנה כתי' ולתבונתו אין מספר, וצ"ל מהו שייך בחי' מספר בתבונה והל"ל ולתבונתו אין חקר, והענין הוא דהנה כתי' גדול אדונינו ורב כח שיעור קומה של יוצר בראשית רל"ו אלפים רבבות פרסאות כמנין ורב כח, אבל לתבונתו אין מספר, דהנה ארז"ל צדיקים אין להם מנוחה שנא'

ילכו מחיל אל חיל, והיינו שהם עולים תמיד בעלי' אחר עלי', דהנה יש ג"ע העליון וגעה"ת, והנה בין געה"ע לתחתון צ"ל טבילה בנהר דינור כי אין ערוך כלל בין ההשגה שבג"ע התחתון להעליון לכן צ"ל טבילה בנהר דינור לשכוח לגמרי על מה שהשיג בגעה"ת ע"ד כמו ר"ז שצם מאה תעניתא כו', כי היכי דלשכח תלמוד בבלי כי בא"י היו מבלבלים.לו מה שלמד בח"ל כי כל רב מבבל וכל רבי מא"י כו', ועד"ז הוא געה"ע והתחתון, והגם שנת' רק ב' בחי' געה"ע והתחתון, אבל באמת יש ריבוי רבבות מדרגות עד אין קץ ושיעור ולכן אין להם מנוחה, וכאשר יתבונן בזה הנה יולד אצלו בחי' בן ובת הוא בחי' אהוי"ר שהאהבה היא כאהבת הבן אל האב כו', והנה בחי' אהבה זו נק' נפשי אויתיך בלילה שכמו האדם אוהב חיי נפשו כמו"כ הוא האהבה לאלקות שהוא ית' הוא חיי החיים מכלכל חיים בחסד כלי בתוך כלי כו', והנה בחי' זו נק' לכתך אחרי במדבר דהנה יש פנים ואחור כמ"ש אחור וקדם צרתני ותשת עלי כפכה דצ"ל מ"ש ותשת עלי כפכה, ויובן בהקדים ענין פנים ואחור, דהנה כמו עד"מ באדם דהנה הפנים הוא שבו עיקר החושים כמו ראי' ושמיעה, וגם הנה כתי' חכמת אדם תאיר פניו, משא"כ בבחי' אחור, וזהו שבחי' חסד נעורייך נק' לכתך אחרי במדבר כי אהבה זו היא אהבה בבחי' קרירות וכמו אהבת הבן אל האב, אבל בחי' פנים הוא האהבה בבחי' פנימיות הרצון ותשוקה ותענוג, וזהו בחי' קדם כמו שבקדם מאיר השמש שהוא בחי' הארת האור כן הוא בבחי' פנים הוא בחי' התגלות הרצון כו' ובחי' זו נק' כלה לשון כלתה נפשי שהוא בחי' אהבה בכליות* הנפש ובבחי' תשוקה וכמ"ש ואל אישך תשוקתך, וז"ע ההפרש בין צור לסלע שבחי' צור הוא בחי' לכתך אחרי במדבר בחי' בנעוריה בית אביה שנקראו צור תיכף אחר מ"ת כו', אבל בסוף מ' שנה שעז"נ ולא נתן לך ה' לב לדעת כו' עד היום הזה אז נק' סלע שהוא אהבה דבחי' כלה כו', והענין הוא דהנה כתי' ושמתיך בנקרת הצור שטבע הצור הוא כשמכין אבן ע"ג אבן יוצא מהן אש, והנה קודם שיצא האש הי' האש בהעלם בנקרת הצור שהוא מקור האש היוצא אח"כ, ויובן זה בעבודה בנהא"ד שהאש שבצור הוא בחי' האהבה המוסתרת שיש בכאו"א מישראל, אמנם היא בהעלם עדיין וצריך לעוררה להוציאה מהעלם אל הגילוי, וע"פ הקבלה הנה הפרד"ס בעה"כ בערך צור פי' צור במל', ופ"ש בת"ת, וסלע פי' כלת משה מל' כמ"ש באצי', ובמאו"א א' צדיק פי' צור ת"ת וסלע בינה, ונמצא כי לפי' הפרד"ס שצור הוא במל' הנעשה מקור לבי"ע ה"ז בחי' מל' מכ"ע שמעלים ומסתיר כו', משא"כ סלע היא בחי' פנימיות המל' שנק' כלת משה כמ"ש באצי' ואינה יורדת בבי"ע כלל, ולפי' המאו"א שצור בת"ת י"ל כי ז"א שייך לעולמות כי אם לא יהי' נבראי' על מי ירחם או יתחסד, וכמ"ש זכור רחמיך וחסדיך כי מעולם המה, כי אמרתי עולם חסד יבנה, משא"כ המוחין אינם שייכי' לעולמות כלל, ולכן

בכליות: כ"ה בגוכי"ק. ובכת"י הר"ש סופר: בשלימות.

אלפי' שנה קדמה התורה לעולם כו', ונמצא כי סלע היא בחי' גבוה מאד, והיינו כי צור זהו עדיין בחי' בנעורי' בית אבי' שהיא בחי' המל' שמסתתרת בבריאה, אמנם סלע כלת משה היא כמו שנתייחדת באצי' ולפי' המאו"א ת"ת שייך עדיין לעולמות שהרי נק' עכ"פ סוכ"ע כו' כמ"ש במ"א, משא"כ סלע בינה היא עם החכ' בבחי' תרדל"מ.

ומעתה יובן הילקוט מ"ש כשהוא נער רבו מכה אותו ומלמדו, פי' מכה אותו ע"ד מ"ש בזהר בפ' שלח שאמר ריש מתיבתא אעא דלא שליט בי' נורא מבטשין לי' גופא דלא סליק בה נהורא דנשמתא מבטשין לי', וצ"ל מה שהמשיל את הגוף לאעא, אך הענין הוא דכתי' כי האדם עץ השדה שהמשיל הכתוב את האדם לעץ השדה, והנה כמו עץ השדה דלא שליט בי' נורא מבטשין לי' וסליק בי' נהורא, כך גופא דלא סליק בי' נהורא דנשמתא מבטשין לי' וע"י הביטוש סליק בי' נהורא, וענין הביטוש הוא מ"ש זבחי אלקי' רוח נשברה לב נשבר ונדכה, דהנה בכל הקרבנות נאמר קרבן להוי', והיינו כי קרבן הוא ל' קירוב והקירוב הוא לשם הוי' ולכן נא' אשה להוי' אשה הוא בחי' אש ה' לגבי הוי', אמנם צ"ל קרבן גם לש' אלקי' וזהו זבחי אלקי' רוח נשברה לב נשבר ונדכה, פי' ונדכה דיש דכה ונדכה, דכה הוא מה שבעצם הוא נשבר, אבל נדכה הוא שמשברין ע"י הביטוש שה"ע המרירות על הריחוק איך שהוא רחוק מאור פניו ית', וזהו ג"כ ענין לעולם ירגיז כו', עמ"ש מזה בלק"ת פ' שלח בד"ה בפ' נסכים, וענין ביטוש זה זהו רבו מכה אותו ומלמדו ונק' מכה, הגם שזהו רק בדברים אך זהו ע"ד מ"ש במשה ויך את המצרי וארז"ל ע"פ הלהרגני כו' שהרגו בשם, ופי' מלמדו ע"ד מ"ש דוד מכל מלמדי השכלתי, פי' שהכל הוא המלמד דהנה כתי' כי כל בשמים ובארץ, דהנה ארץ היא בחי' מל' שמחי' ומהוה וכמ"ש ואתה מחי' את כולם, אבל בשמים כתי' לך ה' הגדולה כו' ובחי' כל הוא מחבר שמים וארץ וכמשת"י דאחיד בשמיא ובארעא כו', ופי' דאחיד בשמיא ובארעא שמחבר בחי' שמו"א, ועוי"ל פי' דאחיד ל' אחד שממשיך בחי' אחד כמו שהוא מושג בשמים בחי' ז"א דשם הוא לך הוי' הגדולה בחי' בטל וטפל לך שיומשך ויתגלה כן ג"כ בארץ ג"כ הגם כי הארץ הוא בחי' ואתה מחי' את כולם אפי' נפרדי' כו', וז"ע גוי אחד בארץ שנש"י ממשיכי' בחי' אחד גם בארץ, והיינו לפי שמכל מלמדי השכלתי שהכל הוא המלמד ולכן נעשה מכל לך היינו בחי' לך ה' הגדולה גם בארץ ג"כ, וזהו מ"ש אני ה' מלמדך להועיל ות' מסגיד לך שזהו ע"ד שארז"ל דברי חכמים כדרבונות שנק' דרבון ומרדע ומלמד דרבון שדר בינה בפרה ומרדע שמורה דעה בפרה מה הדרבון הזה מכוין את הפרה לתלמי' כו', ועד"ז הוא פי' מלמד שמלמד את הפרה כו', הם נשמות דבריאה שנק' זרע בהמה כו', כי שורש לשון תלמי' הוא מל' תל ולכן מפני שע"י המחרישה נעשה הארץ תלמי' שנעשה העפר גבוה במ"א ונמוך במ"א, וע"פ הקבלה תל נק' היסוד תל שהכל פונים בו הוא יסוד שנשפע בו מכל הע"ס, ופי' מכוין הפרה לתלמי' שתתעלה באצי', כי הנה כתי' ששם עלו

שבטים שבטי י״ה, שכמו שבבריאה יב״ש הם יב״ב דבריאה כמו״כ באצי׳ הם י״ב ג״א דז״א דאצי׳, ולכן נקרע הים לי״ב קרעי׳ בכדי שכל שבט יעלה במסילה שלו שבאצי׳, וכמו״כ פי׳ כאן מכוין את הפרה היינו נשמות דבריאה שיתעלו באצי׳ לשרשן ומקורן כו׳, והיינו ע״י שמכל מלמדי השכלתי להיות בחי׳ אחד גם בארץ ועי״ז נעשה ארץ ל׳ רצוא לעלות לאצי׳ כו׳, משהגדיל מייסרו בדברים ומלמדו פי׳ משהגדיל שזהו כמ״ש כי מי גוי גדול אשר לו אלקי׳ קרובים אליו וכמ״ש באברהם ואעשך לגוי גדול אותה אומה שכתי׳ בה כי מי גוי גדול ממך אני מעמיד כו׳, ונק׳ גדול ע״ש שדבוקים בבחי׳ גדול הוי׳ כו׳, כי קרב לגבי דהינא כו׳, ואז מייסרו בדברים שזהו מ״ש אחור וקדם כו׳ ותשת עלי כפכה ל׳ כפי׳ שאפי׳ בבחי׳ קדם הוא בחי׳ פנים דהיינו משהגדיל צ״ל בחי׳ כפי׳ רק הכפי׳ הוא בדברים, וזהו ודברתם אל הסלע וארז״ל שנה עליו פרק אחד כו׳, כי בתורה יש הכח שיוכלו לבוא לבחי׳ כלה בחי׳ כלתה נפשי כו׳, וז״ע כפכה כי התורה ניתנה מכף אל כף כו׳, וזהו מעין גנים באר מ״ח, מעין גנים קאי על הנשמה כמו שהיא קודם ירידתה בגוף, באר מ״ח היא העלי׳ מלמטלמ״ע ע״י הגוף כו׳, וזהו עלי באר ענו לה שעלי באר הוא ע״י ענו לה בדברים כו׳.

ועפ״ז יובן חטא משה מה שהכה את הסלע, שע״י הכאה זו הוריד נש״י ממדריגתם שהיו במדריגת סלע והורה שהם עדיין במדריגת צור כנ״ל ההפרש בין צור לסלע כו׳. והענין דהנה בסוף המ״ם שנה שהלכו במדבר נא׳ ולא נתן ה׳ לכם לב לדעת ועינים לראות עד היום הזה, וארז״ל מכאן שלא קאים אינש אדעתי׳ דרבי׳ עד מ׳ שנים, אבל לאחר מ׳ שנין קאים אדעתי׳ דרבי׳, וא״כ מ״ש במ״ת פב״פ דיבר ה׳ עמכם שפי׳ פב״פ הוא בחי׳ התלבשות פנים דא״א בפנים דז״א כמ״ש הרמ״ז, ע׳ בד״ה ראה אנכי והוא הגהות על ד״ה ראה שבלק״ת, או זהו בחי׳ ד״ע שהאיר בד״ת, א״כ בשנת המ״ם הגיעו ישראל למדרגת ד״ע היינו להשיג איך דקמי׳ כלא חשיב, וזהו מדרגת סלע שהוא בבינה כמ״ש המאו״א שבינה היא תרדל״מ עם החכ׳ שבה מלובש אוא״ס שהוא בחי׳ אחד האמת כמ״ש בסש״ב פל״ה בהג״ה, והיינו ששם הוא בחי׳ דיעה העליונה שהיא האמת איך דקמי׳ כלא חשיב וכמ״ש הרמב״ם ע״פ ה׳ אלקי׳ אמת שאין לך מציאות אמיתי זולתו, וישראל השיגו בחי׳ זו, ומשה הכה את הסלע הורה שנש״י הם עדיין במדרגת צור שהוא בחי׳ חסד נעורייך לכן הי׳ חטא שלהם גדול מנשוא, אך לפ״ז למה ציוה לו קח את המטה כו׳, דהנה מטה משה הי׳ בחי׳ א׳ עם מטה דיעקב שכתי׳ כי במקלי עברתי את הירדן, כי במקלי ר״ת ברוך כבוד ה׳ ממקומו, ור״ת לישועתך קויתי ה׳, והנה במקל דיעקב כתי׳ ויקח לו יעקב מקל לבנה לח ולוז כו׳, לבנה בחי׳ חסד, לוז הוא גבורה שמראהו אדום, והמקל הי׳ בחי׳ המחבר חו״ג והיינו ת״ת פצלות לבנות נוטה כלפי חסד כו׳, וכמו״כ הי׳ מטה משה והיינו כי המטה רומז לבחי׳ ממשלה ולמעלה הנה מט״ט הוא בחי׳ מטה דז״א, ולכן אמר לו שיקח את המטה הוא בחי׳ הממשלה אבל לא שיכה במטה

כי המטה שמכין בו הוא מטה אחר (כמ"ש* במ"א בד"ה וככה תאכלו), והנה לע"ל במ' נא' ג"כ מטה עוזך ישלח כו', שיהי' ג"כ [מטה] אבל זהו בחי' היותר נעלה ממטה משה כי כמו בעבודה בנפהא"ד יש ג' מדריגות בחי' בנעורי' בית אביה ואח"כ ואם היו תהי' לאיש ואח"כ ואם בית אישה נדרה, כמו"כ יש ג' בחי' במטה הא' לגבי בחי' בנעוריה היינו בחי' המטה שנק' שבט שז"ע חושך שבטו שונא בנו ואוהבו שחרו מוסר, הב' לגבי ואם הי' בחי' אירוסין הוא מטה משה בחי' ממשלה ואז יוכל לפעול ע"י הדבור כמ"ש דבר מלך שלטון שדיבור המלך שהוא בחי' מושל אז פועל דבורו, ולגבי בחי' ואם בית אישה נדרה זהו בחי' מטה דמש' שיהי' לע"ל מטה עוזך כו', ולכן לע"ל נא' והניף ידו כו' והכהו לשבעה נחלים שיהי' בקיעת הנהר בא"א לגמרי שיהי' רק לז' נחלים ולא לי"ב להיות כי לע"ל יהי' העלי' בז"ת דע"ק כו'.

באר חפרוה שרים, קאי על האבות דהנה כתי' מקדש אד' כוננו ידיך, מקדש קאי על נש"י כמ"ש ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם בתוכו לא נאמר אלא בתוכם, בתוך כאו"א מישראל והיינו שהם נק' מקדש, וההפרש שבין מקדש לעולמות הגם דכתי' את השמים ואת הארץ אני מלא אבל זהו בבחי' העלם אבל בבהמ"ק מאיר בגילוי, וצ"ל בחי' כלי לזה וזהו ע"י האבות אברהם יצחק ויעקב הם ג' ידות יד הגדולה יד החזקה יד הרמה כו', וזהו מקדש אד' כוננו ידיך כו', וזהו באר חפרוה שרים, גם במחוקק זה משה שע"י התורה יכולים להיות בחי' כלי להשראת אור זה כו'.

בס"ד

מי מנה עפר יעקב ומספר את רובע ישראל, וארז"ל במד"ר ע"פ וייצר כו' את האדם עפר כו' שנבראו כבני עשרים שנה, שדורשים עפר מל' עופר וכמו עופר אילים שפי' איל בחור, וכמו"כ פי' שנבראו בחורים כבני עשרים שנה, ועד"ז י"ל כאן עפר יעקב היינו הבחורים וכמו שפי' בת"א מאן יוכל לממני דעדקייא כו' היינו נערים, וכ"פ בילמדנו בחורים הכובשים את יצרם כו', ורש"י ז"ל פי' ד"א עפר יעקב שאין מספר במצות שמקיימים בעפר לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו, שדך לא תזרע כלאים, עפר סוטה כו' וכיוצא בהם כו' וכוונתו מי יוכל למנות גודל השכר מהמצות התלויות בעפר כו', ובזהר בלק דר"ד ע"א פי' מי מנה ל' חלק ומתנה כמו וימן להם המלך

(כמ"ש: בגוכי"ק: (והיינו בחי' רימון גימ' מקל כמ"ש. ע"כ. [ראה אוה"ת וארא ע' רלה ואילך. המשך וככה תרל"ז ע' רב].

ומשלוח מנות וכמ"ש מאיל המלואים למשה הי' למנה, וכמ"ש בחנה ולחנה יתן מנה א' אפים שדרש מנה ל' מתנה, ואפ"ל כל הפי' יחד ע"ד מ"ש בלקו"ת פ' כי תצא דרוש השני בענין מאן דקטיל לחויא יהבין לי' ברתא דמלכא, פי' חויא הוא היצה"ר ומאן דקטיל לחויא היינו שבירר הנה"ב יהבינן לי' ברתא דמלכא היינו בחי' מתנה, כי בענין הבירור יש שני בחי' הא' מה שיכולים לברר ע"י העבודה והיינו בכחות הנה"ב דהיינו להפוך המדות וכמ"ש ולא תתורו אחרי לבבכם, משא"כ בבחי' רצון שזה אינו תלוי בעבודת האדם מצד עצמו כו', וז"ע המתנה היינו בחי' פנימיות הלב להיות בבחי' רעו"ד כו' אליו ית' וז"ע המתנה שנותנין לו ברתא דמלכא, פי' מלכא הוא בחי' מל' דאצי' וכאשר מצד עבודתו קטיל לחויא היינו בחי' כחות הנה"ב כו' אזי יהבין לי' ברתא דמלכא פי' פנימיות הלב רעו"ד כו', ועד"ז י"ל כאן כאשר האדם הוא בבחי' עפר לפי ב' הפי' היינו שמקיים מצות התלוים בעפר בבחי' עפר היינו כמו שפי' בחורים הכובשי' את יצרם היינו בבחי' אתכפיא כו' עי"ז נותנין להם המנה היינו המתנה שנמשכת מבחי' מי היינו ע"ד מי ברא אלה כו'.

ולהבין ענין העפר, הנה ארז"ל במדרש [במדבר] פ"ב דרי"ב א' אברהם נתברך בכוכבים שנא' הבט נא השמימה וספור הכוכבים יצחק נתברך בחול שנאמר כי הרבה ארבה זרעך כחול הים, והגם כי ברכה זו נאמרה לאברהם מ"מ כיון שנאמר לו ע"י העקידה חושב המדרש ברכה זו ליצחק ויעקב נתברך בעפר הארץ שנא' והי' זרעך כעפר הארץ ופרצת ימה וקדמה כו'. ולהבין ענין ברכה זו דעפר הארץ שנא' בה ופרצת כו'. הנה כתי' וייצר ה' אלקים את האדם עפר מן האדמה פי' וייצר בשני יודי"ן פי' בת"י בתרין יצרין ביצ"ט וביצה"ר וכ"ה בגמ' פ"ט דברכות דס"א ע"א, וכ' הרמ"ז פ' תזריע דמ"ו ע"ב וז"ל וייצר בשני יודי"ן שהן נמשכים מחו"ג מים ואש, אבל א' מן היודי"ן נקוד ונרגש והשני נסתר רומז שחפץ ה' שהיצה"ר יהי' נכלל ביצ"ט ויכנע לו עכ"ל. והיינו ע"ד שארז"ל ע"פ ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך בשני יצריך ביצ"ט וביצה"ר, וצ"ל איך היצה"ר ישוב לאהבת ה' כו'. אך הענין הוא בהיות שיש בכ"א מישראל ב' נפשות נה"א ונה"ב וכל נפש מתחלקת לשנים שהם שכל ומדות, והנה עיקר הנפש הוא השכל כי הנה"א עיקרה היא נפש המשכלת ומתבוננת תמיד ומשגת באוא"ס ב"ה ואין לה השכלה אחרת ומבחי' השכלה זו נולדים מדות שהמה הנקראים בשם יצ"ט, וכן עיקר הנה"ב היא המשכלת ומשגת גשמיות העוה"ז וחומריותן שהם באמת זלעו"ז ממש שהשכל המלובש בגשמיות הוא היפך ממש מן השכל דנה"א ששרשה מח"ע אנת הוא חכים ולא בחכ' ידיעא, וההשכלה הוא להיות כולא קמי' כלא חשיב ומזה נולדים מדות היצ"ט להיות ואהבת את הוי' כו', משא"כ הנה"ב שמשכלת בעניני העוה"ז שהוא יש ודבר נפרד נולדים מזה מדת היצה"ר להיות בבחי' ישות ופירוד כו', אי לזאת בכדי שיהי' בכל לבבך בשני יצריך שצריך להכניע מדות הנה"ב א"א בענין אחר כ"א להגביר שכל

הנה"א על שכל הנה"ב וממילא יהי' המדות הנולדים מן שכל הנה"ב ג"כ בטל וכפוף להיצ"ט כו' כי עם היות שהמדות יש להם שורש בפ"ע מלמעלה מן השכל מ"מ ע"פ שכלו יהולל איש שהמדות מתנהגים ע"פ השכל דוקא ולכן בהכנע השכל דנה"ב ממילא יהי' גם מדות דנה"ב מוכנעים למדות דנה"א שהוא בחי' יצ"ט ויהי' בכל לבבך בשני יצריך והיינו ע"י העמקת הדעת בהתבוננו' בפסוק ראשון דק"ש שמע ישראל הוא לשון הבנה והשגה איך שהוי' אלקינו פי' אלקינו הוא לשון כח כמו ואת אילי הארץ לקח שהוא לשון כח כו', והיינו שהוא ית' הוא אלקינו כחינו וחיותינו, וה"ע ממכ"ע וסוכ"ע, ועפ"פ הקבלה הוא בחי' בינה בחי' סוכ"ע וממכ"ע ושרש סוכ"ע וממכ"ע הוא בחי' ה' דשם הוי' שהה"א הוא בחי' אורך ורוחב שרומז לבחי' התפשטות אוא"ס ב"ה להיות בחי' סוכ"ע וממכ"ע כו', ובכדי שיהי' נמשך מא"ס ב"ה בחי' הה' שהיא שורש לבחי' ממכ"ע וסוכ"ע כ"ע שבאמת אין ערוך לך כלל יותר מאין ערוך טפה א' לגבי ים אוקיינוס, לכן צ"ל תחלה בחי' יו"ד קודם הה"א שהוא בחי' צמצום בחי' ישת חשך סתרו, ואח"כ ה' התפשטות אורך ורוחב שורש סובב וממלא כו' כנ"ל, וז"ע הוי' אלקינו ה' אחד, פי' כי אני הוי' לא שניתי אתה הוא קודם שנברא העולם ואתה הוא לאחר שנבה"ע וכמו"כ לאחר קץ הזמן הכל בשוה, וזהו ה' שהוא הי' הוה ויהי' היינו קודם שנבה"ע והוה לאחר שנה"ע ויהי' היינו לאחר קץ הזמן הכל הוא בבחי' אחד היינו בלי שום שינוי, וכאשר יתבונן בזה היטב כו' יכול לפעול שגם שכל הנה"ב יסכים לבחי' הביטול וממילא יהיו נכנעים המדות דנה"ב, ועי"ז יהי' בכל לבבך בשני יצריך כו', וזהו מ"ש בזכרי' שני בני היצהר, ופירש"י ז"ל יצ"ט ויצה"ר מתהפכים בזכות התורה וכמו שיצה"ר מתהפך בזכות התורה כמו"כ מתהפך היצה"ר ע"י התבוננות הנ"ל, והנה כתי' וייצר ה' אלקים שם מלא והיינו כי בחי' יצ"ט ויצה"ר הם בחי' חו"ג כנ"ל בשם הרמ"ז, יצ"ט הוא בחי' חסד ויצה"ר הוא בחי' גבורות כי אחיזת הרע הוא בגבורות ובהשתלשלו' נשתלשל מזה בחי' יצה"ר כו', ושני שמות ה' ואלקים הם בחי' חו"ג, וממילא ע"י בחי' בכל לבבך בשני יצריך נעשה יחוד ה' ואלקים היינו בחי' יחוד סובב וממלא שבחי' ממלא הוא מבחי' גבורות וצמצומים בענין התפשטות הגילוי בכל עולם לפי ערכו כו', וסובב הוא בחי' חסד בחי' וימינו תחבקני ולהיות כי שורש יצ"ט ויצה"ר הוא מב' שמות אלו לכן ע"י בכל לבבך כו' נעשה יחוד ה' ואלקים בחי' סובב וממלא כו'.

והנה יצירת התרין יצרין שיצר ה' אלקי' הוא מן העפר כמ"ש וייצר ה' אלקי' כו' עפר מן האדמה, וממילא מוכרח לומר שיש בהעפר שממנה נוצרו כח על יצ"ט ויצה"ר כו' (אולי י"ל ההכרח הוא מפני כי בריאה זו שהוא ביום ו' למע"ב אינה יש מאין לפ"ד הרמב"ן בחומש, ולכן צ"ל בהעפר כח על יצ"ט ויצה"ר), והענין הוא דהנה בעפר יש ג"כ ב' בחי', הא' הוא בחי' עפר דקדושה, כי יש ד' יסודות ארמ"ע שהם כנגד ד' אותיות דש' הוי' ויסוד העפר הוא כנגד ה' אחרונה, והנה אנו רואים שיש כח בהעפר מה שאינו

נמצא בג׳ יסודות הגבוהים ממנה והיינו מה שהוא מצמיח דשאים ואילנות בדרך יש מאין שאינם נזרעים כלל שזהו ממש כמו יש מאין כו׳ ואפי׳ זרעים שזורעים מצמחים מצמיח בתוס׳ וריבוי באין ערוך כמ״ש בספרים שיכול לצמוח מגרעין א׳ שלשה מאות גרעינין שזהו ג״כ ע״ד מאין ליש שכח זה לא נמצא בג׳ יסודות הגבוהים מעפר שהם אמ״ר והיינו מפני כי נתב״ס, ולכן כמו״כ יובן למעלה [במל׳] שהוא סודכד״ר נמצא כח הארת הכתר דוקא וז״ע כ״ע דאיהו כתר מל׳ כו׳, ובזה יובן כח שיש בהעפר על יצ״ט, דהנה איתא בזח״ג נשא קמ״א ב׳ וייצר בתרי יודי״ן למה רזא דע״ק ורזא דז״א, וצ״ל מאחר דוייצר פי׳ תרין יצרין כנ״ל ואיך יתכן לומר שיצ״ט יהי׳ מרזא דע״ק וכ״ש יצה״ר מז״א, אך הענין הוא דכבר נת׳ לעיל בשם הרמ״ז שתרין יצרין הם חו״ג, והנה שרש חו״ג זהו ה׳ ואלקי׳ ששני שמות ה׳ ואלקים זהו ג״כ ענין חו״ג שע״ק הוא כולא חסד ולית שמאלא כלל בהאי עתיקא, וזוהי בחי׳ ש׳ הוי׳, ולכן ארז״ל ע״פ ביום ההוא יהי׳ ה׳ אחד ושמו אחד שלע״ל יהי׳ כולו הטוב והמטיב, והיינו כי לע״ל יהי׳ הגילוי מש׳ הוי׳, ולכן כולו הטוב והמטיב כי לית שמאלא בהאי ע״ק כו׳, וע״כ מדה זו הוא עד״מ למעלה כמו יצ״ט למטה, וז״א נק׳ אלקי׳ שיש בו מדה״ד, ולכן ארז״ל ביומא דס״ט ב׳ זהו גבורת גבורתו שכובש את יצרו וא״כ נת׳ שבחי׳ ע״ק זהו כמו יצ״ט למטה וגם זה נת׳ דנעוץ תחב״ס ולכן בהארץ שהוא בחי׳ מל׳ דקדושה נעוץ בה תחלתן בחי׳ ע״ק וז״ע הכח שיש בה על יצ״ט כו׳, וענין העפר זה בעבודה בנפש האדם ז״ע ונפשי כעפר לכל תהי׳ שכמו העפר הכל דורסי׳ עליה כך תהי׳ שפלות זו באדם וה״ע ענוה ושפלות גם בחי׳ אתכפייא נק׳ בשם ארץ כו׳, ע׳ בת״א בד״ה קחו מאתכם תרומה, והנה כמו שיש כח בארץ על יצ״ט כמו״כ צ״ל שיש כח בארץ גם על יצה״ר, והיינו כי כמו בקדושה יש בחי׳ עפר כנ״ל כמו״כ יש בחי׳ עפר בקליפה, וז״ע עפר סוטה דכתי׳ בה ומן העפר אשר יהי׳ בקרקע המשכן יקח הכהן ונתן אל המים ואם נסתרה והיא נטמאה ובאו בה המים המאררים למרים וצבתה בטנה ונפלה ירכה שזהו בחי׳ הדין הקשה שעכצ״ל שיש בהעפר כח גם על דין הקשה הלזה והיינו שיש בחי׳ עפר מסאבא וכענין עפר המדבר שפסול לכיסוי הדם, ובעבודה הוא בחי׳ עצבות שהוא היפוך ארץ דקדושה הנ״ל, והנה כתיב בכל עצב יהי׳ מותר, פי׳ מותר ע״ד יתרון האור כו׳ אשר נמשך מהחושך דוקא, ולכן מן העצב הזה יהי׳ מותר שכאשר מבררין את הנה״ב ששרשו נמשך מן העפר הנק׳ עצב בעבודה יהי׳ מותר בחי׳ יתרון האור וז״ע שאמרו בזהר רזא דז״א כו׳ היינו לאחר הבירור [דיצה״ר] כו׳, וזהו טוב מאד זה יצה״ר דהיינו מבחי׳ ז״א שגבוה יותר מיצ״ט שהוא מבחי׳ מל׳ כנ״ל.

והנה בהעפר נאמר עפר מן האדמה, ופי׳ אדמה פי׳ במדרש פי״ז א״ל אני נאה להקרא אדם שנבראתי מן האדמה, הב׳ אדם ע״ש אדמה לעליון, והענין הוא דהנה כתי׳ ועל הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה, ופי׳ כמראה אדם כי האדם הוא בחי׳ ג׳ קוין חג״ת ולמעלה הוא בחי׳ חסד דרועא

ימינא גבורה דרועא שמאלא ת"ת גופא, וכמו"כ יכול האדם ע"י ג' קוין בעבודה שהם תורה ועבודה וגמ"ח להדמות למעלה להיות אדמה לעליון שכמו באדם העליון הוא בחי' ג' קוין כמו"כ באדם ע"י העבודה הנ"ל, וזהו שארז"ל בספרי הובא בילקוט ביואל רמז תקל"ז ע"פ והי' כל אשר יקרא בשם הוי' ימלט וכי אפשר לו לאדם לקרות בשמו של הקב"ה אלא נק' המקום רחום שנא' חנון ורחום הוי' אף אתה עשה מתנת חנם, נק' המקום צדיק שנא' צדיק ה' צדקות אהב אף אתה הוי צדיק, הרי ע"י קיום המצות יש להם להתדמות להקרא בשמו של הקב"ה כו' שהוא בחי' כמראה אדם כו', והנה ע"ז גורמים בבחי' אדם שעל הכסא להיות גם הוא אדמה לעליון, היינו לבחי' אוא"ס ב"ה שלמעלה מבחי' אדם כו', דהנה ארז"ל ע"פ ושימחתים בבית תפלתי תפלתם לא נאמר אלא תפלתי מכאן שקוב"ה מצלי מאי מצלי יה"ר שיכבשו רחמי את כעסי, ולכאו' צ"ל ממי מבקש כו', אמנם הענין הוא דהנה הקב"ה הוא קדוש בוא"ו שהוא בחי' ששה מדות שיש בהם ג"כ בחי' דין ועונש, ולכן מצלי שגם במקום שיש עונש יומשך שיכבשו רחמי את כעסי והיינו שיומשך מבחי' אוא"ס שלית שמאלא כלל בהאי ע"ק שמשם יכול להיות שגם במקום שיש דין יהי' בחי' חסד כו', וע"ד שא' משה ועתה יגדל נא כח אד' כו' ה' אל רחום כו', וארז"ל שאמר משה חנצח מדה"ר את מדה"ד והיינו שאפי' במקום הדין כשנמשכים בחי' רחמים מתהפך הדין כו', ועד"ז הוא כאן כאשר נמשך מבחי' כי לא אדם בבחי' אדם אז הגם שבבחי' אדם יש דין בחי' העונש אעפ"כ יהי' כולא חסד כו', וזהו אדמה לעליון, אמנם הנה כ"ז כשנש"י למטה הם בבחי' עבודה בבחי' עפר, וזהו איהי עפר איהו עופר פי' כשנש"י הם בבחי' עפר היינו לפי ב' הפי' הנ"ל בחי' מצות התלויות בעפר וגם לקיים אותם בבחי' עפר היינו בבחי' ביטול ושפלות וכמאמר ונפשי כעפר לכל תהי' ואז ובמצותיך תרדוף נפשי כו', וזהו איהי כנס"י היא בבחי' עפר ואזי איהו היינו בחי' אדם הוא עופר, פי' עופר דהנה כתי' סב דודי ודמה לך כו', פי' סב דודי היינו ז"א דאצי' בחי' אדם ודמה לך לעצמיות אוא"ס ב"ה, לצבי או לעופר האילים פי' שענין זה מ"ש ודמה לך ה"ז נמשל למשל הצבי או עופר האילים שמרוצתם במהירות גדולה מאד עד שלגודל מרוצתם אין האדם יכול לרכוב עליו היינו שאינו מרכבה לבחי' אדם כ"א לבחי' כי לא אדם הוא שלמעלה מבחי' אדם כנודע ולשם נאמר ודמה לך שע"י שכנס"י הם בבחי' עפר ונפשי כעפר כו' ע"ז בחי' אדם הוא מ"ש ועל הכסא דמות כמראה אדם דומה לצבי או לעופר האילים שהם מרכבה לבחי' כי לא אדם הוא* שבחי' אדם הוא דמה לך לעצמיות אוא"ס שלא אדם הוא כו', וזהו מי מנה עפר יעקב מי יכול למנות המצות התלויות בעפר שא"א לפרש כפשוטו שהמצות א"א למנות הלא אינם רבים כ"כ שא"א לספור אותם, אלא הכוונה הוא מי יוכל למנות עוצם השכר של המצות התלויות

הוא שבחי': בגוכי"ק: והוא ענין מה.

בעפר שהם מגיעים לאוא"ס ב"ה שבלי מספר ובלי גבול כלל וע"ד שארז"ל במדרש ר"פ יו"ד ע"פ לכל תכלה ראיתי קץ רחבה מצותך מאד, לכל יש סיקוסים (מדה וקץ וזמן בלשון מקדוני') חוץ מדבר א' שאין לה סיקוסים והיינו התורה שנאמר רחבה מצותך מאד כו', וע' בת"א בביאור ע"פ הבאים ישרש יעקב לכל תכלה היא בחי' השגת הנשמות בג"ע והמלאכים דבי"ע יש קץ וגבול להשגתן מאחר שהן נבראים ובע"ג, משא"כ מצותך כמו שהן למעלה הם רחבה מאד, רחבה הוא כלי קיבול רחב לקבל בתוכו אוא"ס שבלי גבול וע' באגה"ק סי' י"ז.

ולהבין ביאור הדברים שנת"ל שהמצות ממשיכים מבחי' אוא"ס שבלי מספר הנה איתא בת"ז במאמר פתח אלי' אנת הוא חד ולא בחושבן אנת הוא דאפיקת עשר תיקונין, ומבואר במ"א שי"ל זה ע"ד מה שבקדושה הוא עשר ולא תשע עשר ולא אחד עשר ובקליפה י"א כתרין דמסאבותא והיינו לפי שבקדושה החיות שמחי' ע"ס הוא אחד עמהם שז"ע איהו וחיוהי חד איהו וגרמוהי חד ולכן הם עשר שא"א לספור החיות שמחי' אותם לבחי' בפ"ע שהרי הוא אחד עמהם ממש וע"ד שכ' הרמב"ם ז"ל הוא היודע והוא המדע כו', ואינו כמו נפש המשכלת שהנפש משכלת השכל שהשכל הוא דבר בפ"ע, משא"כ בבחי' ע"ס שהוא היודע והוא המדע והוא הדיעה עצמה כו', אבל בקליפה אינו כן שבסט"א החיות המחיה אותם אינו מתערב עמהם שאין הקדושה מתערב בחול וכענין המשל שארז"ל במדרש פ' תבא מה השמן הזה אינו יכול להתערב במשקין אחרים כו' שהשמן צף ע"ג שאר משקין, ולכן פליגי ריב"ן וחכמים אם הוא חיבור לטומאה, ועד"ז יובן בענין החיות שמחי' סט"א, לכן צ"ל י"א כתרין היינו עשרה כתרין וכתר* הוא מקיף דלבונה המחיה כו', כנודע, והנה כשם שאין הקדש מתערב בחול כך עד"ז יש למעלה היינו בע"ס המתחילי' בחכ' לפ"ד הרמ"ז ויש בחי' קוה"ק דר"ל שהוא מובדל ומרומם מבחי' קדש כמו שהקדש אינו מתערב בחול והוא כ"ע שאינו בחשבון ע"ס לפ"ד הרמ"ז הנ"ל ע"פ קבלת ר' יצחק סגי נהור בן הראב"ד, ואף שאין כן דעת הפרדס והמגן דוד, מ"מ לשיטתם ג"כ יש בחי' שלמעלה מע"ס ואינו מתערב עמהם, וזהו הנק' בל' החסידות סוכ"ע, ובחי' זו נמשך ע"י המצות כו', וזהו מי מנה עפר יעקב מי יוכל למנות גודל השכר שממשיכים ע"י המצות לפי שע"י המצות ממשיכים מבחי' שלמעלה מגדר מנין ומספר היינו ממה שאין בחשבון ע"ס כו', אמנם הנה כ"ז כשמקיימים המצות בבחי' עפר היינו שיהי' תחלה בבחי' ונפשי כעפר לכל תהי' בחי' אתכפיי' וענוה ושפלות כנ"ל אז ובמצותיך תרדוף נפשי להמשיך מבחי' שבלי מספר כו', וזהו ג"כ מנה ל' מתנה והיינו כי עם היות שע"י המצות ממשיכים באתעדל"ת אתעדל"ע, אבל זה שאתעדל"ת שע"י המצות תעורר אתעדל"ע זהו בחי'

וכתר: בכת"י 2111: וכתר הי"א הוא מקיף דלבונה המחי' העשר כתרין.

מתנה שניתן במ"ת, ולכן אמרו מתן תורה ל' מתנה כו', וזהו מי מנה שהמתנה היא בבחי' מי היינו כמו שמ"ת הי' ביום הנו"ן שספרו מ"ט יום ויום הנו"ן לא ספרו ואעפ"כ ביום הנו"ן דוקא הי' מ"ת כמו"כ הוא בבחי' מי דוקא גימט' חמשים כו'.

ומספר את רובע ישראל, וארז"ל במדרש פס"ט מה עפר אינו מתברך אלא במים כך ישראל אינם מתברכים אלא בזכות התורה, והענין הוא, דהנה כתיב יהי רקיע ויהי מבדיל והיינו כמו והבדילה הפרוכת לכם בין הקדש ובין קדה"ק שגם למטה מן הרקיע הוא ג"כ קדש, וה"ע מ"ש ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן שארז"ל מה שמי' דההוא נהר יובל שמי' והיינו בחי' שער הנו"ן דבינה, ובזהר אמרו חיים שמי' פי' חי' הוא בחי' חכ' מל' והחכמה תחי' כו', והחכ' נק' קדש כנודע ומ"מ הוא למטה מן הרקיע המבדיל בין הקדש לקדה"ק, אבל ע"י התורה נמשך המים שמעל לרקיע שלכן ארז"ל יפה שעה א' בתשובה ומעש"ט בעוה"ז מכל חיי העוה"ב, חיי העוה"ב הוא בחי' ההמשכה שבג"ע ששורש ההמשכה הוא מבחי' חכ' כו' כנ"ל בענין ונהר יוצא מעדן, אבל בתורה נאמר ויהי קול מעל לרקיע שע"י נמשך מבחי' מים עליונים שמעל לרקיע והיינו מבחי' קדה"ק, אך הנה צ"ל הלא נת"ל שע"י המצות ממשיכים ג"כ מבחי' קה"ק כנ"ל בענין מי מנה עפר יעקב שע"י המצות שמקיימים בבחי' עפר עי"ז איהו עופר להיות ודמה לך ונמשך ע"י בחי'* אנת כו' ולא בחושבן, וא"כ מהו ענין שהעפר הם המצות התלוים בעפר מתקיימים ע"י התורה, אך הענין הוא דהנה בבהמ"ק גופא יש שני בחי' והיינו ע"ד מ"ש שבת שבתון הוא ושבת שבתון היא ע' בלק"ת בד"ה שבת שבתון ששניהם הם שבת שבתון ועכ"ז יש הפרש בהם בין הוא להיא, ונת' שם שבשבת שבתון היא נאמר חוקת עולם שבחי' זו נמשך ביוהכ"פ אע"פ שלא יש בחי' אתעדל"ת, וזהו חוקת עולם, אבל בשבת שבתון הוא נאמר ועניתם את נפשותיכם בתשעה, היינו כאשר יש בחי' האתעדל"ת להפוך כל הט' מדות ואז נמשך ביוהכ"פ בחי' שבת שבתון הוא בחי' משפיע, וע"ד אשה מזרעת תחלה יולדת זכר, פי' שכאשר יש אתעדל"ת אזי אשה היא כנס"י מזרעת תחלה בחי' אתעדל"ת לענות בתשעה הם ט'* מדות אזי יולדת זכר היינו בחי' שבת שבתון הוא ל' דכר, וי"ל ע"ד מ"ש בע"ח שי"א פ"א וז"ל כי ע"ק יש בו בחי' מ"ה וב"ן המ"ה שבו הוא עתיק דדכורא והב"ן [נוק'] דעתיק עכ"ל, ועל ל' החסידות הוא שבג"ע ההמשכה הוא מבחי' ממכ"ע וע"י המצות ממשיכים מבחי' סוכ"ע אמנם ע"י התורה ממשיכים מבחי' אוא"ס שלמעלה מבחי' סוכ"ע בסוכ"ע וז"ע שנק' התורה שלום כמ"ש או יחזיק במעוזי שלום כו' שלום בפמשמ"ע זהו ההמשכה מאוא"ס בסוכ"ע, ושלום בפמשמ"ט זהו

בחי': בכת"י 2111: מבחי'.

ט' מדות: תוקן ע"פ כת"י 2111. ובכת"י הר"ש סופר: מ"מ.

המשכת הסובב בממלא, ועוי"ל ע"ד שארז"ל בפי' המשנה דסוף הוריות יקרה היא מפנינים מכה"ג שנכנס לפני ולפנים, והענין הוא דהנה הכה"ג שנכנס לפנים הנה בחי' הקד"ק מקיפו מכל צד, והיינו שנמשך עליו מקיף מבחי' קוה"ק, ועד"ז הוא ענין המצות שע"י המצות ממשיכים מקיפים, אמנם שיומשך בחי' מקיף זה בפנימיות זהו ע"י התורה כמו שענין לימוד התורה כשמבין השכל על בוריו הנה אז שכל האדם מקיף השכל של הדבר תורה, כך עד"ז יובן שענין התורה שיומשך בחי' ההמשכה שע"י המצות בבחי' פנימי', וזהו שישראל מתברכים בזכות התורה שיומשך בפנימיות נש"י כו'.

בס"ד ש"פ בלק

ואהבת את הוי' אלקיך בכל לבבך, וארז"ל בשני יצריך ביצ"ט וביצה"ר, וצ"ל איך היצה"ר ישוב לאהבת ה' כו', אך הענין הוא בהיות שיש בכ"א מישראל ב' נפשות נה"א ונה"ב וכל נפש מתחלקת לשנים שהם שכל ומדות, והנה עיקר הנפש הוא השכל כי הנה"א עיקרה היא נפש המשכלת ומתבוננת תמיד ומשגת באוא"ס ב"ה ואין לה השכלה אחרת ומבחי' השכלה זו נולדי' מדות הנקראי' בשם יצ"ט, וכן עיקר הנה"ב היא המשכלת ומשגת גשמיות העוה"ז וחומריותן שהם באמת זלעו"ז ממש שהשכל המלובש בגשמי' הוא היפוך ממש מן השכל דנה"א ששרשה מח"ע אנת הוא חכים ולא בחכ' ידיעא וההשכלה הוא להיות כי כולא קמי' כל"ח ומזה נולדים מדות היצ"ט להיות ואהבת את הוי' כו', משא"כ הנה"ב שמשכלת בעניני עוה"ז שהוא יש ודבר נפרד נולדים מזה מדות היצה"ר להיות בבחי' ישות ופירוד כו', אי לזאת בכדי שיהי' בכל לבבך בשני יצריך שצריך להכניע מדות הנה"ב א"א בענין אחר כ"א להגביר שכל הנה"א על שכל הנה"ב וממילא יהיו המדות הנולדים מן שכל הנה"ב ג"כ בטל וכפוף להיצ"ט כו', כי עם היות שהמדות יש להם שרש בפ"ע מלמעלה מן השכל, מ"מ עפ"י שכלו יהולל איש שהמדות מתנהגים עפ"י השכל דוקא, ולכן בהכנע השכל דנה"ב ממילא יהי' גם מדות דנה"ב מוכנעים למדות דנה"א שהוא בחי' יצ"ט ויהי' בכל לבבך בשני יצריך, והיינו ע"י העמקת הדעת בהתבוננות בפסוק ראשון דק"ש שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד.

והנה הרמב"ם במנין המצות והסמ"ג והרא"ה בס' החינוך מנו מצות לייחדו מפסוק ה' אחד, ואפ"ל שהכוונה הוא להוציא ענין השיתוף שהרמ"א כ' שבני נח אינם מוזהרים על השיתוף והביא מהתוס' דבכורות, ובתשו' שער אפרים סי' כ"ד ובתשו' ושב הכהן נחלקו ע"ז, וענין השיתוף יובן ממה

שארז"ל במד"ר ע"פ אנכי הוי' עושה כל מי אתי שלכן נבראו המלאכים בשני או בחמישי, שלא יאמרו מיכאל מותח בדרומו וגבריאל בצפונו והקב"ה ממדד באמצע לכן נאמר אנכי הוי' עושה כל מי אתי, מי הי' שותף עמי בברייתו של עולם, נשמע מזה הגם כי המלאכים הם נבראים ובע"ג עכ"ז יתכן לומר עליהם ענין השיתוף וא"כ השיתוף אינו כמו ע"ז כ"א השיתוף הו"ע שחולק כבוד להשרים כמו המלך על בני מדינתו שהמלך הוא אחד ויש לו שרים רבים שמנהיג חוקי המדינה ע"י וחולק להם כבוד ג"כ, וכמו"כ הו"ע השיתוף שחולק להם כבוד ואין זה כמו ע"ז כו', וזהו כמארז"ל כל האומר ויכולו כאלו נעשה שותף כו', וכמו שארז"ל שלשה שותפין באדם אב ואם, אב מזריע לובן כו' אם מזריע אודם והקב"ה נותן בו נשמה, ועם כי העיקר היא הנשמה שהרי בהפרד הנשמה מהגוף נשאר* הגוף כאבן דומם עכ"ז חלק הקב"ה כבוד לאב ואם שציוה לכבד את אביך ואת אמך, וכמו"כ י"ל בענין השיתוף כו', והרי זה אינו כמו ע"ז כו'. ובזה יתיישב המד"ר שאומר ששה דברים נצטוה אדה"ר וא' מהם הוא ע"ז כו', ואעפ"כ לא נצטוו על השיתוף, ששיתוף אינו כמו ע"ז כו', אבל ישראל נצטוו על השיתוף, וזהו מצות לייחדו שהוא מפסוק שמע ישראל כו' ה' אחד, משא"כ ע"ז הוא מלא יהי' לך אלקים אחרים על פני וכמ"ש הרמב"ם והסמ"ג והרא"ה בס' החינוך פ' יתרו ובפ' ואתחנן. והענין הוא דפסוק שמע ישראל הוא התבוננות להבין שאין עוד זולתו ית' כלל, וכמ"ש הרמב"ם ע"פ ה' אלקים אמת שאין נמצא מציאות אמיתי זולתו ית' כלל.

וביאור הענין יובן ממה שארז"ל בפדר"א ארץ מהיכן נבראת משלג שתחת כסה"כ מצרורים שבה נעשה הרים כו', וכמו"כ ארז"ל במד"ר האורה מהיכן נברא נתעטף הקב"ה בטלית לבנה והבהיק זיו הדרו, ולכאו' צ"ל מה שייך לומר מהיכן נברא הלא הכל נברא יש מאין ומהו מהיכן נברא, אך הענין שלכל דבר יש שרש למעלה שמשתלשל ממנו ולזה אמרו ארץ מהיכן נבראת או האורה מהיכן נברא, פי' מאיזה שרש נמשכים מלמעלה כו', ולזאת אמרו שהארץ שרשה משלג שתחת כסה"כ פי'* שהארץ משתלשלת מבחי' הנק' שלג שתחת כסה"כ והאורה משתלשלת מבחי' הטלית שהוא בחי' הלבוש המעלים ומסתיר על אור עצמותו ית' שאז יתכן להיות נק' בשם אור, ובא"ל היינו בלא הלבוש א"א להיות מציאות האור כלל מכ"ש מבחי' זיו השמש בשמש אינו תופס מקום כלל וכ"ש לגבי עצמותו ית', ולכן ע"י הלבוש המעלים ומסתיר עי"ז יכול להיות בחי' אורה נגלית כו', ועכ"ז נק' בחי' זו יש מאין כמאמר בעל העיקרים שהתהוות הגשמיות מן הרוחניות אין לך בריאה יש מאין גדול מזה כו', וז"ש מה רבו מעשיך ה', ולכאו' צ"ל מהו ענין

נשאר: בכת"י 1013: מוטל.

פי' . . שלג שתחת כסא הכבוד: שורה זו ניתוספה מכת"י 1013 [ובכת"י הר"ש סופר ליתא].

מה רבו מעשיך והיינו כי מה רבו קאי על עולמות התחתונים שיש בהם רבוי נבראי' שבדרך כלל יש ד' בחי' דצח"מ, ובדרך פרט יש בכל מין כמו דומם או צומח יש ריבוי נבראים עד אין שיעור, וגם במין א' שמצומח או חי או כדומה יש ריבוי מדרגות עד אין שיעור וכמשארז"ל כד קרא תרנגולתא מברכין הנותן לשכוי בינה, וטעם הברכה הוא כמו שהתרנגול קורא בחצות הלילה, ככה באצי' הם ה"ג דאימא שמכריזין בחצות לילה שלא יהי' יותר ירידת המל' בבי"ע כ"א תשוב להיות בחי' מקבל שהוא בחי' זנב לאריות כו' כנודע, ובעולם הבריאה הנה גבריאל הוא המכריז ולמטה הוא תרנגול גשמי, הנה כמה ממוצעים צ"ל עד שיהי' מגבריאל בחי' תרנגול גשמי שצ"ל ממוצעים עד אין שיעור, והכל הוא בחי' אחת שהוא פרט א' מבחי' החי וכמו"כ בכל מיני החי ובכל מיני הדומם והצומח והמדבר כו', וזהו מה רבו מעשיך ה' שבחי' מעשיך הם רבים מאד כנ"ל, והנה לזה הוא הציווי שמע ישראל דהיינו להתבונן בכל הדברים הנבראים ע"פ האדמה -מאין נמשך שרשם ומקורן ומזה יובן שאין להם קיום אמיתי כלל כמו עד"מ השמש נמשכת משורשה* ומבחי' שם הוי' שיש רבבות מדרגות השתלשלו' בחי' עד שמתהווה מבחי' שם הוי' בחי' השמש כו', וא"כ בהגלות נגלות בחי' שם הוי' על בחי' השמש ממילא לא יהי' מהשמש כלום, מכ"ש מבחי' אור השמש בשמש כו', ועד"ז יובן בשארי נבראים כמו הארי' שלמטה שורשו מבחי' הארי' שבמרכבה שאין ערוך כלל ביניהם שארי' שלמטה הוא חיה טמאה ומקבל חיות מארי' שבמרכבה ע"י שבה"כ כנודע, וארי' שבמרכבה עומד ואומר שירה כו', שאין ערוך ביניהם כלל, וא"כ בהגלות בחי' הארי' שבמרכבה על בחי' ארי' שלמטה לא יהי' מציאות ארי' כלל, ובאמת יש שורש למעלה יותר ג"כ שהחכ' נק' ארי' ע"ש בחי' ראי' וכמ"ש וירא ראשית לו, וגם הכתר נק' ארי' שהוא בחי' גבורה דע"י שמלובש במו"ס, וי"ל השורש לזה הוא בחי' בוצינא דקרדוניתא שהוא ג"כ בחי' גבו' דע"י המודד וקוצב כל מדידות דאבי"ע כו', ע' בד"ה ויצוום אל פרעה ובביאור ע"פ הנ"ל, או כמו יום ולילה שלמעלה יום ולילה הם בחי' גבוהות מאד, וכמו שמצינו שארז"ל שמשה כשהי' בהר ארבעים יום וארבעים לילה שמנין הי' יודע איזה יום ואיזה לילה אלא כשהיו לומדים עמו תושב"כ הי' יודע שהוא יום וכשהיו לומדים עמו תושבע"פ הי' יודע שהוא לילה, א"כ מה שלמטה הוא יום ולילה למעלה הוא תושב"כ ותושבע"פ שאין ערוך כלל בין התורה שהיא משל הקדמוני, פי' שכמו שע"י המשל עם שהוא מסתיר על השכל מ"מ ע"י"ז מבינים השכל כמו [כן] ע"י התורה הגם שהיא נתלבשה בענינים גשמיי' המחליף פרה בחמור, מ"מ הוא משל להבין בחי' קדמונו ש"ע שכל סדרי ההשתל' אינם תופסים מקום נגד בחי' זו וא"כ מה יש ערך ליום ולילה נגד התורה ועכ"ז מה שלמטה הוא יום ולילה למעלה הוא ענין תושב"כ

משורשה ומבחי' שם הוי': בכת"י 1013: משורשה ומקורה בחי' שמש הוי'.

ותושבע"פ כו', והיינו כי שרש יום ולילה הוא בחי' זו"נ שהו"ע תושב"כ ותושבע"פ כנודע וא"כ בהגלות נגלות בחי' זו"נ על בחי' יום ולילה יתבטלו ממציאותם לגמרי שאפילו במלאכים ארז"ל הושיט הקב"ה אצבעו הקטנה ביניהם ושרפן שכשנתגלה עליהם בגילוי יותר מעט מהראוי נתבטלו ממציאותם לגמרי כמו בשארי נבראים ומאחר שע"י איזה שינוי עומדים להתבטל הרי מציאותם בעת שהן קיימין ג"כ אינם קיום אמיתי, וכמארז"ל נהרות המכזבין א' בשבוע פסולים לקידוש מי חטאת הגם שבעת הן הולכים בשפע מאחר שעתידין לפסוק אחת בשבע שנים, הנה הילוכם שבעת גם אינו אמיתי.

וכמו"כ יובן בענין כל הנבראים הן אמת שבעת הן נמצאים ליש ודבר וזהו בהכרח לומר שבעת נמצא העולם יש ודבר ממש, והמופת לזה ממארז"ל בסנהדרין שנים לוקטין קשואין א' לוקט חייב וא' לוקט פטור העושה מעשה חייב והאוחז עינים פטור, ואם נאמר שגם מה שנראה העולם ליש ודבר זהו כמ"ש בת"א שבאמת לא נמצא כלל רק שנדמה לעינינו*, צ"ל מפני מה העושה מעשה חייב הלא אינו עושה כלום שבאמת לא נמצא כלל*, וא"ת שגם הריגתו שנהרג זהו ג"כ רק מה שנדמה כו', א"כ לא נמצא שכר ועונש, אלא ע"כ צ"ל שמה שנראה העולם ליש ודבר, זהו כן, אך מפני שבהגלות נגלות מקורם ושרשם שמאין הם נמצאים יתבטלו ממציאותם לגמרי, ולכן גם כעת שהם עדיין נמצאים ממש, מ"מ הם כלא היו ממש, ועד"ז יובן בענין המלאכים ג"כ כמשנת"ל בענין הושיט הקב"ה אצבעו הקטנה ביניהם ושרפם שע"י גילוי יותר מהראוי נתבטלו ממציאותם לגמרי כו', וא"כ הם ג"כ אינם מציאות אמיתי, והיינו כי שרש מיכאל הוא מבחי' החסד, שמיכאל הוא מבחי' החסד דבריאה ששרשו מבחי' החסד דאצי' כו', ששרש כולם הוא מבחי' גבורה דע"ק המודד כל המדידות דאבי"ע, והיינו בחי' שרש דקו המודד כל המדידות כו', ועד"ז הוא גבריאל מבחי' הגבורה וכן כל המלאכים, וא"כ בהגלות נגלות בחי' א"ס ב"ה המהווה אותם יתבטלו ממציאותם לגמרי, ונמצא כי גם בעת היותם על עבודתם הם כלא היו, וזהו שמע מלשון הסכת ושמע ישראל, איך שהוי' אלקינו הוא הוי' אחד ואין זולתו כלל וכמ"ש אין עוד כו' כי כולם אינם מציאות אמיתי כלל וכמ"ש הרמב"ם במ"נ* ע"פ הוי' אלקים אמת שאין לך מציאות אמיתי זולתו ית' וכנ"ל, וזהו שענין השיתוף הוא מפסוק שמע ישראל, כי מלא יהי' לך נשמע הציווי על ע"ז, אבל ענין השיתוף אינו ע"ז כנ"ל, לכן זהו מפסוק שמע ישראל שע"י ההתבוננות בפסוק שמע ישראל איך שהוי' אחד ואין עוד כלל

לעינינו: בכת"י 1013: לעיני בשר [וליתא תיבת: לעינינו].

כלל: בכת"י 1013 נוסף: רק שנדמה לעיני בשר.

במ"נ: לעיל בד"ה אנכי ה"א (ע' נג) מציין לרמב"ם הל' יסוה"ת פ"א ה"ד.

ע"י יובן דבר זה מה שמצווים על השיתוף כי באמת כל ההשפעה הנמשך ע"י המלאכים וצבא השמים הם רק כגרזן ביד החוצב בו, וכמו שהאדם פועל ע"י הידים האם נאמר שהידים הם העושים כו׳ הלא האדם הוא העושה, רק שעושה בהידים כו׳, וכמו"כ יובן ענין ההשפעה הנשפעת ע"י המלאכים או השמש והירח וכמ"ש ממגד תבואות שמש וממגד גרש ירחים הם הכל רק הפועלים ההשפעה כמו הידים כנ"ל וכמ"ש כי אראה שמיך מעשה אצבעותיך, ואם כי קאי על ע"ס שהם סוד ה׳ אצבעות שביד ימין וה׳ אצבעות שביד שמאל, אמנם כמו"כ יובן זה גם על המלאכים וכל* צבא מעלה המורידים ומשפיעים השפע למטה מבחי׳ הע"ס כו׳ כנודע, ונמצא כי פי׳ הוי׳ אחד שאין עוד כלל זולתו ית׳ כו׳. ובזה יובן המד"ר ע"פ כה אמר ד׳ אלקי ישראל, אע"פ שאלק׳ אני לכל באי עולם לא יחדתי שמי אלא עליכם, להיות כי ישראל הם מייחדים שמו ית׳ לכן לא ייחד שמו אלא עליהם כו׳, וזהו כמארז"ל אתם עשיתוני חטיבה א׳ בעולם שמע ישראל כו׳ אחד אף אני אעשה אתכם חטיבה א׳ בעולם, ומי כעמך כישראל גוי אחד בארץ שנש"י עושים אחד בארץ לפי כי ע"י התבוננות הנ"ל מושג הגם כי נמצא העולם ליש ודבר מ"מ לא נמצא שום מציאות אמיתי כלל, וגם* בהיותו נמצא הוא ג"כ אינו כלום כי אינו מציאות אמיתי כלל, ונמצא כי ה׳ אחד שאין לך מציאות אמיתי זולתו ית׳ כו׳.

ועוי"ל פי׳ גוי אחד בארץ כו׳, שגם בארץ בחי׳ הפירוד היינו מה שנתהווה היש זהו ג"כ מכח הא"ס המעלים ומסתיר כו׳, שזהו ג"כ מבחי׳ כח הגבול הנמצא באוא"ס הבבע"ג וכמ"ש העה"ק, ונמצא כי זהו ג"כ אלקות. ונמצא כי יש ב׳ פירושים בענין אחד בארץ, הא׳ שהמציאות אינו מציאות אמיתי, הב׳ מחמת כי היותו נמצא ליש ודבר זהו ג"כ מחמת כח הא"ס כנ"ל. והנה כאשר יעמיק דעתו ומחשבתו היטב בזה אזי יבא לבחי׳ ואהבת בשני יצריך שגם שכל הנה"ב ישיג אלקותו ית׳ וממילא המדות אשר יולדו מזה* יהיו ג"כ לאלקות, ויהי׳ בכל לבבך בשני יצריך כו׳.

כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב שנא׳ ועמך כולם צדיקים לעולם ירשו ארץ היינו העוה"ב, וזהו ענין חלק לעוה"ב, ולכאו׳ צ"ל איך יתכן שכל ישראל הם צדיקים כמ"ש ועמך כולם צדיקים, והלא מצינו בדרז"ל

וכל: תוקן ע"פ כת"י 1013. ובכת"י הר"ש סופר: כו׳.

וגם . . מציאות אמיתי כלל: שורה זו ניתוספה מכת"י 1013 [ובכת"י הר"ש סופר ליתא].

מזה: בכת"י 1013: משכל זה.

ראה הקב"ה צדיקים שהם מועטים עמד ושתלן בכל דור ודור, ואיך נאמר כאן ועמך כולם צדיקים, וגם כתיב כי אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, ופעם כתיב כולך יפה רעייתי ומום אין בך. ולהבין כ"ז ושינוי הלשונות צדיקים שהן מועטים, וכולם צדיקים ואין צדיק כו', צ"ל תחלה מפני מה נקראו הצדיקים בשם צדיק שמה* ענין שיקראו למי שמקיים תומ"צ בש' צדיק הלא לשון צדיק הוא לשון זכות כמו שת"א צדיק זכאי, והנה לשון זכאי הוא שייך בדין ומשפט וכמשארז"ל איש פלוני אתה זכאי איש פלוני אתה חייב, אבל מה שייך ל' צדיק על מי שמקיים תומ"צ. אך הענין הוא כי צדיק הוא ע"ש צדקה, והנה כל המצות נק' בשם צדקה וכמ"ש וצדקה תהי' לנו כי נשמור לעשות את כל המצוה כו', ולכן האדם שמקיים המצות שנק' בשם צדקה נק' בשם צדיק. אך הנה זה גופא צ"ל מפני מה נקראו המצות בשם צדקה, הלא צדקה היא מצוה בפ"ע שהיא מצות הצדקה לתת לעני די מחסורו, אבל מה שייך כל המצות עד"מ כמו תפילין שמברכין עליהם אשר קדשנו במצותיו שנק' בשם מצוה להיותם נק' בשם צדקה, אך הענין הוא, דהנה ענין הצדקה הוא להחיות רוח שפלים, שעני דלית לי' מגרמי' כלום הרי הוא שפל ונבזה וכאשר נותנים לו מזון ולבוש אזי עי"ז מגביהים אותו מהיותו שפל ונבזה למלאות מחסורו בפרט זה כמו העשיר, ככה למעלה כתיב כה אמר ה' רם ונשא מרום וקדוש אשכון את דכא ושפל רוח להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים (בישעי' סי' מ"ז) והיינו שבחי' מה שהוא מרום וקדוש הנה אני אשכון את דכא דוקא, וזה כמרז"ל נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים היינו להחיות רוח שפלים כי העולמות הגשמי' שלמטה הם שפלים, כי המלאכים הם עומדים ברום עולם באהוי"ר, והנה האהוי"ר שלהם הוא מפני שמאיר שם בעולמות עליונים גילוי אלקותו ית', אבל בעוה"ז הגשמי שהוא בחי' חושך העלם והסתר לכן כשמאיר גילוי אלקותו ית' למטה שזהו בחי' דירה בתחתונים נק' בשם צדקה, כמו שהצדקה הוא מה שנותנים לעני מזון ולבוש ככה בחי' הצדקה שלמעלה הוא בחי' דירה בתחתונים ולכן נק' הקב"ה בשם צדיק מפני שנותן צדקה, וכמו"כ נק' כל המצות בשם צדקה, כי הנה כתיב ושמרו דרך הוי' לעשות צדקה*, פי' שהמצות נק' בשם דרך כמו שהדרך מחבר עיר בעיר שע"י הדרך הולכים מעיר לעיר, כך ע"י המצות ממשיכים דירה בתחתונים, שלכן נק' המצות תר"ך עמודי אור כמו שהעמוד מחבר הגג עם הארץ, ככה המצות הם ממשיכים דירה בתחתונים וד"ל.

ומעתה יובן ג"כ הקושיות הנ"ל. דהנה בזהר תירצו על קושי' הנ"ל ב' תירוצים, פעם א' תירצו בגין דנטיר ברית אקרי צדיק, ופעם נמצא

שמה . . תומ"צ בש' צדיק: שורה זו ניתוספה מכת"י 1013 [ובכת"י הר"ש סופר ליתא].
צדקה: בכת"י 1013: צדקה ומשפט.

בזהר בגין דאתגזרין אקרי צדיק, אשר לתירוץ דבגין דנטיר ברית הנה זה ימצא א׳ מהרבה אנשים אשר יהי׳ נקי מעון ז״ל ולכן לתירוץ זה זהו כמארז״ל עמד ושתלן בכל דור ודור לפי שהן מועטים, ומ״ש כי אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא זהו לפי שבאמת שיהיו נקיים* מעון זה אפילו בדקות וע״ד שארז״ל כל הכועס כאלו עוע״ז, שלכאו׳ צ״ל איך הוא דומה מי שכועס לעוע״ז, אך הענין הוא שבעולם היותר גבוה מסתיר הכעס כמו איסור ע״ז בעולם התחתון כו׳, ועד״ז להיות נקי מעון ז״ל אינו מצוי כלל ולכן כתיב אין צדיק כו׳, אך לתירוץ בגין דאתגזרין אקרי צדיק כו׳ וכל ישראל נמולים הם ולכן ועמך כולם צדיקים כו׳ וכולך יפה רעייתי ומום אין בך, וא״כ י״ל מ״ש לא יתן לעולם מוט לצדיק זהו לכל ישראל שנק׳ צדיקים בגין דאתגזרין כו׳ כי דהע״ה אמר זה בעד כלליות נש״י כו׳, ולפ״ז צ״ל הלא אנו רואים שהרבה מישראל דחוקים* בפרנסה, ואם שמ״ש לא יתן לעולם מוט לצדיק קאי על כל ישראל שנק׳ צדיקים למה אינו נמשך ההשפעה לישראל לפרנס לכאו״א בשפע, אך י״ל דבאמת לא יתן לעולם מוט לצדיק קאי על כל ישראל, ומפני מה הוא הדוחק לפרנסה מאד להיות כי הבטחון אינו כדבעי למהוי שהרי כתיב השלך על ה׳ יהבך שצריך לסמוך ולבטוח בהקב״ה ואז הוא יכלכלך, אבל כשאינו בוטח כדבעי ותולה שמה שהשתכר זהו ע״י שהרבה במו״מ והלך בתחבולותיו לכלכל ולנהל הדבר זה הי׳ הגורם לפרנסה, ובאמת אינו כן, וע״י מחשבותיו אשר לא טובים המה מפסיק השפע בפרנסה, ואם הי׳ בוטח בהשי״ת לעשות תורתו קבע ומלאכתו עראי הי׳ משתכר ביותר הרבה והי׳ מתקיים בו הפסוק השלך כו׳, לכן העצה היעוצה לכ״א מישראל לבטוח בהשי״ת שהוא ית׳ ישלח לו עזרתו מקדש בפרנסה הנצרכת לו ויתעסק במו״מ באמונה לעשות מסחר הקרוב לשכר ולא להרבות במסחרים רבים כי זהו נגד הבטחון כי היד ה׳ תקצר להושיע הן ברב הן במעט מסחור, ואם כי צריך לעשות הכלי ולהרבות בה כמ״ש כלים ריקים אל תמעיטי עכ״ז לא ישכח ח״ו על העיקר ולא יעשה דברים שנראה שבוטח בהם כו׳ כנ״ל, וכמ״ש טוב לחסות בה׳ מבטוח באדם אפילו באדם העליון דז״א דאצי׳ ע׳ בלק״ת ע״פ זה שהחסיון בה׳ טוב מהבטחון באדם העליון, ועיקר הכוונה במסחור צ״ל לש״ש דהיינו להרגיל א״ע שיעשה העסק ויכוין בכדי שישתכר ויוכל ליתן צדקה ממה שירויח, וגם מה שירויח מיגיע כפיו הנה עי״ז יפרנס את בניו וב״ב בכדי שיוכלו לעבוד את השי״ת בעבודה שבלב זו תפלה ובתורה כפי יכולתם וליתן בניו למלמדים הגונים לת״ת וכיוצא בשאר מצות כמו תפילין וסוכה ולולב כו׳, וזהו ענין ופי׳ תורתך קבע ומלאכתך עראי, דאין הפי׳ קבע ועראי בשהיות הזמן כ״א אפי׳ עוסק במו״מ כל היום ורק הוא קובע עתים לתורה פרק אחד שחרית ופ״א ערבית רק שעיקר

נקיים: בכת״י 1013: נקיים לגמרי.

דחוקים: בכת״י 1013: דחוקים מאד.

הכוונה שלו במו"מ הוא בשביל זה כנ"ל, ז"ע תורתן קבע ומלאכתן עראי כו', ובזה יובן מ"ש ואספת דגנך בפ' שניה של ק"ש דלכאו' אין לזה הבנה כלל שמאחר דכתיב והא"ש תשמעו אל מצותי נא' אח"כ דברים פשוטים גשמיים ונתתי עשב כו' ואספת דגנך ותירושך כו', אך הענין דבאמת הכוונה הוא לאסוף כל הדברים גשמיים שיהיו ג"כ לאלקות* וזה יהי' דוקא כאשר שמוע תשמעו אל מצותי אז גם דברים הגשמיים יאסוף אליו, ועיין בשמונה פרקים להרמב"ם ז"ל בענין הטיול שהכוונה צ"ל בכדי שיתחזק בריאותו ויוכל לעבוד את השי"ת ואז יהי' הטיול ג"כ לש"ש ולכן דוקא בפ' דק"ש נא' ואספת דגנך ותירושך ויצהריך שיאסוף כל דברים הגשמיי' כמו דגנך ותירושך ויצהריך ועשב וכל צמח האדמה שיהי' תוכו רצוף העבודה להשי"ת היינו שעי"ז יוכל לעבוד את השי"ת כשישתכר וירויח ויאכל מזה ובכח האכילה ילמוד ויתפלל, גם יברך בתחלה ובסוף על כל אכילה ואכילה אשר עי"ז מגבי' המאכל כנודע, ואם גם בעסקו במו"מ יהי' תוכן כוונתו לש"ש כנ"ל אז גם בשעה שהוא עוסק במו"מ הוא ג"כ מקושר לאלקות, וע"י העלאת מ"ן זה ממשיך ההמשכה מלמעלה להיות נמשך גילוי אלקותו ית' כו', וזהו כל ענין ירידת הנשמה בגוף בכדי להמשיך גילוי אלקותו ית' למטה, כי נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים, שדוקא בעוה"ז השפל והגשמי יהי' נמשך גילוי אלקותו ית' כו', וזהו מ"ש ומי כעמך כישראל גוי אחד בארץ, פי' גוי אחד בארץ שגם בארץ בחי' טורי דפרודא יהי' נמשך גילוי אלקותו ית' בחי' אחד כו', היינו להיות בחי' אחד בארץ הגשמי ג"כ כו'.

———●———

בס"ד

כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב שנא' ועמך כולם צדיקים לעולם ירשו ארץ היינו העוה"ב וז"ע חלק לעוה"ב.

השלך על ה' יהבך והוא יכלכלך לא יתן לעולם מוט לצדיק, הנה בזהר הקשו אמ"ש ועמך כולם צדיקים האיך יתכן לקרות כולם בשם צדיקים, ובאמת מצינו כתי' ג"כ להיפך כי אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, וגם ארז"ל ראה צדיקים שהם מועטי' עמד ושתלן בכל דור ודור, ופעם אמרו במד"ר ע"פ כל זכר לגולגלותם משל למלך שהיו לו גרנות של תבן וקש וגורן אחד של חטים, וציוה המלך לספור מנין החטים שנמצאי' כמה כורין, משא"כ התבן והקש שאינם חשובי' אין כדאי למנותם, כך כתי' והי' בית ע' לקש משא"כ נש"י חשובי' הם דכתי' ועמך כולם צדיקים וכתיב כולך יפה רעייתי ומום אין בך, וגם ארז"ל במשנה כל ישראל יש להם חלק

לאלקות: בכת"י אחד נוסף: [וכנ"ל שהתוכן המכוון שבמו"מ הגשמי יהי' ג"כ לאלקות].

לעוה"ב שנא' ועמך כולם צדיקי', ואיך יתפרשו ב' העניני' יחד פעם נקראו כל ישראל צדיקי' ופעם הפליגו במדרגת הצדיקי' מאד כו'.

אך הענין הוא דהנה בזהר תירצו על קושי' הנ"ל ב' תירוצים, פעם א' תירצו בגין דנטיר ברית אקרי צדיק, ופעם נמצא בזהר בגין דאתגזרון אקרי צדיק, אשר לתירוץ בגין דנטיר ברית הנה זה ימצא א' מהרבה אנשים אשר יהי' נקי מעון ז"ל ולכן לתי' זה זהו כמארז"ל עמד ושתלן בכל דור ודור לפי שהם מועטי', ומ"ש כי אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא זהו לפי שבאמת שיהיו נקיים לגמרי מעון זה אפי' בדקות וע"ד דשארז"ל כל הכועס כאלו עובד כו"ם, שלכאו' צ"ל איך הוא דומה מי שכועס לעובד כו"ם, אך הענין הוא שבעולם היותר גבוה מסתיר הכעס כמו איסור עבודת כו"ם בעולם התחתון כו', ועד"ז להיות נקי מעון ז"ל אינו מצוי כלל ולכן כתי' אין צדיק כו', אבל לתירוץ בגין דאתגזרון אקרי צדיק וכל ישראל נמולין הם לכן ועמך כולם צדיקים כו' וכולך יפה רעייתי ומום אין בך, וא"כ י"ל מ"ש לא יתן לעולם מוט לצדיק זהו לכל ישראל שנקראי' צדיקי' בגין דאתגזרון כו' כי דהע"ה אמר זה בעד כלליות נש"י כו', ולפ"ז צ"ל הלא אנו רואי' שהרבה מישראל דחוקי' מאד בפרנסה, ועם שמ"ש לא יתן לעולם מוט לצדיק קאי על כל ישראל שנק' צדיקים למה אינו נמשך השפעה לישראל לפרנס כאו"א בשפע, אך י"ל דבאמת לא יתן לעולם מוט לצדיק קאי על כל ישראל כנ"ל, ומפני מה הוא הדוחק לפרנסה מאד להיות כי הבטחון הוא אינו כדבעי למהוי שהרי כתי' השלך על ה' יהבך שצריך לסמוך ולבטוח בהקב"ה ואז הוא יכלכלך, אבל כשאינו בוטח כדבעי ותולה שמה שהשתכר זהו ע"י שהרבה במו"מ והלך בתחבולותיו לכלכל ולנהל הדבר זה הי' הגורם לפרנסה, ובאמת אינו כן, וע"י מחשבותיו אשר לא טובי' המה מפסיק השפע בפרנסה, ואם הי' בוטח בהשי"ת לעשות תורתו קבע ומלאכתו עראי הי' משתכר ביותר הרבה והי' מתקיים בו הפסוק השלך כו', ולכן העצה היעוצה לכאו"א מישראל לבטוח בהשי"ת שהוא ישלח לו עזרתו מקדש בפרנסה הנצרכת לו ויתעסק במו"מ באמונה, לעשות מסחור הקרוב לשכר ולא להרבות במסחרי' רבים כי זהו נגד הבטחון כי היד ה' תקצר להושיעו הן ברב הן במעט מסחר, ואם כי צריך לעשות הכלי ולהרבות בה כמ"ש כלים ריקים אל תמעיטי, עכ"ז לא ישכח ח"ו על העיקר, ולא יעשה דברים אשר נראי' שבוטח בהם כו' כנ"ל, וכמ"ש טוב לחסות בה' מבטוח באדם, אפי' באדם העליון דז"מ דאצי' ע' בלק"ת ע"פ זה, שהחסיון בה' טוב מהבטחון באדם העליון כו', ועיקר הכוונה במסחור צ"ל לש"ש דהיינו להרגיל א"ע שיעשה העסק ויכוין בכדי שישתכר ויוכל ליתן צדקה ממה שירויח, וגם מה שירויח מיגיע כפו הנה עי"ז יפרנס את בניו וב"ב בכדי שיוכלו לעבוד את השי"ת כי בכח האכילה שיאכלו ממה שישתכר יוכלו לעבוד את השי"ת בעבודה שבלב זו תפלה, ובתורה כפי יכולתם, וליתן בניו למלמדים הגונים לת"ת וכיוצא בשארי מצות כמו תפילין וסוכה ולולב כו', וזהו ענין ופי'

תורתן קבע ומלאכתן עראי שאין הפי' קבע ועראי בשהיות הזמן כ"א אפי' אם עוסק במו"מ כל היום ורק הוא קובע עתים לתורה פ"א שחרית ופ"א ערבית שעיקר הכוונה שלו במו"מ הוא בשביל זה כנ"ל ז"ע תורתן קבע ומלאכתן עראי כו', ובזה יובן מ"ש ואספת דגנך בפ' שני' של ק"ש דלכאו' אין לזה הבנה כלל שמאחר דכתי' והי' א"ש תשמעו אל מצותי נאמר אח"כ דברים פשוטי' גשמי' ונתתי עשב כו' ואספת דגנך ותירושך כו', אך הענין דבאמת הכוונה הוא לאסוף כל הדברים גשמי' שיהי' ג"כ לאלקות, וכנ"ל שהתוכן המכוון שיהי' במו"מ הגשמי יהי' ג"כ לאלקות, וזה יהי' דוקא כאשר שמוע תשמעו אל מצותי אז גם דברים הגשמי' יאסוף אליו ית', וע' בשמונה פרקים להרמב"ם ז"ל בענין הטיול שהכוונה צ"ל בכדי שיתחזק בריאותו ויוכל לעבוד את השי"ת, ואז יהי' הטיול ג"כ לש"ש, ולכן דוקא בפ' דק"ש נא' ואספת דגנך שיאסוף כל הדברים גשמי' כמו דגנך ותירושך ויצהריך ועשב וכל צמח האדמה שיהי' תוכו רצוף העבודה להשי"ת היינו שעי"ז יוכל לעבוד את השי"ת כשישתכר וירויח ויאכל מזה ובכח האכילה ילמוד ויתפלל, גם יברך בתחלה ובסוף על כל אכילה ואכילה אשר עי"ז מגבי' המאכל כנודע ואם גם בעסקו במו"מ יהי' תוכן כוונתו לש"ש כנ"ל אז גם בשעה שהוא עוסק במו"מ הוא ג"כ מקושר לאלקות, וע"י העלאת מ"ן זה ממשיך ההמשכה מלמעלה להיות נמשך גילוי אלקותו ית' כו', וזהו כל ענין ירידת הנשמה בגוף בכדי להמשיך גילוי אלקותו ית' למטה, כי נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים, שדוקא בעוה"ז השפל והגשמי יהי' נמשך גילוי אלקותו ית' כו', וזהו מ"ש ומי כעמך כישראל גוי אחד בארץ פי' גוי אחד בארץ שגם בארץ בחי' טורי דפרודא יהי' נמשך גילוי אלקותו ית' בחי' אחד כו', היינו להיות בחי' אחד בארץ הגשמי ג"כ כו'.

בס"ד ש"פ פנחס

אך בגורל יחלק את הארץ, וארז"ל בסנהדרין דמ"ג ע"ב שא"ל יהושע לעכן בבקשה ממך אל תוציא לעז על הגורלות שעתידה א"י שתתחלק בגורל שנא' אך בגורל יחלק את הארץ, והתוס' כ' אע"ג דבארץ היו אורים ותומים והיינו כמארז"ל בבבא בתרא כמ"ש לקמן, וא"כ אין נפ"מ כשיוציא לעז על הגורלות כו'. אך בח"א מהרש"א תירץ שהביא לו ראי' שעל הספק מתברר ע"פ הגורל מתורת משה בחלוקת הארץ, יעו"ש, ולכאו' צ"ל הרי אפ"ל שהספק מתברר ע"י או"ת וגורל, לכן נ"ל שקושיית התוס' חזקה, וי"ל שלכן כוונת התוס' הוא שקאי על חלוקה דלעוה"ב שע"י הקב"ה בעצמו

שגם זה נק' גורל כמשי"ת אי"ה ודוחק, ובבב"ת פ"ח דקכ"ב א' ארז"ל א"ר יהודה סאה שביהודה שוה חמש סאין בגליל ולא נתחלקה אלא בגורל שנא' אך בגורל, ועיין בדף קי"ב ב' ולא נתחלקה אלא באו"ת שנא' ע"פ הגורל הא כיצד אלעזר מלביש או"ת ויהושע וכל ישראל עומדים וקלפי של שבטים וקלפי של תחומין מונחים לפניו והי' מכוין ברוה"ק ואומר זבולן עולה תחום עכו עולה עמו טרף בקלפי של שבטים ועלה בידו זבולן טרף בקלפי של תחומין ועלה בידו תחום עכו וחוזר ומכוין ברוה"ק כו' יעו"ש, עד ולא כחלוקה של עוה"ז חלוקה של עוה"ב, העוה"ז אדם יש לו שדה לבן אין לו שדה פרדס, שדה פרדס אין לו שדה לבן לעוה"ב אין לך כאו"א שאין לו בהר ובשפלה ובעמק שנאמר שער ראובן אחד שער יהודה אחד שער לוי א', הקב"ה מחלק להן בעצמו שנא' ואלה מחלוקתן נאום ה', ופי' הרשב"ם ז"ל ע"פ הגורל משמע או"ת והי' מכוון ברוה"ק כלומר באו"ת שהיו שואלין תחלה באו"ת, ובכך מתקררה דעתן של ישראל שרואין שהגורל הי' עולה כמו שנתנבא תחלה, ויודעין שחלוקה ישרה היא ואומר זבולן עולה עכשיו יבוא לידי הטורף בקלפי כתב של זבולן, והא דנקטינן שלא כסדר שאין לך שום גורל עולה על הסדר אלא ע"י מקרה ועיין בתוס' ד"ה זבולן, ובד"ה העוה"ז, ועיין במהרש"א בח"א שכ' לפי שחלוקת עוה"ז הי' דבר שלא הי' קיום נצחי הי' נחלק בגורל גם לא הי' לכ"א דבר שלם כל הצורך לו וע"כ לא הי' גם ללוים חלק בו שהם נחלת ה', אבל לעוה"ב שיהי' חלוקה נצחית תהי' ע"פ ה' והוא יחלוק חלק גם לנחלת אביהם ויהי' לכ"א כל צרכו בהר ובשפלה ובעמק, וז"ש אתהלך לפני ה' בארצות החיים אמר ארצות לשון רבים כי בעוה"ז אין לכ"א כל מיני הארצות רק לעוה"ב יהי' לכ"א כל מיני הארצות, ולהבין כ"ז צ"ל מ"ש במד"ר בשלח פכ"ה ע"פ כי ה' אלקיך מביאך אל ארץ טובה ורחבה לראות שולחן שהוא ערוך בג"ע, ונת' במ"א כי הנה הארץ היינו עוה"ב כמ"ש ועמך כולם צדיקים לעולם ירשו ארץ, ופי' בגורל יחלק הארץ, יחלק היינו כמארז"ל כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב והיינו בגורל כמ"ש בסוף דניאל ותעמוד לגורלך לקץ הימין, ולהבין איך שייך לומר בגורל יחלק הרי לע"ל יהי' הקב"ה מחלק בעצמו כנ"ל, אך צ"ל שהגם שהקב"ה יחלק בעצמו מ"מ זהו נק' ג"כ גורל וכמשי"ת אי"ה.

ויש להקדים מ"ש רבינו נ"ע וז"ל דבריו, ענין ר' יוחנן בן זכאי שאמר א"י באיזה דרך מוליכין אותי בפ"ד דברכות, והוא תמוה שלמד שמונים שנה תורה ולא הלך ד' אמות בלא תורה ובלא תפילין כו' ספ"ב דסוכה דכ"ח ע"א, והי' חסיד גדול ומופלג איך אמר איני יודע כו', והענין הוא כי הנה ענין הנשמה לא כמו שסוברים העולם שהוא שכל כענין ראשית חכ' כו', שהרי אומרים על אדם שהוא בר שכל מוכרח שיש מי שנאמר עליו שיש לו שכל והשכל הוא זיו והארה מן עיקר הדבר שהיא הנשמה יחידה כו' והיא מתלבשת באור השכל והוא נק' ספירת הכתר שכלולין בו ע"ס כו', (ועמ"ש בד"ה יונתי בחגוי בענין ישראל עלו במח' ובד"ה שאו כו' לגלגלתם ובד"ה

אלה מסעי גבי ואלה מסעיהם למוצאיהם ובד"ה האזינו השמים בענין והרוח תשוב כו', ובד"ה ראה אנכי נותן בענין משכיל לאיתן) וא"כ מוכרח שאין להשיג מהות הנשמה מאחר שהוא למעלה מהדעת (ועמ"ש בביאור עלי באר בענין לא ידעתי נפשי, וזהו פי' אדם אדמה לעליון וזהו בחי' מצחא שע"ז נאמר אשר לא ישב אדם שם כמש"ש), וזהו שאמר ריב"ז איני יודע כו', שאע"פ שעסק בתורה הרבה והתבונן רב חכמתו בחכמת ה' היתה בדיבוק גדולה אעפ"כ נסתפק שמא בבחי' נשמה שלמעלה מן הדעת אפשר לא הי' בעבודת ה' כי את זה לעו"ז כו', ויש נשמות גבוהות שאף שהשכל שלו בקליפות תמיד נקל לו לבוא לידי תשובה מחמת נשמתו שהוא מעולם העליון (וע' ברבות פ' תולדות ע"פ וירח את ריח בגדיו ריח בוגדיו כו') ויש להיפך אפי' הצדיקי' ששכלם תמיד בעבודת ה' אפשר שיש להם נשמה נמוכה והיא בקליפות ואינה בעבודת ה' ובהמשך הזמן יתהפך גם הוא (וכמארז"ל ואל תאמין בעצמך עד יום מותך כו'), וזהו שאמר ריב"ז איני יודע כי הוא למעלה מן הדעת וזהו שמשביעין את האדם הי' בעיניך כרשע אפילו אם צדיק אתה ויש שאין להם נשמה כלל כ"א נפש והנשמה והרוח נכללין בנפש ונק' נשמה שבנפש דעשי' כמו נגר מופלג ששכלו בעשייה כו', ויש ששכלו בדבור כמו בדקדוק ויש בדיבור שבשכל שהוא אדם קשי ההבנה והרחבת הדיבור מרחיב שכלו ונק' דבור שבשכל ויש שכל שבשכל כמ"ש בע"ח כמה פעמים, ע"כ ההקדמה הכתובה בשם רבינו נ"ע.

והנה בחי' זו שלמעלה מן השכל הוא הנק' גורל כמ"ש בת"א במגלת אסתר סד"ה כי אברהם, וענין הגורל במקדש כו' ששם אין עוונות מבדילין כו' ולכן הגורל לפני ה' דוקא עכ"ל, ור"ל למעלה מש' הוי' כי שם הוי' יו"ד חכ' כו', אבל הגורל הוא בבחי' שלמעלה מהחכ' וע"ד שמבואר במ"א ע"פ המאמר בב"ר האור זה מעשה הצדיקים כו', ועדיין א"י באיזה מהן חפץ כו', וזהו"ע גורל א' להוי' וגורל אחד כו' הוי' אצי' דקדושה, ונותנין גורל גם להסט"א שענינם הגסות אם תגביהי כנשר לבחי' שלמעלה מהשתל' אשר שם כחשיכה כאורה ושממית בידים תתפש כו' ועמ"ש בד"ה ויאבק איש, ומ"מ משם אורידך נאום הוי' כי גם לעתיד שיהי' התגלות עצמותו נא' והי' הוי' לי לאלקים ששם הוי' הוא לגבי העצמות בבחי' ש' אלקי' שעל ידו נמשך שפע העצמות, וזהו בחיק יוטל הגורל ומה' כל משפטו עיי' בב"ר פצ"ח כי ענין הגורל היינו שהוא למעלה מבחי' טעם ודעת המושג שמבחי' חו"ב כ"א ע"ד שתוק כך עבמ"ח שמ"מ אינו עקשות ח"ו כ"א בחי' מו"ס אלא שלמטה זהו למעלה מן החכ' לגמרי וכ"כ באגה"ק סס"י ז', אינו בבחי' טעם ודעת מושג אלא למעלה מבחי' הדעת שכך עלה במח' לפניו ית' ודוגמתו למטה הוא בחי' הגורל ממש עכ"ל, וכמ"כ בחי' זו באדם הו"ע יחידה שבהנשמה שלמעלה מהשכל בחי' כתר, וענין בחי' זו בעבודת ה' יש לבאר בכמה בחי', הא' שזהו בחי' אמונה במה שאין השכל והדעת משיג וכמ"ש צדיק באמונתו יחי' וכתי' ויאמינו בה', וכן מבואר בדרוש מרבינו נ"ע בד"ה ע"כ קראו

לימים האלה פורים ע"ש הפור, וז"ל אך הנה האמת שיש שני גורלות, כי ענין הגורל מה שאי אפשר לאדם להשיג בשכלו לבחור בדבר הוא סומך על הגורל איך יפול, וכמו"כ צריך כל אדם להפיל גורלות דהיינו שידע בנפשו שאי אפשר להשיג בשכלו, ואח"כ לסמוך על הגורל דהיינו על אמונה עכ"ל, וזהו ענין אשרינו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלינו, גורלינו דוקא שבחי' אמונה זו הירושה לנו מאבותינו היא נק' גורל כמ"ש תלים י"ו אתה תומיך גורלי, לפי שהיא למעלה מהשכל, וביאור הדברים הוא כמ"ש בד"ה וידעת היום, במה שלפעמים נאמר דע את אלקי אביך שצ"ל בחי' דעת דוקא, ולפעמים נאמר באמונתו יחי' כנ"ל, דהענין שלהאמין שהקב"ה ברא את העולם מאין ליש ומחי' ומהוה אותו ע"ז א"צ אמונה שעז"נ אתה הראת לדעת שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה, אך דעת זה מגיע רק בבחי' ממכ"ע, אבל בבחי' סוכ"ע דהיינו מ"ש אני ה' לא שניתי והתהוות כל העולמות רק מבחי' שמו ית' כו' זה אינו מושג בדעת כ"א בחי' אמונה להאמין בה' שהוא ית' אינו בגדר עלמין כו' ואין שום שינוי אצלו ית' בין קודם שנבה"ע ובין אחר שנברא, ואמונה זו שהיא למעלה מהשכל נק' עטרה שהוא בחי' כתר, וזהו ענין הגורל תומיך גורלי, ומה נעים גורלינו כנ"ל, הבחי' הב' בענין פי' גורל בעבודה הוא ע"ד משנ"ת בד"ה ראה אנכי נותן שהוא בחי' הביטול אליו ית' שלמעלה מדעת והשכלה המושג ונק' בחי' משכיל על דבר וכתי' משכיל לאיתן האזרחי כו' רצון פשוט בלי שום טעם ושכל המושג כו', ונמשך מבחי' ישראל עלה במחשבה כו' ע"ש, והיינו בחי' הגורל כנ"ל באגה"ק סס"י ז', וע' בד"ה ולא אבה כו' ויהפוך כו' בענין קוצו של יו"ד שבנפש, וע' סד"ה כי קרוב אליך הדבר בענין עבודה בבחי' סובב שבנפש שלמעלה מהשכל הוא ענין המס"נ שאין השכל מחייב למס"נ כו' ע"ש כ"א בחי' זו הוא מבחי' יחידה שבנפש שלמעלה מהשכל ועמ"ש בד"ה ומשה נגש אל הערפל שם נת' עוד ענין זה בעומק יותר.

והנה ארץ היא בחי' אמונה שהוא בחי' מל' וכמ"ש שכון ארץ ורעה אמונה וכמ"ש בד"ה וידעת היום הנ"ל, והעוה"ב הוא בינה שבה התגלות עתיק, וזהו עיקר ענין העוה"ב שהוא התגלות סוכ"ע בחי' כתר וכמ"ש באגה"ק סי' י"ז ד"ה נודע דבאתעדל"ת, שלעתיד יאיר ויתגלה בעוה"ז לכל הצדיקים שיקומו בתחייה, והיינו שלע"ל יהי' עליית המל' בכתר גם למעלה מבחי' אימא כמ"ש סד"ה רני ושמחי בת וכמ"ש ע"פ המאמר והי' ביום ההוא יצאו מ"ח מירושלים כו' בפ' שלח קע"א א', וזהו ומלאה הארץ דעה שבבחי' אמונה יהי' התגלות הדעת בבחי' סוכ"ע, והיינו ע"י המצות וזהו ורעה אמונה, וזהו כי תהיו אתם ארץ חפץ וע"כ בגורל דוקא תחלק הארץ, שהוא ע"י בחי' העבודה בבחי' סובב שבנפש בחי' יחידה שהוא הנק' גורל כנ"ל, והיינו שנאמר שכן ארץ ורעה אמונה כי בחי' ארץ חפץ התגלות סוכ"ע זהו דוקא ע"י העבודה ג"כ בבחי' סובב שבנפש כנ"ל, וזהו שאמר ריב"ז א"י באיזה דרך כו' אף שעסק כל ימיו בתומ"צ כי עיקר התגלות העוה"ב בחי'

סוכ"ע זהו ע"י בכל מאדך בחי' יחידה, וזהו כי נר מצוה ותו"א ודר"ח כו', הרי דרך חיים שהוא העוה"ב זהו למעלה מבחי' נר מצוה ותורה אור אלא זהו נמשך ע"י תוכחת מוסר להיות גילוי יחידה שבנפש כו', ועמ"ש בד"ה ת"ר נר חנוכה בש"א יום ראשון, מענין בכל מאדך שהוא למעלה מבחי' המצות, וכענין במקום שבע"ת עומדין כו', וזהו שמצינו בגמ' פ"ג דתענית דכ"ב א' איכא בהאי שוקא בר עלמא דאתי כו' ע"ש שהוא ע"ד בגורל יחלק כו'.

והנה מ"ש ותעמוד לגורלך לקץ הימין, איתא ברבות באיכה ס"פ גדע בחרי אף, איכה סי' ב' דע"ב ד', לגורלך עם הצדיקים אמר לו באחרית הימים או באחרית הימין א"ל לקץ הימין אותה ימין שהיא משועבדת קץ נתתי לימיני, גאלתי את בני גאלתי את ימיני והוא שאמר דוד למען יחלצון ידידיך הושיעה ימינך ועננו עכ"ל, והמ"כ במדרש שם כ' דענין הימים או הימין הוא כמ"ש בזהר פ' בראשית דנ"ד סע"א ע"פ ויהי מקץ ימים ויבא קין מפרי האדמה, לקץ הימים או לקץ הימין ור"פ ויהי מקץ, וע' ג"כ בפ' נח דס"ב סע"א ודס"ג ע"א ובפ' בא דל"ג סע"א ובפ' תצוה דקפ"א ב', וביאור ענין אותה ימין שהיא משועבדת יובן ע"פ מ"ש רבינו בענין תשובה דמשכי להקב"ה עלייהו בחילא סגי לאתקרבא כו', וזהו השיב אחור ימינו מפני אויב, כי להיות דרישת האהבה מתוך החשך ע"י שרואה בנפשו כי נדחית לחוץ, הוא שלא בענין וסדר שארז"ל שמאל דוחה וימין מקרבת, שאהבה שהוא בחי' ימין הוא מחמת התקרבות אלא היינו דוקא כשישראל הם בגדלות השכל, משא"כ כשהם בבחי' נער הם בבחי' קטנות כו', והנה ארז"ל שלא נתמלאה צור כו' כי גלו לאדום שכינה עמהם ותרד פלאים להחיות נפשות אדום עובדי כוכבים להגביה כנשר קנם, כי יעקב חבל נחלתו וכאשר עוסק בעניני גשמיות ותאוות העוה"ז מוריד הארת ניצוץ אלקות להתלבש ולתת חיות לעובדי כוכבים שהם מבחי' זו ולכן נק' אוה"ע שהעכומ"ז הן בחי' אם ומקור לכל תאוות [העוה"ז], וזהו כי הגדיל אויב דהיינו שהאויב שהו"ע צרכי הגוף ותאוות עוה"ז נעשה גדול ובעל שכל ויש לו מוחין דגדלות, והיינו ע"י שמעמיק דעתו ומחשבתו בעסקי מו"מ אז מוריד חב"ד שלו ונעשה בחי' מוחין דגדלות לבחי' אויב הנ"ל להיות ח"ו הגדיל אויב, ואי לזאת השיב אחור ימינו שהוא בחי' אהבה עכ"ד, ועמ"ש עוד מזה בד"ה ושאבתם מים, ועיין מענין השיב אחור ימינו בפ' ויצא דקס"ג סע"ב שהוא העדר בחי' וימינו תחבקני וכמ"ש ועת לרחק מחבק ועמ"ש בד"ה ואהי' אצלו אמון, ובפ' תרומה קמ"ג ב' שזהו ההפרש בין שה"ש לאיכה, וע"ש בענין כוס של ברכה צ"ל בימין, ובפ' תשא דקפ"ט סע"ב ובפי' הרמ"ז שם ע"ד והוכן בחסד כסא, והוא ג"כ גילוי בחי' אהבתי אתכם אמר ה', וע"ד הנז' בענין בהעלותך שאהרן כה"ג ורב חסד ממשיך האור במל' מול פני המנורה להיות יאר ה' פניו ושמן ימינו יקרא, שעי"ז נמשך הגילוי גם למטה בבי"ע כמו למעלה כו' שיורד ע"פ מדותיו, גם ע"ד אבא שמן מלביש חסד דא"א הנק' ימינו, והנה ויוציאנו ה'

אלקינו ממצרים או"א שהלבישו לזרועות דא"א, נמצא בגלות מצרים השיב אחור ימינו שלא יומשך ע"י חו"ב כו', אלא ע"ד רם על כל כו' ששם אין תופס מקום כנז' בד"ה כי עמך מק"ח, וזהו שממית בידים תתפש בידים דוקא מחמת שהשיב אחור ימינו, ונמשך ע"י אחוריים פרעה הערף כמה ארך אפים לפניו כו' בד"ה בשלח פרעה, גם פי' השיב אחור ימינו ע"ד מ"ש באד"ר דקל"ז סע"ב מאן גרים כו', והגורם לכ"ז ע"י האדם כי יעקב חבל כו' כנ"ל.

והנה ארז"ל ע"פ בעתה אחישנה, זכו אחישנה, לא זכו בעתה, אחישנה היינו ע"י תשובה מעורר גילוי בחי' ימין וכנז' בד"ה ושאבתם מים הנ"ל, והיינו ע"י שיתעורר אה"ר מבחי' זו שהשיב אחור ימינו כדי לרחוץ עוונות בנ"י וכמ"ש באגה"ק ססי' כ"ב, גם ושמן ימינו יקרא היינו השמן נמשך מכתיתת הזית עיין ברבות ר"פ ואתה תצוה, ובעתה היינו מ"ש קץ נתתי לימיני והוא בחי' קו המדה, והנה מבואר בד"ה ואהי' אצלו אמון ענין וימינך מקרב חיקך כלה כי תמיד יצוה ה' חסדו וימין ה' נטויה עלינו רק לפעמים היא רוממה מנפש האדם כו', וזהו וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה הוי' במצרים, שבחי' יד הגדולה הנק' ימין פעל ועשה שם הוי' אפי' בבחי' מצרים שהוא בחי' מיצר וגבול של עוה"ז שע"י קיום התומ"צ נמשך ש' הוי' וכ"ז ע"י בחי' יד הגדולה והיינו שגם עכשיו ימין ה' נטויה עלינו, והנה תכלית וסוף ההמשכה הוא בבחי' מדת מל' כמ"ש סד"ה ועשית בגדי קדש וסד"ה שובה ישראל עד, ולכן היא הנק' קץ הימין כלומר שבחי' תכלית וסוף ההמשכה מבחי' ימין הנ"ל הוא נמשך בבחי' מל', והרמ"ז פ' תצוה דקפ"א ע"ב פי' דקץ הימין הוא יסוד דנוק' וא"כ היא בחי' ציון והיא בחי' באר מ"ח כו' ונק' קץ ונעוץ תחלתן בסופן וסובת"ח אשר לכן מלמטלמ"ע המל' היא כתר וזהו מעלת קץ הימין, אשר בבחי' הקץ וסוף נעשה בחי' או"ח ועמ"ש ע"פ הראני את מראיך, ועמ"ש מענין קץ הימין בביאור מאמר פ' פקודי דרל"ג בענין קנה המדה, והנה במאו"א אות קו"ף סי"ג כ' קץ נק' נוק' דקדושה בבחי' הוד שבה ושם יניקת קץ כל בשר, ונק' קץ הימין בסוד כלולות עם בעלה י"ס שלו וט"ס שלה כו' עכ"ל, ובי"נ כתב ע' בע"ח דרוש הירח בסוד א"ב דא"ט ב"ח כו' עכ"ל, ויש לבאר דבריו עם מ"ש בדרוש אתה הצבת כל גבולות ארץ בענין הוד דעתיק כו' שהוא גילוי בחי' משיח ע"ש, ושם נת' ג"כ כי בחי' הוד הוא הסיום והסוף ומשם ואילך מתחיל הפרסא ונעוץ סופן כו' ע"ש היטב, לכן א"ש שנק' קץ הימין, ועמ"ש במאו"א אות סמ"ך ס"ך בענין סוף ובענין מ"ש בפ' בשלח דנ"ו ע"א בענין את והב בסופה, וזהו ענין לגורלך לקץ הימין כי המל' שהיא קץ הימין נק' ג"כ גורל כמ"ש בפ' פנחס דרל"ט ע"ב בענין ע"פ הגורל כו' ע"ש, וכ"כ במאו"א אות ג' סכ"ד גורל נק' הנוק' וכן גורל גימ' רחל ע"ה וב' גורלות הם נוק' דקדושה ונוק' דקליפה עכ"ל, והיינו כנ"ל שהגורל הוא בחי' אמונה שלמעלה מהחכ', וזהו ג"כ ענין איהי בהוד, ועיין בלק"ת ס"פ הברכה בד"ה מזמור שיר חנוכת הבית שיש מצות שבאים ע"פ הרצון.

אך יש עוד מצות שבאים לאדם שלא מדעתו ורצונו ואלו רצה בהן לא הי' זה מצוה כלל וכמו מצות שכחת העומר ומצות נשיאות כו', וכמשארז"ל בתוספתא פ"ג דפיאה מעשה בחסיד א' ששכח עומר בתוך שדהו ואמר לבנו צא והקריב עלי שור לעולה ושור לשלמים א"ל אבא מה ראית לשמוח בשמחת מצוה זו יותר מכל מצות שבתורה א"ל כל מצות שבתורה נתן לנו המקום לדעתינו זו שלא לדעתינו שאילו עשנוה ברצון לפני המקום לא באת מצוה זו אלא הרי הוא אומר כי תקצור קבע לו הכתוב ברכה עכ"ל התוספתא, וכמו"כ מצות נשיאות המעשה בר' שמעון ב"ש שברח למצרים על שרצו למנותו נשיא שלא הי' ברצונו לקבל הנשיאות וברח כו' ורדפו אחריו ונעשה נשיא ואם לא הי' בורח והי' ברצונו לקבל הנשיאות לא היו ממנים אותו להיות נשיא כי כל הרודף אחר הכבוד כו', כי מצות אלו הם גבוהות מאד ושרשן נמשך מבחי' שלמעלה מהרצון דהיינו כי הרצון הוא א"א ובחי' עתיק הוא הגבה למעלה מבחי' רצון ומשם שרש מצות הנ"ל וי"ל שזהו בחי' רעדכ"ר, ע"כ משם נמשכו המצות שאין תלוים ברצון, ובחי' זו נק' גורל שנופלים לאדם שלא ברצון כו', ואפ"ל עד"ז נק' נוק' גורל דמבואר שם שבחי' עתיק נק' בית מקיף למקיף וכמו"כ משם שרש הזווג שהאשה נק' בית כו' כי ביתו זו אשתו כו' שבחיבור דו"נ דוקא נמשך מקיף למקיף בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו כו', ועמ"ש בענין פורים ע"ש הפור וא"כ אמאי נק' פורים אלא כי יש עומק טוב ועומק רע, והם ב' בחי' נוק' הנ"ל דקדושה וקליפה וע"י התשובה ויאבק איש שהעלו אבק כו' מוציא הניצוצי' מנוק' דקליפה ליכלל בקדושה וזהו ב' גורל פורים ע"ד טוב מאד זה יצה"ר כשנהפך לטוב כו', וביאור הענין י"ל ע"פ מ"ש הללו את ה' כל גוים שכמו שבקדושה יש מדות הנמשכים מהשכל, ויש י"ג מדה"ר שלמעלה מהשכל וכענין טורי חשוכא כמו"כ בקליפה יש מדות רעות שע"פ השכל עה"ד טו"ר חכמים הם להרע ויש מדות רעות שאינן ע"פ השכל כ"א למטה מהשכל והם לנגד מדות דקדושה שלמעלה מהשכל ונק' מקיפים דקליפה, וזהו המן, המן העץ שאינו מבחי' עה"ד טו"ר כ"א מהמקיף של העץ וכן עמלק יודע רבונו ומורד וזהו עומק רע וזהו הגורל של המן מה שלמעלה מהשכל ועה"ד טו"ר, אך ע"י גילוי מדות דקדושה שלמעלה מהשכל עומק טוב, נתבטל העומק רע, וזהו פורים ב' בחי' פור, ולכן יוהכ"פ פי' כמו פורים.

וע"פ כל הנ"ל יתפרש מארז"ל דב"ב ולא כחלוקה של עוה"ז עוה"ב, בעוה"ז אדם יש לו שדה לבן אין לו שדה פרדס, [בעוה"ב] בהר ובשפלה ובעמק, הקב"ה מחלק בעצמו, פי' בהר ובשפלה ובעמק, הנה הר פי' במאו"א א"ו ס"ו הר בינה שהאבנים נחצבי' משם, ועמק פי' ג"כ במאו"א א"ע סעי' יסוד דאימא, כי שם ב' עומקי' יסו"א ויסו"א, ושפילה לא נמצא כלל פירושו במאו"א, ובפרד"ס ובעה"כ, והנ"ל שבאמת שפלה ועמק פי' הפשוט א' להם כמ"ש המצו"צ ביהושע י"ב ח' ט' א', רק שבל"א פי' שפלה אין דער נידער, ועמק פי' שהוא עמוק היינו טיף בל"א, וי"ל כי העמק שבין שני הרים נקרא

עמק, והעמק שבשפולי הר א' נק' שפלה, ולכן י"ל ששפלה היא במל' משא"כ בינה היא תרדל"מ עם החכ' לכן נק' עמק, כי שם ב' עומקי', משא"כ ביסוד דנוק' אינם תרדל"מ עם הז"א, כי בגלותא קוב"ה מסתלק לעילא ולעילא כו', וע' בזהר בשלח כד ע"ק בעא לאשדא ברכאן מעמיקתא דכולא עמיקתא דבירא כו', ע' במק"מ שם ובז"ה*.

וא"כ י"ל פי' הגמ' כן בעוה"ז אדם יש לו שדה לבן אין לו שדה פרדס, כי פי' שדה לבן פי' בעה"כ של הסה"ד בשם טו"ב סי' תקל"ז, שזהו המון עם, ובגמ' התקין רבי בשדות היינו במקום שאין תורה עכ"ל, והיינו כאשר העוסק במו"מ וקובע עתים לתורה הרי הוא נחשב בכלל המון עם, אבל אין לו שדה פרדס פי' פרדס הוא בת"ת כמ"ש הפרד"ס בעה"כ ערך שדה, וע' בד"ה ויטע אשל בענין פרדס, ובענין אכילה שתי' לוי', ולכן הגם כי יש לו שדה לבן אבל אין לו שדה פרדס, ואעפ"כ נקרא גם מי שיש לו שדה פרדס אבל אין לו שדה לבן והיינו שעוסק בתורה ובעבודה אבל אינו במו"מ, ואם הי' במו"מ יכול להיות שהי' נפרד מתורה כו', וגם ארז"ל כל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטילה, וגם ארז"ל טוב תורה עם ד"א שיגיעת שניהם משכחת הנה אמרו יגיעת שניהם דוקא, ואפ"ל פי' יגיעת שניהם כשעוסק במו"מ ע"פ דרכי התורה והעבודה דוקא היינו שיהיו כל מעשיו לש"ש אפי' בשעה שהוא במו"מ ע' מזה בד"ה השלך על ה' יהבך באורך, עכ"פ נת' שי"ל שיהי' בחי' שדה פרדס בעבודה ולא יהי' לו שדה לבן היינו כמו מדריגת המון, אבל בעוה"ב בהר ובשפלה ובעמק היינו כל הבחי' יחד, ובעבודה היא בחי' אהבת בכל לבבך ובכל נפשך זהו בחי' בשפלה כנ"ל ששפלה היא במל', ובהר היא בחי' אה"ר, ובעמק י"ל בחי' תעלומות לב היינו בחי' רעו"ד בחי' יחידה שבנפש, או י"ל כי שפלה היינו בחי' ענוה ושפלות, שענוה היא בת"ת כמ"ש הפרד"ס בעה"כ, והמאו"א כ' שזהו בחי' בינה בחי' לאה, וכאשר יהי' אצל כ"א בחי' זו ולא יהי' מסופק בה כלל, מוכרח לומר שהגיע במעשיו למדריגה גבוה מאד שהרי אפי' ריב"ז הי' ספק אצלו מצד בחי' יחידה שבנפש וכנ"ל.

וזהו ענין הגורל שלעוה"ב שהקב"ה בעצמו יחלק את הארץ היינו בחי' ארץ עילאה, כי הנה כתיב אתהלך לפני ה' בארצות החיים שיש ב' בחי' ארץ ארץ עילאה וארץ תתאה, והיינו בחי' מל' ובינה, וע' בת"א בד"ה וישב יעקב בענין ארץ מגורי אביו בארץ כנען, והנה חלוקת הארץ שהי' ע"פ הגורל הי' בחי' ארץ תתאה בחי' מל' ולכן דור המדבר שהיו דור דיעה שהיו מבחי' לאה עולם המחשבה ע' בד"ה שלח לך ויתורו בבוך במדבר, לא רצו לכנוס לארץ שלא רצו להשפיל א"ע בבחי' דיבור בחי' מל' ארץ תתאה, יעו"ש באורך שרצו לקיים המצות ג"כ ברוחניות כו', אבל בחי' ארץ עילאה

ובז"ה: = ובס' זהר הרקיע (לזח"ב שם).

שיתגלה לע"ל בעוה"ב בא"י יהי' החלוקה ע"י הקב"ה בעצמו ויתחלק לי"ג חלקי' דוקא שהוא מספר אחד עולה י"ג להיות [כי] יהי' גילוי אלקותו ית' למטה דוקא ויהי' גילוי אחדותו ית', ונק' גורל הגם כי לא יהי' ע"פ הגורל ע"ש מה טוב חלקינו ומה נעים גורלינו, שקאי על מה שישראל לא בירר להם כלום כ"א הקב"ה בעצמו דוקא וכמ"ש במד"ר ע"פ חלקי ה' אמרה נפשי משל למלך שהיו עמו דוכסין ואיפרכין ואיסטרליטין זה בירר לו דוכס א' וזה איפרכי' א', הי' שם פקח א' אמר אנא נסיב מלכא, כך אוה"ע עובדי' לחמה וללבנה, אבל ישראל חלקי ה' אמרה נפשי, ולכאו' צ"ל מה צריך לפקחות כ"כ שיבור המלך בעצמו הלא הוא הממנה הדוכסין והאיפרכין, אך הענין הוא בהיות ידוע שלפני המלך צריך להיות הביטול יותר הרבה מלפני השרים הגדולים אפי' ולכן כשרוצה בבחי' הביטול הגדול רק בכדי שיעלה לחלקו המלך בעצמו זהו הפקחות כו', ובעבודה הנה מסט"א בא ההשפעה בקל, וז"ע זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם, חנם בלא מצות, אבל בכדי לקבל מסטרא דקדושה צ"ל באתדכיותא דגרמי' כו' ואעפ"כ רוצה בזה יותר זהו הפקחות ע' מזה באורך בד"ה את ה' האמרת היום, מ"ט כולם מתחלפים ומלכא אינו מתחלף, כי אני הוי' כולא חד כו', והגם כי לע"ל יהי' בחי' גבוה יותר מ"מ כולא חד כו', וזהו ג"כ ענין שהקב"ה בעצמו יחלק את הארץ ולא ע"פ הגורל, כי ענין הגורל הוא מה שלמעלה מהשגה אבל כ"ז הוא עכשיו, אבל הנה בחי' זו יהי' מושג ולע"ל יתגלו טעמי מצות וא"כ יתגלה בחי' או"ת ברוחניות ג"כ לכן יחלק הקב"ה בעצמו הכוונה שיומשך החלוקה גבוה מאד נעלה, וזהו ע"י חלקי ה' אמרה נפשי שבררו בעצמם את הקב"ה ולא רצו בשום בחי' כלל, וכמ"ש ועמך לא חפצתי לא בג"ע התחתון ולא בג"ע העליון כ"א הקב"ה בכבודו ובעצמו כו'.

ומעתה יובן ג"כ ענין מה שאמר יהושע לעכן אל תוציא לעז על הגורלות, כי עתידה א"י לחלק ע"פ הגורל, כי הנה עכן ע"י התשובה יש לו חלק לעוה"ב וכמארז"ל במשנה ואי אתה עכור לעוה"ב וא"כ כשלא יסמוך על הגורל עכשיו הנה ע"י הבירור אפי' די לו שיגיע למדריגת הגורל שהוא כמו חלוקת הארץ דעכשיו, ובעבודה הוא בחי' יחידה שבנפש כו' וכנ"ל, ובאמת ע"י התשובה יכול להגיע עכשיו למדריגת הגורל ולע"ל יהי' לו החלק מגורל דהקב"ה שנק' ג"כ גורל כנ"ל, ולכן הקשו התוס' כי הי' גם או"ת, ונשארו בקושיא, וי"ל כי כוונתם להורות על חלוקה דלעוה"ב כו' וכנ"ל, ואם כי דחוק לומר כן בדבריהם, אמנם אחר הישוב היטב אפ"ל כן, משא"כ לפי' החדא"ג שהביא ראי' מתורת משה קאי על חלוקה דעכשיו, והרי הוא עכור בעוה"ז לכן צ"ל כפי' התוס' וכמ"ש שקאי על חלוקה דלעתיד וזהו לגורלך לקץ הימין שגם בקץ הימין שהחלוקה יהי' ע"י הקב"ה נק' ג"כ גורל ע"ש מה נעים גורלינו כו', ועוי"ל כי חלוקת הארץ שהי' בגורל בכדי שיגיע לכאו"א כפי חלקו בחלק הוי' עמו והמצות נק' ג"כ ארץ ועי"ז נק' ישראל ארץ חפץ וכ"ז צ"ל בגורל דוקא.

סאה שביהודה שוה חמש סאין שבגליל, ע׳ בדרוש והחמישית לפרעה, וי״ל יהודה ש׳ הוי׳ והד׳ היינו מה שנשפע לבי״ע, ע״ד ג״ד גמול דלי׳ בשבת דקי״ב א׳, וע׳ בד״ה יהודה אתה בבוך תרי״ט, ונמצא כי יהודה ז״ע כמו מלך יחיד, וע׳ בלק״ת בד״ה ויקח קרח, ובד״ה דרשו ה׳ בהמצאו, בענין המקיפי׳, ונמצא כי כתר דבריאה שייך יותר לבחי׳ כתר דאצי׳ מחכ׳ דאצי׳ לכתר דאצי׳ שהרי החכ׳ מאין תמצא משא״כ כתר דבריאה, ולכן סאה שביהודה שיש בה גם בחי׳ והחמישית לפרעה ג״כ שוה חמש סאין כו׳*.

בס״ד ש״פ מו״מ

ואם היו תהי׳ לאיש ונדרי׳ עלי׳ כו׳, הנה בד״כ יש כאן בענין הנדרים ג׳ חילוקי׳ היינו בנעורי׳ בית אבי׳, ואח״כ ואם היו תהי׳ לאיש, ואח״כ ואם בית אישה נדרה, כי ואם היו תהי׳ זהו בחי׳ אירוסין, ואם בית אישה נדרה זהו בחי׳ נשואין כו׳, והנה פי׳ וענין הנדרים היינו שבד״כ קאי על כלליות נש״י שנק׳ בשם כנס״י שיש בה ג׳ חילוקי׳ הנ״ל היינו בנעורי׳ בית אבי׳, ואח״כ בחי׳ אירוסין שהיו תהי׳ לאיש, ואח״כ בחי׳ נשואין והיינו ואם בית אישה נדרה, ובכולם יש בחי׳ הנדרי׳ לקדש א״ע במותר לך וגם נדרים סייג לפרישות שאפי׳ בבחי׳ ומדריגת נשואין שיתגלה ענין זה לע״ל הנה עכשיו גם במדריגה זו יש ענין הנדרים וכענין וידר יעקב נדר כו׳.

ולהבין כ״ז צ״ל תחלה מ״ש בפ׳ חוקת אז ישיר ישראל עלי באר ענו לה, שלכאו׳ צ״ל מהו פי׳ וענין ענו לה, ויובן בהקדם פי׳ עלי באר שהוא ע״ד מ״ש מעיין גנים באר מים חיים, שפי׳ מעיין גנים קאי על הנשמות

---

*) בשולי הגליון של המאמר נמצא רשום: **בעוה״ז גורל, אבל לע״ל הקב״ה, כי בארצות בינה ומל׳, וכמ״ש לע״ל מל׳ סודכ״ד קץ הימין גורל, גם רוה״ק, אבל בינה יהי׳ ע״י הקב״ה בחי׳ גבוה יותר גם מגורל, כי היש קדם לאין, קב״ה ק״ו, לכן יהי׳ גילוי ירושלים שלמעלה, ולפ״ז פליגי התוס׳ עם הח״א שלהח״א הגורל עם רוה״ק זהו בחי׳ א׳, אבל מקושיית התו׳ בסנהדרין משמע דס״ל שכוונת יהושע הי׳ על הגורל דלעה״ב שע״י הקב״ה שזהו ג״כ גורל כענין מה נעים גורלינו, בחי׳ חלקי ה׳ אמרה נפשי כו׳, ע׳ במד״ר, ולכן ס״ל להתו׳ שיהושע א׳ לעכן שלא יוציא לעז כו׳ אל חלוקה דלעוה״ב כי ע״י ההודאה יש לו חלק לעוה״ב כי אי אתה עכור כו׳ משא״כ להחדא״ג צ״ל בא״א כו׳.**

כמו שהם למעלה טרם בואה להתלבש בגוף שהוא בגעה"ע או התחתון לכן נק' מעיין גנים וכאשר נתלבשה בגוף אזי היא בחי' באר מ"ח שכמו הבאר הוא כשהמים בוקעים את עפר הארץ ונובעים מלמטלמ"ע כמו"כ הנשמות בוקעים את עפר הארץ הוא הגוף כו' ומתעלים מלמטלמ"ע כו', ולהבין פי' וענין עלי באר צ"ל ענין חטא משה שפי' רש"י ז"ל שהי' לו לדקדק במה שאמר לו הקב"ה ודברתם אל הסלע, והם הכו את הסלע פעמיים, וצ"ל מפני מה גדול חטאם כ"כ ע"ז הלא אמר לו הקב"ה קח את המטה ועל מה ולמה אמר לו שיקח את המטה אם לא שיכה את הסלע וכמו בפ' בשלח שאמר לו בפירוש והכית בצור כו', וא"כ מאחר שבפ' בשלח א"ל בפירוש שיכה בצור וכאן א"ל שיקח את המטה שלכאו' הוא למותר אם לא יכה את הסלע והן אמת שנצטוה בפירוש ודברתם אל הסלע, אבל כשטעה והכה את הסלע מפני מה גדול חטאם כ"כ שכשביקש והתפלל תקט"ו תפלות לא נענה כלל, ועכצ"ל שעיקר החטא הי' במה שהנהיג בסלע כמו בצור שהכה אותו כו', והענין הוא דאיתא בילקוט משל לנער כשהולך לבית הספר רבו מכה אותו ומלמדו, משהגדיל מייסרו בדברים כך בצור נאמר והכית בצור אבל בסלע ודברתם אל הסלע שנה עליו פרק אחד כו', ולהבין זה הנה צור וסלע קאי על נשמות וכמ"ש חי ה' וברוך צורי כו', וכתי' ה' סלעי כו', והנה מיד אחר יצ"מ נקראו צור ואח"כ כתי' ולא נתן ה' לכם לב לדעת ועינים לראות עד היום הזה, שאז נקראו סלע שזה הי' בשנה אחרונה מהמ' שנים שהיו במדבר, ונמצא כי ע"י הילוכם במדבר נעשה בהם ההפרש בין צור לסלע, והנה כתי' שחורה אני ונאוה בנות ירושלים שהנשמות קודם שנתלבשו בגוף נק' בנות ירושלים ע"ד מ"ש נשמה שנתת בי טהורה היא אתה בראת כו', פי' אתה בראת שבאתה לבחי' בריאה יש מאין, אבל קודם לזה היתה טהורה שהי' באצי' וזהו בנות ירושלים, דפי' ירושלים הוא יראה שלם והיינו כי אברהם קרא למקום יראה כמ"ש בהר ה' יראה, ושם קראה שלם כמ"ש ומלכי צדק מלך שלם, והקב"ה חיבר ב' השמות וקראה ירושלים ע"ש יראה שלם, (כמ"ש התוס' פ"ב דתענית דט"ז א' שלכן אין נותנים יו"ד בתיבת ירושלים, כי הם ב' תיבות יראה שלם, והוא מהמד"ר פנ"ו בס' בראשית), והיינו שהיראה היא בשלימות דהנה בנבראים א"א להיות היראה בשלימות ואפי' במלאכים נאמר ובמלאכיו ישים תהלה לפי שהיראה אינה בשלימות אבל בירושלים הוא מל' דקדושה שהוא אלקות הוא יראה שלם שהיראה היא בשלימות והנשמות קודם בואם להתלבש בגוף נק' בנות ירושלים שהי' לה בחי' יראה בשלימות כו' וכשנתלבשו בגוף אומרת על נפשה שחורה אני כי בבואה בגוף אמרו יגעת ביראה שצ"ל יגיעה בכדי לבוא לבחי' יראה ואפי' כשבא לבחי' יראה הנה היראה אינו בערך כלל כמו היראה שהי' לה קודם בואה לגוף, לכן אומרת ע"ע שחורה אני, אבל אעפ"כ ונאוה שע"י הגוף היא באה לבחי' כלה להיות בבחי' כלתה נפשי לחצרות ה' כו', שבחי' זו הוא ע"י התורה דוקא, והתורה ניתנה למטה דוקא כו', כי כלום יצה"ר יש ביניכם כו', וגם כי יתרון האור הוא מהחשך דוקא, וזהו כל ענין ירידת הנשמה בגוף וברה"ע וכמ"ש אנכי

עשיתי ארץ ואדם עלי' בראתי, בראתי גימ' תרי"ג היינו בחי' תרי"ג מצות, שבכדי שיקיים האדם תרי"ג מצות זה"ע ברה"ע, ובכללן הוא ענין ירידת הנשמה בגוף, ועי"ז יבוא לאשתאבא בגופא דמלכא להיות בבחי' כלה ל' כליון ותשוקה כלתה נפשי, וכמ"ש כי לא ידח ממנו נדח שכולם יבואו לבחי' ביטול כו' וע' בהרמב"ן ע"פ זה.

ולהבין פי' וענין כלה, הנה בבחי' כלה יש כמה מדרגות שבתחלה כתיב בנעורי' בית אבי', ואח"כ ואם היו תהי' לאיש בחי' אירוסין ואח"כ ואם בית אישה נדרה כו' בחי' נשואין כו', ופי' בנעוריה בית אביה ע"ד שמעי בת וראי, ואח"כ שכחי עמך ובית אביך ויתאו המלך יפיך הוא בחי' כלה כו', שפי' בת הוא ע"ד בת נדיב בתו של אברהם שנק' נדיב כו', והנה ז"ע מ"ש זכרתי לך חסד נעוריך לכתך אחרי במדבר, פי' חסד נעוריך שבחי' זו הוא עדיין בנעורי' בית אביה כו', וזהו ג"כ בת נדיב בת אברהם איש החסד כו', וכדי לבוא מבחי' זו לבחי' כלה צ"ל שכחי עמך ובית אביך כמו בין ג"ע התחתון לעליון הימנו צ"ל טבילה בנהר דינור כמשי"ת, כי הרי אפי' במשפיע נא' ג"כ ע"כ יעזב איש כו' וע' בסידור בדרושי החתונה שצריך לעזוב התקשרותו הקדום, וכמו בג"ע הנה השגתו הקודמת הוא בלבול להשגה שמשיג אח"כ כו', וכ"ש בבחי' מקבל שצ"ל כלי ריקם בכדי שתקבל בטוב כי כלי ריקם מחזיק מלא אינו מחזיק כו', וע' במ"א מענין ואמונה כל זאת, ולהבין זה, הנה שרש ישראל הוא מבחי' תבונה ופי' תבונה הוא בן ובת, ופי' וענין תבונה, דהנה כתי' ולתבונתו אין מספר, וצ"ל מהו שייך בחי' מספר בתבונה, והול"ל ולתבונתו אין חקר, והענין הוא, דהנה כתיב גדול אדונינו ורב כח שיעור קומה של יוצר בראשית רל"ו אלפים רבבות פרסאות כמנין ורב כח, אבל לתבונתו אין מספר, דהנה ארז"ל צדיקים אין להם מנוחה שנא' ילכו מחיל אל חיל, והיינו שהם עולים תמיד בעלי' אחר עלי', דהנה יש ג"ע העליון וג"ע התחתון, והנה בין געה"ע לתחתון צ"ל טבילה בנהר דינור כי אין ערוך כלל בין ההשגה שבג"ע התחתון להעליון לכן צ"ל טבילה בנהר דינור לשכוח לגמרי על מה שהשיג בגעה"ת ע"ד כמו ר"ז שצם מאה תעניתא כי היכא דלשכח תלמוד בבלי כי בא"י היו מבלבלים לו מה שלמד בח"ל כי כל רב מבבל וכל רבי מא"י כו', שהיו"ד הניתוסף הוא בחי' חכ' כו', שבא"י מאיר הארת החכ', ועד"ז הוא געה"ע והתחתון, הגם שנת' רק ב' בחי' געה"ע והתחתון, אבל באמת יש ריבוי רבבות מדרגות עד אין קץ ושיעור ולכן אין להם מנוחה, וכאשר יתבונן בזה ויעמיק דעתו בעומק השגתו בא"ס ב"ה הנה יולד אצלו בחי' בן ובת הוא בחי' אהוי"ר שהאהבה היא כאהבת הבן אל האב כו', והנה בחי' אהבה זו נק' נפשי אויתיך בלילה שכמו האדם אוהב חיי נפשו, כמו"כ הוא האהבה לאלקות שהוא ית' הוא חיי החיים מכלכל חיים בחסד כלי בתוך כלי כו', והנה בחי' זו נק' לכתך אחרי במדבר, דהנה יש פנים ואחור כמ"ש אחור וקדם צרתני ותשת עלי כפכה, דצ"ל מ"ש ותשת עלי כפכה, ויובן בהקדים ענין פנים ואחור דהנה כמו עד"מ באדם דהנה

הפנים הוא שבו עיקר החושים כמו ראי׳ ושמיעה, וגם הנה כתיב חכמת אדם תאיר פניו, וע׳ במ״א מענין הארת פנים וענין תרין תפוחין ומענין תיקון ואמת שפנוי משערות, משא״כ בבחי׳ אחור, וזהו שבחי׳ חסד נעוריך נק׳ לכתך אחרי במדבר כי אהבה זו היא אהבה בבחי׳ קרירות וכמו אהבת הבן אל האב, אבל בחי׳ פנים הוא האהבה בבחי׳ פנימיות הרצון ותשוקה ותענוג וזהו בחי׳ קדם כמו שבקדם מאיר השמש שהוא בחי׳ הארת האור, כן הוא בבחי׳ פנים הוא בחי׳ התגלות הרצון כו׳, ובחי׳ זו נק׳ כלה לשון כלתה נפשי שהוא בחי׳ אהבה בכליות* הנפש ובבחי׳ תשוקה וכמ״ש ואל אישך תשוקתך, וז״ע ההפרש בין צור לסלע שבחי׳ צור הוא בחי׳ לכתך אחרי במדבר בחי׳ בנעוריה בית אביה שנקראו צור תיכף אחר מ״ת כו׳, אבל בסוף מ׳ שנה שעז״נ ולא נתן ה׳ לכם לב לדעת כו׳ עד היום הזה, אז נק׳ סלע שהוא אהבה דבחי׳ כלה כו׳, והענין הוא דהנה כתי׳ ושמתיך בנקרת הצור ומבואר במ״א בענין מה שטבע הצור הוא כשמכין אבן ע״ג אבן יוצא מהן אש, והנה קודם שיצא האש הי׳ האש בהעלם בנקרת הצור שהוא מקור האש היוצא אח״כ, ויובן זה בעבודה בנפש האדם שהאש שבצור הוא בחי׳ האהבה המוסתרת שיש בכל א׳ וא׳ מישראל, אמנם הוא בהעלם עדיין וצריך לעוררה להוציאה מהעלם אל הגילוי, וע״פ הקבלה הנה הפרד״ס בעה״כ בערך צור פי׳ צור במל׳, ופי׳ שני בת״ת, וסלע פי׳ כלת משה מל׳ כמו שהיא באצי׳, ובמאו״א א׳ צדי״ק פי׳ צור ת״ת וסלע בינה, ונמצא כי לפי׳ הפרד״ס שצור היא במל׳ הנעשה מקור לבי״ע ה״ז בחי׳ מל׳ מכ״ע שמעלים ומסתיר כו׳, משא״כ סלע היא בחי׳ פנימיות המל׳ שנק׳ כלת משה כמו שהיא באצי׳ ואינה יורדת בבי״ע כלל, ולפי׳ המאו״א שצור בת״ת י״ל כי ז״א שייך לעולמות כי אם לא יהי׳ נבראים על מי ירחם או יתחסד, וכמ״ש זכור רחמיך וחסדיך כי מעולם המה, כי אמרתי עולם חסד יבנה, ובל׳ החסידות נק׳ סוכ״ע ומאחר שסובב כ״ע הרי הוא שייך עכ״פ לעולמות רק שהוא בבחי׳ סובב ומקיף, משא״כ המוחין אינם שייכים לעולמות כלל ולכן אלפים שנה קדמה התורה לעולם כו׳, שזהו בחי׳ אאלפך חכ׳ אאלפך בינה, ונמצא כי סלע הוא בחי׳ גבוה מאד, והיינו כי צור זהו עדיין בחי׳ בנעוריה בית אביה שהיא בחי׳ המל׳ שמסתתרת בבריאה וז״ע אהבה מוסתרת שבכאו״א מישראל לאבינו שבשמים כו׳, אמנם סלע ז״ע כלת משה הוא כמו שמתייחדת באצי׳ ולפי׳ המאו״א ת״ת שייך עדיין לעולמות שהרי נק׳ עכ״פ סוכ״ע כו׳, כמ״ש במ״א, משא״כ סלע בינה היא עם החכמה בבחי׳ תרדל״מ.

ומעתה יובן הילקוט מ״ש כשהוא נער רבו מכה אותו ומלמדו, פי׳ מכה אותו ע״ד מ״ש בזהר בפ׳ שלח שאמר ריש מתיבתא אעא דלא שליט בי׳ נורא מבטשין לי׳ גופא דלא סליק בה נהורא דנשמתא מבטשין לי׳,

---

בכליות: כ״ה בגוכי״ק. ובכת״י הר״ש סופר: בשלימות.

וצ״ל מה שהמשיל את הגוף לאעא, אך הענין הוא דכתי׳ כי האדם עץ השדה שהמשיל הכתוב את האדם לעץ השדה, וכמו שאין לך עשב מלמטה שאין לו מזל כו׳ וכ״ש אילנות כו׳, כמו״כ ארז״ל אין מזל לישראל הכוונה שבחי׳ אין הוא המזל של ישראל כו׳, ולכן הנה כמו עץ השדה דלא שליט בי׳ נורא מבטשין לי׳ וסליק בי׳ נהורא, כך גופא דלא סליק בי׳ נהורא דנשמתא מבטשין לי׳, וע״י הביטוש סליק בי׳ נהורא, וענין הביטוש הוא מ״ש זבחי אלקי׳ רוח נשברה לב נשבר ונדכה, דהנה בכל הקרבנות נאמר קרבן להוי׳, והיינו כי קרבן הוא ל׳ קירוב והקירוב הוא לשם הוי׳ ולכן נאמר אשה להוי׳, אשה הוא בחי׳ אש ה׳ לגבי הוי׳, אמנם צ״ל קרבן גם לשם אלקים וזהו זבחי אלקי׳ רוח נשברה לב נשבר ונדכה, פי׳ ונדכה דיש דכה ונדכה, דכה הוא מה שבעצם הוא נשבר אבל נדכה הוא שמשברין ע״י הביטוש שה״ע המרירות על הריחוק, איך שהוא רחוק מאור פניו ית׳ וזהו ג״כ ענין לעולם ירגיז כו׳, עמ״ש מזה בלק״ת פ׳ שלח בד״ה בפ׳ נסכים, וענין ביטוש זה זהו רבו מכה אותו ומלמדו ונק׳ מכה הגם שזהו רק בדברים, אך זהו ע״ד מ״ש במשה ויך את המצרי וארז״ל ע״פ הלהרגני כו׳ שהרגו בשם, והיינו כי הדיבור בדברים קשים זהו כענין מכה אותו ומלמדו כי דברים קשים חשובין כהכאה בדקות עכ״פ, והרגו בשם חשובי׳ כהכאה ממש שהרי נהרג עי״ז כו׳, ופי׳ מלמדו ע״ד מש״א דוד מכל מלמדי השכלתי, פי׳ שהכל הוא המלמד והיינו בחי׳ כל דכתי׳ כי כל בשמים ובארץ, דהנה פי׳ ארץ היא בחי׳ מל׳ שמחיה ומהווה וכמ״ש ואתה מחי׳ את כולם, אפי׳ קלי׳ וסט״א, אבל בשמים כתי׳ לך ה׳ הגדולה כו׳ שבטלי׳ לך לעצמיות אוא״ס ב״ה, ובחי׳ כל הוא מחבר שמים וארץ וכמשת״י דאחיד בשמיא ובארעא כו׳, ופי׳ דאחיד בשמיא ובארעא שמחבר בחי׳ שמים וארץ, וממשיך מבחי׳ שמים בארץ, ומעלה מבחי׳ הארץ לשמים כו׳, שז״ע דאחיד שמחברם להתערב יחד כו׳, ועוי״ל פי׳ דאחיד ל׳ אחד שממשיך בחי׳ אחד כמו שהוא מושג בשמים בחי׳ ז״א דשם הוא לך הוי׳ הגדולה בחי׳ בטל וטפל לך שיומשך ויתגלה כן ג״כ בארץ ג״כ הגם כי הארץ הוא בחי׳ ואתה מחי׳ את כולם אפי׳ נפרדים כו׳, וז״ע גוי אחד בארץ שנש״י ממשיכים בחי׳ אחד גם בארץ והיינו לפי שמכל מלמדי השכלתי שהכל הוא המלמד, ולכן נעשה מכל לך היינו בחי׳ לך ה׳ הגדולה גם בארץ ג״כ, וזהו מ״ש אני ה׳ מלמדך להועיל ות׳ מסקיד לך שזהו ע״ד שארז״ל דברי חכמים כדרבונות שנק׳ דרבון ומרדע ומלמד, דרבון שדר בינה בפרה, ומרדע שמורה דעה בפרה מה הדרבון הזה מכוין את הפרה לתלמי׳ כו׳, ועד״ז הוא פי׳ מלמד שמלמד את הפרה כו׳, הם נשמות דבריאה שנק׳ זרע בהמה כו׳, כי שורש לשון תלמי׳ הוא מל׳ תל ולכן מפני שע״י המחרישה נעשה הארץ תלמי׳ שנעשה העפר גבוה במ״א ונמוך במ״א, וע״פ הקבלה תל נק׳ היסוד תל שהכל פונים בו הוא יסוד שנשפע בו מכל הע״ס, ופי׳ מכוין הפרה לתלמי׳ שתתעלה באצי׳, כי הנה כתי׳ ששם עלו שבטים שבטי י״ה, שכמו שבבריאה י״ב שבטים הם י״ב בקר דבריאה כמו״כ באצי׳ הם י״ב גב״א דז״א דאצי׳, ולכן נקרע הים לי״ב קרעים בכדי שכל שבט יעלה במסילה שלו

שבאצי', וכמו"כ פי' כאן מכוין את הפרה היינו נשמות דבריאה שיתעלו באצי' לשרשן ומקורן כו', והיינו ע"י שמכל מלמדי השכלתי להיות בחי' אחד גם בארץ ועי"ז נעשה ארץ ל' רצוא לעלות לאצי' כו', מד"ר פ"ה למה נק' שמה ארץ שרצתה, וז"ע להוציא האהמו"ס שבנקרת הצור לבוא מהעלם אל הגילוי האהבה דבחי' נפשי אויתיך בחי' אהבת הבן אל האב, שזהו ע"י שרבו מכה הוא ביטוש הגוף והכנעת החומר, אמנם משהגדיל מייסרו בדברים ומלמדו פי' משהגדיל שזהו כמ"ש כי מי גוי גדול אשר לו אלקי' קרובים אליו, ע' במד"ר קרוב לא נא', וכמ"ש באברהם ואעשך לגוי גדול אותה אומה שכתי' בה כי מי גוי גדול ממך אני מעמיד כו', ונק' גדול ע"ש שדבוקים בבחי' גדול הוי' כו', כי קרב לגבי דהינא כו', ואז מייסהו בדברים שזהו מ"ש אחור וקדם כו' ותשת עלי כפכה ל' כפי' שאפי' בבחי' קדם הוא בחי' פנים דהיינו משהגדיל צ"ל בחי' כפי' רק הכפי' הוא בדברים וזהו ודברתם אל הסלע וארז"ל שנה עליו פרק אחד כו', כי בתורה יש הכח שיוכלו לבוא לבחי' כלה בחי' כלתה נפשי כו', וז"ע כפכה כי התורה ניתנה מכף אל כף כו', וזהו מעיין גנים באר מ"ח, מעין גנים קאי על הנשמה כמו שהיא קודם ירידתה בגוף באר מ"ח היא העלי' מלמטלמ"ע ע"י הגוף כו', וזהו עלי באר ענו לה שעלי באר הוא ע"י ענו לה בדברים כו'.

ועפ"ז יובן חטא משה מה שהכה את הסלע, שע"י הכאה זו הוריד נש"י ממדריגתם שהיו במדרגת סלע והורה שהם עדיין במדרגת צור כנ"ל ההפרש בין צור לסלע כו', והענין דהנה בסוף המ"ם שנה שהלכו במדבר נא' ולא נתן ה' לכם לב לדעת ועינים לראות עד היום הזה, וארז"ל מכאן שלא קאים אינש אדעתי' דרבי' עד מ' שנים, אבל לאחר מ' שנין קאים אדעתי' דרבי', וא"כ מ"ש במ"ת פב"פ דיבר ה' עמכם, שפי' פב"פ הוא בחי' התלבשות פנים דא"א בפנים דז"א כמ"ש הרמ"ז, ע' בד"ה ראה אנכי והוא הגהות על ד"ה ראה שבלק"ת, או זהו בחי' ד"ע שהאיר בד"ת, א"כ בשנת המ"ם הגיעו ישראל למדרגת ד"ע היינו להשיג איך דקמי' כלא חשיב, וזהו

בשולי הגליון של המאמר נמצא רשום: להעיר מענין כלום יצה"ר, אם פגע מנוול משכהו, אם אבן הוא לעו"ז מבחי' סלע ע"י התורה נימוח בד"ה האזינו הג' פ"ה, בראת יצה"ר בראת תבלין, תורה בקדושין ד"ל וז"ע בדברי' מייסרו בד' מייסר את היצה"ר ע"ד שנת' בד"ה ואהבת שיצה"ר מדות וע"י המוחין שלו יכול לפעול במדות דיצה"ר ג"כ, וע"י היצה"ר מתעלה בשני פנים או מצד שיצה"ר יתרצה או ע"י שבוקעי' היינו מצד המנגד מתחזק בעבודה יותר וממילא מגיע לבחי' עליונה יותר ע"ד שנת' בד"ה רפאנו מענין אהבה דבכל מאדך, עד"ז י"ל בתורה ג"כ שע"י המנגד שהוא היצה"ר מתחזק הנה"א בעבודת התורה ועי"ז בא לבחי' היותר גבוה, וכ"ז דוקא בירידת הנשמה, ולמלאכי' לא ניתנה, כלום יצה"ר, שהם רק מב' יסודות כו'.

מדריגת סלע שהוא בבינה כמ"ש המאו"א שבינה היא תרדל"מ עם החכ' שבה מלובש אוא"ס שהוא בחי' אחד האמת כמ"ש בסש"ב פל"ה בהג"ה, והיינו ששם הוא בחי' דעה העליונה שהיא האמת איך דקמי' כלא חשיב וכמ"ש הרמב"ם ע"פ ה' אלקים אמת שאין לך מציאות אמיתי זולתו, וישראל השיגו בחי' זו, וכמ"ש ולא נתן, לב לדעת הוא בחי' בינה ודעת, ועינים לראות ראי' חכ' עד היום הזה ומכלל לאו אתה שומע הן שביום הזה באו להשיג ולהבין לקום אדעתי' דרבי' (הקב"ה שנדמה כבחור בחי' גילוי דמ"ת, או עכ"פ השגת משה במ"ת) ונודע שמ"ת הוא בחי' יחוד עליון (כי בלק"ת וירא מסופק אם היח"ע הוא מהאבות או ממ"ת) ולכן אחר מ' שנין באו למדריגת סלע כלת משה או בינה שהוא היחוד עליון, ומשה הכה את הסלע הורה שנש"י הם עדיין במדריגת צור שהוא בחי' חסד נעורייך בחי' בת שעדיין פנוי' ושייכו' לאבי' עדיין, לכן הי' חטא שלהם גדול מנשוא, אך לפ"ז למה ציוה לו קח את המטה כו', דהנה מטה משה הי' בחי' א' עם מטה דיעקב שכתי' כי במקלי עברתי את הירדן, כי במקלי ר"ת ברוך כבוד ה' ממקומו, ור"ת לישועתך קויתי ה', והנה במקל דיעקב כתי' ויקח לו יעקב מקל לבנה לח ולוז כו', לבנה בחי' חסד לוז הוא גבורה שמראהו אדום, והמקל הי' בחי' המחבר חו"ג והיינו ת"ת פצלות לבנות מטה כלפי חסד כו', וכמו"כ הי' מטה משה והיינו כי המטה רומז לבחי' ממשלה ולמעלה הנה מט"ט הוא בחי' מטה דז"א, ולכן אמר לו שיקח את המטה הוא בחי' הממשלה אבל לא שיכה במטה כי המטה שמכין בו הוא מטה אחר והוא הנק' שבט* כמ"ש במ"א בד"ה וככה תאכלו.

והנה לע"ל במ' נא' ג"כ מטה עוזך ישלח כו' שיהי' ג"כ [מטה] אבל זהו בחי' היותר נעלה ממטה משה כי כמו בעבודה בנפש האדם יש ג' מדרגות בחי' בנעוריה בית אביה ואח"כ ואם היו תהי' לאיש ואח"כ ואם בית אישה נדרה, כמו"כ יש ג' בחי' במטה, הא' לגבי בחי' בנעוריה הוא בחי' המטה שנק' שבט שז"ע חושך שבטו שונא בנו ואוהבו שחרו מוסר, הב' לגבי ואם הי' בחי' אירוסין הוא מטה משה בחי' ממשלה ואז יוכל לפעול ע"י הדיבור כמ"ש דבר מלך שלטון שדיבור המלך שהוא בחי' מושל אז פועל דיבורו, ולגבי בחי' ואם בית אישה נדרה זהו בחי' מטה דמש' שיהי' לע"ל מטה עוזך כו', ולכן לע"ל נא' והניף ידו כו' והכהו לשבעה נחלים שיהי' בקיעת הנהר בא"א לגמרי שיהי' רק לז' נחלים ולא לי"ב להיות כי לע"ל יהי' העלי' בז"ת דע"ק כו'.

ומעתה יובן ג"כ ענין הנדרים שלגבי בחי' ואם היו תהי' לאיש שייך בחי' הנדרים לקדש עצמך במותר לך, וגם כי נדרים סייג לפרישות כי קאי על מדריגת נש"י דעכשיו שצריכי' שמירה לכן צ"ל סייגים וגדרים כו'

שבט: בגוכי"ק של המאמר נוסף: והיינו בחי' רימון גימט' מקל. [וראה גם לעיל ע' קנה].

וגם לבחי' ואם היו תהי' לאיש בחי' נשואין מ"מ שייך ענין הנדרים ע"ד מ"ש וידר יעקב נדר והי' הוי' לי לאלקים וע' במ"א מענין כל הנודר כאילו נודר בחיי המלך שזהו בחי' בינה או חכ' שנק' חי', כמ"ש והחכ' תחי' כו', וגם הנדרים הם בבינה כנודע ויעקב הוא ת"ת לכן שייך הנדר בבחי' ומדרגת יעקב, וע"י הנדר והי' הוי' בחי' גבוה יותר וכמו"כ שייך בחי' זו לכנס"י ג"כ אפי' במדריגת ואם בית אישה נדרה כו'.

בס"ד, ש"פ דברים

איכה יעיב באפו ה' את בת ציון השליך משמים ארץ תפארת ישראל, וארז"ל בפ"ק דחגיגה ד"ה ע"ב השליך משמים ארץ מאיגרא רמה לבירא עמיקתא, ובמד"ר באיכה ד"ע א' א"ר חמא בר"ח איך חייב ה' ברוגזי' כו' אית אתרא דצווחין לחייבא עייבא, ורשב"נ אמר איך כייב ה' ברוגזי' כו' אית אתרא דצווחין לכייבא עייבא, ורבנן אמרין איך שיים ה' ברוגזי' כו', ופי' המת"כ כייב ל' כאב וצער, שיים ל' שממה וחורבן, וצ"ל ענין שינוי הלשונות בין רחבר"ח ובין רשב"נ ורבנן, חייב כייב ושיים, השליך משמים ארץ, ר"ה ור"א בשם ר"ח ברי' דר' אבהו משל למלך שהי' לו בן בכה ונתנו על ארכבותיו בכה ונתנו על זרועותיו בכה והרכיבו על כתיפו, טינף עליו מיד השליכו לארץ ולא הוית מחותיתיה כמסוקיתיה (שלא היתה ירידתו כעלייתו) מסוקיתיה צבחר צבחר (פי' מעט מעט) ומחותיתי' כולא חדא, כך ואנכי תרגלתי לאפרים קחם על זרועותי, (הושע י"א) ואח"כ ארכיב אפרי' יחרוש יהודה ישדד לו יעקב (הושע יו"ד) ואח"כ השליך משמים ארץ תפארת ישראל, והנה ע"פ ארכיב אפרים יחרוש יהודה ת"י אשריתי בית ישראל על תקוף ארעא דאמוראה כבישין קדמיהון דבית יהודה אחסנית יתהון אחסנתא דקיימת לאבוהן יעקב, ונמצא כי מפרש בא"א שלא כמו המד"ר הנ"ל שקאי על אהבת הקב"ה לישראל שהרכיבן על כתפיו, ורש"י ז"ל פי' ארכיב אפרים, אם תרצו שארכיב אפרים על העכו"ם יחרוש יהודה וישדד לו יעקב חרישה של מעשים טובים כמו שהוא מפרש נירו לכם ניר כו', וי"ל כי כדי שיאהב

הת"י ורש"י מפרשי' הפסוק ארכיב אפרים בא"א, וי"ל ע"י התומ"צ בא שירכיבם על כתפיו וע' בד"ה זכור משל לזאב, ובד"ה יסובבנהו בענין תרגלתי ובד"ה זכור בבוך שמות.

הקב"ה את ישראל וירכיבן על כתפיו כפי' המד"ר הנ"ל זהו ע"י חרישת יהודה ויעקב במעש"ט וכמשי"ת אי"ה לקמן. והנה להבין ענין ג' מדרגות שחשיב המד"ר שמתחלה נטלו ונתנו על ארכבותיו ואח"כ על זרועותיו ואח"כ על כתפיו, הנה כתי' בני בכורי ישראל, וכתי' בנים אתם לה' אלקיכם, והיינו כמ"ש בזהר ברא כרעא דאבוה כמו"כ נש"י מאחר שנק' מאהבת המקום לישראל בשם בנים וכמארז"ל חביבי' ישראל שנק' בנים למקום חיבה יתירה נודעת להם שנק' בנים למקום שנא' בנים אתם לה' אלקיכם, א"כ זהו ענין שנטל אותם על ארכבותיו שז"ע ברא כרעא דאבוה, ופי' נטלן ונתנן על ארכבותיו כי ישראל שהיו בקושי השעבוד במצרים והיו משוקעי' במ"ט שע"ט והקב"ה הוציאם משם לכן נא' במד"ר ל' נטלן ונתנן.

וביאור הענין הנה ידוע שיש ב' מיני אהבה, אה"ר ואהבה זוטא, בחי' אהבה זוטא היא הנולדה מן ההתבוננות והשכל דוקא דהיינו מהתבוננו' בהשתלשלו' העולמות ונק' אהבת עולם שנלקחה מהתבוננו' העולמות והוא למטה מן השכל אבל בחי' אה"ר היא למעלה מן השכל והטעם רק היא טבעי' ועצמי' בלתי תלויה באיזה טעם כלל וכלל וכענין שתוק כך עלה במח', ועמ"ש בביאור ע"פ אם בחוקותי, והנה בחי' אה"ר הנ"ל זהו בחי' בהמה רבה שלמעלה מבחי' אדם כמ"ש ע"פ ויאכילך את המן והוא בחי' שם ב"ן בגימט' בהמה שלפני האצי' והוא בחי' המדות דתהו שהן בלתי מוגבלות בכלי כלל להיות שבחי' אה"ר הזאת נמשכה מאור א"ס בבחי' אהבה עצמי' וטבעי' עד"מ להבדיל באלף אלפי אלפים הבדלות כאשר יאהב אדם א"ע או את בנו, וז"ש אה"ר אהבתנו כו' כי כנס"י נק' בנים למקום כמ"ש בנים אתם כו' בני בכורי ישראל כו', ומה שנמשל האה"ר* הנ"ל לבחי' בהמה היינו לפי שמדה טבעי' שנולדה בטבע התולדה הוא בחי' מדות הבהמה שלמעלה מן הטעם כמו הבהמה שמרחמת לולד בלא שכל וטעם כו' והיא חזקה מאד והיינו בחי' המדות דתהו שלפני המדות דאצי' שהן אורות תקיפין וחזקים ביותר, וז"ש באד"ר דבני עלמין לא אתקיימין עד דאתברי בפרצופא דאדם שהוא בחי' המדות דתיקון ולפני התיקון היו אורות עליונים בבחי' בהמות וחיות כמו פני ארי' פני שור כו' וכמו ביו"ד מאמרות שהבהמות וחיות קדמו לבריאת האדם כידוע וד"ל. והנה ידוע עוד שבחי' אורות דתהו הנ"ל לא יכלו הכלים לסבול אותם לעוצם תקפם מטעם הנ"ל ע"כ נשברו ונפלו הכלים בעולם הבריאה בבחי' ב"ן דבריאה ומשם נמשך שרש המלאכים שנק' מרכבה פני ארי' פני שור כו' וע"כ הן בבחי' בהמות וחיות להיות כי אהוי"ר של המלאכים הללו הן טבעיות בלא שכל וטעם כלל כמו עד"מ השור הגשמי שאהבתו טבעית בלתי מוגבלת כלל והגם שבחי' מלאכים דבריאה עבודתם בדו"ר שכליים משום דאור אימא עילאה מקננא בכורסייא שהוא

האה"ר: תוקן ע"פ כת"י 1013. ובכת"י הר"ש סופר: האהוי"ר.

עולם הבריאה כו', אין ההתבוננות והשגה שלהם עיקר אלא רק היא סיבה בעלמא לעורר את אהבתם הטבעי' שלמעלה מן השכל (משא"כ אהוי"ר דאדם שהוא בחי' התיקון שהתפעלות השכל הוא העיקר, וז"ש הנביא ואשמע אחרי קול רעש גדול אחרי דוקא כמ"ש במ"א), וזהו שמצינו במדרש הנ"ל שהמלאכי' דמרכבה כשאומרים ג"פ קדוש וכמ"ש וקרא זא"ז ואמר קדוש כו' ג"פ קדוש הללו נמשך כל י"ב שעות היום דהיינו בפעם הא' שאומרים קדוש בבחי' התפעלות התשוקה תצא נפשו מחומר (כי המלאכים יש להם ג"כ חומר וצורה כמ"ש בע"ח בפי' עושה מלאכיו רוחות שכלולים מנפש ורוח כו') והוא מ"ש והחיות רצוא כו' ועליי' והתכללות זאת היא באור אלקי מקור חוצבם ומתעכב ד' שעות וחוזרת נפשו ומתלבש בחומר שלו ואומר פ"ב קדוש ומתעכב ד' שעות בבחי' רצוא ושוב וחוזרת נפשו אליו לומר פ"ג קדוש כו', ונמצא כל י"ב שעות היום הוא בבחי' אהבה טבעית בלי הפסק כלל רק הוא תמיד בבחי' רו"ש כו', והיינו מטעם הנ"ל לפי ששרשם הוא מבחי' אורות דתהו שהוא בחי' אה"ר טבעית שלפני האצי' שלמעלה מן החכ' כנ"ל וכאשר נשברו הכלים ונפלו למטה בבריאה נתהווה אהוי"ר טבעי' של המלאכים הנק' פני ארי' פני שור כנ"ל שהוא ג"כ אהבה בלי התבוננו' רק החילוק ביניהם שאה"ר שלפני האצי' נק' אה"ר שלמעלה מן הדעת ואהבה טבעי' של המלאכי' נק' אהבה שלמטה מן הדעת כמדות הבהמה כנ"ל, אבל שרשם א' רק באהבה רבה שלפני האצי' נק' בחי' בהמה רבה שלפני האצי', וז"ש דוד ואני תמיד בהמות הייתי עמך כו' ב' בהמות בחי' בהמה רבה הנ"ל ובחי' בהמה בגימ' ב"ן שבבריאה כמאמר אלף טורין דמגדלין בכל יומא ובהמה רבה שתת לון בגמיעא חדא כו' וד"ל.

ומעתה יובן ענין ירידת הנשמה בגוף לצורך עליי' דוקא כנ"ל, דהנה ידוע דשרש נה"ב החומריות נמשכה מבחי' המרכבה העליונה דפני שור.

וביאור ענין זה הנה יובן ע"ד שאמרו בנפש האדם שג' שותפין יש בו אב ואם משפיעים חומר הגוף שלו והקב"ה נותן בו נפש שנק' נפש אדם והוא מבחי' ע"ס דז"א דבי"ע כו', כך בנה"ב יש ג' שותפין אב ואם משפיעים חומר גופם והנפש שלהם נמשך מבחי' מלאכים עליונים הנק' פני ארי' פני שור שבמרכבה, ואמנם לכאו' דבר זה כפלא יחשב, איך יוכל להיות שרש ומקור להמשכה גשמי' כזאת הנק' נפש בהמה גשמי' מכח עליון רוחני שנק' פני שור. אך הענין יובן ע"ד הנ"ל שיש מזל הנפש באדם כך אין לך עשב שאין לו מזל וכן יש מזל לבהמות וחיות (וצריך פי' שהרי ארז"ל אדם אית לי' מזלא בהמה לית לה מזלא, אלא צ"ל שבבהמה אין נק' מזל, אבל מ"מ יש לה מקור המשפיע וכמו שאפילו הצומח העשב יש לו מזל מלמעלה המכה בו ואומר לו גדל ולא גרע הבעל חי מהצומח שיש לה ג"כ מזל כמו הצומח, אלא דמזל דאדם שאני) והמזל מקבל מלמעלה ממנו דרך עילה ועלול עד שרש הראשון שנק' פני שור שבמרכבה כו', אך בחי' שורש נה"ב שבאדם נמשך מבחי' פני אדם שבפני שור, וכמ"ש מזה בד"ה זאת חנוכת המזבח,

והנה מבואר למעלה דשרש בחי' פני שור הוא מבחי' הכלים דתהו שנשברו ונפלו למטה בבריאה שהוא בחי' אהבה טבעי' שלמטה מן הדעת ושרשה בבחי' אה"ר שלפני האצי' שלמעלה מן הדעת כו', ולפ"ז הרי בהכרח שהתפעלות אהוי"ר הוא ג"כ טבעי' כמו מדות הבהמה שלמטה מן הדעת כנ"ל מאחר ששרשה הראשון הוא בבחי' פני שור, וא"כ שרש שרשה היותר ראשון הוא בבחי' אה"ר שלפני האצי' שהוא בבחי' א"ס בלתי מוגבל כנ"ל, וזהו הטעם שירדה הנשמה האלקי' בהתלבשות בנה"ב כדי שעל ידה תתעלה במדות אה"ר שלפני האצי' כי מצד מדרגת הנפש האלקי' להיות שרשה מבחי' התיקון שהוא בחי' אור אבא וזהו פי' יעקב חבל נחלתו כמו החבל שמתנענע קצהו העליון ע"י נענוע קצה התחתון כך אין לנפש האלקי' שבעולם העשיי' התעוררות אהבה רק כפי שרש שרשה הראשון שבבחי' חכ' דאצי' שהוא קצה העליון ולא למעלה מן החכ', משא"כ בחי' התפעלות אהבה טבעי' שבנה"ב הרי מגעת באה"ר שלפני החכ' דאצי' ג"כ כדמיון החבל הנ"ל דהיינו כאשר למטה תתעורר הנפש החיוני' הגשמי' לאהוב את ה' כמו אהבה טבעי' שלמטה מן הדעת כמ"ש ואני בהמות כו' אזי ע"ז תתעורר ג"כ שרש שרשה עד רום המעלות דהיינו גם בחי' אה"ר דשם ב"ן שלפני חכ' דאצי' שהוא קצה העליון שלה רק שנפל משם בדרך שבירה כנ"ל, וא"כ הרי ע"י אהבה זו שבנה"ב גם הנפש אלקי' תגיע למדרגת אה"ר שלפני האצי' עד שגם בחי' שרש הראשון של הנשמה בבחי' האצי' שהוא שם מ"ה דחכ' יתעלה גם הוא למעלה מן החכ', וזהו ענין הירידה שהיא לצורך עליי' מטעם דשרש הנה"א הוא מבחי' התיקון דחכ' ושרש נה"ב מבחי' התהו שלפני התיקון כנ"ל באריכות, וזהו בני בכורי ישראל ובנים אתם כו' שכמו הבן יש לו אהבה טבעית לאביו וכמו"כ מהאב להבן שהרי אפי' בבהמה ישנו בחי' זו וכנ"ל, ועפ"ז יובן להבדיל ענין אהבת המקום לישראל ואהבת כנס"י להקב"ה כו' וז"ע שנטלן על ארכבותיו כנ"ל וד"ל.

וביאור ענין קחם על זרועותי, יובן ממ"ש במ"א ע"פ יסובבנהו, דהנה כתי' כי נער ישראל ואוהבהו כו' וכתי' הבן יקיר לי אפרים כו' ילד שעשועים כו', והנה עד"מ הנער והילד הקטן שאין בו דעת ושכל עדיין שיוכל אביו לקבל עונג ושעשועים מטוב שכלו ודעתו הנה האב עושה עמו שחוק והיתול ומשחק עמו ובאותו השחוק שהתינוק משחק עמו משתעשע האב בו ומקבל מזה עונג גדול, וזה נק' ילד שעשועים שמפני הילדות אין לאב בו אלא שעשועי' בשחוק שמשחק עמו, אבל אחר שיגדל הנער אין האב משחק עמו אלא מדבר עמו ומשתעשע מטוב שכלו ודיבורו וכיוצא בו, וזה אינו נק' ילד שעשועים כו' כידוע. והנמשל יובן למעלה בכללות נש"י שנק' ילד שעשועי' בבחי' הקטנות המוחי' בר"ה ויו"כ כשמשפילין א"ע בעשי"ת בוידוים אשמנו כו' עד שאין בהם שום בחי' טוב מצד עצמם כלל ואז הם בתכלית הקטנות כמשל הילד והנער שאין בו דעת עדיין כלל וא"כ אין אתעדל"ת שלהם מעוררת אתעדל"ע כלל אחר שאין בהם כלום ממעשה הטוב

אלא במה הם מעוררים אתעדל"ע בהם שנמשך עי"ז בחי' שעשועי' העליונים שלא מצד הדעת וההשגה אלא כמשל האב שמשתעשע בבנו הילד בשחוק בלבד כנ"ל אחר שהן נעשי' כמו הילד הקטן עד"מ אז ממילא נק' ילד שעשועים וכמ"ש הבן יקיר לי אפרים כו' ילד שעשועים המו מעי לו רחם ארחמנו ברחמיך הרבים כנ"ל, והיינו בחג הסוכות שנמשכו המקיפי' וכמ"ש כי נער ישראל ואוהבהו שהאהבה באה בבחי' מקיף בלתי הכנת כלי המקבלי' כי אין אתעדל"ת מגיע לשם כלל והוא שרש ענין התגלות השמחה הגדולה בחג הסוכות שנק' זמן שמחתינו כידוע לפי שנמשכי' השעשועי' הגדולים עד"מ התגלות שמחת האב כשמשתעשע ומשחק עם בנו הילד כו' כנ"ל וד"ל, וזהו ימצאהו בארץ מדבר שנק' שם ילד כמ"ש זכרתי לך חסד נעורייך לכתך אחרי במדבר כו' ואזי נמשך בחי' השעשועים בבחי' מקיף והיינו יסובבנהו במקיפים דסכך ודפנות הסוכה בסוכות וכמ"ש וימינו תחבקני כנ"ל וד"ל, ופי' יבוננהו היינו לשון בינה ג"כ כי הנה בנין ובינה הכל ענין א', דהנה ידוע פי' בינה בן י"ה שהוא ענין תולדות המדות אהוי"ר שנק' בן ובת שנולדו מי"ה שהן חו"ב ועיקר המוליד היינו בינה הנק' אם הבנים כידוע ויש לך אדם שגם שיתבונן בבינה ולא יוליד אהבה והתפעלות וע"ז אמר יבוננהו שיוכל להוליד מבינתו אהבה כל השנה וזה נק' ג"כ בנין כי הבן נק' בנין האב המוליד כו', וכ"ז מפני שיסובבנהו ויחבקנו בבחי' מקיף וכמשל החובק לחבירו שאינו מניחו ליפרד לעולם כו', כך המקיפי' דבינה בסכך ודפנות גורמים שיוכל להוליד מבינתו כל השנה ולא יפרד לעולם כו', וזהו יסובבנהו ואח"כ יבוננהו להיות נק' בן י"ה כו' וד"ל, ואח"כ יצרנהו כאישון עינו פי' כי עד"מ הנ"ל בבן הקטן שמשתעשע בו האב הנה עיקר השעשועי' הוא כשלוקחו מעל הארץ ונותנו על זרועותיו להיות סמוך לפני האב ומשחק ומשתעשע בו, כך כתי' קחם על זרועותי כו', והיינו בשמע"צ שאחר החיבוק בז' ימי החג שמגביה לכנ"י על זרועותיו ומשתעשע בו והוא ענין שמחת תורה כו' ואזי נא' יצרנהו כאישון עינו לפי שמדבקו לתינוק ומקרבו לפני האב לעוצם החביבות עד שנעשה יקר וחביב כבבת עינו ממש, וע"כ אמרו כל הנוגע בהם כאלו נוגע בבבת עינו כו' עד שכל השגחה והשקפה מן השמים הוא ע"י ישראל וכמ"ש השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך ישראל דוקא, לפי שישראל עלו במח' במוח האב כמ"ש בני בכורי כו' הבן יקיר לי כו' ולכך יצרנהו כאישון עינו וד"ל, ומה שאמר כאישון דוקא, הכוונה הוא ע"י המצות שמלובשי' בענינים גשמיי' כמו המזוזה על הקלף כו' לפי שנמשך קדושה העליונה גם במקום נמוך וזה נק' אישון מטעם שהוא החושך ובה דוקא עיקר התפשטו' כח הראי' כנ"ל הטעם, והיינו יצרנהו כאישון עינו ע"י המצות דוקא שהרי נאמר בהן ג"כ בחי' מקיף כמ"ש כצנה רצון תעטרנו ואזי נאמר כי אתה ה' מחסי כו', על כפים ישאונך כו' וד"ל.

וכ"ז הוא בחי' ארכבותיו וזרועותיו, אבל ענין נטלן על כתפיו זהו בחי' הגבוה יותר שזהו מחמת השגת נש"י בבחי' פנימיות ולא בבחי' מקיף

לבד כנ"ל, וכמו בבהמ"ק שהי' נמשך גילוי אלקותו ית' וכמארז"ל ע"פ כי מן הבאר ההיא ישקו כל העדרים שמשם שואבי' רוה"ק, כי צמצם שכינתו בין שני בדי הארון לכן משם היו שואבי' רוה"ק כל הבאים להשתחוות שם כו', ובאמת הנה כתי' ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם בתוכו לא נא' אלא בתוכם בתוך כאו"א מישראל, שכאו"א מישראל יהי' כלי שיהי' בו השראת אוא"ס כמו בבהמ"ק, וז"ע נטלן על כתפיו שזהו בחי' היותר גבוה גם מבחי' ארכבותיו שהוא מצד שרשן בעצם ומבחי' זרועותיו שזהו מצד בחי' המקיף כנ"ל, אבל בחי' זו הוא מצד הארת הפנימי וממילא נמשך מקיף היותר עליון כו', וכענין ישאהו על אברתו וז"ע ישראל לי ראש, וכמ"ש במד"ר ע"פ ויקרא לו אל אלקי ישראל, אלקי ישראל קרא ליעקב אל, ע' בד"ה את שבתותי תשמורו, וע"פ כל הנ"ל יתבאר גם פי' הת"י ורש"י ז"ל שמפרשי' ארכיב אפרים כשיקיימו התומ"צ, כי ע"י התומ"צ באים להיות נוטלם על כתפיו, (וי"ל שאוה"מ מאיר בפנימי' ונמשך מקיף היותר עליון כו' וצ"ע), טינף עליו השליכו לארץ, פי' שע"י מעשיהם הרעים נמשך שיהי' נמשך המשכות בסט"א שנק' מקום הטינופת וכמש"נ בסידורי' בקבלת נזי', וזהו כמ"ש אמלאה החריבה לא נתמלאה צור אלא מחורבנה של ירושלים כו', וזהו כי הגדיל אויב שהאויב נעשה גדול ובעל שכל כו', כמ"ש במ"א בד"ה אך בגורל, ובד"ה וארא, השליכו לארץ היינו כי להיות דרישת האהבה מתוך החושך אינו ע"ד משארז"ל שמאל דוחה וימין מקרבת כ"א כאשר רואה בנפשו שנדחית לחוץ, וכמשל הבן כ"ז היותו אצל אביו אינו שומע לדברי אביו כלל יען היותו מקושר והאב יש לו געגועי' אליו, ואין אביו מעלה עליו כלום, אבל בכדי שיבוא לבחי' תשובה זהו דוקא ע"י שאביו מגרשו מביתו ומרחיקו ואומר לו שאינו אביו כלל, וזהו השליך משמים ארץ תפארת ישראל מאיגרא רמה לבירא עמיקתא שמתחלה חבבן וקראן בנים והביאם לא"י ובנה להם בהמ"ק, וכשחטאו א"א להיות ע"ד שמאל דוחה וימין מקרבת כ"א ע"י שמגרשו ומרחיקו וא"ל שאינו אביו וזהו מאיגרא רמה לבירא עמיקתא שתמורת התענוג מהגילוי אלקות שהי' נמשך בבהמ"ק הלכו בגלות בכל מיני עינוים כמ"ש במד"ר באיכה, ונמשך אריכות הגלות כ"כ בכדי שיבואו ישראל לבחי' תשו' מעומקא דלבא כו'.

ומעתה יובן ענין שינוי הלשונות חייב כייב שיים, דהנה שיים הוא ל' שממה, והיינו מה שנתרוקנה בת ציון מכל ההמשכות שהי' נמשך בישראל וכנ"ל בענין ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם בתוכו לא נאמר אלא בתוכם כו', ולכן כאשר נתרוקנה מההמשכה זו זהו ל' שיים כו' ל' שממה, ול' כייב קאי על הצרות והעקן שאירעו להם בפו"מ, וחייב פי' שקאי על הדין והמשפט ששפט להם הקב"ה כן שחייב אותם בדין שיקבלו ע"ע יסורי' ושיתרוקנו מכל ההמשכות כנ"ל, ונמצא כי רבנן ורשב"נ וראב"ח לא פליגי כלל כ"א שרבנן מפרשי' על ההמשכה שנתרוקנה, ורשב"נ מפרש על היסורי' בפו"מ וראב"ח מפרש על הדין והמשפט, אך עדיין צ"ל מפני מה כתי' ל'

איכה יעיב והל"ל חייב כו' שיתפרש כ"א מהדיעות הנ"ל, אך הענין דמה שחייב נמשך ע"י עבים ומחיצה המפסקת בין ישראל לאביהם שבשמים כענין שנא' ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא ע' בד"ה שאו מענין כפל הלשון הסתר אסתיר ומענין הוי ואוי ע"ש באורך. והנה הפרד"ס בעה"כ בערך ע"ב, כתב ע"ב הוא החסד וכן עולה מספרו כמנין חסד, ובלק"ת מהאריז"ל משמע דענן זהו מצד החסד כמו ענני כבוד, אמנם המאו"א אות ע' כ' עבים מצד הגבורות עב ים הם ה"ג השייכי' למל' הנק' ים עכ"ל, וקצת סמך לזה משארז"ל פ"ק דתעניות ד"ח ע"ב ובב"מ דפ"ה ע"א קשה יומא דמיטרא כיומא דדינא שי"ל מצד העבים והעננים, מיהו רש"י ז"ל פי' מצד המטר עצמו, אך הנה באמת יש קליפה שנק' ענן כמ"ש ענן גדול ואש מתלקחת כו', והיינו כי כמדומה שנמצא בכ"ק של אדמו"ר נ"ע פי' שיש ענן מצד הקדושה בחי' ההעלם כדי שעי"ז יבוא הגילוי כמו המשל שמעלים על הנמשל ואעפ"כ עי"ז נמשך הגילוי להבין הנמשל, אבל יש ענן המסתיר לגמרי שזהו מצד הקלי', וכענין אלביש שמים קדרות ומזה נמשך חורבן בהמ"ק ולכן נא' דוקא איכה יעיב ל' עב להורות שכל הענין בא מפני הענן המסתיר כו', ולע"ל כשיהי' ואת רוה"ט אעביר מן הארץ יסתלק ויתעבר ההסתר יהי' ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר כו' ויהי' ומלאה הארץ דעה, וכתי' כי עין בעין יראו בשוב ה' כו', היפך מן איכה יעיב כו', כ"א דוקא ונגלה כו', וזהו ההפרש בין איכה לשה"ש כמ"ש בזח"ב דקמ"ג ב' איכה אי כה כוס של ברכה, שה"ש כוס של ברכה ודאי דאתיהיב בימינא יעו"ש.

בס"ד

שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד, וארז"ל ברכות ד"ו סע"א אמר להם הקב"ה לישראל אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם, אתם עשיתוני חטיבה א' בעולם שמע כו' ה' אחד ואני אעשה אתכם חטיבה א' ומי כעמך כישראל גוי א' בארץ, ובדף ט"ו א' אמרו הקורא את שמע צריך להשמיע לאזניו שנא' שמע ישראל כו', ולכאו' צ"ל מה השבח במה שאומרי' הוי' אחד הלא יחיד הוא יותר מורה על אחדותו ית' דאחד מצינו גם אחד המנוי כמו ראובן הי' אחד מבני יעקב, או יום אחד הגם כי יש שני ושלישי, משא"כ יחיד פי' שהוא יחיד ואין שני לו כלל, ומפני מה אמרו אתם עשיתוני חטיבה אחת במה שאומרי' אחד הלא אם היו אומרי'

יחיד הי' שבח יותר, ולכן עכצ"ל שבתי' אחד ימצא שבח יותר שלכן אמר משה ה' אחד דוקא כו'.

והענין הוא דהנה אחד הנה הד' רומז לד' רוחות העולם והח' לז' רקיעי' וארץ והאלף רומז לבחי' אלופו של עולם וכמארז"ל כד אמליכתי' למעלה ולמטה ולד"ר תו לא צריכת שלזה רומז תי' אחד שהז"ר וד"ר הם בטלי' לגמרי לבחי' יחיד אלופו של עולם ולכן אמרו שצריך להשמיע לאזנו שישמע מה שהוא מדבר כי העיקר בזה הוא כוונת הלב שמכוין למה שאומר בפיו, ולפ"ז יובן מה שאמר ה' אחד דוקא ולא יחיד כי מתיבת יחיד לא נשמע כלל שהעולם וכל אשר בו בטל לגבי בחי' אלופו ש"ע, אבל אחד רומז שהז"ר והארץ וד"ר כולם בטלים לא' הוא אלופו של עולם כו', וזהו אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם פי' שעשיתם אותי חטיבה פי' שבח אחד בעולם שכל מה שנמצא בעולם בטל לגבי' ית' והרי הוא יחיד בעולמו כו', ונמצא כי אין זה כמו כל אחד שבמקרא כמו יום אחד שיש שני ושלישי, אבל בחי' אחד זה הוא כמ"ש יש אחד ואין שני לו כו', וגם פי' ה' אחד הוא כמארז"ל ברבות פ' נשא פ"י, ע"פ איש אחד כ"מ שנא' אחד* אין כיוצא בו וכמו ה' אחד, וכמו אחד הי' אברהם שפי' שלא הי' כיוצא בו שיעבוד להקב"ה בכל לבו, ופי' ה' אחד אין כיוצא בו הוא כמ"ש בת"ז אנת הוא חד ולא בחושבן, שפי' שאינו בחשבון ע"ס ואינו מערכם כלל, ולכן כשיתבונן בזה היטב האיך שהעולם וכל אשר בו בטלי' כלא לגבי' ית' שהוא חד ולא בחושבן כו', וזהו פי' אין כיוצא בו כו', ועד"ז יובן מה שאמרו ואני אעשה אתכם חטיבה א' בעולם, דהנה כתיב ויקרא לו אל אלקי ישראל, ויש בזה שני פירושי', הא' שיעקב קרא להקב"ה אל אלקי ישראל, והפי' השני שאלקי ישראל קרא ליעקב אל, והענין דהנה בתפילין דמארי עלמא מה כתיב בהו ומי כעמך כישראל גוי אחד בארץ, פי' גוי אחד שנש"י עושים אחד בארץ, שאפי' בארץ בחי' טורי דפרודא*.

בשולי הגליון של המאמר נמצא רשום: **אחד אין כיוצא בו נשא פ"י, גוי אחד שעושי' אחד בארץ, ועי"ז תפילין דמארי עלמא, ד"מ.**

דפרודא: ע"כ נמצא מהמאמר.

בס"ד

נחמו נחמו עמי יאמר אלקיכם, ואחר כך כתיב כי לקתה* מיד ה' כפלים בכל חטאתיה, ואמרו רז"ל במדרש רבה* לקתה בכפלים וניחמה גם כן בכפלים לקתה בכפלים כמו שכתוב כי לקתה ירושלים כפלים בכל חטאתי' וניחמה גם כן בכפלים שנאמר נחמו נחמו ב' פעמים. ולכאורה צריך להבין היתכן שתלקה בכפלים בכל חטאתיה שאין זה מדת הקב"ה ועל מה זה לקתה בכפלים. ולהבין זה צריך להבין תחלה ענין הגלות. ויובן בהקדים הפסוק בשיר השירים* הגידה לי שאהבה נפשי איכה תרעה איכה תרביץ בצהרים, והפסוק השני אם לא תדעי לך היפה בנשים כו', שהפסוק הגידה* לי שאהבה נפשי הוא שאלת כנסת ישראל מהקב"ה איכה תרעה ואיכה תרביץ בצהרים בעת הגלות, ועל זה משיב לה הקב"ה אם לא תדעי לך היפה בנשים, פי' שאהבה נפשי קאי על האהבה המוסתרת שיש בכל אחד מישראל לפי שכל אחד מישראל יש בו חלק אלק' ממעל כמו שכתוב כי* חלק ה' עמו שבכל אחד ואחד מישראל יש חלק ה' דכמו ששם ה' הוא ד' אותיות יו"ד ה' וא"ו ה' ובנפש הנה היו"ד הוא בחינת חכמה וה' הוא בחינת בינה התבוננות וא"ו הוא בחינת מדות כו', והקוצו של יו"ד הוא בחינת האהבה המוסתרת* שיש בכל אחד מישראל לאלקי' רק שהאהבה היא מוסתרת וצריכין להוציאה מהעלם אל הגילוי, וזהו מה שכתוב ואהבת* את ה' אלקיך, שלכאורה צריך להבין איך נופל לשון ציווי על אהבה אך הנה מחמת שיש בכל אחד מישראל האהבה המוסתרת והיא בטבע בכל אחד מישראל והציווי ואהבת אינו על עצם האהבה כי עצם האהבה ישנו בטבע בכל אחד מישראל כי אם שהציווי הוא להוציא אור האהבה מהעלם אל הגילוי, וזהו פירוש שאהבה נפשי שקאי על נשמות ישראל על שם האהבה המוסתרת שישנו בנשמות ישראל והם שואלים מאת הקב"ה איכה תרעה ואיכה תרביץ בצהרים בזמן הגלות, פירוש איכה תרעה ששואלים מהקב"ה איכה תרעה בזמן הגלות, כי הנה כתיב רעייתי פרנסתי ואמרו רז"ל* ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים והפרנסה הוא התמידי' שהיו ישראל מקריבין בזמן שבית המקדש הי' קיים ובזמן

נחמו: מאמר זה נדפס בקונטרס בפ"ע קה"ת תשכ"ו, בתוס' ציונים מכ"ק אדמו"ר שליט"א הבאים להלן [מלבד אלו שניתוספו בחצאי ריבוע].

נחמו . . כי לקתה: ישעי' מ, א־ב.

וארז"ל במד"ר: איכה ספ"א (התוכן).

הפסוק בשה"ש: א, ז־ח.

שהפסוק הגידה: בהבא לקמן — ראה ג"כ לקו"ת מטות (פג, ד).

כמ"ש כי: דברים לב, ט. וראה אגה"ת פ"ד.

[התבוננות: תיבה זו ניתוספה כאן מגוכי"ק].

והקש"י . . האהבה המוסתרת: ראה לקו"ת תצא (לט, ג).

מ"ש ואהבת: דברים ו, ה.

רעייתי פרנסתי ואמרז"ל: ראה שהש"ר פ"א (עה"פ לסוסתי, בסופו).

הגלות שבטלו הקרבנות היא השאלה איכה תרעה. ולכאורה צריך להבין דכאן נתבאר שישראל מפרנסין לאביהם שבשמים, הלא כתיב רועה ישראל* האזינה וכתיב ה' רועי*. הרי כי הקב"ה הוא הרועה ומפרנס נשמות ישראל. אך הענין הוא דהנה שניהם אמת, דהנה ידוע שיש ב' בחינות סובב כל עלמין וממלא כל עלמין, פירוש ממלא כל עלמין כמו שאמרו רז"ל מה* הנשמה מחי' את הגוף כך הקב"ה מחי' את העולם, פירוש כמו שאנו רואים שהנשמה המחי' את הגוף הנה היא מתלבשת בתוך הגוף להחיותו בכל אבר ואבר לפי ערכו שבראש מאיר יותר ובשאר האברים פחות מעט כו' כל אחד לפי ערכו, כך הנה הקב"ה מחי' את העולם גם כן בכל מדרגה ומדרגה לפי ערכה, ובדרך כלל נחלק לג' מדרגות שזהו מה שכתוב ולכבודי* בראתיו יצרתיו אף עשיתיו שהוא ג' עולמות בריאה יצירה עשי', שבעולם הבריאה* מאיר יותר ובעולם היצירה מאיר מבחינת מדותיו יתברך כו', ויש בחינת שרפים חיות ואופנים* שהשרפים אומרים קדוש והאופנים אומרים* ברוך כל אחד לפי מדרגתו כו' ואחר כך נחלקו לריבוי התחלקות פרטי' שזהו מה שכתוב אלף* אלפי' ישמשוני' ורבוא רבבן קדמוהי יקומון כו' וזוהי בחינת

לענין ממכ"ע וסובב כ"ע שנת' בד"ה הגידה לי, ויובן ענין ממכ"ע ממשרז"ל מה הנשמה ממלא כו' וענין חיות הנשמה הגם כי נחלק בכלל לג' בחי' ראש וגוף ורגל עכ"ז א"א להחליט רק בד"כ שכח הנמצא בראש הוא יותר נעלה מכח הרגלי' עד"מ אבל לא בכל הפרטי' והראי' כי נמצא יתרון ברגל שנושא הראש, וגם בעבודה הנה אמר משה שש מאות אלף רגלי העם אשר אנכי בקרבו הגם כי היו בחי' רגלי של משה עכ"ז כל עיקר גדולת משה הי' בשביל ישראל דוקא, כמארז"ל על לך רד כי שחת עמך כלום נתתי לך גדולה כו', וגם כי ההילוך בעבודה כמ"ש אם בחקתי תלכו, וכתי' ונתתי לך מהלכים הנה ההילוך הוא ברגל וברוחניות הוא בכח ההילוך כו', וכענין אורייתא בלא דו"ר לא פרחת כו', וכמו"כ בידים הגם כי עיקר הכתיבה והציור הוא (ע"כ נמצא).

כתי' רועה ישראל: תהלים פ, ב.

וכתי' ה' רועי: תהלים כג, א.

כמשארז"ל מה: ראה ויק"ר ספ"ד (ובברכות י, א — מה הקב"ה כו' אף נשמה כו'. וראה יל"ש תהלים רמז תתנז).

מ"ש ולכבודי: ישעי' מג, ז.

שבעולם הבריאה: תניא פל"ט ובכ"מ.

שרפים חיות ואופנים: שמקום השרפים בעולם הבריאה, החיות — ביצירה ואופנים — בעשי' (ראה ע"ח שער פנו"ח בסופו. ובכ"מ).

שהשרפים . . והאופנים אומרים: ראה לקו"ת נשא (כח, ד) ובכ"מ.

מ"ש אלף: דניאל ז, י. וראה תניא פמ"ו.

ממלא כל עלמין שמתחלק החיות לכל אחד לפי מדרגתו, אבל בחינת סובב כל עלמין הוא בחי' שלאו מכל אינון מדות איהו כלל שלמעלה מבחינת המדות וזהו למעלה מבחינת השתלשלות העולמות, כי הנה אמרו רז"ל בעשרה* דברים נברא העולם בחכמה בתבונה ובדעת בחסד כו' שהעולם נברא בעשרה דברים האלה אבל יש בחי' שלאו מכל אינון מדות איהו כלל שזהו בחינת סובב כל עלמין.

והנה עיקר עבודת האדם הוא להמשיך מבחינת סובב כל עלמין בממלא כל עלמין, ועל ידי מה ממשיכים בחינה זו זהו על ידי התמידין שהיו מקריבין על גבי המזבח, דהנה על ידי שהיו מקריבין בהמה גשמית על גבי המזבח על ידי זה היו מעלים הבהמה לשרשה שבפני שור מהשמאל ועל ידי זה והחיות נושאות* את הכסא, עם המראה אדם שעל הכסא לבחינת כי לא אדם הוא וכמו שכתוב בזהר שרזא* דקורבנא עולה עד רזא דאין סוף ומשם ממשיכים בחינת פרנסה לאביהם שבשמים, כי שמים הוא בחינת אש ומים* בחינת חסד וגבורה והכח המחברם* הוא בחינת תפארת, ואביהם שבשמים הוא בחינת מוחין דז"א וישראל על ידי הקרבנות שהיו מקריבין היו ממשיכים בחינת פרנסה לאביהם שבשמים מבחינת חכמה כו' על ידי הקרבנות שנק' לחמי לאשי* כמו שהלחם מחבר הנפש עם הגוף שבלעדי הלחם לא היו מתחברים הנפש עם הגוף כמו שאנו רואים שכאשר אין אוכלים יום או יומים מתקטנין המוחין* ועל ידי הלחם נעשה חיבור הנפש עם הגוף, וכמו כן על ידי הלחם דקרבנות מחברים אור אין סוף ב"ה במדות שנק' גופין כמ"ש וכמה* גופין תקינת לון חסד דרועא שנק' המדות בשם גופין כו' ועל ידי הלחם דקרבנות מחברין אוא"ס ב"ה להתלבש בגופין כמו שכתוב בזהר אנת* הוא נשמתא לגופא כו', וזהו רעייתי פרנסתי ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים. אך הנה מה שכתוב רועה ישראל האזינה הוא מה שהקב"ה מפרנס נשמות ישראל היינו שכאשר נשמות ישראל ממשיכים בחינת פרנסה לאביהם שבשמים למעלה הקב"ה ממשיך למטה בישראל גם כן בחי' פרנסתי, וזהו רועה ישראל שאחר כך הקב"ה מפרנס את נשמות ישראל כו', והרי זה כמו כאשר אוכלים איזה דבר מתחזק המוחין ואחר כך מבחינת המוחין נמשך תוספות חיות גם ברגל כו', כך כאשר ממשיכים תוספות אור למעלה נמשך

ארז"ל בעשרה: חגיגה יב, א.
והחיות נושאות: ראה לקו"ת האזינו עד, ד.
בזהר שרזא: ראה זח"ב רלט, א. זח"ג כו, ב.
שמים . . אש ומים: חגיגה יב, א.
והכח המחברם: ראה תקו"ז תי' מז.
שנק' לחמי: במדבר כח, ב.
מתקטנין המוחין: ראה ב"ק עב, א תוד"ה דלא.
כמ"ש וכמה: הקדמת תקו"ז (ד"ה פתח אלי').
בזהר אנת: כנראה הכוונה להקדמת התקו"ז (שמובא בכ"מ בשם זהר).

מאתו יתברך תוספות אור גם בנשמות ישראל. וכל זה הי׳ בזמן שבית המקדש הי׳ קיים שהיו ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים והקב״ה הי׳ גם כן מפרנס את ישראל, אבל בזמן הגלות על זה נאמר איכה תרעה פירוש איך תזון גרמך בגלותא וגם איך תרעה על נשמות ישראל כי מאחר שאין נשמות ישראל ממשיכים בחינת פרנסה למעלה ממילא לא נמשך תוספות אור בנשמות ישראל כנ״ל וד״ל.

איכה תרביץ בצהרים, פירוש צהרים כי הנה יש ג׳ זמנים שהם ערב ובוקר וצהרים, והנה עת הצהרים הוא חצי היום ואחר כך איזה שעות ואותו העת הוא עת צרה לצאן מפני שהצאן אינם יכולים לסבול את תוקף החום שבעת ההיא. והנה נשמות ישראל נמשלו לצאן כמו שכתוב ואתנה צאני* צאן מרעיתי אדם אתם, וצהרים קאי על עת הגלות. ולהבין מהו הדמיון בחינת הגלות לצהרים על שם כי בצהרים זורח השמש בתוקף מאד, הנה כתיב שמש* ומגן ה׳ אלקים, שהשמש והנרתק שלה הוא למעלה בחינת שם ה׳ ושם אלקים, והנה כתיב וחפרה* הלבנה ובושה החמה, והיתכן שקאי זה על בחינת שמש ומגן ה׳ אלקים, אלא כי הנה כתיב את זה* לעומת זה עשה האלקים שכמו בקדושה יש בחינת שמש ה׳, כך הנה בלעומת זה יש גם כן בחינת שמש ולבנה, וכמו שיש בקדושה היכלות שהם היכלות דקדושה, כך יש בלעומת זה היכלות הטומאה ועל בחינת שמש ולבנה זו דלעומת זה כתיב וחפרה הלבנה ובושה החמה, והנה כמו שהשמש יש לה חום מאד ככה הוא בלעומת זה בשמש דקליפה שהוא בחינת הגבורות שהוא בזמן הגלות ובנפש האדם הוא בחינת החום שיש לאדם בתענוגי עולם הזה שהוא בחינת חום שלעומת הקדושה, והעצה לחום זה, הוא כמו שכתוב בנאות* דשא ירביצני על מי מנוחות ינהלני, פירוש מי מנוחות הוא בחינת התורה שהתורה היא הנותנת כח להשקיט החום שיש לאדם בתענוגי עולם הזה, וזהו שנקראת עוז* ותושי׳ שנותנת כח בנפש האלקית ומתשת כח הנפש הבהמית המתאוה כו׳, וזהו מה שכתוב איכה תרביץ בצהרים, פירוש בצהרים שהוא תוקף הגלות ובנפש הוא החום שיש לאדם בתענוגי עולם הזה, ופירוש תרביץ הוא כמו שכתוב לפתח* חטאת רובץ, והעצה לזה הוא בנאות דשא ירביצני על מי מנוחות ינהלני כנ״ל שהוא בחינת התורה כו׳, וזהו שאמרו רז״ל אם פגע* בך

ואתנה צאני: יחזקאל לד, לא.
כתיב שמש: תהלים פד, יב (וראה סוטה י, א). ראה שער היחוה״א פ״ד.
כתיב וחפרה: ישעי׳ כד, כג.
כתיב את זה: קהלת ז, יד.
כמ״ש בנאות: תהלים כג, ב.
שנק׳ עוז ותושי׳: מדרש תהלים ז, ג. וראה סנה׳ כו, ב.
כמ״ש לפתח: בראשית ד, ז.
שארז״ל אם פגע: סוכה נב, ב.

מנוול זה משכהו לבית המדרש שעל ידי התורה מהפך היצר הרע הוא כח המתאוה לדברים גשמיים כו׳ ועיין בבוך שמות* בד״ה ועבדתם מענין זה באורך יעויין שם.

וזהו איכה תרעה ואיכה תרביץ בצהרים שב׳ לשונות איכה אלו הם כנגד ב׳ מקדשות איכה תרעה הוא כנגד חורבן בית ראשון ואיכה תרביץ הוא כנגד חורבן בית שני, ולשון תרביץ שנאמר בחורבן בית שני הוא כי ענין הרביצה הוא כאשר אחד עיף מאד מחמת תוקף הצרות זה אחר זה הוא רובץ ככה בחורבן בית שני מחמת אריכות הגלות שנמשך מאד הנה נשמות ישראל רובצים תחת משאם עול הגלות לכן נאמר בחורבן זה לשון תרביץ בצהרים כו׳. וגם פירוש תרביץ הוא שכאשר בעת חום הצהרים הולכים גשמים* אזי הוא נחת רוח גדול להצאן, וזהו פירוש איכה תרביץ מאין יבואו הגשמים בעת תוקף החום של הצהרים בגלות כו׳.

שלמה אהי׳ כעוטי׳ על עדרי חביריך, פירוש עדרי חביריך הם ע׳ שרים*. ולכאורה צריך להבין איך נאמר על ע׳ שרים לשון חביריך. אך הענין הוא, דהנה אמרו רז״ל* שאומות העולם קוראים אותו יתברך אלקא דאלקי׳, פירוש כי הם אומרים שירידה והשפלה לפניו יתברך שישפיל את עצמו להשפיע בעולם הזה הגשמי לכן עזב ה׳ את הארץ ביד המזלות הם החמה והלבנה שהם המשפיעים שאומרים שזהו שכתוב ממגד* תבואות שמש וממגד גרש ירחים שעל הכחות שהם שלוחי השפעה אומרים שהם משפיעים מעצמם לכן נק׳ חביריך שעושים לו יתברך חברים שותפים ח״ו ובאמת אינו* כן שהחמה והלבנה הם רק שלוחי ההשפעה לפעול פעולתם והם כגרזן ביד החוצב בו, שזהו מה שכתוב וידעת* היום כי הוי׳ הוא האלקים, שלכאורה פסוק זה אין לו הבנה שהציווי הוא לידע שהוי׳ הוא האלקים כו׳, אך הפירוש הוא דהנה לשון אלקים הוא לשון כח מלשון ואת אילי* הארץ לקח, והציווי הוא לידע שהוי׳ הוא האלקים שהכחות המשפיעים הם מאתו יתברך ולא בפני עצמם וזהו עיקר הציווי לא יהי׳ לך אלקים אחרים שלא תעשו ממוצעים ביני וביניכם כי אם הוי׳ הוא האלקים שהכחות המשפיעים הם שלוחי ההשפעה

בבוך שמות: לאדמו״ר הצמח צדק (לא נדפס לע״ע). [אח״ז נדפס באוה״ת משפטים ע׳ א׳רכה. א׳רלא. המו״ל].

תרביץ . . הגשמים: כפרש״י עה״פ (דברים לג, יג) רובצת תחת.

חביריך הם ע׳ שרים: פרש״י ובשהש״ר.

ארז״ל שאו״ה: מנחות בסופה.

שכ׳ ממגד: דברים לג, יד.

אומרים שהם . . ובאמת אינו: ראה בארוכה ס׳ המצות להצ״צ מצות מילה פ״ג.

מ״ש וידעת: דברים ד, לט.

ואת אילי: יחזקאל יז, יג. וראה טושו״ע או״ח ס״ה.

ואינם משפיעים בפני עצמם כלל, ומפני כי האומות העולם אומרים שאינו כן כי אם כנ"ל לכן נק' על עדרי חביריך שעושים לו יתברך כביכול חבירים ושותפים. ופירוש שלמה אהי' כעוטי' על עדרי חביריך, שפירוש לשון עוטי' הוא לשון בושה מלשון העטית* עליו בושה ולמה אהי' כעוטי' על עדרי חביריך שהוא כאשר המלכות הוא בגלות בתוך ע' שרים שאז הוא בחינת בושה וזהו למה אהי' כעוטי' לשון בושה בתוך עדרי חביריך ע' שרים.

אך הנה צריך לדקדק מה שכתוב שלמה אהי' כעוטי' והוי ליה למימר למה אהי' כעוטי', אך הענין הוא דהנה כתיב עוטה* אור כשלמה פירוש שלמה הוא לשון מלוכה כמו שכתוב שמלה לך* קצין תהי' לנו שהוא ענין המלוכה, והנה המלוכה הוא בחינת לבוש כמו שכתוב ה' מלך* גאות לבש שבחינת מלוכה הוא בחינת לבוש כי המלך הוא מלך על עם נפרדים וכדי שיהי' מאתו בחינת מלוכה על עם נפרדים הוא בחינת לבוש* רק שלבוש זה דמלוכה הוא גם כן לבוש גדול, וזהו ה' מלך גאות לבש גאות גימטריא קדוש*, אך מכל מקום הוא בחינת לבוש, ופירוש עוטה אור כשלמה אור הוא בחינת אור אין סוף ועוטה אור כשלמה שלא ידמה שלבוש זה דמלוכה הוא נפרד מאתו יתברך כי אם עוטה אור כשלמה שאור אין סוף ב"ה מאיר בלבוש זה. וההיפוך מזה הוא שלמה אהי' כעוטי' שבחינת שלמה הוא בחינת המלוכה הוא כעוטי' לשון בושה כו' על עדרי חביריך כנ"ל. וההפרש שבין זה לזה הוא כמו בין ט' באב ובין שמחת תורה שט' באב הוא בחינת שלמה אהי' כעוטי' שהוא בחינת הגלות בע' שרים, ושמחת תורה הוא בחינת עוטה אור כשלמה שהוא שמחת תורה שיותר נעלה מבחינת התורה עצמה, וגם פירוש עוטה אור כשלמה הוא בחינת סתים וגליא* דתורה, סתים דתורה הוא בחינת אור התורה, וגליא דתורה הוא בחינת שלמה, ופירוש עוטה אור כשלמה הוא בחינת המשכת פנימיות התורה בחיצוניות התורה, וכמו כן יש בחינה זו במעשה המצות דרך העלאה שזהו מה שכתוב וריח שלמותיך* כריח הלבנון שהוא בחינת ריח העלאה* מלמטה למעלה, וההיפוך מזה הוא בחינת שלמה אהי' כעוטי' על עדרי חביריך שכל זה הוא על עדרי חביריך מחמת הגלות בע' שרים כו'.

מלשון העטית: תהלים פט, מו.
כתיב עוטה: תהלים קד, ב.
כמ"ש שמלה לך: ישעי' ג, ו.
כמ"ש ה' מלך: תהלים צג, א.
מלוכה על עם נפרדים הוא בחי' לבוש: כי על מי ימלוך ויתגאה אלא שזהו ענותנותו שמשפיל א"ע ומתלבש בגדולה וגאות (תהלים להצ"צ עה"פ ה' מלך גאות בסופו).
גאות גימ' קדוש: ל"ת להאריז"ל תהלים צג, שם פט. ובכ"מ.
אור כשלמה . . סתים וגליא: ראה סידור שער הציצית בתחלתו, אמרי בינה שם.
וריח שלמותיך: שה"ש ד, יא.
ריח העלאה: ראה תו"א, ס"פ תולדות. אוה"ת שם.

ופירוש הגידה לי שאהבה נפשי, הנה בענין הדיבור יש ג׳ לשונות דיבור ואמירה והגדה, ואמרו בזהר* שזהו כלל שכל מקום שנאמר לשון הגדה הוא מילין דחכמתא, והראי׳ הוא מיעקב שאמר* לבניו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים ואמרו רז״ל שרצה* לגלות להם הקץ ונאמר לשון הגדה הרי כי לשון הגדה הוא מילין דחכמתא ואמרו בזהר הטעם מפני מה דוקא לשון הגדה מורה על מילין דחכמתא מפני כי אותיות ואגידה הוא גימ״ל דלי״ת שהוא גומל דלים לשון השפעה ולכן גמילות חסדים מתחיל בג׳ על שם שהוא בחינת השפעה וגם גאולה שהוא גם כן בחינת השפעה מתחיל בג׳, וכתיב חסדי* ה׳ על כל טוב אשר גמלנו שג׳ הוא בחינת השפעה ודלי״ת הוא בחינת מקבל שזהו שאמר דוד מלך ישראל דלותי ולי* יהושיע וכמו שכתוב כי עני* ואביון אני כי סיהרא* לית לה מגרמה כלום* והיו״ד שבאגידה הוא בחינת יסוד* המשפיע כו׳, לכן תיבת אגידה מורה על מילין דחכמתא, וזהו שאמר יעקב ואגידה לכם שהוא מילין דחכמתא וזהו מה שכתוב והמן כזרע גד הוא ואמר רבי אליעזר* המודעי שמושך לבו של אדם כאגדה, פירוש כי המן הי׳ יורד אחר הטל וכמו שכתוב וברדת* הטל על המחנה לילה ירד המן עליו, וטל הוא בחינה מדרגה גבוה שטל לא מיעצר* לכן הטל הי׳ בו כח שמושך לבו של אדם כאגדה וכמו שכתוב משכני אחריך נרוצה על שם שהשרית* שכינתך בתוכינו אחריך נרוצה, ומה שאמרו רז״ל לשון כאגדה על שם כי בתורה יש גם כן ב׳ בחינות הא׳ בחינת דיני התורה ויש דברי אגדה שבתורה שהן מילין דחכמתא ביותר שהוא בחינת פנימיות התורה, וזהו מ״ש בספרי עקב פיסקא מ״ט ולדבקה בו וכי האיך יכולים לידבק בו דורשי רשומות אומרים רצונך שתכיר מי שאמר והי׳ העולם למוד הגדה שמתוך כך אתה מכיר את הקב״ה ומדובק בדרכיו שהגדה הוא בחינת פנימיות התורה כו׳. וזהו פירוש הגידה לי

ואמרו בזהר: **זח״ג ג, ב. זח״א רלד, ב.**

מיעקב שאמר: **בראשית מט, א.**

ואמרז״ל שרצה: **פסחים נו, א. וראה זח״א (רלד, ב): ואי תימא דלא גלי כו׳ אלא ודאי כו׳.**

וכתיב חסדי: **ישעי׳ סג, ז: חסדי ה׳ גו׳ כעל כל אשר גמלנו ה׳ ורב טוב לבית ישראל גו׳.**

דלותי ולי: **תהלים קטז, ו.**

וכמ״ש כי עני: **תהלים קט, כב.**

כי סיהרא: **מדרי׳ דוד, מדרי׳ המל׳ (ראה ערך דוד, לבנה — בפרדס ש׳ ערה״כ, בס׳ מאורי אור, קהלת יעקב. וש״נ).**

לית לה מגרמא כלום: **זח״א קפא, סע״א. וראה סהמ״צ להצ״צ מצות מינוי מלך פ״ב.**

והיו״ד . . יסוד: **ראה ערך יו״ד בהנ״ל.**

והמן כזרע . . ואר״א אליעזר: **במדבר יא, ז. מכילתא לבשלח טז, לא (בד״ה הגידה להצ״צ פ״ב הובא הפסוק דבשלח: והוא כזרע גד).**

וכמ״ש וברדת: **במדבר יא, ט.**

שטל לא מיעצר: **תענית ג, א.**

וכמ״ש משכני . . שהשרית: **שה״ש א, ד. שהש״ר שם.**

שאהבה נפשי, פירוש הגידה הוא בחינת המשכה להיות שאהבה נפשי להוציא אור האהבה המוסתרת שיש בכל אחד ואחד מישראל, והשאלה היא איכה תרעה ואיכה תרביץ בצהרים בשני חורבנות שלמה אהי' כעוטי' לשון בושה מפני עדרי חביריך ע' שרים כו' כנ"ל.

והתשובה הוא אם לא* תדעי לך היפה בנשים כו', פירוש אם לא תדעי לך, כי הנה כתיב אותותינו* לא ראינו אין עוד נביא ואין אתנו יודע עד מה, פירוש אותותינו הוא בחינת אותיות כי כל ההמשכות הוא על ידי האותיות וכמו שאמרו רז"ל יודע* הי' בצלאל לצרף אותיות שנבראו בהם שמים וארץ, וגם פירוש אותותינו הוא לשון אותות ומופתים וגם זה הוא על ידי אותיות וכמו שאמרו רז"ל מי שאמר* לשמן וידליק יאמר לחומץ וידליק הרי כי ענין האות והמופת הוא לשנות הצירופים* בצירופים אחרים כו'. והנה בזמן שבית המקדש הי' קיים הי' גילוי אותות ומופתים וזהו שכתוב ונועדתי* לך שם, ונועדתי אותיות ונודעתי* שאז הי' נמשך ענין גילוי אור אין סוף ב"ה בבחינת דעת, שענין היעוד הוא חיבור כמו שכתוב הילכו* שנים יחדיו בלתי אם נועדו וכמו שכתוב כי הנה* המלכים נועדו שהוא לשון יעוד וחיבור ולכן נקרא בשם אהל מועד על שם היעוד וחיבור. אבל בזמן הגלות על זה כתיב אותותינו לא ראינו אין עוד נביא ואין אתנו יודע שאינו נמשך בבחינת דעת, ובדרך כלל ההפרש שבין הנשמות שהיו בזמן בית המקדש ובין עכשיו בזמן הגלות הוא כמו שכתוב וזרעתי* את בית ישראל זרע אדם וזרע בהמה שבזמן בית המקדש היו הנשמות בחינת אדם ויתרון האדם על כל הנבראים הוא בענין הדעת, אבל עכשיו בגלות הוא בחינת זרע בהמה שהבהמה אין בה דעת והיינו שאינו נמשך בבחינת הדעת וזהו ואין אתנו יודע. אבל באמת הנה כתיב אם לא תדעי לך שלך אינו ידוע, היינו שאינו נמשך למטה בבחינת דעת, אבל למעלה נמשך המשכות על ידי העבודה של נשמות ישראל, וזהו כמו שכתוב לעושה* נפלאות גדולות לבדו שהנפלאות הם לבדו יתברך אבל אצלינו אינו נגלה, וכמאמר רז"ל אין בעל*

אם לא: ראה ג"כ ד"ה זה בתו"א פ' ויצא.
כתיב אותותינו: תהלים עד, ט. וראה לקו"ת שה"ש ד"ה אני ישנה וביאורו.
וכ"מ שארז"ל יודע: ברכות נה, א.
וכמשארז"ל מי שאמר: תענית כה, א. (כגירסת הע"י).
לשנות הצירופים: ראה ד"ה החודש הזה (בס' המאמרים קיץ הש"ת) ס"ב.
וז"ש ונועדתי: שמות כה, כב.
ונועדתי אותיות ונודעתי: ראה לקו"ת במדבר (א, ב. ב, ד).
כמ"ש הילכו: עמוס ג, ג.
וכמ"ש כי הנה: תהלים מח, ה.
כמ"ש וזרעתי: ירמי' לא, כו. וראה תו"א ר"פ משפטים.
כמ"ש לעושה: תהלים קלו, ד.
וכמרז"ל אין בעל: ראה נדה לא, א (אפילו בעל כו').

הנס מכיר בניסו כו׳, וזהו שכתוב אותותינו לא ראינו שאנו אינם רואים אבל* באמת הנה נמשך למעלה רק שאנו אינם רואים לפי שאינו מאיר למטה בבחינת דעת וזהו שכתוב אם לא תדעי לך כו׳.

היפה בנשים, הנה היפה בנשים גימטריא שני האבות, כי אברהם הי׳ חי קע״ה שנה יצחק הי׳ חי ק״פ שנה יעקב הי׳ חי קמ״ז ובין כולם עולה תק״ב שנה גימטריא היפה בנשים. ולהבין מהו שייך היפה בנשים לשני האבות, הנה האבות היו בחינת חג״ת שאברהם הי׳ עיקר בבחינת החסד וכמו שכתוב אברהם אוהבי* יצחק הי׳ העיקר בבחינת גבורה כמו שכתוב ופחד יצחק* ויעקב הי׳ כלול משניהם כמו שכתוב אלקי אבי* אברהם הי׳ בעזרי ופחד יצחק הי׳ לי, ונמצא שהי׳ כלול משניהם והוא בחינת תפארת. והנה היופי הוא כאשר הוא כלול מכמה גוונים ביחד שגוון אחד אין לו יופי כי אם כאשר מתכללים כמה גוונים יחד אז הוא היופי בתכלית, והנה נשמות ישראל יש בהם מכל האבות וכמו שאנו אומרים מה יפה ירושתינו* שכל אחד יש לו בחינת ירושה מהאבות, וזהו מה שכתוב זכרתי* לך חסד נעוריך אהבת כלולותיך, פירוש כלולותיך הוא* כי בהאבות נאמר* בכל מכל כל שבאברהם נאמר בכל וביצחק מכל וביעקב כל ובישראל נאמר כלולותיך היינו שהם כלולים מבחינת בכל מכל כל אם כן הם בעיקר היופי וזהו היפה בנשים, רק אם לא תדעי לך היפה בנשים שגם זה מה שאתה יפה בנשים גם זה אינו ידוע לך, אבל מכל מקום למעלה הנה נגלה זאת, וזהו אם לא תדעי לך היפה בנשים כו׳ וד״ל.

צאי לך בעקבי הצאן, פירוש עקבי הצאן הוא גם כן בחינת האבות* ונק׳ עקבי הצאן, שלכאורה העקב הוא מדרגה היותר אחרונה, אמנם הנה באמת יש מעלה גדולה בבחינת העקב כי עיקר ההילוך הוא על העקב והעקב הוא כמו המדריך שהוא מקור ההילוך כו׳. ולהבין מהו שייך בחינה זו להאבות הנה בגמרא* יש שני דיעות ריב״ח ורבי יהושע בן לוי, חד אמר שתפלות כנגד תמידין תקנו, וחד אמר* תפלות אבות תקנום ומאן דאמר

[אבל . . שאנו אינם רואים: **ניתוסף כאן מגוכי״ק**].

וכמ״ש אברהם אוהבי: **ישעי׳ מא, ח.**

כמ״ש ופחד יצחק: **בראשית לא, מב.**

כמ״ש אלקי אבי: **בראשית לא, מב. התיבות „הי׳ בעזרי״ — הוא „מאמר המוסגר״ ע״פ ל׳ חז״ל (ברכות ו, ב) לבאר הכתוב.**

יפה ירושתינו: **הבא בהמשך להנאמר מקודם: אנחנו . . בני אברהם . . זרע יצחק . . עדת יעקב.**

מ״ש זכרתי: **ירמי׳ ב, ב.**

פי׳ כלולותיך הוא: **ראה זח״ג רנז, רע״א.**

בהאבות נא׳: **ב״ב יז, רע״א. זהר שם.**

עקבי הצאן . . האבות: **ראה שבת (לג, ב) וברש״י ד״ה אם שם.**

הנה בגמ׳: **ברכות כו, ב.**

חד . . וחד: **י״ל דסתם השמות (אף שהזכירם זה עתה) כי בירוש׳ הגירסא הפוכה.**

תפלות אבות תקנום מביא ראיות שנאמר באברהם וישכם אברהם בבקר מלמד שתיקן תפלת השחר וביצחק נאמר ויצא יצחק לשוח בשדה לעת ערב מלמד שתיקן תפלת המנחה ויעקב תיקן תפלת ערבית, ובאמת אינם חולקים אמוראים אלו. ולהבין ההפרש שביניהם צריך להבין תחלה דעת המאן דאמר תפלות כנגד תמידין, כי הנה היו מקריבין ב׳ תמידין תמיד של שחר ותמיד של בין הערבים, והנה נתבאר לעיל ענין הקרבנות שמגיעים לבחינת המרכבה של פני שור מהשמאל והחיות נושאות את הכסא למעלה עד רום המעלות כנ״ל, וכמו כן הוא ענין התפלה שמקריבין את הנפש הבהמית ששרשה גם כן מפני שור שבמרכבה כו׳, אכן המאן דאמר תפלות אבות תקנום אינו חולק על מאן דאמר תפלה כנגד תמידין תקנו רק שאומר הן אמת שהתפלה מגעת לבחינת המרכבה, אבל לבחינת האבות הן המרכבה שהוא בחינת מרכבה דאצילות* אברהם הי׳ מרכבה לבחינת החסד כו׳, והיינו שעל ידי העלאת נפש האלקית מגיע לבחינת האבות הן המרכבה כי יש כמה בחינות אהבה* שהוא בחינת אהבה דבכל נפשך, ויש בחינת אהבה דבכל מאדך שהוא בחינת אהבה בלי גבול כו׳, ועל ידי אהבה זו דבכל מאדך מגיע לבחינת המרכבה דאצילות האבות הן הן המרכבה, וזהו צאי לך בעקבי הצאן הוא בחינת התפלה, ולהבין מפני מה נק׳ עקבי בחינת רגל, אך יובן בהקדים מפני מה נק׳ היו״ט בשם רגלים* כמו שכתוב שלש רגלים תחוג לי בשנה, אך הענין הוא דהנה אמרו רז״ל שקר אין לו רגלים* קושטא קאי*, ונמצא כי ההפרש שבין שקר לאמת הוא בחינת הרגלים שהשקר אין לו רגלים וקושטא קאי ולכן הנחש* על שם שהוא שקר ירדו מלאכי* השרת וקצצו לו ידיו ורגליו כמו שכתוב על גחונך תלך, והיינו אף כי הרגל היא מדרגה היותר אחרונה מכל מקום יש בו מעלה גדולה שעיקר ההילוך והעמידה הוא על הרגל דוקא והעמידה היא מדרגה גבוה כמו שכתוב במלאכים ויעמידם לעד* לעולם שהם עומדים ברום עולם וכתיב שרפים* עומדים ממעל לו, ויש בחינת הילוך כמו שכתוב ונתתי* לך מהלכים בין העומדים האלה, וכל זה הוא ברגל דוקא, וכמו כן מה שכתוב כאן עקבי הצאן כי עקבים הוא מדרגה גבוה גם כן כו׳.

האבות הן המרכבה . . דאצילות: בתו״א ד״ה זה. ובכ״מ.

כמה בחי׳ אהבה: נת׳ בכ״מ כמצויין במפתח לתו״א, לקו״ת וכו׳.

היו״ט בשם רגלים: ראה ג״כ ל״ת להאריז״ל ס״פ משפטים. תו״א בראשית (ב, סע״א). לקו״ת ברכה (צד, סע״ג).

שקר אין לו רגלים: א״ב דרע״ק בתחלתו.

קושטא קאי: שבת קד, א.

ולכן הנחש: תקו״ז תכ״ב (סו, א).

ירדו מלאכי: ב״ר פ״כ, ה.

ויעמידם לעד: תהלים קמח, ו.

וכתיב שרפים: ישעי׳ ו, ב.

כמ״ש ונתתי: זכרי׳ ג, ז. ראה תו״א ס״פ וישב.

ורעי את גדיותיך על משכנות הרועים כו'. הנה אמרו רז"ל מאי טעמא* עזי מסגי ברישא והדר אימרי כברייתו של עולם ברישא חשוכא והדר נהורא, ופירש"י סתם עזים שחורות וסתם כבשים לבנות, והנה בזמן שבית המקדש הי' קיים היו מקריבין בחינת כבשים בחינת אימרי, אכן עכשיו בגלותא הוא בחינת עזים שחורות. והנה אמרו רז"ל מלכא* ומלכתא הוי יתבי מלכא אמר גדיא יאי ומלכתא אמרה אימרי יאי, פירוש אימרי הוא בחינת צדיקים ונק' אימרי על שם את הוי'* האמרת היום וה' האמירך, והנה מלכתא הוא בחינת מלכותך מלכות כל עולמים רוצה יותר באמרי בחינת הצדיקים כי הצדיקים ממשיכים בחינת דירה בתחתונים, אבל מלכא חפץ יותר בבחינת גדיא הוא בחינת בעלי תשובה, והראי' שבעלי תשובה נק' גדיא הוא ממה שאמרו רז"ל במדרש רבה במגלת אסתר* בשעה שצעקו ישראל על גזירת המן אמר הקב"ה מה קול גדיא הזה והיינו מפני כי היו אז בחינת בעלי תשובה, ומפני מה חפץ מלכא בגדיא בחינת בעלי תשובה יותר כי הבעלי תשובה ממשיכים תוספות אור למעלה כנודע ממ"ש במ"א שהבעלי תשובה ממשיכים תוספות אור למעלה והצדיקים על ידי עבודתם ממשיכים בחינת דירה בתחתונים, ולכן מלכתא אמרה אמרי בחינת צדיקים יאי, ומלכא אמר גדיא בחינת בעלי תשובה יאי, וזהו ורעי את גדיותיך שהוא בחינת תשובה כי יתרון האור הוא מהחשך דוקא.

על משכנות הרועים, כי הנה כתיב גדול* יהי' כבוד הבית האחרון יותר מן הראשון כי על בית ראשון ובית שני כתיב ונהר* יחרב ויבש, יחרב בבית ראשון ויבש בבית שני, וקאי על בחינת נהר היוצא מעדן שיחרב ויבש בבית ראשון ושני, בית ראשון הוא בחינת ה' עילאה ובית שני הוא בחינת ה' תתאה*, ולכן בבית שני חסרו ה' דברים* מפני שלא הי' מאיר ה' עילאה כו', אבל לעתיד לבא כתיב הנני* נוטה אליה כנהר שלום שיומשך בבחינת נהר ויהי' גדול מהבית הראשון אפילו, וכמו שכתוב כסא* כבוד מרום כו' שיאיר מבחינת מרום בחינת כתר*, אבל עתה בזמן הגלות לקתה בכפלים. ולהבין איך יתכן שתלקה בכפלים, אך הנה כתיב קול ברמה נשמע רחל מבכה על

ארז"ל מ"ט: **שבת עז, ב** (ברש"י שלפנינו „רחלות" במקום „כבשים").
ארז"ל מלכא: **פסחים נז, סע"א.**
את הוי': **דברים כו, יז־יח.**
במד"ר במגלת אסתר: **ספ"ט.**
כתיב גדול: **חגי ב, ט** (בשינוי לשון).
כתיב ונהר: **איוב יד, יא.**
בבית ראשון . . תתאה: **ראה בכ"ז זח"א** (ו, ב. כו, סע"א). **זח"ב** (ט, ב).
חסרו ה' דברים: **יומא כא, ב.**
כתיב הנני: **ישעי' סו, יב.**
וכמ"ש כסא: **ירמי' יז, יב.**
מרום בחי' כתר: **פע"ח שער הק"ש פ"א.**

בניה כי איננו, והקשו בזהר* מהו כי איננו והוי לי' למימר כי אינם אלא קאי על קוב"ה שבגלותא סליק לעילא ולעילא לכן כי איננו בחינת וא"ו בעלה דה"א, וזהו היתה כאלמנה, כאשה* שהלך בעלה למדינת הים, ונמצא כי לקתה בכפלים היינו מה שהקב"ה סליק לעילא ולעילא ומה שגלו בניה, אבל באמת אינו בכפלים כי לא יכלו האויבים לשלוט בישראל כי אם* שיצא הקב"ה תחלה מציון וכמו שכתוב במדרש רבה* על פסוק ויצא מבת ציון כל הדרה מלמד שיצא הקב"ה מציון וכמ"ש השיב* אחור ימינו מפני אויב שכדי שיוכל האויב לשלוט השיב הקב"ה ימינו כו', לכן אינו כפלים ומכל מקום הוא כפלים שני דברים. וזהו נחמו נחמו עמי שנחמו גם כן בכפלים והיינו מה שכתוב נחמו נחמו עמי שישובו בנים לגבולם וגם יכולים לקרות נחמו נחמו עמי בחירק תחת העין שפי' שהקב"ה ישרה בציון* כו' וזהו נחמו בכפלים כו' ודו"ל.

ב"ה

והסיר ה' ממך כל חולי וארז"ל ב"מ דק"ז ב' זו עין, ובירושלמי זו יצה"ר, כמארז"ל כל חולי זה יצה"ר כל חולי חולי רע, ובמד"ר פ' מצורע הביא שניהם. ויובן זה בהקדם ענין התפלה שע"י התפלה ממשיכי' יהי רצון לשנות הצירופי' כו', ובזה יובן בהקדם מ"ש יעקב האספו ואגידה, והם השיבו כשם שאין בלבך, כמארז"ל וברבות עקב, מהיכן זכו, אך הענין דבזהר פי' ואגידה מילי דחכ', וי"ל ע"ד שארז"ל ביומא דע"ה א' תנא גד שמושך לבו של אדם, והוא במכילתא פ' בשלח ר"א המודעי כו' ובספרי ולדבקה בו למוד דברי אגדה שמתוך כך אתה מכיר כו', ויש לבאר זה ע"פ מארז"ל בשבת דקי"ב א' ג"ד גמול דלים, ולגבי' ית' הכל כדלים, אפי' עולמות עליונים וע"ס כו', כמ"ש במ"א בענין ועמך לא חפצתי אפי' ע"ס, ממילא מובן שבטלי' מאחר שהם עמך הרי הם כדלים ומה שנק' הת"ת עשיר זהו לגבי הנאצלי' ונבראי', וזהו ואגידה ההמשכה מן הא' אנכי מי שאנכי, וההמשכה הוא הוא"ו

כתיב קול . . והקשו בזהר: ירמי' לא, יד. זח"א רי, א.

הייתה כאלמנה, כאשה: איכה א, א ומדרש רבה שם. נתבאר בארוכה ברשימות הצ"צ שם.

לא יכלו האויבים כו' כ"א כו': ע"ד הקבלה והחסידות ראה: ע"ח ש' מיעוט הירח פ"ב. ביאור אדה"ז (הועתק בהצ"צ לאיכה ע' יז בסופו). [אוה"ת נ"ך כרך ב' ע' א'מו. המו"ל].

וכמ"ש במד"ר: איכה פ"א, לג.

וכמ"ש השיב: איכה ב, ג.

עמי בחירק: פסיקתא דנחמו. יל"ש רמז תמג בסופו.

ישרה בציון: הדיוק „ציון" (וכן לפני זה) יל"פ ע"פ לקו"ת דברים (א, ג) ובאוה"ת שם.

בחי׳ קו וחוט, דרך הג׳ יסוד, ע׳ בד״ה משכני בענין בחבלי אדם כו׳ ועכ״ז היא בעבותות אהבה כו׳ והנמשך הוא היו״ד כי שיעורא דגופא ד׳ בריתות ע׳ בלק״ת בד״ה מי מנה בענין ומספר את רובע ישראל, ונמשכת ההמשכה לד׳ הוא בחי׳ דל כנ״ל בכללות ההשתלשלות, ומקבלת השפע נעשה מן ד׳ ה׳, הוא בחי׳ מל׳ מל׳ מכ״ע המהוה נבראי׳ בע״ג, ולכן נמצא בהם גם בלי גבול, וכמ״ש והי׳ מספר אשר לא יספר, עלמות אין מספר כו׳, ולגדודיו אין מספר, בגולגלתא יתבין תליסר אלפין וז׳ אלף וז׳ כו׳, שהוא שם שעולה מספרו כך, וה״ז מספר ובב״ג, והיינו להיותו נמשך מבחי׳ כח הגבול דא״ס דאל״כ אתה מחסר שלימותו כמ״ש בעה״ק, ומאחר שהוא בא״ס הנה כח הגבול הוא ג״כ בלי גבול, וכמו בשית אלפי שני מספר הרגעי׳ הם כמה שנמצא המספר, ובז׳ אלפי׳ עד״מ לא נמצא מספר לרגעי׳ הגם שגם זהו גבול הזמן כו׳, וכמו שערות גוף וראש האדם, וכמו״כ בזמן סדר זמנים, וכמו״כ במקום מקום הארון אינו מן המדה, שהי׳ מקום ואעפ״כ המקום בטל כו׳, וכ״ז כי באמת הוא ג״כ אלקות מבחי׳ כח המסתיר והמגביל שבא״ס דאל״כ אתה מחסר שלימותו כנ״ל וכח הגבול מאחר שהוא בא״ס הרי הוא כח גבול להוות גבול בריבוי עד א״ס, וא״כ כל בחי׳ המתהווה נמצא בו גם כח בבע״ג הגם כי בעצם הוא בע״ג כו׳.

ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה את הברכה וגו׳, הנה ארז״ל כל מקום שנא׳ היום הוא נצחי ולעולם גם היום הזה (כ״מ בעה״כ של הסה״ד בערך מחר בשם רש״ל דכל העוה״ז נק׳ היום), ולהבין זה בכאן גם מלת לפניכם דהל״ל לכם. אך הענין דהנה בכל א׳ וא׳ יש בחי׳ פנימי׳ ובחי׳ חיצוניות, ובמ״א ע״פ ויהי מקץ דרוש השני פי׳ דהיינו סתים וגלי׳ שכמו שקודב״ה סתים וגליא כך אורייתא וכך ישראל כמ״ש בזח״ג פ׳ אחרי דע״ג ע״א, ובחי׳ סתים היינו בחי׳ פנימי׳ בחי׳ חב״ד שבנפשו האלקי׳ שאינו מושג ונראה לעין ובחי׳ גליא הוא בחי׳ חיצוניות שבו שהן אהוי״ר כו׳, והנה כתי׳ פב״פ דיבר הוי׳ עמכם וארז״ל ע״ז במד״ר פ׳ תבוא א״ר הושעיה זכה הפחות בימי משה מה שלא ראה גדול שבנביאים יחזקאל בני אדם שדיברה עמהם שכינה פב״פ שנא׳ פב״פ דיבר ה׳ עמכם, וצ״ל א״כ מהו ההפרש בינם ובין משה שנא׳ ודיבר ה׳ אל משה פנים אל פנים בפ׳ תשא ל״ג י״א, והנה בחי׳ זו דפב״פ דיבר ה׳ עמכם נשאר קיים לעולם אף לאחר מ״ת כמשארז״ל כה״ג על ודיבר ה׳ עם משה פנים אל פנים מה כביכול אור פנים שלמעלה קיים לעלם ולעולמי עולמים כו׳, והיינו שמבחי׳ זו נמשך שם הוי׳ בפנימי׳ של כאו״א מישראל, וזהו ענין קבלת הדבור של אנכי הוי׳ אלקיך פי׳ שיהי׳ בחי׳ שם הוי׳ מאיר ומתגלה בך כ״כ עד שיהי׳ נק׳ על שמך להיות אלקי׳ שלך.

קיצור. היום הוא נצחי לפניכם כי בכל אחד יש פנימי' ויש חיצוניות חב"ד וז"ת, וזהו ישראל סתים וגליא וכתי' פב"פ דיבר ה' עמכם זכה הפחות בימי משה, וצ"ל א"כ מהו ההפרש בינם ובין משה שנא' פא"פ, ומבחי' זו נמשך בכ"א שם הוי' וזהו קבלת הדבור אנכי הוי' אלקיך.

וביאור ענין זה, איך יש בחי' הוי' בכאו"א, הנה ארז"ל אפי' רשעים מלאים חרטות שנופלים להם הרהורי תשובה מחמת שאין רצונו להיות נפרד מהקב"ה והוא בלי טעם ודעת מפני כי בחי' זו הוא מבחי' חכ' שהוא בחי' ביטול אליו ית' שלמעלה מדעת והשכלה המושג כמ"ש בסש"ב פי"ח, ונק' בחי' משכיל על דבר וכתי' משכיל לאיתן האזרחי, פי' משכיל להיות איתן מלשון חיזוק כמו איתן מושבך כי בחי' זו הוא בחי' חזקה שנתחזקה בכל א' וא' מאד בבחי' קשה עורף כמ"ש כי עם קשה עורף הוא וסלחת כו' לפי שהוא רצון פשוט בלי שום טעם ושכל מושג (ה', ואפ"ל לא שאין לזה טעם כלל אלא שהוא למעלה משכל המושג ולכן נק' משכיל לאיתן והרי משכיל הוא ענין ההשכלה אלא שהוא למעלה משכל המושג, ע') וגם אותיות איתן משמשות לע"ל כי לע"ל יהי' בחי' חכ' בחי' ביטול הנ"ל בהתגלות בכאו"א מישראל, (ה', אפ"ל כמ"ש בסידור ע"פ עלי עשור שלע"ל הי' הכינור של עשרה נימין* דהיינו שיאירו כל הע"ס בנשמות* וכשיטת הרמ"ז דהחכ' הוא ראשית הע"ס, ע') משא"כ עכשיו הרוח שטות מכסהו שנדמה לו שעודנו ביהדותו כמ"ש בסש"ב פכ"ד, ובלק"ת בד"ה מי אל כמוך נושא עון פ"ה, וזהו האזרחי מלשון אזרח הארץ שיש בכאו"א בחי' זו מאז מעולם כי עלו במח' במקורא דכולא ובחי' זו הוא בחי' יו"ד של ש' הוי' ב"ה (ועמ"ש בד"ה ה' לי בעוזרי פ"ב ופ"ה בפי' כל האזרח בישראל ישבו בסוכות כלומר מה שאני עתיד להזריח בתוך הנשמות ישבו עכשיו בסוכות בבחי' מקיף, והרמ"ז פ' אמור דק"ג סע"א כ' וז"ל אזרח גימ' רי"ו ה"ס שם ע"ב ויסע ויבא ויט שה"ס טיפת החסדים ומשם נשמות כו' עכ"ל, ובמ"א נת' ע"פ בן פורת יוסף בפי' ותשב באיתן קשתו ג"כ ע"ד איתן האזרחי מלשון אזרח הארץ מאז מעולם כי שם מ"ה נק' שם מ"ה החדש התחדשות הארה וכמו"כ השבירה דתהו שהי' בכוונה סותר ע"מ לבנות ע"י מ"ה החדש א"כ הוא ג"כ ענין התחדשות, אבל אזרח שהוא בחי' מאז מעולם הוא מבחי' א"ק שנק' קדמון שיש בו הארה מבחי' הקדמון לכל הקדומים אשר כולם מחודשי' והוא לבדו הקדמון והארה מבחי' זו יומשך בנשמות בבחי' או"פ ועכשיו יוכל להיות נמשך בחי' זו ע"י מקיף, ואולי יש לחבר זה עם מ"ש הרמ"ז דאזרח הוא שם ע"ב כי השבירה דתהו הי' בשם ס"ג בז"ת שבו והתיקון ע"י שם מ"ה היינו ענין מ"ה החדש

נימין: בכתי' 2111 [שם המאמר שלפנינו בשינויים]: נימין פי' כנור הוא כ"ו כמנין שם הוי' ונר והיינו בחי' נר הוי' נשמת אדם שתהי' לע"ל בבחי' עשרה נימין.

בנשמות: שם: ובחי' משכיל לאיתן הוא ראשית העשר בחי' ולכן לע"ל יהי' בחי' איתן בהתגלות בכאו"א כו'.

הנ"ל, אבל שם ע"ב הוא למעלה מהתהו והתיקון, ועוד כי שם ע"ב הוא ג' פסוקים ויסע ויבא ויט שהם חג"ת ועי"ז תפארת עולה עד הכתר וממשיך משם.

קיצור. אזרח גימ' רי"ו וממשיך שם ע"ב אזרח תושב מאז מעולם לאפוקי התחדשות והתיקון משם מ"ה החדש וכ"ש השבירה אבל אזרח בחי' אדם קדמון, וזהו שם ע"ב שלמעלה מס"ג ומ"ה ועוד כי בבחי' רי"ו יש בריח התיכון, עכ"ה).

ובחי' ה"א עילאה הוא בחי' בינה רחובות הנהר שיש לה אורך ורוחב כו' דהיינו ענין ההתבוננו' בגדולת ה' כל חד לפום שעו"ד איך הוא בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד וכולא קמי' כל"ח ממש, וב' בחי' אלו צ"ל תמיד בעבודת ה' בלי פירוד כי על ב' בחי' אלו איתא בזהר שהן תרין ריעין דל"מ וכ"כ במאו"א אות רי"ש סל"א וז"ל ריעים נק' או"א דלא מתפרשין עכ"ל, והפרדס שער מהות והנהגה פי"ד האריך בזה והוא בזהר פ' ויקרא ד"ד ע"א לכן צ"ל גם באדם כך דהיינו להתבונן ולהעמיק שכלו ובינתו באורך ורוחב כפי אשר יד שכלו ורוח בינתו מגעת וליבטל אליו ולדבקה בו במס"נ ממש בבחי' חכ' שלמעלה מטעם ודעת המושג שאם לא יהי' לו בחי' ביטול הנ"ל אזי אפילו אם יתבונן בגדולת ה' בהרחבה כפי כחו ויוליד מזה אהבה ויראה לא יהי' להם קיום אמיתי ויפול ממדרגתו ח"ו (ה', אפ"ל הטעם שהקיום אמיתי הוא ע"י החכ' דוקא כי החכ' נק' אמת כמ"ש בסש"ב פל"ה בהג"ה ובלק"ת ד"ה אלה מסעי דרוש השלישי פ"ג בענין ויכתוב משה חותמו של הקב"ה אמת, והנה דבר שאין לו קיום אמיתי אינו נקרא אמת כמשארז"ל בענין נהרות המכזבין במשנה פ"ח דפרה שכשנפסק לפעמים נק' כוזב, וכן אמרה השונמית לאלישע אל תכזב בשפחתיך, דהיינו אם יומשך מסט' דנוק' לא יהי' לו קיום גמור כמ"ש בזהר ר"פ בשלח וא"כ החכ' שנק' אמת ממנה נמשך עיקר הקיום, ולכן ג"כ בפ' קדש שהיא בחכמה נא' ולזכרון בין עיניך, זכרון הוא הקיום היפך השכחה כמ"ש זכור את כו' לא תשכח, גם לפמ"ש בפרדס ערך זכירה שהיא ביסוד הנה הוא נמשך ג"כ מהחכ' כי בינה עד הוד אתפשטת אבל החכ' נמשך ביסוד ולכן יוסף הי' יתום מאמו בזמן הגלות והיינו לפי שאז אין החכ' מאיר בהבינה בבחי' פנימי' ע"כ עיקר הקיום והזכרון נמשך מן החכ', ע') כי החכ' תחי' בעלי' פי' בעליה דתרגום בעל מארא ורבון דהיינו אפי' מה שיש לו בחי' ממשלה על הארה מבחי' זו כי התבוננו' בגדולת ה' בהרחבה בעומק יש לה מעלה יתירה על בחי' ביטול שמבחי' חכ' הנ"ל (כמ"ש בת"א ר"פ לך לך בענין ה"א דאברהם שמקודם הי' נק' אברם יסוד אבא וניתוסף לו הה"א שהוא בינה שהתגלות עתיק הוא בבינה דוקא ולא בחכ' כו' כי עתיק הוא מקור התענוגי' ובחכ' עצמה שהיא בחי' נקודה עדיין לא בא לידי גילוי כ"א ע"י בינה לכן מבואר בע"ח שער או"א פ"ב שהבינה נק' א"ח עט"ב כו') לפי שאין מחשבה תפיסא בי' כ"א הארה כל שהוא מבחי' חכ', אבל התבוננו' הרי המח' תפיסא בכולא,

ואעפ"כ הנה החכ' תחי' ונק' נקודה בהיכלא שהנקודה מחיה את ההיכל שאם אין נקודה אין ההיכל משמש כלום, גם אם יהי' לו בחי' נקודה אם אין היכל אינו משמש כלום ולפיכך צ"ל שתיהן כאחת והם תרדל"מ למטה כמו למעלה.

קיצור. בשעת קבלת התורה דכתי' פב"פ דיבר ה' עמכם נמשך לכ"א בחי' הוי' בבחי' פנים בהנשמה והיינו שהנשמות נמשכים מבחי' גרמוהי וע"י התורה מתעלים בבחי' חיוהי כמ"ש בד"ה זכור ושמור ואז נמשך בהם ש' הוי' והיינו ע"י דבור אנכי בחי' איהו ממש וז"ש ושמי הוי' לא נודעתי להם כ"א זהו נמשך ע"י התורה כמ"ש בת"א סד"ה וארא אל אברהם כו', בחי' היו"ד דשם היא חכ' שהוא בחי' ביטול שלמעלה מהבינה והדעת כמ"ש בסש"ב פי"ח ונק' משכיל לאיתן ובחי' ה"א עילאה הוא בחי' בינה התבוננות וב' בחי' אלו נק' נקודה בהיכלא ונק' תרין ריעין דל"מ.

ואפ"ל לחבר ב' בחי' אלו ע"י העסק בתורה כי תושב"כ נק' ספר ותושבע"פ נק' דברי סופרים כמארז"ל עריבים עלי ד"ס, וסופר וספר הן חו"ב לכן עי"ז מתחברים ב' בחי' הנ"ל י"ה שהן חו"ב , גם איתא בפרדס ערך ריעים אשר נו"ה נק' ריעים, והנה נו"ה בעבודה הם בחי' מעשה לכן ארז"ל כל שמעשיו מרובים מחכמתו חכ' מתקיימת כי פי' חכמתו מתקיימת ע"ד חיבור י"ה זהו נמשך ע"י המעשה שהן נו"ה.

קיצור. חיבור חיוהי בגרמוהי נמשך מבחי' איהו לחבר חו"ב ע"י סופר וספר, וגם ע"י מעשה.

(ב) **ובחי'** וא"ו של שם הוי' הוא בחי' נחל איתן שבחי' איתן הנ"ל יורד בבחי' נחל בחי' המשכה למטה למקום מדות שבלב שנחלקים לששה בחי' והוא בחי' וי"ו להפכם לקדושה, ואח"כ לבחי' ה"א אחרונה בחי' מחדו"מ שהם כנגד ג' קוין שבה"א אחרונה והוא בחי' תושבע"פ מל' פה קרינן לה וגדול תלמוד שמביא לידי מעשה, וזהו איתן אותיות תניא וענין בחי' אלו הנרמזים בשם הוי' הוא ענין קבלת התורה בדבור אנכי הוי' אלקיך שארז"ל גבי עובר בבטן אמו נר דלוק על ראשו ומלמדין אותו כל התורה כולה, נר דלוק הוא בחי' יו"ד דש' הוי' ומלמדין אותו כל התורה הוא בחי' ה"א אחרונה שבשם לומר לך שכל הענין מבחי' אלו שבשם הוי' מיו"ד עד ה"א אחרונה מלמדין אותו כדי להיות לו אחר לידתו בצאתו לאויר העולם בנקל תפיס' וקליטת הבחי' האלו היינו במוחו ולבו לצאת מההעלם אל הגילוי.

קיצור סעי' ב'. ובחי' וי"ו הוא המשכה מחו"ב לששה המדות שבלב ונק' נחל איתן, ואח"כ ה"א אחרונה הוא מחדומ"ע של התורה וזהו נר דלוק על ראשו ומלמדין אותו, וכענין וכל בניך למודי הוי'.

(ג) **אך** הנה ארז"ל שבזה"ג אין השם שלם, והיינו שאותיות ו"ה מפורדים מאותיות י"ה, והענין בעבודת ה' שאע"פ שמתבונן ומעמיק בגדולת ה' ומקשר דעתו בבחי' ביטול אליו ית' בבחי' שלמעלה מהדעת (שהן חו"ב כנ"ל) עכ"ז אין פועלים להיות נמשך בלב להפוך המדות אהוי"ר בהתגלות הלב ברשפי אש ותשוקה לה' לבדו והיינו בסיבת הג' שמלובש בתאוות וענינים גשמיי', ועז"נ ומלתם את ערלת לבבכם כו'. וביאור הענין כי הנה כתי' ומל ה' את לבבך, וצ"ל דמשמע שבחי' מילה זו יהי' מאת ה' לבדו והרי נאמר ומלתם כו', אך הענין כי בחי' ערלה החופפת על הלב דהיינו בחי' תאוות וענינים גשמיי' המונעים ומפסיקי' בין שם י"ה לו"ה שלא יהי' התגלות האהבה אין הדבר תלוי אלא בתשובה כמאמר עוונותיכם מבדילים (ד"ה מה טובו ספ"א, ותשובה זו להיות סומ"ר שלא להיות עוונותיכם מבדילים ואז נעשה בחי' אלקינו, וזהו בא"י אלקינו ופי' אלקינו שע"י הצמצום יוכל להיות גילוי כמו צמצם שכינתו בין שני בדי ארון) כמאמר עוונותיכם מבדילים, ונרגן מפריד אלוף (במשלי סי' י"ו וע' מזה במד"ר פ' בראשית ר"פ עשרים ובזהר פ' ויקרא די"ו ע"ב ובמק"מ שם פי' שמפריד יחוד קובה"ו, והרמ"ז שם פי' שי"ל ג"כ מפריד אלוף היינו החכ' שלא יאיר בהבינה ובז"א, ונרגן היינו בעל לה"ר) אך בענין התגלות עצמיות האהבה יש ב' בחי' הא' בחי' חיצוני' הלב והב' בחי' פנימי' נקודת הלב שתתגלה האהבה כ"כ עד שתהי' בבחי' ביטול לגמרי ולא יהי' הרגש האהבה מפני שהיא נקודת עצמית מעומקא דלבא כמ"ש במ"א המשל מענין אדם אם נוגע לו אל תוך פנימי' נקודת לבבו מעצמותו ומהותו ושכל עצמו וחייו תלוים בזה וזה הבחי' הוא מבחי' נחל איתן שמשמשין לעתיד שלע"ל כתיב אם יהי' נדחך בקצה השמים כו' משם יקבצך והביאך והטיבך והרבך מאבותיך, שתהי' בעילוי אחר עילוי במדרגה גבוה מאד אפי' יותר מהאבות כמ"ש הנה ישכיל עבדי ירום מאברהם וכו' ואז כתי' ומל ה' אלקיך את לבבך ערלת לבבך לא כתיב אלא לבבך דהיינו שכל הבחי' חיצוניות הלב ימול לצאת מההעלם אל הגילוי בחי' פנימי' נקודת הלב וכנ"ל.

קיצור סעי' ג'. אך ענין שאין השם שלם היינו שאין נמשך בחי' נחל איתן לתוך המדות ומחדומ"ע, וכענין מ"ש בזח"א ד"ו ע"ב ע"פ ונהר יחרב ויבש, ובפ' שמות ד"ט ע"ב, וצריך להיות ומלתם את ערלת לבבכם שעי"ז אח"כ יהי' ומל ה' את לבבך גם מילה היינו מל י"ה הם חו"ב מל הוא ל' התגלות כמ"ש בת"א בד"ה ולא יקרא עוד שמך אברם, והנה את לבבך ואת לבב זרעך ר"ת אלול כי הם ימי רצון כמ"ש בד"ה אני לדודי.

ומל* ה' את לבבך ואת לבב ר"ת אלול, י"ל כי מבואר בענין עשה לך חרבות צורים ומול, שהי' בשביל שיכנסו לארץ וכמ"כ בר"ה כתי'

ומל: באוה"ת ראה ע' תרלט נרשם על פיסקא זו: שייך סוף אות ג [לעיל אחר התיבות: נקודת הלב כנ"ל].

ארץ אשר כו׳ מראשית השנה וכיון שבישראל נאמר לעולם ירשו ארץ ע״כ צ״ל תחלה מילת הלב.

(ד) **וזו** היא שאנו מתפללים יהא שמי׳ רבא מברך לעלם ולעלמי עלמיא יתברך כי אין השם שלם כו׳ ולזאת אנו אומרים יהי שם י״ה רבא שיגדל בחי׳ שם י״ה (זהו כפי׳ הטוא״ח סי׳ נ״ו בפי׳ שמיה רבא ולעיל ס״פ שלח ע״פ אני כו׳ נת׳ דשמי׳ רבא היינו שמו הגדול והוא כמ״ש התוס׳ ריש ברכות ושני הכוונות אמת, וגם י״ל כי הא בהא תליא ע״ד שנז׳ בביאור ע״פ זכור הנ״ל שלהיות התחברות י״ה בו״ה הוא ע״י המשכה מא״א בחי׳ קוצי דשערי כו׳, וגם ע״י ששם י״ה רבא בנפש האדם עי״ז נמשך גילוי בחי׳ שמו הגדול וכמ״ש בסמוך בפי׳ בשעה שישראל אומרים ישר״מ הקב״ה מנענע ראשו כו׳) דהיינו התבוננות בגדלות השם בביטול אליו ית׳ עד שיהי׳ ית׳ בחי׳ ברכה והמשכה למקום המדות להפכם לקדושה מעומק נקודת פנימי׳ הלב וכידוע, וכמ״ש בְמ״א ענין הפרש שבין ברכה להודאה כי ברכה הוא בחי׳ ראי׳ בחי׳ ביטול הנ״ל ואח״כ יתפשט יותר לעלם דהיינו העלם אחד ולעלמי העלם ב׳ עלמיא העלם ג׳ דהיינו בחי׳ ג׳ לבושים מחדו״מ שאפי׳ בבחי׳ מעשה שהוא העלם ולבוש ג׳ החיצון מכולם יאיר שם י״ה שיהיו כולם לה׳ לבדו ובטלים אליו דהיינו ע״י מח׳ ודבור בתורה ומעשה המצות כי הנה מראש ומקדם נסוכה סוף מעשה במח״ת, פי׳ מראש היינו מראשית כל ההשתל׳ העולם, ומקדם היינו קודם למראש שהוא ית׳ אינו בגדר עלמין כלל ואתה הוא קודם שנברא כו׳ בלי שום שינוי כמ״ש אני ה׳ לא שניתי כו׳ כי הוא למעלה מבחי׳ עולמות מבחי׳ ממלא וסובב כל עלמין, כי ממלא וסובב שייך לומר בגדר ובחי׳ עולמות אבל במהו״ע לא שייך לומר לא בחי׳ ממלא ולא בחי׳ סובב, וע״ז ארז״ל מה לפנים מה לאחור כו׳, והנה בחי׳ זו ירדה ונשתלשלה ונתלבשה במעשה המצות אשר לזאת גם במעשה המצות יש בחי׳ ביטול כנ״ל וצריך בעסק התורה והמצות שתכלה אליו הנפש למקורא דכולא מקור מ״ח וגו׳, וזהו ראה אנכי נותן פי׳ אנכי מי שאנכי דהיינו בחי׳ אנכי ה׳ אלקיך שהוא דבור ראשון של קבלת התורה (ועיין ברבות ר״פ ראה א״ר אלעזר משאמר כו׳ ועמ״ש בד״ה וידבר אלקי׳ את כל הדברים האלה) נותן לפניכם בבחי׳ פנים שלהם בחי׳ הוי׳ כי ישראל עלו במחשבה לזאת תוכלו להמשיך אליכם בחי׳ ברכה ממקורא דכולא וזהו את הברכה אשר תשמעו אל מצות הוי׳ מפני כי מראש מקדם נסוכה, פי׳ מקדם יובן ממ״ש בד״ה חייב אינש לבסומי בפוריא בענין שנק׳ התו׳ משל הקדמוני קדמונו ש״ע כו׳ ובד״ה ששת ימים תאכל מצות בפי׳ רוח קדים דגבי קרי״ס ובד״ה ביום השמיני שלח בפי׳ וקדם צרתני כו׳, ול׳ נסוכה הוא כמ״ש במ״א ע״פ ושמונה נסיכי אדם, וביאור ענין ראה אנכי נותן כו׳ הנה במ״א נת׳ בענין ההפרש בין ברכה לתפלה שהברכה היא גילוי השרש שבהעלם שיתברך ויהי׳ נמשך לידי גילוי ולא המשכה חדשה לגמרי, וזהו ההפרש בין ברכה לתפלה וזהו איש אשר כברכתו בירך אותם, ולכן אמר ואולם אחיו הקטן יגדל ממנו כי שרשו נעלה

יותר וזהו שבשביל שעלו במח' לזאת דייקא תוכל להמשיך אליכם בחי' ברכה כו' (ועמ"ש ע"פ ואלה המשפטים בפי' כי תקנה עבד עברי) להמשיך בהם בחי' הדעת משרשן כו' ע"ש, והנה מבואר לעיל שההפרש בין ברכה להודאה שברכה היא בחי' ראי' וזהו ראה אנכי נותן לפניכם ברכה עי"ז ראה בחי' ראיה שהוא בחי' ביטול דח"ע כו', ועוי"ל בענין אנכי נותן כו' ברכה ע"ש* מ"ש סד"ה האזינו השמים בענין הברכה ויתן לך האלקי' מטל השמים כו'*.

וזהו ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה, לפניכם דוקא, כי הנה כל הנביאים נתנבאו בכה בחי' כדמותנו בכף הדמיון כמו הדמות יחו"ת, ומשה נתנבא בזה ולכן בחי' פב"פ הוא למעלה מהנביאים והוא משארז"ל במד"ר פ' תבא זכה הפחות בימי משה מה שלא זכה הגדול שבנביאים יחזקאל, ועכ"ז אינו דומה כלל לבחי' משה, כי הנה פי' פב"פ היינו שבחי' פנים העליונים דיחו"ע נתלבשו בפנים דיחו"ת וכענין שילוב הוי' באד' כמ"ש בלק"ת בהביאור ע"פ שובה ישראל דהיינו ששם הוי' מאיר ע"י שם אד' ומ"מ יש בזה הארת ש' הוי', והוא כמו שמשיגי' השכל ע"י המשל שמ"מ משיג את השכל והוא כענין מ"ת שנא' וידבר אלקי' אנכי הוי' הרי הי' הגילוי דרך שם אלקי' ומ"מ נאמר אנכי הוי', והרי הוא למעלה ממדרגת שאר הנביאים שלא השיגו רק שם אד' לבד שאפי' בישעי' נא' ואראה את אד' יושב, אבל במשה לא נא' פב"פ כ"א פנים אל פנים שהשיג גילוי ש' הוי' למעלה מש' אד', וזשארז"ל משה נתנבא בזה, וכן ארז"ל במד"ר פ' ויקרא ספ"א משה ראה מתוך אספקלריא מצוחצחת וזה"ע פנים אל פנים בדברי הרמ"ז פ' במדבר דקי"ז וז"ל ונלע"ד שמדרגת ישראל היתה שאור התורה שה"ס אור אבא היתה מתלבש בחכמת מל' ומשם בחכמת הבריאה כו' וכל חכ' ה"ס אצי' וסוד פנים כמ"ש חכמת אדם תאיר פניו כו', ולכן כתי' פב"פ פי' פנים עם פנים המלבישים זה את זה כו', אבל של מרבע"ה היתה מופלאת לאין חקר והוא שנשמתו היתה מתעלה עד או"א כתפארת ז"א ששם עיקר התורה והי' מסתכל באותו הפנימי' בהעלמו שם וה"ס פנימי' אימא המלביש אחורי אבא עכ"ל, ור"פ ואתחנן דרס"א ע"א כ' הרמ"ז פב"פ כו' פי' פנים שלמעלה דהיינו תרין תפוחין בפנים דעת דז"א דאסהיד באנפוי, ור"ל שהפנים עליונים נתלבשו בפנים דז"א לדבר עם ישראל אבל במשה כתי' פא"פ דהיינו שנשמת משה שרשה בדעת זה העליון ושם הי' נמשך לו הפנים דאמת, וזהו משה אמת, ופנים אל פנים פי' הדעת עליון שהוא פנים אל פנים שהוא הדעת התחתון, וז"ש אשר ידעו ה' פנים פי' נתן בו דעת בשני בחי' הפנים עכ"ל, נמצא לפי"ז פי' פב"פ היינו שישראל קבלו הגילוי מבחי' הדעת תחתון דז"א אלא שבו מלובש דעת עליון דז"א שבין חו"ב שלו, אבל משה קיבל מד"ע,

---

ע"ש: אוצ"ל: ע"ד.

כו': באוה"ת ראה ע' תרמ, נוסף כאן קיצור.

וזהו"ע פנים אל פנים, ולכאו' יש להעיר לענין ד"ע וד"ת ממשנ"ת בתו"א פ' תולדות בהביאור ע"פ מים רבים אשר ד"ע מקבל מהכתר משא"כ ד"ת מקבל מהבינה כו', אך צ"ע כי שם מיירי בד"ת כשהע"ס עומדים זה תחת זה, אז הדעת מקבל רק מהבינה, אבל בעולם התיקון שהע"ס עומדים בציור ג' קוין א"כ דעת תחתון שבין חו"ג הוא בבחי' קו האמצעי.

קיצור. לפניכם ברכה, כי פב"פ דיבר ה' עמכם זהו למעלה מכל הנביאי' שנתנבאו בכה כדמותנו, פב"פ, פנים דיחו"ע שנתלבשו בפנים דיחו"ת כענין שילוב הוי' באד', משא"כ כל הנביאים לא השיגו רק שם אד', אבל במשה נאמר פנים אל פנים שהשיג גילוי שם הוי' אספקלרי' המאירה מצוחצחת, עוד פי' פב"פ היינו שישראל קיבלו הגילוי מדעת תחתון אלא שבו מתלבש דעת עליון דז"א, אבל משה קיבל מד"ע.

והנה ע"ז נאמר ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה שהברכה הוא בבחי' לפניכם שיוכלו ג"כ לקבל לע"ל הגילוי דבחי' פנים אל פנים וכמ"ש לע"ל ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה דהיינו ע"ד משה נתנבא בזה והיינו ע"י אשר תשמעו אל מצות הוי', כי סוף מעשה במח"ת.

והנה פי' ראה אנכי נותן י"ל עפמ"ש בזהר ויגש דר"ה ע"ב עד דאתקיים כולא באות בי"ת דאיהו סימן ברכה, ב' דבראשית ואי תימא דאלף כו' היינו כי אלף הוא כתר אשר שם ורב חסד כמה ארך אפיים לכן גם הרע יוכל לקבל יניקה, אבל מחכמה אין נמשך ההמשכה רק למקום הראוי, ולכן בי"ת דוקא הוא סימן ברכה כי בחכמה יבנה בית ר"ל אות בי"ת, והבי"ת היא ח"ת המקבלת מחכ' עילאה כענין אבא יסד ברתא, אך הנה במ"ת התחיל הדבור באלף אנכי והיינו כי אורייתא מחכ' נפקת, א"כ האלף פלא מתלבש בחו"ב ואז גם מן האלף ג"כ למקום הראוי, וכמ"ש אשר עשה עמכם להפליא ר"ל להפריש כענין ונפלינו אני כו' וכמ"ש מזה סד"ה מצה זו בפי' בעבור זה עשה ה' לי דייקא שע"י המצוה נמשך שאפי' מבחי' אשר שם כחשיכה כאורה יומשך לי ולא להרשע אילו הי' שם לא הי' נגאל, ע"כ נא' ראה אנכי מי שאנכי שהוא בחי' שלמעלה מהחכ' הנה מבחי' זו ג"כ נמשך להיות הברכה לפניכם ולא כמו קודם מ"ת שמבחי' האלף הרומז לבחי' אנכי הי' נמשך גם לרשעים כנ"ל בענין כמה ארך אפים לפניו כו', אבל היום בחי' היום לעשותם שהוא ע"י דבור אנכי שבסיני נמשך משם דוקא הברכה לפניכם.

בס"ד

משכני אחריך נרוצה, הביאני המלך חדריו נגילה ונשמחה בך, וצ"ל מ"ש משכני ל' יחיד, ונרוצה ל' רבים, הביאני ל' יחיד נגילה ל' רבים, הנה במד"ר פ' וישב ר"פ פ"ו* העיר ע"ז מפסוק (בהושע סי' י"א) בחבלי אדם אמשכם בעבותות אהבה, ובתד"א הביא מפסוק מרחוק ה' נראה לי אהבת עולם אהבתיך ע"כ משכתיך חסד, ובכדי להבין ענין בחבלי אדם כו', צ"ל מ"ש בתד"א שם אלו נאמר אהבה רבה ולא אהבת עולם הייתי אומר אהבת הקב"ה לישראל לשלש שנים או לעשר שנים או למאה שנה, לכן נאמר אהבת עולם ולא אה"ר, והיינו כי אה"ע היא אהבה שבלי גבול כו', וצ"ל הלא בגמ' אפליגו שמואל וחכמים שמואל סובר אה"ר דוקא ולא אה"ע וחכמים אומרים אה"ע ע"ש הפסוק אה"ע אהבתיך, ועכ"פ סובר שמואל שאה"ר גבוה יותר מאה"ע שלכן סובר שאומרים אה"ר ולא אה"ע, ובכהאריז"ל פי' ג"כ שאה"ר גבוה מאה"ע, שאה"ע היא במל' ואה"ר בז"א, ולפי התד"א אה"ע גבוה יותר מאה"ר כנ"ל. אמנם הענין הוא, דהנה אמרו בזהר פ' ויצא שיש ב' בחי' עולם עלמא עילאה ועלמא תתאה והם מקבלים מב' שמות הוי' עלמא עילאה מקבלת מש' הוי' דלעילא ועלמא תתאה מקבלת מש' הוי' דלתתא וע"ז נאמר ברוך ה' מהעולם ועד העולם מבחי' עלמא עילאה שמקבלת מש' הוי' דלעילא לבחי' עלמא תתאה שמקבלת מש' הוי' דלתתא, ולכן לגבי בחי' עלמא תתאה הנה אה"ר גבוה יותר אבל בחי' עלמא עילאה גבוה יותר מבחי' אה"ר כו', והיינו כי בפי' עולם יש ב' פירושי', הא' עולם מל' עולמות שיש כמה בחי' עולמות כמו עולם הבריאה ועולם היצי' ועולם העשי' וגם עולם האצי' נק' עולם ומבחי' עולם זה יכול לבוא לבחי' אהבה והיינו כאשר יתבונן בענין גודל העוה"ז שמהארץ לרקיע מהלך ת"ק שנה ובין כל רקיע ת"ק שנה ועובי כל רקיע ת"ק שנה, ויש ז' רקיעים עד"מ, וכ"ז נברא מהארה בעלמא ועז"נ בשכמל"ו שהוא בחי' שם והארה בעלמא מבחי' מלכותו מזה נברא כל העולם, וכמשל המלך ששמו נקרא עליהם שהשם אינו נוגע לעצמותו כלל, כך יובן למעלה שמבחי' הארה בעלמא כזו נבראו כל העולמות כו', לכן מזה נמשך להיות בבחי' אהבה לאלקות, וז"ע אה"ע שאהבה זו נלקחה מההתבוננו' בחי' עולם כו', ומבחי' אהבה זו אה"ר גבוה יותר כי בחי' אהבה זו נלקחה מהתבוננות בבחי' ממכ"ע, אבל בחי' אה"ר נלקחה מצד בחי' סוכ"ע שהוא גבוה יותר מבחי' ממכ"ע שפי' סוכ"ע אינו שסובב ומקיף מלמעלה כ"א כמ"ש את השמים והארץ אני מלא שמלא בחי' זו בכל החלקים רק שבחי' זו אינה בבחי' התלבשות כמו בחי' ממכ"ע כ"א שמאיר בבחי' או"מ כו', ולכן אה"ר שנלקחה מבחי' סוכ"ע גבוה יותר כו', אבל הנה כ"ז לפי הפי' הא' בבחי' עולם שפי' ל' עולמי', אבל יש עוד פי' בעולם שהוא ל' נצחי' כמו ועבדו לעולם שפי' עד היובל והיינו מפני כי באדם אינו שייך ל' נצחי' לכן פירושו

פ"ו: תוקן ע"פ גוכי"ק. ובכתי"ק הר"ש סופר: פ"ג.

על זמן גדול כמו יובל, אבל למעלה כתי׳ עולמי עד שפי׳ לשון נצחי׳ וכמ״ש בת״י לעלם ולעלמי עלמיא כו׳, והנה בחי׳ זו גבוה יותר מבחי׳ אה״ר כי אה״ר היא מבחי׳ סוכ״ע, ואם כי הוא מבחי׳ סוכ״ע עכ״ז מאחר שאומרים סוכ״ע הרי זהו שייך לעולם, אבל שורש בחי׳ זו היא מעצמיות אוא״ס ב״ה שלמעלה מבחי׳ סוכ״ע כי סובב וממלא שניהם רק מהארה בעלמא, וז״ש כי נשגב שמו לבדו שאפי׳ בחי׳ נשגב שהוא סוכ״ע הוא ג״כ רק שמו פי׳ כמו שהשם של האדם הוא הארה בלבד ולא עצמותו כמו״כ בחי׳ נשגב זה הוא רק הארה בעלמא לבד כו׳, אבל בחי׳ עולם ל׳ נצחית הוא מעצמיות אוא״ס ב״ה כו׳, וז״ע שאמרו בתד״א אלו נאמר אה״ר הייתי אומר אהבת הקב״ה לישראל שלש שנים עשר שנים מאה שנים דקדק לומר שלש עשר ומאה כי שלש רומז לבחי׳ בי״ע שמצד בחי׳ אוא״ס המאיר בבי״ע הנה שרפים אומרים קדוש ואופנים אומרים ברוך שמצד בחי׳ זו יכול להיות ג״כ אה״ר, עשר שנים רומזים לבחי׳ ע״ס בלי מ״ה שהם בלי מהות כלל, מאה שנה רומז לבחי׳ כתר שכלול יו״ד מיו״ד כו׳ שבחי׳ זו גבוה יותר מבחי׳ עשר ושלש לכן נאמר אהבת עולם אהבתיך שאהבה זו נלקחה מבחי׳ עולם לשון נצחית שהוא מבחי׳ אוא״ס ב״ה שלמעלה מבחי׳ סובב וממלא כו׳ כנ״ל.

קיצור. משכני ל׳ יחיד נרוצה ל׳ רבים, הביאני ל׳ יחיד נגילה ל׳ רבים, במדרש העיר מפסוק בחבלי אדם, ובתד״א אה״ע כו׳ אה״ר ג׳ שנים לכך נאמר אה״ע ובגמ׳ פליגי ובכהאריז״ל אה״ר גבוה יותר, אך בזהר מפרש ב׳ בחי׳ עולם ומעלמא תתאה אה״ר גבוה יותר, ב׳ פירושים בעולם, וז״ע ג׳ שנים בי״ע עשר שנים ע״ס מאה יוד מיוד, אבל אה״ע ל׳ נצחי׳ נמשך מאוא״ס גבוה מבחי׳ סובב וממלא, וז״ע אהבת עולם אהבתיך כו׳.

(ב) **והנה** רישי׳ דקרא הוא מרחוק ה׳ נראה לי, אה״ע אהבתיך פי׳ מרחוק, הנה כתיב ותתצב אחותו מרחוק וארז״ל כל הפסוק ע״ש שכינה נאמר מרחוק, ע״ש מרחוק ה׳ נראה לי, לדיעה, ע״ש כי אל דעות ה׳, מה, ע״ש מה ה׳ אלקיך שואל מעמך, ולהבין ענין מרחוק כו׳ יובן בהקדים ענין כי אל דעות הוי׳, הנה שרש ענין הדעת הו״ע ההתקשרות שבלא דעת הגם כי יש לו אהוי״ר ורחמים מ״מ אינה בהתקשרות כלל אכן ע״י הדעת מתקשר באהוי״ר שהדעת מקשר המוחין עם המדות כו׳, אך הנה בדעת יש ב׳ בחי׳, הא׳ בחי׳ ד״ת והיינו שהבריאה היא יש מאין וגם בחי׳ זו יש לה שורש למעלה והיינו כנ״ל בפי׳ הא׳ בענין אה״ע שנתהווה העולם מהארה בעלמא כו׳, אבל בחי׳ ד״ע הוא להיפוך ממש איך דכולא קמי׳ כלא ממש חשיבא ולמעלה הוא היש האמיתי וכל מה שלמטה מטה כלא ממש כו׳, ובחי׳ דעת זה א״א להבין ע״פ הדעת והשגה כי הוא למעלה משכל המושג כ״א למעלה מן הדעת ובחי׳ ד״ע זה מאיר מלמעלמ״ט ואינו אפי׳ כמו או״מ שנק׳ בשם אור עכ״פ, אבל בחי׳ דעת זה אינו כן כו׳, ואעפ״כ מרחוק הוי׳ נראה שבחי׳ אה״ע זו הגבוה מבחי׳ אה״ר נלקחה מבחי׳ ד״ע וזהו מרחוק הוי׳ נראה

שמבחי' שהוא מרחוק שאינו מאיר אפי' באו"מ מ"מ נמשך משם אה"ע לישראל ובחי' אהבה זו היא בחי' אהבה בתענוגי' שגבוה מבחי' אה"ר שהיא בחי' מס"נ וזהו מרחוק הוי' נראה לי וכ"מ שנא' לי אינו זז לא בעוה"ז ולא בעוה"ב וכמ"ש בדוד כי ראיתי בבניו לי מלך, וכמ"ש כי לי בנ"י עבדים. והענין הוא דהנה כתי' שם הגדולה לאה ושם הקטנה רחל, ופי' בזהר שם ה' גדולה לאה ושם ה' קטנה רחל, והיינו כמארז"ל גדולה שגדולה במתנותי' כהונה לעולם מ' לעולם, קטנה שקטנה במתנותי' שאול לפי שעה משכן שילה לפי שעה, משא"כ בלאה כהונה לאהרן לעולם מלוכה לדוד לעולם, וזהו מ"ש ואתה מרום לעולם הוי', פי' שבכדי שיומשך לעולם זהו נמשך מבחי' מרום כו', ועד"ז ה"ע אה"ע שאהבה זו היא לעולם, לכן שרש המשכתה ממקום גבוה מאד, וזהו מרחוק ה' נראה לי אה"ע אהבתיך ע"כ משכתיך חסד כי עם ה' החסד, כי הנה בע"ס הם חו"ג שלעומת החסד יש מדה"ד המנגד כו', אבל בע"ק הנה אמרו לית שמאלא בהאי עתיקא, וזהו מ"ש כי עם ה' החסד, וזהו ג"כ ע"כ משכתיך חסד כו'. ומעתה יובן ג"כ ענין בחבלי אדם אמשכם, פי' וענין החבל הוא כמשארז"ל מה החבל הזה אין מפקיעין אותה בפחות משלשה, כך ישראל יש להם ג' אבות כו' אברהם הוא מדת החסד יצחק הוא מדת הגבורה ויעקב הוא בחי' רחמים ואין קורין אבות אלא שלשה והיינו כי ג' בחי' אלו ישנם בכאו"א מישראל, וזהו ענין הפסוקים שאומרים בתפלה שבתחלה אומרים פסוקי החסד ואח"כ פסוקי יראה ואח"כ בברכת ק"ש אומרים ברחמיך הרבים רחם עלינו שהם כנגד יעקב כמ"ש מזה בלק"ת בד"ה וספרתם בפ' אמור יעו"ש בפ"ב, וזהו שורש ענין החבל ופי' בחבלי אדם שעם היות שאה"ע נמשכה ממקום גבוה מאד עכ"ז נמשכת דרך בחי' אדם, וזהו בחבלי אדם שנמשכת דרך בחי' אדם כי בכדי שתבוא לאדם צריכה לעבור דרך בחי' אדם ועכ"ז גם כשעוברת דרך בחי' אדם מ"מ היא בעבותות אהבה הרי היא גם עכשיו בחי' אהבה העליונה שנמשכת מאוא"ס ב"ה שלמעלה מבחי' סובב וממלא כנ"ל.

קיצור. מרחוק ה' נראה לי כי אל דעות ב' דעות ד"ת וד"ע, ד"ע הוא מרחוק ועכ"ז אה"ע זו היא מבחי' מרחוק כו', וכ"מ שנא' לי אינו זז, ה' גדולה שגדולה במתנותי', ואתה מרום לעולם, בחבלי אדם חבל מפקיעין משלשה, ג' אבות, אדם שנמשכת דרך בחי' אדם, ועכ"ז בעבותות אהבה כו'.

(ג) **והנה** במדרש בשה"ש ארז"ל ע"פ זה הרבה דרושים ומהם משכני ע"ש שהשרית שכינתך בתוכינו אחריך נרוצה. והענין הוא דהנה כתיב שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני ה' אלקיך שג"פ בשנה היו הולכים ישראל לירושלים והיינו שע"י שהלכו ישראל ג"פ עי"ז היו ממשיכים תוס' אורות בבהמ"ק, והיינו מפני כי ישראל הם שלשה בחי' כהנים לוים וישראלי' וגם כהנים הם שלשה כה"ג וסגן וכהן הדיוט, שהם חג"ת ולוים הם

ג"כ שלשה גרשון וקהת ומררי בנו"ה, וישראל הם ג"כ שלשה יעקב וישראל וישורון. והנה שלשה יש להם כח וזשארז"ל בשלשה אומר נברך כי היחיד מתחיל מהזן שהוא בחי' חסד, אבל שלשה אומרים נברך שממשיכים בחי' בריכה ממקום גבוה כו', א"כ ע"ז הי' נמשך גילוי אלקותו ית' בבהמ"ק, ואח"כ היו מקבלים גילוי אלקותו ית' ע"י הבהמ"ק, וז"ע ההשתחוואה שענין ההשתחוואה הו"ע הביטול פנימי והיינו כענין ההשתחוואה שמשתחוה לארץ שה"ע הביטול פנימי כו', וז"ע ממה שהשרית שכינתך בתוכינו אחריך נרוצה כו' שמבחי' הגילוי אלקות שנמשך בבהמ"ק הנה ע"ז אחריך נרוצה שהיא בחי' ההשתחווא' בבחי' ביטול פנימי כו'. וענין נרוצה ל' רבים להיות כי עיקר העבודה הוא להמשיך הביטול גם בנה"ב שזהו עיקר העבודה כי לעורר האהבה מסותרת בנה"א לבדה אינה עבודה כו', ועיקר העבודה הוא לברר גם הנה"ב כי עבודה הוא מל' עורות עבודים והיינו בחי' בירור הנה"ב כי הנה"ב נפלה משבה"כ ועיקר העבודה היא לברר את נה"ב והיינו שגם הנה"ב תבוא לבחי' אהבה כו', וזהו נרוצה ל' רבים, והוא ע"י ההתבוננו' כי עמך מק"ח שכל בחי' מק"ח הוא עמך שבטל וטפל כו' וגם הוא עמך לכן ע"ז תתעורר גם הנה"ב באהבה אליו ית' כו', ופי' אחריך כי הנה התבוננות זו נלקחה מבחי' אחריך כי הנה היא נלקחה מבחי' ההתבוננו' בבחי' כי עמך מק"ח וכ"ז הוא אחריך בחי' אחוריי' וחיצוני', ועוד שם במדרש ורבנן אמרו חורי על שסילקת שכינתך בתוכנו אחריך נרוצה. הענין הוא דהנה כתי' שמאלו תחת לראשי פי' שמאלו אינו שמאל דוחה מלמעלה כ"א בחי' שמאל דוחה מלמטה שמשפיל א"ע כי ידע אינש בנפשי' פחיתות ערכו איך שהוא רחוק מאלקות אך ע"ז הוא תחת לראשי כו' וז"ע עבודת הלוים ועבד הלוי הוא שהלוים עבודתם בבחי' גבורות מלמטלמ"ע כו', משא"כ הכהנים כו', וז"ע מ"ש בזהר ע"פ רחל מבכה על בני' כי איננו, והקשו כי אינם מבע"ל מהו כי איננו אלא דא וא"ו דסליק בגלותא לעילא ולעילא כו', וז"ע סילקת שכינתך כו', וע"ז אחריך נרוצה כו' כי מצד ההסתר מתעורר יותר התשוקה כו', וז"ע שאחר ט"ב מתחיל ר"ח אלול שמאיר אז יג"מ הרחמים והיינו כי בט"ב הוא המרירות על הריחוק ואח"כ בר"ח אלול מאיר יג"מ הרחמים שאחר המרירות נעשה קירוב כו', וז"ע על שסילקת שכינתך בתוכנו אחריך נרוצה כו'.

קיצור. במדרש על שהשרית שכינתך שלש פעמים בשנה ע"ז ממשיכים גילוי אלקות ואח"כ מקבלים מזה וז"ע ההשתחווא' ביטול פנימי כו', ופי' נרוצה ל' רבים לעורר האהבה גם בנה"ב שזהו עיקר העבודה כו', ורבנן אמרי על שסילקת שכינתך כו' שמאלו תחת לראשי ידע אינש בנפשי' ועבד הלוי הוא רחל מבכה כי איננו אחר ט"ב מאיר י"ג מדה"ר.

(ד) **הביאני** המלך חדריו, פי' חדריו הנה חד"ר הוא ר"ת חסד דין רחמים והיינו בחי' התורה שכולה כלול מג' בחי' אלו חסד דין ורחמים שכל התורה היא מנידון כשר ופסול טמא וטהור שהם בחי' מדות

אלו, והיינו כי התורה היא הנותנת כח לברר הנה"ב, וז"ע שנק' עוז ותושי' שנותנת עוז לנה"א ומתשת כח הנה"ב כמ"ש מזה בת"א בד"ה בחדש השלישי לצאת בנ"י יעו"ש, והנה בזה יובן משארז"ל התינוק כשהוא במעי אמו מלמדין אותו כל התורה כולה ואח"כ כשיוצא לאויר העולם בא מלאך וסטרו ומשכח אותו כל התורה שלמד במעי אמו, ולכאו' צ"ל מפני מה צריך ללמדו בתחלה ולשכחו אח"כ לא ילמדו אותו ולא ישכחו אח"כ, אמנם הענין הוא בהיות מבואר לעיל שהתורה נק' עוז ותושי' שנותנת כח לנה"א ומתשת כח הנה"ב הרי צריך ליתן כח להתינוק שבצאתו לאויר העולם ילמד תורה, לכן זה"ע שמלמדי' אותו כל התורה ועי"ז אח"כ כשיוצא לאויר העולם רוצה ג"כ בלימוד התורה כו', וז"ע הביאני המלך חדריו כשהוא עדיין במעי אמו הביאני חדריו חסד דין רחמים שבתורה כו', ולכן הביאני לשון יחיד כי אז עדיין לא הי' אצלו יצה"ר כמ"ש לפתח חטאת רובץ, משא"כ כשהוא במעי אמו כו', והנה כתי' ובדעת חדרים ימלאון וקאי על תושבע"פ, כי כתיב כי הוי' יתן חכ' מפיו דעת, כי הוי' יתן חכ' הוא בחי' תושב"כ מפיו דעת הוא בחי' תושבע"פ, וז"ע ובדעת חדרים ימלאון, והיינו כי עיקר התגלות הרצ"ע הוא בבחי' תושבע"פ שבה מתבאר רצונו ית' שבזה חפץ שתהי' על אופן כזה דוקא וא"ל לא תוכשר להיות שורה בה רצונו ית' כו', ולכן בבחי' דעת שבתושבע"פ דוקא חדרים ימלאון כו' וז"ע הביאני המלך חדריו ועי"ז אח"כ נגילה ונשמחה בך בחגה"ס, והענין הוא דהנה כתי' יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו וארז"ל בחולין פסוק זה שר העולם אמרו בשעה שאמר הקב"ה למינהו באילנות נשאו דשאים ק"ו בעצמם ומה אילנות שאין דרכם לצאת בערבוביא אמר הקב"ה למינהו אנו שדרכינו לצאת בערבוביא עאכו"כ פתח שר העולם ואמר יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו, ופי' ענין נשאו דשאים ק"ו היינו כי ארז"ל אין לך עשב מלמטה שאין לו מזל מלמעלה המכה בו ואומר גדל והמזל נשא ק"ו דהעשב עצמו הרי הוא צומח שאין בו בחי' דעת כלל, וענין מה שאמר השר ישמח ה' כי הנה עיקר התגלות השמחה הוא לע"ל, וזהו כמארז"ל שמח אינו אומר אלא ישמח לע"ל, וביאור הענין כי הנה יש ב' בחי' כבוד כ"ת וכ"ע והם כענין ב' בחי' דעת כ"ת הוא כעין ד"ת וכבוד עילאה הוא כעין ד"ע, וזהו שביקש משה הראני נא את כבודך שביקש שיתגלה כ"ע אבל לא פעל, וזהו כענין ישמח שמח אינו אומר אלא ישמח, ועד"ז ביקש שר העולם יהי כבוד היינו בחי' כ"ע, וגם ישמח ה' כו', והיינו מפני כי נשאו דשאים ק"ו שפירשו מכלאים, כי הנה בקדושה יש בחי' כלה ולעו"ז הוא בחי' כלא באלף, ושרש ענין הכלאים כי הנה הבל הביא מבכורות צאנו שצמר הכבשי' רומזי' לבחי' שער רישי' כעמר נקא אבל קין הביא מפרי האדמה היינו בחי' ק"נ כמ"ש בזהר, והיינו שרצה לקרב בחי' ק"נ כו', ולכן צמר ופשתים הם כלאים כו', אבל כשפירשו מכלאים והיינו ע"ד לע"ל שיבורר הרע ויהי' ואת רוה"ט אעביר מן הארץ לכן ביקש שיהי' כבוד ה' ישמח כו' אבל לא פעל זאת כ"א הארה מועטת בחגה"ס כו' שאז זמן התגלות השמחה כו' ולכן אומרים זמן שמחתינו כו'.

קיצור. חדרים חד"ר שבתורה כו' עוז ותושי' ענין שמלמדים התינוק במעי אמו, ובדעת חדרים ימלאון תושבע"פ. יהי כבוד ישמח בחה"ס. נשאו דשאים. קין והבל כלאי' והדשאים פירשו מכלאים, לכן ביקש יהי כבוד ולא פעל, כ"א מעט בחה"ס כו'.

בס"ד

אני לדודי ודודי לי הרועה בשושנים. הנה פי' בזהר מה שושנה אית לה תליסר עלין דסחרין לי' אוף הכי כנס"י אית להון י"ג מכילין דרחמי שז"ע י"ג מדה"ר שמאירים בחדש אלול, ולכן אני לדודי ודודי לי ר"ת אלול שאז ימי רצון כמשארז"ל ע"פ ואנכי עמדתי בהר כימים הראשונים ארבעים יום מה ראשונים ברצון אף אחרונים ברצון, וצ"ל ענין י"ג מדה"ר שמאירים בחדש אלול דבעשי"ת יתכן להיות כן מפני כי אז ימי סליחה ומחילה, אבל באלול מה ענינם ופעולתם במה שמאירים אז. ויובן בהקדים ביאור מה שקודם פסוק אני לדודי כתיב דודי לי ואני לו וארז"ל במדרש הוא לי לאלקים שנא' אנכי ה' אלקיך, ואני לו לעם ולאומה שנא' האזינה אלי עמי ולאומי אלי הקשיבה, הוא לי לאב שנא' כי אתה אבינו ואני לו לבן שנא' בני בכורי ישראל וכתיב בנים אתם להוי' אלקיכם, הוא לי לרועה שנא' רועה ישראל, ואני לו לצאן שנאמר ואתם צאני כו', ובכדי להבין ביאור ענין הוא לי לאלקים יובן בהקדים מ"ש רז"ל במדרש פ' יתרו פכ"ט אע"פ שאלק' אני לכל באי עולם לא יחדתי שמי אלא עליכם שנא' אלקי ישראל וגם לע"ל נאמר כי הולך לפניכם ה' ומאספכם אלקי ישראל, ופי' ענין יחדתי י"ל ע"ד שארז"ל ר"א רמי כתי' טוב ה' לכל וכתי' לקויו כשהוא משקה כו' כשהוא עודר כו' כך לא יחדתי כו'. והענין דהנה כתי' רבות עשית כו' נפלאותיך ומחשבותיך אלינו כו', ופי' ענין רבות עשית, דהנה כתי' בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם מאין כמוך, דלפי פשוטו של מקרא אין לו הבנה כלל מהו השבח שבכל חכמי הגוים אין כמוך, לזה פי' בזהר פ' משפטים שגם האומות אומרים שאין כמוך, והיינו שהם מודים באלקותו ית' רק שהם אומרים שהבריאה היא בדרך סדר השתלשלו' עו"ע, וע' מזה בלק"ת שה"ש בד"ה ששים המה מלכות דרוש השני פ"ב, ולכן אומרים רם על כל גוים הוי' על השמים כבודו שמפני שלפי טעותם הם סוברים שהבריאה היא בדרך וסדר השתלשלו' לכן אומרים עזב ה' את הארץ שגנאי לפניו ית' שישפיל א"ע להתלבש גם בעלולים השפלים כמו הארץ ולדרים עלי', אמנם באמת אינו כן כי המגביהי לשבת המשפילי בשוב"א שמפני שהוא ית' מגביהי לשבת לכן

הוא משפיל א״ע בשמים ובארץ בשוה שכשם שהארץ נחשב לירידה והשפלה נגדו כמו״כ השמים ג״כ הוא ירידה והשפלה. וביאור הענין דהנה ענין השתלשלו׳ עו״ע הנה בהכרח שיתפעל העילה מהתלבשותה בהעלול ובהכרח שיהי׳ בהעילה שינוי בין קודם התלבשותה בהעלול מכמו אח״כ, וכמו עד״מ בענין השפעת הרב לתלמידו איזה דבר שכל הנה קודם ההשפעה הי׳ השכל אצל הרב בעומק יותר הרבה וכאשר צריך להשפיל* שכלו לזולתו בהכרח שיצמצם הרב את שכלו לפ״ע שכל התלמיד והרי העילה שהוא שכל הרב מקבל שינוי מהתלבשותו בעלול דהיינו בכדי שיבין תלמידו, וכמו״כ* בענין הארת השכל בהמדות שקודם שיאיר השכל במדת החסד עד״מ הי׳ יכול להאיר מהשכל בכמה מדות ואח״כ נפרט רק במדת החסד לבד, וכמ״ש אמחה את האדם כו׳ כי יצר לב, ואח״כ מטעם זה גופא כתי׳ לא אוסיף להכות כו׳ כי יצר לב כו׳, כי השכל קודם התלבשותו בהמדה יכול להיות ממנו חסד וגם גבורה כו׳, וה״ז שינוי גדול מכמו שהי׳ קודם ההשפעה. ועד״ז יובן למעלה בשרש ענין השתלשלו׳ עו״ע שענינם הוא עד״ז שהעילה מתפעלת מהתלבשותה בהעלול כו׳, וא״א לומר כן בענין ברה״ע שאפי׳ ע״י ריבוי רבבות מדרגות השתל׳ א״א להתהוות גשמי׳ מרוחניות, וכמאמר בעל העיקרים שהתהוות הגשמיות מן הרוחניות אין לך בריאה יש מאין גדול מזה וכמו עד״מ שמבחי׳ ח״ע דאצי׳ יתהווה גשמיות כדור השמש שמה שכדור השמש מאיר אורה זהו ברוחניות כענין השפעות אור החכ׳ ואין לך בריאה יש מאין גדול מזה שמחכ׳ יתהווה גשמי׳ כדור השמש כו׳, והיינו רק מפני כי שורש ענין הבריאה הוא יש מאין כו׳ ובכדי שיאיר בעולמות בבחי׳ התלבשות היינו בחי׳ ממכ״ע הי׳ צ״ל צמצום ומק״פ כמ״ש בכהאריז״ל שה״ע סילוק אור עצמותו ית׳ רק שנמשך הארה בעלמא, וזהו שורש ענין חיותם וקיומם כמ״ש בלק״ת פ׳ אמור בד״ה וספרתם לכם כו׳.

קיצור. בכדי להבין ענין י״ג מדה״ר שמאירים בחדש אלול צ״ל מ״ש דודי לי, ובמדרש הוא לי לאלקים לא יחדתי שמי כו׳ רבות עשית, ופי׳ בזהר על בחכמי הגוים רק שאומרים שהבריאה בדרך עו״ע ולכן רם כו׳, אבל באמת הבריאה יש מאין, ענין השתל׳ עו״ע שהעילה מתפעלת כו׳. ויובן מתוך משל הרב לתלמידו ומהארת השכל במדות וענין יש מאין שזהו ע״י צמצום ומק״פ.

(ב) **אמנם** צ״ל איך נתהוו מאתו ית׳ הבבע״ג ובע״ת והוא ית׳ הוא אח״פ ואיך נתהוו נבראים בע״ג וריבוי מדרגות התחלקות כמו

להשפיל: בד״ה זה בסה״מ תר״ל: להשפיע.

וכמו״כ: שם נוסף: וכמו״כ יובן שגם בהשפע שנמשך מעילה לעלול נעשה בה ג״כ שינוי מקודם השפעתה להעלול, לאחר שכבר נשפעה להעלול שהרי אנו רואים בענין כו׳.

בדצח"מ שיש כמה מיני צמחים ועשבים שפעולתם ומדרגתם שונים זמ"ז כו׳ וכולם נתהוו מאתו ית׳ שהוא אח"פ בתכלית הפשיטות. אך הענין הוא דלזה נאמר רבות עשית אתה אלקי, פי׳ רבות עשית קאי על המדות עליונות דאצי׳ ונק׳ רבות ע"ש גדלם מל׳ רבות בנות כו׳, ומל׳ זעקת סדום ועמורה כי רבה שמתפרש על גודל וריבוי כו׳, והיינו כי ע"י המדות נתהוו ונשתלשלו ריבוי רבבות מדרגות שכ"א משונה מזולתו והיינו כפי אופן יחוד והתכללות המדות זב"ז שבזה תגבה* מדת החסד כו׳, ובזה מדת הגבורה כו׳. וז"ש ששת ימים עשה כו׳ ולא נא׳ בששת כו׳, שפי׳ ששת ימים הם ו"ק דאצי׳ שביום ראשון האיר מדת החסד ובשני מדת הגבו׳ וכן עד"ז בכל ששת ימ"ב עד שבין כולם האירו כל המדות עליונות. וביאור הענין הנה כתיב כי אראה שמיך מעשה אצבעותיך שפי׳ לשון אצבעותיך שהם חמש כנגד חמש שרומזים לע"ס דאצי׳ שבאמצעותם נתהוו השמים וכל צבאם כו׳, כמ"ש בת"ז במאמר פתח אליהו אנת הוא דאפיקת עשר תקונין לאנהגא בהון עלמין והיינו שכדי שיהי׳ בריאת העולם הוא ע"י עשר תיקונין שהם ע"ס דאצי׳, וז"ע כי אראה שמיך מעשה אצבעותיך והיינו שכמו עד"מ ע"י אצבעות היד יכול לפרר איזה דבר לחלקים דקים ורבים מאד, כמו"כ עד"מ זה יובן למעלה שנמשלו ע"ס לאצבעות היד והיינו לפי שבהם וע"י יתהוו ריבוי רבבות מדרגות בדצח"ם כ"א משונה מזולתו כו׳, וז"ע רבות עשית שבחי׳ רבות נשפלו בעשי׳ גשמיות כו׳ אין ערוך אליך והיינו כי לגבי אוא"ס ב"ה אין ערוך אליך כי כ"ז הוא רק הארה בעלמא נגדו ית׳ הבבע"ג וכמשי"ת.

קיצור. שכדי שיתהוו מאתו ית׳ שהוא אח"פ בחי׳ ריבוי התהוות הנבראים זהו ע"י רבות בחי׳ ע"ס ששת ימים עשה, כי אראה שמיך מעשה אצבעותיך, ועכ"ז אין ערוך אליך כו׳.

(ג) **אך** הנה עדיין צ"ל הלא הוא ית׳ הוא אח"פ והמדות הם ג"כ אלקות ואיך יאיר אורו בנבראים בע"ג ר"ל להתלבש בתוכם בבחי׳ ממכ"ע כו׳. אמנם הענין הוא דבכ"ד צ"ל בחי׳ ממוצע ולכן במצרים הי׳ הגאולה ע"י משה ואהרן שנא׳ בהם הוא יהי׳ לך לפה ואתה תהי׳ לו לאלקים, והיינו כי בהממוצע צ"ל התכללות משני הבחי׳ יחד ולכן מה שנא׳ במשה ואתה תהי׳ לו לאלקי׳ זהו כמו בחי׳ העליונה שבהממוצע כו׳. ועד"ז הנה יובן למעלה שבכדי שיאיר אורו מאתו ית׳ בבחי׳ פנימי׳ בנבראים נפרדי׳ בע"ג צ"ל ע"י ממוצע והיינו בחי׳ ע"ס, והענין הוא דהנה נודע מאמר איהו וחיוהי חד איהו וגרמוהי חד, פי׳ איהו וגרמוהי קאי על הכלים, ועכ"ז הוא חד בהון אלא שהמדות הם שרש כח ומקור הגבול וכמאמר שיעור קומה של יוצר בראשית רל"ו אלפים רבבות פרסאות, פי׳ יוצר בראשית הם הבחי׳ שע"י נוצר מעשה

תגבה: בד"ה זה בסה"מ תר"ל: תגבר.

בראשית, ועכ"ז ה"ז בבחי' גבול רק שהוא מספר גדול ומ"מ הוא ית' חד בהון לפי שבחי' כח הגבול הוא בחי' כח הגבול הנמצא באוא"ס ב"ה כי אם נאמר שהוא ית' הוא רק בלתי בע"ג ובע"ת, ולא נמצא בו כח הגבול הרי אתה מחסר שלימותו וכמ"ש בעה"ק שער א', אמנם הנה כ"ז הוא בכלי המדות שהמדות הם מקור לבי"ע הנבראי' נפרדי' וכמ"ש זכור רחמיך וחסדיך כי מעולם המה שבחי' המדות הם שייכים לעולמות (וכמ"ש בכהאריז"ל שמל' כלים דז"א נעשה נר"ן לבי"ע) משא"כ בחי' המוחין אינם שייכים לעולמות כלל וכמשל החכם שיכול לישב בפ"ע ולהשכיל השכלות מבלי שישפיע לזולתו, משא"כ המדות כמו החסד או הרחמים הנה אין שייך לומר שהוא חסדן כ"א רק ע"י שמשפיע החסד לזולתו, ועד"ז בשארי המדות כו', וז"ע הממוצע שבחי' ג"ר הם בחי' עליונה שבהממוצע ובחי' המדות הם כח הגבול השייך לברה"ע כו', ובכ"ז יובן ג"כ ענין נפלאותיך ומחשבותיך. והענין הוא דהנה בכל מע"ב לא נאמר רק שם אלקי' ולהאבות נגלה בש' שדי כמ"ש באברהם אני אל שדי התהלך לפני והיה תמים ובמדרש אר"א ש' שדי שדי באלקותי לכל ברי', והיינו כי אלקי' בגימט' הטבע ואם כי ל' טבע פי' בתשו' ח"צ שהיא ג"כ נסים תכופים, אבל עכ"ז עולם כמנהגו נוהג בדרכי הטבע ואינו נראה כלל לנס, אבל ענין הנס נמשך מבחי' הגבוה יותר מש' אלקי', אמנם בנסים יש בד"כ ב' בחי', הא' נסים נסתרים שהגם שהוא נס עכ"ז מתלבש בדרכי הטבע כמו נס דאסתר שהי' מחמת אהבת אסתר, והרי הי' נס זה ע"פ דרכי הטבע כו', ואע"פ שנא' ע"ז וראו כל עמי הארץ את ישועת ה' עכ"ז ראו הסיבה והטבע בזה ג"כ כו', ופעם ארז"ל ע"פ לעושה נפלאות גדולות לבדו אין בעל הנס מכיר בניסו זהו עוד מוסתר יותר מנס דאסתר ויש נסים שאינם מוסתרים בדרכי הטבע רק נראים ונגלי' יוצאים מדרכי הטבע לגמרי כמו נס דקי"ס שיצא לגמרי מדרכי הטבע וב' בחי' אלו נמשך מב' שמות ש' הוי' וש' שדי שבחי' הנסים נסתרים נמשכי' מש' שדי, אבל ענין הנסים נגלים נמשכים משם הוי' כו', ובהאבות נאמר ושמי הוי' לא נודעתי להם כ"א רק בשם שדי ועכ"ז אר"א שדי באלקותי לכל ברי' שמבחי' ש' שדי יכול להיות נסים ג"כ ולכן די באלקותי לכל ברי' כו', וז"ע נפלאותיך ומחשבותיך, מחשבותיך הוא בחי' הנסים נסתרים שמוסתרים כמו עד"מ המח' שמוסתרת כו' ועליו ית' נא' כי לא מחשבותי כו' שמחשבת האדם לא יומשך להעשות הדבר שיחשוב כו', אבל מחשבותיו ית' הנה מהמחשבה נמשך ומתהווה והיינו הנסים נסתרים, ונפלאותיך הוא בחי' פלא שיוצא מדרכי הטבע לגמרי כו', וכ"ז הוא רק אלינו, ועכ"ז אין ערוך אליך שלגבי אוא"ס ב"ה אין ערוך כלל כו', וזהו הוא לי לאלקים כי לא יחדתי שמי אלא עליכם שפי' אעפ"י שאלק' אני לכל באי עולם היינו מה שע"י ש' אלקי' נבראו העולמות וזהו לכל באי העולם אבל לא יחדתי שמי בב' בחי' הנסים היינו נסים נסתרים ונגלים כ"א אלינו דוקא כו', וזשארז"ל ר"א רמי כתי' טוב ה' לקויו וכתי' טוב ה' לכל כשהוא משקה משקה לכל השדה כולה כשהוא עודר אינו עודר אלא הטובים שבהם כך אלק' אני לכל באי עולם, אבל לא יחדתי

שמי אלא עליכם כו׳ שזהו כמשל כשהוא עודר אינו עודר אלא הטובי׳ שבהם כו׳.

קיצור. הלא הוא ית׳ אח״פ והמדות הם ג״כ אלקות בכ״ד צ״ל ממוצע והממוצע הם ע״ס בהממוצע צ״ל משני הבחי׳ והיינו ג״ר וז״ת* כח הגבול ושייכי׳ לעולמות ג״ר אינו שייך לעולמות ממשל החכם, וזהו נפלאותיך ומח׳ בבה״ע ש׳ אלקי׳ באבות נא׳ ש׳ שדי נסים נסתרים ונסים נגלים נמשכי׳ מש׳ שדי וש׳ הוי׳, וזהו נפלאותיך ומח׳, וכ״ז הוא רק אלינו וכמשארז״ל כשהוא עודר וזהו לא יחדתי שמי כו׳.

(ד) **ואני** לו לעם, וצ״ל הלא העם צ״ל בדומה לו שאינו שייך לומר שמולך על בהמות וחיות כ״א על אנשים כמותו רק שהמלך מובדל ומרומם מהם ואיך יתכן לומר כן עליו ית׳ שנהי׳ בדומה לו ובאמת מצינו שארז״ל שהשיר של יום וא״ו הוא ה׳ מלך גאות לבש שאז נברא אדה״ר שנופל ל׳ מלוכה, משא״כ על מלאכים אינו שייך מלוכה (והיינו מפני שאינם בעלי בחירה), וצ״ל כ״ז איך יתכן להיות בדומה לו כדרך עם המלך, והנה פי׳ ואני לו לעם י״ל שהענין הוא דהנה ארז״ל במדרש ע״פ חלקי ה׳ אמרה נפשי משל למלך שנכנס למדינה ועמו דוכסין ואיפרכין זה בירר לו דוכס א׳ וזה בירר לו איפרכי׳ הי׳ שם פקח א׳ אמר אנא נסיב מלכא מ״ט כולם מתחלפין מלכא אינו מתחלף. וצ״ל מפני מה צריך פקחות לזה הלא גם תינוק הקטן יבין שהמלך יותר טוב מדוכס, אך הענין דהנה ענין דוכסין ואיפרכין היינו מה שנפל בשבה״כ מעולם התהו וז״ע ע׳ שרים וכ״א בירר לו שר א׳ וע״י מקבלים חיות ושפע רב בהשפעות עוה״ז כו׳, וע״ד שארז״ל בדורו של אנוש שהיו נזונים בחסדו של הקב״ה וכמ״ש כמה א״א לפניו כו׳ ומבחי׳ זו יכולים לקבל בלי שום ביטול כו׳, וכמ״ש בת״א ד״ה בשלח פרעה, משא״כ לקבל ההשפעה מקדושה צ״ל ע״י ביטול ודכיותי׳ דגרמי׳ כמ״ש בזהר תרומה דקכ״ח ובסידור ע״פ אל תבטחו בנדיבים, וזהו ואני לו לעם שלהיות לו לעם הוא ע״י ביטול רצון כו׳ הי׳ שם פקח א׳ אמר אנא נסיב מלכא כי עם היות שבכדי לקבל מהמלך צ״ל ע״י ביטול דוקא אבל מלכא אינו מתחלף והיינו כי עם שהם מקבלים חיותם ממה שנפל בשבירה ולזה א״צ ביטול אבל הם מתחלפים אבל מלכא אינו מתחלף כו׳, אמנם צ״ל איך נהי׳ בדומה לו, אך הענין הוא דהנה ארז״ל בירושלמי פ״ד דתענית סוף ה״ב חזרנו על כל המקרא ולא מצאנו שנק׳ ישראל ציון אלא זה שנא׳ ולאמר לציון עמי אתה, והיינו ע״י מ״ש בפסוק זה ואשים דברי בפיך ובצל ידי כסיתיך* הוא גמ״ח

וז״ת: בד״ה זה בסה״מ תר״ל: וז״ת, ז״ת.

כסיתיך: בד״ה זה בסה״מ תר״ל: כסיתיך לנטוע שמים, ואשים דברי בפיך הוא בחי׳ תורה ובצל ידי כיסיתיך [ואולי נשמט כאן מפני תיבות הדומות].

בצל החכ' בצל הכסף לנטוע שמים וליסוד ארץ זו עבודת הקרבנות וכמשארז"ל סולם דא כבש המזבח וראשו מגיע השמימה שריחן עולה השמימה, וע"י ג' בחי' אלו נקראים עמו בדומה לו וכמשרז"ל עתידים צדיקי' שיקראו על שמו של הקב"ה שנא' כל הנק' בשמי ופי' רש"י ז"ל שיהי' שמם הוי' וזהו בדומה לו כו', וזהו ציון מלשון נעשה אדם בצלמנו כו', והיינו מה שנקראו ישראל ציון ואז שייך מלוכה כו'.

קיצור. ענין עם בדומה לו. חלקי הוי' דוכסין ואיפרכין היינו מה שנפל בשבה"כ אבל כולם מתחלפין, משא"כ מלכא אינו מתחלף לכן הבין הפקח שיותר טוב להיות בבחי' ביטול ולקבל מבחי' מלכא ואיך נהי' בדומה לו זהו ע"י ג' בחי' תו' ועבודה וגמ"ח המרומזים בפסוק ואשים דברי ומשארז"ל עתידים צדיקים שיקראו ע"ש של הקב"ה.

(ה) **הוא** לי לאב ואני לו לבן, הוא לי לאב שנא' כי אתה אבינו ואני לו לבן שנא' בני בכורי ישראל וכתי' בנים אתם להוי' אלקיכם, הוא לי לרועה שנא' רועה ישראל ואני לו לצאן שנא' ואתם צאני צאן מרעיתי כו', וצ"ל ענין ההתדמות בענין בן ואב לצאן ורועה שאינו בערך החביבות בין צאן לרועה ואב לבן. אך הענין הוא דהנה אב ובן אינו שייך כ"א בע"ס דאצי', אבל הנה כתי' יש אחד ואין שני לו גם בן ואח אין לו וארז"ל במדרש אח אין לו בן מנין לו, ופי' המ"כ שמפרש אח מל' אחות וחיבור, ולכן אם אח אין לו בן מנין לו, והיינו כי בבחי' זו אינו שייך כ"א רועה והיינו מה שנק' רועה שנא' רועה ישראל כו', וז"ע הוא לי לרועה והיינו ע"י ואני לו לצאן, ענין הצאן הם בחי' רחמים כמ"ש במ"א שקולם קול רחמים וע' בלק"ת פ' פנחס בד"ה צו את בנ"י. ומכ"ז יובן ענין אני לדודי שדודי לי ואני לו הי' בפסח ומ"ת שבפסח הי' דודי לי קודם ואח"כ אני לו במ"ת ובר"ה אני לדודי קודם, והיינו ע"י הרועה בשושנים יג"מ הרחמים שמאירים בחדש אלול שנותנים כח לבוא לבחי' תשובה כו', וז"ש ואנכי כו' כימים הראשונים מה הראשונים ברצון אף אחרונים ברצון כו' שימי אלול הם ימי רצון שאז מאירים יגמה"ר כו', אך עדיין צ"ל משארז"ל הרועה בשושנים א"ת שושנים אלא ששונים בהלכה מהו ענין התורה להביא לידי תשובה כו', והענין הוא דהנה הה"מ ז"ל פי' באו"ת ע"פ ואביה ירוק ירק בפניה הלא תכלם שבעת ימים שארז"ל ק"ו לשכינה י"ד יום אלא די לבא מן הדין להיות כנדון, וצ"ל מה"ע ק"ו לבקשת משה בעד מרים, אך כי משה הזכיר בבקשתו שם אל, ששם זה הוא הראשון שבי"ג מדה"ר לכן השיב לו הקב"ה ק"ו כי יג"מ שהתורה נדרשת בהם הם כנגד י"ג מדה"ר וק"ו הוא הראשון ביג"מ שהתורה נדרשת לכן כשהזכיר משה שם אל הראשון מי"ג מדה"ר השיב לו ק"ו בחי' הראשונה מיג"מ שהתורה נדרשת, וא"כ כמו"כ ע"י יג"מ שהתורה נדרשת ממשיכים ג"כ י"ג מדה"ר, לכן ע"י ששונים בהלכה ממשיכים י"ג מדה"ר. וביאור הענין הנה בגמ' איפלגו ח"א תלמוד גדול וח"א מעשה גדול, נמנו

וגמרו תלמוד גדול שמביא לידי מעשה, ומשארז"ל במשנה בפאה ות"ת כנגד כולם הוא כמ"ד הסובר תלמוד גדול, וביאור שרש ענין מחלקותם, דהנה כתיב את השמים ואת הארץ אני מלא וכתי' מכה"כ, אך הענין הוא בהיות ידוע שיש שני בחי' סוכ"ע וממכ"ע, ממכ"ע הוא בחי' המתלבשת בבחי' פנימי' בכאו"א לפי ערכו ומדרגתו כמו עד"מ דצח"מ שבחי' הדומם אין לו כ"א נפש המרכבת שמרכיב ד"י ארמ"ע, אבל בחי' הצומח יש בו ג"כ בחי' נפש הצומחת והחי יש בו גם נפש החיונית והמדבר יש בו ג"כ נפש השכלי' כו', שמובדל כל בחי' בפ"ע וזהו מבחי' ממכ"ע, אבל בבחי' סוכ"ע אינו שייך לומר בחי' התחלקות המדרגות כאלו כ"א מחי' לכולם בשוה בבחי' מקיף ואינו רק סובב כ"א שמחי' אותו ממש, ועכ"ז הוא בבחי' מקיף כו', ועד"ז יובן בענין התורה והמצות שבחי' התורה היא בבחי' פנימיות, וכמ"ש ותורתך בתוך מעי שכמו הלחם מחי' את האדם בפנימיות כמו"כ בחי' התורה נמשכת בבחי' פנימיות, אבל ענין המצות הם המשכות בבחי' מקיף ואין המקיף של המצות בחי' מקיף הרחוק כ"א הוא בחי' מקיף הקרוב שפועל פעולתו כמו ע"ד שארז"ל אכל בי עשרה שכינתא שריא שבחי' המקיף פועל פעולתו כמ"ש במ"א וע' בלק"ת בביאור ע"פ את שבתותי תשמורו כו' ואינו ע"ד שנת' במ"א בת"א בד"ה ויקח מן הבא בידו שעשו הי' לו מקיף מעולם התהו שגבוה יותר מבחי' שרש דיעקב, ולכן רצה יצחק לברך את עשו דוקא, אמנם המקיף שלו הי' מקיף הרחוק ממנו כו', וזהו כמו ע"ד שהידיעה אינה מכרחת הבחירה שמפני שהידיעה בבחי' מקיף הרחוק לכן אינו פועל שתכריח הבחירה כו' ואינו כן מקיף דמצות כ"א ע"ד משארז"ל כפה עליהם הר כגיגית שה"ע אה"ר ולכן מצוה גוררת מצוה כו', והיינו כי מקיף מן המצוה שעשה גורם שיעשה עוד מצוה כו', ובזה יובן ב' הדיעות מ"ד תלמוד גדול היינו מפני כי התורה נמשכת בבחי' פנימי', ומ"ד מעשה גדול מפני כי המקיף דמצות גבוה יותר, ואעפ"כ נמנו וגמרו ת"ת גדול שמביא לידי מעשה שזהו מה שארז"ל הלואי אותי עזבו ותורתי שמרו המאור שבה מחזירו למוטב והרי יש כח בתורה שאפי' כשאותי עזבו ח"ו שתחזיר למוטב כו', משא"כ במצוה שרק גוררת מצוה והיינו כשעושה מצוה א' גוררת עוד מצוה אבל כשלא עשה כלל ואדרבה כו' אינו שייך לומר שתפעול כו', אבל בתורה המאור שבה מחזירו למוטב כו', לכן נמנו וגמרו ת"ת גדול שמביא לידי מעשה, והנה כשם שמביא לידי מעשה כמו"כ מביא לידי תשובה שענין התשובה לכאורה גבוה משניהם שמכפר עליהם ועכ"ז מביא לידי תשובה, וי"ל שז"ע המאור שבה מחזירו למוטב כו', וז"ע הרועה בשושנים א"ת שושנים אלא ששונים שע"י ששנה בהלכות ממשיך י"ג מדה"ר כו'.

ועדיין צ"ל מ"ש בפסוק דודי לי ואני לו שנת"ל שקאי על חגה"פ שהי' ההתחלה מאתו ית' שנגלה עליהם ממה"מ הקב"ה וגאלם ומפני מה נא' שם הרועה בשושנים כו' מה"ע יגמה"ר לשם שהרי ההתחלה הי' מלמעלה, ולכאו' י"ל שבכדי שיהי' גאולת מצרים הגם כי נצטרפו ע"י קושי

השעבוד ובא העת לגאול אותם עכ"ז צ"ל התעוררות רחמים והיינו ע"י ויזעקו כו' וישמע אלקי' את נאקתם וידע כו'.

בס"ד, תבוא

והי' כי תבוא וגו', כתיב ס"פ משפטים ראשית בכורי כו' לא תבשל גדי כו', והקשה בזח"ב קכ"ד סע"ב מאי קא מיירי ר"ל מה ענין רישיה דקרא לסיפיה. ועיין בכלי יקר שם מ"ש וכאן סמכה כו' ואין לדבריו טעם. והתנחומא כאן זש"ה באו ונשתחוה כו' אלא צפה משה כו' והתקין לישראל שיהיו מתפללין ג"פ בכל יום כו', והקשה במ"ע אופן קפ"ה מה ענין ג' תפלות לבכורים. אך הנה כתיב כבכורה בתאנה בראשיתה ראיתי אבותיכם בהושע סי' ט', וארז"ל ברבות בראשית פרשה א' האבות וישראל כו' עלו במח' להבראות, האבות מנין שנא' כבכורה בתאנה כו' ועיין מזה ג"כ בסדר לך לך ר"פ מ"ו, נמצא האבות נק' בכורים ע"ש כבכורה בתאנה כו' והיינו שעלו במחשבה קודם שנברא העולם, וברע"מ פ' משפטים דקכ"א רע"א מפרש כן על כל ישראל וז"ל ראשית בכורי כו' דאינון ישראל כו' קדש ישראל לה' ראשית תבואתה, והיינו כנ"ל דישראל עלו במח'. וכן איתא בפ' פנחס דרנ"ג ע"א כבכורה בתאנה הכי ישראל קדמונים ובכורים כו' הה"ד קדש ישראל כו', ופי' הרמ"ז שם הכי ישראל קדמונים במחשבתו ית' שנשמותיהם קדמו לעולם כו', והנה פי' וענין שהאבות עלו במח' מבואר באריכות בביאור ע"פ אם בחוקתי תלכו אותיות החקיקה שהם מיני' ובי' גליף גליפו בטה"ע ע"י וא"א ושם שרש האבות בחג"ת דכתר, וזהו בעבר הנהר ישבו אבותיכם למעלה מבחי' הנהר היוצא מעדן כו' ע"ש. וזהו ג"כ ענין קדש ישראל לה' ראשית תבואתה, כמבואר בביאור ע"פ יונתי דהיינו שעלו

בשולי הגליון של המאמר נמצא רשום: עמ"ש בד"ה ומקנה רב הי' לבני ראובן ושם בענין מ"ש בירמי' ר"ס כ"ד והיה שתי דודאי תאנים מועדים לפני היכל ה' כו' הדוד האחד תאנים טובות מאד ובערכין פ"ב דכ"א סע"א אלו צדיקים גמורים והדוד האחד תאנים רעות מאד אלו רשעים גמורים, ואפ"ל כי תאנה מל' תואנה הוא מבקש, שופטים סי' י"ד, והוא כענין ערמה ומרמה ויש בחי' זו בקדושה כענין בא אחיך במרמה ויקח ברכתיך וכענין אני חכ' שכנתי ערמה וזהו תאנים הטובות וזהו"ע תשבע"פ אך לעו"ז ערמה דנחש הוא תאנים הרעות מאד וע"י עסק תשבע"פ שנמשלה לתאנה כמארז"ל פ"ה דערובין דנ"ד סע"א למה נמשלו ד"ת לתאנה כו' הנה עי"ז דוחה ערמה דקליפה.

במח׳ הקדומה שהוא א״ק רעוא דכל רעוין, ולכן הם ראשית תבואתה היינו למעלה גם מבחי׳ התורה שנק׳ תבואתה וזהו ותורה שם בישראל כו׳, כי התורה היא מחכ׳ דאצי׳ הנק׳ ראשית אבל בחי׳ א״ק זהו למעלה מאצי׳ כו׳ ע״ש, ולכן הם נקראים בכורים מצד האילן דקדושה שהם קדמו כבכורה בראשיתה עכ״ל, וע׳ בזח״ג אמור צ״ד א׳ גבי וע״ד תנינן בעצרת על פירות האילן, ודצ״ו ע״ב וכד מטון בכורים כו׳, ודפ״ז ע״א אבל ת״ח דהא אילנא לא עביד פירין אלא בארעא כו׳, ובפ׳ ויחי דרכ״ז סע״ב מאן פירות האילן כו׳ ודפ״ה ב׳ ד״א ופריו מתוק כו׳ ועמ״ש ע״פ בן פורת יוסף כו׳, וזהו שארז״ל במשנה פ״ג דתרומות מ״ז ומנין שיקדמו הבכורים לתרומה כו׳, אלא יקדמו הבכורים שהן בכורים לכל, והענין כי תרומה היינו התורה שנק׳ ראשית כמ״ש ה׳ קנני ראשית דרכו, וכמ״ש ברבות ר״פ תרומה הה״ד כי לקח טוב נתתי לכם כו׳ ע״ש, וכן פי׳ בזח״ג פ׳ קרח קע״ט א׳ תרומה תורה מ׳ תורה דאתייהיבת בארבעים יום, וזהו ג״כ ענין תרומה תרי ממאה כמ״ש בראשית ב׳ ראשית היינו ח״ע וחכ׳ תתאה והיינו תשב״כ ותשבע״פ, וזהו ג״כ ענין אלפים שנה שקדמה תורה ב׳ אלפין דכתי׳ אאלפך חכ׳ איוב ל״ג, וב׳ אלפין היינו ח״ע וח״ת, אך איתא ברבות בראשית פ״א שמחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר היינו אף לתורה וכמ״ש בתד״א ח״א פי״ד ואלו הן תורה וישראל אבל איני יודע איזה מהן קודם כו׳, אבל אני אומר ישראל קדמו שנא׳ קדש ישראל לה׳ ראשית תבואתה, וזהו ענין הבכורים שקודמים לתרומה הנק׳ ראשית בחי׳ חכמה עילאה ונש״י מבחי׳ א״ק כו׳, ועמ״ש בלק״ת בשה״ש בד״ה ששים המה דרוש הראשון בענין אחת היא יונתי דקאי על כנס״י שהיא למעלה במדרגה מבחי׳ ששים המה מלכות ששים מסכתות וכו׳, וזהו ע״ד שבכורים קודמים לתרומה.

קיצור. ענין האבות שנא׳ עליהם כבכורה בתאנה, בעבר הנהר ישבו, חג״ת דכתר טורי חשוכא וזהו ישראל עלה במח׳ א״ק, ולכן נק׳ בכורים היינו קדמונים, כל האזרח בישראל, ונק׳ פירות האילן, וקודמים לתרומה שהיא ראשית שהיא תרי ממאה תשב״כ ותשבע״פ.

(ב) **אך** הנה ידוע דלא כל הנשמה מתגלה בגוף רק הארה ממנה ועיקר הנשמה היא בחי׳ מקיף, וא״כ זה שאמרנו מענין ישראל עלו במח׳ דא״ק זהו מצד שרש ומקור הנשמה אבל הנשמה המלובשת בגוף היא ירדה בירידת המדרגות ונעשית בריאה יש מאין וכמאמר אתה בראת אתה יצרת אתה נפחת בי, וכדי שיתגלה בה הארה משרשה ומקורה זהו ע״י התפלה שנק׳ סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה וזהו לשון תפלה מלשון התחברות היינו התקשרות והתדבקות הנפש בשרשה, כמבואר כ״ז בד״ה יונתי בחגוי, ובד״ה האזינו השמים שזהו ענין והרוח תשוב כו׳ יעו״ש, וזהו ענין ג׳ תפלות בכל יום נגד ג׳ אבות שהם בחי׳ בעה״נ ישבו אבותיכם טורי חשוכא, ומזה יובן מאמר התנחומא שהתפלות במקום בכורים, שכן ענין פי׳

בכורים הוא מצד שרש ומקור הנשמה כנ"ל שזהו ענין כבכורה בתאנה ראיתי אבותיכם אך שהנשמות הם בחי' אור זרוע לצדיק, וכמ"ש וזרעתיה לי בארץ כו', וענין זריעה זו היינו שנמשכו בבחי' עיבור במל' כדי לירד ולהתלבש למטה בגוף ונה"ב ויבררו ש' ב"ן כו' ועז"נ ונתנה הארץ יבולה ועץ השדה יתן פריו, פי' יתן פריו היינו התגלות שרש ומקור הנשמות שמבחי' א"ק כו', וזהו כל האזרח בישראל מה שעתיד להזריח ולהאיר בנש"י, ועמ"ש מענין הירידה צורך עלייה בד"ה את שבתותי תשמרו, ומ"ש בד"ה אלה מסעי בענין ואלה מסעיהם למוצאיהם, וזהו ענין מצות העלאת הבכורים בחי' ראשית תבואתה, לירושלים והניחו לפני המזבח כו' ע"ד מיכאל מקריב נשמותיהם של צדיקים ע"ג המזבח דהיינו לאשתאבא בגופא דמלכא, כך ובאת אל הכהן ששרשו מבחי' ורב חסד ועי"ז תתעלה ותתקשר הנשמה בשרשה ומקורה שהוא בחי' בכורים כנ"ל, וכאשר כתבתי כן מצאתי בספר המגיד להרב"י ר"פ כי תבא דל"ח סע"ב וז"ל והא שדרוני לאולפא לך רזא בפרשתא דא קדישא דהא רזא דבכורי' ייחודא דכנס"י בבינה דהא בינה בכורים דמינה מתחיל לאתגלאה שפעא קדישא בעולם הבנין, וכנס"י בכורים דמינה אתיא שפעא לעלמין כו' עכ"ל, והיינו כי מל' נק' שכינתא תתאה, ובינה נק' שכינתא עילאה, והיינו כי שכינתא עילאה זהו שרש ומקור שרשי הנשמות שבבחי' מקיף, ושכינתא תתאה זהו מקור ושרש הנשמה המתלבשת בגוף, ועמ"ש בד"ה כי תצא בענין בצלמנו בצלם אלקים, ומ"ש בזח"א ר"פ נח דנ"ט ע"ב בתוספתא למה נח נח תרי זימני כו' ובז"ה שם, וא"כ יחודא דכנס"י בבינה זהו ענין התדבקות הנפש בשרשה ומקורה, וזהו ע"ד שנת' בפי' שאו את ראש כל עדת בנ"י כו' לגולגלתם שהוא להגביה אותם לבחי' גלגלתא שהוא הרצון ואה"ר שלמעלה מהשכל המושג והוא בחי' כתר ובינה היא כתר דז"א, וכן איתא בלק"ת פ' תבא וז"ל מצות הבכורים הוא ג"כ חזרת אורות הנוק' לחסד שהוא כהן כו' עכ"ל, ובודאי ר"ל שע"י הכהן הוא העליי' לבינה כמ"ש המגיד, גם בענין יום הכפורים הוא התחברות כנס"י בבינה בזהר אמור ד"ק ע"ב וגם י"ל לא לבינה לבד אלא ע"ד עליות המל' יוהכ"פ לבינה שמתעלה ג"כ ע"י הבינה לעתיק כו' וע"ד מ"ש בזח"ג דרנ"ג ע"א ע"פ וביום הבכורים דקאי על חג השבועות שבו נמשך הכתר לז"א מתפארת דאימא ועליו נמשך אור מאריך אנפין, ואח"כ נמשך לו הכתר מתפארת דא"א שבתוכו יסוד דעתיק, ע"כ נק' יום הבכורים שכל הג"ר הנק' בכורין עילאין משפיעים בו, כן ביאר הרמ"ז שם, הרי דפי' יום הבכורים זהו מה שמאיר בז"א גם מא"א וע"י, והיינו ע"י הבינה כמ"ש שעטרה לו אמו, וכ"כ המ"ח בספרו על המשניות הנק' הון עשיר ריש מסכת בכורים וז"ל בכורים יש בה ג' פרקים כנגד ג' אבות דכתי' בהו כבכורה בתאנה בראשיתה ועוד בזהר פנחס דהג' ראשונות נקראי' בכורים עילאין עכ"ל, הרי הבכורים הם כל הג"ר כח"ב, א"כ י"ל שענין הבאת הבכורים לכהן שע"י הכהן איש חסד הוא עליות כנס"י לג"ר כענין שאו כו' לגולגלתם כנ"ל, ואפ"ל בכורים לשון רבים הם שני הכתרים שנמשכו בשבועות א' כנגד נעשה וא' כנגד נשמע היינו ע"י שהוא בחי'

תחתונה שבמאציל וא״א שרש הנאצלים כו׳, ובנשמה י״ל שהם ב׳ המקיפים למ״ד מ״ם דצלם כו׳ שבחי׳ הא״פ דנשמה צדי״ק דצלם מתדבק ומתקשר בשני המקיפים שלו, ועכשיו התפלות במקום בכורים מטעם הנ״ל ולכן יקדמו בכורים לתרומה שהיא עסק התורה כמאמר אבא בנימין על תפלתי שתהא סמוכה למטתי וכמ״ש בביאור ע״פ יונתי בחגוי הנ״ל.

קיצור. אך עיקר הנשמה היא מקיף ובגוף אין מלובש רק הארה והתדבקותה בשרשה זהו ע״י התפלה, וזהו ג״כ ענין הבכורים כי פרי האילן הם הנשמות ובחי׳ הבאת בכורים זהו עלייתן לאשתאבא בגופא דמלכא וע״ד שאו לגלגלתם, וכן פי׳ המגיד לב״י יחודא דכנס״י בבינה שכינתא עילאה, וע״ד שנק׳ שבועות יום הבכורים ע״י שז״א נמשך לו הכתר מחו״ב ומא״א וע״י, ולכן עכשיו התפלה במקום בכורים כמ״ש בתנחומא.

(ג) **ועתה** יש להבין ענין הסמיכות ראשית בכורי כו׳ לענין לא תבשל גדי, אך הנה בזח״ב ס״פ משפטים דקכ״ד סע״ב ודקכ״ה א׳ ב׳ מבואר ענין גדי ינקא מחלבא דאימיה, היינו ז״א דקליפה דבי״ע שיונק מהמל׳ דאצי׳, והיינו כי עשו נק׳ איש שעיר, בלק״ת פ׳ ואתחנן בד״ה וזאת המצוה פ״ג פי׳ ורעי את גדיותיך מלשון הא לגדא דהר שבגמ׳ לשון מזל מלשון העורכים לגד שולחן כו׳ ע״ש, וא״כ גדי שנק׳ כן ז״א דקליפה היינו שהוא מקור ההשפעות למזלות דבי״ע, ובחי׳ חלב י״ל המשכה מבחי׳ ורב חסד כמארז״ל כמה ארך אפים לפניו שכל הדורות היו מכעיסין כו׳ בת״א ד״ה בשלח פרעה והיינו כמו עד״מ החלב מגדיל את הולד כמ״ש ע״פ יונק שדי אמי וע״פ שתיתי ייני עם חלבי, כן בענין גדי בחלב אמו נק׳ כן השפעה עליונה הנמשך לבחי׳ זו להגדיל שפע המזלות בריבוי ההצלחה, ובמא״א אות ג׳ סעי׳ ו׳ גדי עזים נק׳ ס״מ וב׳ גדיים הם ב׳ מוחין דחכ׳ דנוגה נק׳ עזים עכ״ל, והי״נ הביא ע״ז ממ״ש בזח״ג פ׳ אחרי דס״ב סע״ב ודס״ג ע״א ע״פ ונתן אהרן על שני השעירים כו׳, וע׳ במק״מ שם, וענין יניקתם מהמל׳ מבחי׳ שערות דנוק׳ ולכן שער באשה ערוה מבואר במק״מ פ׳ ויחי דרי״ז גבי ועד לא גליש למטרוניתא וכמ״ש מזה ע״פ שערך כעדר העזים שגלשו, בד״ה הסבי עינייך, ובד״ה ונקדשתי בתוך בנ״י, אך ענין יניקתם מחלב אמו, היינו כמ״ש בע״ח שער מ״ח פ״ב וז״ל דע כי הנה נת׳ אצלינו כי יש בנוק׳ דאצי׳ שני שדים למטה בבית הרחם שלה ונק׳ דדי בהמה, ובערך זה המל׳ נק׳ בהמה (ומהם יונקים תחלה י״ס דק״נ שהיא לפעמים קדושה כנודע, צמח) ומהם יונקים כל הקליפות, ומבואר בד״ה בשלח פרעה שיניקתם הוא מבחי׳ ארך אפים ורב חסד כו׳ ואפשר שזהו בחי׳ חלב אמו, כי חלב נמשך מבחי׳ חסד ושרשו מחוורתי דעתיקא, כמ״ש באד״ר דקל״ו ע״ב ע״פ רוחצות בחלב, וגם כי מבואר בע״ח שער י״ב שער א״א רפ״א ששני פרקין תתאין דנו״ה דעתיק כו׳ נשארו למטה בבריאה כו׳ כדמיון ב׳ דדי בהמה כו׳ ע״ש וזהו ענין בהמה רבה, עכ״פ מסתמא גם ב׳ דדי בהמה דמל׳ דאצי׳ שרשם נמשך מבחי׳ בהמה

רבה מל' דא"ק וע"ז בא אזהרת בשר בחלב בכדי שלא ינק בחי' איש השעיר מחלב הנ"ל וכמ"ש משם אורידך כו', והנה עשו נק' בנו הגדול שהי' בכור ובמאו"א אות ב' סף"ג וז"ל בכורות נק' מלכי אדום כי הם קדמו לאצי' עכ"ל, היינו שעולם התהו קדם לעולם התיקון ובו האורות מרובים, ע"כ בבחי' זו בא לינק מחלב הנ"ל, אך באמת יעקב לקח בכורתו כדין כדפרש"י בחומש ר"פ תולדות ע"פ ואחרי כן יצא אחיו, יעקב נוצר מטפה ראשונה כו' הנכנסת ראשונה תצא אחרונה כו' ע"ש ומ"כ ע"ז בזה"ל ועתה יובן ג"כ שרש ענין יעקב ועשו שיעקב איש חלק בשרשו היינו בחי' האין העצמי בחי' פנימית הכתר שלמעלה מהשתל' ובירורים, ושרש עשו איש שעיר מבחי' שערות ת"י נימין היינו בחי' יש של אין העצמי עד שנפל בשבירה ממש, וא"כ יעקב הוא הבכור באמת כמשל השפופרת שבפרש"י בחומש, אבל מה שנמשך שם מ"ה ממצחא דא"ק כדי לברר היש דעשו כי בחכ' אתברירו הרי שם עשו קודם ליעקב כי התהו קודם לתיקון והגם שבחי' אין דמ"ה מברר הוא עכ"ז הרי שרש המתברר קודם לבא מן האין, וזהו יעקב יעקב ב"פ, הא' על היות שרש יעקב בבחי' אין האמיתי, והב' בחי' יעקב יו"ד עקב שיורד ומברר את היש, וזהו ויעקבני זה פעמים את בכורתי לקח היינו ע"י התורה והתפלה נתהפך המאכל היש לאין, ועי"ז בא יעקב לשרשו ונעשה בכור באמת כנ"ל שזהו ע"י יו"ד עקב, ועתה לקח ברכתי שזהו מצד שרשו באמת שבכור הוא ולו יתייחס הבכורה דוקא, ושרש הענין הוא שמבחי' נקודים ולמטה ששם היתה השבירה שורש עשו הוא הבכור, ולמעלה מן השבירה יעקב הוא הבכור והיינו משל השפופרת עכ"ל, ויש להעיר ע"ז מ"ש יעקב איש חלק היינו כמ"ש תתן אמת ליעקב תיקון ואמת תרין תפוחין דא"א יאר ה' פניו שהפנים אין בו שערות והוא למעלה מבחי' שערות שהם צמצום כמ"ש בביאור ע"פ אלה מסעי וע"פ ביום השמע"צ, ומ"ש שזהו אין העצמי היינו כמ"ש במא"א אות א' סעי' ד' אין נקרא א"א ועיקר שם זה לרדל"א כי שם חביון עוז העצמות שהוא אין לרוב העלמו וגם האוירא נק' אין שהוא אוירא דלא אתפס והוא אין עכ"ל, א"כ בחי' אין האמיתי זהו רדל"א שאינו מושג כלל.

קיצור. גדי מלשון גדא דהר מזלות, ושרש יניקתם מבחי' ורב חסד נק' בחלב אמו, והנה זמ"ל דתהו נק' בכורות ולכן בכח בחי' זו בא לינק הנ"ל, אך פרש"י בחומש שיעקב נוצר מטפה ראשונה כי נק' איש חלק שנמשך מבחי' האין העצמי, משא"כ טפה שני' ממנה נתהווה היש של האין העצמי (ה' אולי היש של האין זהו המקיף הנק' לבונה זכה, ע') אכן בחי' שם מה הנמשך לברר היש ולהמשיך בו בחי' אין שם המתברר שרשו גבוה יותר, וזהו ענין יעקב יעקב ב"פ ענין נקודים ועקודים, ענין תתן אמת ליעקב.

והנה תיקון ואמת שרשו מבחי' רדל"א ממש כמ"ש הרמ"ז ר"פ ויקרא שדעת דעתיק כו' ונק' אוירא כו' לרוב רוחניותה כו' וקיי"ל דדעת אסהיד באנפין כו' תרין תפוחין כו' אמת כו' עכ"ל. וזהו מ"ש ברבות סדר תולדות פס"ה ע"פ ואנכי איש חלק כד"א כי חלק הוי' עמו, יעקב שהוא בחי'

חלק משם הוי' ממש, וע"ד ההפרש בין שחלק מכבודו כו' ובין שנתן מכבודו כו', כך ההפרש בין בחי' השפעה שבבחי' יאר ה' פניו ובין ההמשכה שע"י שערות וצמצומים כו' שהיא רק מותרי מוחין וכמו השערות שאין נוגעין להעצמיות ויוכל לחתכם ולגזוז אותם, ואין שייך לקרותו חלק ממש כיון שהשערות רק מותרות ולא חלק מהעצמיות, ומ"ש בחי' פנימיות הכתר כו' היינו כמ"ש בע"ח שער יו"ד פ"ב כי סוד השערות בין דאו"א בין דז"א כו' בסוד המלכים דמתו בסוד הן עשו אחי איש שעיר כו' ומבואר שם שזהו רק בא"א וחו"ג דע"י המלובשי' בו, משא"כ ג"ר דע"י שהם למעלה מהשבירה אין שייך שם שערות כו' ע"ש, ומ"ש ושרש עשו כו' מובן ממ"ש, ומ"ש יש של האין העצמי היינו כי אין העצמי ג"ר דע"י, אבל השערות שרשן מז"ת שלגבי העלם הג"ר שאינו מושג כלל נק' הז"ת בחי' יש ר"ל שהם באים להיות מתגלים, ומ"ש וא"כ יעקב הוא הבכור היינו כי שרשו מג"ר דע"י שנק' בכור לגבי ז"ת, ומ"ש אבל כו' היינו כי שם מ"ה זהו רק הארה שנמשך דרך מצחא וע' בהרמ"ז ר"פ וישב, ומ"ש וזהו יעקב יעקב ב"פ עמ"ש בד"ה והי' אור הלבנה ובד"ה יונתי, ובמ"א נת' שיש ג' בחי' מקיף הישר ואו"פ ומקיף החוזר, ובחי' מקיף החוזר אף שהוא למעלה מאו"פ הוא למטה ממקיף הישר, וב' בחי' דיעקב היינו מקיף הישר ואו"פ ובחי' עשו שרשו ממקיף החוזר שהן השערות, ואפ"ל שזהו ענין שנק' יעקב וישראל, יעקב מצד הא"פ וישראל מצד האו"מ ולהיותו מקיף הישר זהו פי' ישראל ישר אל כמ"ש הרמ"ז ר"פ שמיני, שהמקיף נרמז בשם אל שהוא עולה הקף, אלא דשם פי' ישר מצד האו"פ המתפשט ביותר, ולענ"ד י"ל ג"כ ישר אל היינו מקיף הישר כו', ומ"ש שמבחי' נקודים כו' יובן עם מ"ש בלק"ת ס"פ וישלח כי א"ק הוא ראשון המקבל שפע מא"ס והנה דע כי נשתלשל ממנו ניצוץ אחד נחלק לב' כו' ובניצוץ זה קדם שרש עשו לשרש ישראל כו' ע"ש, משא"כ בבחי' א"ק עצמו ודאי קדם שרש נש"י שעלו במח' דא"ק, אלא שכאשר צריך לבא בבחי' השפעה אזי קליפה קדמה לפרי, כמו בהשפעת הרב להתלמיד מקדים המשל ואח"כ הנמשל, מה שאצלו הוא להיפך שהנמשל הוא העיקר כו', וזהו כמו חותם המתהפך ע"ד עולם הפוך ראיתי עליונים למטה ותחתונים למעלה ואמ"ל עולם ברור ראית כי האמת הוא כמו שהוא אצל המשפיע, ועד"ז ענין תהו ותיקון שהם נקודים וברודים אף שהתהו קדם בסדר ההתהוות מ"מ בחי' תיקון קדם והיינו בבחי' עקודים, ולכן גם אחר ההשתל' ממשיכים בתיקון מבחי' עקודים כנז' בת"א פ' נח בד"ה הן עם אחד, ועד"ז בענין אדם ובהמה אף שהבהמה שרשה בתהו ולכן מחיה את האדם שמתיקון מ"מ מה נעשה מהבירור הרי עיקר התכלית בשביל האדם שהוא מתעלה ע"י הבהמה ועמ"ש בד"ה משכני אחריך נרוצה בענין הביאני המלך חדריו הביאני לשון יחיד כי בתכלית העלייה בחדריו ובתי גוואי העליי' רק לנפש האלקי' ועמ"ש בת"א סד"ה יביאו לבוש מל', שבחי' המן אפי' אחר הבירור לא יכול להיות ממנו רק לבוש וסוס משא"כ כתר מלכות כו' ע"ש, ומכ"ז יובן איך ע"י ראשית בכורי כו' שייך שעי"ז לא תבשל גדי כו' שסיבת יניקתו מחמת ששרשו מתהו

ונק' בנו הגדול ולמעלה מהתיקון שהוא בחי' או"פ יו"ד עקב בחי' צמצום, אמנם ע"י מצות הבאת הבכורים בזה מעוררים בחי' כבכורה בתאנה בראשיתה ראיתי אבותיכם דהיינו מה שהאבות וישראל עלו במח' היינו בא"ק שלמעלה מהתהו שהוא רק ניצוץ א' מא"ק כו', ועמ"ש בד"ה למנצח על השמינית מזה שיש בנש"י מבחי' א"ק כו' ע"ש, והיינו מה שיעקב הוא הבכור באמת וא"כ עי"ז נמשך שלא יהי' יניקה לאיש שעיר מבחי' חלב וחוורתי כו' וזהו לא תבשל כו' ועמ"ש ע"פ ולקחתם לכם ביום הראשון ובמד"ר ר"פ תולדות שעי"ז אני נגלה לכם אני ראשון ופורע לכם מן הראשון כו' ויובן ע"פ הנ"ל ועמ"ש ע"פ קדש ישראל לה' דתי' קדש כמו בכורים והיינו ע"י לכתך אחרי כו', וע' בזח"ג פ' אחרי דע"ב א' ע"פ אנכי אשלח גדי עזים מן הצאן כו' למלכא דהוה לי' ברא מאמהו חדתא ואזיל בהיכלי', זהו ע"ד שממית בידים תתפש הידים ידי, והיא בהיכלי מלך, בעא מלכא לאתנסבא במטרוניתא עילאה כו' ע"ש, וזהו ע"ד גרש את האמה הזאת ואת בנה כו', ויש להעיר מזה לענין פדיון הבן כי ברא בוכרא הוא ז"א במא"א ב' ד"ג, וה"ע הדעת שלמעלה מחו"ג, ויש לעומת זה בכור דעשו מצד שרשו בתהו, אבל באמת בשרשו יעקב הוא הבכור, ע"כ צ"ל פדיון הבכור שלא יהי' יניקת החיצונים, וענין ז"א בכור י"ל ע"ד ז"א בעתיקא אחיד ותליא למעלה מאו"א שנמשכו רק משערות כו', ומ"מ הבכור שייך לכהן ענף החכ', כי כל ראשית שייך לכהן כו', והפדיון ע"י ה' סלעים בהבראם בה' בראם כו' כי בראשית בשביל תרומה ובכורים כו', וזה שייך לכהן ומ"מ הרי בה' בראם לכן ע"י ה' פודה הראשית כו', וי"ל בראשית ברא ות"י בחוכמתא ברא, וכמ"ש כולם בחכ' עשית, ובראשית בשביל תרומה ובכורים וחלה ר"ל שעי"ז מעלה הראשית שמלמטה למעלה בחי' המל' הנק' ראשית חכ' יראת ה' ועי"ז מוסיף אור בחכ' עילאה כמ"ש בת"א פ' יתרו בד"ה זכור את יום השבת, דרוש הראשון, ששבת נק' שבת בראשית ל' נוק' וע"י תומ"צ אשר קדשנו אשר אותיות ראש כו' והיינו ע"י ביטול היש עי"ז ממשיכים התענוג הנק' אשר וראש וזהו ענין נתינת כל ראשית לכהן שזהו ענין ביטול היש לאין ע"י כי בראשית ברא כו', ולכן הי' שייך בן הבכור לכהן להיותו ראשית, ודוקא פטר רחם בחי' נוק' מ' שהיא ראשית מלמטלמ"ע כו', אך לפי כי בה"א בראם ה' מוצאות הדבור, וג"כ בחכ' יסד ארץ הדבור שרשו מחכ' עילאה, וגם דוקא ה' סלעים כסף כי בהבראם הוא ג"כ באברהם עולם חסד יבנה, לכן זהו ג"כ ביטול היש, עי"ז פודה הבכור כו', בכורים י"ל כאשר בחי' אין מאיר באילנא דחיי ע' זח"ג פ' שלח דקנ"ח ע"ב ע"פ היש בה עץ אם אין ע"ש בפי' הרמ"ז ועמ"ש מזה ע"פ ועץ השדה יתן פריו ומ"ש בענין ד' מינים שבלולב שבהם מאיר בחי' אין, גם בכורים הפך העטופים ללבן כ"א והקשורים ליעקב ולכן האבות נקראו כבכורה בתאנה, גם י"ל ע"י הבאת בכורים ממשיכים מבחי' אין בהעץ כו'.

להבין כללות ענין עשרה עומקים הנז' בס"י עומק ראשית ועומק אחרית כו', ולנגד עשרה עומקים הללו אומרים מזמור דממעמקי' בעשי"ת כידוע, ולמה בעשי"ת דוקא. והנה בתחלה יש להבין בתוספת ביאור ענין הנסירה הנ"ל* איך שעיקר בנין המל' מן הגבורות דוקא ויתפרש בזה המאמר בזהר ויסגור בשר תחתנה באתרהא שקיע רחמי כו', וגם מאמר דאתא חסד ופריש גזעין כו', דהנה כתיב להודיע לבנה"א גבורותיו וכבוד הדר מלכותו, ויש להבין הלא כבר אמר בפסוק שלפני זה כבוד מלכותך יאמרו וגבורתך ידברו כו', אך הנה ב' פסוקי' הללו יובנו בהקדם תחלה שרש ענין בנין המל' איך שהוא מבחי' הגבורות דוקא כידוע, בהיות ידוע שיש בחי' ריבוי התחלקות למטה בדצח"ם הגשמיי' כמו שאנו רואים בצומח שיש ריבוי מיני צמחים כלליים פירות ותבואות ועשבים ובפרט חלוקין הן שיש כמה מיני פירות שונים זה מזה בטעמן ובמראיתן ויש כמה תבואות ועשבים שונים זה מזה בטעמן ומראיתן עד שאין לך אפי' עשב שידמה לחבירו לגמרי כו' ומכ"ש בשינוי טעמי הפירות כמו תפוחים שקדים וכו' ועכ"ז כללותן הוא רק בחי' צומח בלבד ועד"ז יש רבוי ההתחלקות בחלק החי בכלל כמו בהמות וחיות ודגים ובכל א' רבוי רבבות התחלקות מינים ממינים שונים כו', וכל מה שיש בים יש ביבשה דכמו שהדגים שבים יש בהם רבוי המינים מאד כך יש ביבשה ריבוי המינים מאד כו', והנה גם בבחי' הרוחניות של דצח"ם יש רבוי התחלקות מינים הללו ממש שהרי אין לך עשב למטה שאין לו מזל מלמעלה כו' ועד"ז למעלה מעלה גם במלאכים ונשמות שנמשלו לדצח"ם הרוחני' כידוע שיש מלאכים נק' בשם חיות ויש בשם דגים ויש בשם צומח דפירות או תבואה או עץ כמ"ש אז ירננו כל עצי היער כו', וגם בהן נמצא ריבוי התחלקות שונים ועיקר השינוי בטעמן ומראיתן כמו ע"ד השינוי בצומח דפירות למטה שיש תפוח ושקדים כו', כך למעלה במלאכים הנה מה שמשיגים את בוראם המהוה אותם מאין כו' נק' טעם שלהם כמ"ש טעמו וראו כו' וגוף בריאת החומר שלהן הוא ענין ההתפעלות האהבה או היראה שנולדו מהשגות שלהן וע"ד דוגמא הנה מחנה מיכאל דלסטרא דדרום מבואר בהיכלות דפ' פקודי שישנם בערך מאת אלף ופ' אלף כמ"ש דגל מחנה יהודה כו' ע"ש, והנה כולם בודאי רק מסט' דחסד שהוא אור מדת האהבה ועכ"ז יש בהם רבבות מדרגות הללו דהיינו ק"פ אלף מיני אהבה כו', וסיבת שינוי שלהם הוא מצד חילוקי השגות שלהם שכאו"א יש לו השגה מיוחדת באור האלקי והוא הנק' טעמו כו', ועד"ז במחנה גבריאל דלסטר צפון יש ריבוי רבבות מדרגות מינים שונים כו' במדת היראה והפחד כו' ואעפ"י שכללותם הוא רק בבחי' א' והוא בבחי' הביטול כמ"ש וצבא השמים לך משתחוים עכ"ז יש בהם רבוי התחלקות המדרגות באופן הביטול כו', וכל עיקר סיבת מקור שינוי התפעלות שלהם אינו אלא מצד רבוי מיני השגות

הנ"ל: קאי על ד"ה להי"ע הנסירה — תקס"ה [ראה סו"ס תקס"ה ח"ב ס"ע א'קיט. ושי"נ].

שלהם כנ"ל וגם זה הרבוי הוא מבחי' הדעת שכולל חו"ג תחלה וכאשר מתחלק מתחלק בכאו"א לרבבות אופנים שונים כו', וכן במדת התפארת אעפ"י שבת"ת דמל' דאצי' שבמרכבה כולל כללות מדה זו אמנם מתחלקת להרבה מינים שונים והן ריבוי המלאכים שעבודתם במדת ההתפארות לשבח ולפאר וכמא' כולם משבחי' ומפארים כו' וד"ל, ולפ"ז מה שמבואר בזהר דבכל מחנה יש רבבות מלאכים אין הכוונה מלאכים ממש, אלא ר"ל רבבות מינים של מלאכים ובכל מין יש כמה מלאכים שמאותו המין ועיקר כוונת הזהר על בחי' ריבוי המינים והוא עיקר ענין ההתחלקות ועד"ז גם בנשמות שהן בבחי' פנימיות יותר כידוע גם בהן נמצא רבוי ההתחלקות מאד ע"ד הנז' במלאכים וכמו שאנו רואים בחלק האדם המדבר למטה שנמצא בהם מינים רבים בשינוי הדיעות והמדות של נפשות האדם כו' וד"ל.

והנה כל עיקר הסיבה האמיתית לרבוי ההתחלקות הנ"ל בנשמות ומלאכים עד רגלי העשי' למטה כו' הוא בא להיות כי עיקר בנין המל' למעלה הוא מן הגבורות, פי' כי ידוע שבדבר ה' שמים נעשו כו' ונק' עולם הדבור וכמ"ש ויהי האדם לנפש חיה ותרגומו לרוח ממללא כו', והיינו בחי' מל' דאצי' שנק' נפש חיה כו', ובחי' אותיות הדבור נעשי' ברבוי התחלקות מאד ומתחלה הקול של הדבור הרי הוא יוצא פשוט ואח"כ כשבא לדבור מתחלק הקול ברבוי גדול בריבוי צירופי' שונים עד אין מספר כו', וכל צירוף וצירוף מיוחד בבחי' יש ודבר בפ"ע, ואמנם סיבת יציאת הקול פשוט להתחלק לריבוי אותיות הוא בא ע"י בחי' הגבורות והוא בחי' הצמצום לצמצם ולחלק אור השפע לחלקי' רבים שונים והן סיבת רבוי התהוות האותיות מן הקול הפשוט וגם מה שהאותיות יתחלקו לרבוי רבבות צירופי' שונים כמ"ש בס"י ה' אבנים בונות ק"ך בתים כו' ומכאן ואילך צא וחשוב כו', וע"כ בא ג"כ למטה בעולמות הנבראים יש מאין ג"כ ריבוי ההתחלקות להיות כי נמצאים יש מאין מבחי' צירופי אותיות דיבור העליון* כו' וד"ל, וזהו אתה פוררת בעזך ים, פי' בעזך הן בחי' ה"ג מנצפ"ך המפרידות הבל קול פשוט להיות התהוות ריבוי אותיות בבחי' הפירור לחלקים רבים כנ"ל, וזהו אתה פוררת לחלקים רבים כו' וד"ל, וזהו אתה פוררת בעזך ים, ענין בחי' ים ידוע דבחי' חכמה עילאה נק' חכמה בראש ובחי' חכ' תתאה נק' חכמה בסוף כמ"ש בס"י, והנה בבחי' חכ' עילאה דאצי' שם הוא למעלה מבחי' רבוי ההתחלקות לגמרי אלא אדרבה שם הוא בבחי' היחוד בתכלית כי אור א"ס הוא שמתלבש בח"ע דאצי' ואין שם בחי' השינוי והריבוי ח"ו אלא כח החכמה עילאה כולל כל התחלקות שלמטה בתכלית ההתכללות ותכלית האחדות היפך בחי' הפירור

העליון: בכת"י 1001 נוסף: כידוע וא"כ כמו שיש ריבוי הצירופים כנ"ל כך יש ריבוי התהוות מיני מלאכים ונשמות כו' ולכל אחד ואחד יש לו מדריגה מיוחדת בפ"ע כי אופן הצירוף שלו למעלה במקור חוצבו בבחי' אותיות דיבור העליון [ואולי נשמטו שורות אלו כאן מפני תיבות הדומות: העליון . . העליון].

והפירוד, וזהו מאמר אנת חכים ולא בחכ׳ ידיעא אנת ממש חכים בחכמה עילאה שהוא כמו כח היולי שכולל הכל ביחד כו׳, כי אינה נק׳ חכ׳ ידיעא עדיין כו׳, אבל בחי׳ חכ׳ תתאה הוא הנק׳ ים כמ״ש כל הנחלים הולכים אל הים כידוע שם מתחיל שרש בחי׳ ההתחלקות וכנ״ל, ולהיות כי אור א״ס שבחכ׳ עילאה מובדל מערך התחלקות כנ״ל ע״כ צריך שיומשך כח להיות מחלק בחכ׳ תתאה לחלקים והן ה״ג מנצפ״ך שנמשך מחכ׳ עילאה לחכ׳ תתאה לעשות בה בחי׳ ההתחלקות בכלל ובפרט כנ״ל, וזהו אתה פוררת בעזך ים, פי׳ אתה הוא כענין מאמר אנת חכים וכו׳ והוא בחי׳ אור א״ס שבחכ׳ עילאה פוררת כה״ג שיורדים במל׳ דאצי׳ בבחי׳ חכ׳ בסוף הנק׳ ים לחלק ולפרר אותה כנ״ל וד״ל, אך להיות כי אין ערוך כלל בין ח״ע לח״ת כנ״ל וא״כ איך יומשך התחלקות מח״ע לח״ת כו׳ אין זה כ״א ע״י בחי׳ ממוצע שיש ביניהם והוא ע״י בחי׳ ז״א דאצי׳ שנק׳ בשם בחי׳ ממוצע. ולהבין זה, הנה הטעם שנק׳ בשם ז״א להיות שבחי׳ א״א ידוע שהוא הנק׳ בשם זה ע״ש שהוא סוף עולם הא״ס והרי יש בו מהארת אור א״ס עדיין שהוא בבחי׳ התרחבות בבלתי הגבלה כלל באורות וכלים עדיין כו׳, וזה שנק׳ אריך ע״ש האריכות בלי שיעור וגבול, ופי׳ אנפין ידוע שהוא בחי׳ המוחין חב״ד וגם הן בו בבחי׳ א״ס ולכך נק׳ אריך אנפין כלומר אריכו דאנפין דהיינו התפשטות אור המוחין בהתרחבות גדול וכמא׳ אנת חכים ולא בחכ׳ ידיעא הנ״ל ובחי׳ החכמה עילאה הנ״ל ממנו נמצא וכמ״ש והחכ׳ מאין תמצא כו׳, ובחי׳ ז״א הוא כמשל בחי׳ הקיצור של אריכות עד״מ שיצייר האדם בציור קצר לרמז בו על אריכות בנין גדול כו׳, ולכך נק׳ זעיר, אבל גם הוא בחי׳ אנפין שבא״א רק שהוא בבחי׳ הקיצור כו׳, ולהיות כן הוא כמו בחי׳ ממוצע בין ח״ע הנ״ל לח״ת שבמל׳ דאצי׳ להיות על ידו המשכת ה״ג הנ״ל לחלק ולפרר בים דח״ת לרבוי האותיות כנ״ל וד״ל. והנה גם כ״ז אינו אלא בהיות זו״נ דבוקין יחד בפרצוף א׳ בבחי׳ אב״א כידוע והוא שהמל׳ מקבלת רק מבחי׳ אחוריי׳ דזעיר, וביאור הדברים ידוע שהוא עד״מ העלם השכל שמתעלם באותיות הכתב שהמקבל מקבל שפע השכל רק ע״י האותיות של הכתב, שהוא רק בבחי׳ עשי׳ כו׳, והוא משל להבין לבחי׳ ח״ת דמל׳ שמקבלת רק מאחוריים דנה״י דז״א כו׳ וד״ל.

והנה ידוע דקודם הנסירה הי׳ בחי׳ כותל אחד לשניהן כו׳, וביאור הדבר זה יובן עד״מ השפעת שכל הרב משפיע לתלמיד דהנה בודאי כאשר ישפיע לתלמיד איזה שכל וסברא הגם שיסבירנה לו היטב עד שיבין אותה התלמיד היטב כמו שמבינה הרב בעצמו עכ״ז יש הפרש גדול בין הרב לתלמיד באותה הבנת הסברא והשכל כי כח שכלו של הרב גדולה מאד ואין לשכלו של תלמיד ערך לגביו וגם שהסביר לו הסברא הרי ישכילנה התלמיד לפי שכלו בלבד, ואמנם הרב ישכיל אותה לפי ערך שכלו הרחב וישיג יותר עומק המושג שיש באותה הסברא הרבה יותר מהשגת התלמיד כו׳, אך הנה כ״ז כאשר ישפיע הרב את השכל בלבושים דהיינו שישפיל ויעלים להלביש

את השכל במשלים גשמיים במילי דעלמא וכיוצא הנה אז הרב והתלמיד שוין בהשגת אותו השכל כי הרי בהשגת מילי דעלמא גם התלמיד משיג בשוה ממש כמו הרב ממש, וע"ד דוגמא כמו שהרב יודע שהאש שורף והמים מכבים כך התלמיד יודע זה ואין בידיעה זו שום הפרש ביניהם כלל בין הרב לתלמיד כידוע, וא"כ כאשר העלים והלביש לו השכל במשל אש ומים וכיוצא הרי ידיעת התלמיד שוה בזה כמו ידיעת הרב כי במשלים דמילי דעלמא שוין הן ממש, ולזה הטעם גם בהבנת השכל שיבין התלמיד מתוך המשל יבין וישיג אותה בהשוואה א' עם הרב ממש בלתי שום שינוי כלל ביניהם, והגם ששכל הרב גבוה מן התלמיד כנ"ל זהו בהשגת שכל כמו שהוא אבל כאשר מלובש השכל לגמרי במשלים גשמיים ואין לו הבנה רק מתוך המשל והרי במשל הגשמי שכל התלמיד שוה ממש לשכל הרב כנ"ל וד"ל. וע"ד דוגמא הנה משלי שלמה גנוזים בה בהעלם גדול סודות ורזין דאורייתא כידוע וכאשר לא יתגלה הסוד רק ע"י המשלים הרי יובן הסוד לקטן הערך כמו לגדול הערך ממש בהשוואה א' מטעם הנ"ל וד"ל. והנמשל מכ"ז יובן למשכיל למעלה בהיות דבהיות שפע והמשכת מוחין דז"א יורדים בהתלבשות גדול בבחי' אחוריים דנה"י שבו כנ"ל שהוא כמשל התלבשות השכל במעשה הכתב כנ"ל אזי נק' בחי' זו בשם כותל כמשל כותל אבר הדופן גשמי דנצח והוד תרין ירכין וגופא נק' דופן כו' והענין למעלה הוא תכלית ירידת העלם והתלבשות המוחין בערך משל התלבשות השכל לתלמיד במילי דעלמא והנה הגם שערך מוחי' דנוק' דז"א קטן מאד לגבי ערך מוחין דז"א כי נוק' דז"א נק' בחי' מקבל מז"א כו' כמשל תלמיד קטן המקבל שפע שכל מרבו מעט מזעיר כו', ונק' מקור כל המקבלים דבי"ע כידוע אין זה אלא כאשר השפע מוחין עליונים הן כמו שהן בעצמן ומהותן, וע"ד משל הנ"ל מהשפעת שכל הרב לתלמידו שמפני שנבדל ערך כח שכל הרב מתלמיד כו' גם בשפע זו נבדלו זמ"ז בערך כו', אבל כאשר השפע מוחין עליונים דז"א באין בהתלבשות כ"כ עד שנק' כותל כו', הרי בזה ההתלבשות ערך מוחין דנוק' דז"א שוה ממש למוחין דז"א מטעם משל הנ"ל בהתלבשות שכל במילי דעלמא שהתלמיד שוה לרבו בהשגה כו', וזהו שקודם הנסירה הי' בחי' כותל א' לשניהן בשוה וד"ל.

ואמנם הנה כ"ז הי' קודם הנסירה בהיותם בבחי' אב"א אז הי' כותל א' לשניהן כנ"ל, אבל אחר הנסירה הרי אין כותל א' לשניהן וכו'.

וביאור הדברים הנה משל הנסירה הוא כמו הנסירה הגשמי' שנוסר דבר א' לשני חלקים ונפרד חצי התחתון מחצי העליון כו', ולמעלה יובן זה עפ"י הנ"ל אך יש לזה הקדמה להבין בתחלה המאמר דאתא חסד ופריש גזעין כו', פי' להיות כי כאשר הי' בחי' כותל לשניהן היינו שהי' ערך בחי' השגת המקבל שוה להשגת המשפיע מטעם הנ"ל, ועיקר ענין הנסירה הי' להבדילם ולהפרידם זמ"ז עד שלא יהי' ערך המקבל כערך המשפיע אלא ישאר המקבל למטה בערכו הקטן וערך הרב ישאר למעלה במדרגתו שהיא גבוה מהמקבל

וכמשל הנ"ל בשפע שכל כמו שהוא בלתי לבוש כו', אך הנה ע"י מה יהי' סיבת הבדל זה הכותל הוא שאמר דאתא חסד ופריש גזעין כו', פי' בחי' החסד הוא בחי' ההארה וההתגלות יתירה יותר מכפי המדה המצומצמת, דהנה ידוע דבחי' מל' דאצי' המחיה כל העולמות הוא הנק' בשם כח הפועל בנפעל וחיות כח זה בא ונמשך לכל המקבלים בכאו"א רק לפום שיעורא דילי' ואם הי' מקבל הארה יתירה יותר מכפי המדה המצומצמת בו הי' בטל במציאות לגמרי לפי ערך הנפעל כך ערך הפועל האלקי שבו ואם הי' מאיר כח הפועל בנפעל יותר מכפי ערכו לא הי' מתקיים כלל וכענין הושיט אצבעו קטנה ביניהן ושרפן כו', וא"כ מובן גם בכללות השפע ממל' דאצי' לבי"ע הוא במדה וגבול, וכמו"כ מוכרח שמקבלת המל' ג"כ מז"א בבחי' גבול גם באצי' מאחר שנק' מקור כל המקבלים כידוע והוא כאשר מקבלת בבחי' אב"א ואז הוא כותל אחד כו' שהוא כמשל השפעת שכל בהתלבשות במשלים וחידות כנ"ל שהוא בא במדה וגבול למקבל כו', אך הנה עפ"י הסתר המשלים שוה המקבל למשפיע כנ"ל וכאשר ירצה המשפיע שיבדל המקבל ממנו בערך ישפיע למקבל בהתגלות יתירה יותר מכפי הצמצום שנתצמצם בהתלבשות המשלים הגשמיי' ואז נבדל ערך המקבל מן המשפיע וכנ"ל שבהשפעת שכל העצמי נבדל ערך הרב מפני שמדריגתו גבוה מהמקבל כו' וגילוי זה הרי הוא היפך ההסתר ולכך נק' בשם חסד כי כל בחי' חסד הוא ענין התגלות ההארה יותר מהראוי ומצטרך כו', וזהו שאמר שסיבת ענין הנסירה של בחי' הכותל דז"א עד שיהי' הבדל ערך בין נוק' לז"א הוא בא ע"י שפע אור החסד שבז"א שעל ידו ממילא ננסר הכותל והובדל ז"א מנוק' ונעשה בנין הנוק' דבר בפ"ע למטה ובחי' ז"א נשאר במדרגה יותר עליונה מבחי' הנוק' וד"ל והיינו דאתא חסד ופריש גזעין כו' ונעשו כדוגמת עילה ועלול שהעלול בחי' נפרד מעילה כו', כך בחי' נוק' נעשה בחי' נפרד להיות ראש לשועלים למטה כו', והמשפיע שהוא בחי' ז"א נתעלה יותר להיות נשאר למעלה בעצמיות בחי' האצי' היפך ענין כותל א' לשניהן הנ"ל וד"ל. וזהו מ"ש כי זכר חסדו דע"י בחי' החסד דפריש גזעין כנ"ל נעשה ז"א בבחי' זכר דכר ובחי' נוק' ירדה למטה ונעשית בחי' מקבל בבחי' ערך נפרד כמו העילה ועלול כו' וד"ל. ועם כל הנ"ל יובן ג"כ המאמר בזהר בראשית ע"פ ויסגור בשר תחתינה באתרהא שקיע רחמי כו' פי' בחי' הבשר הוא ע"ד ענין בחי' אור החסד הנ"ל דפריש גזעין כנ"ל וד"ל.

ועתה יש להבין שרש ענין עשרה עומקים הנז' בס"י כו', דהנה כמו שבנין המל' למטה הוא מבחי' הגבורות כנ"ל כך גם למעלה מעלה מן המאציל העליון להיות ממנו נמצא בחי' רבוי ההתחלקות של האורות דאצי' בכלים רבים הוא בא ע"י בחי' הגבורות והצמצומים דוקא, ואדרבה כש"כ וק"ו הוא אם מבחי' אצי' לבריאה א"א להיות בחי' הרבוי כ"א ע"י הגבורות והצמצומים דוקא מכ"ש ממאציל לנאצל כו', דהנה יותר אין ערוך מנאצל לגבי המאציל ממה שאין ערוך מבריאה עם האצי' כו', והטעם יובן עפ"י

הידוע בפי' המאמר אנת חכים כו' דבהיות שעצמות אור א"ס ב"ה הוא קדוש ומובדל בערך לגמרי גם מבחי' מקור למציאות אצי' חכמה וכיוצא ושיהי' מסתעף ממנו מציאות אצילות אור חכמה וכיוצא אשר באמת אין ערוך כלל וכלל ביניהם א"א כ"א ע"י צמצומים גדולים כי התהוות הזאת של חכ' דאצי' מהמאציל הוא בבחי' התהוות יש מאין ממש ואינו דומה להתהוות הבריאה מאצי' דאע"פ שגם היא יש מאין מ"מ יש לבריאה ערך קצת יותר לאצי' מפני שהשתלשלו' שפע האצי' באה בהדרגה מעילה לעילה כמו משכל למדות וממדות למח' כו' שכל זה כמו בחי' יש מיש כו' וע"כ בהפרד מהאצי' לבריאה יש מאין אין זה עדיין בחי' התחדשות גמור כ"כ כמו התהוות אור החכ' דאצי' מהמאציל ששם הוא בבחי' התחדשות גמור יש מאין המוחלט כו' כי המאציל בעצמו ערכו מובדל לגמרי כו' וכמ"ש במ"א, וכדי שיקרא בשם חכים כו' א"א כ"א ע"י צמצום גדול בעצמותו תחלה כו', וענין בחי' הצמצום הזה הוא הנק' עומק כי עומק בגימט' רי"ו שהוא בגימ' גבורה כידוע בפע"ח והוא הנק' ג"כ בשם בוצינא דקרדוניתא שהוא בחי' קו המדה כו' וכידוע, ויובן זה עד"מ עומקא דבירא הגשמית, דהנה אנו רואים בבאר הגשמי ששרש התמלאותו הוא מן המעיין שנובע תחתיתו, והנה צורת המעיין ידוע בענינו שמתחלת תולדתו בעומק הארץ הנה הוא רק כמו בחי' גיד אחד מגידי הדם והולך ונובע בקוצר השטח כמו גיד ממש וכידוע שנקראו המעיינות בשם גידי התהום כו' ושרש התחלתו הוא רק כמו בחי' נקב קטן בהמשכה מועטת כטפה א' בלבד והולך ונמשך מעט מעט בדרך המשכת גיד א' בלבד ואח"כ נתרחב והולך ומתפשט אנה ואנה עד שנמצאים ממנו יניקות בארות הרבה כידוע והנה אם הי' התחלת נביעתו מהתהום בהתרחבות הרי הי' שוטף כל העולם כענין מי המבול דכתי' בי' נבקעו כו' מעיינות תהום כו' וארובות השמים נפתחו כו', אלא נביעתו מתחיל בצמצום גדול מאד כיציאת טפה דרך נקב קטן ואח"כ הולך ומתרחב כו', ועי"ז יוכלו להתקיים על ידו הרבה נהרות ובארות מים כו', וע"ד דוגמא כזאת יובן ג"כ למעלה בענין כללות י' העמקים שהענין הוא בחי' הגבורה והצמצום בעצמות אור הא"ס עד שלא יהי' בחי' נביעה ממנו רק בבחי' נקב קטן עד"מ כמו נקב התחלת המעיין כו' ואז יוכל להתפשט האור להיות אח"כ מציאת הנאצלים בבחי' יש מאין ממש ולכך נק' זה הצמצום עומק עד"מ עומקא דבירא הגשמי הנ"ל וד"ל, וע"ד דוגמא הנה בחי' עומק הראשון הוא הנק' עומק ראשית בס"י כידוע וענינו הוא כך, ולהיות ידוע דהחכ' מאין תמצא דהיינו בבחי' יש מאין ממש תמצא התגלות מציאת החכ' מבחי' הכתר הנק' אין כידוע, והנה יש ב' מדרגות באין זה שנק' כתר הא' בחי' חיצוניות שלו והוא בחי' האין שממנו תמצא החכ' בבחי' יש מאין, והב' בחי' פנימיות שלו והוא בחי' עצמותו שהוא למעלה מהיות גם בחי' אין ליש כו', וא"כ מי עשה והכריח לו שיהי' בחי' אין ליש שהרי זהו צמצום גדול וירידה בודאי אין זה כ"א שנתצמצם בתחלה בעצמותו הפשוט ולא ירד רק דרך בחי' נקב קטן מאד עד"מ ואז יוכל להיות אין ליש דחכמה וכמשל נביעת המעיין בשרש התחלתו כנ"ל, וזהו הנק' עומק

ראשית, פי' ראשית הוא בחי' החכמה הנק' ראשית כידוע ובחי' עומק של הראשית דהיינו דחכ' דאצי' הוא בחי' צמצום וגבורה שהוא בגימ' רי"ו באין דכתר בתחלה עד שיוכל להיות שרש ומקור למציאת התגלות אור חכ' דאצי' וד"ל, ועד"ז יובן כל פרטי בחי' העמקים הנזכר בס"י וכמו עומק אחרית שהוא בחי' בינה דאצי' ג"כ, הענין ע"ד הנ"ל בחכמה והוא שנעשה בחי' צמצום גדול בעצמות עד שהי' יכול להיות שרש ומקור למציאת כתר דבינה דאצי' כו' וד"ל. ותוכן הענין של העמקי' כך הוא שע"י שנעשה צמצום בעצמות אור א"ס עד שמחמתו נעשה בחי' כתרים לי"ס הנאצלים כמו שהחכ' מאין תמצא וכן הבינה כו' ובחי' הכתרים של הי"ס נק' עומקים כי באו ע"י בחי' גבורות וצמצומי' של העצמות כנ"ל וד"ל.

וזהו כבוד מלכותך יאמרו וגבורתך ידברו כו', פי' כמו שאמר בפסוק שאחריו להודיע לבני האדם גבורותיו כו', לפי שעיקר בנין המל' הוא מבחי' הגבורות כנ"ל, כך למעלה מעצמות אור הא"ס כדי שיאצלו י"ס דאצי' בא זה ע"י בחי' הגבורות ומהן נעשו י' עומקים הנ"ל, וזהו וגבורתך ידברו כו' וד"ל, והיינו הטעם שאומרים בעשי"ת דוקא מזמור זה דממעמקים, כי הנה ידוע דבר"ה זה היום תחלת מעשיך כו' ובתחלה עלה במח' לברוא במדה"ד ואח"כ שיתף עמו מדה"ר, פי' מדת הדין הוא בחי' קו המדה שהוא בחי' צמצום וכמ"ש וגבורתך ידברו כו' ואח"כ נתרחב האור ונתגלה להיות מציאות י"ס באצי' כו', וזהו ע"י מדת הרחמים וכמ"ש בע"ח דבתחלת ההשתל' הי' צמצום מקום פנוי ואח"כ נמשך בחי' הקו והחוט כו', ואם הי' התחלת השתל' במדת הרחמים והחסד לא הי' יכול להיות מציאת י"ס כלל מפני ריבוי האור והיינו עד"מ מן הנביעות של מעיינות תהום הנ"ל שראשיתן מצער ואחריתו ישגה כנ"ל וד"ל, וזהו בראשית ברא אלקי' שהוא הצמצום ואח"כ ויאמר אלקים יהי אור כו' כמאמרם ז"ל כברייתו של עולם ברישא חשוכא והדר נהורא כו' וד"ל, והיינו הטעם שאומרים בעשי"ת דוקא מזמור זה דממעמקי' קראתיך כו', כי פי' ממעמקים קראתיך הוי' וכו' הענין הוא כך משום דע"י בחי' יו"ד עמקים הנ"ל שהן בחי' גבורות וצמצומים כנ"ל הוא הסיבה שיוכל להיות אח"כ קריאת והמשכת שם הוי' באצי' בכלל ובפרט היו"ד הוא אור אבא דאצי' וההי"א הוא אור אימא כו' כידוע, וזהו ממעמקים קראתיך הוי' וד"ל, ובהיות שבר"ה העולם מתחדש מחדש ממקורא דכולא כמ"ש בענין הנסירה למעלה שצריך לומר לפניו מלכיות שיהי' מקבל עונג ממדת מלכותו כנ"ל באריכות, ע"כ אומרים בעשי"ת מזמור זה דממעמקים לעורר שרש ומקור לנביעת יו"ד עומקים עליונים דאבי"ע מחדש להיות מהם מתחדש נביעת המשכת האורות די"ס, וזהו באמרינו ממעמקים קראתיך הוי' להיות בנין האצי' באורות וכלים מחדש בשמות דהוי' בכלל ובפרט לכל ספי' וספי' בפ"ע כו' עד שיתחלק האור והשפע בבחי' חכ' תתאה לרבבות מדרגות מינים רבים ושונים כנ"ל, וזהו להודיע לבני האדם גבורותיו ואח"כ וכבוד הדר מלכותו ובפסוק שלפניו אמר בתחלה כבוד מלכותך יאמרו ואח"כ

וגבורתך ידברו כו', אך הענין הוא דלכאו' גם זה אינו מובן מה שאמר כאן להודיע לבנה"א גבורותיו כו' ובפסוק שלפניו אמר וגבורתך ידברו ולא אמר להודיע כו', אמנם כל אלה בהקדמה אחת יתורצו, והוא שיש הפרש גדול בין בחי' גבורות התחתונות שנפרר בים החכמה דמל' לבחי' גבורות העליונות דבחי' קו המדה במאציל כו' דשם בחי' הגבורות והצמצומים עצמן לא נודע ולא מושג כלל בהשתלשלות דאצי' כי מאחר שלא יש תפיסא והשגה כלל בעצמות המאציל וכמאמר דלית מחשבה תפיסא בי' אפילו מח' דא"ק כו' א"כ מהיכן יודע ויושג איכות הצמצום, אבל מאצי' לבריאה שנודע הארת האצי' בדרך הכרח ממה שרואה בהשגה מציאת השתלשלו' שהרי כח הפועל בכל נפעל מתגלה ממש כידוע, ולכך אמר בעולם הבריאה להודיע לבני האדם גבורותיו וצמצומיו שנודעים הן בהשגה ואדרבה מזה נעשה כבוד הדר מלכותו כי אין מלך בלא עם נפרד כו' וע"י הצמצומים הן נפרדים כו' וכנ"ל, אבל וגבורותיך שבמאציל עצמו ידברו לדבר בו מרחוק ולא שנודע ענין איכותם ומהותם ולכך הקדים לומר כבוד מלכותך יאמרו שהוא בחי' מל' דא"ס כו' ואח"כ נתצמצם להיות וגבורתך ידברו, ובכאן אומר תחלה להודיע כו' ואח"כ וכבוד הדר מלכותו וד"ל.

כ"ז, בס"ד, פ' האזינו

הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט, וארז"ל בב"ק ד"ן סע"א א' רב חנינא כל האומר הקב"ה ותרן הוא יותרו חייו שנא' הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט א"ר חנא ואי תימא רשב"נ מאי דכתי' ארך אפים ולא כתי' ארך אף ארך אפים לצדיקים ולרשעי', וע' בגמ' תענית דף"ב א' ובסנהדרין דקי"א א' משמע שמאריך השכר לצדיקי' והעונש לרשעים עד עוה"ב, וע' בתוס', והיינו כמשרז"ל היום לעשותם ולמחר לקבל שכרם שפי' למחר הכוונה הוא על עוה"ב. והנה לכאו' צ"ל שמאמר כל האומר הקב"ה ותרן עם המאמר א"א לצדיקי' ולרשעי' נראי' כסותרין זא"ז שהרי להמתין כ"כ זהו מדרכי הויתור כו' מבלי להעניש לרשע, וי"ל דהן אמת שאינו מוותר כלום כ"א מאריך אף אולי יחזור בתשובה וגבה דילי', והנה בזהר פ' ויגש אמרו שאמרה אורייתא קמי קוב"ה האי אדם דאת בעי למברי זמין הוא לארגזא קמך אלמלא לא תאריך רוגזך טב דלא אתברי א"ל קוב"ה וכי למגנא אתקרינא א"א, נמצא משמע שמבחי' א"א נמשך הסליחה אפי' אם יחטא, וא"כ זהו יותר מן מאריך אף, שמשמע שמאריך אף וגבה דילי', וגם צ"ל האיך אפשר שהתורה תקטרג על בריאת האדם, אך הענין הוא כמובא בזהר שם שלא נברא העולם באלף לפי שמאלף יכול לימשך גם בארור כו', ולכן נברא

בבי"ת שהוא סי' ברכה, ומאחר שכבר נברא בבי"ת שהוא בחי' צמצום החכ' אז אפי' נמשך מבחי' אלף ג"כ לא יומשך מאלף כלום הגם כי משם הוא כחשיכה כאורה, אבל מאחר שנמשך דרך צמצום החכ' אז אפי' מבחי' הא' לא יומשך כלל שום יניקה ג"כ כו', ובכדי שיומשך מבחי' הא' לכן אמרה תורה שהאדם זמין לארגזא קמך בכדי שישיב לה הקב"ה וכי למגנא אתקרינא א"א, ועיז"נ מבחי' א"א בחכ' כו'. וגם מה שא' וכי למגנא אתקריאו א"א אפ"ל שע"י בחי' א"א מאריך אף עדי שיבוא לבחי' תשובה כו', ואז יומשך סליחת העוונות כו'.

(ב) **במד"ר** פ' בא בענין קר"פ שה תמים זכר בן שנה שה בשביל אלקי' יראה לו השה, תמים לשמו של הקב"ה שנא' הצור תמים פעלו, פי' כי הנה אברהם ויצחק ע"י המס"נ שלהם הגיעו לבחי' אוא"ס שלמעלה מהשתלשלו' בחי' כתר והיינו שמבחי' אם צדקת כו' לא יומשך ג"כ לאו"ה, ולכן אמרו במד"ר ר"פ בלק ע"פ הצור תמים פעלו לא הניח הקב"ה פתחון פה לאו"ה לע"ל שאתה דחקתנו כו' מה עשה כשם שהעמיד מלכי' ונביאים מישראל כך העמיד מאו"ה, והיינו כי מבחי' זו יכולים או"ה ג"כ לקבל אמנם ע"י מס"נ דעקידה נמשך מבחי' זו ג"כ לישראל דוקא.

[**להבין*** שרשי הדברים הנ"ל הנאמרים ע"פ] כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום לא נפלאת היא ממך כו', ותחלה יש להקדים ענין א', דהנה כתיב נעשה אדם בצלמנו כו', וידוע הקושיא למה נאמר בו לשון רבים נעשה כו' ולא נאמר בו יהי אדם כמ"ש יהי אור יהי רקיע כו', אך הענין דהאדם אינו כשאר כל הנבראים ונאצלים בהשתל' שהם כאו"א מדרגה ובחי' א' פרטיות בלבד, אבל האדם הוא בחי' כוללת שכלול מכל ההשתל' ויש בו מכל הפרצופים יחד וכולהו איתנהו בי' כו' ואינו מע"ס בבחי' פרטיות בלבד וע"כ כל העולמות כלולים בו וכמבואר בזהר (ונק' עולם קטן כו') (וכ"ה במד"ר בראשית פי"ב אם אני בורא אותו מן העליוני' או מן התחתונים הרי יש קנאה במע"ב, אלא אני בורא מן העליונים ומן התחתוני', שנמצא כולל עליונים ותחתונים), וזהו שנאמר בו נעשה לשון רבים לפי שמכולם נעשה דהיינו מכל הי"ס בכלל ולכך כלול הוא מכל המדרגות משא"כ בשאר נבראי' זולתו שאין התהוותן אלא מבחי' ומדרגה פרטי' כמו האור מן החסד והרקיע מן הת"ת וכיוצא ולכך נאמר בהן לשון יחיד ויאמר אלקים יהי אור יהי רקיע

*[להבין שרשי הדברים הנ"ל הנאמרים ע"פ: בכת"י 1013 [ועוד] ליתא תיבות אלו, כ"א מתחיל: כי המצוה כו'.

כו', והמופת לזה שהאדם כלול מכולן כנ"ל הנה אנו רואים זה ממעשה המצות שנצטוה האדם, דידוע שכל עיקר המצות הן רק להמשיך אורות עליונים בכלים כו', וכמו ע"י הטלית נמשך אור מקיף לנוק' וציצית הטלית הן בשביל מוחי' דנוק' כו' ואכילת מצה מוחי' דקטנות דנוק' כו', ובג' סעודות השבת אנו רואים דסעודה הראשונה בשביל חקל תפוחין שהוא בבחי' מל' והשלישית בבחי' עתיק כו', ויש מצות שהן בבחי' ז"א כמו הלולב* (ומיניו שהם המשכת הדעת לנוק' דז"א העומדת בחזה) דז"א ומצות ת"ת במוחי' דז"א וכן תפילין של ראש כו' ויש מצות שהם בבחי' אימא בא"פ וא"מ כמו הסכך דסוכה בבחי' מקיפי' דאימא כידוע, ויש מצות שהן בבחי' אור אבא ובחי' עתיק, וא"ק כו' כמבואר בפרע"ח, והנה לכאו' יפלא מהיכן יהי' כח באדם להמשיך אור ע"י המצות בכל המדרגות בעתיק וא"א ואו"א וזו"נ ע"י הטלית בנוק' וע"י הלולב* (בנוק' דז"א העומדת בחזה דז"א) כו' וכיוצא אם לא שמוכרח לומר כנ"ל שהאדם הוא בחי' כוללת מכל ההשתל' בכלל ולא מע"ס פרטיות בלבד וא"כ יש בו גם מבחי' ע"י וא"א וגם מאו"א וזו"נ כו' ולכך ע"י המצות כולן שיקיים ימשיך מכולן לפעמים מזה ולפעמים מזה לפי אופן מעשה המצות להיכן שהן רומזים ועל ידו יתקיימו כולן למעלה כמ"ש אשר יעשה אותם האדם כו' והוא מאחר שכוללם יחד א"כ בהכרח שהוא למעלה מכולן כו', וזהו פי' אדם אדמה לעליון ממש שלפני כל ההשתל' וכמ"ש במ"א, ולכאו'* צ"ל למה הרכיב כאן ב' ענינים שהם ג' ביחד ענין המצות שפועלי' בכל ע"ס, ב' האדם המקיים אותם גבוה מהם שהוא ג' שהאדם עושה המצות כמ"ש אשר יעשה אותם האדם כו', אך הענין הוא דעם היות שע"י מעהמ"צ ממשיכים מכל הע"ס הרי אין מזה שום ראי' שהאדם כלול מכולן כי י"ל שזהו מחמת המצוה לעשות אשר באמת למי שהי' מצוה לעשות הי' פועל כן, ולכן הוצרך לטעם שהאדם עושה המצוה והיינו כמארז"ל מעלה אני עליכם כאלו עשאוני, כמ"ש מזה בשה"ש בד"ה צאינה וראינה באריכות ובכ"ד, וממילא האדם גדול מהם, והגם כי באמת זהו מכח המצוה לעשותן שזהו ההפרש בין מ"ת למה שקיים אברהם כל התורה כולה עכ"ז לפום גמלא שיחנא שלפ"ע מעלת כח פועל העבודה טוענים כובד המשא עליו כ"כ, ומאחר שציוה אותנו לעשות את כל המצוה הזאת הרי בהכרח לומר שיש בכח האדם לעשותם כולם, והיינו כי ברא אותו מן העליונים והתחתונים ויצר וברא בו מכל הע"ס כו'.

(ב) **והנה** עוד ענין אחר יש להקדים והוא בפגם העבירות מה הן פוגמים, דהנה מבואר למעלה דעיקר המצות הן בחי' המשכות האורות בכלים כו', והנה ידוע דמחיצוניות ואחוריים של הכלים יש יניקה לחיצוני'

הלולב (ומיניו . . בחזה) דז"א: במאמר זה שבסה"מ תקס"ה ע' תתקלו: הלולב בדעת דז"א.

הלולב (בנוק' . . בחזה דז"א): בסה"מ תקס"ה שם: הלולב בז"א.

ולכאו' צ"ל: מכאן עד סוף הפרק, הוא הוספה וליתא בתקס"ה שם.

ג"כ, אך גם זאת הוא בא להם במדה וקצבה ושיעור מוגבל כפי המדה הקצובה מהמאציל העליון מבחי' קו המדה הנק' בוצינא דקרדוניתא כו' שמודד גם כמה יהי' יניקת החיצוני' מבחי' אחוריי' כו', והנה במעשה העבירות שתים רעות יש, הא' והוא דבר קטן דהיינו מה שעי"ז ניתוסף להם שפע אלקי' יותר מכפי צמצום המדה שלהם ושיעורם המוגבל מקו המדה כו', וזהו דבר קטן וכלא חשיב ממש שהרי מבחי' קו המדה שבמאציל נמדד מדה לכל פרטי ההשתל' דאבי"ע דהיינו עד כמה יומשך אור האצי' ויהי' בחי' הגבול דאצי' ולהיות משם ואילך בחי' נפרד מאלקות וכמ"ש ומשם יפרד כו', והוא עולמות הנפרדים בי"ע כידוע וגם כמה יהי' העולמות הללו בבחי' או"פ ומקיפי' וכמה יהי' מהם גם בבחי' חיצוני' ואחוריים כו' ולפ"ז שיעור זה שניתן ליניקת החיצוני' מבחי' אחוריים וחיצוניות ובפרט כמו דרך צפרנים ושערות שהן רק בחי' אחורי' דאחוריי' ה"ז דבר קטן ומועט בערך מאד לגבי עיקר הפנימי' שבבריאה ומכ"ש לגבי האצי' כו', וא"כ גם שניתוסף לחיצוני' קצת יניקה יותר מכפי המדה המצומצמת להם אינו תופס מקום כלל וכלל וכלא ממש חשיב כו', ע"כ נק' פגם זה פגם קטן, אבל פגם הגדול שע"י העבירות הוא ענין אחר והוא מה שהאורות עליונים דאבי"ע מסתלקי' מן הכלי בסיבת ריבוי יניקת החיצוני' כי לא יגורך רע כתי' וטהור עינים מראות ברע כו', ובחי' הסתלקות האורות זהו גרעון גדול מאד לגבי המקבלים שהן העולמות וההיכלות עליונים כו' שהרי האורות הן בחי' אלקות ממש וע"י הסתלקות האור למעלה ממילא נפגם העולם מצד העדר האור זאת הרעה הרבה יותר מרעה הראשונה בתוספת היניקה לחיצוני' בכפלי כפליים כו', ואחר הקדמה הנ"ל יובן שלצורך התיקון לפגם העבירות צריך ב' דברים לתקן, הא' להעביר תוס' היניקה של החיצוני' מאחוריי' של הכלים די"ס דאבי"ע כו' בכדי שיוכל אור העליון לשכון בה ואחר שהעבירו יניקת החיצוני' מכל וכל ולא נשאר להם רק כפי המדה בלבד מראשית ההשתל' הנה עוד עדיין חסר העיקר והוא להמשיך האורות בכלים וישכנו בהם ולא יסתלקו עוד כמבראשונה, והוא ענין החזרת האורות שנסתלקו וכו', וכ"ז ע"י המצות בכלל ע"י רמ"ח מ"ע ושס"ה ל"ת, הל"ת הן להעביר התוס' יניקה שלא יומשך לחיצונים כמו לא תאכל חלב ודם כו' והמ"ע הן להמשיך האור כו' וכידוע, וזהו בדרך כלל בכללות המצות, ובדרך פרט יש ב' תיקונים הללו בכל מצוה וכמו במצות מילה שהיא הראשונה שעיקר ענינה הוא לב' דברים הנ"ל, הא' להסיר תחלה בחי' הערלה החופפת על ברית הקודש כו' והוא להסיר התוס' מן החיצוני' להיות לכך נק' ערלים כו' וכמ"ש ומלתם את ערלת לבבכם כו', וגם במילה עיקר הכוונה במצות המילה הוא כדי שיהי' התגלות י"ה כו' צריך שימול הערלה החופפת בבחי' תוס' לחיצוני' כו', וזהו אותיות מילה מל י"ה וכמ"ש בכוונת המילה בפרע"ח באריכות לפי שבלתי הסרת הערלה לא יוכל להאיר שם י"ה בנפש האדם וכמו שנא' באברהם שנק' אברהם בה"א אחר המילה דוקא כי אב המון גוים כו' וכמ"ש במ"א, ועד"ז יש כוונה זו בכלל בכל מצוה ומצוה בפרט (כמו בד' בתים דתפילין שיעור

דקדוקן בד' בתים דוקא הוא להבדיל ולהסתיר האור דקדושה כו' וכמ"ש במ"א).

(ג) **ואמנם** במה יתוקן ב' דברים הנ"ל הענין הוא כך, דכדי להעביר יניקת החיצונים צריך תחלה להמשיך בחי' או"מ דוקא כי ידוע דאור המקיף הוא מסמא עיני החיצונים כו' כי לעוצם רוממות מעלתו לא יוכלו להסתכל בו וכמ"ש במ"א וידוע ג"כ בע"ח דאור המקיף מזכך חצי הכלי מבחוץ כו', ואין לחיצוני' יניקה שם באחוריי' דכלים כי יאבדו ויפלו למטה מחמת אור המקיף שמאיר עליהם מלמעלה כו' וכמ"ש ביאור דבר זה במ"א, ואחר שנמשך המקיף להעביר חיצוני' מחיצוניות הכלים אזי מאור מקיף זה נמשך לאורות עליונים בבחי' א"פ להיות יורדין ונמשכין למטה בכלים שלא יסתלקו עוד כמבראשונה כנ"ל, וא"כ מובן שהמקיף הזה נחלק לב' חלקים, חלק העליון ממנו הוא שיורד להעיר למטה על החיצוני' דכלים לבטל ולבער את החיצוני', וחלק השני התחתון ממנו יורד להיות בבחי' א"פ לאורות עליונים כו', ולפ"ז אור מקיף זה שמעביר החיצוני' ירד תחלה קודם שירד חצי השני באורות כו' דאם הי' יורד חצי השני קודם להיות בבחי' א"פ כו' הרי עדיין הי' החיצוני' ג"כ מקבלים יניקה בתוס' כמקודם והי' בהכרח להם להסתלק למעלה אלא מטעם זה ירד אור מקיף העליון תחלה כדי לעשות למטה העברת החיצוני' מן הכלים תחלה בכדי שיהיו ראוים אח"כ לקבל המשכות האורות בהן ולא יסתלקו האורות עוד מהם ואחר שנתקנו הכלים למטה אח"כ ירד חצי השני מן המקיף להיות על ידו המשכות האורות בכלים גם בבחי' א"פ ויתקיימו שם כי כבר נתבער הרע דחיצוני' כו', ולהבין ביאור ענין אור מקיף זה שנחלק לשנים כו', יובן בהקדמה בתחלה שיש בחי' או"פ ואו"מ בכל עולם ועולם לפ"ע דהיינו כמו בעולם הבריאה האור המקיף דבריאה הוא רק לפ"ע עולם האו"פ דבריאה כו', ועד"ז בעולם האצי' ג"כ בחי' המקיף דאצי' הוא לפי ערך האצי' כו', ובכל מקום פי' המקיף הוא ענין אותה ההארה שאינה מתלבשת בכלים כלל וגם לא בא בהשגה שהוא בחי' א"פ כידוע אלא נשאר למעלה כו' וכמ"ש במ"א, וע' בדרושי ר"ה בד"ה מי אל כמוך בסופו בפי' לשארית נחלתו, והנה בחי' או"מ דאצי' הכללי ידוע שהוא בחי' עתיק וגם בחי' א"א והוא הנק' אנכי מי שאנכי כו', ויש בזה אור המקיף ב' מדרגות ע"ד הנ"ל והוא שנחלק לשנים, חצי העליון ממנו הוא בחי' עתיק שהוא בחי' תחתונה שבמאציל והחצי השני הוא בחי' א"א שהוא שרש וראש כל הנאצלים (וכמבואר בע"ח בהיכל הז' דמה שבחי' כתר לפעמים נמנה עם ע"ס ולפעמים לא הוא לפי שב' מדרגות יש בו והוא בחי' ע"י וא"א בחי' ע"י אינו נמנה כו' ע"ש) והיינו בחי' כתר עליון בכלל אך שנחלק לב' פרצופי' ע"י וא"א כנ"ל.

והנה ביאור הדברים ידוע דפי' עתיק הוא מלשון נעתק כמו המעתיק הרים כו', וענין פי' מלת מעתיק ידוע עד"מ שקורין למעתיק איזה ספר

מכתב לכתב אחר בשם מעתיק שהוא לפי שנעתק הספר ממקומו הראשון ובא לכתב אחר כי ענין ההעתק הוא ע"ד ענין העברה והסרה ממקום למקום כמו אילן שהעבירוהו ממקומו למקום אחר יקרא גם בשם נעתק שנעתק ממקומו כך גם בהעתקת ספר לפי שהעביר הדבר הכתוב מכתבו הראשון לכתב אחר כו' נק' מעתיק וכן ענין המעתיק הרים שנעתקו ממקומם כו', וכך יובן למעלה דלהיות שבחי' עתיק הוא בחי' התחתונה שבעצמות המאציל עדיין ע"כ לא נחשב בערך א' עם ענין האצי' גם להיות להן לבחי' מקור ושרש אלא מובדל הוא בערך לגמרי וכאלו נעתק והועבר מהם לגמרי לעוצם בחי' ההבדל הגדול בערך כו' ולכך נק' עתיק יומין, פי' יומין הוא בחי' האצי' בכללות ובחי' עתיק הוא אור שמובדל ומרומם מבחי' יומין דאצי' בתכלית וכמ"ש המתנשא מימות עולם פי' מתנשא ומובדל ומועתק מהם וזהו עתיק יומין כלומר שנעתק ונבדל מבחי' יומין לעוצם הרוממות כו', והנה בחי' זו דעתיק הוא בחי' פנימיות כתר עליון והוא חלק העליון מאור מקיף הכללי דאצי' אשר איננו מתלבש כלל וכלל באצי' ולכך נק' עתיק יומין כנ"ל מפני שאינו מתלבש כלל ביומין דאצי' רק הוא היורד להאיר מלמעלה מרחוק על בחי' חיצוניות הכלים לזככם מיניקות החיצוני' כנ"ל, אבל בחי' אריך הוא חצי השני ממנו שנכנס באצי' קצת והוא להיות להם לראש ומקור כנ"ל ואינו נקרא עתיק יומין לגמרי להיותו רחוק יותר מעצמיות המאציל כו' וזהו שרש האצי' מתחיל שרשו מהארות והשפעות א"א דוקא וכידוע המאמר דאור אבא שהוא אור הראשון דאצי' יונק מן בחי' מזל השמיני דא"א והוא מזל ונוצר חסד ונק' בשם מזל העליון ומדרגה השני' דאצי' והוא אור אימא יונק ממזל הי"ג דא"א והוא מזל ונקה ונק' בשם מזל התחתון כידוע והארות הללו דאו"א שמקבלים ממזלות דא"א הן הן שרשי כל האצי' כידוע, והנה פי' יונק הוא בבחי' א"פ כמשל היונק שמקבל לפ"ע ע"י צמצום כו' והאור והשפע מתלבש בתוכו ממש ולא בהעלם עליו כו', וגם כאן שאור אבא יונק ממזל הח' ענינו הוא שמקבל בבחי' א"פ בגילוי השפע וזהו דוקא מבחי' א"א הוא שמקבל כך, אבל מבחי' ע"י לא יוכל לקבל להיותו נק' עת"י שנעתק ומובדל בערך כנ"ל, וא"כ מובן דמה שע"י התשובה ומע"ט בכלל ניתקנו ב' דברים הנ"ל, הענין הוא כך דע"י התשובה מעומקא דלבא כמ"ש ממעמקים כו' וכמשי"ת בסמוך מעורר למעלה בחי' המשכת אור המקיף דאנכי מי שאנכי כו' שהוא בחי' עתיק הנ"ל להיות יורד למטה להעביר החיצוני' ואח"כ יורד חצי השני והוא בחי' א"א להיות שורש וראש לנאצלים בבחי' יניקה ממש כמו או"א שמקבלים ממזלות דא"א וכיוצא ונמשך האור והשפע עד"ז לכל האורות והכלים דאצי' וישכנו שם בלתי הסתלקות וגרעון אור ח"ו והוא ע"י המצות מעשיות כנ"ל, וזהו אנכי אנכי הוא מוחה פשעיך פי' ב"פ אנכי, אנכי הראשון בחי' אור דעתיק שמובדל לגמרי ונק' אנכי מי שאנכי והוא שיורד ע"י התשובה למחות העוונות ולהעביר הפשעים שלא יקבלו החיצוני' יניקה מהם מטעם הנ"ל ואח"כ יורד האור מבחי' א"א להאיר את האורות דאצי' כנ"ל והוא בחי' אנכי השני וע"י אמצעות שניהם נמחל העון, וזהו שמסיים למעני

למען שם הוי' דאצי' בכלל שמקבל מא"א וגם למען העברת החיצוני' לזה ירדו ב' בחי' אנכי כו', משא"כ בשעת מ"ת שלא הי' צריך שם אלא ענין א' בלבד והוא כדי שיאיר אור כתר עליון דא"א בנאצלים כו' ע"י המצות שנק' בשם הוי' כמ"ש ארחות הוי' כו' לכך לא נאמר שם אלא אנכי א' והוא אנכי הוי' אלקיך, פי' בחי' א"א שמאיר בחו"ב שנק' ה' אלקיך ע"י ב' מזלות הנ"ל, אבל א"צ לאנכי דבחי' עתיק אלא למצות התשובה דוקא מטעם העברת החיצוני' וכנ"ל (ובא"א עצמו יש הבדל ב' מדרגות הללו והוא בחי' י"ג חוורתי כו' שהוא בחי' הלבנונית כו' ונק' תליסר ארחין כו' שהוא ממדרגת בחי' עתיק למעלה משרש המצות ובחי' השערות דא"א מהן מתחיל שרש המצות והוא באנכי דמ"ת כידוע).

(ד) **ועתה** יש להבין שרש ענין התשובה במ"ש ממעמקים קראתיך הוי' כו', שהוא תשוב ה"י במלוי יו"ד כו', והנה הה"י במלוי יו"ד הן בחי' ב' יסודות דאו"א כו', וידוע דיסוד אבא שהוא היו"ד גנוז ומלובש ביסוד אימא ע"כ הי' במלוי יו"ד כו' והן ב' עומקים דממעמקים קראתיך כו', וביאור הדברים וגם להבין איך שב' עומקים דאו"א הן שיקראו לשם הוי' כו', הנה תחלה יש להקדים כלל אחד והוא כלל גדול כולל כל פרטי השתל' דכל הפרצופי' כו' והוא אשר בתחלת וראש לפני כל ההשתל' דא"ק עד רגלי העשי' ולא הי' מעצמיות אור א"ס בבחי' התחלקות ב' שמות מ"ה וב"ן בלבד שיצאו מעצמות אוא"ס והוא מה שלפני הצמצום דקו וחוט כו' נק' שם מ"ה כמאמר הי' הוא ושמו בלבד כו' וצמצום הקו וחוט כו' נק' בשם ב"ן בכלל ועדיין אין מציאת בחי' השתלשלו' ממש בבחי' התחלקות ממש להיות בבחי' פרצופי' מחולקים כו' עד שבחי' עתיק וא"א הוא שנתחלקו ב' שמות הנ"ל דמ"ה וב"ן להיות נקראים בשם ב' פרצופי' והוא פרצוף עתיק בשם מ"ה בכלל וא"א בשם ב"ן בכלל וכנ"ל ועדיין אין זה בחי' התחלקות גמור שהרי ע"י וא"א בפרצוף א' נחשבים רק שזה מבחי' התחתונה שבמאציל וזה נעשה ראש לנאצלים כנ"ל, אבל כללות שניהם ענין א' והוא בבחי' כתר בכלל והוא בחי' ממוצע בין עולם הא"ס לעולם הנאצלים כידוע, אבל כשירד עוד האור מעצמות אוא"ס למטה יותר והוא בבחי' או"א שיונקים ממזלות דא"א וכנ"ל שם נתחלק האור להיות בבחי' ב' פרצופי' שלימים ונפרדים לגמרי כו' עד שנקראו בשם תרין ריעין כנ"ל והגם שהן תרדל"מ וכחדא שריין וכחדא נפקין כו' כידוע מ"מ תרין ריעין הם בבחי' התחלקות ממש לשני פרצופי' וכו' רק שהן תמיד בתכלית היחוד כו' ואמנם מ"מ הרי הן ביחוד תמידי כאלו הן אחדות א' ממש וכמאמר כחדא שריין כו', אבל בירידת עוד האור למטה יותר והוא בבחי' זו"נ דאצי' שם נעשו ב' שמות הנ"ל ב' פרצופי' ונפרדים ממש ולא יש יחוד ביניהם כ"א לפרקים ועתים ידועים כידוע כמו בג' רגלים שיש יחוד זו"נ שהוא יחוד מ"ה וב"ן כידוע, אבל ברוב העתים שם מ"ה דז"א פרצוף בפ"ע ושם ב"ן דנוק' פרצוף נפרד לעצמו כו' כידוע, וא"כ נמצא מובן שהגם שהתחלת אור הראשון הפשוט מעצמות אור הא"ס לא הי'

רק בבחי' חילוק ב' שמות מ"ה וב"ן בלבד, מ"מ ע"י ירידת האור וריחוקו מעצמות אור הא"ס נעשה בו בחי' פירוד והתחלקות מעט מעט עד שנבדלו ונעשו בחי' מפורדים לגמרי בזו"נ כו', ואמנם מ"מ מובן מתוך כ"ז דהיא הנותנת לומר שאין כל חדש בכל ריבוי ההשתל' דא"א וע"י ואו"א וזו"נ שהרי כולם בכלל ענין ודבר אחד בלבד והוא ב' שמות מחולקים בלבד והיינו מ"ה וב"ן שבמאציל עצמו רק שבע"י וא"א התחלקותם באופן גבוה יותר ובאו"א נתחלקו יותר בירידות המדרגות ובזו"נ ירדו עוד כנ"ל, אבל מ"מ עדיין אינם רק ב' שמות בלבד לפני עצמות המאציל דהגם שלפי סדר ההשתל' נתרחקו ונבדלו הרבה, אבל לפני עצמות המאציל ששוה ומשוה קטן וגדול וכמ"ש קטן וגדול שם הוא (ונק' אלוה הראשונים והאחרונים וכמ"ש שאל נא לימים ראשונים) הרי גם עתה עדיין זו"נ הם רק בחי' ב' שמות מ"ה וב"ן בלבד כמו שהי' במאציל עצמו לפני ההשתל' מאחר שאין שינוי לפני עצמות המאציל בין קודם כל ההשתל' לאחר כל ההשתל' כו', ובכ"ז יובן שכאשר בחי' ממעמקים שהוא ב' עומקים דאו"א הנ"ל מעלין מ"ן למעלה בא"א וע"י, אז ממילא נמשך מן העצמות להיות בחי' ע"י וא"א מאירים אורם ושפעם בנאצלים כנ"ל מאחר ששרשם וכללותם של ענין א"א וע"י עם או"א הכל ענין א' והוא רק בחי' ב' שמות מ"ה וב"ן בלבד כנ"ל רק שנתחלקו יותר באו"א להיות נקראים תרין ריעין כנ"ל, אבל מ"מ כשאו"א מעלים מ"ן חוזרים להיות ממש בבחי' ע"י וא"א עצמן והוא מפני ששרשן א' כנ"ל, וא"כ ע"י העלאת מ"ן דיסוד אבא נמשך מ"ה דע"י וע"י מ"ן דאימא נמשך שם ב"ן דא"א כו' ועד"ז עד רום המעלות גם מע"י וא"א למעלה כו', וזהו פי' תשובה תשוב ה"י במלוי יו"ד שהן מלוי דיסוד אבא ביסוד אימא שנק' שניהם מעמקים ב' עומקים שישובו לחזור למקור חוצבם בע"י וא"א להיות ממשיכים אנכי אנכי ב"פ כנ"ל, ולהבין זה בנה"א ידוע שבחי' דמעמקים זהו ב' האהבות דבכל נפשך ובכל מאדך, בכל נפשך מבחי' התבוננות דבינה כו' ובכל מאדך בחי' ביטול במציאות לגמרי שהוא ע"י בחי' אור אבא כידוע, והנה מבואר למעלה שנפש האדם כלולה היא מכל הפרצופי' העליונים דע"י וא"א ואו"א וזו"נ כו', ע"כ יש ביכולתה באתעדל"ת בב' עומקים הנ"ל דבכל נפשך ובכל מאדך לעורר למעלה שיהי' ג"כ העלאת מ"ן דאו"א למעלה בע"י וא"א ויהי' נמשך אח"כ מ"ה וב"ן דע"י שהן ב"פ אנכי כנ"ל.

(ה) **וזהו** פי' הפסוק כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום כו' אשר אנכי פי' אנכי מי שאנכי שהוא בחי' עתיק כו' וזהו דוקא ע"י מצות התשובה תשוב ה"י כו' וכמבואר הטעם מכל הנ"ל שבתשובה, דוקא תלוי המשכה אנכי מי שאנכי כו', ומ"ש עוד אשר אנכי מצוך היום דוקא ולא למחר כו' יובן עפ"י ענין הנ"ל בפסוק נעשה אדם כו' דנפש האדם הנה היא כלולה מכל ההשתל' העליונה ולכך נאמר בו נעשה לשון רבים כו', ולהיות כן הרי נעוץ על ידו תחב"ס וסוב"ת דמזה מוכרח לומר שיש בחי' הארה כוללת את הכל ולמעלה מכולם שעל ידה יהי' נעוץ תחב"ס וסוב"ת דאל"כ

הי' כ"א על מקומו יבא ולא הי' הראש מצטרך לסוף כו', ומה שהראש מצטרך לסוף מזה הוראה שיש דבר שלמעלה מהראש והסוף כו' שלטעם זה יוכל להיות נעוץ תחב"ס כו' שהוא בחי' ההתכללות מבלתי ימצא ראש וסוף כלל כו', ולזה הטעם אין התשובה אלא עכשיו ולא למחר בעוה"ב שהרי גם עכשיו בגיהנם אין רשעים עושין תשובה וכמארז"ל ברשעים דאפי' על פתחו של גיהנם אינן חוזרין כו' והוא מטעם שא"א לו לעשות תשובה שם ובכאן בהיות הנפש בגוף יכולה לשוב בתשובה שלימה וכמו ראב"ד שיצא נשמתו כו', והרי הי' ביכולתו להתהפך ולעלות מקצה התחתון שהי' רועה זונו' ולהתקשר בקצה העליון במעלה ומדרגה גבוה כ"כ עד שגם ר' בכה עליו ואמר יש קונה עולמו בשעה א' כו', ואין זה הכח לנפש אלא כאן בזה העולם, והעיקר לכ"ז הו"ע הנ"ל לפי שע"י האדם בגופו הנה להיותו כולל כל ההשתל' כנ"ל ע"כ יהי' ביכולת על ידו להיות נעוץ תחב"ס כו' כנ"ל, וע"כ ביכולתו ג"כ להיות עולה מן הקצה לקצה ממש כי נעוץ סובת"ח כו' ולא נחלק ונבדל אצלו כל המדרגות עד שיהי' כ"א על מקומו דוקא ולא יתערב בשל זולתו אלא אדרבה יהי' במדרגת בחי' ההתכללות של זה בזה כו' מטעם נעוץ תחלתן כו', וא"כ גם יהפוך מרע לטוב בתשובה ובהיפוך בבחירה שלו יהפוך מטוב לרע כו', אבל בעוה"ב שאינו אלא מדריגה פרטי' ולא כללית כמו האדם כאן לכך הנה שם כאו"א על מקומו דוקא ולא יוכל איש לשנות מדרגתו לא מטוב לרע ולא מרע לטוב כלל כו' וע"כ רשעים אפי' על פתחו של גיהנם אינן חוזרין כי בלתי אפשר להם לחזור מטעם זה, משא"כ האדם בזה העולם שהוא כלול מכללו' כל ההשתל' כמ"ש נעשה אדם כו' ע"כ ביכולתו להפוך ממדרגה למדרגה כו', וזהו שאמר אשר אנכי מצוך היום היום דוקא ולא למחר בעוה"ב כו', כי היום דוקא נעוץ תחב"ס כו' ולא למחר בעוה"ב מטעם הנ"ל.

(וא"ו) **לא** נפלאת היא ממך ולא רחוקה היא כו', הנה ידוע דבחי' עתיק נק' בשם פלא עליון וכמ"ש נורא תהלות עושה פלא, (שבחי' פלא הוא בבחי' אשר יראי' להללו שזהו בבחי' העליונה דכתר שהוא בחי' ע"י כו'), והטעם לזה הנה היות פי' פלא ידוע שהו"ע הבדלה והפרשה כמ"ש כי יפלא ממך דבר כו' שהדבר מופרש ומובדל ממך להשיגו כי מפני בחי' עומק של המושג לא ישיגנו האדם כלל וכלל והרי הדבר נבדל ונעלם מעיני השגתו לגמרי כו', וזהו הנק' למעלה בחי' אור מקיף העליון שהוא נבדל בערך לגמרי ואיננו מתלבש כלל וכלל בעולמות והוא הנק' פלא עליון כו' מפני שהוא מופלא ומובדל לגמרי כו' וזהו בחי' עתיק שנעתק לגמרי מיומין דאצי' כנ"ל, ובחי' א"א הוא בחי' מקיף תחתון ואינו נק' פלא עליון כי אינו מופלא ומובדל לגמרי שהרי הוא בא מן ההעלם לגילוי אור להיות בבחי' יניקה לא"א כנ"ל, והגם שהוא להן לבחי' מקיף ג"כ אבל אינו נק' פלא בענין בחי' ההפלאה וההבדלה לגמרי מכל וכל שהרי מ"מ מתלבש בחו"ב בבחי' מקיף ופנימי, משא"כ בחי' עתיק שהוא נעתק לגמרי כנ"ל, וזהו פי' לא

נפלאת היא ממך להיות בבחי' פלא עליון הנק' עתיק יומין הנ"ל וגם לא רחוקה היא ממך להיות בבחי' א"א שנק' רחוק בלבד וכמ"ש אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני, פי' על אור מקיף דחכמה קאמר אחכמה בחי' אלף דחכמה כמאמר אאלפך חכ' כו' והוא בהיפך אתוון דפלא כי פי' אלף אאלפך חכ' היינו ענין יציאת ההעלם לבוא לידי גילוי בחכ' וכמאמר הנ"ל דאבא יונק ממזל הח' וכו', אך שהיא רחוקה מן החכמה בבחי' מקיף ג"כ וזהו אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני למעלה מן החכ' כו' ומ"מ איננה רחוקה לגמרי להיות מובדל ומופלא כמו בחי' עתיק כו', והוא חוזר ומפרש הדבר הזה באמרו לא בשמים היא כו' ולא מעבר לים היא כו', פי' אלו הב' בחי' דפלא ורחוק שהן בחי' ע"י וא"א נק' שמים ומעבר לים כו', דהנה השמים הגשמיי' הרי אינן נראים כלל ומה שנראים לעין אינו אלא זהרורית האוירים כידוע, אבל לא מעצם השמים כו', וזהו משל להבין בענין שמים עליונים שהוא בחי' אור מקיף העליון דעתיק שנק' פלא כנ"ל דלפי שאינו מושג ונראה כלל כנ"ל ע"כ נק' שמים וכמשל השמים המקיפי' מכל צד בשוה כו', ובחי' מקיף השני דבחי' א"א הנ"ל הוא הנק' מעבר לים כו', דהנה ידוע שהחכ' נק' ים, ומעבר לים היינו מעבר לים החכ' והוא בחי' אור מקיף דחכ' שלמעלה מן החכמה וכנ"ל בפי' בפסוק אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני כו', וא"כ היינו ב' בחי' הנ"ל שאומר לא נפלאת היא ולא רחוקה היא אלא שחוזר ומפרש אותן יותר והוא באמרו לא בשמים ולא מעבר לים כו', ומה שאו' לא נפלאת היא ממך כו' הכוונה בכלל כך הוא שממך דוקא לא נפלאת ולא רחוקה כו', אבל למעלה הרי הן בחי' ב' מקיפים עליונים שנק' ע"י וא"א ונק' פלא ורחוק וכו' אלא שאצלך אינם נקראים פלא ורחוק וזהו לא נפלאת היא ממך דוקא כו' (והיינו מפני כי האדם כלול מכל הפרצופי' כנ"ל בפי' נעשה אדם שגם פרצוף הכתר בכלל, וגם כי אדם אדמה לעליון ולכן ממך לא נפלאת כו' ולא רחוקה כו').

וביאור הדברים, הנה יובן עפ"י הנ"ל במה שהאדם הוא בחי' כוללת הכל ובחי' כללות כל ההשתלשלו' העליונה כלולים בו כו', וא"כ יש בו גם מקיפי' העליוני' ולמעלה מהן ג"כ שהרי אם ביכולתו להמשיך בחי' ב' מקיפי' דע"י ודא"א כנ"ל בענין התשובה ממעמקים כו', וא"כ בהכרח שיהי' שרשו למעלה מבחי' כללות כל ההשתל' המקיפי' הנ"ל אלא גבוה גם מהם וע"כ ביכולתו להמשיך אותן כו', (וזהו מצד כי פי' אדם הוא אדמה לעליון כו', וזהו ג"כ מה שהאדם העושה תשובה נק' בעל תשובה פי' בעל הוא לשון מארא ורבון, והיינו להיותו למעלה ממדריגת התשובה ולכן ע"י תשובתו מעורר ב"פ אנכי ב' מקיפי' הנ"ל כו'), וא"כ הגם שב' מקיפים הנ"ל נקראו בשם פלא ורחוק לגבי הנאצלים מ"מ לגבי האדם שכוללם כו' אינן נקראין כלל בשם פלא ורחוק כי לא יפלא אורות המקיפי' ממנו ולא יורחק ממנו כלל להיות כי ניתן לאדם שיהי' בהתגלות אצלו גם פלא העליון מטעם שהוא בחי' כוללת הכל וכמ"ש נעשה אדם וכנ"ל בענין התשובה לפי שעל ידו

דוקא נעוץ תחב"ס כו', וזהו לא נפלאת היא ממך, ממך דוקא לא נפלאת וכך רצונו לומר המצוה של התשובה אשר אנכי מצוך כו' להיותה גורמת להיות בחי' ההתכללו' עד רום המעלות בבחי' הב' שמות מ"ה וב"ן כו', וא"כ ממילא א"א שיפלא ממך כי באדם גם בחי' ע"י וא"א יהי' התגלות אורן וכנ"ל דאדם אדמה לעליון ממש כו' וכמאמר לפניך נגלו כל תעלומות כו' (והיינו שמפרש לא בשמים היא לאמר מי יעלה לנו השמימה כו' שהתשובה היא קדמה לכל ההשתל' כו' דמ"ה וב"ן בלבד הוא שיצאו מעצמות אור א"ס ומאחר שפי' תשובה הוא תשוב ה"י כנ"ל הרי האור חוזר לקדמותו ממש והיינו לקדמות דאור א"ס כמו קודם שיצאו ב' שמות מחולקי' עכ"פ כנ"ל וא"כ בהכרח שאין המצוה הזאת דתשובה נמצאת לא בשמים ולא מעבר לים כו' כי למעלה היא גם מהם מטעם זה ובאדם הרי היא נמצאת מטעם הנ"ל (דאדם אדמה לעליון שלמעלה מהשתלשלות כו') וע"כ ממך דוקא לא נפלאת ולא למעלה דלמעלה נפלאת היא ורחוקה היא (גם מבחי' שמים וים כו') מטעם הנ"ל).

(ז) **כי** קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו, פי' כי קרוב כו' ענין נתינת טעם הוא למה שקדם במאמרו בהפלגת מעלת האדם איך שניתן לו גם כל בחי' מקיפים עליונים הגבוהים מאד נעלה כו' שלא יהי' אצלו בחי' הסתר והפלאה כו' שכ"ז לא זכה האדם מצד עצמו ממש אע"פ שהוא בחי' כוללת כי לא נוצר האדם בשביל עצמו בלבד, אלא כדי לתקן דבר נוצר והוא שאמר כי קרוב אליך הדבר לעשותו בה"א הידיעה שהוא בנין ותיקון הנוק' שנק' דבר וכמ"ש דבר מלך שלטון כו'. ולהבין ביאור הדברים וגם מה שאמר כי קרוב אליך הדבר כו' מהו בחי' ההתקרבות של אדם לאותו הדבר כו', ובמשמעות הכתוב הוא שכל זה זכה משום שהדבר הוא אצלך ובחלקך הוא ע"כ ניתן לך כ"ז כו', הנה יש להקדים תחלה ענין א', בהיות ידוע בפי' אשר ברא אלקים לעשות, דפי' לעשות הוא לתקן וקאי אאלקי' דסמיך לי' והוא לעשות לתקן ש' אלקי' כו' והטעם שצריך תיקון הוא לפי שידוע בע"ח דכל אורות הפרצופי' העליוני' נתבררו מלבד בחי' מ"ן דנוק' שלא נתברר עדיין והוא בחי' הגבורות דשם אלקי' דנוק' ולזה נוצר האדם שיתקן ויברר אותן כו' והוא מפני ששרש הנשמה במ"ן דנוק' הוא כידוע בפי' כל ישראל בני מלכים הן ששרש נשמתם מבחי' מ"ן דמל' דאצי' וע"כ ביכולת הנשמה אלקי' דוקא לתקן ולעשות לשם אלקי' דנוק' שלא נתבררה עדיין כו', וענין הבירור של מ"ן דנוק' העיקר הוא שיהי' ממנה בנין שלם ולהיות עומדת בבחי' פב"פ באצי' כידוע, כי הנה ידוע דג' מדרגות יש במל' דאצי', הא' כאשר היא בתכלית ההסתר מסותרת ונעלמת בבי"ע ותתן טרף לביתה כו', ובכל חצות לילה היא עולה מבי"ע ונעשית למעלה בבחי' נקודה תחת יסוד ז"א כו', ואח"כ בשחר עד תפלת ש"ע עומדת בבחי' אב"א ובש"ע עומדת בבחי' פב"פ וזהו תכלית עלייתה כו', וזהו עיקר הבירור שלה וכמ"ש במ"א באריכות, וזהו שאמר כי קרוב אליך הדבר מאד, פי' הדבר הוא בנין ותיקון מ"ן הנוק' שנק' הדבר והוא קרוב אליך להיות כי שרש נשמות

ישראל הוא ג"כ מקום זה כנ"ל, וגם פי' הפשוט שקרוב אליך הכוונה הוא על התיקון וכדמסיים לעשותו שקרוב אליך תיקון של הדבר לעשותו ולתקנו כו', גם מובן מטעם הנ"ל דאדם הוא בחי' כוללת עד שהוא למעלה מן הכל וכפי' אדם אדמה לעליון כו' וכנ"ל, וע"כ ביכולתו דוקא לעשות ולתקן בנין ותיקון מ"ן דנוק' ולא בזולתו וזהו כי קרוב אליך, אליך דוקא קרוב מאד כי לא בשמים היא ולא מעבר לים היא מטעם הנ"ל, אלא ממך דוקא הוא שלא נפלאת היא כנ"ל מפני שהוא כלול מהכל כמ"ש נעשה אדם כו'.

(ח) **בפיך** ובלבבך לעשותו, הנה בפיך ובלבבך זו תורה ותפלה בפיך זהו ע"י לימוד התורה בדיבור בפה, ובלבבך הן בחי' ב' לבבות הנ"ל דהיינו ב' האהבות דבכל נפשך ובכל מאדך כו' ובשתים אלה נבנה בנין הנוק' וניתקן תיקון שלה בבחי' המ"ן שלה שלא נתברר עדיין כנ"ל וזהו פי' לעשות כנ"ל, והנה ביאור איכות בנין ותיקון הנוק' ע"י לימוד התו' בפיך, יובן בהקדים ענין מארז"ל הידוע (תמיד דל"ב ע"ב) דכל העוסק בתורה בלילה שכינה כנגדו* כו', דלכאו' אינו מובן מהו שאומר בלילה דוקא ואם זה מוכרח ממשמעות הפסוק שלמדו מאמר זה והוא דכתיב קומי רוני בלילה* דוקא שאז הוא נוכח פני הוי' דוקא ולמה לא ביום ג"כ כו', אך הענין הוא כידוע בכתבי האריז"ל דבלילה דוקא יורדת הנוק' בעולמות הנפרדים להחיותם כו' וכמ"ש ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה כו', ואז היא מוסתרת ומלובשת בלבושי' תחתונים מאד וכמ"ש יונתי בחגוי הסלע בסתר המדרגות כו', ובכל חצות לילה חוזרת היא ועולה למעלה בבחי' העלאת מ"ן דרפ"ח ניצוצי' שבירדה מן העולמות כו' ובעלות המ"ן שלה אזי שעת הכושר דוקא לירידת בחי' המ"ד מלמעלה לברר המ"ן שלה וכידוע שזהו תכלית המ"ן כשמתבררת בירידת המ"ד עלי' ומבררה כו', וענין הבירור של המ"ד הוא ענין בחי' גילוי אלקות שמתגלה במ"ן כו', כי אע"פ שהמ"ן עולה למעלה כמו מס"נ של נשמות הצדיקי' וכיוצא, מ"מ עדיין א"א שיהי' בהם גילוי אלקות ממש מצד בחי' גשמיותם אלא כדי שיאיר בהם אור האלקי כמו שהוא הרי צריך שיתהפכו ממהות למהות אחר וזהו ענין הבירור של המ"ן ואין זה אלא ע"י ההארה עליונה שהוא בחי' המ"ד בהגלות נגלות עליהם אזי מתבררים ונתהפכו להיות בבחי' אלקות ממש ויאיר אז אור האלקי ממש בהם וכמשל הפתילה שהוכנה להדלקה עד שהאור דולק בה יפה כו', ועד"מ מ"ן דנוק' למטה שמ"ד מבררים ונעשה ולד כו' וכמ"ש במ"א, (וע' בת"א בד"ה והנה אנחנו מאלמים אלומי' בענין בירור השבטי' ובירור שני דיוסף יעו"ש)

כנגדו: במאמר זה שבסה"מ תקס"ה (ע' תתקמט) מובא המארז"ל כאן בשינוי.

בלילה: בסה"מ תקס"ה (שם בסוף העמוד) נוסף: לראש אשמורות שפכי כמים לבך נוכח פני ה' דנוכח פני ה' משמע שהקב"ה יושב כנגדו וזה מיירי בלילה דוקא כהתחלת הפסוק קומי רוני בלילה כו' מ"מ היא גופא קשי' למה אמר קומי רוני בלילה.

וגם כאן בענין עסק התורה בלילה דוקא, הענין כך הוא שבעלות המ"ן דנוק' בלילה דוקא מטעם הנ"ל אזי בחי' המוחין שבז"א דאצי' שנתלבשו בחכ' שבתורה כידוע דאורייתא מחכ' נפקת הן בחי' מ"ד דז"א דאצי' שמבררים המ"ן כו', (ובזה יובן מ"ש בזהר בכ"ד שבפלגות ליליא קוב"ה אתי לאשתעשע עם צדיקייא בגנתא דעדן והיינו לפי שבחצות לילה היא עליית מ"ן דב"ן דמל', ולכן אז יורד המשכת מ"ד דז"א שז"ע קוב"ה ע"י לימוד התו' שלומד עם הצדיקי' שהם בחי' מס"נ של הנשמות כנ"ל וממשיך מ"ד לברר המ"ן דמל' כו'), וביאור הדבר הוא שהרי אור א"ס מתלבש בחכמה דוקא וע"ד דוגמא בהלכה דשנים אוחזין בטלית וכיוצא הרי דבר ה' הוא וגילוי אור א"ס ב"ה, אך ענין ההלכה גשמי' היא בכל עולם לפי ערך גשמיותו וצריך בירור ע"י המ"ד כנ"ל, ומהו המ"ד היינו מה שארז"ל הקב"ה יושב ושונה כנגדו, פי' הקב"ה הוא בחי' מוחין דז"א דאצי' כידוע ויושב ושונה ממש כנגדו לברר המ"ן דנוק' שהוא דבור של ההלכה כו', והיינו שיושב ושונה עד שיהי' בה גילוי אור אלקי ממש כנ"ל, וזהו שדקדקו זה המאמר מפסוק זה דקומי רוני בלילה כו' משום דבלילה היא קמה דוקא ומעלה מ"ן ואז שפכי כמים לבך נוכח פני הוי' הוא הקב"ה שיושב ושונה כנגדו לברר המ"ן כנ"ל, והיינו פי' נוכח דהיינו שכינה כנגדו שאמרו (והוא ע"ד שאמרו אין טפה כו'), (ומה שבתמיד ארז"ל שכינה כנגדו, ובמ"א אמרו הקב"ה קורא ושונה כנגדו, י"ל שכינה היינו שכ"ע בינה שמנה"י דאימא נעשו מוחין לז"א, וא"כ ענינם אחד כו'), והנה המלאכים אמרו תנה הודך על השמים כו' כידוע, ומשמעות הכתוב שהמלאכים ביקשו את התורה שילמדו אותה בדיבור כמו שניתנה לנו, והענין הוא שהיו רוצים שגם על ידם יהי' המשכות מ"ד לברר מ"ן כנ"ל בעסקם בדבור בתורה פ' בראשית וכיוצא, אמנם באמת לא הי' גילוי המשכת המ"ד כלל על ידם והיינו שלא הי' הקב"ה יושב ושונה כנגדם כלל כשהיו שונים דבר ההלכה כו' והטעם הוא לפי שהמלאכים הן מבחי' חיצוני' העולמות והוא מבחי' זווג נשיקין כמ"ש בע"ח, וא"כ אינן אלא בחי' ומדרגה פרטי' בלבד כו' ואין אור א"ס שורה ומתגלה ע"י דבר פרטי שאיננו שלם בבחי' השלימות כי הוא שלם בבחי' השלימות האמיתי', ואמנם בנפש האדם להיותו בבחי' השלימות והוא בחי' ההתכללות מכל המדרגות כנ"ל ע"כ נעשה אדם בצלמנו כו' על ידו דוקא יהי' המשכת המ"ד בעסקו בתורה כנ"ל, והיינו שהקב"ה יהי' יושב ושונה כנגדו ממש כנ"ל, וזהו מפני שהאדם הוא מבחי' פנימיות האצי' והוא מבחי' זווג גופני דזו"נ כו', וזהו ויברא הוי' אלקים את האדם כו' וכמ"ש בעז"ה, ובכ"ז יובן יותר הטעם שאמר כי קרוב אליך הדבר כו' אליך דוקא שהוא לכנ"י יש זה הכח והעוז לעשות ולתקן הדבר שהוא בירור המ"ן דנוק' ע"י המשכת המ"ד כנ"ל ולא לזולתם כמו המלאכים וכיוצא, וזהו בפיך ובלבבך לעשותו לדבר כו' והיינו כמאמרם שאתם קרוים אדם כו' וכתי' באדם דוקא ורדו בדגת הים ובעוף השמים כו'.

בס"ד

קיצור מביאור שני שע"פ כי המצוה, דתקס"ו.

פ"א. יבאר ענין נעשה אדם ל' רבים לפי שהאדם כלול מכלליות ע"ס, ולא ע"ס בפרטיות כ"א כלליות דוקא ולכן יוכל להמשיך ע"י מעשה המצות מכל הע"ס, ופי' אדם אדמה לעליון שלפני ההשתל'.

פ"ב. יבאר כי בפגם העבירה גורם שני דברים הא' שנמשך תוס' אור בסט"א, ב' שמסתלק האורות מהכלים, וממילא לתקן הפגם נצרך ב' הדברים, להעביר תוס' היניקה ולהמשיך האורות בכלים, ולכן גם בפרט בכל מצוה יש ב' דברים אלו כמו במילה העברת הערלה, והמשכת י"ה, וכמו"כ בכל המצות.

פ"ג. יבאר שע"י מה מתקני' זה הוא ע"י האו"מ, כי המקיף מסמא כו', ומחצה העליון ממנו מסמא, ומחצה התחתון נעשה או"פ, ובתחילה יורד מחצה עליון דאל"כ הי' נמשך תוס' יניקה לסט"א כו', ביאור ענין או"מ, כי או"פ הוא לפי ערך כו' משא"כ מקיף מה שאינו מתלבש כו', והנה או"מ הכללי דאצי' הוא בחי' כתר, ע"י וא"א, ע"י ל' מעתיק מספר אל ספר, ולכן עתיק שנעתק ונבדל מבחי' יומין כו' כמו העתקה מספר כו' כמו"כ מבחי' יומין המתנשא כו', וזהו מחצה העליון, הב' א"א שורש ומקור הנאצלי' ולכן אבא יונק ממזל הח' ונוצר, ואימא ממזל הי"ג ונקה, פי' יונק שנמשך בפנימיות כו', וע"י התשובה נמשך תחלה בחי' העליונה בחי' ע"י וזהו אנכי אנכי הוא מוחה פשעיך העברת הרע ואח"כ למעני יעש למען ש' הוי' המקבל מא"א, ופי' אנכי ה' אלקי' שיומשך מבחי' אנכי א"א בבחי' ה' אלקי' ב' מזלות כו'.

פ"ד. יבאר שענין התשו' תשוב ה"י במילוי יו"ד ב' יסודות דאו"א, וילה"ק כלל גדול שבתחלת כו' לפני ההשתל' לא הי' כ"א ב' שמות מ"ה וב"ן, לפני הצמצום הוא ושמו בלבד היינו בחי' ש' מ"ה והצמצום בחי' ש' ב"ן, ועדיין אינם בבחי' התחלקות עד שע"י וא"א נתחלקו מעט, ועדיין אינם התחלקות גמור שהרי שניהם הם בחי' כתר, עד שיורד האור בבחי' או"א וזו"נ שם נתחלקו, ולא יש ביניהם יחוד כ"א לפרקים ידועים כו', כי ע"י ירידת האור וריחוקו מא"ס ב"ה נעשה ההתחלקות הנ"ל, אבל לפני עצמותו ית' שלפניו שוה ומשוה הרי גם עתה עדיין זו"נ ב' שמות מ"ה וב"ן בלבד, מאחר שלפניו ית' אין שינוי בין קודם שנה"ע כו', ועפ"ז שכאשר ממעמקי' שהעומקי' דאו"א מעלי' לא"א וע"י מאירים שפעם למטה בנאצלי', וזהו פי' תשוב ה"י במילוי יו"ד שהוא העלאת מ"ן דמ"ה וב"ן דאו"א למ"ה ובן דא"א וע"י להיות אנכי אנכי ב"פ כו', ובעבודה ז"ע אהבה דבכל נפשך בינה, ובכל

מאדך ביטול במציאות אור אבא ובהיות האדם כלול מכלליות כל הפרצופי' כנ"ל לכן ע"י תשוב ה"י כנ"ל ממשיך אנכי ב"פ כנ"ל וד"ל.

פ"ה. יבאר שזהו מ"ש כי המצוה הזאת שהיא מצות התשובה הוא אשר אנכי מי שאנכי מצוך דהיינו ב"פ אנכי כנ"ל, ומ"ש היום היינו דוקא היום לעשותם כי בעוה"ז דוקא נמצא ענין התשובה, לפי שהאדם הנעשה בצלמנו מכלליות הע"ס הנה כחו הוא בעה"ז דוקא כשהוא בגופו אז כולל מכל ההשתל', וכנ"ל, (ה', וע' בלק"ת בפ' פנחס בד"ה צו, ששם נת' מפני שהארת הסובב הוא בעה"ז הגשמי דוקא, ואפ"ל שהכוונה א' הוא שמפני שבעוה"ז יש הארת הסובב לכן כשהאדם הוא בגופו בעה"ז יוכל לעשות תשו' כי אז כלול הוא גם מבחי' סוכ"ע משא"כ בצאת הנפש היא רק בבחי' ממכ"ע וצ"ע, ע') ולכן אמר אשר אנכי פי' אנכי מי שאנכי מצוך זהו דוקא היום לעשותם כו'.

פ"ו. יבאר מ"ש לא נפלאת היא ממך, הנה נודע דבחי' ע"י נק' פלא, לפי כי פלא ל' הבדלה כמו כי יפלא והוא בחי' או"מ דע"י שאינו מתלבש כלל ונק' עתיק כנ"ל שנעתק מבחי' יומין, ובחי' א"א הגם כי הוא ג"כ בחי' מקיף מ"מ הרי אבא יונק ממזלא כנ"ל, וזהו פלא ורחוק שבחי' ע"י הוא מופלא לגמרי, משא"כ בחי' א"א הוא רק רחוק להיותו בחי' מקיף, אבל מ"מ מאיר דרך מזלות כו', וכמ"ש אמרתי אחכמה שקאי על המקיף דחכ' כו', לא בשמים קאי ג"כ על בחי' ע"י ונק' שמים ע"ד כמו השמים אינם נראי' כלל ומה שנראה זהו רק זהרורית האוירים כידוע, ומעבר לים זהו בחי' א"א להיותו מעבר לים החכמה כו', ואומרו לא נפלאת כו' זהו ממך דוקא להיותך כלול מכל ההשתל' ומלמעלה מהשתלשלו' ג"כ כו', אבל למעלה בע"ס הרי זהו נפלא ורחוק כו', וזהו אדם אדמה לעליון ממש, וכמאמר לפניך נגלו כל תעלומות כו'.

פ"ז. יבאר מ"ש כי קרוב אליך הדבר כו' לעשותו, פי' שזהו נתינת טעם למה שהפליג מעלת האדם שאצלו אינו נפלא וקרוב לו כו' זהו בשביל לעשותו הדבר בה"א הידוע, והיינו בנין ותיקון המל', והענין דהנה במל' יש ג' מדרגות הא' כשהיא מוסתרת ונעלמת בבי"ע ליתן טרף הב' אחר חצות בעליתה להיות נקתה"י, הג' בש"ע שנעשה פב"פ וזהו תכלית עלייתה וכ"ז הוא ע"י האדם, וזהו אשר ברא אלקי' לעשות, פי' לתקן הבחי' ש' אלקי' היינו בחי' ב"ן דמל' שלא נתקן ומשם הוא שורש האדם ג"כ ולכן קרוב אליך דוקא הדבר הידוע היינו תיקון ב"ן דמל', וגם קרוב אליך להיותך כלול כנ"ל.

פ"ח. בפיך ובלבבך לעשותו, פי' בפיך זו תורה ובלבבך זו תפלה ב' האהבות הנ"ל, ובשתים אלה הוא תיקון ב"ן דמל' שלא ניתקן עדיין, ולהבין איך ע"י התורה הוא תיקון המל', הנה ארז"ל כל העוסק בתורה בלילה כו', וצ"ל מהו בלילה דוקא, אך הענין כמ"ש בכהאריז"ל דבלילה הוא

ירידת המל׳ כנ״ל ובחצות עולה כנ״ל ואז הוא שעת הכושר לירידת המ״ד לברר המ״ן שלה, וענין הבירור הוא כי ההעלאה הוא כמו מס״נ של הצדיקי׳ וכיוצא, אך מ״מ עדיין א״א שיהי׳ בהם גילוי מצד גשמיותם ולזה הוא הבירור של המ״ד כו׳, (ה׳, ויש להעיר ממ״ש בת״א בד״ה והנה אנחנו מאלמי׳ כו׳ בענין בירור השבטי׳ ובירור שני דיוסף יעו״ש ע׳). ועד״מ מ״ן דנוק׳ שמ״ד מברר ונעשה ולד, וביאור הענין הוא שאוא״ס מתלבש בחכ׳ כמו בהלכה דשנים אוחזין אך ההלכה הוא גשמי׳ וצריך בירור דמ״ד הוא מה שהקב״ה קורא ושונה כנגדו, ולכן אמרו הקורא ושונה בלילה שאז הוא זמן ההעלאה כו׳, והנה המלאכי׳ ביקשו תנה הודך והיינו שרצו שיהי׳ הבירור ע״י העסק בתורה בדיבור ג״כ, ולא ניתן להם להיותם רק מבחי׳ זיווג נשיקין הוא בחי׳ פרטי׳, אבל האדם הוא מכל המדרגות כנ״ל, ומבחי׳ פנימיות וזיווג האדם וזהו ג״כ הטעם למה שקרוב אליך דוקא הדבר כו׳.

כי ביום הזה יכפר עליכם כו׳ בסוכות תשבו שבעת ימים, ביום השמיני עצרת כו׳. הנה להבין ההפרש בין תשובה שבשאר ימות השנה לתשובה שביוהכ״פ שנאמר על זה דרשו הוי׳ בהמצאו להיות כי המל׳ נק׳ כסא וכמ״ש כי יד על כס י״ה פי׳ כס י״ה כי המוחין דנוק׳ הם מי״ה דוקא שהוא אבא יסד ברתא (והיינו כמ״ש בזח״ג פ׳ ויקרא ד״י סע״ב דשם י״ה הוא בחכמה משום שהחכ׳ שהוא היו״ד כולל בתוכה את הבינה שהיא הה״א וה״א נמשך מן היו״ד ע״ד ביו״ד נברא העוה״ב, ולכן נק׳ החכ׳ י״ה ובמק״מ שם שזהו ו״ד מילוי היו״ד ועמ״ש בזה בדרוש מחצית השקל, עוד פי׳ שם שזהו״ע הבן בחכמה ועמ״ש בזה בבה״ז פ׳ וארא, ועוי״ל כי לעולם אות הראשונה היא הגוברת לכן החכ׳ שהיא היו״ד הוא העיקר בשם י״ה לכן שם זה הוא בחכ׳, ובמ״א פי׳ בינה בן י״ה ור״ל כי בינה מקבלת מחכ׳ הנק׳ י״ה ולכן המל׳ שהיא ג״כ בחי׳ חכ״ת חכ׳ שלמה נק׳ ג״כ י״ה, וז״ש בישעי׳ סי׳ ל״ח י״א אמרתי לא אראה יה יה בארץ החיים כו׳ נז׳ ב״פ י״ה היינו ח״ת וח״ע וזהו מן המיצר קראתי יה ענני במרחב יה) אבל יסוד דאימא מסתיים בחזה דז״א ואינו נמשך עד הדבור ויסו״א ארוך עד שמייסד הדבור כו׳ (וע׳ בבה״ז פ׳ תשא גבי והדל לא ימעיט בענין יסוד שנק׳ יתום מאמו ובסידור ע״פ יתום ואלמנה יעודד וע׳ באגה״ק בד״ה ויעש דוד שם ובמק״מ שמות י״א סע״ב בשם נ״ב בענין בחכ׳ יסד ארץ), להבין זאת דהנה אנו רואים שלא יוכל האדם לגלות לזולתו בדיבור את הסברא והשכל כמו שהוא מבינה ומשיגה במוחו אע״פ שמגלה בדבור עד שיבינה לזולתו, אבל כמו שהסברא נתפס במוח השגתו א״א לו לגלות לזולתו ונשארת במח׳ ולא יוכל להוציאה בדבור

(ועמ"ש בענין קרי"ס גבי והניף ידו על הנהר ובביאור שני ע"פ כי ביום הזה יכפר) ומזה נמשך שינוי השגת זולתו והשגתו בשכל וסברא א' הכתובה בספר וכדומה שזה משיג באופן זה וזה משיג באופן אחר אע"פ שהחכ' והשכל הכתובה אחת היא כמו סברת שנים אוחזין כו' וכדומה והוא מפני שבינה נק' ההשגה והתפיסא איך להשיג את השכל במוחו ונק' מוח התפיסא ובחי' יסוד שבה הוא המקבל את טפת אבא שהוא השכל והסברא עצמה (ע' באגה"ק סס"י ט"ו גבי שהוא כנקודה וכברק המבריק על שכלו כו' וע' בד"ה ראה אנכי נותן בענין נקודה בהיכלא) ולא בכל העתים מקבל בשוה כו' וכן לא כל האנשים שוים במוח בינה שלהם כו' (וע"ש בד"ה ראה אנכי הנ"ל שבחי' בינה יש בה ג"כ מעלה יתירה מבחכמה וכמשנ"ת בד"ה לך לך בענין הוא דא עתיקא שכח הה' נמשך מלמעלה מן הי' דהיינו מקוצו ש"י, וז"ש גבי משה אנשים חכמים וידועים אבל נבונים לא אשתכח כו', ועד"ז בתושב"כ ותורה שבע"פ שהם חכמה ובינה יש בתושבע"פ מעלה יתירה כמ"ש בביאור ע"פ לכן אמור לבנ"י בתו"א פ' וארא, וזהו הנק' בינה יתירה שניתנה באשה כו' (ע' בסידור בדרושים לחתונה בענין ומגיד לאדם מה שיחו כו' ובענין לויתן דוקא חיבור חו"ב וע' בהרמ"ז פ' קרח דקע"ז ע"ב גבי ובמה בקטורת כו' פנימאה מכולא) לכך גם כשיגלה שכל א' לתלמידו לא יוכל לגלותה אלא* בדבור באיזה אופן שהיא נתפסת במוח בינה שלו כו', אבל השכל עצמו שהוא הנק' טפת אבא שהיא החכמה מאחר שהוא המשפיע העיקרי גם בבינה כנ"ל יסודו ארוך פי' השפעתו נמשכת מאד עד שנגלית בדבור ממש כמו שהיא בראש גילויו בבינה כו', כמו עד"מ הטפה גשמיות הנמשכת ממוח הרוחני' שאע"פ שנתגשמה מאד עכ"ז היא באמת ממש כמות שהיתה רוחני' בעודנה במוח כו' (והטפה נמשכת מעצמות כח השכל שלמעלה משכל המושג בבינה כנז' בבה"ז פ' בלק דק"צ ע"פ ברכו ה' מלאכיו ע"ש, ולכן יכולה לירד למטה ולהתגשם כו', ועד"ז התורה נתלבשה למטה בגשמיות ונק' ביום חתונתו טפת אבא כו' משא"כ פנימית התורה כמו השגות שבג"ע אינו מושג כי זהו מבחי' בינה שהוא שרש געה"ע ושרש העוה"ב).

קיצור. מל' נק' כס י"ה הדבור נק' כס ומקבל מחכ' הנק' י"ה בחכ' יסד ארץ אבל בינה הבנת השכל לאשורו אינו מאיר כ"כ בהדבור רק עצם השכל טפת אבא מאיר בהדבור ובהג"ה שטיפת אבא מעצם השכל שלמעלה מהבינה ואעפ"כ יש ג"כ מעלה יתירה בבינה למעלה מהחכ' עם שהיא עצם השכל וכעד"ז גשמיות התורה נק' טפת אבא וההשגות שבג"ע הם בינה ולא ראי זה כו' וע' בדרוש כל המשמח את החתן תקס"ב ובדרוש והריחו הסמוך לו שהרי התלמידים נק' בנים ויש בהם מעלה יתירה שהבן יכול להיות טפל* כו' כי הארת עליון גבוה מפנימי' תחתון כו' ל"ת ועשה.

אלא: במאמר זה בסה"מ תקס"ב ובאוה"ת בדרושים ליוהכ"פ הל' כאן: אליו.
טפל: באוה"ת שם: טפש.

(ב) **ועפ"ז** יובן ג"כ למעלה שהמל' הנק' דיבורו ורוח פיו ית' כידוע המוחי' דילה הוא חכ' הגלוי' בדבור כידוע הוא נמשך מאבא דוקא שהוא חכ' דאצי' שיסודו ארוך כו' ולא מבינה דאצי' שמסתיימת בחזה כו' (שהרי אפי' יסוד נק' יתום מאמו) וכמו שנשארת ההשגה והתפיסא במח' כנ"ל, כמו"כ עד"מ נשארת אור השגת הבינה במח' של המדות עליונות הנק' חזה הלב כו', וכמו"כ ידוע שיש פנימיות וחיצוני' בינה דהיינו עמקות השכל פי' להשיגו בעומקו של דבר והוא הנק' עיון שהוא הסבר הדבר להטעימו למקבל כו' נק' פנימי' ואיך שנתפסת במוחו כנ"ל נק' חיצוני' המקור למדות כידוע, והנה הפנימי' הנ"ל קשה ביותר להוציאו בדבור ואעפי"כ מתגלה קצת כו', אבל ההשגה והתפיסא נשארת לגמרי במח' כי בחי' יסוד אימא דוקא מסתיים כו', אבל הפנימי' שלה שהוא חב"ד שבה יוכל לימשך קצת בדבור.

(**קיצור**, שמ"מ דוקא יסוד אימא מסתיים בחזה, אבל מחב"ד דאימא נמשך הארה בדבור. א"ה דבר זה צ"ע, אלא כוונתו כי נו"ה דאימא שבהן מלובש חו"ב דאימא הרי הם נמשכים עד סוף נו"ה דז"א ומהם מקבלת הנוק' שהוא הדבור רק יסוד דאימא שבו הדעת הוא לבד מסתיים בחזה).

ועתה יובן ענין התשובה ביוהכ"פ כי הכסא הוא הדבור הוא המסתיר את השכל כמו שהוא בעצמותו כשנמשך לבינה כו', ולכך נק' בל' כס י"ה כו', ועוד זאת שהוא באותיות וצירופים הרי הוא במדה וגבול ולהשכל עצמו אין לו גבול שהרי יוכל להתפשט בכמה מיני צירופי' כו', ולכך כתי' במל' עיניך ברכות בחשבון כידוע, וזהו התשובה שבכ"י לשוב מעוונות שהם בבחי' חשבון פי' שהם בצירופי אותיות במחדו"מ שלא פגמו בבחי' יחידה שבנפשו ליכרת אותה משרשו כמו עבירות החמורות שהם בכרת ומיתת ב"ד כו', אבל אותם שהם למעלה מבחי' חשבון אפילו מרבבה שהוא בכתר כמשי"ת אינם נמחלים אלא ביוהכ"פ, אבל בכל השנה א"א למל' הנק' חשבון להמתיקם ולהיות הסליחה בהם דהיינו להיות גילוי הרצון כמ"ש במ"א, מאחר שהם בנפש בבחי' למעלה מהחשבון כמ"ש כי אין מעשה וחשבון כו'.

(**קיצור ב'**, לכן בכל השנה התשובה מהני על עוונות שהם בבחי' חשבון שכ"כ בהדבור שהוא מל' עיניך ברכות בחשבון והיינו הפגם בצירופי אותיות מחדו"מ לבושי הנפש ועמ"ש מענין חשבון בד"ה ע"כ יאמרו המושלים באו חשבון, אבל עוונות שהם למעלה מבחי' חשבון אינם נמחלים אלא ביוהכ"פ).

ואמנם להבין איך נמחלים ביוהכ"פ צריך להקדים הפסוק גדול אדונינו ורב כח לתבונתו אין מספר, דלכאו' איך שייך מספר ואין מספר על תבונה והל"ל אין חקר אך הענין הוא כי ידוע שכתר עליון הוא שרש כל הנאצלים ויש בו בחי' תחתונה שבמאציל ג"כ ומצד שהוא שרש הנאצלים נק'

רבבות קדש, כי קדש חו"ב, והם באלפים וכנודע מענין אלפים שנה שקדמה התו' לעולם דהיינו בחי' אאלפך חכמה וכן בינה וז"א בבחי' מאות וע' בפע"ח על המשנה בן חמש כו' בן מאה שנה בשער חג השבועות, וע' בבה"ז פ' חיי על הפסוק ויהיו חיי שרה מאה שנה ועמ"ש בענין מאה ברכות א"ת מה אלא מאה ומל' בעשירי' וא"א ברבבות דהיינו רבבות קדש שעכ"ז יש מספר ואע"פ שהחכ' בבח' ריבוי בכתר דהיינו יו"ד פעמים אלף והחכ' הגלוי' חלק עשירית ממנה כו' אעפ"כ יש מספר עד"מ מחכ' הנעלמת יומשך גילוי השכל בודאי והוא חלק א' מרבוא לגבי השכל כמו שהי' בכח החכ' שבהעלם כו', ועד"ז יש כמה רבבות קדש בח"ס כו' ובתושב"כ כתיב ואתא מרבבות קדש שא"ת שבכללות אותיות שלה המה באים מבחי' רבבה שבכתר כמשנ"ת במ"א שעיקר התו' היא מ"ס כו', אבל מצד בחי' שבמאציל שיש בכתר שהוא פנימיות שבו כתי' ולתבונתו אין מספר כלל שיותר מרבבה אין הרבבה אפילו חלק א' מרבוא רבבות כו', אלא הוא באמת בלי מספר כלל והיינו שאין ערוך להמאציל עם הנאצל כלל עד שיהי' חלק ממנו כו' (וזהו חד ולא בחושבן כמ"ש בתו"א פ' וירא בד"ה פתח אליהו), וזהו בחי' עתיק שהוא מסוף עולמות הא"ס כידוע והיינו לתבונתו בינה שבמאציל כו' (וז"ש אם עוונות תשמר י"ה אד' מי יעמוד שאפילו הגיעו עוונות עד י"ה שהוא חכ"ע כנ"ל בענין כס י"ה עכ"ז אד' מי יעמוד היינו בינה דעתיק כמ"ש בזח"ג בלק קפ"ה ב' ובהרמ"ז ובמק"מ שם שזהו ענין מי היינו בינה שנק' כן, וזהו ע"ד שמבואר בע"ח שא"א לגבי ע"י הוא דוגמת ז"א לגבי בינה כמ"ש מזה בביאור ע"פ והי' מספר בנ"י בסופו, וזהו גדול אדונינו ורב כח וארז"ל שיעור קומה רל"ו אלפים רבבות פרסאות כמנין ורב כח וזהו החשבון אלפים רבבות זהו עדיין בחי' מספר כנ"ל, אך לתבונתו בחי' ע"י אין מספר, ובזה יתורץ איך שייך לשון אין מספר על תבונה, והענין כי בהשתלשלו' ע"ס זמ"ז הרי בחי' התחתונה נק' חלק עשירי מהבחי' שלמעלה ממנו ע"ד שז"א הנק' בן מאה הוא מעשר מחו"ב שנק' אלפים כו' וכן או"א לגבי א"א שנק' רבבות קדש א"כ שייך בחי' מספר בחו"ב דאצי' שהם עשרה פעמים כמו החכ' שבמדות וחלק עשירי מהחכ' דא"א כו', אבל לתבונתו של המאציל כביכול אין מספר שגם חו"ב דאצי' אינן אפילו כערך א' לגבי אלף אלפים ורבוא רבבות).

(קיצור ג', פי' הפסוק ורב כח רל"ו כו' היינו בבחי' מספר אלפים רבבות בחו"ב וא"א אבל לתבונתו ע"י שהוא לגבי א"א שהוא אדם כבינה לגבי ז"א אין מספר).

ולהיות כי ביוהכ"פ מתעלה המל' עד בינה עילאה כידוע והיינו כמו עד"מ הנ"ל מה שא"א לבינה להתגלות בדיבור ונשארת במח' כו' וביוהכ"פ מתעלה דיבור העליון ומקבלת מבינה כו' (ע' בד"ה שובה ישראל עד בענין ג' בחי' מחדומ"ע שהם בי"ע ובשבת עליות הדבור במח', ומש"כ שזה רק ביוהכ"פ שנק' שבת שבתון י"ל משום שיש בי"ע דכללות דהיינו אצי'

נק׳ עשי׳ כו׳ ועקודים נק׳ בריאה מח׳ וא״כ ביוהכ״פ שעליית המל׳ ע״י הבינה עד עתיק היינו העלי׳ בבחי׳ מח׳ דכללות שהוא עקודים כו׳, והיינו שרש המל׳ מה שעלה במחה״ק אנא אמלוך וזהו״ע אד׳ מי) ולא נק׳ כס י״ה כמו בכל השנה ובהיות כי בבינה דאצי׳ מתגלה ביוכ״פ הארת עתיקא ע״י תשו״ע כמשנ״ת במ״א שנתעורר ענג נפלא מתשובה של כנס״י כו׳ לכך נמחלים אז גם העוונות שאינם בבחי׳ מספר כנ״ל מפני שמתבטלים בעומקא עילאה שאין לו מספר שהוא בחי׳ תחתונה שבמאציל הנק׳ עתיק כו׳ וכמשנ״ת במ״א בענין זמן שמחתינו, אך בימי הסוכות הוא ירידת עתיק בבינה הנאצל כו׳, אבל ביוהכ״פ כתי׳ כי ביום הזה יכפר כו׳ והוא בבינה שבמאציל ולתבונתו אין מספר כו׳ משם נזרקים מים טהורים שהוא בבינה הנאצל כו׳ וכמו נהנין מזיו בינה שבמל׳ דאצי׳ בעוה״ב שבבריאה שע״י השגתם אלקות דוקא מתענגים ונק׳ בינה שבמקבל כו׳, ואמנם כשעולים ונכללים מדי חדש ושבת בבינה שבמל׳ עצמה והיינו למעלה מהשגתם שאז הוא ענג דקוב״ה משתעשע כו׳.

(קיצור ד׳, כי ביוהכ״פ מתעלה המל׳ עד בינה עילאה עליות הדבור במח׳ ועי״ז מתגלה ענג העליון עתיק לכן נמחלים גם העוונות שלמעלה מהחשבון, וההפרש בין יוהכ״פ לסוכות שבסוכות הגילוי מלמעלמ״ט בבינה דאצי׳ וביוהכ״פ העלי׳ מלמטה למעלה בבינה דעתיק וע״י העלי׳ יוכל להיות גילוי הפנימי׳ יותר כמ״ש סד״ה שובה ישראל עד, וכמו ההפרש בין גילוי התענוג שבג״ע תמיד לגבי עלייתם מידי חודש בחדשו ומידי שבת, והנה ארז״ל עבר אדם על מ״ע ושב לא זז משם עד שמוחלין לו ע״כ צ״ל שזהו העוונות שבבחי׳ חשבון, משא״כ במל״ת תשובה תולה ויוהכ״פ מכפר כי ל״ת הם באו״א נק׳ בחי׳ זו למעלה מן החשבון כמ״ש הרמ״ז במדבר דקי״ח שעיקר החשבון והמספר הוא בעלמא דאתגלייא, משא״כ בעלמא דאתכסיא כו׳ ע״ש, ואעפ״י שלעיל נת׳ שאו״א נק׳ אלפים ובחי׳ שלמעלה מהחשבון זהו עתיק והיינו לפי שד״כ נק׳ עתיק תבונתו וא״א נק׳ ז״א שעד״ז היו הספי׳ קודם חטא אדה״ר, אבל דרך פרט באצי׳ עצמו נק׳ בינה ולתבונתו אין מספר ולכן הל״ת שהם ביחוד או״א זהו העוונות שפוגמים בבחי׳ שלמעלה מהחשבון וע״כ דוקא יוהכ״פ מכפר התגלות בינה דכללות שהוא עתיק כו׳).

(ג) **ועתה** יובן ענין הפותח יד בתשובה כו׳ אתה נותן יד לפושעים וימינך פשוטה לקבל שבים כידוע מרז״ל במנשה שחתר הקב״ה חתירה בכסה״כ לקבל תשובתו כו׳ ומוזכר בזהר ג״כ שיש מקום סתר בכסה״כ שנפתח שם חלון א׳ לקבל השבים ולהצילם מהמקטרגים בל יוודע להם כו׳ ולכך לקבל אותם שעשו עבירות חמורות שלמעלה מהחשבון שאין הכסא סובלם כלל ולהיות גילוי הרצון העליון עליהם במחילה וסליחה צריך שיופתח פתח בכסא, פי׳ הכסא כח הפועל שלהם וענין הכח הפועל אלקי הוא מדת צמצום המסתיר כידוע וצריך לפותחו ולהאיר בו מלמעלה הימנו שהוא

אוא"ס ב"ה הפותח ומאיר בו ובוקע המסך ומקבל את השב בתשובה כו' (ועמ"ש בסידור שער חגה"ס בפי' הזהר אמור בענין יעקב אומר אז יבקע כו' ששרש הבקיעה נמשך ממקום גבוה וזהו"ע ויעבור ה' על פניו כו' שנבקע יסוד אימא כו' ע"ש והיינו כנ"ל מה שיסוד אימא מסתיים ואינו מאיר במל' נבקע ומאיר כו' ומזה נמשך הסליחה כי ע"י בקיעה זו נמשך הגילוי מבחי' ולתבונתו אין מספר) והפתיחה בכסא נעשית ע"י יד הגדולה שהיא פשוטה לקבל שבים כו', פי' פשוטה וגם פי' נותן יד לפושעים כו' להיות כמו יד הגשמי שהיא ארוכה מאד וצורך תשמישה אינו אלא לקבל כל דבר או ליתן ולא הי' צריך שתהי' ארוכה כ"כ אמנם נבראת ארוכה כדי לפושטה בעת שהוא צריך כמו אם יפול אדם בבור וירצה להגביהו משם ובהיות שהוא בתחתיות הבור ולא ישיגנו בידו אם היתה קצרה רק כשהוא פושטה ישיגנו כו' ובעת שא"צ לדבר כזה יכפוף היד כו', כמו"כ עד"ז חסד סתם שמדות עליונות נק' בשם יד סתם שאין תשמישם אלא בחסד המוגבל מן השכל והלב לבד כו', ואמנם חסד דעתיק נק' יד הפשוטה (וזהו"ע היד הגדולה אשר עשה הוי' במצרים שנמשך כ"כ למטה להיות נעשה ש' הוי' אפי' בבחי' מצרים כמ"ש בד"ה כי תבאו אל ארץ מושבותיכם בפ' שלח ועמ"ש כה"ג בד"ה ועתה יגדל נא כח אד' היינו שיתגדל ויומשך גילוי אד' מי* למטה ע"י היד הגדולה כו') להיות התפשטות באריכות מאד כדי שיוכל לקבל היושב בתחתיות הבור, פי' אותם שנטבעו בשאול שאין חשבון שם והוא עמיקתא דבירא כו', אך סיבת פשיטותה כ"כ הוא מפני שבחי' עתיק ידוע שהוא סוף עולמות הא"ס כנ"ל והיד שבו היינו השפע הרב שיומשך ממנו למקבלים ובכתר נק' יד הגדולה להיותה בבחי' רבבה כנ"ל ומצד בחי' תחתונה שבמאציל שאין לו מספר כנ"ל נק' ימינך הפשוטה לקבל היושבים בשאול תחתיות שג"כ אין לו חשבון כו' (ולפמש"כ ענין ימינך פשוטה זהו למעלה מבחי' יד הגדולה, יש לבאר ע"פ מ"ש וארבע הידות יהי' לכם ופי' אדמו"ר נ"ע בד"ה שחורה אני ונאוה שהן ד' בחי' יד הגדולה יד החזקה ויד הרמה וזרוע הנטויה, וא"כ בחי' והחמישית לפרעה שהוא מבחי' שלמעלה מארבע הידות הנ"ל כמ"ש בע"ח של"א פ"ח* והוא בחי' התגלות עתיק בבינה, א"כ לפי"ז זהו בחי' שלמעלה גם מבחי' יד הגדולה ולכן אומרים בתפלת נעילה אתה נותן יד לפושעים וימינך פשוטה כו' כי תפלת נעילה היא התפלה החמישית שביוהכ"פ ואז הוא גילוי בחי' והחמישית לפרעה דתמן אתפריעו כל נהורין.

קיצור. ענין הפותח יד חתר לו חתירה שהכסא העלם כנ"ל וכענין אז יבקע ויעבור וזהו ע"י יד הגדולה שמתפשט גם למטה מטה להעלות משאול וגם ענין והחמישית לפרעה שלמעלה מד' ידות).

מי: באוה"ת שם ליתא תיבה זו.

פ"ח: כ"ה בס' תרכ"ו כת"י הר"ש סופר. ובאוה"ת שם: פ"ג. ובלקו"ת שה"ש ו, ג מציין לע"ח של"א פ"ז. [והוא בע"ח דפוס שקלאוו תק"ס. ובהדפוסים שלפנינו הוא בשל"ב פ"ז].

ולהבין זאת עד"מ ידוע מענין השפע של המשפיע בהיותו בעונג נפלא בשמחת חתונת בנו וכדומה שא"ל קץ וגבול כו' עד שמקבל בשמחה גם המנוול או השונא שלו כו', ועד"ז ארז"ל ביום חתונתו זה מ"ת והיינו יוהכ"פ שניתנו בו לוחות אחרונות.

(ד) **והנה** ביוהכ"פ כתיב ותשליך במצולות ים כל חטאתם כי ישא השעיר עליו אל ארץ גזירה שהוא במדבר כו', להבין מה זה שישא את העוונות כו', הנה ידוע שקבלת הע"ש של עו"כ הוא מפסולת דקדושה עליונה, ולהבין איך יקבלו החיצונים מאוא"ס ב"ה שבנאצלים ואיך יהי' להם איזה שייכות שיקבלו יניקה כו', ויובן עד"מ מהמאכל הגשמי שיש בו פסולת וברור שבעודו קודם הבישול לא יוכר ויופרש בו בין הברור להפסולת כלל וכאלו גוף א' ממש הוא כו', אבל לאחר שיתבשל בקיבה מתברר ונפרד הפסולת מן הברור לגמרי עד שיהי' הברור לבד והפסולת יצא לחוץ (והפרדס ריש שער התמורה הביא משל זה לענין איך נתהוו הקליפות מההשפעה העליונה וע"ז הביא המשל כמו לחם סולת נקי אעפ"כ ע"י בירור האצטומכא יוצא פסולת כו' ע"ש, ודבריו אלה שייכים למ"ש במ"א בענין עד שלא נבה"ע הי' מים במים שמים תחתונים היו מעורבים עם מים עליונים וע"ז גם הם היו רוחני' במעלה העליונה וע"י שנפרדו מהם אזי מ"ע נתעלו יותר ומים תחתונים נעשו גשמיים ונעשה בהם פסולת כו' זהו כמשל לחם סולת נקי אעפ"כ ע"י האיצטומכא נתברר עוד כו', וכאן הובא המשל לענין שמעשה האדם כשהוא מעורב הטוב ברע למעלה במקום ששורש נפשו מגעת כמ"ש באגה"ת פ"ה בענין ובפשעיכם שולחה אמכם וע"י התשובה נתברר ונתפרד הטוב מן הרע שזהו"ע תשוב ה' ועמ"ש בד"ה צו את בנ"י כו' את קרבני לחמי) ועכ"ז יש איזה שמץ חיות בפסולת אך הוא תכלית הגס שלא יוכל לבא לידי בירור עוד כו', וכן בסיגי הכסף כידוע. עפ"י משל זה יובן למעלה באורות עליונים שמחמת התשובה של כנ"י מחטאיהם יצא הפסולת לחיצוני' כו' (ר"ל שיתברר הטוב ויופרד מהפסולת ואזי הטוב יתעלה לשרשו בחי' תשוב ה' כנ"ל והפסולת יצא לחיצונים) בהיות כי הניצוץ אלק' מלובש בנה"ב אך אין ההלבשה הזו בדרך הכרח ותפיסא כמו אדם היושב תפוס בחדר כו' שא"כ למה הי' נק' לבוש כמו שאין השלשלאות וכבלים נק' לבוש אע"פ שילבישו הרגלים מאחר שהמה נגד רצונו והוא אסור בהם בע"כ כו' (צ"ע במשנה פ"ו דשבת) אבל הלבוש נק' מה שהוא לחפצו והנאתו כמו שיעשה בתי שוקיים וכדומה לפי מדת האבר אם קצר או ארוך וילבישנו עד שלא ירגיש הקרירות כו' הנה לבוש זה נראה כא' עם האבר ממש בלי יראה לדבר בפ"ע כו' (אינו דומה כ"כ שהלבוש מ"מ הוא דבר נפרד בעצם רק שמלובש בו משא"כ במשל הלחם קודם שנתברר הרי הי' הפסולת עם הטוב לאחדים ממש, אך וק לענין הפעולה הבאה מנה"א ונה"ב שפיר יתכן שבה מעורב כח הנה"א והנה"ב ממש והיו לאחדים כמו התפעלות האהבה יש בה משני הבחי' ממש), וכמו עפ"י משל הנ"ל בהמאכל שהפסולת והברור כגוף

א' קודם שיתבשלו בקיבה כו', ואחר שכן הנה"ב שמלבשת את הניצוץ אלקי מוכרח שיהי' נראים כדבר א' והיינו האהבה הבהמיות שבלב לפי טבעיות דמו וגופו אם בחמימות או בקרירות כו' כשיתעורר באהבה לה' שהוא אהבה שבניצוץ אלקי הנה תתלבש באהבה הבהמיות אם בחמימות או בקרירות כו' ולא ימצא לעולם שתהי' האהבה אלקי' הפכית מטבעת אהבה הבהמיות כו' כמו אברהם הי' חסד כו' ויצחק בגבורה כו' הי' בו רשפי אש כו', והרי הצדיקים העובדים ברשפי אש הגבו' יהי' גם הבהמיות בגבו' וצמצומי' כו' וכן ביצה"ר ארז"ל כל הגדול מחבירו יצרו גדול כו', פי' כל מה שתשוקתו יותר ברשפי אש בתפלה יהי' באהבתו הבהמיות ג"כ בתשוקה נפלאה ביותר כו', והטעם הוא כנ"ל מפני שהנה"ב מלובשת והלבוש נראה כא' ממש עם הגוף ואינו נפרד הימנה כלל כו', ולהיות כן מוכרח שבשעת האהבה הבהמיות יומשך ג"כ מצירופי אותיות האהבה אלקית באותה האהבה הזרה של הבהמיות וממש כאלו הוטמאה הניצוץ אלקי' באהבה אותו דבר הזר כו' מאחר שהם דבר א' וכמו המאכל שהי' בו הפסולת והברור כא'.

(**קיצור** א', כדי לבאר ענין ונשא השעיר יקדים ענין שיש תערובות טו"ר וע"י הבירור נפרדים זמ"ז ויביא המשל הלחם וע"י האצטומכא ימצא פסולת ויוצא לחוץ, וכן ע"י התשובה נעשה הבירור ויבאר איך הנה"א מלובש בנה"ב וכל פעולה שפועל האדם יהי' מב' הנפשות יחד מעורב זב"ז ע"ד הלחם הן לטוב עמ"ש בביאור ע"פ אני ישנה גבי אהבה דאחותי שמצד נה"א שמ"מ מוכרח להיות בזה הסכם נה"ב כו' והן להיפוך כשעושים עבירה ומתאווה תאוה רעה מצד נה"ב מוכרח שהוטמאה נה"א ג"כ ונתלבשו כחותיה בתאוה זו וכמ"ש במ"א ע"פ וראית בשביה אשת יפ"ת, וזהו"ע ונפש כי תחטא כו').

ואמנם לאחר הבישול יופרדו ויצא הפסולת לחוץ כנ"ל, הנה מה שיש בהפסולת איזה שמץ חיות (שהרי מהצואה של האדם הוא חיות ומאכל לד"א ע"כ מוכרח לומר שנשאר בתוך הצואה והפסולת איזה בחי' מהמאכל כו') הוא מחמת שהיתה מעורבת תחלה עם הברור קודם הבישול כו', וכמו"כ מה שהי' נמשכים צירופי אותיות אהבה האלקי' באותה האהבה הזרה ונתערבו ממש כו', אח"כ כשעושה תשובה ומוסר נפשו ורצונו רק לה' לבדו ביוהכ"פ כו', הנה מתבררת האהבה האלקי' ע"י תשו"ע עד שתתפרד מן האהבה הזרה (וכמ"ש מזה בד"ה מי אל כמוך נושא עון כו' שהאהבה ממש מתעלה ובד"ה זאת חוקת התורה בענין אפר פרה כו' וסד"ה ויאבק איש בענין שהעלו אבק עד כסה"כ ועמ"ש בביאור ע"פ ולא אבה בענין ויהפוך ה' לך את הקללה לברכה שבחי' בירור זה להיות נהפך הרע לטוב זהו נמשך מבחי' שם הוי' שלמעלה מאצי' והיינו כנ"ל בענין יוהכ"פ שהוא בחי' לתבונתו אין מספר וזהו לפני ה' תטהרו למעלה משם הוי' דאצי' שמשם נמשך להיות תטהרו מי יתן טהור מטמא ומ"מ אף שנהפך הרע לטוב מ"מ הוא כענין בירור כי יש בחי' שא"א שתתהפך לטוב כמ"ש בד"ה מי אל כמוך

שהאהבה רעה תוכל להתעלות, אבל מעשה העבירה עצמה א״א שתתעלה כ״א שדוחה אותם במצולות ים וזהו כמשל בירור הלחם שבהכרח שיהי׳ פסולת ויצא לחוץ ורק מן הי׳ לחם שנבלע באברים שלא הי׳ בו שום פסולת לפי ששרשו מבחי׳ טל שלמעלה משבה״כ.

קיצור ב׳. ענין נושא עון התאוה ועובר על פשע מעשה העבירה ודוחה אותה ובירור זה נק׳ ויהפוך את הקללה ונמשך מבחי׳ לפני ה׳ מי יתן טהור מטמא ומ״מ בהכרח נשאר פסולת דלא עדיף בירור ג״ק שע״י מי יתן מבירור ק״נ שע״י החכמה שיש פסולת הנדחה וזהו מעשה העבירה עם מעט מזעיר מהתאוה).

ורק נשאר בחי׳ הפסולת של האהבה האלקית באהבה הזרה והוא הנק׳ צואה כמ״ש אם רחץ ה׳ צואת בנות ציון וע׳ באגה״ק סי׳ כ״ב והמה העוונות של ישראל לאחר התשובה נושא השעיר עליו ומקבל יניקה גמורה מהם כל השנה (וזהו ענין מצות שילוח שעיר המשתלח שמתחלה היו שני שעירים לפני ה׳, לפני דוקא דשם כחשיכה כאורה וע״כ משם דוקא נמשך מחילת העוונות ע״י ויהפוך את הקללה כו׳, רק לפי שבהכרח נשאר פסולת שאין לו בירור ע״כ כדי להשקיט המקטרג שולחים לו חלק מהקרבן כו׳ היינו הפסולת כו׳ וזהו ע״י צווי הקב״ה וגם הי׳ ע״י הגורל שהוא מבחי׳ גבוה מאד למעלה מהחכ׳ כמ״ש בת״א בד״ה כי אברהם לא ידענו, וז״ש בבחיי פ׳ אחרי בשם פר״א שנותנים שוחד לס״מ, ופי׳ הבחיי כדי שלא יקטרג את קרבנם וענין השוחד י״ל היינו מה שנותנים לו יניקה ממקום גבוה מבחי׳ דקמי׳ כחשיכה כאורה שהרי משם ענין הגורל לפני ה׳, וזהו כל תשוקתו לינק ממקום גבוה דוקא כמ״ש בת״א בד״ה ויאבק איש, וע״כ ע״י הגורל שלוקחים שני שעירים שוים א׳ להוי׳ היינו שבו וע״י יומשך ההשפעה מבחי׳ לפני הוי׳ בשם הוי׳ וזהו שהי׳ מכניס דמו לבית קדה״ק שיש פרוכת מפסיק בין קדש לקדה״ק וזהו הפסיק טעמא בין שני שמות הוי׳, א״כ כשמכניסין דמו מבית לפרוכת זהו ההעלאה לפני ה׳ ומשם ממשיכים האור בבחי׳ הקדש היינו בשם הוי׳ שבע״ס דאצי׳ ולוקחים שעיר כזה ממש לשלח לעזאזל א״כ זהו שניתן לו חיות ויניקה הנמשך מבחי׳ לפני הוי׳, וזהו שוחד גדול לו ועי״ז נהפך לסניגור ונמשך השפע הפנימי׳ בנש״י והיינו ע״י שנמשך מבחי׳ לפני ה׳ בשם הוי׳ והו״ע הוי׳ אלקינו כו׳ וסוף הדבר נמשך אם תגביהי כנשר משם אורידך נאום ה׳ כמ״ש סד״ה ויאבק איש, והיינו שע״י שנמשך האור בשם הוי׳ אזי ממילא נמשך עיקר ההשפעה בקדושה וכמ״ש במ״א בענין בחיק יוטל הגורל ומה׳ כל משפטו וע׳ מזה ברבות ויחי ר״פ צ״ט.

קיצור ג׳. שע״כ להשקיט המקטרג נותנים לו שכר במצות הקב״ה שע״י הגורל לפני ה׳ נותנים לו שעיר מבחי׳ דקמי׳ כחשיכה כאורה

כנז' בד"ה ויאבק ובד"ה כי אברהם ומ"מ לאל עליון גומר עלי שממנו ית' משפט הגורל ששפע הפנימי' נמשך בקדושה ע"י השעיר לה' והפסולת שיש בו מעט טוב נמשך לעזאזל כמשל בירור הלחם ע"י האצטומכא).

וזהו ותשליך במצולות ים כו' שעי"ז יש שייכות ליניקת החיצונים מפסולת אדה"ע כו' כי אתם קרוים אדם כידוע (במק"מ פ' אמור דק"א סע"א פי' בשם הע"ח כי זו"נ דנוגה דבי"ע נק' מצולות ים והם עזאזל כי הם מצולות נוק' דקדושה הנק' ים שהנוגה של אבי"ע כולם הם סיגי ים העליון שהוא מל', ובמא"א אות מ' ספ"ח כ' מצולות ים נק' ג"ק דתהומא רבא היכל הז' ומצולות היינו זו"נ, והי"נ הראה מקום לזה מהזהר פ' שלח דקס"ג ע"ב ובד"ה מי אל כמוך פי' כדי לא תשוטט באויר העוה"ז להחטיא את האדם ולא ישוב לכסלה עד עת קץ, שיבולע המות לנצח כו', וזהו ע"ד שיש לצואה מקום והוא בהכ"ס כמ"ש בתו"א סד"ה ובבואה לפני המלך וכמו גבי חמץ נאמר ולא יראה לך שאור בכל גבולך היינו בגבול הקדושה משא"כ בגבול אחרים לא איכפת לי' כו' וע' בס' טו"ב סי' תל"א דהיינו בשפל המקומות כמו ע"ד שהיו הקליפות קודם חטא עה"ד כך עד"ז ותשליך במצולות ים כל חטאתם היינו מקום שאין ישוב.

קיצור ד'. וזהו ענין ותשליך במצולות ים שלא תשוטט באויר העולם ע"ד צואה בבהכ"ס בשפל המקומות).

(ה) **אמנם** עכ"ז הלא יש איזה חיות שמץ מיני' בהפסולת כנ"ל, אבל ע"י הוידוי לפרוט החטא יש יכולת בצדיקים שמתוודים שלא יצא פסולת לחיצונים כלל, והוא בהיות כי הלא נז' לעיל שהאהבה אלקי' לא נמשכה כולה והוטבעה באהבה הזרה ח"ו שעכ"ז אינו גוף א' ממש רק נראה כדבר א' שהרי אינו אלא כמו הלבוש כו', וא"כ לא נמשך האהבה אלקי' רק בבחי' צירופי אותיות שלה מבחי' המל' שבה דהיינו בחי' אותיות המשכות למשוך ג"כ אחר הזר הנאהב כו' (ועמ"ש מענין אותיות בביאור ע"פ את שבתותי תשמרו שבקדושה הם המחברים את האורות עם הכלים ועד"ז יובן ג"כ להיפך בהתחברות נה"א בתאוות נה"ב זהו ג"כ ע"י אותיות וכמו שבה"כ דתהו הי' נפילת האותיות שהם השמות לבד ולא עצם האור ח"ו, כעד"ז אותיות הנה"א מתלבשים בתאוות נה"ב וגם כי הנפש מליאה אותיות, וזהו ויהי האדם לנפש חיה לרוח ממללא) ומאותיות המשכתה נמשך אותיות שם החטא כמו גזל כו' וכמשנ"ת במ"א בארוכה ובהיותו מתוודה בדבור ומזכיר אותיות שם החטא בזה הוא מוציא ומפריד אותיות המשכת האהבה אלקית שהמשיך בהחטא לגמרי כי הרי בשעה שמזכיר החטא בפרט הוא בלבבו בתשובה שלימה וכבר מתבררת עי"ז כנ"ל, אך ע"י הזכרתו בפרט אותיות שם החטא אזי גם הצירופי אותיות ניצוץ האלקי נפרד לגמרי מן האהבה הזרה ולא יצא פסולת כלל שהרי אין הפסולת אלא מצד שהמשיך אותיות וצירופי'

בתחלה כנ"ל, והרי בהזכרתו החטא מוציאה משם (וכ"מ בזח"ג פ' נשא דקכ"ב ע"א וברע"מ שם תשוב ה' ודאי לגבי ו' דאות ה' וידוי איהו וידוי דברים היינו כי אות ה' היא מל' הנק' דבור העליון בחי' אותיות והחוטא פוגם בה ובנשמתו ומשפיל אותו לקליפה שממשיך הדבור והאותיות להשפיע לתוך גקה"ט ע"ש בהרמ"ז דקכ"ב ע"ב והיא הצריכה לשוב להתייחד אל ו', וזהו ע"י וידוי דברים שעי"ז מוציא אותיות הדבור העליון מהקליפות ומעלה אותם לשרשם, וזהו קחו עמכם דברים ושובו אל ה' ר"ל קחו הדברים עמכם לכן וידוי גימ' הוי' לרמוז שנשלם שם הוי' ע"י בוידוי הדברים עכ"ד הרמ"ז שם, ולפ"ז י"ל תשוב ה' עילאה היינו חזרת אותיות המח' והרהורי עבירה שישוב לשרשו ג"כ והיינו ע"י שבשעת וידוי דברים מתחרט ועוקר רצונו מהחטא עי"ז מוציא משם אותיות המח' שהם פנימי' וחיות הדבור, ועמ"ש מענין אותיות דקדושה ואותיות דקליפה בד"ה לסוסתי ברכבי פרעה בפ' בשלח) וזהו שאומרים אשמנו בגדנו כו' ולמה צריך להזכיר שבגד והלא עשה חרטה אמיתית בלבבו, אבל מטעם הנ"ל להוציא הצירופים לגמרי, אבל אין זה ביכולת כ"א האומרים ברעו"ד מאד שאז אותיות הבל פיהם אשמנו מוציאים מן הטומאה לקדושה כו', ויובן זה עפ"י המבואר במ"א בתשובה המביאה רפואה לכל העולמות, פי' שיוכלו להוציא חיות טיפת הזרע שהולידם כבר בטומאה ומוכרחים הנולדים למות כו' אעפ"י שכבר המה מופרדים לעצמם כו' (כמדומה שבמ"א פי' שהוידוי מועיל כמו ע"ד שהי' מועיל שעיר המשתלח, אבל שיהי' עדיף להוציא לגמרי הטוב שלא ישאר שום ניצוץ לא שמענו ואולי שזהו אינו מכוונת אדמו"ר נ"ע וצ"ע, וע' בביאור ע"פ כי המצוה הזאת מענין וידוי דברים) וזהו מציל עני מחזק ממנו (פי' זה הביא הרמב"ן והבחיי פ' אחרי בענין שילוח השעיר לעזאזל, ופי' עזאזל ל' דבר חזק וקשה ולכן נשלח לצוק הר קשה והיינו ששרש ס"מ מעולם התהו לפני מלוך כו', וגם פי' על יצה"ר שהוא חזק כי נק' מלך זקן וכסיל ששרשו מזמ"ל דתהו כו' ויצ"ט נק' עני כמ"ש ילד מסכן וכתיב ומצא בה איש מסכן וע' בהרמ"ז ר"פ וישב, וההצלה היינו מה שע"י התשובה ווידוי דברים נעשה הבירור ומוציאים עיקר הטוב מהרע כבירור הטוב שבמאכל ורק הפסולת נשאר כו' ועי"ז ג"כ מהני השעיר וכן הוידוי כו', וזהו אם רחץ ה' צואת כו' כנ"ל) כידוע שעני נק' בחי' יסוד (במא"א ע' ס"ח כ' בע"א והי"נ הראה מקום בכוונות נט"י, רק בענין אביון כ' באות א' סכ"ה אביון נק' היסוד בזמן הגלות כי הוא תאב לזיווג וכן היא נק' אביונה והי"נ העיר מכוונת פורים בענין מתנות לאביונים דפי' שקאי על נו"ה, מיהו בהדיא פי' ברע"מ ר"פ תשא ע"פ והדל לא ימעיט, דא צדיק, וז"ל המאו"א אות ד' י"ב דל נק' היסוד בהיות בלתי שפע החסדים כו', והי"נ הראה מקום בכוונת הגדה של פסח גבי לחמא עניא כל דצריך כו'), וזהו ענין מקימי מעפר דל מאשפות ירים אביון כשמקבלים ממנו הע"ש הנק' אשפות כמשנ"ת במ"א, וענין ההצלה מן הגוזלים פי' שלא יצטרך להוציא אליהם בחי' פסולת השפע (כי בהיסוד יש ב' צנורות ומהצנור השמאלי יונקים החיצונים כו' עמ"ש במ"א בפי' מאמר

הזח"א פ' ויגש דר"ז ע"ב בענין ס' נשמי וע' במאו"א אות ז' ס"ה גבי זב) ולכך החיצונים נק' גוזלים כמ"ש גוזל אביו ואמו חבר הוא כו' כמשנ"ת ברע"מ הוא ע"י וידוי ביוהכ"פ כנ"ל, וזהו רבות רעות צדיק הנ"ל ומכולם יצילנו ה' וע' בלק"א.

(**קיצור.** ביאור ענין וידוי דברים כי בחי' אותיות הנה"א נתלבשו בתאוות נה"ב וכן למעלה נמשך מבחי' ה' תתאה שהוא בחי' אותיות וע"י הוידוי בחרטה מוציא האותיות משם וגם תשוב ה' עילאה אותיות המח' ע"י עקירת הרצון וזהו מציל עני מחזק ממנו שהוא על ז"א ואביון מגוזלו היינו היסוד כנודע מפסוק ואביון בעבור נעלים).

(ו) **והנה** לאחר שנשתלח השעיר במדבר ויצא הפסולת הוסרו הבגדים הצואים מכללות נש"י והתחילו להלביש אותם מחלצות פי' מחלצות לשון ויעבור החלוץ שהוא הגבו' והחוזק כו' (וזהו"ע רצה והחליצנו שאומרים בשבת וכענין והשביע בצחצחות נפשך ועצמותיך יחליץ) והיינו המשכות המקיפים בז' ימי הסוכות שהוא אהבה בתענוגים כמשנ"ת במ"א ע"פ שוש אשיש בפי' כי הלבישני בגדי ישע ואהבה זו היא המחבק את הנפש ומחזקה לבל תמוט כו' (בד"ה ביום השמיני שלח) והיינו הורדת האוא"ס ב"ה הגנוז בבינה עילאה בז' רקיעים העליונים דבינה וכל רקיע היותר קרוב למל' יותר מתגלה שם אור המקיף כו' (ע' בזהר ויצא קס"ב ב' ע"פ ויתן אותם אלקי' ברקיע השמים ובפ' תרומה קס"ה ע"ב), אמנם אין מהחיבוקים הללו שום הולדה במעי הנוק' כו', ואעפ"י שהמה יותר נעלים מן השפע עצמה הנק' חסדי' פנימי' עכ"ז מהחסדים הפנימי' תקלוט השפעתם במעיים ויצוייר הולד והו"ע שמע"צ ל' עצור שעוצרת הטפה וקולטת אותה, וביאור הענין כמו עד"מ זווג הגשמי שהאהבה הנפלאה וגודל התשוקה תהי' בחיבוק דוקא כנ"ל עכ"ז לא תהי' הולדת הולד מזה כו', ואמנם מן שפע הזרע אעפ"י שתסולק האהבה בעת ההשפעה ותהי' בהעלם כנ"ל אעפ"כ יהי' הולדת הולד מן הטיפה כו', וטעם הדבר להיות הטיפה גשמיות התענוג ובאהבה החיבוק רוחני' התענוג (וזהו כענין ההפרש בין זווג נשיקין שהוא רוחני' ובין זווג גופני), כמו"כ עד"מ מהאהבה בתענוגי' דאו"מ שע"י הסוכה וע"י ז' הקפות דלולב כמ"ש ולקחתם לכם לצרכיכם לא יומשך בפנימי' הלב של כנ"י אהבה נקלטת בל תמוט לעולם כו', ומאהבה פנימי' הנק' פני ה' שהם חסדים פנימי' דז"א יוקלט אור האהבה בפנימי' הלב דמל', וזהו לך אמר לבי שהוא המל' בקשו פני מהיכן תבוקש פני פנימי' לבבי מאת פניך הוי' כו', וזהו ביום השמיני שהיא המל' (וכמ"ש בזהר ובמק"מ ר"פ שמיני) עצרת תהי' לכם, פי' קליטת הזרע מאור הזרוע לצדיק כו' פר א' ואיל א' כו' ולא ע' פרים להיות כי מאהבה והחסדים המקיפי' להיותם אינם נקלטי' בבחי' או"פ רק חופפים מלמעלה יוכלו הזרים ג"כ לקבל שהמה הע"ש, אבל מהפנימי' של השפע אעפ"י שנתגשמו הרי בשרשם הוא מאד נעלה מן המקיפי' כמו עד"מ טפה

הרוחני׳ במוח כו׳ שהוא למעלה הרבה מן האהבה והתשוקה כו׳ (ע׳ בתו״א סד״ה וארא אל אברהם גבי ושמי הוי׳ לא נודעתי להם שאינו נמשך ומתגלה אף ע״י אהבה בתענוגי׳ כ״א ע״י עסק התורה אף שהתורה היא ירדה בגשמיות ואהוי״ר הם רוחניי׳) לכך לא נמשכה רק לישראל (וע׳ בזהר ויגש דר״ח ע״ב ע״פ ולא עמד איש אתו בהתוודע יוסף אל אחיו ובפ׳ אחרי ע״פ וכל אדם לא יהי׳ באוה״מ, ולכן ביוהכ״פ ג״כ רק פר אחד ואיל אחד כמו בשמע״צ.

קיצור. שלאחר שהוסרו העוונות אם רחץ ה׳ צואת ציון ביוהכ״פ התחילו להלביש אותם מחלצות מקיפים שבעה ימי הסוכות ואח״כ בשמע״צ נמשך בבחי׳ פנימי׳ ומזה הולדה ולא מהמקיפי׳ פר אחד ע״ד ולא עמד איש אתו.

(ז) **ואמנם** מה שהשמחה של שמע״צ הוא ע״י התורה דוקא הוא כמ״ש ביום השמיני שלח את העם ויברכו את המלך, פי׳ שבאת ברכה ושפע אל המלך העליון שהוא כמראה אדם ברמ״ח אברים דילי׳ שהוא רמ״ח פקודין כו׳, (ופי׳ כי המלך הוא ז״א דאצי׳ שנק׳ בזהר מלכא קדישא, משא״כ בחי׳ מל׳ הוא הדבור העליון של המלך ולא מהות ועצמות המלך עד״מ במלך בו״ד שבחי׳ מל׳ והתנשאותו זה אינו מהותו ועצמותו ממש כ״א רק מה ששמו נק׳ על עמו, אבל כשאומר המלך היינו מהותו ועצמותו, ועד״ז יובן כי מקור חיות העולמות זהו רק ממדת מל׳ מה ששמו נק׳ כביכול על הנבראים וזהו מל׳ מכ״ע ונק׳ שם הוי׳ שם דוקא, אבל ע״י רמ״ח מ״ע שנק׳ רמ״ח אברי׳ דמלכא ממשיכים להיות דירה בתחתונים מעצמות אוא״ס ולא מבחי׳ שם והארה לבד וזהו״ע עצמיות המלך כביכול ומה שנק׳ בחי׳ זו ז״א היינו שנתלבש אוא״ס בבחי׳ רמ״ח אברים דמלכא ונמשך בחי׳ זו במדת מל׳ וזהו הנק׳ ג״כ שמע״צ ג״כ לשון זה יעצור בעמי היינו בחי׳ מלך, והיינו המשכת אוא״ס להיות מלך על עם וגילוי זה נמשך בבחי׳ מל׳, אך פי׳ ויברכו את המלך היינו שהמשיכו תוס׳ ברכה והמשכה מאוא״ס בהמצות הנק׳ רמ״ח אברי׳ דמלכא ואזי נק׳ ז״א מלכא קדישא שנמשך בו המוחין דאבא שנק׳ קדש העליון וכמ״ש בד״ה צאינה וראינה בפי׳ שאו ידיכם קדש וברכו את ה׳, וגם י״ל פי׳ ויברכו את המלך שיהי׳ בבחי׳ מלך מ״ה וכענין אגוסטוס יושב שמבואר ברבות בשלח ר״פ כ״ז ע״פ נכון כסאך מאז, ובחי׳ אז חשבון שמונה, י״ל זהו ג״כ ענין שמע״צ, והנה ברכה והמשכה זו במצות נמשך ע״י התורה ע״כ השמחה דשמע״צ נק׳ שמח״ת וכמ״ש במ״א בד״ה אז ישיר ישראל את השירה הזאת המשל כמו המשכת חיות הנפש להתלבש ברמ״ח אברי הגוף הוא ע״י ממוצע שהוא המוחין שבראש שבהם נמשך גילוי כללות החיות מהנפש ומהם נמשך אח״כ פרטי החיות לכל אבר ואבר לפי מזגו ותכונתו וכך התורה שהיא חכמתו ית׳ בה מתלבש אוא״ס עוטה אור כשלמה ובה וע״י נמשך בכל רמ״ח פקודין וזהו גדול תלמוד שמביא לידי מעשה כו׳ וע׳ בתניא פנ״א ופנ״ב.

קיצור א'. מה ששמחת שמע"צ הוא ע"י התורה כי להיות ביום השמיני כו', ויברכו את המלך רמ"ח פקודין דאינון רמ"ח אברים וזהו עצרת זה יעצור ברכה זו זהו ע"י התורה עוטה אור כשלמה).

וביאור הדבר להיות כי התורה בעצמה היא הגבה למעלה מן המצות מעשיות שהרי אמרו כל חפצים לא ישוו בה אפילו חפצי שמים בזמן שאפשר לעשות ע"י אחרים כו', והטעם להיות כי כמו שאין ערוך למאציל עם הנאצל כידוע כן ערוך לחכמת התורה עם מצותי' המפורשים בה שהרי ידוע שמצוה הוא אותיות הוי' ממאציל לנאצל כמ"ש במ"א, והיינו בחי' נה"י דמאציל וא"כ החב"ד שבהם דהיינו שיהי' דוקא המשכות הנאצל באופן זה דוקא ולא באופן אחר כו' הרי חכמה זו היא במאציל עצמו כו', כמו שיהי' מצות הסוכה בג' דפנות ולא למעלה מך' וכדומה שאז נעשה המשכות המקיפי'* ויחודים כאלו הכתובים ומפורשים בכהאריז"ל, וא"כ מדידת חכ' של המאציל הוא להיות יחודים כאלו ויהי' בחי' נה"י שבו לנאצל באופנים כאלו כו' ועד"ז בכל המצות שהמה חפצי שמים ולהיות פ' קדש כתובה באופנים כאלו כו', אבל הטעם וחפץ לרצון זה הוא בחכ' עצמות המאציל והיינו שהמשכה זו היא מבחי' רעדכ"ר ובחי' מו"ס מקור קו המדה כמ"ש בד"ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה ולכך מצוה שאפשר לעשות ע"י אחרים אזי מי שתורתו אומנתו אינו מפסיק מעסק התו' משום שכשלומד אותה בתו' שהיא חכ' המצות שהיא הגבה למעלה בב' דברים א' שהוא בבחי' חב"ד ועוד שהוא מהות חכ' ית' ולא חכ' שבנאצלים רק כשא"א לעשות ע"י אחרים מוכרח להשפיל עצמו ולקיימה כי הרי נאצלו הנאצלים בבחי' חסד והשפלה להחיות רוח שפלים כי בחי' נה"י ג"כ צורך ומוכרח ואדרבה נעוץ סופן בתחלתן שהרגל נושאת את הראש וכמ"ש מזה ע"פ והארץ הדום רגלי ובביאור מאמר הזהר פ' וירא ע"פ ויעש ה' לשרה עשי' לעילא כו', ולכן מי שאין תורתו אומנתו מפסיק אף למצות שאפשר לעשותה ע"י אחרים, ומה שנז' במ"א בענין עט"ב היינו בבחי' אריך שהוא רצון העליון לגבי חכ' הגלוי' והוא ענין אחר.

(קיצור ב'. ענין כל חפצים לא ישוו בה, המצות נה"י שבמאציל ותורה חב"ד איך יהי' ההמשכות והארץ הדום רגלי).

(ח) **בסוכות** תשבו ז' ימים כו' ביום השמיני עצרת כו' כי ביום הזה יכפר כו', הנה צ"ל ענין המצות והעבירות בשרשן, להיות כי ידוע ענין אשר המלאכים אומרים קדוש, פי' שהוא מובדל ומרומם מהשגתם להיות כי אין המשכת הנברא מהבורא בבחי' שפע וכח שיהי' להם איזה שייכות

המקיפי': בסה"מ תקס"ב נוסף כאן: בה ולא כשתהי' באופן אחר כו', ובאמת הי' המשכות המקיפים ויחודים עליונים כשתהי' ג"כ באופן אחר רק שלא הי' המשכת המקיפים.

וערך כמו שיש ערך לכל מניע עם המתנענע מכחו שגם המניע יצטרך להתנענע לפ"ע כמו כח הרוחני' המניע גלגל היומי ינוע ג"כ ויהי' הפסק לכחו כמבואר בס' המדע, אבל מי שאין הפסק לכחו והמתנענע יופסק ויופסד ה"ז ב' הפכים שא"א לזה שיהי' בדרך השפע וכח כ"א שיהי' בדרך אור וזיו שהמהות אינו מערך הזיו כמ"ש במ"א זהו שאומרים קדוש ומובדל.

(**ענין** א' קדוש לפי שהמתנענע בע"ג ותכלה והמניע בלתי גבול א"כ אין זה ע"ד שאר מניע ומתנענע כ"א קדוש ומובדל).

והנה המה נושאות את הכסא, פי' כסא הוא מדת מל' כס י"ה ולהיות כי הוא א' ממדותיו ית' שהוא מדת ההתנשאות על זולתו אף שימלוך עליהם ואין מלך בלא עם עכ"ז מדה זו שהיא מאוא"ס ב"ה הוא רם ומתנשא עליהם בבחי' מקיף, וזה"ע שהם רק בחי' מרכבה לשכינה וכתרגומו מטולא דשכינתא כו', פי' משא להיות כי החיות אלקי' למעלה מן השגתם לכך כמו משא יחשב להם כמו משא האדם הרוכב על הסוס ועוד שמפני הריחוק העצום בין ערך הנברא להבורא האימה שיקבלו הוא בבחי' ריחוק מהם וזהו מקבלים עול מלכות עליהם בבחי' מקיף כמו העבד שחוטב עצים ומרוחק מאד מהאדון שיקבל האימה בבחי' ריחוק, משא"כ העבד הקרוב לאדון ויש לו השגה בפנימיותו שאימת האדון עליו בבחי' קירוב ולא יקרא מטולא.

(**ענין** ב', פי' כסא ופי' נושאות ל' משא שמפני שהמל' היא למעלה מהשגתם כמו משא יחשב להם ועוד מפני הריחוק כעבד חוטב עצים שרחוק מהאדון ואימתו עליו).

(ט) **והנה** הם נושאות את הכסא, אך הנה כתיב ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם כו' והוא הנק' הוי' בחי' סוכ"ע כידוע וענין כמראה אדם הוא עד"מ האדם התחתון היושב על הכסא כן המשכת ה' באלקים הנק' כסא כנ"ל כמ"ש וישב ה' מלך לעולם כו', וזהו ד' של אחד פסיעה לבר מעצמותו כמו עד"מ ישיבת האדם בעל קומה שלימה על הכסא לדון עמו ולנהגם שזהו שפלות עצמותו כו'.

(**ענין** ג', על הכסא שהוא מל' בחי' שם אלקי' כמראה אדם ש' הוי' וישב ה' מלך וזהו אחד אח ז"א אדם טפ"ט כו' ד' מל' כסא).

אמנם האדם בעצמו המה רמ"ח אברי' דמלכא שהוא הוי' כידוע שהם רמ"ח פיקודין כו' מצות ה' פי' כי כמו האברים הרי כבר נתחלק בהם החיות מהנפש לכ"א כפי מזגו כו' כמו במוח יהי' השכל וברגל ההילוך כו' ובעין הראיה כו', אבל בהנפש עצמה כל כחות האברים כלולים בו והמה רמ"ח כחות כו', כעד"מ המצות המה אברים דמלכא שהוא כבר כמראה

ודוגמת אדם בראש ורגל כו' והיינו התפילין נמשכים באופן עשיי' מוחין דמלכא כידוע ובסוכה חסדים מקיפי' וכדומה ובצדקה כח ההילוך כו', אבל בהאדם עצמו בבחי' פנימיות כל הרמ"ח מצות כלולים כא' ונק' קדוש אשר קדשנו במצותיו.

(**ענין** ד', האדם בעצמו רמ"ח אברים פקודין מצות ה' בכל אבר כפי מזגו, אבל בעצמיות הנפש כלולים כל חיות רמ"ח אברים יחד ונק' קדוש. הגה"ה, י"ל זהו קדוה"ש* וזה ממשיכים ע"י קבלת עומ"ש בפ' שמע שקדמה לעול מצות שבפ' והי' א"ש).

והנה באותיות תושב"כ ואתא מרבבות קדש פי' א"ת הם כללות אותיות מא' עד תי"ו וענין הא' השני שבתיבת ואתא להורות עיקר שרש המשכת אותיות התורה הוא מאלופו ש"ע שהוא חו"ב שהם נק' אלפים אאלפך חכ' וכידוע שכל אותיות נאמר למשה שהוא בחי' יסו"א מהוי' שהוא אבי החכ' דאצי' כו', ואמנם העיקר השרש הוא מבחי' מו"ס דאריך שהוא נק' רבבות קדש כמש"ל, ויש עוד למעלה מרבבה והוא מ"ש ממעמקי' קראתיך כו' וכן לתבונתו אין מספר כלל כמש"ל בד"ה כי ביום הזה יכפר (וזהו אקב"ו מה שהמלאכים נושאי' את הכסא ואו' קדוש ומובדל הנה הוא נמשך בנו ע"י המצות וע"י התורה.

(**ענין** ה'. פי' ואתא מרבבות קדש האותיות מא' עד תי"ו נמשכים מאלופו ש"ע אאלפך חכ' הנמשך ממו"ס הנק' רבבות קדש).

(יו"ד) **והנה** את זלעו"ז עשה האלקים כמו שיש עומק בקדושה כן יש עומק בקליפה כו' שגם בקליפה יש בחי' מאות ואלפים ורבבות כמ"ש יפול מצדך אלף ורבבה מימינך כו' דהיינו מי שנשרש בטומאת אהבות נכריות מצד השכל והטעם נק' אלף כו' וכשנשרש בבחי' רצון ומס"נ כו' נק' רבבה. והנה ענין תשובה שבכל השנה שבכ"י צריך לשוב כי שוב יום אחד לפני מיתתך כו' שאז נופלים הקליפות שבאלפים ורבבות לבד.

(**ענין** ו'. שגם בלעו"ז יש אלף ורבבה אה"ז מצד השכל הרע ורצון זר שלמעלה מהשכל והתשובה שבכל השנה הוא להיות יפול מצדך אלף ורבבה מימינך דהיינו ע"י תשובה שבשמאל נופלין אלף כו' (וע' ברבות בשה"ש ע"פ שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני)).

אבל מי שנפל בשאול תחתיות שאין מעשה וחשבון שם כמ"ש כי אין מעשה וחשבון בשאול כו', והענין הוא שבהיות לעתים יהי' רצונו לדבר זר

קדוה"ש: באוה"ת שם: קדה"ע [= קדש העליון].

בבחי׳ מס״נ שהיא במרבבה כנ״ל עכ״ז יש חשבון לעונו שלא כל נפשו הוטבעה ברצון פרטי זה כו׳, אבל מי שהולך בשרירות הלב פי׳ שבהפקירא ניחא לי׳ להיות כל דרכיו בלא חשבון כלל רק מה שיחפוץ הלב יעשנו כו׳ זהו בבחי׳ יחידה שבנפשו דהיינו בבחי׳ מקור כל הרצונות שבנפשו כו׳ לזה אין לו עליי׳ במדת מל׳ הנק׳ כסא שהוא בבחי׳ חשבון כמש״ל רק ביוכ״פ שמתעלים בבינה עילאה הנק׳ ולתבונתו כמש״ל. ועפ״ז יובן ענין ג׳ חלוקי כפרה כו׳, וזהו הפותח יד בתשובה כמ״ש והיינו כמו וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה ה׳ במצרים כמ״ש במ״א שלכך נק׳ יד הגדולה להיות יכולה להוציא מערות הארץ שהוא טומאת מצרים שאין כל מלאך ושרף יכול להוציא משם רק אני בכבודי ובעצמי.

(ענין ז׳. מי שנפל בשאול ששם אין מעשה וחשבון בהפקירא ניחא לי׳ בשרירות לבו לזה אין לו עליי׳ ע״י כסא כ״א ביוהכ״פ גילוי ולתבונתו אין מספר. הג״ה, י״ל בחי׳ אין מספר עד״מ שבעצמות הנפש כלולים כל הכחות יחד ואינן בבחי׳ התחלקות ומספר ע׳ לעיל ענין ד׳).

(יא) **והנה** כתיב הסירו הבגדים* הצואים המה אותיות מחדומ״ע וכל צירופי ההמשכות שעשה הנה״ב בק״נ באלפים ורבבות כו׳ נק׳ בגדים צואים ובהיות כי ביוהכ״פ נטהרים לפני ה׳ לכך מצוה ה׳ שיסירו הבגדים הצואים הנ״ל אך להיכן יוליכו אותם לזה הוא ענין שליחת השעיר במדבר אל ארץ גזירה, פי׳ כי יש מקום מיוחד לחיצונים במדבר וכמ״ש בזהר פ׳ תצוה דף [קפ״ד] אתר אית במדברא וע״ש בהרמ״ז שהאריך בזה ונק׳ ארץ גזירה כו׳, כמו עד״מ בהכ״ס הוא מקום מיוחד לצואת האדם, כן עד״מ הרי ידוע שהקליפות* והיצה״ר נק׳ אשפות שמקבלים הפסולת מהקדושה כמש״ל, ועיקר קיבוץ המשכת הפסולת יש להם מקום מיוחד במדבר כו׳, והרי עד״מ ממאכל אדם דוקא יהי׳ מאכל וחיות מצואתו לבע״ח שלם שיחי׳ ויתקיים כו׳ ולא ממאכל בהמה כו׳, כן עד״מ ממאכל אדה״ע כו׳, ועמ״ש ע״פ וכל קרבי כו׳ ומ״ש ע״פ ונשב בגיא כו׳, וזהו שישא השעיר פסולת השפע שמקבל מההמשכות שעשו בחטאיהם מכל השנה אל ארץ גזירה הנ״ל.

(ענין ח׳. הסירו המדומ״ע שילוח למדבר המקבל מנקב האחור שבו נמשך הפסולת שהוא חיות להקליפות הנק׳ דבר אחר).

ואחר שהסירו הבגדי׳ הצואים הלביש את כללות נש״י מחלצות פי׳ מקיפים של וימינו תחבקני בחי׳* הסוכות כו׳, כי כתיב תנה לבך לי ועיניך

הבגדים הצואים: בסה״מ תקס״ב נוסף כאן: כו׳ פי׳ בגדים הצואים.

שהקליפות ויצה״ר: בסה״מ תקס״ב: שהע׳ שרים. [ואולי הוא שינוי מפני הצנזור].

בחי׳: בסה״מ תקס״ב: בימי.

דרכי תצרינה במשלי ד"ג ד', הכתיב תרצינה והקרי תצרינה, פי' תרצינה הוא הרצון כצנה רצון תעטרנו דהיינו נקודת הלב שהוא רעו"ד ולמעלה מהשכל ונק' כתר שבמל' כו' (ועמ"ש ע"פ יפה את רעייתי כתרצה בד"ה הנך יפה רעייתי), ותצרינה משמעות תהי' משתמרת ברצה"ע בבחי' מקיף הכללי ושניהם אמת כי הלבשות המחלצות הנ"ל המה הארת המקיפי' מן המקיף שבבינה הכללי כו' והוא רצוה"פ כו' ובהיות שיורד ממקיף למקיף עד שיורד כל ז' רקיעים שבבינה דאצי' ובכל שהוא ברקיע היותר קרוב למל' שהוא המקבל הז'* היותר אמיתי מצד המקבל אע"פ שמצד המקיף שהוא המשפיע הוא נמוך מכל המקיפים כמ"ש במ"א ההפרש בזה בין המקיפי' לפנימי' כו', נמצא בשמע"צ הוא ענין הכתוב תנה לבך לי היינו בחי' קליטה שנעשה בחי' נקודת הלב במל' שהיא כנ"י לאחר המשכת המקיף האחרון דוקא ולכך עיניך דרכי תצרינה, פי' תהי' משתמרת ע"י כצנה רצון תעטרנו כנ"ל, וגם י"ל פי' תעטרנו להמשפיע כי א"ח עט"ב, וזהו עצרת ל' כניסה ואסיפה שנקבצים לתוכה כל ההמשכות ונקבה תסובב גבר כו', עוד עצרת ל' קליטה כמו עצור עצר ה' כו' והיינו שלא תפיל את הולד שהם תו' ומעש"ט תולדותיהם של צדיקים וכצדיקי' העליונים צדיק וצדק כו' תולדותיהם הנשמות ומלאכים כו', וענין הקליטה הוא חוזק התקשרות השפע בה שלא תהי' פולטת לחוץ כו' ויהי' אחיזה לחיצונים ח"ו לפתח חטאת רובץ כידוע, ובעבודת ה' הוא שלא יפול הנופל בעבודה שבלב בתפלה עד שישכח הטעם כו' וילך בעבודתו בבחי' מקרה פעם כך ופעם כך כו'.

קיצור ענין ט'. ואח"כ הלבישו מחלצות ומזה נמשך בשמע"צ ע"י התקרבות המקיפים לרקיע האחרון להיות עצרת תנה לבך לי תרצינה כתיב רעו"ד ותצרינה קרי שתהי' משתמרת ברצה"ע, וגם פי' תרצינה ע"ד כצנה רצון תעטרנו א"ח עט"ב נקבה תושבע"פ תסובב גבר תושב"כ.

בס"ד.

וידבר ה' אל משה לאמר דבר אל בנ"י כו' אלה מועדי ה' כו' אלה הם מועדי, וצ"ל כפל הלשון מועדי הוי' ומועדי, וכמו"כ צ"ל מ"ש במ"א מצות הוי' ומצותי, גם צ"ל מ"ש בסיום כל פרשה אני הוי' שלשון זה לא יתכן לומר כ"א על מי שהוא ידוע ונראה והוא אומר שאני הוא פ' הידוע

הז' היותר: בסה"מ תקס"ב: ה"ז יותר.

כו׳, אבל מאחר ששם הוי׳ נעלם שאינו ידוע ענין בחי׳ שם הוי׳ מי הוא, וא״כ מהו ענין שאומר ומודיע לנו שאני הוא הוי׳ שגם שם הוי׳ אינו ידוע לנו. אך הענין הוא דהנה הרמב״ן בהקדמתו לפי׳ החומש הקשה מפני מה הוא כל התורה כמו סיפור דברים שמספר שצ״ל כך וכך ולא דינים ציוים זולת פ׳ משפטים הוא כמו ספר דינים שמדבר לנוכח כי תקנה עבד עברי כו׳, משא״כ בכל התורה הוא רק סיפור דברים בעלמא, וגם צ״ל מה שבכל הד׳ ספרים הראשוני׳ נאמר וידבר ה׳ אל משה ולא נא׳ מי הוא המדבר ומספר זאת דאם משה הוא המספר הי׳ לו לומר כמו כל הנביאים יחזקאל וירמי׳ שנא׳ בהם ויאמר ה׳ אלי ואשמע קול ואראה ואפול על פני ואם הקב״ה הוא המספר הל״ל ואומר אל משה או ודברתי אל משה כמו מ״ש ונועדתי לך שם ודברתי אתך מעל כו׳ ובכל התורה נא׳ רק וידבר כו׳ ולא נא׳ מי הוא המספר זולת במשנה תורה נא׳ שמשה מפי עצמו אמרם כמ״ש ואתפלל ואתנפל כו׳ ואתחנן אל ה׳, רק בתחלת ספר משנה תורה נא׳ אלה הדברים אשר דיבר משה שלשון זה הוא ג״כ כמו כל הד׳ ספרים שלא נא׳ מי אמרן (שהוא כמו שלישי המדבר) והנה הוא תירץ שהתורה קדמה אלפים שנה לעולם וגם אז הי׳ נאמר וידבר ה׳ אל משה לכן אינו שייך שיאמר משה ויאמר ה׳ אלי שגם קודם הי׳ כן כו׳. אך באמת י״ל דהנה ארז״ל שמבטלין מצוה שאפשר להתקיים ע״י אחרים מפני תלמוד תורה, ולכאו׳ צ״ל הלא כל התו׳ היא רק פי׳ וביאור המצוה כמו ציצית ותפילין ושבת והיתכן לומר שהוא יעסוק בפי׳ ביאור איך יעשה המצוה והוא עצמו לא יעשנה כ״א אחר וכמו הפרשת תרומה שאפשר לקיים ע״י אחרים, ומ״מ הנה אמרו מצוה בו יותר מבשלוחו והאיך יהי׳ שהוא עצמו ילמד איך מפרישין תרומה וכמה צריכים להפריש והמצוה עצמה יעשנה אחר שלוחו כו׳.

אמנם הענין הוא דהנה המצות הם בזמן ומקום כמו ז׳ ימי הפסח שהם דוקא בז׳ ימים אלו דוקא מן ט״ו בניסן עד ך״א בו וכן ז׳ ימי הסוכות וכמו שבת שרגע א׳ לפני יום השבת ורגע שלאחר יום השבת אינו כלום ולא יתחייב כלל העושה בו מלאכה, רק יום השבת דוקא הוא הציווי באיסור מלאכה ל״ט מלאכות כו׳, הרי כי הם מלובשים תחת הזמן, וכן במקום שהקרבת הקרבנות הי׳ צ״ל בירושלים בבהמ״ק דוקא ושחיטת חוץ כו׳ שהמצות מלובשים בזמן ומקום, משא״כ התורה היא למעלה מבחי׳ זמן ומקום, ולכן ארז״ל כל העוסק בתורת עולה כאלו הקריב עולה הגם שעכשיו שאין לנו בהמ״ק, וגם בלימוד התורה כשילמוד הלכות פסח בסוכות או הלכות הסוכה בפסח הרי הקב״ה קורא ושונה כנגדו שוה כמו אם הי׳ לומד הל׳ פסח בפסח והל׳ סוכה בסוכות רק שדבר בעתו יותר טוב ועז״נ דבר בעתו מה טוב, אבל מ״מ הנה גם בל״ז הקב״ה קורא ושונה כנגדו כו׳, וגם המלאכים אומרים קדוש ביום וברוך בלילה כידוע, וזהו בבחי׳ זמן, אבל במצות לימוד התורה כתי׳ והגית בה יומם ולילה לפי שהוא למעלה מבחי׳ זמן ומקום כנ״ל. והענין הוא דהנה איתא בספרים שרמ״ח פקודין הם רמ״ח

אברים דמלכא, שכמו באדם הנה האברים הם כלים להשראת הנפש כמו"כ המצות הם כלים להשראת אוא"ס ב"ה שהם רמ"ח אברין דמלכא. וביאור הענין דהנה בד"כ באדם הם ט' בחי' כללי' שבהראש הוא בחי' ג' מוחין, והגוף ותרין דרועין הם ג' ותרין רגלין ואות ברית הם ג' שהם ט' בחי' כללי', שהם כוללים כל ציור האדם, ועד"ז יובן למעלה דכתי' ועל הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה שבחי' אדם זהו בחי' ז"א דאצי' שהוא בעל ט' ספי', ובפרטיות יש בו רמ"ח אברין שהם רמ"ח אברין דמלכא שטפ"ט היינו מה שכל ספי' כלולה מזולתה הם פ"א ורת"ס שיש בכל בחי' עולה רמ"ג וה"ח המגדילים הם רמ"ח וז"ע שרש רמ"ח פקודין שהם רמ"ח אברין דמלכא כו' והם מלובשים תחת הזמן ומקום לפי של' כלים דז"א (שהמצות הם בכלים דז"א שהוא בחי' אברין דמלכא כמו האבר שהוא כלי להשראת הנפש כו' ולמעלה הוא כלים של ט"ס דז"א) מתלבשים בג' עולמות בי"ע יו"ד כלים הפנימי' בבריאה ויו"ד כלים התיכונים ביצי' ויו"ד כלים החיצוני' בעשי', ומפני כי הם מתלבשי' בבי"ע לכן הם בבחי' זמן ומקום, וגם כי שרש בי"ע הוא מבחי' מל' כמ"ש מלכותך מל' כל עולמים כו' ובחי' המל' הוא בחי' מלך מלך ימלוך שהוא שרש ומקור הזמן ומקום כידוע ממ"ש במ"א באריכות כו', אבל התורה היא מבחי' מח' הקדומה כי אורייתא מח"ע נפקת שח"ע היא קדש מלה בגרמי', פי' מלה בגרמי', שאינו שייך לעולמות דהנה המדות הם שייכים לעולם דוקא שאם לא העולם לא הי' שייך לומר בחי' חסד או רחמים שבחי' חסדן או רחמן אינו שייך כ"א על זולתו ואם לא הי' העולם לא שייך שהוא חסדן כי אין שום דבר שיעשה לו חסד או שירחם עליו, אבל בחי' החכ' שייך גם בלעדי העולם כמשל החכם שיוכל לישב בעצמו ולהשכיל השכלות הגם שלא ישפיע לזולתו כו'. ועד"ז יובן ענין ח"ע שהיא קדש מלה בגרמי' שאינו שייך כלל לעולמות ומשם הוא שרש התורה שהוא גבוה מאד נעלה מבחי' המצות שמלובשים תחת הזמן, כנ"ל, ולכן בכל התורה לא נא' בדרך ציווי רק בדרך סיפור דברים בעלמא כי ענין הציווי אינו שייך אלא לבחי' מלך שמצוה לעבדיו שיעשו לו כך וכך, אבל התורה לפי ששרשה גבוה מאד מבחי' ח"ע שקדש מלה בגרמי' כנ"ל, לכן היא רק בדרך סיפור וה"ז כמשל הבע"ב שמסדר את חפציו שיעמדו בביתו זה כאן וזה כאן שאינו מצוה כלל רק שמסדר שדבר זה יעמוד כאן ודבר זה כאן, ועד"ז יובן בענין התורה שנא' אם בחוקתי תלכו כו' ובפרטי עניני המצות שהציצית יהיו כך דוקא ובל"ז לא יהי' נעשה בה וע"י המשכת אוא"ס ב"ה, וכמו"כ התפילין וכל פרטי המצות שהוא בדרך סידור בעלמא שמסדר שהתפילין כו' והציצית יהיו על ד' כנפי בגדיהם כו' ועד"ז בכל המצות כו', וז"ע מ"ש ואהי' אצלו אמון שפי' אמון ל' אומן, והיינו מפני שהתורה היא אצלו לכן הוא בחי' אומן לסדר כל דבר כו', ומעתה יובן ג"כ ענין מפני מה לא נא' בכל ד' ספרי התורה מי הוא המספר כי המספר את התורה הוא בחי' עצמיות המאציל שלמעלה מבחי' ש' הוי', ומפני כי גדלה מעלת התורה בבחי' מח' הקדומה וכנ"ל בענין בחי' ח"ע שקדש מלה בגרמי', לכן מבטלין מצוה שאפשר לקיים

ע״י אחרים מפני ת״ת כי המצות הם בבחי׳ זמן ומקום כנ״ל, אבל התורה היא למעלה מן הזמן ומקום וד״ל.

ובכ״ז יובן ענין ופי׳ אני הוי׳ הנא׳ בסיום כ״פ שאני קאי על בחי׳ עצמיות אוא״ס ב״ה המספר בחי׳ התורה שהוא למעלה מבחי׳ ש׳ הוי׳ כי ש׳ הוי׳ הוא בחי׳ שרש ומקור המחי׳ ומהוה העולמות, ואם כי ש׳ הוי׳ הוא בחי׳ שם העצם, משא״כ כל השמות הם כינוים ששם אל הוא בחסד וש׳ אלקי׳ בגבורה, אבל שם הוי׳ הוא שם העצם שגבוה משאר השמות מ״מ בחי׳ אני הוא עצמיות אוא״ס שלמעלה מבחי׳ ש׳ הוי׳ כו׳, ונאמר אני הוי׳ שאע״פ שאני עצמיות המאציל גבוה למעלה הרבה מבחי׳ ש׳ הוי׳ מ״מ אני הוי׳ שאני והוי׳ כולא חד כו׳, ולכן בסיום כ״פ נא׳ שאני הוא בחי׳ ש׳ הוי׳ המדבר למשה בחי׳ מצוה זו כו׳, וזהו ג״כ ענין מועדי הוי׳ ונכפל עוד לומר מועדי כי ענין המועד הוא בחי׳ עת שאז מתגלה בחי׳ אוא״ס ב״ה ביתר שאת והם ג׳ מועדות שהם ג׳ זמנים שאז מתגלה הארה חדשה כו׳, ויש ב׳ בחי׳ בבחי׳ המועדים שיש שנק׳ מועדי הוי׳ ויש בחי׳ מועדי שהם גבוהים יותר שהם מועדים שלי היינו של עצמותו ית׳, ועד״ז ה״ע מצות הוי׳ ומצותי ג״כ ע״ד הנ״ל. וזהו וידבר הוי׳ אל משה, הוי׳ הוא בחי׳ אוא״ס ב״ה שהוא הי׳ הוה ויהי׳ אל משה הוא בחי׳ ונחנו מ״ה בחי׳ ביטול יסוד אבא, לאמר שיהי׳ גילוי זה בבי״ע ואיך יהי׳ הגילוי ע״י דבר אל בנ״י, בנ״י הם בחי׳ למודי הוי׳ כמ״ש וכל בניך למודי הוי׳, וע״פ הקבלה הוא בחי׳ נו״ה, ושייכות בחי׳ נו״ה לבחי׳ בנ״י, כי ישראל הוא בחי׳ ז״א ובנ״י הם נו״ה כי כל א׳ מישראל צריך לקיים המצות בבחי׳ נצחון הגם שאינו רוצה וכמו״כ בבחי׳ הוד הגם שאינו מבין כו׳, והמספר הוא בחי׳ עצמיות אוא״ס ב״ה שלמעלה מבחי׳ ש׳ הוי׳ כנ״ל, ואפ״ל שהמספר הוא ש׳ הוי׳ כמו שהוא כלול בעצמותו וזהו מ״ש הוי׳ הוי׳ כו׳ כמ״ש במ״א, ולגבי בחי׳ שם הוי׳ שבסדר השתל׳ נק׳ בחי׳ עצמיות אוא״ס ב״ה כו׳, והנה לפי משנת״ל שהמספר הוא עצמיות המאציל, צ״ל מ״ש ביוהכ״פ לפני הוי׳ תטהרו שקאי על א״ס ב״ה שלמעלה משם הוי׳ מהו בחי׳ זו הלא לא יתכן לומר שקאי על המספר שהי׳ צ״ל אכפר, לכן אפ״ל עוד פי׳ שהמספר הוא בחי׳ המל׳ שבחי׳ המל׳ מספר שהוי׳ דיבר אל משה כו׳, אך באמת אפשר לתרץ בלא זה שהמספר הוא עצמיות המאציל ב״ה ואעפ״כ לא יקשה מלפני הוי׳ תטהרו, דהנה נת׳ במ״א בד״ה ביום השמע״צ שלא נדפס שפי׳ שם ענין ממכ״ע וסוכ״ע, שממכ״ע הוא בחי׳ מו״ס, וסוכ״ע הוא בחי׳ גלגלתא, וז״ע ב׳ ראשין, והם בחי׳ תומ״צ שבחי׳ מו״ס הוא בחי׳ תורה והמצות שרשן בגלגלתא, ואעפ״כ לא יקשה שכאן נת׳ שהמצות הם בבחי׳ זמן ומקום כמ״ש ביאור [ה]ענין בלק״ת פ׳ במדבר בביאור ע״פ וידבר אלקים דעשה״ד, והנה המחבר בחי׳ סוכ״ע וממכ״ע הוא בחי׳ ב׳ ראשין הנ״ל הוא בחי׳ רדל״א כמ״ש שם באריכות, לכן אפ״ל שבחי׳ רדל״א הוא המכפר וזהו לפני הוי׳ כו׳, ומבחי׳ רדל״א נמשך סליחת העוונות על המצות כי שרש המצות הם בגלגלתא, והכפרה נמשך מבחי׳ רדל״א כו׳, וזהו תטהרו בגימ׳

כתר, והמספר כל התורה גם מ"ש לפני הוי' מספר בחי' עצמיות המאציל שלמעלה גם מבחי' רדל"א.

והנה כ"ז הוא בחי' ד' ס' הראשונים, אבל ס' משנה תורה נא' ל' שמשה אמר מפי עצמו כנ"ל, ועכ"ז כ' התוס' וברוח הקדש, וצ"ל זה איך הוא מפי עצמו וברוה"ק, אך הענין יובן בהקדם התורה. דהנה איתא בפע"ח שבאצי' מאיר בחי' חכ' דא"ק, משא"כ בבריאה מאיר בחי' בינה דאצי', וזהו ההפרש שבין ד"ס הראשונים לבחי' משנה תורה שד"ס הראשוני' הוא כמו באצי' ששם מאיר בחי' חכ' דא"ק, משא"כ משנה תורה הוא כמו בבחי' בריאה ששם מאיר רק בחי' בינה דאצי' ולא מבחי' חכ' דא"ק, ובחי' בינה הוא המסך והיינו כי הבינה הוא בחי' לבוש להלביש כו' (ואפ"ל שזו"ע משה זכה לבינה לכן בחי' משנה תורה היא שמאי' ע"י הבינה), אך צ"ע הלא חו"ב הם תרדל"מ ומאחר שבחכמה מאיר בחי' חכ' דא"ק הנה הם הם תרדל"מ והי' צ"ל בבריאה ג"כ ע"י הבינה שגם בה מאיר חכ' דא"ק מאחר שהם תרדל"מ כנ"ל וצ"ע, ואולי* יש לתרץ ע"פ מ"ש הבן בחכ' וחכם בבינה, שע"י בחי' הבן שיש בחכ' היא נעשית בבחי' תרדל"מ עם בינה היינו עם בחי' חכם שיש בבינה, אבל מה שמאיר בבריאה י"ל שזהו מעצם דבינה ולא מבחי' חכם בבינה ששם תרדל"מ עם החכ', (וכמו כל השפעה שהיא רק חלק היותר אחרון כמו מל' שבבחי' המשפיע כו'), וא"כ לא יקשה מידי שהגם שבחכ' דאצי' מאיר חכ' דא"ק וכן י"ל גם בחכם דבינה להיותה תרדל"מ כנ"ל, מ"מ מה שנמשך מעצם הבינה היינו ממל' דבינה בבריאה לא יש מבחי' חכ' דא"ק כ"א מבחי' בינה דאצי' בעצם כו'), לכן בס' משנה תורה נא' כאלו משה מפי עצמו אמרן כו', ואעפ"כ בתחלת ספר משנה תורה נא' אלה הדברים כו' שלא נא' מי הוא המספר, והיינו מפני שנא' אלה הדברים וקודם בעשה"ד נא' וידבר כו' כל הדברים האלה, ופי' שכל הדברים נכללי' בעשה"ד גם בחי' משנה תורה ותושבע"פ כמ"ש בד"ה וידבר אלקי' בלק"ת בפ' במדבר יעו"ש, לכן נא' בתחלת הספר כמו בספרים הראשוני'. וביאור ענין איך משה מפי עצמו וברוה"ק, הנה יובן זה ממ"ש בפע"ח שער הק"ש שבחי' המשכת אור חדש נמשך מבחי' אוא"ס ב"ה שלמעלה מבחי' חו"ב בבחי' השתל' עו"ע, והיינו שאותו האור ממש נמשך בהשתל' כו', אבל לבחי' חידוש הישנות נמשך ההמשכה רק מבחי' חו"ב עצמם, ולכאו' יפלא הלא כתי' ובטובו מחדש בכ"י תמיד מע"ב, אך הענין דבחי' ההמשכה שנמשך להחיות העולמות שהוא בחי' חידוש הישינות עם כי בחי' זה הוא ג"כ מבחי' אוא"ס ב"ה שלמעלה מבחי' חכ' מ"מ לא נמשך כ"א הארה מועטת לחדש הישינות, לכן נק' המשכה זו המשכה מבחי' חו"ב כו', וע' בלק"ת בביאור השני ע"פ יונתי בחגוי הסלע בלק"ת בשה"ש, ועד"ז ה"ע משה מפי עצמו וברוה"ק שהגם

ואולי יש לתרץ: מכאן עד סיום המוסגר ליתא במאמר זה שבאוה"ת אמור [ע' תתמ].

שהוא ברוה"ק מ"מ נק' ע"ש משה כאלו הם מפי עצמו כו', והנה אעפ"כ אפ"ל שגדלה מעלת משנה תורה יותר מבחי' ד"ס הראשוני', דהנה ארז"ל במדרש ע"פ שמש בגבעון דום נטל יהושע ס' משנה תורה וא' כשם שלא דממתי מזה כך דום לפני, ולכאו' צ"ל מפני מה משנה תורה דוקא, אך הענין הוא ע"ד משארז"ל עריבים עלי ד"ס יותר מיינה של תורה, שעכ"פ לא פחות הוא בחי' משנה תורה מד"ס. וביאור הענין דהנה יש בחי' סופר וספר וסיפור, והנה התורה היא בחי' ספר תורה, אבל סיפור* נמשך מבחי' סופר שלמעלה מבחי' ספר כו' ולכן עריבים ד"ס כו' כמ"ש באריכות בלק"ת בד"ה ושאבתם מים בששון השני, ואפ"ל מפני כי סופר בחי' מל' ובבחי' מל' יש כח להוות מאין ליש שכח הזה הוא מעצמיות אוא"ס ב"ה כנודע וכמו"כ הוא במשנה תורה ולכן נטל יהושע ס' משנה תורה דוקא ואמר כשם שלא דממתי מזה כך דום מלפני כמ"ש שמש בגבעון דום, גם י"ל שזהו ע"ד מ"ש בחנה בענין שם צבאות שזהו מפני שותתפלל חנה על הוי' המשיכה בחי' הוי' צבאות כו'.

בס"ד.

אד' שפתי תפתח ופי יגיד תהלתיך, וצ"ל מפני מה תקנו לומר פסוק זה קודם התפלה וכמשארז"ל דלאחר שתקנו כתפלה אריכתא דמיא לכן אינו הפסק בין גאולה לתפלה. אך צ"ל מהו ענינו שתיקנו לאומרו קודם כל תפלה כו', ותירץ האלשיך שתקנו לומר פסוק זה שאנו מבקשים שיהי' תפלתינו ע"ד תפלת ר"ח ובניו כמשארז"ל בהפועלים אלי' הוי שכיח במתיבתא דר' יומא חד ריש ירחא הוי נגה לי' ולא אתי א"ל מ"ט נגה לי' למר א"ל אדאוקימנא לאברהם ומשי ידי' ומצלי ומגננא לי' וכן ליצחק וכן ליעקב, ולוקמינהו בהדי הדדי סברי תקפי ברחמי ומייתי לי' למשיח בלא זמניה א"ל ויש דוגמתן בעוה"ז א"ל איכא ר"ח ובניו, גזר רַבִי תעניתא אחתינהו לר' חייא ובניו אמר משיב הרוח ונשב זיקא אמר מוריד הגשם וְאתא מיטרא כי מטא למימר מחי' המתים רגש עלמא אמרי ברקיע מאן גלי רזיא בעלמא אמרו אלי' אייתוהו לאלי' מחיוהו שתין פולסין דנורא אתא אדמו להו כדובא דנורא על בינייהו וטרדינהו, וצ"ל איך שייך לומר שיהי' תפלתו כמו תפלת ר"ח ובניו, וגם בעיקר הענין תפלת ר"ח ובניו צ"ל מפני מה דוקא כשהעמיד רבי את ר"ח ובניו לפני התיבה אז כשאמר משיב הרוח

סיפור: תוקן ע"פ כת"י 2111. ובס' תרכ"ו כת"י הר"ש סופר: ספר. ובאוה"ת אמור: סופר.

ונשב זיקא מוריד הגשם ואתא מיטרא, הלא מסתמא היו ר"ח ובניו מתפללים בכל יום ומהו ההתחדשות במה שהורידן לפני התיבה, וגם צ"ל שאם ר"ח ובניו הם דוגמת האבות, וא"כ כמו שבהאבות שלוקמי בהדי הדדי סברי תקפי ברחמי, א"כ צ"ל שגם ר"ח ובניו לא נזדמן מעולם שיתפללו בהדי הדדי, שזהו לכאו' אינו מתקבל עה"ד, וגם צ"ל משארז"ל שלש שעות ראשונות הקב"ה יושב ועוסק בתורה, הלא ארז"ל כל הקורא בתורה הקב"ה קורא ושונה כנגדו, וא"כ ממילא כל היום הקב"ה קורא בתורה דבכל היום זה לומד בשעה זו וזה לומד בשעה זו וא"כ ממילא הקב"ה קורא ושונה כנגדו כל היום ומהו ענין הג' שעות שהקב"ה יושב ועוסק בתורה שמשמע שג' שעות אלו שיושב ועוסק בתורה אינו תלוי באדם אם קורא בתורה א"ל.

אך יובן זה בהקדים ענין מה שמבואר בז"ח פ' יתרו ובכמה מקומות בספרים שאור א"ס למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית, וצ"ל מהו הלשון למעלה עד אין קץ שלשון קץ אינו שייך כ"א בבחי' מקום ובחי' מקום הוא משמים לארץ, משא"כ למעלה אינו שייך בחי' מקום וא"כ מהו למעלה עד אין קץ וגם מהו למטה עד אין תכלית, הנה כתיב כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו שמרומז בפסוק זה ד' עולמות אבי"ע כל הנק' בשמי הוא עולם האצי', ולכבודי בראתיו הוא עולם הבריאה עולם הנשמות, יצרתיו עולם המלאכים ששרשן מבחי' הדיבור אף עשיתיו עולם הגלגלים.

ולהבין ההפרש שבין עולם האצי' לבי"ע, הנה יובן זה ממה שיש בנפש האדם בחי' שכל ומדות וג' לבושי הנפש מחדו"מ ובד"כ הנה שכל ומדות וג' בחי' מחדו"מ נק' בשם פנימיות וחיצוני', שכל ומדות בחי' פנימיות וג' בחי' מחדו"מ הם נק' לבושי הנפש בחי' חיצוני', ובד"פ יש בבחי' מחדו"מ ג"כ בחי' חיצוני' ופנימיות, כי הנה כח המעשה נחשב בד"כ בחי' חיצוניות לגבי בחי' הדבור שהרי בחי' המעשה ישנו גם בנפש הבהמה שיכולה לדוש ברגלי' והיינו שבחי' כח המעשה הוא מבחי' כח החיונית, משא"כ בחי' הדיבור היא נפש המדברת היא מבחי' נפש השכלית, והראי' הוא מחרש שאינו שומע ואינו מדבר שע"פ הדין אינו בר דעת כלל ולכן גיטו וקדושיו אינם כלום, ואעפ"כ יכול לעשות איזה דבר כמו הבר דעת שיש לו כח העשי' כו' רק שההפרש בין כח העשי' שגבי החרש לכח העשי' שיש בבהמה שכח העשי' שבבהמה הוא מבחי' נפש החי וכח העשי' שבחרש הוא מבחי' נפש החי שבמדבר כו', נמצא בד"כ כח העשי' היא בחי' חיצוניות לגבי בחי' כח הדבור, ובד"פ הנה בבחי' העשי' עצמו יש בחי' פנימיות וחיצוניות והוא כמו עד"מ ענין הזריקה שהיא בחי' חיצוניות ממש שיכול לזרוק איזה דבר ולא יחשוב בזה כלל כ"א שזהו בבחי' חיצוניות בלבד, משא"כ בחי' אותיות הכתיבה יש בהם בחי' פנימיות קצת שהרי בהאותיות מתלבש השכל וצריך לחשוב איך יכתוב האותיות שיש בבחי' כח העשי' הלזה בחי' פנימיות קצת

ואעפ"כ לגבי בחי' הדבור נחשב גם בחי' הפנימיות שבמעשה דהיינו אותיות הכתיבה בשם חיצוניות בלבד ולכן חרש שמדבר מתוך הכתב אינו כבר דעת מפני שאותיות הכתיבה אף שהם בחי' פנימיות שבכח המעשה עכ"ז לגבי בחי' הדבור הם בחי' חיצוניות כו', ועד"ז בבחי' הדיבור יש ג"כ בחי' פנימיות וחיצוניות שהבל הלב הוא בחי' חיצוניות שבדבור ופנימיות בחי' הדבור הוא בחי' אותיות הדבור שבהם מושג השכל כו', (ואף שיש הבל שלמעלה מבחי' אותיות הדבור כמו נשיקין בפנימיות הלב זהו הבל הפנימי שמחבר המדה והמחשבה), ולגבי בחי' המח' הנה גם בחי' פנימיות שבדבור נחשב רק בחי' חיצוניות שהמח' היא לבוש הפנימי שבנפש ולכן צריך ליזהר במח' שכל האדם מתנהג ע"פ המח' כו', וזהו משארז"ל הרהורי עבירה קשין מעבירה כו', ובבחי' המחשבה יש ג"כ בחי' פנימיות וחיצוני' שיש בחי' מח' ויש עומק המחשבה שהיא בחי' פנימיות וכל בחי' אלו בד"כ הם נק' בחי' לבושין לגבי המדות שנק' בשם עצמיות הנפש כמ"ש בסש"ב שבחי' שכל ומדות נק' בשם עצמיות הנפש שהם עשר בחינותי' כו', ולכן יש מצות שתלוי' במדות כמו ואהבת בכל לבבך בשני יצריך שהציווי הוא להפוך את המדה (ע"י התבוננות), והיינו שע"ז שייך ציווי כי בחי' המח' היא בחי' לבוש שיכול ללבוש ולפשוט בלי יגיעה כמו הלבוש שפושטו ולובשו לכן לא נמצא הציווי על המח', אבל המדות מפני שהם בחי' עצמיות יותר לכן יש ציווי להפוך את המדות מפני שהוא דבר קשה וצריך יגיעה ע"ז, אך ע"י מה הופכים את המדה הוא ע"י ההתבוננו' במח' דוקא שבבחי' זו יש כח בבחי' המח' שע"י ההתבוננו' היטב בבחי' המח' יכול להפוך את המדה כו', ובחי' השכל הוא פנימיות יותר מבחי' המדות ולכן מוח שליט על הלב כו', והנה הגם שנת' שבחי' שכל ומדות הם בחי' עצמיות הנפש כו', אך באמת אינם בחי' עצמיות הנפש רק שלגבי בחי' מחדו"מ שהם לבושי הנפש נק' שכל ומדות עצמיות הנפש אבל גם הם אינם עצמיות הנפש, דהנה הנפש עצמה הוא למעלה מבחי' שכל ומדות שאין שייך לומר בחי' שכל ומדות בעצמיות הנפש, (ר"ל אינו בערך שכל ומדות המאירים בגוף) רק ההפרש בין שכל ומדות לגבי מחדו"מ דהנה שכל ומדות הם כמו בחי' הגוף להנפש, משא"כ מחדו"מ הם רק בחי' לבושין, והענין הוא דהנה ארז"ל שלש שותפין באדם אב מזריע לובן כו' אם כו' והקב"ה נותן בו נשמה שהגוף הבא מאב ואם אינו בערך הנשמה שהקב"ה נותן בו נשמה, אבל מ"מ הם מתאחדים כמו שאנו רואים שהנפש מתאחדת עם הגוף עד שבין שניהם נק' אדם ולכן כשיש איזה כאב באחד מאברי האדם הנה הנשמה מרגשת כאב, משא"כ כשנקרע הלבוש אינה מרגשת שום כאב כלל כו', וזהו ההפרש בין שכל ומדות למחדו"מ, ששכל ומדות הגם שאינם עצמיות הנפש מ"מ בהם הוא השראת הנפש שעיקר השראת הנפש היא במוח ולב והרי הם מתאחדים כמשל הנפש עם הגוף, משא"כ בחי' מחדו"מ הם בחי' לבושין כו', אבל עצמיות הנפש הוא למעלה מבחי' שכל ומדות, וזהו שבכה ריב"ז ואמר איני יודע באיזה דרך מוליכין אותי. והענין הוא דהנה מצד בחי' שכל ומדות לא הי' מסופק כלל כי הי' כל

ימיו עוסק בתורה ובעבודה כו', אלא שהספק שלו הי' על בחי' מס"נ שזה אינו ע"פ שכל ומדות כ"א מצד בחי' עצמיות הנפש שלמעלה מן השכל ומדות כי מצד השכל והמדות לא יתחייב כלל לבוא לבחי' מס"נ ואפי' בתורה אינו כתי' כ"א לאהבה את ה' כי הוא חייך שהאהבה היא ע"פ טעם ודעת מחמת כי הוא חייך, אבל בחי' מס"נ שזהו למעלה מן השכל ע"ז הי' מסתפק וזה תלוי בעצמיות הנפש שלמעלה מן השכל, ובלשון הזהר ובע"ח נק' בחי' זו בשם נשמתא לנשמתא, ובלשון המד"ר אמרו (בראשית פי"ד) שיש בנפש ה' בחי' נרנח"י, נשמה הוא בחי' השגה והבנה כמ"ש נשמת שדי תבינם רוח הוא בחי' המדות, אבל בחי' ח"י הם בחי' עצמיות הנפש שלמעלה מבחי' שכל ומדות ולכן נק' יחידה שהוא בחי' כתר שבנפש כו', ונמצא כי בד"כ יש ג' בחי', הא' הוא בחי' עצמיות הנפש שלמעלה מבחי' שכל ומדות, הב' הוא בחי' שכל ומדות שהם כמו בחי' גופין להנשמה, הג' מחדו"מ הם ג' לבושי הנפש כו'.

וכ"ז הוא משל ומבשרי אחזה אלק' להבין ההפרש שבין אצי' לבי"ע, שהאצי' נגד בי"ע הוא כמו גופין לגבי לבושין וכמ"ש בת"ז בפתח אלי' וכמה גופין תקינת לון דאתקריאו גופין לגבי לבושין דמכסיין עליהון, דהנה ע"ס דאצי' הם מקור להשפעה כמ"ש ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן שהוא מקור להשפעה, וכן כתי' מכלכל חיים בחסד שהחסד הוא מקור להשפעה, אבל אוא"ס ב"ה הוא למעלה מבחי' אצי' וכנ"ל במשל הנפש עם שכל ומדות רק שהנפש מתאחדת עם שכל ומדות כמשל הנפש עם הגוף, וככה הוא למעלה שאוא"ס ב"ה הוא למעלה מגדר וערך אצי' רק שהשראת אור א"ס הוא בע"ס דאצי' שהם בחי' כלים ולבושים להאור וע"ד משארז"ל כהדין קמצא דלבושי' מיני' ובי', ולכן איהו וגרמוהי חד ג"כ, אבל מ"מ הם רק כמו בחי' גופין כנ"ל, (והיינו שאינו כמו גוף ונפש, שכשהנפש מסתלקת מן הגוף נשאר הגוף כאבן דומם, אבל בנמשל שהגם שא' אלי' שכד אנת מסתלק כו' כגופא בלא נשמתא זהו רק משל לבד, אבל מ"מ הרי נמשך מהם השפעת החיות בכל הנבראי' דבי"ע שזהו מצד שאיהו מתייחד עם גרמוהי הם הכלים לברוא יש מאין בחי' חידוש הישינות בכל יום תמיד כו', ולכן המשיל זה לקמצא דלבושי' מיני' ובי', שלבוש הקמצא לעולם אינה נפרדת מגוף הקמצא, ואינו דומה לנפש וגוף שהמות מפריד ביניהם, אבל לבוש הקמצא כל כמה שגוף הקמצא קיים גם לבושו קיים, וה"ז משל יותר להבין ענין יחוד אלקי עם הכלים דע"ס דאצי' כו', וזהו שאמר כאן שהם כמו בחי' גופין, אבל מ"מ אינם כגוף ממש כ"א משל דקמצא יצדק יותר כו'). וזהו כל הנק' בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו, בראתיו הוא בחי' עולם הבריאה עולם הנשמות כמ"ש בת"ז לבושין תקינת לון דמינייהו פרחין נשמתין לבני נשא והיינו שהוא מבחי' לבוש המח' וכמשארז"ל נש"י עלו במח', יצרתיו הוא בחי' עולם הדבור עולם המלאכים, ולכן כתי' יוצר אור ובורא חשך שעולם היצי' נק' בשם אור ועולם הבריאה נק' בשם חשך, והיינו מפני כי בריאה הוא

מבחי' אותיות המח', שחיות עולם הבריאה הוא מבחי' אותיות המח' לכן היא בחי' חשך דהיינו בחי' העלם וכמשל המח' שהיא בהעלם במוח האדם ואינה נגלית לזולתו, משא"כ בחי' הדיבור הוא בחי' גילוי לזולתו, לכן נק' עולם היצי' בשם אור, אף עשיתיו הוא בחי' עולם הגלגלים וממנו הוא בחי' עולם העשי' הגשמי ג"כ, שהוא בחי' כח המעשה שהוא היותר חיצוני, וזהו מ"ש על כל שבח מעשה ידיך שבחי' העשי' הוא הכח היותר חיצוני, ולכאו' צ"ל הלא כתי' בדבר ה' שמים נעשו שגם העשי' נתהווה מבחי' דיבור. אך הענין י"ל שאותיות הדיבור כשמשתלשלים להתהוות עולם העשי' הם כמו בחי' אותיות הכתב שהם ג"כ בחי' אותיות וכנ"ל שהם פנימיות העשי' ומ"מ לגבי בחי' הדבור עצמו הם בחי' עשי' כנ"ל בחרש המדבר מתוך הכתב כו', והנה מבחי' אף עשיתיו הנה אף הפסיק הענין שנעשה מקור גם לבחי' ע' שרים עד שבהשתלשלו' נעשה למטה רע גמור ויצה"ר, עד שכתי' ראה נתתי לפניך את החיים ואת הטוב את המות ואת הרע שהרע הוא יותר למטה מבחי' מות והיינו בחי' ג"ק כו' וכ"ז נשתלשל מבחי' אף עשיתיו, ונמצא כי המשל מכוון אל הנמשל שכמו שבמשל הנה עצמיות הנפש הוא למעלה מן השכל ומדות ויש בחי' שכל ומדות והנפש מתאחדת עם בחי' שכל ומדות ע"ד כמו בחי' גופין ויש ג' לבושי הנפש מחדו"מ, וככה הוא למעלה שאוא"ס ב"ה לאו מכל אינון מדות כלל ואצי' נק' בחי' גופא דהיינו בחי' כלים להשראת אוא"ס (ואף שבחכ' מאיר יותר זהו מחמת דקות כלי החכ') וג' עולמות בי"ע הם בחי' לבושין מחדו"מ כו'.

אך הנה מ"מ אין המשל דומה לנמשל, דהנה במשל הנפש שמאיר בהגוף הנה הוא מתלבש בתוך הגוף בבחי' שפע, משא"כ למעלה הוא רק בבחי' אור וזהו ההפרש בין אור שקראו חכמי הקבלה לבחי' שפע שהוא לשון הפלסופים דבבחי' שפע הוא כלל שכל מניע מתנענע דהיינו שמצד ההשפעה נעשה שינוי גם בהמשפיע וכמו בענין התלבשות הנשמה בגוף האדם שהיא מתלבשת ומתפעלת ממקרי הגוף, משא"כ למעלה אינו כ"א שהאור הוא בחי' אור ולא שפע שהוא כמו עד"מ זיו השמש שאין בהשמש שום שינוי כלל אם האור מאיר א"ל, וככה הוא למעלה באצי' שאוא"ס ב"ה מאיר בע"ס דאצי', הוא רק בבחי' אור בחי' זיו ולא בבחי' שפע ובאמת יותר אין ערוך בחי' אצי' לגבי אוא"ס מכמו ערך עשי' לגבי בחי' חכ' דאצי', דהנה למשל כשעושה איזה דבר מתלבש כח החכ' בהעשי' והרי כי יש ערך קצת בין עשי' לבחי' חכ', אבל בחי' אצי' לגבי אוא"ס אין ערך כלל, ולכן כדי שיתהווה האצי' הי' תחלה צמצום ומק"פ ואח"כ נמשך הקו, וג"ז הוא בבחי' אור לבד ולא בבחי' שפע כו', וזהו אוא"ס למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית, פי' למעלה עד אין קץ דהנה יעקב הי' בריח התיכון המבריח מן הקצה אל הקצה, פי' מקצה השמים דלעילא ועד קצה השמים דלתתא, ומאחר שנא' בו מן הקצה אל הקצה שיש קצה וקצה לכן נק' קטן כמ"ש מי יקום יעקב כי קטן הוא כמ"ש בתו"א בד"ה בך"ה בכסלו, אבל אוא"ס הוא למעלה עד אין קץ שאפי'

בבחי' מעלה שהוא קצה העליון הוא אין קץ פי' שאין שייך לומר בחי' קץ כלל ואפי' בבחי' השתלשלות העיגולים אין קץ שמעלה ומטה שוין, וזהו למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית פי' שאוא"ס הוא למטה עד אין תכלית כמו שהוא למעלה עד אין קץ (ואף מבחי' השתלשלות הקו הוא) כנ"ל שגם במטה יש מדרגות שהעשי' נק' מטה ויש ק"ן שהוא למטה יותר ויש גקה"ט לגמרי כנ"ל ואעפ"כ הוא ית' מחי' אותם כמ"ש ואתה מחי' את כולם וכמ"ש אם צדקת כו', וכאשר יתבונן האדם איך שהאדם הוא למטה שכשפוגם באיזה הרהור וכ"ש במעשה כו' שהוא נפרד מאתו ית' והוא אז בבחי' רע שע"ז כתיב ראה נתתי לפניך את החיים ואת הטוב את המות ואת הרע שהרע הוא יותר גרוע ממות ואוא"ס ב"ה הוא למעלה עד אין קץ כנ"ל, וא"כ יתבונן הריחוק מאלקות כו', אי לזאת יתמרמר לבו על ריחוקו מה' ויעורר ר"ר על נפשו האלקי' כי עיקר ירידתה הוא בכדי שיהי' עלי' לאחר הירידה כי הנשמה טרם התלבשותה בגוף ונפש האדם היתה עומדת לפניו ית' באהוי"ר וירדה להתלבש בגוף ונה"ב בכדי שיהי' לה עלי' יותר, וא"כ כשעושה היפך רצונו ית' הוא בבחי' ריחוק בתכלית מאתו ית', לכן צריך לעורר ר"ר על נפשו וע"ז נתקן כל סדר התפלה והוא רחום יכפר עון, אב הרחמן רחם עלינו שהוא התעוררות ר"ר על נפשו כו', וגדולה מדה"ר שע"י יכול להיות נהפך מרע לטוב ממש וכמ"ש במ"א שבעת שהיו ישראל במצרים היו מושקעים במ"ט שע"ט וע"י ואשא אתכם על כנפי נשרים שהיא בחי' הרחמים עי"ז בנו"ן ימים באו להר סיני וקבלו התורה, וכמו"כ הוא ע"י התעוררות ר"ר על נפשו כו', וזהו ברוך אתה ה' ברוך הוא בחי' המשכה בחי' בריכה שיהי' אתה ה' פי' שיהי' מאיר אלקותו ית' בבחי' גילוי וכמו שאנו מבקשים שע"י והופע בהדר גאון עוזך דהיינו בחי' גילוי אלקות שעי"ז יהי' וידע כל פעול כי אתה פעלתו ויבין כו' כי אתה דהיינו בחי' גילוי אלקות למטה כו' ואח"כ אומרים מודים שהוא בחי' חיבור ב' הדעות ד"ע וד"ת שגם בד"ת יושג איך דכולא קמי' כל"ח ויהי' כל חפצו ורצונו לדבק בו ית' כו' ודו"ל.

ואמנם הן אמת שרוצה לדבקה בו ית' אך ע"י מה ידבוק בו, אך הענין הוא דזהו ע"י התורה דוקא, כי התורה היא חכ' ורצונו ית' ובתורה מלובש אוא"ס ב"ה כמשי"ת, וע"י שמקשר דעתו ומחשבתו בתורה עי"ז ממילא הוא נדבק בו ית' כי הן אמת שחכ' היא ג"כ בחי' כלי לגבי אוא"ס כנ"ל במשל שנק' בשם גופין, אך הנה מ"מ השראת אוא"ס ב"ה הוא בחכ' דוקא וכנ"ל במשל שהנפש מתאחדת עם שכל ומדות ועד"ז הוא השראת אוא"ס ב"ה בחכ', וזהו משארז"ל שלש שעות ראשונות הקב"ה יושב ועוסק בתורה שהוא ענין המשכת אוא"ס ב"ה בחכ' התורה בבחי' אתעדל"ע מצד עצמו שלא ע"י אתעדל"ת, והיינו שהיא בחי' אתעדל"ע להיות נמשך המשכת אוא"ס ב"ה בחכ' דתורה וליתן כח לנפש האדם שיוכל לידבק בחכ' דתורה וממילא עי"ז יהי' נדבק בו ית', וזהו ע"ד משארז"ל ג' משמורות הוי הלילה ועל כל משמר ומשמר הקב"ה יושב ושואג כארי והוא בכדי ליתן כח בנפש

האדם לבוא לבחי' יראה כו', וכמו"כ הו"ע ג' שעות ראשונות הקב"ה יושב ועוסק בתורה בשביל כללות נש"י היינו להיות נמשך אוא"ס ב"ה בחכ' דתורה וליתן כח לנפש האדם כנ"ל, ולכן ג' שעות נגד בחי' חב"ד, ואח"כ יושב וזן שהוא בחי' המשכה במדות, ומה שארז"ל כל הקורא בתורה הקב"ה קורא ושונה כנגדו היינו בחי' אתעדל"ת אתעדל"ע שלפי ערך הרצוא ולפ"ע הלימוד מן האדם למטה לידבק בחכ' דתורה כן הוא המשכת אוא"ס ב"ה והוא בחי' המשכה מחכ' דתורה ולמטה.

ועד"ז יובן ההפרש בין תפלה דרבים לתפלה דיחיד בענין תפלת ר"ח ובניו שכשירד לפני התיבה אז כשאמר משיב הרוח ונשיב זיקא מוריד הגשם ואתא מיטרא, וצ"ל תחלה ענין ר"ח ובניו, דהנה ארז"ל במד"ר יפה שיחתן של עבדי בתי אבות מתורתן של בנים, והיינו מפני כי האבות הן המרכבה ובחי' המרכבה היא בבחי' זו יותר נעלה מבחי' חכ' דתורה, ולכן ארז"ל אמרו עליו על ריב"ז שלא הניח דבר גדול ודבר קטן, דבר קטן הויות דאביי ורבא שהם כל התורה שבע"פ, ודבר גדול מעשה מרכבה הרי כי נק' מעשה מרכבה דבר גדול לגבי התורה והתורה היא נק' דבר קטן, והיינו מפני ענין הביטול שבמרכבה שהחיות נושאות את הכסא לבחי' כי לא אדם הוא כו', ועד"ז האבות הן המרכבה במדות דאצי', ולכן נק' מעשה מרכבה דבר גדול לגבי התורה כי התורה היא מבחי' אדם רמ"ח פקודין רמ"ח אברים דמלכא, אבל ענין המרכבה הוא שהם בטלים ומעלים את בחי' אדם לבחי' כי לא אדם הוא כו' ולכן בבחי' זו בחי' המרכבה גבוה מבחי' התורה ולכן יפה שיחתן של עבדי אבות מתורתן של בנים שבבחי' זו המרכבה גדולה ואעפ"כ הנה להאבות לא ניתנה התורה וכמ"ש ושמי ה' לא נודעתי להם שיש בחי' בתורה שגבוה מבחי' המרכבה ועכ"ז בבחי' זו המרכבה גדולה כו', (ופי' שיחתן הוא בחי' תפלה כמ"ש בד"ה יפה שיחתן), וזהו ענין ר"ח ובניו, כי הנה ארז"ל בפ' הספינה פליגי בה תרי אמוראי בארעא ומנו יהודה וחזקי' בני ר' חייא, ותרי מלאכי ברקיע ומנו מיכאל וגבריאל, הרי כי יהודה וחזקי' בני ר"ח הם כמו בחי' מיכאל וגבריאל למעלה, והנה למעלה מיכאל מימין מהלל נגד בחי' אברהם וגבריאל משמאל ממלל נגד בחי' יצחק, נמצא יהודה וחזקי' בני ר"ח הם נגד האבות אברהם ויצחק, ור"ח עצמו הי' בו בחי' יעקב, וזהו שארז"ל לבר מגוהרקי' דר"ח דמנפשי' סליק ונחית, בהפועלים דפ"ה ע"ב, והיינו כי אינו צריך לסיוע המלאכים שמעלים את הנשמות כי בבחי' זו יש יתרון למלאכים שהם יכולים להעלות את הנשמות כמ"ש במ"א, (ע' בביאור ובהגיע תור אסתר הישן ובדרושי חתונה דתקס"ה מענין המלאכי' שמעלים נשמות, וע' בדרוש יסובבנהו יבוננהו, דתקס"ז), אבל ר"ח שהי' נגד מדריגת יעקב בריח התיכון לא הי' צריך לעזר וסיוע מן המלאכים לכן הי' גוהרקי' דר"ח מנפשי' סליק, ונמצא כי ר"ח ובניו הם דוגמת האבות ולכן כשהעמידו רבי לפני התיבה אז כשאמר משיב הרוח ונשב זיקא, הגם שהי' תלמידו של רבי אעפ"כ במדרגה זו הי' ר"ח גדול מרבי, וע"ד שמצינו רחב"ד נגד ריב"ז

שריב״ז הי׳ כבן ורחב״ד הי׳ כעבד לפני המלך שהי׳ נכנס ויוצא כעבד כו׳, וכמו״כ הוא בענין ר״ח ובניו נגד רבי שהגם שרבי הי׳ שר התורה עכ״ז בבחי׳ זו הי׳ ר״ח גדול ואעפ״כ כשהעמידו רבי לפני התיבה שהוא כח דרבי כח התורה, ושליח צבור כח דרבים אז כשאמר משיב הרוח ונשב זיקא כי גדול כח הרבים, וכמשארז״ל כתי׳ בכל קראנו אליו וכתי׳ דרשו ה׳ בהמצאו ל״ק כאן ליחיד וכאן לצבור, שתפלת הרבים בכל קראנו אליו כי גדול כח הרבים שאין תפלתן מתעכבת, משא״כ היחיד יכול להיות שישאר למעלה ולא יהי׳ נמשך תיכף בגילוי למטה בקשתו ושאלתו, וכמ״ש דוד פדה בשלום נפשי כי ברבים שהי׳ כח דרבים, ולכן ר״ח ובניו כשעמדו לפני התיבה דוקא כח דרבים אז כשאמר משיב הרוח ונשב זיקא כו׳.

וזהו אד׳ שפתי תפתח ופי יגיד תהלתיך, שפי׳ האלשיך שאנו מבקשים שתפלתינו יהיו כמו דוגמת תפלת ר״ח, ולכאו׳ צ״ל האיך אנו יכולים לבקש שיהי׳ תפלתינו כמו תפלת ר״ח ובניו, אך הענין הוא דהנה נת׳ לעיל שענין הקב״ה יושב ועוסק בתורה שהוא בחי׳ המשכת אוא״ס ב״ה בתורה בבחי׳ אתעדל״ע מצד עצמו שהוא הנותן כח לאדם כו׳, ולכן בתורה הוא דברי אשר שמתי בפיך שהם דברי רק שהם בפיך וכמ״ש תען לשוני אמרתיך שזהו רק כעונה אחר הקורא, וזהו אד׳ שפתי תפתח ות״י באורייתא, והיינו שבתורה הוא אד׳ שפתי תפתח שהם בחי׳ דברי אשר שמתי בפיך, וכמו״כ אנו מבקשים ופי יגיד תהלתיך דהיינו שבתפלה יהי׳ ג״כ כמו״כ, דהנה ארז״ל הקב״ה מצלי, מאי מצלי יה״ר שיכבשו רחמי את כעסי, פי׳ הקב״ה הוא בחי׳ או״כ דאצי׳ מצלי יה״ר שיומשך מבחי׳ אוא״ס ב״ה שלמעלה מן הצמצום דקו שיכבשו רחמי, ואנו מבקשים שיהי׳ ופי יגיד תהלתיך, שהתפלה שלנו יהי׳ כעונה אחר הקורא דהיינו אחר תפלת הקב״ה, ולכן צלותא בחשאי בחי׳ ביטול, ותפלת הקב״ה לא גרע מתפלת ר״ח ובניו, וזהו ופי יגיד תהלתיך, יגיד הוא לשון המשכה שיהי׳ תפלתינו כעונה אחר הקורא כמו בתורה וממילא יקויים בקשתינו, אך הנה כ״ז הוא כשיש בחי׳ רצוא תחלה כנ״ל וד״ל.

צדקת פרזונו בישראל וארז״ל צדקה עשה הקב״ה עם ישראל שפזרן לבין האומות, וצ״ל מהו הצדקה במה שפיזרן לבין האומות, וגם צ״ל דהול״ל פזרונו והי׳ משמע יותר לשון שפזרן לבין האומות. והענין יובן בהקדם מ״ש לך ה׳ הגדולה כו׳ וארז״ל (ברכות דנ״ח סע״א) לך ה׳ הגדולה זו מע״ב וכה״א עושה גדולות עד אין חקר (איוב ט״ז) והגבורה זו יצ״מ שנא׳ וירא ישראל את היד הגדולה כן דרש ר׳ שילא, ובמתניתא תנא משמי׳ דר׳

עקיבא לך כו׳ והת״ת זה מ״ת והנצח זו בנין ירושלים, וצ״ל מה שייך בנין ירושלים לנצח. אך הענין הוא דהנה פי׳ לך ה׳ הגדולה זו מע״ב דהנה מע״ב הוא בחי׳ גדולה שנתהוה ריבוי רבבות עולמות עד אין קץ וריבוי מלאכים כמ״ש אלף אלפים כו׳ ורבוא רבבן כו׳ וכ״ז הוא גדוד א׳ ולגדודיו אין מספר ולכן הוא בחי׳ גדולה, וכמו״כ בנבראים שנתהוו ריבוי רבבות נבראים עד אין קץ כו׳, ולכן אמרו ז״ל גדול ה׳ בעיר אלקינו אימתי הוא גדול כשהוא בעיר אלקינו בחי׳ צירופי אותיות הדבור כי מהרבה אבנים נעשה בית ובהקבץ הרבה בתים יחד נעשה בחי׳ עיר ולמעלה הנה שני אבנים בונות שני בתים כו׳ והוא בחי׳ עיר אלקינו כללות עולם הדבור כו׳, וז״פ לך ה׳ הגדולה זו מע״ב שהוא בחי׳ גדולה, אך יש עוד פי׳ בלך ה׳ הגדולה שמדת הגדולה בטל וטפל לך, דבאמת הנה בריאת העולמות הוא רק מהארה בעלמא ולגבי׳ ית׳ אינו תופס מקום כלל ומקום גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו שהוא בחי׳ ירידה והשפלה לפניו ית׳, ולכן לך ה׳ הגדולה, והגבורה זו יצ״מ היא ג״כ בטל וטפל לך הגם כי ביצ״מ היו נסים שיוצאים מדרכי הטבע שהוא גילוי אלקותו אעפ״כ הוא בטל וטפל לך כו׳.

והנצח זו בנין ירושלים וצ״ל מה שייך בנין ירושלים לנצח, דהנה כתי׳ וגם נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם כי לא אדם הוא להנחם, וצ״ל נתינת הטעם למה לא ינחם מפני כי לא אדם הוא להנחם, אך הענין הוא דהנה אנו רואים שמי שהוא גדול מחבירו יש לו ניצוח יותר, דאדם קטן הגם שרוצה כך אעפ״כ אם יעשה לו חבירו היפך רצונו לא יהי׳ בניצוח ע״ז כלל, אבל אדם גדול כמו המלך הנה הנצחון אצלו חזק מאד כו׳, ולכן נאמר לא ינחם מפני כי לא אדם הוא והיינו מפני שבחי׳ זו גבוה מאד בחי׳ כי לא אדם לכן לא ינחם כו׳. והנה אנו רואים כשהמלך צריך להוציא הנצחון שלו מכאה״פ הוא מבזבז את אוצרותיו בשביל לנצח את המלחמה שסגולת מלכים הנמצא באוצרותיו אין חקר ובשביל לנצח את המלחמה שהוא להשלים רצונו הנה הוא מבזבז כל האוצרות מה שלצורך הנהגת המלוכה אינו נוטל מהם אפי׳ פרוטה אחת, ועד״ז יובן למעלה שמלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיע כמו שדרש ר׳ שילא בברכות דנ״ח הנ״ל, שיש ג״כ בחי׳ אוצר כמ״ש יפתח ה׳ לך את אוצרו הטוב, וכמו שאנו מבקשים מאוצר מתנת חנם חננו. ולהבין ענין האוצר, הנה יש בחי׳ השתלשלו׳ שהוא בחי׳ עו״ע כמו שכל ומדות מח׳ ודבור כמ״ש במ״א, וה״ז כמו שלשלת שהטבעות אחוזים ודבוקים זב״ז, אמנם הנה ראשית ההשתל׳ הוא מבחי׳ חכמה כמ״ש ראשית חכ׳, וע״ז אמרו אנת הוא דאפיקת עשר תיקונין וקרינן להון ע״ס לאנהגא בהון עלמין, אבל באמת הנה החכ׳ מאין תמצא, וכמ״ש במ״א בפי׳ בורא קדושים ישתבח שמך כו׳ ע׳ בלק״ת בד״ה את שבתותי תשמורו, אבל הנה יש בחי׳ שלמעלה מהשתלשלות וע״ז כתי׳ ישת חשך סִתרו כו׳ וזהו בחי׳ אוצרו הטוב, וכדי לנצח את המלחמה נמשך מבחי׳ אוצרו הטוב כו׳. אבל צ״ל שענין הנצחון אינו שייך כ״א באדם שרוצה לנצח את חבירו, אבל איך שייך לומר כן למעלה מי הוא

אשר יעמוד נגדו ית' שיצטרך לנצח אותו כו'. הענין הוא דלכן נאמר וגם נצח ישראל שהנצחון הוא של ישראל, וזהו שארז"ל צדקה עשה הקב"ה עם ישראל שפזרן לבין האומות, דלכאו' צ"ל מהו הצדקה במה שפזרן לבין האומות, אך הענין דעיקר המכוון הוא בשביל הבירור במה שישראל מבררין מן האו', והנה אם היו ישראל בפ"ע ואו"ה בפ"ע לא הי' הבירור ועיקר המכוון שיהי' בירור כנ"ל לכן זהו צדקה שעשה הקב"ה עם ישראל במה שפזרן לבין האומות, וז"ע הניצוח מה שישראל מנצחים את האומות ובשביל ניצוח מלחמה זו נמשך מבחי' אוצרו הטוב כו' כמשל המלך וכנ"ל. ובכ"ז יובן ענין מה שארז"ל והנצח זו בנין ירושלים, דהנה ארז"ל בשבת דל"א ב' אין להקב"ה בעולמו אלא אוצר של יראת שמים בלבד, שנא' ועתה ישראל מה כו' כ"א ליראה (דברים יו"ד) וכתיב ויאמר לאדם הן יראת ה' היא חכמה (באיוב ד"ח) שכן בל' יוני קורין לאחת הן, ופי' רש"י הן יראת ה' יחידי היא היראה בעולם ולכן כתיב בזאת יבא אהרן ואמרו בזהר דא תרעא לאעלאה כי העיקר הוא בחי' יראה כו', וירושלים הוא בחי' יראה שלם כמ"ש במ"א, וע' בתוס' בפ"ב דתענית דט"ז א' מביא בשם מד"ר בראשית פנ"ו ששם ירושלם הוא ע"ש שלם שקראה מלכי צדק מלך שלם ואברהם קראה יראה והיינו ירושלם, ולכן אין נותנים יו"ד אחר הלמ"ד, וא"כ פי' יראה שלם שהוא שלימות היראה כו', ולכן והנצח זו בנין ירושלים כי ירושלים היא בחי' יראה בחי' אוצר של יראת שמים כי בשביל הניצוח נמשך מבחי' אוצרו הטוב, וזהו שפי' רש"י יחידי היא היראה, שע"י היראה נמשך מבחי' אוצר דישת חשך סתרו בחי' כתר שנק' יחידי בכלל, בחי' אנת הוא חד ולא בחושבן כו', וכנ"ל שעשר תיקונין דקרינן להון עשר ספירן מתחלת מבחי' חכמה בחי' ראשית ההשתלשו', אבל בכדי לנצח נמשך מבחי' חד ולא בחושבן שלמעלה מהשתלשלו', בחי' ישת חשך סתרו בחי' אוצרו הטוב, ולכן והנצח זו בנין ירושלים כו'.

אמנם עדיין צ"ל במ"ש צדקת פרזונו שדרשו מזה צדקה עשה כו' שפיזרן והל"ל צדקת פזרונו והי' משמע יותר לשון שפיזרן, אך הענין הוא דבמ"ש צדקת פרזונו משמיענו עוד ענין א', שהוא ל' פרזות תשב ירושלים מרוב אדם, וצ"ל ענין פרזות תשב ירושלים דע"פ פשוט ענין החומה

בשולי הגליון של המאמר נמצא רשום: הבירור ע"י מצות, וכל המצות נק' בשם צדקה, וזהו צדקה עשה, אך משמע שהצדקה הוא של הקב"ה כו', וי"ל ע"ד מ"ש במד"ר מה שהוא עושה אומר לישראל לעשות, ועוי"ל והוא העיקר דכתי' וכל מצותיך צדק, שבאמת וכי מאי איכפת לי' אם שוחט מן העורף או מן הצואר, וכתי' אם צדקת כו', אלא שזהו צדקה שעשה עם ישראל, וא"כ פי' מצותיך שצוית לישראל זהו הצדקה שלך, או גם מצותיך שאתה עושה כנ"ל בשם המד"ר, וארז"ל הקב"ה מניח תפילין כו' זהו צדקה, וא"כ מה שפזרן זהו הצדקה שלו.

שמקיפים את העיר בכדי לשומרה מן השונאי' וירושלים הי' מוקפת חומה, ולהבין הענין למעלה הנה החומה הוא בחי' שמירה מן המזיקין שלא יקבלו יניקה מהקדושה ולכן חומת אותיות חותם כמו החותם שחותמין את האגרת שלא יקרב זר לקרותו וכמו"כ ענין החומה שלא יוכלו החיצונים לקבל יניקה וזהו חותם דנעילה וחותם דהו"ר הוא חותם בתוך חותם, והחומה היא מאבנים בחי' אותיות שתי אבנים בונות שתי בתים כו', ושמע"צ הוא ביטול החותם כי א"צ חותם, אכן הנה כ"ז בבחי' זו אבל לע"ל תתעלה ירושלים עד שפרזות תשב ירושלים, כי יש ירושמ"ט ויש בחי' ירושמ"ע ולעתיד תתעלה ירושמ"ט להיות בבחי' ירושמ"ע ולכן פרזות תשב ירושלים כו' מרוב אדם שיהי' מבחי' כי לא אדם כו', וז"ש צדקת פרזונו להורות על מה שפרזות תשב ירושלים כו', והנה כמו למטה המלך כשמנצח מלחמה עושה סעודה ככה עד"ז יובן למעלה שז"ע מ"ש והביאנו לציון עירך ברינה ולירושלים בשמחת עולם שז"ע המשתה ושמחה, ופי' שמחת עולם דבשעת מ"ת קשרו להם שני כתרים כו', ואח"כ כתי' ויתנצלו כו' ועתיד הקב"ה להחזירן לעולם וזהו שמחת עולם כו'.

על מאמר אין להקב"ה בעולמו אלא אוצר של יר"ש הביאו בגמ' ב' פסוקים, הא' ועתה ישראל כו' כ"א ליראה, הב' הן יראת ה' היא חכ', וילד"ק למה צריכים ב"פ אלו, ורש"י פי' הן כו' יחידה היא היראה, א"כ כוונתו על בחי' יראה עילאה, ופסוק כ"א ליראה פי' על בחי' יר"ת, דאם כוונתו על בחי' יר"ע איך שייך לומר כ"א ליראה שזהו מדריגה היותר גבוה שבעבודה וכמש"פ יחידה היא היראה שזהו בבחי' יחידה שבנפש, ושרשה בכתר וכ"מ ממה שארז"ל אין לגבי משה מלתא זוטרתי, כי משה זכה לבינה שהוא בחי' אה"ר ומ"ט שערי בינה נמסרו למשה, לכן יר"ת היא מילתא זוטרתי, שהרי ביניהם יש מדריגת אהבת עולם, אבל אם נא' שהכוונה כ"א ליראה זהו בחי' יר"ע איך היא מלתא זוטרתי אפי' לגבי משה, וע' בכ"ד שפי' כ"א ליראה זהו יר"ת, וא"כ פי' הן יראת ה' היא חכמה שע"י הח"ע יכולים לבוא לבחי' יראה עילאה, כי יר"ע היא בחי' ח"ס, ש[ב]הארתה יש בחי' חכ' דאצי', או י"ל היא חכ' היינו בחי' ח"ס כו', ולפ"ז יובן ענין והנצח זו בנין ירושלים שפי' שלימות היראה היינו להתחיל מבחי' יר"ת בזאת יבוא כו' ולהגיע כסדר המדריגות ב' בחי' אהבות דחילו ורחימו ואח"כ רחימו אה"ר עד שיגיע לבחי' דחילו יר"ע, ואז הוא שלימות היראה כי יר"ת לבד אין זה שלימות עדיין, ומה שכ' כ"א ליראה שפי' יר"ת שאין שואל ממך כ"א יר"ת היינו שעי"ז ממילא יבוא לכל הבחי' עד שיהי' היראה בשלימות היינו גם בחי' יר"ע, וע' בלק"ת בסוף ס' במדבר בד"ה אחת שאלתי, וע' באמרי בינה (כמדומה בסוף דרושי הציצית, וכעת אין אצלי ס' הנ"ל) שפי' ביראת עונש שזהו יר"ת בחי' יראת הרוממות שהיא בחי' יר"ע, שלפ"ע הפגם ברוממות כן הוא הענש, וע'

במק"מ הובא בהגהות לד"ה לך לך שבת"א, ששרש המל' היא מרדל"א א"כ מובן ענין בזב[ו]ז האוצר דישת חשך סתרו שזהו בחי' יר"ע קוש"י בשביל בנין ירושלם מל' יר"ת רק שהיא שלימות היראה שמאיר בה שרשה שבכתר רדל"א, ולכן נשבע שלא יכנוס בירושמ"ע בינה עד שיכנוס בירושמ"ט מל' יר"ת תחלה כי שלימות היראה כולל גם יר"ע שלמעלה מאה"ר ג"כ כו'.

בס"ד.

במד"ר פ' נח פל"ה בשם הגדות ירושלמי כתוב אחד אומר וכל חפצים לא ישוו בה וכתוב א' אומר וכל חפציך לא ישוו בה, חפציך הם אבנים טובות ומרגליות לא ישוו בה וכל חפצים לא ישוו בה אפי' חפצי שמים שהם המצות לא ישוו בה נמצא דעת הירושלמי שכל המצות לא ישוו נגד בחי' התורה, ובגמ' דידן במ"ק ד"ט ע"א חולק ע"ז שרמו ג"כ כתיב כל חפציך כו' משמע הא חפצי שמים ישוו בה וכתי' כל חפצים כו' כאן במצות שאפשר לעשות ע"י אחרים וכאן במצות שא"א לעשות ע"י אחרים, משמע שמצות שא"א לעשות ע"י אחרים ישוו בה, ובאמת הנה יש פלוגתא בגמ' דידן אם תלמוד גדול או מעשה גדול, ומחמת שכעת ש"ת נבין דעת הירושלמי שכל חפצי' הם המצות לא ישוו בה. הנה כתי' תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב, פי' מורשה הוא לשון ירושה שהתורה היא בבחי' ירושה, וצ"ל הלא כתי' כי את אשר ישנו פה ואת אשר איננו פה שכולם קיבלו את התורה אפי' אותם שלא היו בשעת מ"ת בגופי', ואיך שייך לומר שהיא מבחי' ירושה שענין הירושה הוא שהאבות קיבלו את התורה והבנים ירשו מהם כו', ובאמת קיבלו כולם בשוה, וגם כי ארז"ל התקן עצמך ללמוד תורה שאינה ירושה היא לך שהתורה אינה בבחי' ירושה כ"א שצריך האדם ליגע א"ע וללמוד תורה, וגם צ"ל סמיכות ענין ויהי בישורון מלך לפסוק תורה צוה.

והענין יובן בהקדם ענין הירושה שא"י ניתן לישראל בבחי' ירושה כמ"ש לרשת אותה וירשתם אותה, וכתיב וירשתם גוים כו', וענין ירושת הארץ הי' לרשת בחי' ז' עממי' שהיו בה שהם הכנעני והחתי כו' ששורש ז' עממי' אלו הוא מז' מלכי' קדמאין דתהו שנפלו בשבירה, שכתיב בהם וימלוך וימת, עד המלך השמיני הדר שלא כתי' בו וימת כי הוא בחי' התיקון המברר בחי' התהו ושם עירו פעו הוא בחי' עולם הדבור ושם אשתו מהיטבאל הוא בחי' מ"ה וב"ן, וענין הבירור הוא ע"י המצות, כי הנה המצות הם מדברים גשמי' סוכה מסכך ציצית מצמר, והנה ארז"ל אין לך עשב מלמטה שאין לו מזל מלמעלה שמכה בו ואומר לו גדל וגבוה מעל גבוה שהמזלות מקבלים

משמרי האופנים ומבחי' ע' שרים ושורש דשרש לכל דבר גשמי הוא מבחי' ז' מלכין קדמאין דתהו שנפלו בשבירה בע"ס דנוגה ומבחי' הנוגה מקבלים חיות כל דברים גשמי' (כי כדי שיושפע החיות להחיות דבר גשמי בהכרח שיהי' ע"י הנוגה דוקא כידוע), ולכן ע"י המצות שעושים מדברים גשמי' הנה עי"ז מבררים ומעלים את הניצוצות דתהו שנפלו בשבירה להחיות דברים גשמי' וע"י שעושי' מצוה מהדבר גשמי כמו סוכה שהיא בחי' מקיפי' מהסכך גשמי או ציצית ל"ב חוטין מצמר החי הגשמי עי"ז מבררים ומעלי' כו', וזהו מה שנק' התורה מורשה שאינו קאי על בחי' התורה בעצם כ"א על בחי' התלבשות התורה דהיינו מה שהתורה מלובש במצות מעשיות ודברים גשמי' שזהו בחי' ירושה דהיינו בחי' הבירור ע"י המצות כנ"ל שלכן נק' א"י בשם ירושה כי עיקר הבירור הוא בא"י כי רוב המצות תלוים בארץ, משא"כ בחי' תורה בעצם אינה ירושה כ"א היא בחי' המברר כי בחכ' אתברירו, וזהו תורה צוה לנו משה הוא בחי' שם מ"ה בחי' מברר כו', מורשה קאי על התלבשות התורה שהם המצות שהם בחי' ירושה ע"ש כי בהם וע"י יורשי' ומבררי' את בחי' התהו כו', ובאמת הירושה היא ע"פ הדין כי הז' מלכי' קדמאין מלכו בארץ אדום והנה עשו הוא אבי אדום ובדין הוא שירש יעקב את עשו וזהו ענין מה שנטל יעקב הבכורה מעשו כי הבכור נוטל פי שנים כמ"ש כי את הבכור כו' יכיר לתת לו פי שנים, ופי' פי שנים הוא בחי' עולם התהו ועולם התיקון כו'.

והנה כתיב והחיות נושאות את הכסא ששרש החיות הוא ג"כ מבחי' התהו שלכן נק' בשם בהמות וחיות ע"ש שהם מבחי' התהו רק שהם ממה שכבר נתברר מבחי' התהו. והנה ענין המרכבה הוא שהם בבחי' מרכבה וביטול לבחי' המל' ועליהם נא' ומוראך עליהם שהם תמיד בבחי' יראה ופחד שלכן הם זעים מחיל כסא וכמשארז"ל נהר דינור יוצא מזיעתם של חיות וכמשל באדם כאשר הוא במורא ופחד אז יוצא ממנו הזיעה, כך מאימה ופחד המלוכה שנגלה על בחי' חיות המרכבה יוצא מהם הזיעה שה"ע נהר דינור, ולפ"ז צ"ל מפני מה נק' מלך ישראל דוקא הלא אנו רואים שבאדם אינו נמצא בחי' האימה ופחד כ"כ ואעפ"כ נק' מלך ישראל כמ"ש כה אמר ה' מלך ישראל וכמ"ש ותרועת מלך בו, וכמשארז"ל אמרו לפני מלכיות כדי שתמליכוני עליכם, וכתי' ויהי בישורון מלך, אך הענין הוא דהנה כתי' להודיע לבני האדם גבורותיו וכבוד הדר מלכותו, פי' אדם הוא בחי' התורה שהוא בחי' ועל הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה, וישראל מקיימים בחי' התורה לכן נק' בני האדם וכמשרז"ל אתם קרוים אדם, וזהו להודיע לבנה"א גבורותיו וכבוד הדר מלכותו פי' הדר הוא בחי' מלך השמיני הדר פרי עץ הדר זה הקב"ה שנא' הוד והדר לבשת, וצ"ל מהו פי' כבוד הדר מלכותו הנה כתי' מלא כה"כ וכתי' אי' מקום כבודו שהמלאכים שואלים איה מקום כבודו שאינו מושג וכתי' ג"כ ברוך כבוד ה' ממקומו, ממקומו דוקא, וא"כ איך מלא כל הארץ כבודו.

אך הענין הוא דהנה יש ב' בחי' כבוד שהוא בחי' כבוד תתאה וכבוד עילאה, והנה כבוד גימ' ל"ב והיינו בחי' ל"ב ש' אלקי' דפ' בראשית שהוא בחי' כבוד תתאה וע"ז נאמר מלא כה"כ, ויש בחי' כבוד עילאה שהוא בחי' ל"ב נ"ח עילאה וגם פי' כבוד הוא מקיף שלמעלה מבחי' חכ' שהוא בחי' מקור החכ' ועל בחי' זו נאמר אי' מקום כבודו שהמלאכים שואלים איה מקום כבודו שאינם יכולים להשיג בחי' זו שזהו ע"ד מ"ש וכל אדם לא יהי' באוה"מ שארז"ל בירושלמי אפי' אותם שנאמר בהם ופני אדם לארבעתם לא יהיו כו' שאינם יכולים להשיג בחי' זו רק ניתן בכח לנש"י דוקא שיכולים להמשיך בחי' זו, והיינו ע"י המצות כי הנה ארז"ל ר"י קארי למאנא מכבדותא, והנה המצות נק' בשם לבושים כי כדי שתוכל הנשמה להתענג מאור ה' וקדושתו בג"ע זהו ע"י המצות דוקא שהם נעשים בחי' לבושים להנשמה, אך הנה לבוש זה דמצות אינו לבוש שהוא מעלי' כ"א הוא בחי' לבוש שע"י מאיר דוקא, ולכן נק' המצות בשם יומין כמ"ש בזהר בא בימים באינון יומין עילאין שהמצות הם בחי' יומין וכמ"ש ימים יצרו, והיינו כי יום הוא בחי' אור בחי' חכ' וע"י המצות ממשיכים בחי' אור כו' שהוא בחי' אור מקיף, ולכן אמרו הלובש שני לבושים כא' קשה לשכחה כי על כל לבוש שורה בחי' או"מ וכאשר לובש שני לבושים כאחד אזי הוא דוחה את אור המקיף שהי' מאיר על הלבוש ור"י שקארי למאנא מכבדותא היינו שע"י המצות שהם בחי' לבושין ממשיכים בחי' כבוד היינו בחי' כבוד הדר מלכותו שהוא בחי' לבוש מל' שהוא לבוש כבוד בחי' מקיף הכללי שהוא כמ"ש ויבא מלך הכבוד וכמ"ש יביאו לבוש מלכות שאינו הלבוש שהוא מתלבש בו תמיד כ"א הוא בחי' לבוש יקר בחי' לבוש כבוד וכמ"ש ותלבש אסתר מלכות שלבשה בחי' לבוש מלכות, וזהו פי' כבוד הדר מלכותו שהוא בחי' לבוש הדר מלכותו ובחי' לבוש זה ממשיכים נש"י דוקא ע"י המצות כנ"ל שע"י המצות נמשך בחי' או"מ, ולכן נק' מלך ישראל דוקא וכמ"ש מלך ישראל וכתי' ויהי בישורון מלך לפי שנש"י ע"י עבודתם בבחי' המצות ממשיכים בחי' לבוש מל' בחי' מקיף הכללי שכולל ד' עולמות, משא"כ המלאכים אף שהם בבחי' ביטול יותר מ"מ אין בהם בחי' המצות שיוכלו להמשיך בחי' לבוש מל', וכמשארז"ל שביקשו המלאכים שיתן להם התורה ולא ניתן להם כ"א ניתן לבנ"י דוקא לכן נק' מלך ישראל דוקא כו', וזהו מורשה קהלת יעקב ויהי בישורון מלך שנק' הקב"ה מלך ישראל דוקא לפי שהמצות הם בחי' מורשה שניתנו לנש"י בבחי' ירושה וע"י המצות ממשיכים בחי' לבוש מל' שהוא בחי' ויבוא מלך הכבוד כו', ופי' ל' ישורון הוא לשון שיר שענין השיר והניגון הוא בחי' עגולי' כמ"ש במ"א, וע"י המצות ממשיכי' מבחי' עיגולי' בחי' או"מ.

וזהו מ"ש תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל, פי' כל הוא בחי' עמוד המחבר ג"ע התחתון וג"ע העליון, ורוב כל הוא ריבוי בחי' כל כמ"ש במ"א, ופי' תחת אשר לא עבדת בשמחה כו' הוא

שע״י המצות ממשיכים בחי׳ עליונה יותר מבחי׳ רוב כל, והיינו כי בג״ע צדיקים יושבין ונהנין מזיו השכינה שאינו אלא זיו, משא״כ ע״י המצות ממשיכים בחי׳ או״מ מקיף הכללי כנ״ל. ולהבין פי׳ מ״ש עבדת בשמחה דוקא, כי יש בחי׳ עבודה שהוא בחי׳ עבודת עבד והיינו שצריך לעשות המצוה בבחי׳ עבודת עבד שאינה ע״פ הטעם ודעת כמו העבד שעושה הדבר שציוה לו המלך שאינו עושה אותה מחמת שמשיג טעם הדבר כ״א מחמת רצון המלך שציוה לו שיעשה הדבר ההוא, וכך הוא בענין המצות שצריך האדם לעשות מצוה מחמת ציווי שנצטוינו לעשות כן ולא מחמת הטעם שמלובש בהמצוה כ״א מחמת שכך רצונו ית׳ והיינו שהוא לפי ערך המצוה לפי שהמצווה הוא מלך מה״מ הקב״ה שאמר והי׳ העולם הנה אף אם יצוה לחטוב עצים שאין בזה שום טעם הוא ג״כ דבר גדול וצריכין ג״כ לעשות אותה מפני שכך הוא הרצון, וכמו״כ בענין עשיית המצות אף שיש בהמצות חכמה נפלאה אעפ״כ צריך האדם לעשות המצוה בבחי׳ עבודה שהוא בחי׳ עבודת עבד שהיא בלי טעם ויש בחי׳ שמחה של מצוה שהוא בחי׳ כוונת המצוה טעמי המצוה שיש בהם חכ׳ נפלאה כמו שע״י סוכה מסכך גשמי ממשיכי׳ בחי׳ מקיפי׳ וע״י התפילין ממשיכים בחי׳ ד׳ מוחין כו׳, וזהו תחת אשר לא עבדת את ה׳ אלקיך בשמחה שיש בחי׳ עבודה בלא טעם ויש בחי׳ שמחה של מצוה, ובד״כ ב׳ בחי׳ אלו הוא בחי׳ אהוי״ר שענין עבודת עבד הוא בחי׳ יראה ושמחה ש״מ הוא בחי׳ אהבה, וזהו ענין חג הסוכות שהוא בחי׳ שמחה ש״מ שלכן אומרים בחג הסוכות זמן שמחתינו, כי הנה חדש תשרי הוא חדש כללי שהוא המקור לכל השנה, והיינו כי ר״ה הוא המקור לבחי׳ היראה על כללות השנה ויוהכ״פ הוא בחי׳ המקור לבחי׳ תשובה על כללות השנה וז׳ ימי הסוכות הוא המקור לשמחה ש״מ על כללות השנה כו׳.

ומעתה צ״ל ענין ש״ת שהוא ג״כ מקור על כללות השנה, צ״ל מ״ש ויהי בישורון מלך, ישורן הוא מל׳ שיר שהוא כמ״ש ובלילה שירה עמי שארז״ל כל העוסק בתורה בלילה הקב״ה מושך עליו חוט של חסד ביום שנא׳ ובלילה שירה עמי, והנה הכתי׳ הוא שירה והקרי הוא שירו והיינו שהוא בחי׳ שיר שלו והוא בחי׳ רננא דאורייתא טעמי׳ שבתורה, כי הנה בתורה יש טנת״א, אותיות הוא בחי׳ אותיות התורה שבהם מלובש ההשכלה כמו באותיות בראשית ברא אלקי׳ את השמים ואת הארץ שמלובש באותיות אלו שבתחלת בריאת העולם ברא את השמים ואת הארץ, ויש בחי׳ נקודות שהם שייכי׳ לפשט ופי׳ הפסוק כי ע״י הניקוד יכול להשתנות פי׳ הפסוק, ויש בחי׳ טעמים שבתורה שהם זרקא מקף שופר שהם אינם שייכי׳ כלל לבחי׳ החכ׳ שבתורה שלא ישתנה הענין אם יהי׳ הטעם זרקא או טעם אחר לפי שהם למעלה מבחי׳ החכ׳ והוא בחי׳ רננא דאורייתא כו׳, והנה בלילה שירו שע״י שעוסק בתורה בלילה עי״ז ממשיך בחי׳ שירו שעשוע המלך בעצמותו כו׳ והיינו ע״י עסק התורה בלילה דוקא לפי שיתרון האור הוא מתוך החשך דוקא, וגם פי׳ בלילה הוא בגלות שנמשל ללילה ע״ד משארז״ל כל המקיים

את התורה מעוני שהוא מתוך הדחק כו', כך ע"י שעוסק בתורה בלילה בגלות עי"ז ממשיך מבחי' שירו כו', וזהו"ע שמחת תורה שהוא בחי' טעמים שבתורה בחי' שירו כו' ובחי' זו דתורה הוא יותר גבוה מבחי' המצות כי אף שע"י המצות ממשיכי' בחי' המקיפי' עכ"ז הוא בחי' לבושי', אבל בחי' ש"ת הוא בחי' רננא דאורייתא בחי' שירו שיר שלו כו', ולכן תחלה הוא ז' ימי הסוכות בחי' שמחה של מצוה ואח"כ הוא ש"ת בחי' שירו כו'. וזהו כל חפצים לא ישוו בה שכל חפצים הם המצות לא ישוו בה כי ע"י המצות ממשיכים בחי' מקיפי' שהם בחי' לבושי', אבל בבחי' תורה יש בחי' רננא דאורייתא שהוא בחי' שירו כו'.

ומעתה צ"ל מ"ש וכל חפצים לא ישוו בה, חפציך הם אבנים טובות ומרגליות, מרגליות היתה תלוי', הנה אבנים הם בחי' אותיות כמ"ש בס"י שתי אבנים כו' והוא בחי' אותיות התפלה, והנה ארז"ל מט"ט קושר כתרים לקונו מתפלותיהם ש"י שע"י התפלה נעשה בחי' כתר ועטרה, והיינו שע"י התפלה ממשיכי' בחי' יהי רצון שיומשך בחי' רצון חדש שאינו ע"פ התורה כ"א שיומשך בחי' רצון אחר וימלא בקשתו ושאילתו. והנה העטרה עושים מאבנים טובות והיינו שיהיו האבנים שהם אותיות התפלה בחי' אבנים טובות ומאירות והיינו ע"י ואהבת ב"פ אור כו' שיהי' באהוי"ר, ומרגליות, הנה המרגליות יש בהם נקב שבתוך הנקב מעבירי' חוט וע"י החוט מקשרים את המרגליות יחד, פי' הנקב שבתוך המרגליות הוא בחי' ולבי חלל בקרבי והחוט הוא בחי' קדוש וא"ו שהוא בחי' ההמשכה הנעשה ע"י אבנים טובות הנ"ל מבחי' יהי רצון שיומשך בבחי' המל' כו', ופי' שכל חפציך הם אבנים טובות ומרגליות לא ישוו נגד בחי' התורה, כי הנה ארז"ל מפסיקין לק"ש ואין מפסיקין לתפלה ואר"י לא שנו אלא כגון ר"ש בן יוחאי אבל כגון אנו מפסיקין בין לק"ש בין לתפלה, והיינו מפני כי רשב"י הי' תורתו אומנתו, ולכאו' צ"ל הלא ע"י התפלה ממשיכי' בחי' יהי רצון כנ"ל, ולמה לא הי' צריך רשב"י להפסיק, אך הענין הוא דהנה ארז"ל מניחין חיי שעה ועוסקי' בחיי עולם שנק' התפלה בשם חיי שעה והתו' נק' חיי עולם ל' נצחי' ע"ד שארז"ל כ"מ שנא' לי אינו זז לעולם, והתפלה שנק' חיי שעה היינו שכל בחי' התפלה הוא רק מה שנצרך לפי שעה, לכן נק' חפציך שהוא מה שנצרך לאדם כמו ברכת רפאנו, ואפי' ברכת הגאולה הוא ג"כ לפי שעה כו', אבל בחי' תורה הוא בחי' חיי עולם ל' נצחי' ויש בכלל מאתים מנה לכן לא הי' צריך רשב"י להפסיק לתפלה כו', וזהו כל חפציך לא ישוו בה ואפי' חפצי שמים שהם המצות ג"כ לא ישוו בה כו' כנ"ל.

———●———

הוספות

מפתח

בס״ד

במד״ר פ׳ נשא פ׳ י״ג התחלת הש״ס הוא במ״ם מאימתי והסיום ג״כ במ״ם כמ״ש ה׳ עוז לעמו יתן ה׳ יברך את עמו בשלום ג״כ במ״ם, וכן עולים ראשי אותיות של ש״ס ג״כ למנין שמונים כמנין שני ממי״ן כמ״ש במד״ר הנ״ל, והיינו כי שני ממי״ן אלו הם כנגד ב״פ מ׳ יום שהי׳ משה בהר בלוחות ראשונות ואחרונות. ולהבין הפסוק ה׳ עוז, הנה אמרז״ל בברכות ד״ו א״ר יצחק מנין שהקב״ה מניח תפילין שנא׳ נשבע ה׳ בימינו כו׳ בימינו זו תורה שנא׳ מימינו אש דת, ובזרוע עוזו זו תפילין שנא׳ ה׳ עוז כו׳ ומנין שהתפילין נק׳ עוז שנא׳ וראו כו׳ ויראו ממך, ונמצא כי תורה ותפילין הם ב׳ ידות יד ימין ויד שמאל, וזהו שארז״ל הוקשה כל התורה לתפילין, כי כמו שתורה הוא ביד א׳ כמו״כ התפילין הם ג״כ בידו השני׳, והגם כי תפילין הוא ביד שמאל אך באמת כתיב ימינך ה׳ כו׳ ימינך כו׳ כי לית שמאלא כו׳, לכן הם שקולין. ובחדא״ג כ׳ כי ע״י הנחת התפילין אנו מתקשראין עם הקב״ה, וכמו״כ כביכול הקב״ה מניח תפילין להורות על התפארותו בעמו ישראל, והיינו כי תפילין דמארי עלמא מה כתיב בהו מי כעמך כישראל כו׳, ואמר כי מ״ש נשבע ה׳ בימינו ובזרוע עוזו כי נשבע בב׳ המידות חו״ג שהם ימינו ושמאלו, ואפ״ל כי ע״י התפילין עושי׳ לאכללא שמאלא בימינא ויהי׳ למטה ג״כ כולא ימין כו׳ וזה יהי׳ לע״ל והיינו ע״י התומ״צ דעכשיו כו׳, ובסוף מס׳ ברכות אמרו ת״ח מרבים שלום בעולם כו׳ הוי׳ עוז כו׳ והיינו כי ע״י לימוד התורה ובפרט ברבים ממשיכי׳ עי״ז המשכת אלקות למטה וכמארז״ל שנים שיושבין ועוסקי׳ בתורה כו׳, ועי״ז נמשך שלום בעולם וכמ״ש המשל ופחד עמו עושה שלום במרומיו מיכאל שר של מים וגבריאל שר [של] אש ואין מכבין זא״ז, והיינו כמו עד״מ שני שרים נכבדים שהם שונאים זל״ז בתכלית הנה אעפ״כ כשבא המלך לעיר הם הולכי׳ יחד לקראת המלך וכאילו לא הי׳ שונאים זל״ז כלל, והיינו כי בהגלות נגלות בחי׳ היותר גבוה הנה יתבטלו ממהותם לגמרי, כמו״כ הנה ע״י לימוד התורה הקב״ה יושב ושונה כנגדו ונמצא כי ממשיך גילוי אלקות בעולם, וממילא ע״י הגילוי מתבטלי׳ שני הצדדי׳ ועושים שלום בעולם, וגם אפ״ל מטעם אחר כי הנה הקפידה הוא מצד מוחין דקטנות כי מי שהוא בעל מוח גדול יוכל יותר לסבול היפוכו משא״כ קצר הדיעה לא יסבול היפוכו כלל והמופת לזה הנה הקטן כשרוצה איזה דבר ולא יתנו לו במהירות כ״כ הנה יצעק ויבכה מיד משא״כ הגדול שהוא בר דעת הגם שירצה מאד עכ״ז יתאפק אפילו מלדבר בזה הרבה, ולכן ע״י לימוד התורה ממשיכין מוחי׳ דגדלות וממילא נעשה שלום כי ע״י הגדלת המוחין ממילא לא יקפיד כלל, וכמ״ש לע״ל לא ירעו ולא ישחיתו כו׳

כי מלאה הארץ דיעה כו׳.וע״פ הקבלה הנה ע״י התורה נעשה הגדלת ז״א ברמ״ח איברי׳ ונמשך המשכת המוחין לז״א, וע׳ בד״ה ואברהם זקן בענין המשכת י״ג ת״ד בז״א, כי הנה לפעמים נק׳ נער ישראל ולפעמים נק׳ ישראל סבא, והיינו כי בז״א הוא רק ט׳ תיקונים וכשממשיך מוחין דגדלות בז״א אז יש בז״א ג״כ יגת״ד והיינו ע״י ואברהם זקן זקן שקנה חכ׳, זקן ועוסק בישיבה הוי כו׳, ובמגילה די״ח ע״א ארז״ל ברכה דהקב״ה שלום שנא׳ ה׳ יברך את עמו בשלום, ואפ״ל כי בשלום הוא ב׳ בחי׳ שלום כמו בראשית שדרשו ב׳ ראשית והיינו כמ״ש או יחזיק במעוזי יעשה שלום לי שלום יעשה לי וארז״ל כל העוסק בתורה משים שלום בפשמ״ע ובפשמ״ט, וענין השלום בפשמ״ט בעבודה הוא החיבור בין נה״א עם הנה״ב להיות הנה״ב בטל וטפל לנה״א, ושלום בפשמ״ע הוא חיבור שורש ומקור הנשמה עם הנשמה המלובשת בגוף, כי הנה לא כל הנשמה מלובשת בגוף כ״א רק הארה מעצם הנשמה ועיקר הנשמה נשארה למעלה, וזהו אע״ג דאיהו לא חזי מזלי׳ חזי שמזלי׳ הוא בחי׳ שורש ומקור הנשמה, ולהיות חיבור שורש הנשמה עם הנשמה המלובשת בגוף זהו ע״י הסולם שעולים ויורדים בו, והסולם הוא ע״י תורה ותפלה כמ״ש במד״ר סולם דא כבש המזבח וראשו מגיע השמימה שריחן עולה לשמים ועכשיו תפילות במקום תמידין תקנו, וכמו״כ אמרז״ל סולם זה סיני וזהו בחי׳ התורה, וכמו״כ יובן ענין שלום בפשמ״ע ובפשמ״ט למעלה ג״כ, כי שלום בפשמ״ע זהו בין י״ה ופשמ״ט הוא ו״ה, ואפ״ל ע״ד שארז״ל כל המברך מתברך ומאחר שהקב״ה מברך את עמו בשלום עי״ז מתברך ג״כ בשלום חיבור י״ה ו״ה, ומפני כי ברכתו של הקב״ה הוא שלום לכן ארז״ל לא מצא הקב״ה כלי מחזיק ברכה אלא השלום כו׳.

בעה״מ שער עולם התהו ספ״ב בשלום אותיות מלבוש הו״ס אור מקיף ואפ״ל ע״י הבל הדיבור היוצא מלימוד התורה מתהווים מקיפים עליונים כו׳, ועי׳ בשער גוף אריך ואין וע״י פ״י שהשלום מתקן הגלגול שנעשה ע״י הפירוד בשבה״כ, יעו״ש באורך, וע׳ בשער קרית ארבע פקנ״ב בסופו ג״כ מענין בשלום אותיות מלבוש כו׳ וכן במ״ת כתי׳ ה׳ עוז לעמו יתן ה׳ יברך את עמו בשלום והיינו כנ״ל שכל העוסק בתורה משים שלום בפשמ״ע ובפשמ״ט כו׳, ובמד״ר פ׳ שמות פ״ח לבושו של הקב״ה הוא עוז שנא׳ לבש ה׳ עוז, ונתנה לישראל שנא׳ ה׳ עוז לעמו יתן כו׳, והיינו כי ארז״ל שלש שעות ראשונות יושב ועוסק בתורה וא״כ כשלומדים תורה הרי תפסת אומנתי בא ולבוש לבושי, ולכן אחר מ״ת נתן לבוש העוז לישראל כו׳, וכמ״ש במד״ר יתרו כשהוצאתנו ממצרים ונתתה לנו התורה שנק׳ עוז, ואפ״ל שהתורה גופא הוא לבוש העוז של הקב״ה ונתנה לישראל כו׳, ובמד״ר צו פ״ח ארשב״י גדול שלום שכל הברכות כלולים בו, ואפ״ל שאם לא השלום לא יתקיים הברכה, כי לא מצא הקב״ה כלי מחזיק ברכה אלא השלום כו׳, ובמד״ר במדבר פ״א ומלך עז ימשול בה זה משה מלכו של תורה שנא׳ ה׳ עוז כו׳, ובנשא פי״א ולשלום אין קץ זה שלום תורה שנא׳ עוז כו׳, ובפי״ב

נהלת בעזך זו תורה שנא' ה' עוז כו' ובקרח פי"ח שפשע קרח בתורה שנק' עוז שנא' ה' עוז כו', וכ"ה עוד בהרבה מקומות במד"ר שהתורה נק' עוז, ואפ"ל כי התורה נק' עוז ותושי' שמתשת כח הנה"ב ונותנת כח להנה"א ועי"ז היא עושה שלום בפשמ"ט כנ"ל וע"י העבודה בתורה נעשה שלום גם בפשמ"ע כו'.

בפ' תולדות דקמ"ב א' אשרי אדם עוז לו כו' עוז כמד"א ה' עוז כו' בגין דאצטריך לי' לבר נש דיתעסק באורייתא לשמא דקוב"ה דכל מאן דעסיק שלא לשמא טב לי' דלא אתבריא. ובפ' בשלח דכל זמן דישראל מתעסקין באורייתא אתבר חילא ותוקפא דעע"ז ובגיני כך אתקריאת עוז כמד"א ה' עוז כו', והיינו כי ע"י שממשיכי' גילוי אלקות ע"י התורה נכללי' הניצוצות שנבלעו באוה"ע עובדי ע"ז כו'. ובס"פ פקודי ע"פ ה' בעזך ישמח מלך שירותא דא לא אמר דוד אלא על תושבחתא דכנס"י דקוב"ה חדו לה בחדוה דאורייתא דאקרי עוז דכתי' ה' עוז כו', והיינו כי ע"י התומ"צ נמשך השמחה כמ"ש פקודי ה' ישרים משמחי לב, ועיקר גילוי השמחה יהי' לע"ל כמ"ש במד"ר ע"פ ישמח ה' במעשיו, שמח אינו אומר אלא ישמח לע"ל, וכמו"כ ישמח ישראל בעושיו ג"כ לע"ל כו'. ובפ' ויקרא די"ג מהו שלום על ישראל כו' אלא בגין דאסגי שלמא לעילא דכד הוא זכי לכולי האי אסגא שלמא לעילא ותתא שלום על ישראל סתם כו' ומילי דאורייתא אסגיאו שלמא בעלמא דכתי' ה' עוז כו', ופי' במק"מ שיסוד אימא נק' שלום, ושלום על ישראל היינו שנמשכו המוחין לז"א הנק' ישראל, והענין הוא כמו שאמרו במ"א שאני עמלא דאורייתא דלעילא מן שמשא, והיינו כי שמש ומגן ה' אלקי' הוא ת"ת ומל', אכן ע"י עסק התורה ממשיכי' לעילא מן שמשא היינו המשכת המוחין לז"א וע' בבה"ז ע"פ מאמר אמור ד"ק אימתי זיווגא כו' בענין אור הגנוז שהוא בחי' אור הגנוז ביס"א ונמשך בשבת יעו"ש, וכמו"כ י"ל בתורה שהיא ג"כ מבחי' מוחין כמו שבת שהוא מוחין דאבא ע' בלק"ת בד"ה מצה זו, ובסידור ע"פ והגדת לבנך יעו"ש באורך בהפרש שבין שבת ליו"ט שבשבת הוא מוחין דאבא וביו"ט הוא מוחין דאימא ולכן נק' יו"ט מקראי קדש משא"כ שבת הוא בחי' קדש, וכמו"כ בתורה ארז"ל אלפים שנה קדמה תורה לעולם כנגד אאלפך חכ' אאלפך בינה, וקדמה לעולם היינו ז"א, כי התהוות העולם הוא מז"מ כמ"ש כי אמרתי עולם חסד יבנה, ולכן ע"י התורה אסגי שלמא לעילא ותתא, לעילא היינו ז"א או בינה ותתא מל'.

בילקוט פ' וארא רמז קע"ט מבו' אין לובשין לבושו, והקב"ה נתן לבושו לישראל שנא' ה' עוז כו' והיינו לבוש התורה, וכמ"ש בפ' בשלח ריש רמז רמ"ד עזי וזמרת יה אין עזי אלא תורה שנא' הוי' עוז כו', וכ"ה

בפ' תולדות: בגוכי"ק נרשם כאן באותיות קטנות: זח"א תולדות קמ"ב, ס"פ יתרו, פקודי, ויקרא יג"א.

ברמז רנ״א נהלת בעזך אין עוז אלא תורה שנא׳ ה׳ עוז כו׳, וכ״ה בר״פ יתרו רמז רס״ח בשעת מ״ת נתקבצו כל אוה״ע אצל בלעם ואמרו שמא המקום עושה לנו כשם שעשה לדור המבול, א״ל כבר נשבע כו׳ אלא תורה נותן לעמו שנא׳ ה׳ עוז כו׳ וכיון ששמעו נסו, וכ״ה ברמז רפ״ו, וע׳ ברמז רע״ה שנתנה תורה במדבר במקום הפקר במקום שכל רוצה ליטול יבוא ויטול, ובפ׳ צו רמז תצ״ג אמרו אוה״ע לבלעם למה אמר הקב״ה לישראל שיביאו קרבנות ולנו לא אמר א״ל בלעם הקרבנות אינם שלום אלא למי שקיבל את התורה שהם כתובי׳ בה, אתם פסלתם אותה ועכשיו אתם מבקשי׳ להביא קרבן מי שקיבלה הוא מקריב שנא׳ ה׳ עוז כו׳. ובתילי׳ רמז תרס״ב ולמי נתן השלום לישראל שנא׳ ה׳ יברך את עמו בשלום כו׳ וקאי על התורה שנק׳ עוז ונק׳ שלום כו׳, וכמו״כ י״ל בענין הקרבנות כי בתורה כתיב שלום לרחוק ולקרוב לרחוק שנעשה קרוב והיינו שקאי על נפש החוטא שנתרחקה נפשו ונפגמה הנה ע״י התשובה והקרבן מתקרבת כו׳ ולכן נק׳ קרבן ל׳ קירוב, ע׳ בבחיי פ׳ ויקרא וקרבן גימ׳ א״א שמשם הוא מקור הסליחה כו׳, וע׳ ברמ״ז תש״י נחלקו אם שלום נק׳ מל׳ ב״ד או התורה, ואפ״ל בזכות התורה יבוא מב״ד כו׳ כמ״ש במד״ר ואלה שמות בזכות מי הם עומדי׳ בזכות אלה העדות כו׳. ובשל״ה במס׳ שבת דקל״ח ע״ב בשלום התורה ניתנה בשבת סוד מלבוש זה, בשלום אותיות מלבוש, ועמ״ש לעיל מענין אור הגנוז כו׳, וכ״ה במס׳ פסחים דקס״ה ב׳, וע׳ במס׳ שבועות דקצ״ד א׳ ובדף קצ״ז א׳ ובדף רע״ב ב׳, ובדף קצ״ה כ׳ ומאחר שהיתה נתינת התורה ע״י האדם להתיחד עליון ותחתון להראות היחוד לבל ידח ממנו נדח היתה ההשגחה להיות ה׳ עוז כו׳ בשלום ושלום לרחוק שנעשה קרוב שהם הגרי׳ להכניסם תחת כנפי השכינה כמארז״ל בע״ז פ״ק שני אלפי׳ תורה מתחילין מאת הנפש אשר עשו בחרן, שאברהם הי׳ מגייר האנשים ושרה את הנשים, וענין המלבוש כי הנה התורה נק׳ משל הקדמוני כי הוא משל להשיג בחי׳ קדמונו של עולם, והענין כי כדי להשיג שכל עמוק מלבישי׳ אותו במשל והגם כי המשל מלביש ומסתיר את השכל עכ״ז ע״י המשל מבינים את השכל ובלא המשל לא הי׳ מבינים כלל, כך עד״ז יובן ענין התורה משל לקדמונו ש״ע שבה וע״י יושג השגת אלקות כו׳, וזהו שסיימו הש״ס בתיבת בשלום להורות על התורה שהוא מלבוש ומשל להשיג השגת עליונות מגילוי אלקותו ית׳.

ומעתה יובן ג״כ ענין ב׳ ממי״ן שבראשית וסיום הש״ס דהנה מ״ם הראשון הוא מ׳ פתוחה מאימתי ומ״ם השני הוא מ׳ סתומה בשלום וארז״ל בשבת פרק הבונה דק״ד ע״א מ״ם פתוחה מ׳ סתומה מאמר פתוח ומאמר סתום, ופי׳ רש״י ז״ל יש דברים שאתה צריך לסותמן כמו מעשה מרכבה ויש דברים שניתנו לדרוש יעו״ש, ולכן התחילו וסיימו הש״ס במ׳ פתוחה ומ׳ סתומה להורות על ב׳ הבחי׳ הנמצא בתורה, ועוי״ל שזהו בחי׳ סתים וגלי׳ הנמצא בתורה, וכמ״ש בזהר תלת קשרין מתקשראין דא בדא אורייתא וישראל וקוב״ה וכולהו סתים וגליא, והיינו כמ״ש בזהר ישראל מתקשראין

באורייתא ואורייתא בקוב"ה, ולהורות על ב' הבחי' סתי' וגליא הנמצא בתורה פתחו במ' פתוחה וסיימו במ' סתומה כו' וגם ראשי סדרי' עולי' שמונים כמנין ב' ממי"ן להורות כנ"ל.

כ"ו. בס"ד, ישעי' מ"ו יו"ד

מגיד מראשית אחרית ומקדם אשר לא נעשה אומר עצתי תקום וכל חפצי אעשה, ופי' הת"י מחוי מן אולא לסופא ומלקדמין דלא אתעבידא, אמר מלכי יתקיים וכל רעותי אעביד, ופי' אולא הוא כמו בלה"ק תחלה כמ"ש במתורגמין בתי' אול והביא מישעי' יו"ד שופטי' כבראשונה ות' כד מן אולא, וביחזקאל לקדמתכם לאוילכן, וכן פי' בערוך ערך אול שבערבי קורין תחלה אוולא. ורש"י ז"ל פי' גלות מצרי' וגאולתם הודעתי בברית בין הבתרי' לפני היותם, וא"כ מפרש כמו הת"י רק שמבאר ענין א' שגלות מצרים וגאולתם הודיע קודם היותם. והמצ"ד פי' ג"כ אני מגיד אחרית הדבר מראשיתו ומלפנים אגיד מה שלא נעשו עדיין ראשית הדברים, והיינו כי מקדם הוא לפני ראשית, כי ראשית הוא בחי' חכמה כמ"ש ראשית חכ', ומקדם היינו בחי' כתר, ומפני כי אני מגיד מראשית אחרית לכן אני אומר עצתי תקום, י"ל שמפני שגלוי לפניו אחרית דבר, ממילא עצתו מתקיימת ולא כפי' המצ"ד, אך מה שאומר וכל חפצי אעשה צ"ל מה זה הכרח שמאחר שיודע תחלה מה שיהי' בסוף ממילא יהי' נעשה כל חפצו ורצונו, שאינם תלוים זב"ז כלל, לכן י"ל מאחר שאני יודע עתידות דבר כל חפצי אעשה שמי ימחה בידי כמ"ש המצ"ד על עצתי תקום, ולא כמ"ש על כל חפצי אעשה שכפל הדבר במ"ש. ובס' כלי פז פי' וז"ל ונראה כי בענין הגדות העתידות יש שני חלוקות הגדת דבר ישועה ורחמים וזה לא יבצר מהתקיים כי מעולם לא יצתה מפי הקב"ה דבר לטובה וחזר בו אלא פעם אחת אמנם בדבר הפורעניות כשאומר יהי' כך וכך ע"י התשובה תבוטל הגזירה, והעד בענין שמואל שצדקה תציל ממות והחריצות אמת בצדקה יכונן והגזירה בטלה, ועל ב' חלוקות אלו אמר כנגד הראשונה מגיד מראשית מה שיהי' באחריתה עכ"פ בלי שום גרעון זו מדה טובה אמנם כנגד החלוקה הב' אמר ומקדם אשר לא נעשו מגיד ג"כ מקדם הדברי' אשר לא נעשו כלומר שלא באו לכלל קיום ומעשה מסיבת התשובה, וזהו שפי' השני ענינים הנזכרי', ואמר עצתי תקום כנגד עצת התשובה, (הגה"ה, וי"ל שנק' עצתי לפי שכששאלו לחכ' נפש החטאת במה תתכפר אמרה תמות, שאלו לנבואה אמרה חטאי' תרדוף רעה, שאלו לתורה אמרה יביא קרבן שאלו להקב"ה אמר יעשה תשובה ויתכפר לו א"כ התשובה היא עצתו של הקב"ה, כי באמת הקרבן אינו

מועיל כ"א על השוגג ולא מצינו בכל התורה קרבן על המזיד, כ"א התשובה היא עצה נכונה וזהו עצתי תקום שע"י עצתי תקום נפש החוטא, ולא כמ"ש החכ' והנבואה כו', וזהו שאמר הכ"פ שעצתי תקום קאי על חלוקה שהתשו' מועיל, ע"כ הג"ה), וכנגד מגיד מראשית שהיא מדה טובה שהוא הוא אשר כל חפצי אעשה, כי הוא רב חסד ומרבה להטיב, וזהו שתלה לומר כל חפצי יעשה במגיד מראשית אחרית כי הם שייכי' זל"ז שמפני כי מדה טובה באה לכלל קיום כי הוא רב חסד ומרבה להיטיב כו'. ובספר בעל העקידה פי' מגיד מראשית כו' ירצה שהאיש החכם היודע בסדרי העולם ומערכותיו הטבעית, אשר לפיהן יגיד מראשית שנה את אשר יהי' באחרית שנה, ומקדם מיעד דברי' ועניינים אשר בסוף לא נעשו ולא יצאו אל המציאות כמו שגזר עליהם אם מהמציאות אם המניעה הוא האומר והמכיר כי עצתי העולה הוא הטבע תקום, וכל חפצי אעשה מבלי שיעכב הטבע ההוא על ידי כלל, והוא העד כי הוא ית' לבדו המניע והמונע אין עוד.

קיצור. שהת"י מפרש שיודע מתחלה מה שיהי' בסוף ולכן כל חפצי אעשה כי מי יעכב ע"י, ולפי' העקידה שהיודע בתהלוכות הטבע יודע שיש מנהיג המנהיגה ולכן כל חפצי אעשה מבלי שיעכב הטבע ההוא על ידי כלל, אמנם הכ"פ פי' שיש בענין הגדת העתידות ב' חלוקות, והיינו אם הטוב והחסד והרחמי' ודבר זה לא חזר בו הקב"ה מעולם או להיפוך ודבר זה יתבטל ע"י התשובה, וזהו מגיד כו' זהו בחי' החסד והרחמים ומקדם כו' זהו מה שיתבטל ע"י התשובה ולכן הוא לא נעשה, וכנגד זה אמר עצתי תקום זהו התשובה וכנגד מגיד מראשית אמר שכל חפצי אעשה, ולא אשנה כי מעולם לא יצא מפי הקב"ה דבר לטובה וחזר בה.

ב) **במד"ר** בראשית פט"ז הסובב את ארץ החוילה עדיין לא היתה חוילה ואת אומר הוא הסובב אתמהה, אלא מגיד מראשית אחרית, וא"כ זהו שלא כפי' המצ"ד שפי' שמגיד אחרית הדבר מראשיתו, שלפי פירושו משמע שכבר התחיל הדבר להיות רק שמגיד מה שיהי' באחריתו אבל מהמדרש זה משמע שגם קודם היות הדבר מגיד אחריתה. אך גם מד"ר זה צ"ל מהו אחריתה, שלפי הענין אינו מגיד מה שיהי' דהיינו שנהר פישון יסוב את ארץ החוילה, אבל לא אחריתה שיהי'. וי"ל שפי' אחריתה אינו מה שיהי' עמה בסוף הזמן כ"א אחרית מעשי' דהיינו מה שנהר פישון יסוב את החוילה שזהו כשכבר נעשה כל מדינת חוילה אז יסוב הנהר את המדינה כו', וכ"ה בפ' מ"ם בפ' לך לך, ויכו את כל שדה העמלקי עדיין לא נולד עמלק ואת אומר ויכו את כל שדה העמלקי אלא מגיד מראשית אחרית.

במד"ר וארא פ"ט ע"פ כי ידבר אליכם פרעה ר"פ הכהן בר חמא פתח מגיד מראשית כו' שכן הוא אומר למשה וקם העם הזה וזנה, מה שעתידים לעשות אחר מיתתו של יהושע, כל הקורא פסוק זה אומר שמא

פלינקורי' (פי' מחלוקת) יש למעלה שהוא אומר עצתי תקום מהו וכל חפצי אעשה שהוא חפץ להצדיק בריותיו שנא' ה' חפץ למען צדקו, ואינו חפץ לחייב ברי' שנא' אם אחפוץ במות הרשע כ"א בשוב רשע מדרכו וחי', לכך נא' וכל חפצי אעשה וכאמ' שהגיד הקב"ה למשה מראשית אחרית אם ידבר עליכם פרעה אין כתי' כאן אלא כי ידבר עתיד הוא לומר לכם כן.

בס"ד, מיכה ז' י"ח

מי אל כמוך נושא עון ועובר על פשע לשארית נחלתו, וארז"ל בר"ה די"ז א' ר"ה ברי' דר' יהושע חלש, אזל ר"פ לשיולי כו' א"ל עבידו לי' זוודתא, לסוף אתפח כו' וא"ל הקב"ה הואיל ולא מוקי' במילי' לא תוקמו בהדי' שנא' מי אל כמוך, א"ר אחא בר חנינא אלי' וקוץ בה לשארית נחלתו ולא לכל נחלתו למי שמשי' עצמו כשירי'. פי' רש"י ז"ל לא מוקמי במילי' שאינו עומד במדותיו, לא תוקמו בהדי' לא תדקדקו אחריו, אלי' כו' דבר תנחומי' יש כאן אבל יש בתוכה דבר קשה שאינה שוה לכל אלא למי שמשים עצמו כשירי'. ולכאורה צ"ל הלא בחי' זו דמי אל כמוך הוא מבחי' יגמה"ר ואיך מדקדקין כ"כ שדוקא למי שמשי' עצמו כשירי', ועוד דמהמעשה דר"ה ברי' דר"י משמע שגם מי שאינו עומד במדותיו אין מדקדקין עמו ג"כ, הגם כי אינו משים עצמו כשירי' לגמרי כו'.

אך הענין י"ל דהגם כי אין מדקדקין מ"מ צ"ל האיש הזה כלי לקבל מבחי' גבוה כזה, ולכן הגם כי ממקום גבוה כזה אין מדקדקין כ"כ מ"מ אם האיש אינו מעביר על מדותיו אינו כלי לגילוי גדול כזה, ונשאר ההמשכה למעלה, וכדי שיתגלה למטה על נפש האדם צריך להיות מעביר על מדותיו אז הוא כלי שיתגלה לו בחי' זו. ובענין משים עצמו כשירים צ"ל איך יודעי' שמעביר על מדותיו, הגם כי לא אירע לו שיחלק עם חבירו מ"מ ידעו שהוא יעביר על מדותיו כשיזדמן לו, הנה אם הוא משים עצמו כשירי' בעולם ואז ממילא כשיזדמן לו אחד שיעשה לו היפך מדתו או איזה ענין נגד מדתו יעבור על המידה בוודאי מאחר שמשים עצמו כשירי' בעולם ממילא די לפניו איך שיהי' כו', וא"כ ראב"ח מפרש בירור הענין איך לידע שהוא מעביר על מדותיו, כשמשי' עצמו כשירים כו'.

קיצור. הגם כי מיג"מ הרחמי' נמשך שלא בדקדוק, מ"מ צריך להיות כלי לזה, והיינו ע"י שמעביר על מדותיו, והמופת איך לידע שיעבור על מדותיו הגם [ש]לא נזדמן לו, זהו ע"י שמשי' עצמו כשירי' כו'.

ב) **ובירושלמי** ספ"א דפיאה וספ"א דקדושין רובו זכיות יורש ג"ע רובו עבירות יורש גיהנם הי' מחציתן, אר"י בר"ח נושא עונות אין כתיב כאן אלא נושא עון הקב"ה חוטף שטר אחד מן העבירות והזכיות מכריעות, וזהו נושא עון כו' והיינו כי אין מדקדקי' עמו להענישו כשעונות הם מחצה. והענין כי שורש הדקדוק נמשך מצד בחי' הצמצומי' שמצמצמי' בהסתר אחר הסתר מזה נמשך הדקדוק לדקדק על כל דבר כו' אבל מצד בחי' אוא"ס ב"ה כחשיכה כאורה ואם צדקת כו' לכן בהגלות נגלות בחי' יגמה"ר לא נמצא הדין והדקדוק לדקדק מאחר שמחצה עוונות מהראוי להענישו כ"א אין מדקדקין עמו, ומ"מ הקב"ה חוטף שטר אחד בכדי שיכריעו הזכיות שלא יעלה הקטרוג מלמטה ממקום שמדקדקין, לפי ששם נמשך ע"פ הצמצום לכן נמצא שם הדקדוק אבל כאשר הזכיות מכריעי' אז אין שטן ואין פגע רע כו'.

קיצור. שורש הדקדוק נמשך מצד הצמצום אבל בהגלות נגלות יגמה"ר אינו נמצא הדקדוק רק בכדי שלא יעלה הקטרוג לזה חוטף הקב"ה שטר א' מכריעים הזכות ואז אין שטן ואין פגע רע.

ג) **ועי"ל** דהנה כשמחצה עוונות ומחצה זכיות אז הם חו"ג שוה בשוה, ולכן הגם כי מצד החסד הי' נמשך שזה זכאי מ"מ מדת הגבורה מעכבת, ומצד הגבורה הי' נמשך להיפוך רק שמדת החסד מעכבת, אבל מדה"ר נותנת מקום גם למדת הגבורה, כי הן אמת שסיגל מחצה עוונות וראוי להענישו ע"ז מ"מ צריכי' לרחם עליו שמ"מ עשה מחצה זכיות כו', והרי היא נותנת מקום למדת הגבורה, לכן אין מדת הגבורה מעכבת כלל, ולכן ארז"ל הלכה כדברי המכריע והיינו מפני כי המכריע נותן מקום לשניהם, ועמ"ש מזה בד"ה ביום השני דחה"ש. וכ"ז הוא בחו"ג ות"ת דאצי' כו' אבל מצד י"ג מדה"ר הקב"ה חוטף שטר אחד מהעבירות בכדי שיכריעו הזכיות וא"כ אין מקום להענישו כלל, והזוכה לבחי' זו הוא העוסק בתומ"צ כי הנה ע"פ שכלו יהולל איש שהנהגת המידות הוא ע"פ השכל, ולכן אם עוסק בתורה כל היום וכל הלילה מזדככי' מדותיו ג"כ להיות מעביר על מדותיו ולהיות בעיני עצמו כשירי' ומותר בעולם או לסגל מצות ומעש"ט מחצה לכה"פ, ועי"ז נמשך לו להיות נושא עון כו', וגם ע"י י"ג מדות שהתורה נדרשת נמשך בחי' יגמה"ר, כמ"ש הה"מ נ"ע, ולכן כשהזכיר משה תיקון הראשון מי"ג מדה"ר נא' לו ק"ו שהיא מדה הראשונה מיגמ"ד הרחמי' כו' וא"כ ע"י יג"מ שהתורה נדרשת ממשיכי' יג"מ הרחמי', אך הכלי לזה הוא מי שמשי' עצמו כשירי' אז בודאי יעביר על מדותיו ופעל אצלו לימוד התורה על הנהגת המדות להיות ע"פ שכלו יהולל איש לעבור על מדותיו או סוגל מצות ומעש"ט המחצה עכ"פ ולכן נמשך לו יגמה"ר להיות נושא עון ועובר על פשע, וע' בעה"מ שער דיקנא קדישא פ"ה מענין תיקון הראשון דמי אל כמוך כו', ומענין נושא עון בפ"י שער הנ"ל, ומענין עובר על פשע בפי"א משער הנ"ל ומענין לשארית נחלתו בפי"ב ובפי"ג.

קיצור. כשמחצה עוונות ומחצה זכיות אזי חו"ג שוה, מ"מ הת"ת נותן מקום למדת הגבורה, אבל מצד יגמה"ר אין מקום להענישו כלל, והזוכה העוסק בתורה כי ע"פ שכלו יהולל, וכשעוסק בתורה מרגיל מדותיו לעבור על מדותיו או לעשות זכיות להתנהג בדרך הטוב והישר, וגם כי יג"מ שהתורה נדרשת שרשן מיגמה"ר.

ד) **בעה"מ** שער או"א פ"מ, שבצלאל הי' מדיקנא דאריך, ומביא ראי' מהמד"ר כשאמר לו משה עשה ארון וכלי' ומשכן א"ל שמא כך אמר לך הקב"ה עשה משכן ארון וכלי', כלי' שאני עושה להיכן אכניסן, א"ל שמא בצל אל היית וידעת, ופי' כי אל היינו תיקון הא' די"ג ת"ד דא"א, ובאין (הכוונה על בחי' ע"ק) נק' ג"כ אל, מי אל כמוך. והענין כי משה א"ל שהסדר הוא להתחיל תחלה מבחי' הפנימיות ואח"כ המקיף וא"ל בצלאל כלי' שאני עושה להיכן אכניסם, והיינו כי בלא או"מ לא ישתמר האו"פ, כנודע מענין ואתה משמרה בקרבי שגם הנשמה צ"ל לה או"מ בכדי שישתמר האו"פ כו' וכ"ש בעבודה שצ"ל או"מ תחלה בכדי שישתמר האו"פ וז"ע שלובשי' טו"ת קודם התפלה, שע"י האו"מ של הטלית בחי' פריסא דמלכא וע"י התפילין שהם ג"כ או"מ שהם ענין אחד עם ק"ש שמע ואהבת רק שבק"ש אומרי' זה ובתפילין נכתבו על הקלף ונושאין אותם על הראש כו', והיינו מפני שהם בחי' או"מ ומניחי' אותם קודם התפילה בכדי שישתמר האו"פ כו', ועד"ז אמר בצלאל לעשות משכן ארון וכלי' להתחיל תחלה לעשות או"מ וזהו שאמר כלים שאני עושה להיכן אכניסן כי בלא או"מ לא ישתמרו, וזהו שא"ל משה בצל אל היית וידעת פי' אל הוא מי"ג ת"ד כנ"ל ולהיותם מדריגות גבוהות א"א להם להתלבש בפנימיות כ"א בבחי' או"מ כו' לכן אמר שיעשו המשכן בחי' או"מ תחלה ואח"כ הכלי' בחי' או"פ.

קיצור. בעה"מ פי' שבצלאל הי' מתיקון הא' דיגת"ד, וזהו בצל אל, וזהו שאמר לעשות המשכן תחלה בחי' מקיפי' בכדי שישתמר האו"פ, וכמו שמניחי' טו"ת קודם התפילה מפני כי שרשו מיגת"ד שהם בחי' מקיפי' כו'.

ה) **בר"ח** שער האהבה פי"א כ' והנה מדת החסידות בכלל הוא להיותו מתנהג בכל עניניו לפנים משורת הדין כאומרו בגמ' לאו משנת חסידי' הוא זה, כי צריך לעשות לפני' משורת הדין, ומדה זו היא ממדותיו ית' שע"י מתנהג עם בריותיו כדכתי' כי חפץ חסד הוא וכן נוצר חסד ורב חסד. ואפ"ל כי ע"י שהאדם מתנהג לפנים משורת הדין עי"ז ממשיך המשכת יג"מ הרחמים ע"י שכובש את יצרו לבלתי שמוע לו לעשות לחבירו כדין כו', וזהו ענין אחד עם מי שאינו מעמיד על מדותיו, שכשאינו מעמיד על מדותיו מתנהג לפנים משורת הדין כו' ומשים א"ע כשירים כו', כי הנה ארז"ל על מה חרבה ירושלי' על שהעמידו דבריהם על דין תורה, שלא נהגו לפנים

משורת הדין ולכן מדה כנגד מדה לא נהגו עמהם ג"כ לפנים משורת הדין ונמשך הדין עליהם על חטאם וחרבה ירושלים, אבל אם היו מתנהגים ע"פ מדת לפנים משורת הדין אז הי' ממשיכי' מבחי' יגמדה"ר והי' נמשך להיות נושא עון ועובר על פשע לבלתי תחרב, ונמצא כי הם בעצמם פשעו והחריבו במה שלא כבשו את יצרם להתנהג לפנים משורת הדין, ועד"ז כל אדם כשמעמיד דבריו על דין תורה לבלתי יתנהג לפנים משורת הדין אזי מאבד עצמו כי אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, אבל כשמנהיג עצמו לפנים משורת הדין ממשיך מבחי' יגמה"ר להיות נושא עון ועובר על פשע כו'.

קיצור. בר"ח שמדת החסידות להתנהג לפנים משוה"ד שעי"ז ממשיכי' מבחי' יגמה"ר, וזהו על מה חרבה ירושלי' על שהעמידו דבריהם על ד"ת, מדה כנגד מדה, ועד"ז כ"א ואחד כו'.

ו) **במד"ר** פ' בשלח פר"ו, ר"מ אומר מהו עבור לפני העם מה אני משלם טובה תחת רעה אף אתה הוי משלם טובה תחת רעה שנא' מי אל כמוך נושא עון ועובר על פשע, ור' נחמי' אומר עבור לפני העם מי שיש בו גאוה יבוא וידבר כנגדך. ואפ"ל כי מי שיש בו גאוה אינו משלם טובה תחת רעה, ואינו מתדבק במידותיו של הקב"ה, כי אינו כלי שתשרה בו השראת אלקותו ית' כי אין אני והוא יכולים לדור כו', וע"ז נאמר גיאות אדם תשפילנו, שמשפיל אותו לבלתי יתדבק באוא"ס ב"ה חיי החיים ובמידותיו ית' כו' להיות כי נטמא נפשו בעמקי הקליפות כו', אבל מי שהוא משלם טובה תחת רעה אז נגלה ונראה שמשים עצמו כשירי' בעולם ואינו תופס מקום אצלו כלל מה שעשה לו חבירו רעה הנה עי"ז נדבק במדותיו ית' בחי' יג"מ הרחמים כו'.

ובמד"ר פ' נצבים פ"ח, אר"א רצונך לידע כמה גדול כוחה של תפילה אם אינה עושה כולה חצי' היא עושה, קין עמד על הבל אחיו והרגו יצאה גזירה נע ונד תהי' בארץ מיד עמד ונתוודה אמר לפניו רבש"ע כל העולם אתה סובל ולעווני אי אתה סובל כתבת נושא עון ועובר על פשע סלח לעוני שהוא גדול, מצא חסד לפני הקב"ה ונמנע ממנו חצי הגזירה שכן כתיב וישב בארץ נד, והיינו כי ברית כרותה ליג"מ הרחמים שאינם חוזרות ריקם, ואם לא כולה מ"מ נמנע ממנו חצי הגזרה כו', ועד"ז יובן מעלת התפילה ג"כ, כי ע"י התפילה ממשיכי' יהי רצון, כי מט"ט קושר כתרים לקונו מתפילותיהם של ישראל, שכמו הכתר עושי' מאבנים טובות כמו"כ ע"י התפילה בכוונה נעשי' האבנים הם אותיות התפילה טובות ומאירות להיות נעשה מהם כתרי' לקונו כו', ונצרך לזה המלאכי' דוקא כי האותיות נתגשמו בדיבור האדם וע"י המלאכי' דגפיף להון ומנשק להון כמ"ש בזהר עי"ז מזדככי' האותיות להיותם יכולים להיות בחי' כתר ועטרה כו', ועי"ז נמשך

להיות רצון אחר רצון חדש שיתרפא החולה וכדומה, כי מבחי' כתר יכול להיות נושא, שמשם נמשכי' יגמדה"ר כו'

קיצור. במד"ר מה אני משלם טובה תחת רעה אף אתה הוי משלם כו', רנ"א מי שיש בו גאוה יבוא וידבר כנגדך, כי גאוה הוא היפך מדותיו ית' ולכן אין אני והוא כו', וזהו גיאות אדם תשפילנו לבלתי הדבק במדותיו. ובמד"ר פ' נצבים כמה גדול כוחה של תפילה והראי' מקין, והיינו כי ע"י התפילה ממשיכי' יגמדה"ר כו'.

ז) **במד"ר** באיכה ע"פ טוב ה' לקויו, הטיבה ה' לטובים יכול לכל ת"ל ולישרי' בלבותם, ודכוותי' מי אל כמוך נושא עון ועובר על פשע יכול לכול ת"ל לשארית נחלתו. פי' כי במדרש חשיב שם הרבה דברים שהם מדה כנגד מדה, ואמר ודכוותי' אפי' מבחי' י"ג מדה"ר נמשך ג"כ דוקא לשארי' נחלתו, דהיינו למי שמשים עצמו כשירים, וכ"ש מבחי' חו"ג שמשם נמשך מדה כנגד מדה כו'. ואפ"ל פי' הטיבה ה' לטובים ע"ד שארז"ל במנחות יבוא טוב ויקבל טוב מטוב לטובים, יבוא טוב זה משה שנא' ותרא אותו כי טוב הוא ויקבל טוב זו התורה שנא' כי לקח טוב נתתי לכם כו' מטוב זה הקב"ה שנא' טוב ה' לכל, לטובים אלו ישראל שנא'*, וזהו הטיבה ה' לטובי' שנתן התורה שנק' טוב לטובים אלו ישראל כו', ועי"ז זכו גם לבחי' יגמה"ר כי י"ג מדות שהתורה נדרשת בהם נמשכים מיג"מ הרחמים, ומי שהוא מתנהג בדרכי התורה הנה הוא משים עצמו כשירי' ועושה לפנים משרות הדין כנ"ל ועי"ז נמשך לו מבחי' יג"מ הרחמים כמ"ש מי אל כמוך כו' לשארית נחלתו למי שמשי' עצמו כשירים כו', ואפ"ל כי הטיבה ה' לטובי' זהו יחוד ז"א ומל' שהוא בחי' ההשפעה הנמשכת מז"א למל' בחי' כנס"י כו', והנה ע"י יחוד ז"א ומל' נמשך תוס' ברכה כמ"ש זכר ונקבה בראם כו' ויברך אותם, וענין הברכה שנמשך מחו"ב ומא"א, וזהו ודכוותי' מי אל כמוך היינו בחי' יגת"ד כו'.

קיצור. באיכה הטיבה ה' לטובים יכול לכול ת"ל ולישרי' ודכוותי' מי אל כמוך כו' לשארית נחלתו, שאפי' מבחי' יגמה"ר נמשך דוקא לשארית נחלתו כ"ש מבחי' מדה כנגד מדה. ואפ"ל הטיבה ע"ד יבוא טוב כו' וע"י התורה זכו ליגמה"ר כנ"ל וגם כי הטיבה ה' לטובים זהו יחוד ז"א ומל' ועי"ז נמשך ויברך אותם בחי' יגמה"ר דא"א.

ח) **ובזה** יובן מ"ש בזהר ר"פ ויגש דר"ו ב' ד"א כי הנה המלכים נועדו דא יהודה ויוסף כו' וכדין כי הנה המלכי' נועדו עלמא עילאה ועלמא

שנא': בגוכי"ק כאן נשאר מקום פנוי לכמה תיבות, ואוצ"ל: הטיבה ה' לטובים.

תתאה, עברו יחדיו רזא דמילה דכד אתחברן כחדא כדין עברו יחדיו דכל חייבין דעלמא לא מתעברן לכפרא עד דמתחברין כחדא כדכתי׳ ועובר על פשע, וע״ד עברו יחדיו עברו אינון חובין ואתכפרו, דהא כדין כל אנפי נהורין וכל חובה אתעברו. ולכאו׳ צ״ל מהו ענין שכאשר מתחבר יסוד ומל׳ שהוא יוסף ויהודה עי״ז יתעברון כל חובין, אך הענין הוא כנ״ל בהיות ידוע כי קוב״ה בגלותא סליק לעילא ולעילא, ועל אותו זמן נא׳ רחל מבכה על בני׳ כי איננו והקשו בזהר כי אינם מבע״ל, ופי׳ כי איננו קאי על ז״א דסליק לעילא ולעילא, ועז״נ הצדיק אבד פי׳ אבד מלקבל ברכאן, כי אין נותנים לאדם פרנסה אלא בשביל אשתו, ופי׳ שאין נותנים לאדם העליון שעל הכסא פרנסה אלא בשביל אשתו זו כנס״י, וממילא לא נמשך הברכה ג״כ וזהו הצדיק אבד שאבד מלקבל ברכאן כו׳, אבל כאשר מתיחדים ז״א ומל׳ אז נמשך הברכה מיגת״ד וכנ״ל וממילא מתכפרי׳ כל העוונות כו׳, וזהו שכאשר נתחברו יהודא ויוסף שהוא בחי׳ ז״א ומל׳ ממילא נמשך תוס׳ ברכה ועי״ז עברו יחדיו שעברו אינון חובין ואתכפרו. ועי״ל כי עלמא עילאה ועלמא תתאה זהו בינה ומל׳, כנודע ממ״ש במ״א בענין בארצות החיים ובבינה הוא בחי׳ התגלות ע״ק כו׳ ולכן כשנתחברו עלמא עילאה בעלמא תתאה עי״ז נתכפרו כל החטאי׳ והעונות כו׳, וז״ע ירושלי׳ של מטה שהייתה מכוונת נגד ירושלי׳ של מעלה כי ירושלי׳ של מטה זהו בחי׳ מל׳ וירושלים של מעלה היא בחי׳ בינה וכאשר מתחברים שניהם עי״ז נמשך סליחת העוונות כו׳.

קיצור. שבזה יובן מ״ש בזהר שע״י שהמלכי׳ נועדו מתעברין העוונות, כי בגלותא קוב״ה סליק כו׳ וע״י שמתיחדין זו״נ עי״ז נמשך סליחת עונות כנ״ל, וגם עלמא עלאה ועלמא תתאה זהו בינה ומל׳, ובבינה התגלות ע״ק לכן נמשך משם סליחת עוונות, וז״ע ירושמ״ט וירושמ״ע.

ט) **שוב** מצאתי בהרמ״ז שפי׳ מאמר הזהר הנ״ל, וז״ל דהא כד רעותא שהוא מזל נוצר חסד שורש החסדי׳, וה״ס הרצון עליון וכשמשפיע במזל ונקה ששם שורש הגבורות אז הרצון נמצא, כדין תרין עלמין הם זו״נ שכל עצמותם הם מחו״ג, ע״ש כל פי׳ וביאור מאמר הנ״ל, ומסיים אז עברו יחדיו הדינים כי עברו כל חובין ונתכפרו, הרי שפי׳ בהדי׳ כמ״ש בפי׳ הראשון. והענין הוא כי מזל ונוצר הוא בחי׳ דכר ונקה הוא בחי׳ נוקב׳ כמ״ש בזהר כמ״פ ובעהמ״ק* בכמה מקומות, וכאשר מזדווגי׳ כחדא אז נמצא היחוד גם בז״ת כו׳, להיות כי נתייחדו המזלות כו׳, ועי״ז עברו יחדיו שעוברי׳ העוונות כו׳ והדינים מסתלקי׳ לכן אז יחוד זו״נ בלי פחד מיניקת החיצונים כו׳, וע׳ בזח״ג פ׳ תזריע דמ״ה ב׳ ובזהר פ׳ נשא באד״ר.

קיצור. שהרמ״ז פי׳ שכאשר משפיע מזל ונוצר חסד למזל ונקה, אז נמצא הזיווג זו״נ, ועי״ז עברו יחדיו שמתכפרי׳ העוונות כו׳.

ובעהמ״ק: כ״ה בגוכי״ק, והוא עמק המלך.

יוד) **בילקוט** פ' תשא רמז שצח הביא בשם תנא דב"א, אמר הקב"ה אם אני משמר לעוונותיו ראשונים אין העולם עומד ועלי להעביר ראשונים, וכך היא המדה, עמד משה בתפילה והעביר כל מה שחטאו שנא' ויעבור וכה"א מי אל כמוך נושא עון ועובר על פשע. כי הנה איתא בזהר שאמרה התורה לפני הקב"ה אדם שאתה רוצה לבראותו עתיד לחטא קדמיך, א"ל וכי למגנא אתקרינא ארך אפים, והיינו כנ"ל שעלי להעביר ראשונה. והענין הוא כי שאלו לחכ' נפש החטאת במה תתכפר אמרה תמות, שאלו לנבואה אמרו חטאי' תרדוף רעה, שאלו לתורה אמרה יביא קרבן, שאלו להקב"ה אמר יעשה תשובה ויתכפר לו והיינו כי כל אחד השיב כפי מדריגתו, ולכן כששאלו לחכ' היא בחי' המל' שנק' ח"ת אמרה תמות כי בנין המל' מהגבורות כו', שאלו לנבואה הם בחי' נו"ה ולהיות כי בז"א רובו חסדים הגם כי הם ענפי המידות מ"מ אמרו חטאי' תרדוף רעה שיש תיקון לנפש החוטא, שאלו לתורה אמרה יביא קרבן, אך הנה לא מצינו קרבן לחוטא במזיד לזה שאלו להקב"ה ואמר יעשה תשובה כי ע"י התשובה ממשיך מבחי' יג"מ הרחמים להיות נושא עון ועובר על פשע כו' ונמתקי' כל הדינים כו' וז"ש עלי להעביר ראשונה, וזהו שאנו אומרים מעביר ראשון ראשון כו', כי כך היא המידה כנ"ל, וע' בפ' שלח רמז תשמ"ד.

קיצור. בילקוט עלי להעביר ראשונה והיינו כמ"ש בזהר וכי למגנא אתקריא א"א, כי שאלו להקב"ה אמר יעשה תשובה ויתכפר לו כו'.

יא) **בילקוט** פ' ואתחנן רמז תת"ד, החזקה שאתה כובש ברחמי' את מדה"ד שנא' מי אל כמוך, ובפ' הברכה רמז תתקמ"ט אמר להם דברי ניחומין מי אל כמוך, והיינו כמו שפי' רש"י ז"ל על מאמר אלי' וקוץ בה הובא לעיל, וע' בישעי' רמז ש"ז ובתילי' סוף רמז תתל"ג. והענין דהנה נודע מענין ג' ידות יד הגדולה יד החזקה יד הרמה שהם מדריגה גבוה מאד, כי יד הגדולה ויד החזקה הוא מה שאו"א מלבישי' לזרועות דא"א ועי"ז הי' ענין יצ"מ, כי פרעה הוא אותיות העורף שיונק מבחי' אחורי' דא"א אבל כשנתלבשו זרועות דא"א באו"א, אז ויוציאנו ה' אלקינו בחי' או"א ביד חזקה ובזרוע נטוי' הם זרועות דא"א שהלבישו או"א, ויד הרמה הוא בחי' כתר כו', ולכן פי' בילקוט על ואת ידך החזקה שאתה כובש ברחמי' את מדה"ד כו' שיג"מ הרחמים הם מא"א כו', וזהו עד שנגלה עליהם ממה"מ וגאלם, מלכים הם בחי' זו"נ כנ"ל בענין כי הנה המלכי' נועדו, מלכי הוא חו"ב, מלך מלכי המלכי' הוא בחי' כתר שהוא בחי' א"א וע"ק, היינו בחי' ג' ידות הנ"ל ועי"ז וגאלם, כי ע"י שהלבישו או"א לזרועות דא"א עי"ז נמשך ההמשכה משם למקום הקדושה דוקא, ולא לפרעה בחי' אחורי' וחיצוניות, ולכן נגאלו ממצרים, ואחר חמישים יום קיבלו התורה שנדרשת ביג"מ שהתורה נדרשת בהם שנמשכי' מיג"מ הרחמים כנ"ל.

קיצור. בילקוט שאתה כובש ברחמי' מדה"ד כו', כי יד הגדולה ויד החזקה הם ב' ידות דא"א, ומזה נמשך ויוציאנו ה' אלקינו או"א שהלבישו לזרועות דא"א, וזהו עד שנגלה עליהם ממה"מ וגאלם כו'.

יב) **בשל"ה** דרל"ט א' פי' יכבוש עוונותינו כשהכף מאזנים שוות אז הקב"ה כובש העוונות שלא יהיו נפוחים, כי הנפח קשה כמשאוי.

בא"ר פ"א, ואלו הן הדברי' שדברה כהוגן לך כנוס כל היהודי', העביר כל דברי' שנא' ויעבור מרדכי ואומר מי אל כמוך נושא עון ועובר על פשע, ולכאו' אינו מובן מהו שייך עובר על פשע למה ששמע מרדכי לעצת אסתר, אך הענין הוא דהנה בפי"ח הביא כשאמר יהושע לישראל לא תוכלו לעבוד את ה' כי אלקי' קדושים אל קנא כי לא ישא לפשעכם א"ל הקב"ה מה זה יהושע כו' יעו"ש וכי לא אני שכתבתי לדורות הבאי' מי אל כמוך נושא עון ועובר על פשע, והיינו כי מרדכי שמע לדברי אסתר להתענות ג' ימים, והתענה יום א' של פסח, לזה מביא הפסוק ועובר על פשע, שלפי העת שהי' צריך לזה הוכרח להתענות ביום א' דפסח, והקב"ה יעבור על הפשע למחול לו כו'.

בע"מ ח"ד ממאמר חקור דין פ"ג, והנה קודם החטא כדאי הם השבעי' שנה לאבינו הראשון להשלמת האלף לחיות בהם כצדיק גמור, ואחר החטא ג"כ דידי' הוו בחמלת ה' עליו, כי חפץ חסד הוא להאריך אפו עד סוף אלף שנה עם בה"ש אך כמו בעת"ש.

ובח"ב ממאמר אכ"ח ססי' ד"ט, אשרי המשפיל וממעט עצמו לפניו תמיד בלב שלם כאמרם ז"ל ע"פ נושא עון ועובר על פשע לשארית נחלתו למי שמשים עצמו כשירי'. וע' בספר ברכת אברהם בסוף ספר חסד לאברהם פי' היג"מ של מי אל כמוך, וע' בספר חסידים סי' תר"ז יעו"ש באורך כו'.

בילקוט חדש, גזל א', ר' ברכי' בשם ר"א, בכל העבירות כתי' נושא עון כו' ברם הכא לא אוסיף עוד עבור, הרי כמה קשה כוחו של גזל. והענין י"ל דהנה גמ"ח הוא מדברי' שאדם אוכל פירותיהם בעוה"ז, והיינו מפני כי הם טוב לשמים וטוב לבריות, והגזל הוא היפך זה, לכן אפי' מיגמה"ר אינו נמשך לעבור על פשעיו, והגם כי שם אינו תופס מקום כלל, מ"מ הוא אינו ראוי שיומשך לו כו' ונשאר ההמשכה למעלה כו'.

בס"ד, מיכה ז' בסופו

תתן אמת ליעקב חסד לאברהם אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם, ות"י תתן קושטא דיעקב לבנוהי כמה דקימתא לי' בבית אל, טבות אברהם לזרעי בתרוהי כמה דקימתא לי' בין בתרי', תזכר לנא עקידת יצחק דאתעקיד ע"ג מדבחא קדמך, תעביד עמנא טבוי דקיימתא לאבהתנא מיומא קדם. ורש"י ז"ל הביא הת"י ופי' תתן לנו האמת אשר הבטחת ליעקב, האמת דבריך אשר הבטחת ליעקב כי לא אעזבך, חסד לאברהם שכר חסד אשר לאברהם אשר צוה לבניו לשמור דרך הוי', אשר נשבעת בעקידת יצחק בי נשבעתי כו'. ויש לדקדק מדוע ביעקב אמר הלשון לבנוהי ובאברהם לזרעי, והיינו לפי שביצחק יקרא לך זרע ולא כל יצחק כי יצא ממנו עשו, ולכן לא אמר לבנוהי כ"א לזרעי, היינו אותו הזרע שביצחק ולא כל יצחק כו'. וצ"ל מה שפי' רש"י על חסד לאברהם שכר אמת אשר הבטחת לאברהם אשר צוה לבניו ושמרו דרך הוי' כו' שזה קאי על קיום התומ"צ, וביעקב פי' האמת דבריך אשר הבטחת כי לא אעזבך שמשמע גם אם עברו על תומ"צ כו' וגם כי פסוק תתן אמת חסד כו' הוא מיג"מ הרחמי' שהם בחי' נושא עון ומהו ענין להזכיר כאן שכר התומ"צ וגם למה יצא מפי' הת"י שפי' כמה דקימתא לי' בין בתרוהי שזה הי' קודם המילה ומ"ש אשר יצוה את בניו ואת ביתו ושמרו דרך הוי' זהו הי' אחר המילה, אך זה י"ל שלכן הבטיחו בברית בין הבתרים על הגאולה ועל הארץ כי ידע הקב"ה אשר יצוה כו' ושמרו דרך הוי' כו' א"כ לא יצא מפי' הת"י, אך מהו ענין התומ"צ ליגמה"ר, אמנם י"ל שמ"ש ושמרו דרך הוי' לעשות צדקה ומשפט קאי על תומ"צ וגם קאי על בעת"ש ג"כ, כמ"ש וחטאיך בצדקה פרוק שאם פגם באיזה דבר מצוה כשעבר על מ"ע או בעשותו אחת ממצות ה' אשר לא תעשינה ואשם הנה העצה לזה הוא צדקה וגמ"ח, וגם המשפט הוא לשפוט א"ע מן המותרות, כמו תשובת המשקל נגד מה שנהנה מן האיסור וא"כ יש לפרש פסוק ושמרו גם על התשובה ולכן שייך ליגמה"ר כו', וגם אם קאי על תומ"צ שייך ג"כ ליגמה"ר כי אחר שנתכפר ע"י יגמה"ר להיות נושא עון ועובר על פשע צ"ל קיום התומ"צ, כי עיקר התשובה הוא עזיבת החטא מכאן ולהבא שלא לחזור לסורו כ"א לעשות הטוב והישר היינו בחי' עסק התומ"צ כו', ולכן בסוף הי"ג מדות הרחמי' הזכיר ברמז חסד לאברהם שזהו מה שציוה אברהם לשמור דרך הוי' היינו לעסוק בתומ"צ, שזהו אחר התשובה מעומקא דליבא, וזהו שובה ישראל כו' קחו עמכם דברים ושובו כו' ונשלמה פרים שפתינו, שאחר התשובה כדבעי צ"ל ונשלמה פרים שפתינו שהוא בחי' העסק בתורה ובתפילה כו'.

קיצור. פי' הת"י ורש"י, והדקדוק שבאברהם פי' לזרעי, ומדוע יצא פי' רש"י מהת"י ופי' על החסד שצוה אברהם ושמרו דרך הוי', ומהו שייך ליגמה"ר, וי"ל שההבטחה הי' בברית בין הבתרים עבור מה שיצוה, וצדקה משפט י"ל על ב"ת, חטאיך בצדקה פרוק, והמשפט תשו' המשקל, וגם

אם קאי על תומ״צ זהו אחר התשו׳, וזהו שובה ישראל כו׳ ונשלמה פרים שפתינו.

ב) **ע׳** בעה״מ שער דיקנא קדישא פ״ג מענין תיקון תתן אמת כו׳ ובפרק י״ח י״ט ך׳, בשער רישא דז״א פי״ב כתב בענין הטל שזהו מ״ש נותן לחם לכל בשר כי לעולם חסד״ו בגימ׳ מזל״א כי הטל יורד דרך המזל הזה המגיע עד ראש ז״א, שנא׳ כי גדול כו׳ ועד שחקי׳ פי׳ שחקי׳ ששם שוחקי׳ מ״ן לצדיקי׳ בכח הטל הזה במדת אמת בהיכל אהבה בסוד תתן אמת, והוא אהי׳ פעמים אהי׳ עולה אמת, ובסוף הפרק כתב וגם דהע״ה התפלל ע״ז שיהי׳ משיח ויתגלו ע״י אולפין חדתן דאורייתא וקראן אמת ישעך, כי התורה נק׳ תורת אמת ונאמר תתן אמת ליעקב שהוא ז״א והוא סוד התורה, וכ״כ בפרק כ״ז וז״ל בענין כי טל אורות טליך, והתורה שבה רמ״ח ושס״ה נק׳ אמת שנא׳ אמת קנה כו׳, וע׳ בפרק מ׳. והענין י״ל כי הטל הוא בחי׳ הטל שעתיד הקב״ה להחיות בו את המתים, שיקומו לע״ל בזמן התחי׳ והוא בחי׳ גבוה מאד, לכן נאמר ביגמה״ר, ובחי׳ זו מתגלה בתורה, וכענין אור שנברא ביום ראשון גנזו הקב״ה לצדיקי׳ לע״ל והיכן גנזו בתורה כו׳, ולע״ל יתגלה בחי׳ זו, וזהו כל העוסק בתורה טל תורה מחיהו פי׳ הטל העליון שעתיד להחיות בו את המתים הנה כשעוסק בתורה לע״ל יתגלה חלק עבודתו אשר עבד בה ולכן תחיהו, ולכן ניתנה התורה בחדש השלישי שהוא בחי׳ ת״ת בחי׳ אמת, מעין בחי׳ האמת שיתגלה לע״ל, והיינו שיהי׳ גילוי בחי׳ ואמת הוי׳ לעולם כו׳, והיינו כי כתי׳ כי אל דיעות הוי׳ שמלמטלמ״ע הוא בחי׳ ד״ת שלמטה הוא היש ולמעלה הוא בחי׳ אין שאינו מושג, וזהו שהבריאה הוא יש מאין, אבל בד״ע הוא בהיפוך שלמעלה הוא בחי׳ היש האמיתי ולמטה הוא בחי׳ אין, וכל מה שקמי׳ יותר הוא כאין יותר, ולמטה אינו מושג עכשיו בחי׳ הד״ע איך דקמי׳ כלא חשיב אבל לע״ל יתגלה בחי׳ זו, שיהי׳ גילוי אלקותו ית׳ להבין על בוריו איך שקמי׳ כלא חשיב כו׳, וזהו ואמת הוי׳ לעולם שיתגלה האמת שבב׳ דיעות שבהוי׳ יתגלה בעולם כו׳, וזהו תתן אמת ליעקב כי יש יעקב וישראל ופי׳ יעקב הוא בחי׳ עקבי׳ היינו בחי׳ הנשמות שיתגלו בעקבות משיחא, שגם לנשמות אלו יתגלה בחי׳ האמת היינו בחי׳ אמת הוי׳ בחי׳ דיעה העליונה איך דכולא קמי׳ כלא חשיב ולית אתר פנוי מיני׳ כלל.

קיצור. בעמה״מ שבחי׳ טל תחי׳ הוא בהיכל אהבה במדת אמת, ובחי׳ אמת הוא בחי׳ תורה וזהו אין אמת אלא תורה, וזהו שארז״ל כל העוסק בתורה טל תורה מחיהו, ובחי׳ זו יתגלה לע״ל, ואמת הוי׳ ב׳ דיעות ד״ת וד״ע ולע״ל יתגלה בחי׳ ד״ע, וזהו תתן אמת ליעקב אפי׳ לנשמות שבעקבות משיחא.

ג) **ועי״ל** לפי מה שנת׳ בספר התמונה בהקדמה לתמונה גימל דך״ז ודך״ט ודל״א, שזו השמיטה היא שמטה שני׳ ולפני׳ הי׳ שמיטה א׳ מבחי׳

החסד, ושמיטה זו היא מבחי' גבורה ולכן מתחלת התורה בבי"ת, ע' בת"א בד"ה מי שם פה לאדם, וז"ע שהי' חורבן בית ראשון ובית שני בשמיטה זו, ואח"כ יהי' לאחר שמיטה זו עוד ה' שמיטות ויהי' השמיטה שאחר מבחי' ת"ת שהיא מדת האמת, ולכן לימוה"ש ובאלף הז' יהי' גילוי בחי' ואמת הוי' לעולם שהוא הארה משמיטה שלאחרי', כנודע מענין השבת שיש בו מבחי' שבוע העברה ומבחי' שבוע דלהבא, וז"ע מה שגם בימי השבוע עד יום ד' הוא בתר שבתא והיינו ששייך לשבת העבר, ומיום ד' ואילך הוא מקמא שבתא ששייך לשבת דלהבא, וא"כ אלף הז' שהוא נגד יום השבת יאיר בו מבחי' תיקון ואמת הארה מבחי' המדה שיהי' בשמיטה דלהבא כו', ויתחיל להיות הגילוי בארץ בחי' אמת הוי' עד שבשמיטה דלהבא יהי' כולו מבחי' אמת ויהי' גילוי בחי' ד"ע בכל הנבראי', כי גם לימוה"ש* יושג בחי' ד"ע, אך בשמיטה הג' יוקבע הד"ע בכל הנבראים, וזהו שניתנה התורה באלף השלישי לצורך אלף הרביעי שהוא מקמא שבתא וא"כ מאיר בו מעט מן יום השבת שאח"כ, לכן ניתנה התורה שהיא בחי' אמת, ובה נגנז בחי' טלא דנטיף מע"ק שהוא טל תורה שעתיד להחיות בו את המתים. וזהו משארז"ל בעוה"ז לא כמו שאני נכתב אני נקרא, נכתב בשם הוי' ונק' בשם אדנ"י אבל לע"ל כמו שאני נכתב אני נקרא, והיינו כי עכשיו הוא בחי' ד"ת לכן נק' בשם אד' אבל לע"ל שיהי' הגילוי בחי' ד"ע לכן יהי' נק' כמו שנכתב בשם הוי'. ואפ"ל כי יש שני שמות הוי', וא"כ גם לע"ל יהי' גילוי שם הוי' דלעילא ע"י בחי' שם הוי' דלתתא ואז יהי' גילוי דיעה העליונה, אבל בשמיטה הג' בחי' ואמת יהי' הגילוי מבחי' שם הוי' דלעילא בלתי התלבשות בשם הוי' שבסדר ההשתלשלות, לכן יוקבע בכל הנבראים בחי' דיעה העליונה, ולכן גם לע"ל כתי' ומלאה הארץ דיעה כמים לים מכסי' שגם לע"ל כשיתגלה שם הוי' דלעילא הגם שזהו דרך התלבשות בשם הוי' דלתתא, מ"מ הנה שם הוי' אינו מסתיר כו' ויהי' ומלאה הארץ דיעה היינו בחי' ד"ע, אבל בשמיטה הג' יוקבע בחי' הד"ע בכל הנבראים איך דכולא קמי' כלא חשיב כו'.

קיצור. לפ"ד ספר התמונה שעכשיו הוא שמיטה ב' א"כ שמיטה הג' יהי' בחי' ת"ת אמת לכן לע"ל ואלף הז' יהי' הגילוי בחי' אמת מעין שמיטה דלעתיד וכמו שבת כו', וזהו לא כמו שאני נכתב אני נקרא, שם אד' בחי' ד"ת, ולע"ל יקרא בשם הוי' בחי' ד"ע, ובשמיטה הג' יהי' הגילוי משם הוי' דלעילא בלתי התלבשות בשם הוי' דלתתא.

ד) **ומעתה** יובן ג"כ ענין מה שכ' בעה"מ שביקש דוד שיהי' משיח שיתגלה ע"י אולפן חדתן באורייתא, כי הנה בתורה יש ד' בחי' טנת"א, ועכשיו נתגלו רק האותיות ומעט מבחי' תגין ונקודות שהוא ענין קרי וכתי',

---

ליומה"ש: אוצ"ל, לימוהמ"ש = לימות המשיח.

וגם ארז"ל ר"ע הי' דורש על כל קוץ וקוץ תילי תילי' של הלכות, אבל בחי' טעמי תורה לא נתגלו, אבל לע"ל יתגלו בחי' טעמי תורה, וז"ע רננא דאורייתא בחי' שיר שבתורה, ונמשך מבחי' שעשועי המלך בעצמותו כו', וזהו כימי צאתך מאמ"צ אראנו נפלאות שכשם שע"י יצ"מ הי' בחי' הגילוי בחי' מ"ת, שאחר נון יום שיצאו ישראל ממצרים קיבלו התורה, כי מצרי' הי' בחי' כור הברזל לצרף בהן את ישראל כמו שמצרפין הכסף במצרף להוציא ממנו הפסולת כך נצטרפו ישראל במצרים בשעבוד עד שאח"כ יכלו לקבל התורה, וכמו"כ ע"י השעבוד דעכשיו יקבלו בחי' פנימיות התורה שילמדנו משיח, וזהו שביקש דוד שיהי' הוא משיח בכדי שהוא ילמד לנו בחי' פנימיות התורה וזהו אולפן חדתין דאורייתא כו'.

קיצור. מה שביקש דוד שיהי' מ' שע"י יתגלה אולפן חדתין היינו בחי' טעמי תורה שיתגלה לע"ל, וזהו כימי צאתך מאמ"צ אראנו נפלאות, שכמו שע"י שעבוד מצרי' זכו לתורה כמו"כ ע"י השעבוד דכעת נזכה לפנימיות התורה.

ה) **במד"ר** פ' לך לך פ"מ, הנה עין ה' אל יראיו זה אברהם שנא' כי ירא אלקי' אתה, למיחלי' לחסדו דכתי' חסד לאברהם להציל ממות מנמרוד, לחיותם ברעב ויהי רעב בארץ, ופי' בנזה"ק בש' הר"ן שמ"ש כי ירא אלקי' אתה היינו בחי' יראת הרוממות שהיא מאהבה, כי הנה כתי' יראו מהוי' כל הארץ, אבל יראו את הוי' כל קדושיו, פי' מהוי' היינו בחי' יראה מרחוק וזהו כל הארץ, אבל בחי' יראה מקרוב זהו כל קדושיו דוקא, והיינו בחי' יראת הרוממות כו', וזהו שאמר שיראה שנא' באברהם הי' יראת הרוממות כו', וע' בד"ה אחת שאלתי שלא נדפס.

ובמד"ר ויצא פ"ע כותי א' שאל את ר"מ אין אתם אומרי' יעקב אמיתי דכתי' תתן אמת כו' א"ל הן, א"ל ולא כך אמר עשר אעשרנו א"ל הן, הפריש שבט לוי לעשרה לשנים הנותרי' למה לא הפריש, א"ל י"ב הם י"ד הם, א"ל כ"ש אוסיפת מיא אוסיף קימחא, א"ל אי אתם מודים שד' אמהות היו צא מהם ד' בכורות לד' אמהות ואין קדש מוצא קדש. וי"ל כי יעקב הי' מדת האמת שהיא מיג"מ הרחמים לכן העמיד י"ג שבטים לבד שבט לוי שהפרישו הקב"ה לעצמו, והיינו כי השבטי' היו מבחי' מרכבתא תתאה שהוא בחי' שנים עשר בקר והים עלי' מלמעלה שהם בחי' י"ג מדות הרחמים וזה הי' לפי שיעקב הוא בחי' אמת שהוא מיג"מ הרחמים, וכתיב ששם עלו שבטים שבטי י"ה, שעולי' לכלל באצי' בי"ג גבולי אלכסון דז"א, וזהו שנקראו שבטי י"ה היינו שהם שבטי' מבחי' י"ה בחי' חו"ב, ובמא"א אות ש' סעיף ה' שבט נק' היסוד מקל קטן, כי מקל ת"ת ו' גדולה וזה שבט יסוד מקל קטן, וי"ב שבטי' י"ב בחי' שביסוד ולכן נק' השבטים מטות כי מטה ושבט ומקל הכל א'. ואפ"ל כי אלה תולדות יעקב יוסף הם בחי' שני ואוי"ן,

וא"ו גדולה ת"ת וא"ו קטנה יסוד, והגילוי של הת"ת הוא ע"י היסוד, וא"כ ששם עלו שבטים היינו בחי' שני ווין והמילוי הוא א', והיינו בחי' י"ג שבטים, והעלי' הוא ע"י יוסף בחי' יסוד, ע' בד"ה והנה אנחנו מאלמים אלומים ובד"ה וידבר משה אל ראשי המטות מטה ושבט, וזהו שהשבטים בעצם הם בחי' מרכבתא תתאה בחי' י"ב בקר והים עלי' מלמעלה היינו בחי' יגמה"ר דבריאה, ולכן אמרו כשם שאין בלבך בחי' מרכבתא עילאה האבות הן הן המרכבה אלא אחד, כך אין בליבנו מרכבתא תתאה דבריאה ג"כ אלא אחד, ועליתם לאצי' הוא ע"י יוסף היינו לבחי' י"ג ת"ד דז"א.

קיצור. עין ה' אל יראיו זה אברהם שנא' כי ירא אלקים אתה, ופי' הר"ן יראת הרוממות, היינו ע"ד יראו את הוי' כל קדושיו, וענין הכותי ששאל את ר"מ בענין המעשר והשיב לו י"ד הם וד' בכורות היו, וי"ל כי י"ג לבד שבט לוי נגד יגמה"ר דבריאה, וששם עלו שבטים ביגת"ד דז"א, ובמא"א שבט יסוד ואו קטנה, שני ואוי"ן והמילוי, כשם שאין בלבך כו'.

ו) **במד"ר** ויצא פע"ג ע"פ ויזכור אלקים את רחל, זכר חסדו ואמונתו, זכר חסדו זה אברהם שנא' חסד לאברהם, ואמונתו זה יעקב שנא' תתן אמת ליעקב, לבית ישראל ישראל סבא, מי הי' ביתו של יעקב לא רחל, בכולן כתיב ובני וברחל כתיב בני כי היא היתה עיקר, כי באמת התחיל יעקב לעבוד את לבן הוא עבור רחל דוקא רק לבן רימה אותו, וכמ"ש כי ברחל עבדתי עמך. והענין הוא דכתי' ויאהב יעקב את רחל, כי יעקב הוא בחי' בריח התיכון המבריח מן הקצה ועד הקצה שהוא מן בחי' קצה השמים דלעילא עד בחי' קצה השמים דלתתא, ורצה שיומשך ההמשכה גם לבחי' המל' בחי' כנס"י, לכן אהב את רחל היא בחי' עלמא תתאה עולם הדיבור וגם כי ממנה יצא יוסף שהוא בחי' יסוד שע"י היסוד הוא הגילוי בחי' ת"ת וכנ"ל מענין אלה תולדות יעקב יוסף כו', וביותר שהעיקר היא בחי' מל' מקור כל הנבראים דבי"ע וכמו ענין ארץ קדמה במח', ושורש הארץ בחי' מל' נמשך מבחי' הכתר, לבית ישראל ישראל סבא היינו להמשיך מבחי' יש"ס במל' כו', וע"י המל' יומשך המשכה זו בכל הנבראים כי המל' מקור כל הנבראים דבי"ע, וכאשר נמשך המשכה זו במל' ממילא נמשך בכל הנבראי'. אפ"ל שז"ע יגמה"ר שנמצא סביבות המל' כנודע ממ"ש בזהר ע"פ כשושנה בין החוחים, מה שושנה אית לה תליסר עלין דסחרין לה כן יש במל' יגמה"ר, והיינו לפי שהמל' היא בחי' בית ישראל סבא, וישראל הוא בחי' הרחמים, ועי"ז המשיך יגמה"ר גם במל'. וזהו ג"כ מ"ש מלך במשפט יעמיד ארץ, ולכאו' הלא בנין המל' היא מהגבורות, אך הענין הוא דבחי' מל' בעצם היא מבחי' הגבורות אך אח"כ נמשך בה בחי' הרחמי', וכענין מ"ש במד"ר שיתף עמו מדה"ר, וזה"ע המשפט כי משפט איהו רחמי כו', ובהיות כן לכן מלך במשפט דוקא יעמיד ארץ פי' יעמיד שיהי' קיים, כי [אם] לא הי' משתף מדה"ר לא היו העולמות מתקיימים כו' מחמת תוקף הדין כו', לכן שיתף

מדה"ר בכדי שיהי' קיום לעולם, וזהו שבכדי שיעמיד ארץ שיהי' קיום לארץ זהו ע"י שמלך במשפט ע"י שנמשך מבחי' יגמדה"ר במל' שז"ע המשפט כמ"ש בת"ז משפט דאיהו רחמי כו'.

קיצור. במד"ר זכר חסדו ואמונתו זה יעקב שנא' תתן אמת ליעקב, לבית ישראל יש"ס, מי הי' ביתו של יעקב רחל, כי יעקב בריח התיכון, ואהב את רחל שיומשך במל', וז"ע יגמה"ר שבמל' שהוא בחי' ההמשכה מיעקב בחי' רחמים, וזהו מלך במשפט יעמיד ארץ.

ז) **במד"ר** פ' ויקרא פ"א, ע"פ אז דברת בחזון לחסידך מדבר באברהם שדיבר עמו בדיבור ובחזון הה"ד הי' דבר ה' אל אברהם במחזה, לחסידך שנא' תתן אמת ליעקב חסד לאברהם, והיינו כנ"ל בשם הת"י על חסד לאברהם טבות אברהם לזרעי' בתרוהי כמה דקימת לי' בין בתרוהי, והיינו כי בברית בין הבתרי' הראה לו כל גלות מצרים ושיפדנו מן הגלות, והיינו כי אברהם בחר לבניו שעבוד מלכיות תחת גיהנם, כי הגיהנם הוא לצרף בו הבריות על מה שחטאו, וכמו"כ הגלות מצרף ומכפר על החטא, וכנודע ממ"ש במד"ר ס"פ שמות, כשאמר משה אד' למה הרעותה, נסתכלתי בספר בראשית ומדת הדין היתה והיינו שעל דור המבול ודור הפלגה הודה שכדין דן אותם, כי שילם להם תמורת החטא שלהם, אבל הדור שהי' במצרים מה חטאו שנשתעבדו במצרים בחומר ובלבנים ומהם היו שוקעי' בבנין כו', אך באמת לא ידע שאלו האנשים היו גלגול דור הפלגה שחטאו בחומר ובלבנים, כמ"ש ותהי להם הלבנה לאבן והחמר הי' להם לחומר, לכן נשתעבדו במצרים שיעבדו בהם בחמר ובלבנים בכדי לתקן מה שעיוותו, ועי"ז זכו למ"ת, כי לאחר שנתקנו הנה הי' נשמות גבוהות מאד, וניתן להם התורה ותמורת החומר ניתן להם קל וחומר ותמורת הלבנים ניתן להם ליבון הלכתא, שזה הי' ע"י השעבוד דוקא, וכמ"ש הגו סיגים מכסף ויוצא לצורף כלי, וכתיב כמצרף לכסף כור לזהב איש לפי מהללו, שכמו שמזככי' הכסף והזהב להוציא מהם הפסולת זהו ע"י המצרף דוקא, כמו"כ מצרי' הי' כור הברזל לצרף בהם את ישראל, כמ"ש מכור הברזל ממצרים וכשנזדככו זכו למ"ת כו'.

קיצור. במד"ר לחסידך זה אברהם שנא' חסד לאברהם, והיינו כי אברהם בחר שעבוד תחת גיהנם, כי הגיהנם הוא לצרף בו את הבריות, כך הגלות הוא ג"כ צירוף, כמצרף לכסף כור כו' כך מצרים מכור הברזל כו' ועי"ז זכו למ"ת.

ח) **בז"ג** פ' בראשית דמ"ג ג' אנשי אמת מזרעא דיעקב דאתמר בי' תתן אמת ליעקב ובי' וא"ו דאיהו ת"ת, והענין הוא דהנה רחב ביקשה ונתתם לי אות אמת ואמרו בזהר דא וא"ו, כי אמת הוא בחי' אני ראשון ואני

אחרון ומבלעדי אין אלקים, וע"ז מורה תיבת אמת, כי האלף הוא ראש האותיות והתיו הוא סוף האותיות והמ"ם הוא באמצעיתא, וכמו"כ אות וא"ו רומז ג"כ לבחי' קו האמצעי שמבריח מן הקצה אל הקצה, וכמו"כ אמרו ת"ת עולה עד הכתר, ומשפיע במל' ע"י היסוד, וכנודע מענין אלה תולדות יעקב יוסף כו' וכנזכר לעיל, ופי' אנשי אמת הוא כמ"ש שפת אמת תכון לעד, שאפי' בחי' שפת אמת ג"כ תיכון לעד, כי נהרות המכזבי' פסולי' לקידוש מי חטאת, והיינו אפי' אם מכזבי' רק פ"א בשבוע, היינו פ"א בשבע שנים מ"מ פסולי' לקידוש מי חטאת, אבל שפת אמת תכון לעד שבחי' אמת הוא קיום נצחי ולא יחסר בה כלל, שתמיד נמשך ההמשכה כו', וזהו בחי' ת"ת דוקא שהוא בחי' שם הוי', וזהו ואמת הוי' לעולם שבחי' שם הוי' הוא בחי' האמת כו' והיינו שהוא בחי' דיעה העליונה איך דכולא קמי' כלא חשיב, ובחי' אמת הוי' לעולם שגם בעולם יושג בחי' דיעה העליונה שישיגו הנבראי' איך דכולא קמי' כלא חשיב כו' וכמשנת"ל.

קיצור. בזהר אנשי אמת מזרעא דיעקב, כי ונתתם לי אות אמת דא וא"ו עמודא דאמצעיתא, אמת אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי, שפת אמת תכון לעד כו', גילוי בחי' אמת הוי' לעולם כו' בחי' ד"ע כו'.

ט) **בזהר** ס"פ לך דצ"ו א', בתר דאתמסרת ה"א לשרה אתחברו תרין ההי"ן כחדא ואולידו לעילא ומאי דנפקו מיני' הוא יו"ד, בגין כך יוד אות רישא דיצחק דכר מכאן שארא דכורא לאתפשטא וע"ד כתי' כי ביצחק ביצחק ולא בך, יצחק אוליד לעילא דכתי' תתן אמת ליעקב, יעקב אשלים כולא, וא"ת וכי אברהם בהאי אתאחיד ולא יתיר והא כתי' חסד לאברהם אלא חולקא דילי' הכא הוי בגין דאתעביד חסד עם בני עלמא, אבל לאולדא הכא אחיד והכא שרי', ופי' המק"מ יוד את רישא דיצחק היא עטרת היסוד שהיא כדמות יו"ד שנק' ג"כ נוק', וכפי האמת עטרת היסוד דדכורא היא, ולכן לעיל אמר דיצחק במל' וכאן אמר יוד רישא דיצחק דכר יצחק אוליד לעילא פי' מה שהוליד יצחק שהוא יעקב הוא בת"ת דז"א אבל לאולדא הכא אחיד פי' לעולם אברהם מדתו חסד אבל יצחק שנולד ממנו הוא במל', ולכן הוליד אותו לצ"ט שנה, שצדיק וט' רומזים לט' אותיות שבמל'. והענין הוא דהנה הזהר מפרש חסד לאברהם שהיתה מדתו חסד לפי שהרבה חסד בעולם, ונראה שהוא מפרש על חסד דז"א שהוא בחי' חסד שבסדר השתלשלות אבל הרי חסד לאברהם נא' ביג"מ הרחמים שהם בחי' י"ג ת"ד דא"א, ולפי מ"ש בעה"מ הם באין היינו בע"ק או בא"ק, וי"ל שע"י שהרבה חסד עי"ז זכה לבחי' רב חסד, וגם לפי דמשמע מפי' הזהר ג"כ י"ל כן שהגם שמפרש על חסד דאצי' מ"מ חסד דאצי' הוא כלי לבחי' רב חסד, שבחי' רב חסד מתלבש בחסד דז"א, ולכן הגם שע"י שהרבה חסד הי' מרכבה לחסד דז"א מ"מ מלובש בו בחי' רב חסד ולכן נא' חסד לאברהם ביגמה"ר כו', ולפי פי' הזהר שע"י שהרבה חסד בעולם הי' מדתו בחי' חסד דז"א ונודע כי בז"א יש

זלעו"ז, לכן הוליד את ישמעאל ג"כ שהוא בחי' חסד דקלי' חסד לאומים חטאת, שכל טיבו דעבדין לגרמי' הוא דעבדין, ומ"מ בבחי' חסד דז"א נמשך בחי' רב חסד ג"כ כו', ופי' יצחק אוליד לעילא בחי' תתן אמת היינו כי ת"ת נק' ג"כ אמת כנ"ל והוא אוליד לעילא היינו בחי' מידה שבכתר שהוא לעילא מכל הספירות כו', וזהו יעקב אשלים כולא שהשלים והי' שלם במיטתו שלא נמצא בה פסולת, כי הפסולת נמשך מקו השמאל אבל בע"ק לית שמאלא כלל, וע"ז נאמר ב"פ ימינך כו', ולכן היתה מטתו שלימה כו' והוליד י"ב שבטים שהם ג"כ יגמה"ר רק שהם יגמה"ר דבריאה, ומ"מ עולים לאצי' ג"כ וכנ"ל בענין ששם עלו שבטים.

קיצור. בזהר מפרש שאברהם ע"י שהרבה חסד הי' מדתו חסד, ומ"מ י"ל כי בחסד דז"א מלובש חסד דא"א, ויצחק אוליד לעילא היינו מדה שבכתר ולכן יעקב הי' מטתו שלימה, כי לית שמאלא בהאי ע"ק כו'.

יוד) **ובספר** אשל אברהם פי' מאמר הזהר הנ"ל יו"ד את רישא דיצחק דכר, יו"ד אחזי על עשר ספירין בגיני, כלומר דאיהו בהדי דיצחק, יצחק אוליד לעילא דכתי' תתן אמת ליעקב שכן אמת בעתיקא תלי' ואיהו נתנו ליעקב, וע"ד יעקב אשלים כולא, פי' שמפרש הגם כי יצחק הוא בחי' מל' מ"מ ע"ס אחזי בגיני, שכל הספי' מאירי' במל', ויצחק אוליד לעילא הכוונה לעילא מן ע"ס והיינו מבחי' י"ג מדה"ר שבעתיקא וז"ש שכן אמת בעתיקא תלי' כו' ולכן בחי' אמת הוא קיים לעולם וכנ"ל בענין שפת אמת תכון לעד לפי שנמשך מבחי' גבוה מאד ולכן אינו זז, וכמ"ש ואתה מרום לעולם הוי' שמבחי' מרום נמשך שיהי' לעולם ולעולמי עולמים כו', וז"ע דיעקב אשלים כולא כי משם נמשך למלאות ולהשלים כל הפגמי' וכל החסרונות כו', כי אנת הוא שלימותא דכולהו כו', ולכן מדת אמת היא מי"ג מדות הרחמים שע"י המשכת י"ג מדה"ר נמשך למלאות כל הפגמי' וכל החסרון שפגמו בתומ"צ והיינו כי ע"י שלא עשה מצוה חסר אור המצוה הנ"ל וכ"ש ע"י שעבר במל"ת פגם והמשיך חוץ להקדושה, וע"י המשכת י"ג מדה"ר ממשיכים תוס' וריבוי אור להשלים חסרון האורות כו', וכמ"כ לתקן מה שעיוות ע"י מל"ת כו'.

קיצור. שבאשל אברהם פי' יוד דיצחק על ע"ס, ואוליד לעילא היינו בחי' אמת שהיא מבחי' עתיקא, ולכן נמשך לעולם כמו ואתה מרום לעולם, ומשם נמשך למלאות כל הפגמים והחסרונות כו'.

יא) **בזח"ב** פ' בשלח דף [נ"ז ע"ב] ע"פ ימינך ה' נאדרי בכח בשעתא דאקרי להיכלא דמלכא עלי' כתיב קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת, אין אמת כמ"ד תתן אמת ליעקב דידע ליחדא שמא קדישא עילאה. ובפ' יתרו דף [פ"ט ע"ב] ע"פ זכור את יום השבת לקדשו, וכד סליק

עלמא בדיקנא אסתכל קוב"ה בעינין בנוי ומרחם על עלמא וע"ד כתיב כלה זרע אמת, מהו אמת עזקא קדישא שלימתא כד"א תתן אמת ליעקב דא קוב"ה וכולא חד. וע"פ כבד את אביך דף [צ' ע"א] כתב אר"י מאי דכתיב תתן אמת ליעקב כמד"א ושמרו בנ"י את השבת, ומאן דאסהיד שיקרא משקר בשבת דהיא סהדותא דקשוט ומאן דמשקר בשבת כאילו משקר באורייתא כולא, בגיני כך הא בהא תליא.

ובפ' ויקרא ע"פ ואם זבח שלמי' קרבנו דף [י"ב ע"ב] עושה שלום במרומיו דא יעקב דכתיב תתן אמת ליעקב וכתיב והאמת והשלום אהבו. ובפ' אחרי בפסוק כמעשה ארמ"צ בסופו דף [ע"ג ע"ב] כלה זרע אמת ובגין כך תתן אמת ליעקב ולא לאחרא תוס' אמת לזרע אמת. ובפ' נשא בד"ה קם ר"י ופתח דף [קל"ד ע"א] ומהדר גאונו אינון שערי דתחות דיקנא ואתקרין הדר גאונו תרי תתן אמת ליעקב.

והנראה לפרש בפי' מאמרי הזהר הנ"ל, דהנה פי' קרוב ה' לכל כו' אשר יקראוהו באמת אין אמת אלא תורה שע"י התורה עי"ז הוא מתקרב להקב"ה כי אורייתא וקוב"ה כולא חד כו', וזהו שאמר בזהר בשלח הנ"ל בשעתא דאיקרי להיכלא דמלכא שזהו ע"י התורה דוקא כי אמרז"ל בזהר אורייתא היכלא עילאה דקוב"ה כו', ולכן ע"י התורה עי"ז איקרי להיכלא דמלכא, וזהו ג"כ בחי' יקראוהו באמת שאין אמת אלא תורה, ולכן אמר גם בזהר יתרו עזקא קשיטא שלימתא כי עזקא הוא טבעת, והיינו כי התורה דעכשיו היא בחי' אירוסין שהיא ע"י טבעת קדושין ולע"ל יהי' בחי' נשואין אבל עכשיו הוא רק בחי' אירוסין שז"ע בחי' עיזקא קדישא כו', וזהו שאמר ע"פ כבד ומאן דאסהיד שיקרא משקר בשבת כי הכל מודים שמ"ת הי' בשבת, וא"כ אמת היינו התורה ניתן בשבת, ומאן דאסהיד שיקרא היפך האמת הוא משקר בשבת, וזהו שמסיים מאמר הנ"ל ומאן דמשקר בשבתא כאילו משקר בכל התורה, כי מ"ת הי' בשבת כו' כנ"ל, וזהו שהביא בפ' ויקרא מפסוק והאמת והשלום אהבו כי ע"י התורה שנק' אמת עי"ז מרבה שלום וכמ"ש או יחזיק במעוזי יעשה שלום לי וארז"ל כל העוסק בתורה מרבה שלום בפשמ"ע ובפשמ"ט, ובפ' אחרי אמרו כלה זרע אמת ובג"כ תתן אמת ליעקב ולא לאחרא, כי החזיר הקב"ה על כל אומה ולשון ולא קבלוה עד שניתנה לישראל כו' ולכן אמר באדרא ומהדר גאונו אינון שערי דתחות דיקנא הדר גאונו תרי תתן אמת ליעקב כי ע"י יג"מ שהתורה נדרשת ממשיכי' יג"מ הרחמים כנודע ממ"ש במ"א בשם הרב המגיד ז"ל ע"פ אל נא רפא נא לה כו'.

קיצור. שהתורה היא בחי' אמת והיא היכלא עילאה דקוב"ה, ולכן אמרו בזהר עזקא כי התורה דעכשיו היא בחי' אירוסין לבד, והכל מודים

שמ״ת הי׳ בשבת, ולכן המשקר בשבת משקר בכל התורה, והביאו פסוק האמת והשלום כי כל העוסק בתורה כו׳ ועי״י יג״מ שהתורה נדרשת ממשיכי׳ יגמה״ר לכן אמרו באידרא ומהדר גאונו תרי תתן אמת ליעקב כו׳.

יב) **ועפ״ז** יש לפרש מאמר הזח״ג בפ׳ שלח דף [קסג ע״ב] בד״ה פתח ר׳ אילעי איש תם בעלה דההוא תם ומאן איהו אלף רזא דו״ו וכד הוו כלל דכר ונוק׳ כדין נטיל כל אתווין אילין אתם ואיהו אמת תתן אמת ליעקב, פי׳ רזא דו״ו כי תמונת האלף הוא יו״ד למעלה ויו״ד למטה וא״ו באמצעיתא, והיינו בחי׳ ח״ע וח״ת והוא״ו הוא בחי׳ ו״ק כו׳, וכד הוו כלל דכר ונוק׳ י״ל כי התורה היא מאורסה כמארז״ל א״ת מורשה אלא מאורסה כי נש״י נק׳ חתן והתורה היא בחי׳ כלה, ע׳ בד״ה תורה צוה בלקו״ת, וא״כ ישראל ע״י התורה נק׳ אמת כו׳ וכנ״ל בענין עזקא שלימתא.

בשל״ה ד״ס א׳ מאד אותיות אדם אשר ברא אלקי׳ לעשות ס״ת אמת וע״ז נא׳ תתן אמת ליעקב שהוא מרכבה לת״ת אם ההשתלשלות הנשמות עם מל׳ אשתו כגופו, כנודע מענין שיעקב הי׳ מרכבה לת״ת, מדת האמת כו׳, ולכן הוא מבריח מן הקצה עד הקצה כי ת״ת עולה עד הכתר כנ״ל וכמ״ש השל״ה בדף מ״ו ב׳ גוף האילן תתן אמת ליעקב.

בס״ד, תילי׳ ד״ד

לדוד מזמור להוי׳ הארץ ומלואה, וארז״ל ברכות דל״ה א׳ כל הנהנה מהעוה״ז כאילו נהנה מקדשי שמים שנא׳ לה׳ הארץ ומלואה, ר״ל רמי כתי׳ לה׳ הארץ וכתי׳ השמי׳ כו׳ והארץ נתן לבנ״א, ל״ק כאן קודם ברכה כאן לאחר ברכה, כי ענין הברכה הוא בחי׳ המשכת גילוי אלקות להיות אתעדל״ע שעי״ז יוכל להתברר הדבר הנהנה ממנו שנפל בשה״כ בק״נ וע״י שמברך להקב״ה נמשך עי״ז תוס׳ אורות עליונים הנה עי״ז נמשך בחי׳ מקיף על הדבר ההיא שיתעלה מנפילתה כו׳, וכענין משכני אחריך נרוצה, וכענין לכה דודי לקראת כלה, ובד״כ ז״ע בחי׳ שבת, שבשבת נמשך המשכת גילוי אלקות שיוכל אח״כ להתברר בששת ימי המעשה כו׳, ולכן תקנו קודם כל מצוה לברך בא״ה בכדי להמשיך או״מ על הדבר המתברר שיתעלה כו׳, וא״כ הנהנה מעוה״ז בלא ברכה כאילו נהנה מקדשי שמים, כי הניצוץ שבהמאכל הוא ממה שנפל מכלי׳ דתהו וכשאינו מעלה הדבר ההוא הנה הוא מועל בניצוץ ההוא, וזהו כאילו נהנה מקדשי שמים שמועלי׳ בהם כו׳

ובירושלמי נא' הלשון מעל, ולכן ארז"ל בשבת דקי"ט א' דרחב"א פעם א' נתארחתי אצל ב"ה בלודקיא והביאו לפניו שולחן של זהב משאוי ט"ז ב"א כו' ועליו כל מיני מאכל כו' וכשמניחי' אותו אומרים לה' הארץ כו' ופי' רש"י שאין אנו רשאי' להנות עד שנברך שמו בברכת הלחם, אמרתי לו בני מפני מה זכית לכך, א"ל קצב הייתי וכל בהמה נאה שהיתה נאה אמרתי זו תהא לשבת, והיינו מפני כי כיבד את השבת לכן זכה להנות מכל מיני מאכל כו' ואעפ"כ כשמניחין אותו אומרי' לה' הארץ כו' בכדי שיברכו להמשיך או"מ על הדבר המתעלה כו' וזהו שארז"ל בר"ה דל"א א' בראשון מה הוא אומר לה' הארץ כו' משום שקנה והקנה ושליט בעולמו, ופי' רש"י ז"ל ושליט בעולמו יחידי שלא נבראו המלאכים עד יום ב' וא"כ הכל שלו, וצריך לברך על כל דבר מעוה"ז כו', וכשאינו מברך הרי הוא מועל כו'.

ובמד"ר תשא פמ"א בנוהג שבעולם אדם נותן שדהו לאריסות והוא נותן זרע והוא נותן פעולה והוא חולק עמו בשוה אבל הקב"ה ישתבח שמו ויתעלה זכרו אינו כן אלא העולם וכל אשר לו שלו והוא מוריד גשמים ומפריח טללי' כדי לגדלה והוא משמרה והוא עושה כל דבר אמר להם הקב"ה לא אמרתי לך שתתן לי אלא אחד מעשרה מעשר, אחד מחמישים תרומה הוי לך ה' הצדקה ולנו בושת הפנים. והענין הוא כי תרומה הוא לשון ארמותא שע"י שמפרישין תרומה עי"ז מעלין כל התבואה וכן ע"י המעשר, וע' במד"ר נשא פי"ז אברהם הכיר את בוראו א"ל הקב"ה לאברהם העליונים והתחתונים שלי הם שנא' תחת השמים לי הוא, ואומר לה' הארץ, ואתה הודעת שמי בעולם חייך שאני מקנה אותך את העליונים ואת התחתונים שנא' ברוך אברם לאל עליון קונה שמו"א, והענין הוא דהנה ארז"ל אברהם קנין אחד והיינו ע"י שהרבה חסד בעולם ונתן לאכול לכולם ואמר ברכו להקב"ה שאכלתם משלו הנה עי"ז המשיך אתעדל"ע מבחי' חסד על כל הבחי' שיוכלו להתעלות, וזהו שאמרו שע"י שהכיר את בוראו עי"ז הקנה לו העליונים והתחתונים כי לה' הארץ ומלואה, כי אברהם הי' מרכבה לבחי' החסד כמ"ש אברהם אוהבי, ונודע כי האהבה היא מצד החסד, וכל אתעדל"ע זהו מצד החסד דוקא, וז"ע בוקר דאברהם שהוא אתעדל"ע לעורר האדם לתורתו ולעבודתו, וכנודע מענין וישכם לבן בבקר כו', ולכן מפני כי המשיך אתעדל"ע עי"ז הקנה לו העליונים והתחתונים כו'.

ובמד"ר פ' מסעי פר"ג ע"פ זאת הארץ אשר תפול לכם בנחלה, לכם היא ראוי' משל למלך שהיו לו עבדים ושפחות והי' משיא לעבדיו שפחות מן אוסיא אחרת ולשפחותיו עבדים מאוסיא אחרת עמד המלך וחשב בדעתו אמר העבדים שלי והשפחות שלי מוטב שאשיא עבדי לשפחתי, כך כביכול אמר הקב"ה הארץ שלי שנא' להוי' הארץ כו' וישראל שלי הם שנא' כי לי בני ישראל מוטב שאנחיל ארצי לעבדיי, והיינו כי הארץ היתה תחלה בידי כנען וכדי להעלות הארץ זהו ע"י ישראל שמברכי' עכ"ד ומעלי' אותה

ועי"ז מתעלית הארץ ג"כ שמגדלת התבואה והפירות, וגם כי ארץ הוא ל' רצוא כמארז"ל במד"ר למה נק' שמה ארץ שרצתה לעשות רצון קונה כו' והרצוא הוא ע"י ישראל דוקא שע"י כח האכילה שאכלו מן התבואה והפירות הם מתפללי' אח"כ ומעלים נפשם כו' וממילא מתעלה הארץ ג"כ כו', ואח"כ נמשך עי"ז גילוי אלקות ע"י התורה, וכמ"ש ואהבת בכל לבבך כו' ודברת בם פי' אהבה הוא מלשון אבה בחי' רצון שהוא הרצון והתשוקה ליכלל ולבטל באוא"ס ב"ה, ואומרי' אח"כ ודברת בם כי אורייתא היכלא עילאה דקוב"ה וכמשארז"ל משחרב ביהמק"ד אין להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה, כי אורייתא וקוב"ה כולא חד, וכמ"ש ואשים דברי בפיך, ודברי אשר שמתי בפיך שהוא בחי' דבר ה' ממש, וכמ"ש וה' עמו שהלכה כמותו בכ"מ, ולכן כל הקורא ושונה הקב"ה קורא ושונה כנגדו, שנמשך עי"ז גילוי אלקותו ית' וזה הי' עיקר המכוון מברה"ע כי נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים כו' וכמארז"ל תנאי התנה הקב"ה עם מע"ב אם יקבלו ישראל את התורה מוטב ובא"ל יחזור העולם לתהו כו' וכמ"ש אם לא בריתי יומם ולילה חוקת שמו"א לא שמתי כו', וכמ"ש אנכי עשיתי ארץ ואדם עלי' בראתי, פי' שכל המכו[ו]ן שעשיתי הארץ בכדי להיות ואדם עלי' בראתי, כי האדם ע"י תורה ותפלה שהוא בחי' רצו"ש העלאה והמשכה עי"ז ממשיכי' גילוי אלקותו בעולם כו', וזהו בראתי גימ' תרי"ג, וז"ע ישראל קנין אחד שכמו הקנין הוא ע"י העלאה והמשכה שהוא כסף ומשיכה, כמו"כ ישראל ע"י עבודתם בתורה ותפילה שהוא בחי' העלאה והמשכה קונים המשכת אלקותו ית' כו' להיות לו ית' דירה בתחתונים כו', ולע"ל יתגלה בחי' זו ויהי' ומלאה הארץ דיעה כמים לים מכסים כו' שיתגלה בחי' גילוי אלקותו ית' שהמשיכו ישראל ע"י התומ"צ ותפילה כו', כי הגם דכתי' וירד הוי' על הר סיני עכ"ז לא נזדככה הארץ עדיין להיות כלי להמשכת גילוי אלקות וע"י העבודה שישראל מברכי' על כל דבר הצומח מן הארץ ומעלי' אותם מק"נ להכלל בקדושה הנה עי"ז תזדכך הארץ ותתעלה להיות כלי להמשכת גילוי אלקותו ית', ולכן יהי' ומלאה הארץ הלזה הגשמי' דיעה את הוי' כו', וע' מענין את הוי' בד"ה אחת שאלתי ובד"ה ויירא ישראל ובהביאור שלא נדפסו כו'.

וזהו שאמרו בזהר נח דס"ז א' ע"פ בא אתה וכל ביתך אל התיבה, לה' הארץ ומלואה על ארעא דישראל אתמר דאיהי ארעא קדישא ומלואה דא שכינתא כמד"א כי מלא כבוד ה' את בית ה', וכתי' וכבוד הוי' מלא את המשכן, מאי מלא ומאי מְלָא דאתמלי מכולא דאתמלא מן שמשא סהרא שלים בכל סטרין, מלא דאתמלא מכל טובה דלעילא, ד"א לה' הארץ דא ארעא קדישא עילאה, ומלאה אילין נשמתין דצדיקיא. והענין הוא דהנה פי' בא אל התיבה הוא בחי' אותיות התורה והתפילה ופי' בא אל התיבה שילמוד באהוי"ר כי בלא דו"ר לא פרחית לעילא וכ"ש תפילה צ"ל בדו"ר וע"י התורה והתפילה בדו"ר נמשך המשכת אלקותו ית' בארץ, וכמו שבבהמק"ד הי' מלא כבוד ה' כו' להיות יחוד שמשא וסהרא, וממילא נמשך עי"ז מלעילא

מן שמשא ג"כ כמ"ש זכר ונקבה בראם ויברך אותם שנמשך תוס' ברכה מלעילא מן שמשא כו' ע"י יחוד שמשא וסיהרא, וכ"ז הוא ע"י העלאת התפילה וההמשכה שנמשך ע"י התורה מלעילא מן שמשא וכמארז"ל שאני עמלא דאורייתא דלעילא מן שמשא כו', וע"י התפילה הוא בחי' העלאת המל' וע"י התורה נמשך בחי' שמש הוי' ונעשה יחוד שמשא וסיהרא, וממילא נמשך תוס' ברכה מלעילא מן שמשא כו', וזהו ומלואה אילין נשמתין דצדיקיא כי הצדיקים ע"י תורתן ועבודתן בתפילה ממשיכי' להיות הגילוי בארץ כו', כי אורייתא בלא דחילא ורחימא לא פרחית לעילא לכן זהו ע"י הצדיקים דוקא שעבודתם הוא בדחילא ורחימא כו', אמנם הנה כתי' ועמך כולם צדיקים והיינו כי אפי' מי שהוא אינו בן תורה הנה יכול להמשיך בחי' זו ע"י הצדקה, וכמ"ש באברהם למען אשר יצוה כו' ושמרו דרך הוי' לעשות צדקה ומשפט פי' שע"י שנותן צדקה ממה שיגע וטרח להשתכר הנה עי"ז ממשיך גילוי אלקותו ית', כי סיהרא לית לה מגרמי' כלום וע"י שזה נותן מיגיע כפו לעני עי"ז נמשך יחוד שמשא וסהרא להיות נמשך המשכת אלקותו ית' בסהרא דלית לה מגרמי' כלום כו', וזהו דרך שנמשך דרך והמשכת הוי' לבחי' מל', וכמו הדרך שעוברי' בה מעיר לעיר כו' כמו"כ נמשך המשכת הוי' במל' כו'.

והנה בזהר פ' וארא דך"ב ב' לה' הארץ דא ארעא קדישא דישראל דאיהי קימא לאתשקיי' ולאתברכא בקדמיתא ולבתר מינה אשתקי עלמא כולא, תבל ויושבי בה דא שאר ארעין דשתאן מינה, ופי' במק"מ נ"ב ארעא קדישא מל', דישראל ת"ת, עלמא כולא שאר העולמות, והיינו כי א"י מקבלת מבחי' מל' דרך התלבשות הבריאה ושאר ארצות מקבלי' מבחי' יצי' ועשי', ופי' ולבתר מינה אשתקי כולא עלמא זהו כענין והתפללו אל ה' דרך ארצם שע"י א"י נמשך בכל הארצות כו'.

ובזהר פ' בשלח ד"נ א', לה' דא קוב"ה, הארץ ומלואה דא כנס"י וכל אוכלסין דילה דמתחברי' בהדה, כי כנס"י נק' ג"כ ארץ חפץ ולכן ניתנה המצות לישראל כמו התבואה שזורעי' בארץ וכמ"ש זרעו לכם לצדקה זורע צדקות כו' ולכן נק' כנס"י הארץ ומלואה שכאשר איש הישראלי יניח תפילין אז היא מצוה משא"כ או"ה אם יקיימו המצות אין זה כלום כו' להיות כי הזריעה צריך להיות בארץ דוקא וכמ"ש כי תהיו לי אתם ארץ חפץ, וכמו חפץ הוא פנימיות הרצון כנודע, כמו"כ בכלל נק' ארץ ל' רצון ול' רצוא כנ"ל, ופנימיות הרצון היא הארץ הראוי לזריעה משא"כ מדבר הגם כי היא ג"כ ארץ אבל לא נמצא בה החפץ להיותו אינו ראוי לזריעה, וזהו מדבר עמי', אבל נש"י נק' ארץ חפץ, ארץ הראוי לזריעת התומ"צ וזהו שאנו מברכי' אשר בחר בנו מכל העמים להיות ארץ חפץ ונתן לנו את תורתו, וחיי עולם נטע בתוכינו, בתוכינו דוקא, וכמו"כ על המצות מברכי' אשר קדשנו במצותיו, קדשנו דוקא להיות לו לעם קדוש, לכן קדשנו במצותיו כו'.

ובזהר פ׳ ויקהל דקצ״ה ב׳, משריתא קדמאי אתמני בד׳ שעי קמייתא, דשירותא דלילא לשבחא למארי׳ ומאי קאמרי לה׳ הארץ ומלואה. והנ״ל לפרש בזה, כי הלילה נחלקת כמו היום, וכמו ביום בד׳ שעות הראשונים הוא זמן התפילה כמו״כ הוא אז עבודת המלאכים בשירה וזמרה ומתחלה צריכי׳ להכרית החוחי׳ כו׳, כמו שבתפלה התקינו פסוד״ז קודם התפילה שהוא להכרית החוחי׳ ולזמר עריצים וזהו שאומרי׳ רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות להכרית החוחי׳ והקוצי׳ הסובבי׳ את השושנה, כמו״כ הנה ידוע שבג׳ שעות הראשונות חמור נוער שהוא בחי׳ הקליפ׳ מגקה״ט, ובכדי להכרית הקליפה זהו עבודת המלאכים כמו פסוד״ז קודם התפילה כו׳. שוב מצאתי בהרמ״ז שפי׳ מאמר הזהר הנ״ל וז״ל מצאתי בדברי האריז״ל שג׳ משמרות הם כנגד ג׳ תפלות של יום שהתקינו ג׳ אבות והם בסוד הפנימיות אבל של המלאכים הם בבחי׳ החיצוניות כו׳ והם בחי׳ נה״י שה״ס החיצוניות והקטנות ונק׳ לבר מגופא יעו״ש באורך, ועוד כתב ונראה שהסדר שלהם הוא ע״ד תפילות של יום ומשמורה ראשונה משבחת לאבא ומקבלת ממנו ולכן קליפתה למטה חמור נוער שהיא קליפת אאע״ה, וא״כ פי׳ כדברי הנ״ל והיינו כי א״א למלאכים לאמר שירה עד שיאמרו ישראל תחלה, וכמ״ש בזהר ע״פ ברן יחד כל כוכבי בוקר, שקאי על ק״ש ואח״כ וירעו בני אלקי׳ הם המלאכי׳ שנקראים בני אלקי׳ כמ״ש ויהי היום ויבואו בני האלקים, כי א״א למלאכי׳ לאמר שירה עד שיאמרו ישראל תחלה, ולכן אחר ג׳ תפלות שישראל מתפללי׳ אז הוא סדר עבודת הלילה ע״י המלאכים ג״כ כסדרן כו׳ ואם כי מ״ש בזהר ברן יחד כל כוכבי בוקר שהוא ק״ש שישראל קורין ואח״כ וירעו כל בני אלקי׳ קאי על המלאכים שאומרים שירה ביום כו׳ עכ״ז סדר עבודת הלילה הוא ג״כ כסדר עבודת היום ע״י ישראל כו׳ וכמ״ש הרמ״ז, וזהו שמשרייתא קדמייתא אומרי׳ לה׳ הארץ כמו שישראל אומרי׳ מזמור זה ביום א׳, כמו״כ אומרים המלאכים שבמשמורה ראשונה ג״כ מזמור זה, רק שבמלאכים להיות נמצא רק ג׳ משמורות לכן אומרי׳ זה בכל לילה וישראל אומרי׳ פ״א בשבוע ביום א׳ וכנ״ל, שהג׳ משמורות במלאכי׳ הם כמו שבוע א׳ בישראל, ולכן חוזרי׳ בכל לילה במשמורה ראשונה לאמור מזמור כמו ישראל בכל שבוע כו׳, וע׳ בזח״ג פ׳ תזריע דמ״ה שפי׳ ג״כ בענין לה׳ הארץ כנ״ל.

בילקוט פ׳ עקב רמז תתנ״ה, ע״פ הן לה׳ אלקי׳ השמים ושמי השמים, משל למלך שהי׳ לו שני אפוטרופסין אחד ממונה ע״ז שבבית וא׳ ממונה על מה שבשדה, זה שעל הבית הי׳ יודע מה שבבית ובשדה, וזה שעל השדה לא ידע כ״א מה שבשדה, כך משה שעלה למרום קילס להקב״ה בעליונים ובתחתונים אבל דוד שלא עלה למרום קילס להקב״ה במה שהוא יודע שנא׳ לה׳ הארץ ומלואה כו׳ והיינו כי דוד הי׳ מרכבה לבחי׳ מל׳ לכן קילס להקב״ה במדריגתו לבד וזולת בחי׳ זו לא קילס להקב״ה כי לא הי׳ מרכבה כ״א לבחי׳ זו דוקא כנודע, אבל משה הי׳ מבחי׳ יסו״א ונודע כי אבא

יסד ברתא שהיא בחי' המל', לכן קילס להקב"ה בעליונים ובתחתונים כו', ומלבד כי הי' מבחי' יסו"א ניתן התורה ע"י ואורייתא מחכ' נפקת, וגם כשר פסול וטמא טהור שבתורה זהו בחי' חו"ג, נמצא כי כלולה מכל ע"ס, ותושבע"פ היא בחי' מל', לכן קילס להקב"ה בכל הע"ס, וזהו בעליונים ובתחתונים שהוא בחי' ט"ס העליונים ובחי' המל' כו'.

בתלי' ברמז תר"ל, ד' מזמורים שהי' לאדה"ר לאמר אמרן דוד, אלו הם לה' הארץ ומלואה, ולמה הי' לו לאמר שבשבילו נברא העולם, כי האדם נברא לסוף מע"ב בכדי שימצא הכל במוכן, ונמצא כי הי' צ"ל לה' הארץ ומלואה, ואמרן דוד לפי שר"ת אד"ם הוא אדם דוד מ', לכן אמרן דוד דוקא, כי באמת הי' לו לאדה"ר לאמרן ומפני שלא אמרן, אמרן דוד עכ"פ שנרמז בשם אדם, ואפ"ל שז"ע ע' שנין שנתן אדה"ר לדוד, כי הי' צריך לחיות אלף שנים שהוא יומו של הקב"ה וחי רק תתק"ל שנים שהניח ע' שנין לדוד, כי דוד הי' בר נפלא וניתן לו ע' שנין שהניח לו אדה"ר, ולכן מה שחסר אדה"ר שלא אמרן, אמרן דוד להשלי' החסרון שלו כו'. ועי"ל כי הע' שנין הם, כי דוד הי' מבחי' מל' ובחי' מל' לית לה מגרמי' כלום רק מה שמקבלת מסיהרא, ולכן הי' דוד בר נפלא, וע' מענין חבקוק בזהר פ' בא, והע' שנין שהניח לו אדה"ר הוא מבחי' ז' מדות שכ"א כלולה מעשר הם ע' שנה כו', וכמו"כ הניחו לו האבות ג"כ ע' שנה כמ"ש במ"א, ואפ"ל להיות שכל א' מהאבות נטלו להם כ"א מבחי' המדות דוקא אברהם חסד יצחק גבורה יעקב ת"ת והניחו המל', לכן הניחו ג"כ לדוד ע' שנין בכדי שהי' מרכבה לבחי' המל' כי המל' לית לה מגרמי' כלום כ"א מה שמקבלת מסהרא כו' וממילא לא יהי' לדוד שנין, לכן הניחו לו ע' שנין כו'. והנה אבן מאסו הבונים הם האבות שנקראו בונים, היתה לראש פינה כמ"ש בילקוט במקומו לדוד מזמור לה' הארץ כו' משל למלך שהי' לו עיר וב"ב בעיר הכל מכבדין ב"ב, בא אצל המלך והמלך מכבד אותו ג"כ, מכר המלך את העיר התחילו פושעי' בבן ביתו של מלך, בא אצל המלך ולא הי' מכבדו, לאחר ימים נטל המלך את העיר התחיל ב"ב לעבור בתוך העיר ומזמר, המלך זה הקב"ה העיר זה ארצו ב"ב זה דוד, כ"ז שהיתה הארץ להקב"ה הי' מכבדין את דוד, מכרה שנא' ומכרתי את הארץ התחילו הכל פושעי' בדוד שאמרו אין לנו חלק בדוד וכשיקנה הקב"ה את ארצו ב"ב חוזר שנא' ובקשו את ה' אלקי' ואת דוד מלכם, כי לע"ל יהי' בחי' המל' עיקר, ויצאו מ"ח מירושלים אל הים הקדמוני כו', וכל ההשפעות יהי' מבחי' המל' דוקא, וזהו אבן מאסו הבונים היתה לראש פינה.

וברמז תקע"ו שפטו דל ויתום עני ורש הצדיקו, הרחמו לא נאמר אלא הצדיקו, הצדיקו עליו את הדין, לא בשביל שהוא עני, תטלו משל עשיר ותתנו לו, למה לה' הארץ ומלואה שלי העולם ואני אמרתי להעשירו ואתם נוטלים את שלו לא ידעו ולא יבינו אינם יודעי' לדון את הדין בשביל

כך העולם מתמוטט שנא׳ ימוטו כל מוסדי ארץ. והענין הוא דהנה שורש העניים הוא מבחי׳ המל׳ דלית לה מגרמי׳ כלום ועשירי׳ הוא מבחי׳ מל׳ כמו שמקבלת מת״ת וזהו לה׳ הארץ ומלואה, וכנודע ממ״ש בזהר ע״פ העשיר לא ירבה דא עמודא דאמצעיתא, וזהו לא בשביל שהוא עני תטלו משל עשיר ותתנו לו כי לה׳ הארץ ומלואה שורש העשיר ג״כ, ולזה ברא עשיר ולזה עני לכן לא תטלו משל עשיר ליתן לעני חנם אלא הצדיקו עליו את הדין להמשיך מבחי׳ צדיק כו׳ שהוא מבחי׳ יסוד למל׳ והיינו ההשפעה הנמשכת מת״ת ואז ג״כ יהי׳ עשיר כו׳, אבל לא תטלו משל עשיר מאחר שזכה לזה כו׳.

בשל״ה בית דוד דרד״ב בהג״ה כתב בשם החייט ועל שנת היובל רמז הכתוב לה׳ הארץ ומלואה, כי הנה כתיב אתהלך לפני הוי׳ בארצות החיים, שיש שני ארצות והיינו ארץ עילאה וארץ תתאה, והם בחי׳ ה׳ תתאה וה׳ עילאה כו׳, וכמו שהמל׳ ארץ תתאה היא לה׳ הארץ כו׳ כ״ש שכמו״כ ה׳ עילאה ארץ עילאה בחי׳ בינה נק׳ לה׳ הארץ ומלואה. וע׳ בזח״א חיי שרה בענין מחשבה ויובלא דלא אתפריש לעלמין כו׳ היינו בחי׳ חו״ב הם תרדל״מ, והיינו כי השל״ה מפרש על לע״ל שתתעלה המל׳ במקום הבינה כמארז״ל לא זז מחבבה עד שקראה בתי, ולא זז מחבבה עד שקראה אחותי, ולא זז מחבבה עד שקראה אמי, בעטרה שעיטרה לו אמו, ובאמת תתעלה עוד יותר להיות בחי׳ כתר, כי המל׳ היא בחי׳ כתר מלמטלמ״ע, ולע״ל יהי׳ כל המשכות מבחי׳ המל׳ דוקא כנ״ל, וזהו רני ושמחי בת ציון כי הנני בא ושכנתי בתוכך דוקא, שבחי׳ בת תתעלה להיות אחע״ב שבחי׳ המל׳ יהי׳ כמו הכתר כו׳.

ובשל״ה במס׳ חולין דקכ״ז ב׳ פי׳ הטעם שהמלאכים שמשמורה ראשונה אומרים לה׳ הארץ, כי הם מעלי׳ נשמות הצדיקים למקום קדשם, כי אחר עבודת היום מתעלי׳ הנשמות כל אחד לפי עבודתו ומדריגתו, והעלי׳ הוא ע״י מלאכים, ולכן המלאכים שמשמורה ראשונה דוקא אומרים לה׳ הארץ כי הם דוקא הם המעלי׳ את נשמות הצדיקים כי מיד אחר עבודת היום מתעלים הנשמות ע״י המלאכים, ולכן המלאכים שמשמורה ראשונה אומרים לה׳ הארץ ומלואה שקאי על נשמות הצדיקים כנ״ל בשם הזהר, להעלותן למקום קדשו כו׳.

וע״פ מה שנת״ל בענין בארצות החיים יובן מה שאומרי׳ אחר תפילת ערבית דר״ה מזמור לה׳ הארץ כו׳ להיות כי בר״ה הוא בנין המל׳, כי המל׳ נאצלה בסוד נקודה אחת וכדי שתהי׳ בבחי׳ פרצוף בע״ס צריכי׳ להמשיך לה ט״ס, והיינו מבחי׳ מל׳ שבכל ספי׳, שמבחי׳ מל׳ שבחכ׳ נעשה במל׳ חכמה שבמל׳ ומבחי׳ מל׳ דבינה נעשה במל׳ בינה שבמל׳, ועד״ז מכל המל׳ שבכל הספי׳ וז״ע פסוקי מלכיות שאומרים עשרה פסוקים בכדי לעשות לה ע״ס, וכמו״כ זכרונות ושופרות כמ״ש במ״א, ומביאי׳ ראי׳ מן התורה על

מלכיות וזהו שאומרי' ככתוב בתורתך, כמו מי שאומר איזה דבר ומביא ראי' לדבריו כו' כמו"כ מביאין ראי' מן התורה שכתוב בה ענין המל', ומה שאומרים יו"ד פסוקים הגם כי נאצלה המל' בנקודה אחת ונמצא ע"י ט"ס נשלמו הע"ס שלה, אמנם הנקודה שנאצלה הוא בחי' כתר מל' או מל' שבמל' ונמצא צריכים עוד ע"ס היינו בחי' כתר מל' או מל' שבמל', אך אם צריכים להשלים מל' שבמל' צ"ל שזה מבחי' כתר מל' הנקודה השרשית או אפשר מבחי' מל' שבכתר דאצי' להיות ידוע כי מבחי' המל' דמל' דאצי' נעשה עתיק לבריאה, וזהו ענין מלך יחיד שבחי' מלך מל' דאצי' נעשה יחיד בחי' עתיק דבריאה, ולהיות כן צ"ל שרשו מבחי' כתר דאצי' כו' וע' בד"ה ויקח קרח בלק"ת בענין השתלשלות המקיפי' שבחי' כתר דבריאה יש לה שייכות לכתר דאצי' יותר מן חו"ב דאצי', וע' בד"ה דרשו ה' בהמצאו מענין אליו ולא למדותיו כו', ולכן אומרים מזמור לה' הארץ להעלות בחי' ארץ תתאה בחי' מל' שתבנה בע"ס כו'.

בילקוט חדש ערך א"י סי' ע"ה וכשפי' סי' פ' כתב אין קליפה שולט בא"י אפי' בחללה שנא' לה' הארץ, והוא מהמג"ע אופן ס"ז ואופן קמ"ח, והיינו כי ארז"ל במד"ר אין לך בית רובע בחללו ש"ע שלא נמצא בה ריבוי רבבות מזיקי', אבל בא"י להיותה מקבלת מבחי' מל' דאצי' כנ"ל דרך התלבשות הבריאה והצדיקים ע"י עבודתם בתורה ותפילה ממשיכים גילוי אלקות, לכן אין קליפה שולט, כי ולאום מלאום יאמץ כשזה קם זה נופל ולכן ע"י התגברות הקדושה נופלי' הקלי', ומה אם בח"ל נא' אם שמור תשמרון, אם תשמרון ד"ת הריני משמר אתכם מן המזיקים, כ"ש בא"י ע"י העסק בתורה ובתפילה שא"א להם לשלוט כו'.

(מה שאמר הרד"ש בי"ט כסלו תרכ"ו, בחיי אדמו"ר נבג"מ)
בס"ד, תהלים נ"ה.

פדה בשלום נפשי כי ברבים היו עמדי, וארז"ל ברכות ח' ע"א אימתי עת רצון בשעה שהצבור מתפללים שנא' בעת רצון עניתיך רא"א מהכא הן אל כביר לא ימאס וכתיב פדה כו' כי ברבים. ובדף נ"ה לענין חלום ארז"ל שלש פדויות פדה בשלום כו'. ובירושלמי שאמרו האנשים שהיו עם אבשלום נפלה נא ביד דוד ואל יפול דוד בידינו שאם אנו נופלים ביד דוד הוא מרחם עלינו ואם ח"ו יפול דוד בידינו אין אנו מרחמים עליו, הוא שדוד

אומר פדה בשלום נפשי. ופי' היפ"מ כי ברבים היו עמדי שהרבים ביקשו שיפלו בידו ואל יפול הוא בידם. ולכאו' צ"ל מפני מה בטחו כ"כ כשיפלו ביד דוד שירחם עליהם והענין הוא כי הנה התפלה הוא יהי רצון פי' לעשות רצון חדש להיות רופא חולים ומתיר אסורים כי מט"ט קושר כתרים לקונו מתפלותיהן של ישראל, כי אותיות התפלה נק' בשם אבנים וכשהתפלה הוא באהוי"ר כדבעי אזי הם אבנים טובות וע"י המלאכים שמעלים התפלה וכמ"ש בזהר דגפיף להון ונשיק להון עי"ז מעלים התפילה להיות מזה כתרי' לקונו, כי האותיות נתגשמו בדיבור האדם לכן צריכים המלאכים להעלותם ומידי עברם דרך המלאכים ע"י הגפופין והנשיקין שלהן מזדככין מגשמיותם להיותם יכולים להיות בעטרה וכתר של הקב"ה, וכמו שעושין כתר מאב"ט כו', ולהיות כן הנה ע"י התפלה יכול לשנות הדבר להיות רופא חולים ולהציל האדם מיד שונאו כי מצד בחי' הכתר אינו תופס מקום כלל, ולכן דוד ע"י תפלתו הפך לבב שונאיו שהלכו עם אבשלום עד שביקשו שהם יפלו ביד דוד ושלא יפול ח"ו דוד בידם.

והנה דוד הי' מלך ישראל והיינו כי הי' בחי' מל' כנס"י מקור נש"י לכן תפילתו שהי' ביחיד פעלה ג"כ, אבל בשאר כל אדם אינו דומה תפלתו ביחיד לתפילת הצבור, וכמשארז"ל כאן אימתי עת רצון בשעה שהצבור מתפללים שזהו כמ"ש ואני תפלתי לך ה' עת רצון אלקי' ברב חסדך שלכאורה אלקים הוא מדה"ד ומהו ברב חסדיך, אך הענין שלהיות בעת תפלת הצבור הוא עת רצון, לכן אפי' אלקי' מדת הדין מתמתקת להיות ברב חסדיך, ופי' ברב חסדך הוא מבחי' ורב חסד כי אית חסד ואית חסד, אית חסד שעפ"י טו"ד והיינו בחי' חסד שבס' השתל', חג"ת, ואית חסד שהוא למע' מן הטו"ד שהוא בחי' ורב חסד, וזהו ההפרש בין אברהם שהי' בחי' חסד לאהרן שהי' ג"כ חסד, שזה הי' בחי' חסד עולם, חסד לאברהם, וזה הי' בחי' רב חסד ובחי' חסד זה יכול להמתיק גם בחי' שם אלקים להיות אלקים ברב חסדך, וכ"ז הוא ע"י התפלה ברבים או לכה"פ בשעה שהציבור מתפללים שאז הוא העת רצון ולכן אומרים פסוק ואני תפלתי בשבת במנחה להיות כי אז הוא בחי' רעדכ"ר כידוע כו'.

וזהו שארז"ל ברבות ויצא פע"ג כי ברבים היו עמדי זה יעקב שלא יאמר לבן זו שילדה יטלנה וזו שלא ילדה לא יטלנה, והיינו כי יעקב התפלל שתלד רחל כדי שלא יאמר לבן או עשו מאחר שלא ילדה נקח אותה. והנה ידוע כי בני חיי ומזוני במזלא תלי' כמ"ש בזהר לאו בזכותא תלי' אלא במזלא וכדי לעורר מבחי' המזלות שהם בחי' יגמה"ר זהו ע"י התפלה, וזהו שארז"ל למה היו האמהות עקרות כי נתאוה הקב"ה לתפלותיהן של צדיקים כי הצדיקים ע"י תפלתם ממשיכים בחי' יגמה"ר וכמו"כ ע"י תפלת הרבים כו' וכמו שארז"ל ע"פ דרשו את ה' בהמצאו כו' אלו עשרה ימים שבין ר"ה ליוהכ"פ שאז גם ליחיד הוא נמצא והיינו כי אז הוא התגלות יגמה"ר לכן גם

ליחיד הוא נמצא, וממילא מובן שבצבור נמשך יגמדה"ר בכל עת. וכמו"כ יובן בענין הטבת חלום שהוא ג"כ בכדי להפוך הגזר כו' צ"ל ההמשכה ממקום גבוה. ולכן אומרים שלוש הפוכות ושלוש פדויות וכמו שההפכה הוא ממקום גבוה מאד כנודע בענין ויהפוך הוי' אלקיך לך כו' שזהו מבחי' שם הוי' דלעילא כמו"כ שלש פדויות הוא ג"כ ממקום גבוה והיינו מבחי' יגמה"ר ולכן אומרים שלש הפוכות קודם לשלש פדויות כי קודם יגמה"ר כתי' ב' שמות הוי' ואח"כ יגמה"ר, לכן אומרים תחילה הג' הפוכות שנמשכים משם הוי' דלעילא ואח"כ שלש פדויות הנמשכים מיגמה"ר כו'. וזהו שע"י שאמר דוד פדה בשלום נפשי ע"ז הפך לבב אנשי אבשלום שיבקשו שהם יפלו ביד דוד כי ירחם עליהם כי ע"י הפדויות ממשיכים יגמה"ר ולכן ידעו כי בודאי ירחם עליהם ועוי"ל כי ידעו שדוד ירחם עליהם להיות כי ידוע כי דוד הי' בחי' מל' ובבחי' המל' יש י"ג עלין דסחרין לשושנה שזהו ג"כ יגמה"ר דבריאה, ע' בזהר הרקיע פ' בראשית בענין י"ג עלין דסחרין לשושנה ע"פ מאה"ז כשושנה בין החוחים כן רעייתי כו' וגם בחי' מל' היא תפלה כמ"ש ואני תפלה וע"י התפלה מעוררים ר"ר כנ"ל בענין אלקים ברב חסדיך כו'.

במדרש רבה פ' ראה פ"ד ע"פ אם שמור תשמרון אמר הקב"ה אם שמרתם ד"ת אני משמר אתכם מן המזיקין אמר ר' אבא בר זעירא אין בית רובע בחללו של עולם שאין בו כמה אלפים מזיקים וכ"א פורמא נתונה בעיניו שלא יביט באדם ויזיק, ובשעה שעוונותיו של אדם גורמים מעבירים הפורמא והוא מסתכל בו ומזיקו, מנין שנאמר פדה בשלום נפשי כו' שפדה אותו מן המזיקין הרבים כו'. ולכאורה אפ"ל ע"ד שארז"ל חסידים הראשונים היו שוהין ט' שעות בתפלתן והקשו תורתן אימתי נעשית ותירצו מתוך שחסידים הם תורתן משתמרת. וא"כ עד"ז י"ל כאן שע"י התפלה משתמרת התורה וכמו חותם בברוך בכדי לשמור הדבר כידוע. אמנם כן לא משמע מדברי המד"ר שמשמע שמפרש על התורה עצמה שבזכות שימור התורה עצמה עי"ז ניצולין מן המזיקין ולא מה שמשתמרת התורה ע"י התפלה. והענין הוא דהנה בברכת כהנים נא' וישמרך וארז"ל מן המזיקין ומסיים בברכת כהנים בשלום וארז"ל במגילה ברכה דהקב"ה שלום שנאמר ה' יברך את עמו בשלום והתורה נק' ג"כ שלום כמ"ש בתחילת הפסוק ה' עוז לעמו יתן וארז"ל אין עוז אלא תורה ולכן ע"י התורה משתמר מן המזיקין כו'.

כי ברבים היו עמדי פי' במד"ר פ' ראה הנ"ל שזהו המלאכים המלוין את האדם וכמ"ש כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך. ואפ"ל ע"פ מ"ש בזהר ר"פ וישלח בפי' כי מלאכיו יצוה לך לשמרך שזהו היצ"ט והיצה"ר, ואיך היצה"ר יהי' שומר. י"ל דהנה קודם חטא עה"ד הי' הקליפה שומר לפרי אלא שאח"כ נעשה הקליפה מתנגד לנגד הקדושה אך כשמגביר היצ"ט על היצה"ר וממתיק הגבורות חוזר ונעשה שומר כו' וזהו כי מלאכיו יצוה לך לשמרך כו'.

בס"ח סי' תר"ז כשמחצה עוונות ומחצה זכיות כשזכיותיו הוא מן גמ"ח מועיל לו שיתפללו עליו, וזהו כי ברבים היו עמדי, רבים לא נא' אלא ברבים בשביל רבים עכ"ל. ר"ל כיון שהטיב לרבים א"כ זכות הרבים הנ"ל משתתף להכריע. ואפ"ל משום שיש בזה ב' בחי' טוב היינו טוב לשמים וטוב לבריות לכן מועיל יותר משאר זכיות שהן טוב לשמים דמה"ט אוכל פירותיהן בעוה"ז ע' בד"ה כבד את אביך*.

אביך: בכת"י א' ניתוסף כאן: „ועפי"ז יובן מארז"ל על ג' דברים העולם עומד על התורה כו', חסר". וראה על מארז"ל על ג"ד העולם עומד בד"ה כבד את אביך באוה"ת יתרו א' תתקנז.

— הוספה ב —

מלאכי ג׳ ד׳ וערבה כו׳

מד״ר פ׳ ויקרא פ״ז. בני נח הקריבו כו׳ הקריבו ישראל כו׳ וא״י איזהו מהן ערב כשהוא אומר ריח ניחוח תשמרו להקריב לי הוי אומר שזה ערב יותר, הה״ד וערבה, ובפ׳ מצורע פי״ט פרשיותי׳ ש״ת אע״פ שנראין כעורות כגון הל׳ זיבה ונגעי׳, אמר הקב״ה הן עריבות עלי הה״ד וערבה, ואפ״ל כי העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה ולכן גם ההלכות עריבות ולכן למדו זה מפסוק וערבה כמו שלמדו מזה קרבנות של ישראל ערבו יותר, ובפ׳ שלח פי״ז כל המקריב לי קרבן בעוה״ז אינו מקריבו על חנם אלא מקרבו והוא ערב לי גם לעוה״ב זוכה לקרב ואני מקבלו והוא ערב הה״ד וערבה כו׳. ובעה״מ שער קרית ארבע ס״פ קכ״ו מדבר בענין התפילה בכוונה שהיא העלאת מ[״]ן בחי׳ עולת תמיד כו׳ ועל אותן הצדיקי׳ אשר תמיד הם דבוקי׳ רוחא ברוחא ומתפללי׳ בכוונה נא׳ טרם יקראו כו׳ ונא׳ וערבה כו׳, והיינו כי תפל[ו]ת כנגד תמידין תקנו ולכן שקרבנות הראשונים מאדם ועד נח האריכו ימיהם אלף שנה והיינו מא״א ועז״נ וערבה כו׳ כשנים קדמוניות, וכ״כ בשער דיקנא קדישא פי״ו, ופרק כ״א, וכ״כ בשער רישא דז״א פי״ח, ואפ״ל כי קרבן גימ׳ ארך אפים שע״י הקרבן מגיע העלאת מ״ן לא״א ועי״ז ממש[י]כי׳ להיות וערבה כימי עולם וכשנים קדמוניות שהיו מא״א, וכמו״כ עכשיו שתפילה כנגד קרבנות תקנו לכן ע״י תפילה בכוונה ממשיך מא״א ולכן גם על התפילה נא׳ וערבה כו׳ כנ״ל בשער קרית ארבע ספקכ״ו.

מלאכי ג׳ ד׳

וערבה לה׳ מנחת יהודה וירושלי׳ כימי עולם וכשנים קדמוניות.

במד״ר פ׳ צו פ״ז משל למלך שהיו לו שני מגי[ר]סין כו׳ בני נח הקריבו קרבן וערב לו, הקריבו ישראל קרבן וערב לו וא״י איזהו מהן ערב יותר כשהוא מצוה את ישראל ואמר להן ריח ניחוח תשמרו להקריב לי הוי אומר שזה ערב לו יותר הה״ד וערבה כו׳, ובפ׳ מצורע פי״ט איתא פרשיות[י]ה של תורה

אע"פ שנראין כעורות כגון הלכות זיבה ונגעי' אמר הקב"ה הן עריבות עלי הה"ד וערבה כו'. ואפ"ל כי ארז"ל כל העוסק בתורה עולה כאילו הקריב עולה ולכן גם ההלכות עריבות עלי. ועי"ל שלבד הקרבנות שבהלכות הנ"ל הנה שורש ענין הקרבן הוא ענין הבירור שמקריבין הבהמה ע"ג המזבח כידוע ממ"ש במ"א, וכמו"כ כל ענין המצות הוא בחי' הבירורי' ודחיית הרע, ולכן זיבה ונגעי' שהם ענין הבירור ודחיית הרע אע"פ שנראין כעורות עכ"ז הם עריבין עלי כי הם בעצם בירורי' כמו הקרבנות. ובפ' שלח לך פי"ז כל המקריב לי קרבן בעוה"ז אינו מקריבו על חנם אלא מקריבו והוא ערב לי גם לעוה"ב זוכה לקרב ואני מקבלו והוא ערב לי הה"ד וערבה כו'. ובעה"מ שער קרית ארבע ס"פ קכ"ו מדבר בענין התפילה בכוונה שהיא העלאת מ"ן עולת תמיד כו' ועל אותן הצדיק' אשר הם תמיד דבוקי' רוחא ברוחא ומתפללי' בכוונה נא' טרם יקראו כו' ונא' וערבה כו', והיינו כי תפל[ו]ת כנגד תמידין תקנו וכמו הקרבנות שהקריבו ישראל ערבו יותר כמו"כ התפילה בכוונה שכנגד קרבנות כו'. ובשער שבע תיקוני' פי"ד כתב שדורות הראשוני' מאדם עד נח האריכו ימיהם אלף שנה והיינו מא"א ועז"נ וערבה כו' (וע' בדרוש וגם אתה תדין מענין לא ידון רוחי שלא יאיר מא"א כו') כשנים קדמוניות, וכ"כ בשער דיקנא קדישא פי"ו ופכ"א, וכ"כ בשער רישא דז"א פי"ת. ואפ"ל כי קרבן גימ' ארך אפים שע"י הקרבן מעלי' מ"ן לא"א, ועי"ז ממשיכי' להיות וערבה כשנים קדמוניות שהיו מא"א, וכמו"כ עכשיו שתפילה כנגד קרבנות תקנו לכן ע"י תפילה בכוונה ממשיך מא"א ולכן גן על התפילה נא וערבה כו' כנ"ל בשער קרית ארבע ס"פ קכ"ו.

מלאכי ג' ט"ז

אז נדברו יראי ה' איש כו' ויקשב ה' וישמע ויכתב כו' וארז"ל ברכות דף וא"ו ע"א ומנין לשנים שיושבין ועוסקי' בתורה ששכינה שרוי' בניהם שנא' ויקשב ה' (ופרש"י ממתין עליהם שם), וכ"ה באבות פ"ג מ"ח, מאי ולחושבי שמו אמר ר"א חשב אדם לעשות מצוה ונאנס ולא עשה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה, וכ"ה בקדושי' ד"מ, ובשבת דס"ג ע"א ארשב"ל שני ת"ח הנו[ג]חין זל"ז בהלכה הקב"ה מקשיב להם שנא' אז נדברו, ולחושבי שמו כנ"ל בברכות כו'. ובירושלמי פ"א דפיאה מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה דכתי' אז נדברו יראי ה' ויקשב כו', וכ"ה בילקוט ישעי' רמז [שצה] רסג[1], ובמגילה פ"א זכרון אלו הנביאים שנא'

1) = ריש סימן ג.

ויכתב בספר זכרון, ובמד"ר פ' בהר פל"ד לשעבר אדם עושה מצוה והנביא כותבה, ועכשיו אדם עושה מצוה ואלי' ומהמ"ש כותבי' והקב"ה חותם על ידיהם כמד"א ויקשב כו' ויכתב כו', וכ"ה בילקוט פ' וישב רמז קמ"א ובפ' בהר רמז תרס"ה וברות רמז דר"ת, ובזח"א פ' מקץ ד"ר סע"א אמר ר' יוסי כל הני מילין דקאמרי' הכא קב"ה אתערי בהו, דהא שכינתא לא אעדי מהכא כדכתי' אז נדברו יראי ה' כו', ובפ' ויחי דרמ"ג א' כל מאן דאשתדל בא[ו]רייתא כו' מילוי סלקין עד כורסיי' דמלכא וכנס"י כו' ובשעתא דקוב"ה אעיל לאשתעשע' עם צדיקי' בגינתא דעדן אפיקת לון קמי' כו' קוב"ה מתעטר בעיטרין עילאין וחדי במטרוניתא כו' ומההיא שעתא מילוי כתיבין בספרא הה"ד ויכתב ספר זכרון, ובמק"מ אינון עילין סלקין פי' התורה שלמד ביום עולה בסוד מ"ן ליסוד דנוקבא, לאשתעשע' פי' להזדווג, אפיקת לון קמי' כמ"ש בתיקונים חזי בהאי ברי אתינא לקמך, כדין קוב"ה יתעטר וחדי כו' פי' זעיר כשרואה המ[ל]' מקושטת מקבל המוחין מאימא ובא להזדווג עם המל'. וא"כ כדי להיות יחוד זו"נ להאיר במל' ממוחין דאימא זהו ע"י תורה של ישראל. ואפ"ל שע"י כללות לימוד התורה עי"ז הוא ועשיתם אותם שנא' במועדים כי יו"ט הם מוחין דאימא וכדי שיאירו ממוחין דאימא זהו ע"י ישראל שע"י שלומדי' תורה בכ"י[2] השנה עי"ז נעשה אח"כ יו"ט בחי' מוחין דאימא, וכענין מונה ו' ימי' ומשמר יום א', בתחלה מונה ואח"כ משמר, כי בשבת נא' ג"כ לעשות את השבת, (אך שם אפ"ל מפני שיצא בחול כו', ומ"מ צ"ל מפני מה מונה ו' ימי' אולי יצא בג' בשבת ולא הי' צריך למנות רק ד' ימי', ע"כ צ"ל כנ"ל שצ"ל ששת ימהמע"ש ואח"כ שבת, כנ"ל בענין לעשות כו'), ומ"מ עליית התורה של נש"י היא ע"י המל' דוקא כו'. ובזח"ב ויקהל ד"ר א' כל מאן דאשתדל באורייתא כאילו אשתדל בהיכלא עילאה דקוב"ה, דהיכלא עילאה דקוב"ה איהי אורייתא, וכד ב"נ עסיק באורייתא כדין קוב"ה קאים תמן ואצית לקליה כמ"ד ויקשב וישמע ואשתזיב מתלת דינין, דינא דהאי עלמא, ודינא דמה"מ ומדינא דגיהנם, ובמק"מ דהיכלא עילאה כו' פי' מל' שנק' תושבע"פ היא היכל לזעיר, וכן הבינה הנק' ג"כ תושבע"פ היא היכל לאבא, ויכתב ספר זכרון מאן איהו, אלא אית ספר לעילא, ואית ספר לתתא, זכרון אתר קיימא קדישא, ספר זכרון תרין דרגין דאינון חד, ורזא דא ש' הוי' שם חד, בגין דאית שם לעילא, ושם לתתא, והאי שם איהו דלתתא. וכ"ה בפ' יתרו ד"ע א' דאית ספר ואית ספר, ספר דלתתא אקרי זכרון ודא חד צדיק, ובמק"מ ספר דלעילא חכ', ספר לתתא מל', זכרון אתר קיימא פי' יסוד, תרין דרגין יסוד ומל' כמו ש' הוי' יסוד ומל' ש' לעילא חכ' ש' לתתא מל'. מתבאר ממאמר זה ג"כ שע"י לימוד התורה נעשה יחוד זו"נ עד שנקראים בשם אחד כו'.

2) = בכל ימות.

מלאכי ג׳ כ׳

וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפה בכנפי׳.

בתענית דח״ב ואמר ר׳ יצחק שמש בשבת צדק׳ לעני׳ שנא׳ וזרחה לכם כו׳ ופרש״י ז״ל שמתעדני׳ בה ונוח להם יום ברור ומתחממי׳ בה ביום הצינה, יראי שמי שומרי שבת, וע׳ בלק״ת בד״ה והי׳ מידי חדש בחדשו, ובנדרי׳ דח״ב מאי דכתי׳ וזרחה כו׳ אלו בנ״א שהם יראים להוציא ש״ש לבטלה, שמש צדקה ומרפה א׳ אביי חרגא דיומא מסי, ופרשיז״ל יראי שמי למי שיראי׳ להוציא ש״ש, חירגא זיהרא דשמשא, וז״ע אדלי יומא אדלי קצירא, ויד[ו]ע שת״ח נק׳ קצירא ומרעי, וענין אידלי יומא אדלי קצירא שע״י הארת ז״א בחי׳ שמש הוי׳ מתרוממי׳ הת״ח ע״י התורה שנק׳ תורת הוי׳ ז״א ותורת משה ג״כ ז״א, ובע״א דדא לע״ל הקב״ה מוציא חמה מנרתיקה כו׳ צדיקי׳ מתרפאין בה, שנא׳ וזרחה לכם כו׳. וי״ל צדיק הוא בחי׳ יסוד, והנה בגלותא קוב״ה סליק לעילא מלהשפיע, אבל לע״ל מוציא חמה מנרתיקה להאיר ביתר שאת ויתר עז, וז״ע הרפואה, וענין נרתיקה י״ל ע״ד מ״ש בכסה ליום חגינו בר״מ פ׳ שופטי׳ דרע״ה שהסיהרא עולה למקום שנא׳ במכוסה ממך כו׳ כמו״כ י״ל בשמשא כו׳. ובעה״מ שער שעשועי המלך פל״ג כ׳ כשעולה הנשמה בהיכל עצם השמים יש שני פתחי׳ אחד שמרפה הנשמה הב׳ מושך עלי׳, ובשער דיקנא קדישא פ״י כ׳ בשם רשב״י דאנא חמי אנפהא נהורין כנהירא דמשה פני משה כפני חמה דזמין למיפק באסוותא לעלמיא וה״ס אור המלביש לע״ל יוציאו הקב״ה למטה ע״י חוט א״ס ויומתקו כל הדיני׳, ואז יהי׳ ביטול והשבת כל הקליפות והרע יהי׳ בטל לעולם דכתי׳ וזרחה לכם כו׳. ובשער רישא דז״א פכ״ה כ׳ שעשא אסה״מ, דאתגניז לצדיקי׳ לע״ל, והיא רפואה לצדיקי׳, שנא׳ וזרחה כו׳, ובפס״ג כ׳ עד בא השמש שליטותא של ז״א ולע״ל נא׳ וזרחה כו׳.

בס״ד

שמע ישראל כו׳ אחד. וצ״ל דהל״ל יחיד שזהו רבותא טפי מאחר כי יש אחד המנוי, כמו בבני יעקב ראובן הוא אחד ויש אחריו שני ושלישי שהם שמעון ולוי, או בשי״ב כתי׳ ביום ראשון ויהי ערב ויהי בקר יום אחד אע״פ שהיו

אח"כ עוד ה' י"ב[1] כמ"ש ויעו"ב[2] יום שני כו' וא"כ למה לא כתב ה' יחיד שא"א לטעות ח"ו כלל. ועכצ"ל מדכתב ה' אחד ולא יחיד מוכרח לומר שיש רבותא בתיבת אחד מה שלא נבין זה מתיבת יחיד, וצ"ל מהו. והענין כמארז"ל כד אמליכתי' למעלה ולמטה ולד' רוחות תו לא צריכת, וע"ז רומז תי' אחד ח' רומז לז"ר וארץ ד' הוא בחי' ד' רוחות שאע"פ שנתהוה ז"ר וארץ וד"ר גשמי' אעפ"כ הם בטלי' לאלף הוא בחי' אלופו ש"ע כו'. ולכאו' צ"ל הלא נבראו שמי' גשמי' וארץ גשמי' וד"ר ואיך יובן בשכל האנושי שהם בטלי' שזהו נגד ההשגה גשמי' בשכל האנושי אם לא שנאמין באמונה שלימה שהכל בטל בתכלית, אבל באמת אין זה כוונת ק"ש כלל להאמין באמונה כ"א שמע בבחי' שמיעה והתבוננות בהשגה והבנה היטי', וכידוע תי' הקושי' על ואהבת איך שייך ל' ציוי על אהבה שהיא מדה שבלב ואיך שייך ציוי על מדה שבלב כידוע כו', והתי' שהציוי הוא על ההתבוננות בפסוק שמע וממילא יבוא להיות ואהבת כו' וא"כ ואהבת היא ל' הבטחה שכאשר תתבונן היטיב בהשגת השכל בפסוק שמע כו' תבוא לאהבה שבלב לאהבה את ה' כו', וא"כ כוונת ק"ש להשיג בהשגה והבנה איך שהוי' אלקי' הוי' אחד וז"ר וארץ וד"ר בטלי' כו' ואיך יובן זה בשכל גשמי' כו'. והענין הוא דהנה איתא בפדר"א ארץ מהיכן נבראת משלג שתחת כסא הכבוד מצרורות שבה נעשה הרי' כו' שנא' כי לשלג יאמר הוי ארץ, ועד"ז איתא במד"ר האורה מהיכן נבראת נתעטף הקב"ה בטלית לבנה והבהיק זיו הדרו שנא' עוטה אור כשלמה, ולכאו' יפלא מהו שאלתם בזה ארץ מהיכן נבראת או האורה מהיכן נבראת הרי כולם נבראו מאין ליש ואיך יפול ע"ז ל' שאלה מהיכן נבראו'[3] שאם הי' נבראו יש מיש יתכן לשאול מהיכן נברא דבר זה אבל מאחר שנבראו בדבר ה' מאין ליש לא יתכן כלל לשאול מהיכן נבראו וא"כ צ"ל דברי הפדר"א והמד"ר הנ"ל ועד"ז איתא בעוד כמה מדרשי' כו'. אך הענין יובן ע"פ משנת"ב במד"ר ע"פ ואהי' אצלו אמון שהתורה היתה כלי אומנתו של הקדב"ה, ובזהר אמרו אסתכל באורייתא וברא עלמא שבתורה נא' כל פרטי דצח"ם שנבראו כו', והיינו כי כמו שיש שמי' וארץ גשמיי' כמו"כ יש ברוחניות שמי' וארץ והיינו כי שמי' הוא בחי' ז"א דאצי' וארץ היא בחי' מל' ושמו"א גשמי' יש להם שורש בשמו"א רוחני' שמבחי' שמו"א רוחניו' נשתלשלו שמו"א גשמי', ואעפ"כ אינה בדרך השתלשלות ממש כ"א בדרך בריאה יש מאין, ועד"ז כל הנמצאי' גשמי' בדצח"מ כולם יש להם ראשיתם ומקורם ברוחניות המחי' ומהוי' [ומהוה] הדבר גשמי ולזה כיונו רז"ל באמרם אין לך עשב מלמטה שאין לו מזל המכה בו ואומר לו גדל, ואעפ"כ הוא בחי' יש מאין, כמאמר בעל העיקרי' שהתהוות הגשמיות מן הרוחניות אין לך בריאה יש מאין

---

1) = ימי בראשית.

2) = ויהי ערב ויהי בקר.

3) = נבראות.

גדול מזה, ולכן באמת זהו בריאה יש מאין, הגם כי נמצא לזה שורש ברוחניות מאחר כי כדי שיתהווה מהרוחניות גשמי׳ זהו בריאה יש מאין כו׳. ועפ״ז יובן ענין אחד הנ״ל הגם כי נתהוו ז״ר וארץ וד״ר עכ״ז הם בטלי׳ בתכלית, כי עד״מ שמי׳ וארץ הם בשרשם ז״א ומל׳ דאצי׳ וא״כ כדי שיתהווה מז״א ומל׳ דאצי׳ שמי׳ וארץ גשמי׳ הנה ע״פ סדר השתלשלות הגם שהי׳ אלף אלפי׳ מדריגות לא הי׳ מתהווי׳ השמי׳ וארץ ג״כ כ״א ע״י העלמם במדת המל׳ כנודע שלכן זהו בריאה יש מאין כנ״ל. ועכ״ז שורש שרשן הוא מז״א ומל׳, וא״כ אם הי׳ מתגלה בחי׳ ז״א ומל׳ דאצי׳ על השמי׳ והארץ הגשמי׳ לא הי׳ מציאת כלל משמי׳ וארץ גשמי׳, כידוע שאפי׳ בעו״ע כשהעלול מתקרב להעילה הוא בטל בתכלית כזיו השמש בשמש כו׳ וכ״ש בריאה יש מאין אם הי׳ מתגלה האין המהוה היש לא הי׳ שום מציאות מהיש כלל, וא״כ גם כשאינו מתגלה עליהם שרשם ומקורם והרי הם מציאות גשמי הם ג״כ כאילו אינם כלל. דהנה באמת זהו הכרח לומר שהיש הגשמי יש לו מציאות ולא כמ״ש בת״א שמה שנראה העולם ליש ודבר זהו שקר גמור, דז״א[4], והמופת לזה ממה שמצינו במשנה בסנהדרין בענין שנים לוקטין קשואין א׳ לוקט חייב וא׳ לוקט פטור העושה מעשה חייב האוחז את העינים פטור, ואם נאמר שמה שנראה העולם למציאות יש ודבר זהו שקר א״כ [איך] יתחייב העושה מעשה הלא לא עשה כלום שלא ליקט קשואין כלל מאחר שלא נמצא קשואין כלל שמה שנדמה שזהו קשואין זהו שקר כו׳ כנ״ל, וגם ברה״ע יאמרו ח״ו שזהו כעין אחיזת עינים, לכן צ״ל שנמצא מציאת הנבראי׳ ליש ודבר ממש, רק מאחר שיתגלה עליהם שורשם ומקורם המהום מאין ליש ממ[י]לא יתבטלו ולא יהי׳ שום מציאות כלל, הרי אפי׳ כעת שלא נתגלה עליהם שורשם ברוחניות והרי הם מציאת יש ודבר ועכ״ז הם בטלים גם כעת מפני שאינם מציאת אמיתי כו׳, שאם הי׳ מתגלה עליהם שרשם שברוחניות היו בטלי׳ כאין ואפס כו׳, והה״ז כמארז״ל נהרות המכזבי׳ פסולי׳ לקידוש מי חטאת ואפי׳ המכזבי׳ רק פעם בשבוע פסולי׳ אפי׳ בעת שהם הולכי׳ בטוב הרי מאחר שיכולי׳ לפסוק הילכום פעם בז׳ שנים הם פסולי׳ אפי׳ בשעת שהולכי׳, וכמו״כ מציאת יש הגשמי הגם שהוא כעת באמת יש ודבר עכ״ז מאחר שכשיתגלה שרשם בהכרח שיתבטלו הרי הם בשעת היותם יש ודבר ג״כ אינו מציאת כלל כו׳. ובפרט שבכלות שתא אלפי שני יהי׳ בטלי׳ כמ״ש השמי׳ החדשי׳ והארץ החדשה כו׳ והה״ז ג״כ כמו פעם בשבוע שהוא ז׳ אלפי שני, שיש בהם חד חרוב כו׳, וא״כ הגם שנמצא מציאת היש עכ״ז אינו מציאת כלל כו׳.

והנה כמו״כ יובן ג״כ בצבא השמי׳ ותולדות הארץ [קודם כתב „וצבא הארץ" ומחקו וכתב „ותולדות הארץ"], דהנה שורש השמש למעלה הוא בחי׳ ש׳ הוי׳ כמ״ש שמש ומגן ה׳ אלקי׳ כו׳ וכדי שיתהוה מש׳ הוי׳ השמש גשמי אין לך

---

4) = דזה אינו.

בריאה יש מאין גדול מזה כו', ואם הי' מתגלה ש' הוי' על השמש גשמי אז לא הי' שום מציאות מהשמש כלל, ומה זיו השמש בשמש הוא בטל ואינו עולה בשם כלל עאכו"כ השמש נגד ש' הוי' המהוה כו'. או עד"מ הארי' והשור שלמטה שרשם מפני ארי' ושור שבמרכבה שאומרי' קדוש כו' שכדי שיתהוה הארי' והשור גשמי מארי' ושור שבמרכבה אין לך בריאה יש מאין גדול מזה כנ"ל ואם הי' מתגלה הארי' והשור שבמרכבה על הארי' והשור שלמטה הי' מתבטלי' ולא הי' נמצא מהם שום מציאות כלל, וא"כ גם כשאינו מתגלה עליהם שרשם שבאצילות הרי הם ג"כ בטלי' כי אינם מציאות אמיתי כלל והרי הם כמו הנהרות המכזבי' כנ"ל, ועד"ז יובן בכל פרטי הנבראים שארז"ל אין לך עשב שלמטה שאין [לו] מזל מלמעלה המכה בו כו' שזהו שורשו ברוחניות כו'. וכמו"כ גם בשורש שרשן שבאצי' שהוא בחי' ע"ס דאצי' הנאצלי' אינם ג"כ מציאות אמיתי כמשי"ת. דהנה כתי' השמי' שמי' להוי' כו' ואיתא בזהר משה א' [האזינו] השמי' וישעי' אמר שמעו שמי' והאזינה ארץ, השמי' דאינון ידיעין, וזהו השמי', שמי' דלא ידיעין, וזהו שמי', פי' שמו"א הידועי' היינו בחי' חו"ב ושמו"א דלא ידיעין הם זו"נ כו', וכתי' כי לה' אלקינו השמי' ושמי השמי' פי' שמי השמי' היינו בחי' כתר, והענין דכמו שהשמי' גשמי' מקיפי' את כדור הארץ מכל צד, כמו"כ יובן למעלה שהמדות עליונות מקיפי' את הדיבור מכל צד, והדיבור מוקף מהמידות כמו הארץ מן השמי' כו', ולכן נק' זו"נ דאצי' בשם שמו"א. ועד"ז יובן בחו"ב ג"כ דהנה הבינה היא השגה והבנה שהיא מוקפת מהחכ' שהחכ' מקפת הבנת השכל מכל צדדיו כו', וא"כ זהו ג"כ כמו שמו"א כו', וע' מזה באריכות בביאור ע"פ בעצם היום הזה נימול אברהם כו', וא"כ כמו שהשו"א גשמי' כשיתגלה עלי' שרשם שבאצי' היו בטלי' כאין ואפס כמו"כ זו"נ דאצי' אם הי' מתגלה עלי' חו"ב דאצי' היו ג"כ בטלי' כו', וכמו"כ על חו"ב כשהי' מתגלה בחי' שמי השמי' שהוא בחי' כתר כו', וע' בד"ה וארא בענין הבושה שח"ע דאצי' מתבושש נגד ח"ס שהיא חכ' שבכתר כו', ואפי' כ"ע דאיהו אור צח אור מצוחצח אוכם הוא כו' שז"ע הבושה, כי באמת לא נמצא שום מציאת אמיתי זולת אלקותו ית' בעצמו כמאמר הרמב"ם ז"ל ע"פ ה' אלקי' אמת שאין לך מציאות אמיתי זולתו ית', וכשיתבונן בזה היטיב בהעמקת הדעת בכל פרטי הנבראי' גשמי' ורוחנים איך שהם בטלי' בתכלית גם בעת היותם יש ודבר כנ"ל מזה יבוא לבחי' אהבה לאלקות להיות ואהבת את ה' אלקי' כי למה ירצה ויאהוב דבר אחר שאינו מציאות אמיתי ע"כ אין זה דבר המתקיים כו', ומציאות אמיתי לא נמצא זולתו כו'. וזהו כד אמליכתי' למעלה ולמטה ולד' רוחות תו לא צריכת שלזה רומז תי' אחד הגם כי נמצא ז"ר וארץ וד"ר עכ"ז הם בטלי' גם בהיותם יש ודבר נבראי' גשמי' כו'. וזהו שמע ישראל כו' ה' אחד ולא נא' יחיד שמתי' יחיד לא הי' מתבאר שהגם שנמצא ז"ר וארץ וד"ר עכ"ז הוא ית' אחד כ"א בדרך אמונה לבד, אבל אין זה כוונת ק"ש שהיא ההתבוננות להבין ולהשיג איך שהוא ית' אחד האמיתי כו', ואין שום מציאות אמיתי זולתו ית'. ומה

שהקשה שאחד י"ל אחד המנוי ח"ו הנה על אחד ג"כ נא' יש אחד ואין שני לו פי' הגם כי בד"כ אחד הוא אחד המנוי אבל אחד זה אינו כן שהוא אחד שאין שני לו והרי הוא כמו יחיד ממש רק שמתי' יחיד לא הי' מובן ביטול הנבראי' כנ"ל אבל מתי' אחד מתבאר ביטול שמו"א וצבא השמי' והארץ לגבי ית' כו' אבל הוא אחד ואין שני לו כמו יחיד ממש כו'.

בעצם היום הזה נימול אברהם כו'. הנה ארז"ל גדולה מילה שנכרתו עלי' י"ג בריתות, שעל כל התורה לא [נ]כרתו כ"א ג' בריתות ועל המילה נכרתו י"ג בריתות. והענין דכתי' מי יעלה לנו השמימה ר"ת [מילה] והוי' בס"ת, וא"כ יובן מעלת המילה שהיא בר"ת והוי' בס"ת. ויובן בהקדם שני הקדמות, הא' בענין מקיפי' ופנימי' הב' בענין הבירורי'. ולהבין ענין המקי' ופני', הנה שמי' וארץ הוא מו"פ[1] שהשמי' מקיפי' את הארץ מכל צד כנודע שהארץ היא כדורי כגרגר חרדל והשמי' מקיפי' אותה מכל צד ופינה שלכן נק' השמי' בשם או"מ והארץ הוא או"פ, ולמעלה שמו"א הוא בחי' זו"נ. והנה ז"א שהם בחי' מדות עליונות הוא בחי' או"מ, וארץ הוא מל' הוא בחי' או"פ. ויובן זה מנפש האדם כמ"ש מבשרי אחזה שאנו רואי' באדם שהמידות מקיפי' את הדיבור כשהאדם צריך לגלות איזה דבר לזולתו מענין אהבה או כעס וכדומה הנה המידה מקפת הדיבור ההוא מכל צד, והדיבור מוקף מהמדה יהי' ממה שיהי' אם מאהבה או מהיפוכה, רק ההתגלות לזולתו הוא הדיבור. והמופת לזה שכאשר האדם הוא בהתפעלות המדות כמו מאהבה חזקה או היפוכה כעס חזק לא יוכל לדבר כלל, כי גילוי הדיבור מהמדות הוא בצמצום עצום כי כדי שיהי' גילוי המדה ע"י הדיבור שמגלה לו הצפון בלבו לא יוכל להיות כ"א ע"י צמצום כמו כל עו"ע כו', והמדה מקפת הדיבור כו', ולכן כשמאיר גילוי המדה יותר מהראוי להיות ע"פ צמצומה הראוי כו' לא יתהוה ממנה גילוי הדיבור כ"א אדרבה תתפעם רוחו ולא יוכל לדבר כלל כו', כ"א כשמאיר ע"פ צמצומה הראוי אז יהי' הדיבור כראוי כו' וא"כ עיקר הדיבור הוא מהמדות, והמדה מקפת הדיבור מכל צד. וכמו"כ יובן למעלה שבחי' ז"א מקיפי' שמקיפי' הארץ מכל צד כו', שהארץ היא בחי' או"פ, והמדות נק' שמי' ע"ש שמקיפי' כמו השמי' מקיפי' הארץ כו'.

1) = מקיפים ופנימים.

והנה כתי' השמי' שמי' לה', ואיתא בזהר השמי' שמי' ב' בחי' שמי', והיינו בחי' שמי' עילאין ושמי' תתאין, וכמו"כ הוא בבחי' ארץ כו'. ופי' שמו"א תתאין הם בחי' זו"נ כנ"ל ושמו"א עילאין הם בחי' חו"ב, שכמו המל' ארץ תתאה היא בחי' או"פ כמו"כ הבינה היא בחי' ארץ עילאה (כנודע מענין בארצות החיי', בד"ה וישב ארץ מגורי אביו ארץ כנען כו') היא ג"כ בחי' או"פ וכמשי"ת לקמן אי"ה בענין לא בשמי' היא שהתורה נמשכה מבחי' מקיפי' בפנימיות שז"ע מ"ט פנים שהם מ"ט שע"ב כו'. אך לא הבינה עצמה כ"א בחי' תבונה אותיות בן ובת מקור לז"א, משא"כ הבינה עצמה היא בחי' תרדל"מ עם החכ', וז"ע יו"ד של ש' הוי' שהיו"ד רומז לחכ' והמילוי של היו"ד היינו ו"ד של היו"ד עולי' ג"כ מספר עשר זהו בחי' הבינה כמ"ש בכתהאריז"ל, וזה"ע הבן בחכ' כו' שזהו בחי' הבינה שכלולה בחכ' (ואפ"ל שז"ע המתבאר בתניא פ"ג ופי"ח על הבינה בש' חכ' וכ"ה בג' דרושי' בלק"ת בד"ה פקודי ובד"ה מצה זו, שהחכ' הוא מוחין דאבא למעלה מהשגה שז"ע למעלה מהח' והבינה קחשיב שם כמו החכ' בכ"מ, כי באמת הבינה עצמה היא תרדל"מ עם החכ', ומה שנק' הבינה בש' ארץ עילאה זהו בחי' תבונה כו'), והחכ' נק בשם או"מ שהיא בחי' חי' כמ"ש והחכ' תחי' שבחי' חי' הם מקיפי' על בחי' נר"ן בחי' הפנימי' כו', וזהו בחי' שמו"א עילאין כו'. וכתי' הן לה' אלקינו השמי' ושמי השמי', השמי' הוא כולל ב' בחי' שמו"א הנ"ל היינו בחי' שמו"א עילאין ושמו"א תתאין, ושמי השמי' זהו בחי' כתר בחי' יחידה שבנפש כו'. והנה במילה כתי' מי יעלה לנו השמימה ר"ת מילה כנ"ל הנה תי' השמימה כוללת כל הבחי' שמי', והיינו שמו"א עילאין ושמו"א תתאין ושמי השמי' בחי' כתר, כי ע"י המילה היא גילוי יס"א ויסוד א"א ב' בחי' שמי' ושמי השמי', וכנודע ממ"ש בלק"ת שזהו ג"כ גילוי יסוד דא"ק כו'.

והקדמה השנית שצ"ל בענין הבירורי', דלפעמי' מצינו שהמל' היא המבררת כמ"ש ותתן טרף לביתה, טרף עולה רפ"ח עם הכולל, והיינו שהמל' מבררת רפ"ח ניצוצין שנפלו בשבה"כ, ולפעמי' מצינו שהחכ' היא המבררת כמאמר בחכ' איתברירו. אך הענין הוא דלכל המשכה צ"ל העלאת מ"ן שעי"ז נמשך המשכת המ"ד כו', ולכן כדי שיהי' נמשך הבירור מהחכ' צ"ל העלאת מ"ן לזה וז"ע מה שהמל' מבררת רפ"ח ניצוצין בכדי להעלות מ"ן בכל לילה שאז העת וזמן הבירור של המל' שהיא מעלה מ"ן לאצי' ואח"כ ביום נמשך המשכת המ"ד מבחי' החכ' להיות בחכ' איתברירו. ונמצא כי אם היות שעיקר הבירור הוא מהחכ' כמאמר בחכ' אתברירו, זהו בחי' בירור דמ"ד, אך העלאת מ"ן להיות המשכת המ"ד זהו ענין בירור דמל' הנ"ל שנותנת טרף לביתה כו'. והנה כמו שלמטה ע"י העלאת מ"ן והמשכת מ"ד נעשה הולדה כו' כמו"כ למעלה ע"י העלאת מ"ן של המל' והמשכת המ"ד דחכמה הנה ע"י יחוד זה נולדי' נשמות ומלאכי', כמ"ש יוצר משרתי' ואשר משרתיו שהמלאכי' שנק' אשר משרתי' עומדי' משי"ב כמו מיכאל

וגבריאל שעומדי׳ ברום עולם משי״ב, אבל המלאכי׳ הנק׳ יוצר משרתי׳ שנולדי׳ ונוצרי׳ בכל יום ואומרי׳ שירה ומתכללי׳ בא״ס ב״ה, והם הנולדי׳ ונוצרי׳ מהעלאת מ״ן והמשכת מ״ד הנ״ל, וכמו״כ יש נשמות המתהוי׳ מיחוד הנ״ל, וההפרש שבין מלאכי׳ ונשמות שהתהוות הנשמות הוא מפנימיות כו׳ והמלאכי׳ שרשם מבחי׳ החיצניות כו׳ כנודע*,

*) ע״כ נמצא בכתי״ק.

— הוספה ג —

קיצורים מכ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע*

ספר תרכ"ו.

א.	זכור את יום השבת לקדשו,	ובו ה' פרקים, י"ט ענינים.
ב.	ויראו את אלקי ישראל,	ובו ו' פרקים, כ"ח ענינים.
ג.	זכור את אשר כו' עמלק,	התחלה וסיום, ובו ו' ענינים.
ד.	גדולה מילה שי"ג בריתות כו',	ובו ה' פרקים, י"ד ענינים.
ה.	ליהודים היתה אורה	פרק אחד, ג ענינים.
ו.	החדש הזה לכם,	ובו י"ד פרקים, מ"ו ענינים.
ז.	אנכי ד' אלקיך,	ובו ו' פרקים, ט"ו ענינים.
ח.	ויהי הענן והחשך,	ובו ד' פרקים, יב ענינים.
ט.	וישרנה הפרות בדרך	ובו ד' פרקים, יו"ד ענינים.
י.	כל הולך על גחון,	ובו ו' פרקים, ל"ח ענינים.
יא.	אשה כי תזריע	ובו ו' פרקים, כ"ה ענינים.
יב.	והתקדשתם והייתם קדושים,	ובו ה' פרקים, כ"ב ענינים.
יג.	וספרתם לכם ממחרת השבת,	ובו ט' פרקים, כ"ה ענינים.
יד.	אם בחקתי תלכו, א,	ובו ח' פרקים, י"ז ענינים.
טו.	אם בחקתי תלכו, ב,	ובו ח' פרקים הנ"ל, ז' ענינים נוספים.
טז.	שאו את ראש,	ובו י"ד פרקים, ל"ב ענינים.

א. זכור את יום השבת לקדשו[1]

כי"ק, ובו ה' פרקים בלא קיצורים.

א) **קיצור.** הקשה מהרמ"א מהו לקדשו, שבת מיקדשא, ולמה זכור בקמץ, ותי' לקדשו להוסיף קדושה, וזכור בקמץ זכירה מתמד' לקדשו ע"ד חולין

---

*) המאמרים שכ"ק אדמו"ר מהר"ש לא חילק לפרקים, חילקם כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ לפרקים בהוספת קיצורים ותוכן הענינים שנתבאר במאמר.

על חלק מהמאמרים כתב תוכן כללי, ובחלקם אף ערך מפתח נושאים שנתבארו במאמר, עם ציוני המאמרים שנזכרו במאמר.

תחת כל ד"ה, כתב אם המאמר נרשם בכי"ק אדמו"ר מהר"ש או בכת"י מעתיק.

1) לעיל ע' א ואילך.

על טהרת הקדש, זכור מ"ע, שבת ביטול היש לאין, לעבדה ולשמרה, זכור ושמור, ויקשה הלא ששת ימים תעבוד אינו ציווי, ובמכילתא מחול על הקדש.

ענינים. א) חולין עטה"ק. ב) שבת ביטול היש לאין. ג) ששת ימים תעבוד אינו ציווי.

ב) **קיצור.** ע"י ושמרו הוא לעשות את השבת ע"ד עושי דברו, התהוות העולמו' מהארה, ששת ימים ספירת הבנין, ובשבת העלי' בבחי' חכ' שלמעלה מהשתל' ונקראת ראשית שמקבלת מבחי' אני ראשון בחי' א"א, וההמשכה ע"י המצות ולכן מברכים אשר קדשנו, אשר ראש, ולקדשו הוא וקראת לשבת ענג.

ענינים. ד) עשיית השבת ע"י ושמרו. ה) עליית שבת בחכ' שלמעלה מהשתל'. ו) לקדשו ענג.

ג) **קיצור.** ששת ימים עשה ו"ק דאצי' חסד דאצי' הוא עצמו המחי', מכלכל חיים בחסד, ובחטא עה"ד נסתלקו, ומאירים רק ו"ק דיצי' ועשי' וגם זה ע"י לבוש דק"נ, חול הוא חילול, וכאשר האדם נעשה חול גם הימ"ב[2]. נעשו חול, ועבודת האדם לתקן החול ע"י קיום המצות, חולין שנעשו עטה"ק, ומתקן היומין.

ענינים. ז) מכלכל חיים בחסד. ח) חול הוא חילול. ט) עבודת האדם לתקן החול. י) תיקון החול ע"י חולין בטהרה.

ד) **קיצור.** זכור ושמור שטורף מלפניו ומלאחריו, וכתיב טרף נתן ליראיו דטרף הוא מזון הבא ממרחק שלמעלה מהשתל' הטריפני לחם חוקי, המשכת התו' מאותיות החקיקה, עילות העילות מקור דממכ"ע וסבות הסבות מקור הסובב, ואין עצמו ממלא המחסור של יראיו, ובני חייא ומזונא במזלא תליא, והן עם כלביא יקום שמזדרזין בק"ש ותפילין.

ענינים. יא) מזון מקרוב, טרף ממרחק. יב) מרחק למעלה מהשתל'. יג) עילות העילות מקור דממכ"ע. יד) סבות הסבות מקור דסוכ"ע. טו) מצות בגשמיות מזון דטרף. טז) קשעהמ"ט טרף.

ה) **קיצור.** ההמשכה שלמעלה מהשתל' באה ע"י העלאת מ"ן מהבירורים דרפ"ח ניצוצין, אתר רחיקא טורא חשוכא, ושבת טורף מחול אל הקדש, והמזבח נק' זאב שטורף הנה"ב והוא בחלקו של בנימין, תפלה בכ"י הוא הארת השבת, ויחל משה שעשה את המר מתוק שהתפלה מהפך מחול לקודש, שיננא חטוף ואכול, בשבת אומרים שכן עד, שבת מנוחה, טבעי הדורסי' והנדרסים

---

2) = הימי בראשית.

וקושית הכוזרי מאמר ג׳ י״א, ושרשו דינין מתערין בסופא ועי״ז נמשך היראה בעולם, ובעבודה הרגזת היצ״ט, ולע״ל כולו רחמים.

ענינים. יז) מצות מעשיות ממשיכי׳ מלמעלה מהשתל׳. יח) תפלה מהפך מחול לקודש. יט) שרש טבעי הדורסי׳ והנדרסים.

תוכן כללי

זכור את יום השבת לקדשו להוסיף קדושה וזכור בקמץ להורות על התמדת הזכירה, שבת מנוחה ומוחין דאבא שלמעלה מהשתל׳ והמשכתו ע״י ששת ימים תעבוד בקיום התומ״צ להיות חולין על טהרת הקדש, דחיות החולין מעילות העילות ממכ״ע, וע״י העבודה מבררי׳ הניצוצין להעלותן לשרשן למעלה וממשיכי׳ בחי׳ סיבות הסיבות סוכ״ע, והמשכה זו נקראת טרף מזון הבא ממרחק, ועבודה זו הוא ע״י בירור הנה״ב עצמו, וקשעהמ״ט נק׳ טרף ותפלה היא הארת שבת, ועושה את החול קודש ומהפך ממר למתוק, ומאלפנו מחיות הארץ בטבעי הדורסי׳ והנדרסים דע״י גבורה דקדושה נמשך היראה למטה שבעבודה הוא הרגזת יצ״ט על היצה״ר עי״ז יהי׳ גילוי השבת והשבתי חי׳ מקרב הארץ ולזכות ליום שכולו טוב ורחמים.

ב. ויראו את אלקי ישראל ותחת רגליו וגו׳[3]

כי״ק, ובו ו׳ פרקים, וקיצורים רק מב׳ פרקים הראשונים.

א) . **ענינים.** א) היא מתהלכת בין החיות בחי׳ מל׳. ב) ד׳ כנפות הטלית ד׳ חיות. ג) י״ב בקר והים. ד) ב׳ הילוכים תורה ותפלה.

ב) . **ענינים.** ה) ציצית חוטין וקשרים תרי״ג. ו) טלית פריסא דמלכא עצם הענג. ז) שער פתח, שער שערות. ח) הוקשה ציצית לקי״ס.

ג) **קיצור.** בת״י מפרש דלבנת הספיר הי׳ ע״י שעבוד מצרים, ובירושלמי מובן שבמקום דתחלה בעת גלות מצרים היתה לבנת הספיר הי׳ אח״כ כעצם השמים לטהר, וגלות בבל שלחצום בדת עוד קשה משעבוד גופני, לבנה בידי אדם ואבן בידי שמים, אותיות דמ״ה כלים אל הביטול עצמי דחכ׳, ואותיות דב״ן כלים אל ביטול היש, לבנה נעשה בידי אד״ם מ״ה המברר ב״ן והוא בירור הע׳ לשון שמדברים בהם ד״ת, ונעשית כאבן ע״י שריפה שהוא העבודה במס״נ דתפלה, וזהו אני חומה זו תורה, אבנים אותיות דתושב״כ לבנים אותיות דתושבע״פ, בגלות לבנת הספיר שהלבנה מזדככת ומאירה, אמנם ע״י גלות בבל נעשית אב״ן, א׳ ב״ן, ב״ן שבמ״ה, וזהו ומ״ה הגיע אליהם ע״י המס״נ.

---

3) לעיל ע׳ ה ואילך.

ענינים. ט) בשעבוד מצרים הלבנה נזדככה לספיר. י) לבנה אותיות דב"ן. יא) אבן אותיות דמ"ה. יב) בירור הלשונות ע"י דברי תורה. יג) שלימו' בירור האותיות ע"י המס"נ דתפלה. יד) אותיות דמ"ה המשכה עצמית. טו) אותיות דמ"ה כלים לביטול דחכ'. טז) ע"י מס"נ זכו למ"ה.

ד) **קיצור.** הספיר הוא ה"ס פ"ר יו"ד, ה"ס היכ"ל אדנ"י, פ"ר הוא הגלות ומתברר ע"י היו"ד אחרונה דשם ע"ב, ובצאתם ממצרים הראו להם לבנת הספיר להורות על הבירורים בדוגמת הלבנת הלשון של זהורית ובהפרדת הנפש מהגוף העלי' הראשונה להיכל זה, וכן בכל לילה. כל המפנה לבו מעבירה ושומר ראות עיניו ניזון מזיו השכינה וזהו וראיתם דציצית וע"י קיום מצות ציצית דשקולה ככל המצות באים לאשתאבא בגופא דמלכא.

ענינים. יז) הספי"ר, ה"ס פ"ר י'. יח) הס בגימט' אדני, היכל. יט) לבנת הספיר מורה על מיתוק וליבון. כ) לבנת הספיר בדוגמת הלבנת לשון של זהורית. כא) עוצם עיניו ניזון מזיו השכינה.

ה) **קיצור.** ויראו את אלקי ישראל, דאגלי קשת עלי' בגוונין נהירין, והקשה דקשת אינו מעלה ומורה על דין, ויתרץ דגוונין נהירין הוראה על גילוי אלקות וכמו ובמורא גדול גילוי שכינה, הקשת עצמו הוא כריתות ברית גם בשעה שאינם ראוים מצ"ע, ויצי"מ הי' ע"י גילוי שכינה, הנה לזאת בגאול' ראו אפי שכינתא, וע"י חוט של תכלת זוכים לבחי' גווני נהירין דקשת.

ענינים. כב) קשת כריתות ברית. כג) גווני הקשת גילוי אפי שכינתא. כד) חוט של תכלת גווני נהירין דקשת.

ו) **קיצור.** בסיני נגלה להם כזקן מלא רחמים, בחי' עת"י, ביצי"מ הגילוי דשם הוי' דלתתא, שעבוד מצרים כור ברזל, לע"ל גילוי שם הוי' דלעילא, ועמדו רגליו על הר הזיתים, זיתים ב' חסדים מגולים, שמן הזיתים ח"ס, הר הזיתים מקור הזיתים והשמן, רגליו בחי' תחתונה בחי' א"ק, רגלי א"ק מסתיימים בעשי' דזהו ויראו את אלקי ישראל, ולע"ל יתגלה א"ק עצמו, ובסיני התגלות העצמות וזהו כזקן שערות לבנות להורות על החסד ורחמים.

ענינים. כה) יצי"מ גילוי שם הוי' דלתתא. כו) לע"ל גילוי שם הוי' דלעילא. כז) הר הזיתים מקור השמן דח"ס. כח) לע"ל יתגלה א"ק עצמו.

ג. זכור את אשר עשה לך עמלק[4].

עמוד ראשון כי"ק, והשאר כ"י מעתיק, המאמר אינו נחלק על פרקים, וכאשר בנינו הוא מדרוש מי כמוכה[5], ולקמן בד"ה אנכי[5] נחלק לפרקים, וכאן רשמתי בהקיצור רק ההתחלה והסיום כפי סדר דרוש זה.

התחלה.

זכור. יקשה למה הי' מלחמת עמלק תיכף אחר יצי"מ, כפל הלשון זכור לא תשכח, ומהו ההפרש בין נס דפורים לנס דקי"ס, ויקדים דאלקים בגימט' הטבע, משם שדי נמשכים נסים המלובשים בדרכי הטבע, ומשם הוי' נמשכים נסים שיוצאי' מדרכי הטבע, שעבוד מצרים הכנה לגילוי שם הוי', ואבן בוחן דוגמת הכור שמפריד הפסולת מהזהב, וביצי"מ נתגלה שם הוי'.

ענינים. א) שם שדי מקור לנסים שבדרכי הטבע. ב) נסים שלמעלה מהטבע משם הוי'. ג) שעבוד מצרים הכנה לגילוי שם הוי'.

סיום. (דכ"ח ע"ב[6]) ומעתה יובן ענין מלחמת עמלק.

קיצור. בקי"ס נא' ב"פ מי כמוכה שהשיגו שנמשך ההארה שלמעלה מהשתל', ולכן הנה תומ"י הי' מלחמת עמלק שהוא קלי' נגד הדעת, וענינו חוצפא, באצי' אין קלי' ומעמדן בבריאה, והשר שלחם עם יעקב חשב דשרש יעקב בז"א, אבל וירא כי שרשו במוחין לא יכול לו, ורק נגע בענפי המדות דז"א, ואשור ענג דגשמיות היפך אשר קדשנו דמצות, ובקי"ס שהאיר הארת למעלה מההשתל' למטה, התעורר קלי' עמלק לנגד, ולכן הציווי לזכור ושלא לשכוח, שלא לשכוח דשכחה באה ע"י תענוגי' גשמי', שימנע עצמו מזה, וזכרון הוא ממוח החכ' ובשניהם הוא מחיית עמלק.

(דכ"ט ע"א[7]) ועפ"ז יובן משרז"ל חייב אינש לבסומי בפוריא.

קיצור. המן הי' מזרע עמלק, ולכן הפיל פור שחפץ לקבל מלמעלה מהשתל', גורל, אבל שרש נש"י הוא מעצומ"ה ית' אתה הוי' לבדך דשם הוא הבחירה בישראל דוקא, ואוהב את יעקב, ואת"ה ברחמיך הרבים, דבחי' אתה שלמעלה גם מלמעלה מההשתל' נמשך בבחי' רחמים רבים, וזהו חייב כו' עד דלא ידעי להורות על הפלאת מדריגה זו.

---

4) לעיל ע' יד ואילך.

5) ד"ה מי כמוכה דש"פ בשלח, הוא חלק מד"ה אנכי (פ"ג ואילך — לעיל ע' נג ואילך). וראה גם לעיל ע' viii בהע'.

6) לעיל ע' כא.

7) לעיל ע' כב.

ענינים. ד) אשור היפך אשר קדשנו. ה) כשמאיר הארה שלמעלה מהשתל' מתעורר קלי' עמלק בחוצפא. ו) המשכת העצמות הוא ע"י מדרי' רחמים רבים.

רושמים.

ענין הביסום, הארת פנים תיקון ואמת.

ענין סעודת אסתר, דע"י הגבהה זו נזרק.

ד. גדולה מילה שי"ג בריתות נכרתו עלי', (נדרים דל"א ע"ב)[8].

כי"ק. ואין בו פרקים, רק ג' הפסקים, והנני מחלקו לפרקים, קיצורים וענינים.

דף ל"ה ע"ב שטה וא"כ אין להכריע, שניהם כו'[9].

קיצור. על התורה כולה נכרתו ג' בריתות ועל מצות מילה שהיא בכלל התו' נכרתו י"ג בריתות, בת"ז מיל"ה מ"ל י"ה האר' מי"ה, וכתיב מי יעלה לנו השמימה ר"ת מילה וס"ת הוי' שם שלם, עשר ידענו י"ג לא ידענו, יגמה"ר ג' ראשי ראשים וע"ס, ובברייתא דר"ש הצדיק ע"ס וג' עולמות בי"ע.

ענינים. א) מילה מל י"ה. ב) יגמה"ר [ו] ג' ראשי ראשים וע"ס, [ז] ע"ס וג' עולמות בי"ע.

ב] אמנם באמת דף ל"ה ע"ב, סיום[10] דף ל"ו ע"ב שטה היש, ממציאותו[11].

קיצור. שרש ג' עולמות בי"ע מראשי ראשים מב' טעמים [ו] הכח להיות נמשך למטה הוא ממדריגה גבוה דוקא, [ז] דבריאה יש מאין נמשך מבחי' גבוה, כח הצומח הוא בארץ דמל' שרשה מהכתר, ונאצלה בנקודה ובה ב' דעות [ו] מל' דמל', [ז] כתר דמל', וגדולה מעלת המל' על החכ'.

ענינים. ג) כח הצומח בארץ. ד) מעלת המל' על חכ'.

ג] ולכאורה ג"ז דף ל"ו ע"ב, סיום[10] דף ל"ז ע"ב שטה כלל כו'[12].

קיצור. הושיט הקב"ה אצבעו הק[ט]נה ושרפן [ו] ע"ד ביטול העלול בעילתו, [ז] הגילוי שלא דרך הצמצום, תומ"צ ע"פ מדת רצונו ית', וכן בספי' המל'

---

8) לעיל ע' כג ואילך.

9) לעיל ע' כד בשו"ה ממתניתן.

10) כ"ה בכתי"ק, והכוונה לסיום הפרק.

11) לעיל ע' כה בשו"ה ממציאותו.

12) לעיל ע' כו בשו"ה עולמות.

שנאצלה בנקודה, והט"ס הם כמו ע"י צמצום, מלך יחיד שנעשה עתיק בבריאה, ושרש בי"ע מג' ראשי ראשים.

ענינים. ה) ביטול המלאכים כביטול העלול בעילתו. ו) מלך יחיד מל' דאצי' נעשה עתיק לבריאה. ז) שרש בי"ע מג' ראשי ראשים.

ד] ומעתה דף ל"ז ע"ב, סיום[10] דף ל"ט ע"א שטה ג', רדל"א כו'[13].

קיצור. ערלה מסך בין הקדושה לגקה"ט, וע"י העברתה מתעלים במדריגה עליונה כדוגמת העתק השמש למטה טפח ולמעלה ריבוי פרסאות, שמים וארץ פנימי ומקיף, המדות מקיפי' לדיבור, שו"א תתאין ועילאין, שמי השמים, השמימה, י"ג בריתות יגמה"ר.

ענינים. ח) ערלה מסך בין הקדושה לגקה"ט. ט) מדות מקיפים לדיבור. י) י"ג בריתות יגמה"ר.

ה] אמנם, דף ל"ט ע"א, סיום[10] דף מם ע"ב שטה כב"ל וד"ל[14].

קיצור. מילה בגשמיות העברת הע[ר]לה, ברוחניות ומלתם ערלת לבבכם, להפוך המדה מן הקצה אל הקצה ע"י שיתבונן שהאתמול עבר, המחר יעבור, וההוה זמן מועט ומדוע לא יכבוש עצמו להיו' סו"מ וע"ט ועי"ז נמשך ומל ה"א את לבבך, מלמטלמ"ע ומלמעלמ"ט, ג"ע מ"ת, בברוך שאמר י"ג ברוך יגמה"ר שקודם התפלה, בישתבח ט"ו שבחים י"ה כן ט"ו תיבות דיברכך, ולע"ל גילוי שם הוי' דלעילא, את לבבך ואת לבב ר"ת אלול.

ענינים. יא) מילה העברת ערלת הלב. יב) י"ג ברוך דברוך שאמר יגמה"ר. יג) ט"ו שבחים דישתבח ט"ו תיבות דיברכך י"ה. יד) אלו"ל את לבבך ואת לבב.

ה. ליהודים היתה אורה[15].

כי"ק.

קיצור. אורה תו', שמחה י"ט, ששון מילה, ויקר תפילין דכולם אות לכן גזר המן עליהם יותר, כל המועדים בטלים לע"ל חוץ מפורים ויוכ"פ דגם לע"ל יהי' ניכר חשיבותם, פורים מס"נ יוכ"פ הגילוי שלמעלה מהשתל', בפורים קבלו

13) לעיל ע' כז בשו"ה יגמה"ר.

14) לעיל ע' כח בסוף המאמר.

15) לעיל ע' כט ואילך.

התו' בנפש חפצה, נקראת אורה, מעלת המס"נ דגלות בבל נק' אבן ספיר אותיות דמ"ה לגבי מצרים לבנת הספיר אותיות דב"ן.

ענינים. א) פורים הגילוי שלו יוכר גם לע"ל. ב) יוכ"פ הגילוי שלמעלה מהשתל'. ג) אורה זו תו' שקיבלו ברצון.

ו. החדש הזה לכם[16].

כ"י מעתיק, ובו י"ד פרקים על י"ג פרקים קיצורים.

א) **ענינים.** א) י"ב ר"ח י"ב צירופי הוי'. ב) ניסן נק' זה. ג) טמטום הלב והמות.

ב) **ענינים.** ד) מהעדר הזכרון בא לשכחה. ה) מים הרעים גורם שכחה גמורה. ו) עמלק מקרר ומשכח אלקות. ז) תורה חכ' זכרון.

ג) **ענינים.** ח) תענוג הנשמות בג"ע מהמים דנהר. ט) תענוג השכל מיסוד המים שבמוח. י) מים מצמיחים כל מיני תענוג. יא) מים [א]עליוני' [ב]תחתונים. יב) מים רעים. יג) יין [א]לבן שמחה, [ב]אדום מרירות, [ג]משכר [א]רתיחה, [ב]מגלה עצם הרע. יד) עבירה מלפפתו. טו) ע' תלוי דיכרסמנה. טז) תשובה מהפך המדות.

ד) **ענינים.** יז) ניסן צירוף ראשון דשם הוי' [ב]נק' ראש הכולל, [ג]ראש לעיבורים. יח) יגמה"ר ע"ס וראשי ראשים. יט) ר"ח דלע"ל משם הוי' דלעילא.

ה) **ענינים.** כ) כשמאיר צירוף החדש אי אפשר לעברו. כא) עדות החדש כשרה בקרובים.

ו) **ענינים.** כב) ר"א סובר גם בש' הוי' דלעילא שביעי חביב, ור"י סובר גם בש' הוי' דלעילא הצירוף הראשון בניסן.

ז) **ענינים.** כג) בר"ח הארת שם הוי' בשם אלקים. כד) החדש לכם החידוש שלכם. כה) השפעת הקדושה ע"י עבודה. כו) השפעת לעו"ז חנם. כז) המייגע לקבל שפע קדושה חכם.

ח) **ענינים.** כח) אהרן [א]שודמ"ט, [ב]העלאה, [ג]רודף שלום, [ד]בזכותו ענני חופה. כט) אחדות כלי לאלקות. ל) משה [א]שוד"מ, [ב]תורה, [ג]מן, [ד]המשכה. לא) ניסן ביעור חמץ גשמי. לב) תשרי ביעור

---

16) לעיל ע' ל ואילך.

חמץ רוחני. לג) תשובה א) רפואה, ב) תשובה תשוב ה' עילאה. לד) שביעין, א) משה ב) שבת ג) תשרי.

ט) **ענינים.** לה) ז"ה א) י"ב חדשים, ב) י"ב צירופי הוי', ג) י"ב שבטים, ד) ת"ת.

י) **ענינים.** לו) ז"ה א) יסו"א כשמלובש ביסוד ז"א, ב) בעבור זה עשה ד' לי, ג) בעבור זה לא אמרתי, ד) זה היום עשה.

יא) **ענינים.** לז) יחוד שמשא וסיהרא. לח) תורה אילנא דחייא.

יב) **ענינים.** לט) ברכת קידוש הלבנה, ב) ומברכין כשנהנין לאורה. מ) בג"ד נתקשה משה א) חדש, ב) מנורה, ג) שרצים.

יג) **ענינים.** מא) מכם אני מבקש קרבן. מב) ישראל בני טובים. מג) מל' כתר דאו"ח.

יד) **ענינים.** מד) אלקות אין ראשית לראשיתו. מה) הקדמת פרה לפסח. מו) כל ימי ניסן כמו ר"ח.

ז. אנכי ד' אלקיך[17].

כ"י מעתיק, ובו ו' פרקים בלא קיצורים.

א) **קיצור.** לכאו' בריאת שו"א פלא יותר, מהו ההפרש בין יצי"מ לנס אסתר וקי"ס, ויקדים ענין עמלק ומלחמתו שהיתה תומ"י אחר יצי"מ, זכור עשה, ולא תשכח ל"ת, מהעדר הזכרון באים לשכחה וגורמים עוזבי ד' ואדני שכחני, כי אין שכחה, ד' צילך ההמשכה שלמעלה בדוגמת מעשה האדם למטה, חמרא דפרגותא, זכור לשעבד המוח, ולא תשכח שיוקבע בלב.

ענינים. א) חמרא דפרגותא. ב) ד' צילך ההמשכה מלמעלה לפי עבודת האדם.

ב) ע' הקיצור והענינים דבתחלת הדרוש זכור כו' עמלק הנ"ל סימן ג[18].

ג) **קיצור.** אין עוד מלבדו להוציא השיתוף שאינו ע"ז כ"א ע"ד כיבוד או"א, אדה"ר נצטוה על ע"ז, הארץ שרשה משלג שתחת כסה"כ, האורה שרשה מטלית המעלים על העצם כדי שיהי' מציאות האור, הציווי שמע להתבונן בשרש כל דבר, שמש מש' הוי', ארי', א) מפני ארי', ב) מספי' החכ', ג) מגבו' דעתיק, יום ולילה תושב"כ ותושבע"פ, זו"נ, מיכאל וגבריאל מחו"ג דיצי' ובריאה, בהגלות השרש יתבטל מציאות הנולד א"כ גם בהיותו כאלו אינו, ההשפעה הבאה

17) לעיל ע' נ ואילך.

18) נדפס לעיל ע' שמה.

ע"י ע"ס ומלאכים כדוגמת פעולת היד הבאה מהאדם הפועל, אזהרת השיתוף מפסוק שמע.

ענינים. ג) שיתוף [א]אינו ע"ז, [ב]כיבוד, [א]כיבוד או"א, [ב]כבוד שרים, [ג]אזהרתו מפסוק שמע. ד) שרש השמש מש' הוי'. ה) שרש הארץ משלג. ו) שרש האורה מלבוש המעלים. ז) ארי' מפני ארי', [ב]מחכ'. ח) יום ולילה תושב"כ ובע"פ. ט) ההשפעה ע"י ע"ס ומלאכים כדוגמת הפעולה ע"י היד.

ד) **קיצור.** האלקות יתואר [א]מצד עצמותו, הללוי' ונורא תהלות, [ב]מצד פעולותיו נאדר בקדש ועושה פלא, הוי' מהוה והיו"ד מורה על התמידית, קי"ס הכנה לאנכי דמ"ת להיות ד' אלקיך בתומ"צ, ב"פ מי כמכה, ר"ת מכב"י, ברוך כבוד ד' ממקומו, ממקורו ושרשו.

ענינים. י) קי"ס הכנה למ"ת. יא) אנכי עצמות להיות ד' אלקיך בתומ"צ.

ה) ע' בהקיצור דסיום דרוש זכור כו' עמלק הנ"ל סימן ג[19]. ורשימת הענינים ד), ה)[20].

ו) **קיצור.** יצי"מ ומלחמת עמלק ברוחניות בעבודה בכ"י, מ"ת בכים על ירידתם ע"י הבדלת הרקיע, מים מצמיחים ענג, ירידת הנשמה, איסור שקשור בסט"א, ובערת הרע, חולה מ"ט חסרון שעה"נ, העדר מוחין דגדלות, חולה שאין בו סכנה תאות היתר, שיש בו סכנה תאות איסור, תשובה רפואה ולהגיע לתשובה [א]ע"י תיקון חצות שהוא עת רצון [ב]מארי דחושבנא שקודם התפלה, ע"י יציאה מהגשם ממשיכי' מבחי' אנכי.

ענינים. יב) איסור קשור בסט"א. יג) חולה [א]חסר שעה"נ, [ב]שאין בו סכנה תאות היתר, [ג]שיש בו סכנה תאות איסור. יד) תקון חצות, [א]עת רצון, [ב]הכנה לתשובה. טו) תשובה רפואה.

ח. ויהי הענן והחשך ויאר[21]

כ"י מעתיק ובלתי נחלק לפרקים, ורק יש בו הפסקות וסדרתים בפרקים, קיצורים וענינים.

וזה סדר הדרוש לפרקיו.

---

19) לעיל ע' שמה.

20) לעיל ריש ע' שמו.

21) לעיל ע' ס ואילך.

ויהי הענן, דף קכ"א א'[22], סיום הפרק בע"ב שטה יום כו'[23].
ב) וביאור דף קכא ב', סיום הפרק דף קכג א שטה כך, כו'[24].
ג) מאריכין לו, סיום הפרק דף קכג ב שטה ימיו[25].
ד) ושנותיו, סוף הפרק בסוף הדרוש.

ואלו הן הקיצורים ורשימת הענינים

א) **קיצור.** היום כלול מערב ובקר, יחיד בעולמו גילוי אחד למטה, שפלות ומרירות חשך, שמחת ד' אור, בלילה כדור הארץ מסתיר על השמש, הגוף מעלים על אור הנשמה, אור וחשך מעורבים רצוא ושוב תכופים.

ענינים. א) שפלות ומרירות חשך. ב) שמחת ד' אור. ג) אור וחשך רצוא ושוב.

ב) **קיצור.** מאחר שהקב"ה ברא את עולמו למה צריכים להמליכו, להורות שהכל בטל במציאות, מקום הארון אינו מן המדה, להאריך באחד דגם שרש המקום בו"ק דמל' בטלים בתכלית, מעלה ומטה השגה עליונה ותחתונה, קדם מחבר חו"ג דאצי', מקום מקומו ש"ע, מקום סוס שבטל אל הרוכב.

ענינים. ד) כד אמליכתי'. ה) ביטול שרש המקום. ו) מקום (א) ו"ק דמל', (ב) ז' רקיעים, (ג) ז' היכלות דיצי' ובריאה, (ד) מדות דאצי', (ה) סוס. ז) להאריך באחד.

ג) **קיצור.** רצון שע"פ טו"ד ורצון שלמעלה מטו"ד, וע"י ההתבוננות במה שמושג באי' למעלה מטו"ד, עשה רצונו כרצונך כדי שיעשה רצונו כרצונך, מאריכין לו ימיו רב חסד אה"ר בדרך מתנה.

ענינים. ח) העבודה בטו"ד מביא לאה"ר. ט) אה"ר בדרך מתנה.

ד) **קיצור.** עולם מקום, שנה זמן י"ב חדשים, נפש חיות העולם, אם ישים אליו לבו ברעו"ד בהעבודה דתומ"צ אז הנה רוחו ונשמתו שלמעלה ימשיך, וה"ס עש"ן, עולה מן המדבר כתמרות עש"ן, שמהפך את המדבר, בקי"ס גילוי מים עליונים שניטל הרקיע המבדיל, אור וחשך מעורבים דגם החשך אור, ולילה כיום יאיר ולא קרב זה דלעו"ז לזה דקדושה.

ענינים. י) עולם שנה נפש. יא) מדבר נהפך לעש"ן. יב) אור וחשך מעורבים דגם החשך אור.

---

22) שם בריש העמוד.
23) שם בשו"ה והחשך.
24) לעיל ע' סב בשו"ה שהסוס.
25) שם בשו"ה ארוך.

ט. וישרנה הפרות בדרך[26].

כ"י מעתיק, ובלתי נחלק לפרקים, ורק יש בו הפסקות, וסדרתים בפרקים קיצורים וענינים.

וזה סדר הדרוש לפרקיו.

וישרנה, קכז א[26],	סיום הפרק קכח א שטה וזהו, כו'[27].
ב) ומעתה צ"ל,	סיום הפרק קכט א שטה עליונה, כו'[28].
ג) וכמו"כ יש בעבודה ג"כ,	סיום הפרק קל א שטה באתי, כנ"ל[29].
ד) וזהו על שלשה דברים,	סיום הפרק בסוף הדרוש.

ואלו הן הקיצורים ורשימת הענינים.

א) **קיצור.** שיר הפרות, לשון אדרוגינס, פרקמטיא של משה באז, על ג"ד העולם עומד, תפלה כנגד תמידין, ברואי' שבים ושביבשה, מח' ודיבור, כבד פה ולשון דמשה, עבודת כהני' ותפלה להמשיך מאתכסיא לאתגליא, עבודת הלוים העלאה, ניגון מוליד ומעורר חום והתפעלות, כל עלי' ע"י שיר.

ענינים. א) ניגון [א]מוליד חום, [ב]מעורר התפעלות. ב) כל עלי' ע"י שיר.

ב) **קיצור.** זאת מל', שירה הזאת נהו"ת קארי תדיר לנהו"ע, חיוהי אורו' גרמוהי כלים, ונקראים גופים, והשירה בכלי' אל האור, ולמעלה משיר הלוים העלאה מאתגליא לאתכסיא.

ענינים. ג) חיוהי אור. ד) גרמוהי כלי. ה) כלים גופים. ו) שיר דמל' למעלה משיר הלוים.

ג) **קיצור.** שירה הזאת בעבודה רעו"ד, אתה כהן המשכה, הוא לוי העלאה, לבדך ונשגב הוי' לבדו, ואז משה אתכסיא, ובנ"י אתגליא שוים בשירה, והשיר אז, א' ג"ר דעתיק שלמעלה מז' ימי בראשית ז"ת, בשבת קוראים את הענג שלמעלה מהשבת, אשירה א' שיר"ה להוי', והודיע למשה כי אלקי' אדני הוי' ואני כולא חד.

ענינים. ז) שירה הזאת רעו"ד. ח) משה אתכסי' בנ"י אתגליא שוים. ט) שבת קורא הענג שלמעלה משבת.

---

26) לעיל ע' סג ואילך.

27) לעיל ע' סה בשו"ה בעלי.

28) שם בשו"ה שירה עליונה.

29) לעיל ע' סו בשו"ה אז.

ד) **קיצור.** עולם העלם, ג׳ קוין כהנים ימין תו׳ אמצעי, בקי״ס ג׳ קוין מים מימינם ומשמאלם וישראל באמצע ונחלק לי״ב גזרים בשביל י״ב שבטים, י״ב בקר דבריאה, י״ב גבולי אלכסון, ויסע ויבא ויט ג׳ קוין, משה המשיך דעת בזרע בהמה, שיר הפרות י״ב בקר נושאי הארון תורה, הלוך וגעו צעקה פנימית.

ענינים. י) בקי״ס ג׳ קוין ט) ימין שמאל וישראל, ג) ויסע ויבא ויט.

י. כל הולך על גחון[30].

כי״ק, בלתי נחלק לפרקים, וסדרתיו לפרקים קיצורים וענינים.

וזה סדר הדרוש לפרקיו.

כל הולך על גחון[30],	סיום פ״א דקל[״]א ב׳ שטה הפרסא, כו׳[31].
ב) וכ״ז הוא הקדמה, קלב א,	סיום פ״ב קלג א, שטה וארא, ע׳)[32].
ג) ומה שלפעמים, קלג א,	סיום פ״ג קלד א, שטה מהקולע, כו׳[33].
ד) ובשל״ה דק״ה, קלד א,	סיום פ״ד קלה א, שטה ל״ג, ע׳)[34].
ה) ואצ״ל אם הרהור קלה א,	סיום פ״ה קלו א, שטה עניני, כו׳[35].
ו) וע״פ מ״ש לעיל קלו א,	סיום פ״ו בסוף הדרוש.

ואלו הן הקיצורים ורשימת הענינים.

א) **קיצור.** אדם מקדש עצמו, מקדשין אותו מלמעלה, כי מלאכיו יצוה לך לשמרך, ע״י לחם התורה באמונתו יחי׳, חיות באמונה, עבירה שעבר לצד הסט״א, טמטום הלב, לב אבן, הלב נעשה ככבד.

ענינים. א) עבירה שעבר לצד הסט״א, ב) לב נעשה ככבד.

ב) **קיצור.** טמטום הלב התקשרות ברצונות זרות, מצות ביטול מ״ה וממשיכי׳ הא׳ ונעשה מאה, וע״י עבירה מסתלק הא׳, עוונותיכם מבדילים, נפילה לקלי׳, והעצה ביטושין, גם לב אבן ימס, כתיתה ומוצא שמנו, התיקון למה שנפל בג״ק הוא ע״י יסורים, תשובה לדלג שור.

ענינים. ג) טמטום הלב. ד) ביטוש מפוצץ לב אבן. ה) יסורים מתקנים מה שנפל בג״ק.

---

30) לעיל ע׳ סז ואילך.

31) לעיל ע׳ סח בשו״ה טמטום.

32) לעיל ע׳ סט בשו״ה עשרה.

33) לעיל ע׳ ע בשו״ה מהקולע.

34) לעיל ע׳ עא בשו״ה ניעור כפיו.

35) לעיל ע׳ עב בשו״ה ינער.

ג) [**קיצור.**] טמטום המוח מצד ריבוי עסקים גשמים, תלמוד ירושלמי ורבי חכ׳, בבלי רב בינה, הטרדה מטמטם המוח כמו שהמאכל מביא שינה, ומהרהר בעסקיו גם בעידנא דלא עסיק בה, והראי׳ מהחלומות ובמילא לבו קשה, כף הקלע של הנשמה, בעקרים מבאר דהנשמה כוספת לרוחניות וכשנמשכת לגשמים ואז מראים לה עניני׳ רוחני׳ ומצטערת.

ענינים. ו) טמטום המוח. ז) טרדת העסקים. ח) כף הקלע בעודו בחיים.

ד) **קיצור.** כף הקלע מא״י מל׳ דאצי׳ לחו״ל ק״נ, ובמד״ר שהקליעה היא בעולם התחתון גופא מרצון לרצון, ארחות דאורייתא, צדיקים ילכו בם, ארחות עקלקלות, פושעים יכשלו, הכף הקלע דמח׳ המטרידות ועוזבן ומתפלל בטוב נעשה יתרון האור, כי יש ניעור לטוב.

ענינים. ט) כף הקלע [א] מא״י לחו״ל, [ב] מרצון לרצון. י) ניעור לטוב.

ה) **קיצור.** גיא יסוד דנוק׳ דקדושה, התקשרות באלקות, כוס של ברכה, גיהנם התקשרות בתאות רעות, כוס התרעלה, גבורות קשות, קץ שם לחשך, בינה ממנה דינין מתערין, שכר עבירה היא העבירה עצמה שעושה דין, מצרים כור הברזל, ופרעה הקריב.

ענינים. יא) גיא, [א] יסוד דנוק׳ דקדושה, [ב] כוס של ברכה, [ג] התקשרות באלקות, [ד] מקום קבורת משה. יב) גיהנם, [א] יסוד דנוק׳ דקלי׳, [ב] התקשרות בתאות, [ג] גבורות קשות, [ד] כוס התרעלה, [ה] קץ שמכלה.

ו) **קיצור.** סופרים אותיות שבתו׳, בתו׳ עשה ול״ת והו[א״ו] דגחון רברבא וחצי התו׳, קול מחצצים מב׳ חצאין, הוא״ו מחליש כח הנחש מקור הרע שהטיל זוהמא, אברהם יצא ממנו ישמעאל קודם שנימל ויצחק יצא ממנו עשו גם לאחר שנימל, גבו׳ דקדושה רשפי אש, הע׳ דיכרסמנה כו׳ מיער תלוי, וע״י אמירת תהלים סיפור שבחו ש״מ בבריאה יש מאין מחליש כחו של עשו, ע״ד שמ״ע שם ע׳.

ענינים. יג) וא״ו דגחון [א] רברבא, [ב] חצי התו׳, [ג] פועל התכללות, [ד] מחליש כח הנחש. יד) נחש מקור הרע והטומאה. טו) ע׳ תלוי. טז) תהלים, [א] סיפור שבחו של מקום, [ב] מבאר בריאה יש מאין, [ג] מחליש כחו של עשו.

הדרוש הלזה כל הולך, נפלא הוא בסדרו מה שמובא בו ריבוי ענינים בקיצור עם מראה מקומות, ולקטתי הענינים וסדרתים בזה, ואלו הן.

אבק מל' דקלי',	בד"ה ויאבק איש עמו[36].
אידי המאכל מכסים על השכל,	בד"ה עולת תמיד[37].
בכל לבבך,	בד"ה ד' לי בעוזרי[38], ובד"ה ציון במשפט[39].
גיא,	בד"ה ונשב בגיא[40].
גשמיות מונע לענג אלקי,	בד"ה מראיהם ומעשיהם[41].
ודרך חיים תוכחת מוסר,	בד"ה כי נר מצוה[42].
ההבדלה בין מים למים	בד"ה שמע ישראל ס"פ ואתחנן[43].
ויחד לבבינו,	בד"ה מי מנה[44].
חוץ לארץ ק"נ,	בד"ה אלה מסעי הנה גבי מסעות[45].
כור הברזל,	בד"ה וכל העם רואים[46].
כף הקלע,	בד"ה את קרבני לחמי הא' פנחס[47], בד"ה כי ביום הזה יכפר[48], שבת דקנ"ב ב', זח"ג דצ"ט ב', עקרים מ"ד ס"פ ל"ג, עקידה שער ק"א, של"ה דק"ה סע"ב, (שער האותיות, מתחיל וכמה אמוראים הפליגו), קהלת רבה ע"פ מי יודע רוח בני אדם[49].
כתיתת הזתים,	בד"ה מנורת זהב[50] ובד"ה ואתה תצוה[51].

36) תו"א וישלח כו, ד. מאמרי אדה"ז תקס"ו ח"א ע' קסב ואילך. ע' קעג ואילך.

37) מאמרי אדה"ז תקס"ט ע' רכט. אוה"ת פינחס ע' א'קלא.

38) לקו"ת שמע"צ פח, ג.

39) לקו"ת דברים א, ג.

40) מאמרי אדה"ז תקס"ב ח"א ע' צא. אוה"ת ואתחנן ע' קמט ואילך.

41) תו"א יתרו סט, ג.

42) אוה"ת נ"ך ח"ג ע' א'שסד ואילך.

43) לקו"ת ואתחנן יא, א ואילך.

44) לקו"ת בלק סז, ג ואילך.

45) ראה לקו"ת מסעי פט, ב ואילך.

46) תו"א יתרו עד, א ואילך.

47) לקו"ת פנחס עה, ג.

48) לקו"ת אחרי כו, ב.

49) פ"ג, כא.

50) לקו"ת בהעלותך לה, ב.

51) תו"א תצוה פא, ד.

לב נשבר ונדכה,	בד"ה מי אל כמוך[52].
להסיר כח הזוכר דעוה"ז,	בד"ה ויהי מקץ הא'[53].
מחיצה של ברזל,	בד"ה ועשית ציץ[54].
מפתחא דכליל שית, מדות	בד"ה תוס' ביאור ע"פ וידעת פ"ג[55].
נפילה,	בד"ה כי ההרים[56], ובד"ה מה טובו[57].
עבירה מכבה מצוה,	בד"ה אחרי ה"א תלכו לקו"ת ראה[58].
עוונותיכם מבדילים,	בד"ה מה טובו פ"ב[59].
עשרה מכות,	בד"ה וארא בענין מטה[60].
ריחוק ריבוי הסתרים,	בד"ה ביאור שוש אשיש פ"א[61].
תשובה לדלג שור,	בד"ה שובה ישראל[62].

יא. אשה כי תזריע[63].

כי"ק, ונחלק לו' פרקים, ובו קיצורים רק על ה' פרקים, והפרק הששי אין בו קיצור, ולזאת הנה מה' פרקים רשמתי רק הענינים, ומפרק הששי, גם קיצור.

א) **ענינים.** א) כנס"י אשה אש ה'. ב) ה"א אתא קלילא.

ב) **ענינים.** ג) מצות זריעה. ד) ישראל, [ב]ארץ חפץ, [ג]בהם כח הצומח. ה) מלך מהפך מיש לאין.

ג) **ענינים.** ו) כנס"י [ב]בנים מצד עצם נשמתם, [ג]כלה, אשה, ע"י תורה. ז) מצות, [ב]מעלים הכלים, [ג]ממשיכים אור. ח) מל"ת מי"ה.

ד) **ענינים.** ט) זכר ונקבה חטים ושעורים. י) מ"ע חותם שוקע. יא) מל"ת חותם בולט. יב) זכר. יג) אברהם, [ב]הר, [ג]רצוא, [ג]חותם בולט. יד) חותם בולט רצוא. טו) חותם, [ב]שוב, [ג]ביטול הרצון. טז) מ"ה ראו מס"נ מ"ה הגיע ביטול אמיתי.

---

52) לקו"ת דרושים לר"ה סב, א ואילך.
53) תו"א מקץ לא, סע"א ואילך.
54) תו"א תצוה פג, א ואילך.
55) לקו"ת ואתחנן ו, ד.
56) לקו"ת תצא מ, א ואילך.
57) לקו"ת בלק עג, ד.
58) כ, א.
59) לקו"ת בלק עג, ג.
60) תו"א וארא נז, ב.
61) לקו"ת נצבים מט, א.
62) לקו"ת דרושים לשבת שובה סה, א.
63) לעיל ע' עד ואילך.

ה) **ענינים.** יז) פורים המשכת התורה ממשל הקדמוני. יח) עתיק א) מסלק ומתנשא, ב) מעתיק וממשיך ג) מ״ה וב״ן. יט) סיחון א) שיחה ב) הזזה.

ו) **קיצור.** יצי״מ ע״י נש״ב דאצי׳, אראנו נפלאות נש״ב דכתר, ולמעלה יותר חכ׳ דעתי׳, משכיל אור, ברק המבריק מים, השגה רקיע, התלבשות השכל במשל קרח, טפה המשכה עצמית, מבטן מי יצא הקרח שהוא שכר פרי בטן, העכבה ממשיך בחינה עליונה, נפילים, סבא דעתוהי סתים, חסידים הראשונים שוהין כו׳ ומתפללי׳ להמשיך הביטול דד״ע.

ענינים. כ) יצי״מ ע״י נש״ב דאצי׳. כא) גאולה האחרונה, א) נש״ב דכתר, ב) חכ׳ דעתי׳. כב) אור משכיל, מים חכ׳, רקיע השגה. כג) מעלת ההעכבה. כד) שכר פרי בטן. כה) משל קרח.

הענינים שנזכרו בדרוש זה עם ציוני מראה מקומות.

אור מים רקיע	בד״ה הללוהו ברקיע עוזו, בסידור[64].
זכר ונקבה חטים ושעורים	מד״ר בראשית פכ״ו[65].
חכ׳ דעתי׳ למעלה מחכ׳ דא״א	בד״ה ביאור ע״פ אני (בפ׳ שלח דרוש ק״ג שבלקו״ת[66]) פ״א[67].
כנס״י אשה, אש ה׳,	בד״ה והי׳ לכם לציצית הב׳[68].
כנס״י כלה, אשה	בד״ה שחורה אני הב׳[69].
מל׳ התפשטות לזולתו	בד״ה וכל העם רואים[70].
מצות זריעה	בד״ה הבאים ישרש[71].
מצות א) מעלה הכלי, ב) ממשיך אור,	בד״ה ביאור הללו את ד׳ כל גוים[72].
מצות מעשיות, עצמיות ח״ע	בד״ה ששים המה הא׳[73].
מצות ל״ת מי״ה	בד״ה לסוסתי הא׳[74].
נפשי ניצוץ אלקי	בד״ה ואשה כי תדור פ״ב[75].

64) סידור עם דא״ח ע, א ואילך.
65) פיסקא ד.
66) מספר הדרוש כפי שנחלק בספר בית אהרן והוספות להר״ר אברהם דוד לאוואוט.
67) לקו״ת שלח מט, ג ואילך.
68) שם מד, סע״ג ואילך.
69) לקו״ת שה״ש ו, ג ואילך.
70) ראה מאמרי אדמו״ר הזקן תקס״ה ח״ב ע׳ תרנז ואילך. אוה״ת יתרו ע׳ תתקצו ואילך.
71) תו״א שמות נג, ג ואילך.
72) ראה מאמרי אדמו״ר הזקן תקס״ט ע׳ רצט ואילך.
73) לקו״ת שה״ש לח, ד ואילך.
74) שם יא, ג.
75) לקו״ת מטות פג, ד.

יב. והתקדשתם והייתם קדושים[76].

תחלתו עד אמצע פ״ב כי״ק, והשאר כ״י מעתיק, ובו ה׳ פרקים בלא קיצורים.

א) **קיצור.** ידים מדות חו״ג, ויגע בכף ירכו ענפי המדות, ידי עשו, נטילת ידים הגבהת המדות ע״י מים, נטילה רחיצה, וישא את את[77] ידיו, ידו כתיב לאתר דלית שמאלא.

ענינים. א) ידים מדות. ב) נטילה [א]רחיצה, [ב]הגבהה.

ב) **קיצור.** ירידת הנשמה עיסקא, שיחתן של אבות מפתח לגאולתן של בנים, שרש ו״ה למעלה מי״ה, ו׳ ז״א בעתיקא אחיד, ה׳ מל׳ דלע״ל מ״ח אותיות דבשכמל״ו נעשים עטרה, אשת חיל, מספר ג׳, [א]ג׳ אבות, [ב]ג׳ דברים, [ג]כהן לוי ישראל, [ד]אוריין תליתאי, [ה]ג״פ קדוש, נשמה קודם ירידתה במדריגת צדיק וע״י הגוף מתעלית למדרי׳ בע״ת.

ענינים. ג) שרש ו״ה למעלה מי״ה. ד) אשת חיל. ה) מספר ג׳, [א]אבות, [ב]קדוש, [ג]כהן, לוי, ישראל, [ד]אוריין תליתאי. ו) הנשמה, [א]קודם ירידתה במדריגת צדיק, [ב]ע״י הירידה מגעת למדרי׳ בע״ת.

ג) **קיצור.** מלאכים ונשמות למעלה מכוסים בגילוי כדוגמת ברואי הים, וירידת הנשמה למטה יבשה, בתחלת הבריאה המים מקיפים לארץ, והרוח מקיף המים, ובשכלול הארץ גבוה וההילוך לים נקרא ירידה, מי הים מלוחים, מלח משלים ומקיים, שרש המלח מטעמים וע״י הבקיעה בארץ נעשים מים חיים, וכן בנשמה ע״י התלבשותה בגוף.

ענינים. ז) ים ויבשה. ח) מי הים מלוחים. ט) מלח, [א]שרשו מטעמים, [ב]משלים, [ג]מקיים. י) מים חיים גבוה ממי הים.

ד) **קיצור.** בכל נפשך אהבה שע״פ טו״ד, בכל מאדך אהבה שלמעלה מטו״ד, ובאה ע״י הירידה בגוף כדוגמת התגברות המים ע״י סתימה, בהמ״ק באר העלאה, קרבנות, [א]רצוא, [ב]העלאה, [ג]קדוש הא׳. גמ״ח מצות, [א]שוב, [ב]המשכה, [ג]קדוש הב׳, [ד]ממשיכים בחי׳ ענג העליון, רוב כל, מצות מעשיות למטה דוקא, הכירות האותיות בשעוה, ראי׳ תופס גשמי.

ענינים. יא) בכל נפשך ע״פ טו״ד. יב) בכל מאדך למעלה מטו״ד. יג) עליית הנשמה ע״י הגוף. יד) בהמ״ק באר. טו) קרבנות,

---

76) לעיל ע׳ פ ואילך.

77) כ״ה בכתי״ק.

א) רצוא, ב) העלאה, ג) קדוש הא'. טז) מצות, א) למטה דוקא, ב) שוב, ג) המשכה, ד) קדוש הב', ה) ממשיכים ענג העליון.

ה) **קיצור.** תורה בחי' קדוש הג', קדיש לעלם ולעלמי עלמיא לדורי דורות, כולל מ"ע ומל"ת, תושב"כ דיבור, תושבע"פ עיון, ג"פ קדוש, ג' פרשיות דק"ש, פרשה ראשונה שם מ"ב העלאה, פרשה שני' שם ע"ב המשכה, פרשה ציצית עמוד התורה, ישראל שררה, ג"פ קדוש כתר דא"א דז"א ודמל', ציון סימן תורה, ירושלים מצות, והי' אותיות ש' הוי' ואותיות ו"ה קודמין לי"ה.

ענינים. יז) תורה, א) קדוש הג', ב) קדיש לעלם כו' נצחיות, ג) כולל מ"ע ול"ת, ד) ציון סימן. יח) תושב"כ דיבור. יט) תושבע"פ עיון. כ) ג"פ קדוש, א) תורה קרבנות ומצות, ב) ג' פרשיות דק"ש, ג) ג' כתרים דא"א, ז"א ודמל'. כא) ירושלים מצות. כב) והי', א) אותיות הוי', ב) אותיות ו"ה קודמין לי"ה.

יג. וספרתם לכם ממחרת השבת[78].

כ"י מעתיק, ובלתי נחלק לפרקים, וחלקתיו לפרקים, קיצורים, וענינים, ובו ט' פרקים.

וזה סדר הדרוש לפרקיו.

וספרתם לכם[78],	סיום פ"א קצח ב, שטה נתוסף, כו'[79].
ב) והנה בילקוט ובזהר,	סיום פ"ב קצט ב, שטה קשות, ית'[80].
ג) ויובן ענין גבורות,	סיום פ"ג ר א, שטה ע"י יעקב כו'[81].
ד) אבל באמת טעה,	סיום פ"ד ר ב', שטה כל הבירורי', דוקא[82].
ה) וזהו שרש ענין,	סיום פ"ה רא א, שטה מחי', דוקא[83].
ו) אמנם כ"ז הוא,	סיום פ"ו רא ב, שטה מתחולל, בסוטה כו'[84].
ז) ומעתה יובן ענין הבדיקה,	סיום פ"ז רב א, שטה אולי, כו'[85].

---

78) לעיל ע' פז ואילך.
79) לעיל ע' פח בשו"ה לקבל.
80) לעיל ע' פט בשו"ה פניו.
81) שם בשו"ה שלא.
82) לעיל ע' צ בשו"ה עכשיו.
83) לעיל ע' צא בשו"ה שעיקר.
84) שם בשו"ה שרש.
85) לעיל ע' צב בשו"ה יוכל.

ח) ומעתה יובן ענין מ"ש, סיום פ"ח רב ב, שטה ותי' לבד כו'[86].

ט) ויובן זה ממה, סיום פ"ט בסוף הדרוש רג, ב.

ואלו הן הקיצורים ורשימת הענינים.

א) **קיצור.** מנחת העומר טעון שמן ולבונה ובאה גרש, ומנחת קנאות אינו טעון שמן ולבונה ובאה קמח אבל שניהם באים משעורים, מעשה דב' אחיות, רזא דסתרא דא תרתין אחתין, אשת חיל, אשת זנונים, שעיר ופארן עשו וישמעאל.

ענינים. א) מנחת העומר משעורי', ב) טעון שמן ולבונה, ג) ובאה גרש. ב) מנחת קנאות משעורים, ב) אינו טעון שמן ולבונה, ג) ובאה מקמח. ג) אשת חיל. ד) אשת זנונים.

ב) **קיצור.** שרש עשו מזמ"ל קדמאין דתהו, בכל מאדך בל"ג, המתפלל ברשפי אש בלבד (בלא התערבות כו') אחר התפלה מסתעף כעס, תהו רצוא, נהר דינור מזיעת חיות הקדש, זיעה פסולת, גבורו' קשות גם על עוברי עבירה רחוק מאור פניו ית', בקדושה אור פני מלך חיים.

ענינים. ה) שרש עשו מזמ"ל קדמאין. ו) זיעה פסולת. ז) מהאהבה ברשפי אש מסתעף כעס. ח) הכעס גם על עוברי רצונו רחוק מאתו ית'. ט) בקדושה אור פני מלך חיים.

ג) **קיצור.** שלוחי הדין מקבלים חיות מעשיית הדין, וכן יש בטבע בנ"א שטועים בעצמם, ובאמת נהנים מצרתו של זולתם, תורה מברר הגבו' דקו השמאל, הלבנת פנים רציחה בדקות ושרשו מהלב רגז דכעס, המעביר על מדותיו מבטל דינים קשים, יצחק רצה לברך את עשו בכדי שיתברר ע"י תו'.

ענינים. י) שלוחי הדין חיותם דין. יא) הלבנת פנים רציחה. יב) המעביר על מדותיו מבטל דינים קשים.

ד) **קיצור.** עשו לא רצה לקבל התורה דכתי' בה לא תרצח היפך שרשו בגבו' קשות דתהו, בירור קו השמאל ע"י יעקב דוקא המברר ימין דישמעאל ושמאל דעשו, מגיד דבריו ליעקב, וזרח משעיר כו' פארן, ב) שיוכלו להתברר ע"י יעקב, ג) עי"ז שלא קבלו התו' נעשה זריחה בישראל.

ענינים. יג) בירור עשו וישמעאל ע"י יעקב. יד) וזרח משעיר כו' פארן.

---

86) שם בשו"ה אותם.

ה) **קיצור.** שעורה, שעור ה' מאכל בהמה חיות הקדש, הקרבת העומר העלאת הגבורות דקדושה, ובזה מתבטלי' הדינים, בשבת עליית כל המדריגות ולכן גם הגיהנם נח, ובהעלות הגבורות דקדושה הדינים נמתקים, גבורות תגבורת החיות, גבורות גשמים, כי הדם הוא הנפש.

ענינים. טו) שעורה, שעור ה'. טז) בשבת גיהנם נח.

ו) **קיצור.** אחר הקרבת העומר הוא וספרתם נש"ב, מנחת קנאות שעורים בסי"ן, העלאת הגבורות, ומתבטלים הדינים ונזרעה זרע, טמאה שנמשכה אחר הקלי' וצבתה בטנה מהגבורות קשות.

ענינים. יז) בהעלאת הגבורות מתבטלים הדינים.

ז) **קיצור.** קודם התפלה דרך איש ישר בעיניו, וע"י תפלה בירור הסיגים כדוגמת הכור המצרף, וההתבוננות ובאים[77] לידי הכרה לומר סלח לנו, וכן ע"י הברכה תחלה מתברר המאכל, ועיקר עלייתו כשמתפללים ולומדים בכחו, וכן הוא בהעלאת מ"ן דמל'.

ענינים. יח) תפלה כור המצרף. יט) הברכה מעלה המאכל. כ) עליית המאכל כשמתפללים ולומדי' בכחו.

ח) **קיצור.** המברר יורד למקום המתברר, ירידת ישראל למצרים, נה"א יורד להתלבש בנה"ב, מל' דקדושה יורדת לברר אבל אינו בהתלבשות, וזה הי' טעות המרגלים, וכלב הבין את האמת ואמר להם שאינו אלא רק כצל המקיף.

ענינים. כא) המברר מוכרח להתלבש בהמתברר, [א] ישראל במצרים, [ב] נה"א בנה"ב.

ט) **קיצור.** בקדושה עשר, עשר יריעות, ויריעות עזים י"א, בסט"א החיות אינו מתערב עמהם, וכן הוא בירידת המל' לברר, ונקראין תרתין אחתין דגם ביריעות עזים כתיב ויחבר, אשת חיל אינה יראה מבדיקת המים, ישראל מהפכין מרירו למיתקא, אשת זנוני' המים בודקים, ביטול מהותה, ריח רוח שלמעלה מאש שנתפס בראות, ספה"ע מטהר הכלי לקבל הגילוי דמ"ת.

ענינים. כב) קדושה עשר. כג) בסט"א, [א] אחד עשר, [ב] החיות נבדל. כד) רוח למעלה מאש שנראה. כה) ספה"ע מטהר הכלי להגילוי דמ"ת.

יד. אם בחוקתי תלכו[87].

כ"י מעתיק, ובלתי נחלק לפרקים, רק יש בו איזה הפסקות ענינים, וחלקתיו לפרקים קיצורים וענינים.

וזה סדר הדרוש לפרקיו.

אם בחוקתי[87],	**סיום פ"א דף ר"ה א, שטה לכן, וד"ל[88].**
ב) **ומעתה צ"ל פי' הב',**	**סיום פ"ב ר"ה ב, שטה תחת, ראשון[89].**
ג) **והנה האור דשמש,**	**סיום פ"ג ר"ו א, בסיום הג"ה כתי"ק[90].**
ד) **והנה שרש הנה"ב,**	**סיום פ"ד ר"ז א, שטה ותי' תלכו כו'[91].**
ה) **ועוי"ל פי' בחקתי,**	**סיום פ"ה רח א, שטה הנמשך, וד"ל[92].**
ו) **ועשיתם אותם,**	**סיום פ"ו רח א, שטה בזהר, וד"ל[93].**
ז) **ואז ונתתי גשמיכם,**	**סיום פ"ז, רט א, שטה התורה, וד"ל[94].**
ח) **ונתנה הארץ יבולה,**	**סיום פ"ח בסוף הדרוש.**

הגהו"ת כתי"ק בדרוש זה.

בפרק א'	**א) תיקוני תיבות בתחלת הדרוש. ב) הג"ה בדף ר"ד א'. ג) בדף ר"ד ע"ב בשתי מקומות.**
בפרק ב'	**ד) תיקוני תיבות בדף ר"ה ע"א. ה) בדף ר"ה ע"ב.**
בפרק ג'	**ו) הג"ה ארוכה בשני גליוני הפנים.**

ואלו הן הקיצורים ורשימת הענינים.

א) **קיצור. הנשמה ע"י ירידתה נעשית מהלכת, ישראל נק' בנים נה"א, ג' נפשות, [א] נה"א, [ב] נפש השכלית, [ג] נה"ב, השכלי ממוצע בין האלקי והבהמי, ואהבת ציווי והבטחה, הציווי על ההתבוננות דאחד ד"ר ז"ר וארץ בטלים להא' וכללות ההתהוות משמע שם ע', צרור החיים חכ'.**

ענינים. א) ג' נפשות, [א] אלקית, [ב] שכלית, [ג] בהמית. ב) שכלית ממוצע בין אלקית לבהמית. ג) ואהבת, [א] ציווי, [ב] הבטחה. ד) צרור החיים חכ'.

---

87) לעיל ע' צג ואילך.

88) לעיל ע' צה בשו"ה כנ"ל.

89) לעיל ע' צו בשו"ה שנברא.

90) לעיל ע' צז בשו"ה מסיבה.

91) לעיל ע' צט בשו"ה תבואו.

92) וד"ל: כ"ה בכתי"ק. לעיל ע' ק בשו"ה אור: יעו"ש.

93) וד"ל: כ"ה בכתי"ק. לעיל שם בשו"ה יומא: כו'.

94) וד"ל: כ"ה בכתי"ק. לעיל ע' קא בסוף קטע ד"ה ועוי"ל: כו'.

ב) **קיצור.** ירידת הנשמה עצומה ותכליתה לברר הנה"ב, שרש הנה"ב מתהו, בתהו ריבוי האור, אור דיום ראשון אדה"ר מביט בו מסוף העולם ועד סופו, עדאת"כ ועדאת"ג.

ענינים. ה) שרש הנה"ב מתהו. ו) תהו ריבוי האור. ז) אור שביום ראשון.

ג) **קיצור.** אור השמש אין ערוך לאור דיום ראשון, ריבוי האור דתהו בדוגמת הפלאת האור דיום ראשון, וזה עצמו סיבת מיעוט הכלים, והראי' מקוטן כלי הראש וגודל כלי הגוף, כמו משנה וגמרא, תהו עצם האור.

ענינים. ח) אור דתהו, א) עצם האור, ב) בדוגמת הפלאת אור דיום ראשון, ג) סיבה למיעוט הכלי.

ד) **קיצור.** ימי שנתינו בהם שבעים שנה, בהם בהמה נה"ב וע"י בירורו ע' שנה, הראי' ע"י שחור שבעין דוקא, הנשמה קודם ירידתה במדרי' בכל נפשך, וע"י הירידה מגעת לבחי' בכל מאדך, סופך לבוא לידי אהבה, אור הלבנה כאור החמה, ע"י קיום החוקים נעשית מהלכת.

ענינים. ט) הנשמה ע"י ירידתה מגעת לבחי' בכל מאדך.

ה) **קיצור.** בחקתי ב' חקיקות, א) מבחוץ, ב) מבפנים, נסירה, פסוד"ז חקיקה מבחוץ, באר חפרוה שרים אהבה דבכל מאדך, וזהו ההליכה, מצות שמירה לההליכה, נר מצוה, א) שמן ופתילה, ב) הכלי, במצות יש ב' ענינים אלו.

ענינים. י) בחקתי ב' חקיקות. יא) אהבה דבכל מאדך הליכה. יב) עומד, תמיד במדרי' אחת.

ו) **קיצור.** עשי' טובה ביד ימין, ביד שמאל עשי' רפוי', מצות אנשים מלומדה שמאל, מצות בחשק וביגיעה ימין, בתורה ימין ושמאל.

ענינים. יג) עשי' טובה בימין.

ז) **קיצור.** מים שמעל לרקיע מצמיח תענוגים רוחנים, מים שמתחת לרקיע מצמיח תענוגים גשמים, גשם ומטר דתורה, מ"ט פעמים ז' גש"ם, מקור הגשם אור.

ענינים. יד) ענג רוחני מהמים שמעל לרקיע. טו) ענג גשמי מהמים שמתחת לרקיע.

ח) **קיצור.** מלאכים פרי האדמה, נשמות פרי האילן, האין מזל של ישראל, עץ השדה יתן פריו נשמות חדשות.

ענינים. טז) נשמות פרי האילן. יז) מלאכים פרי האדמה.

טו. אם בחקתי תלכו[87].

כ״י מעתיק והוא הדרוש סימן י״ד רק שניתוספו בו ד׳[95] הגהות כתי״ק. ופרקי דרוש זה המה כמו בסימן י״ד.

ההגהו״ת כתי״ק ותוכנם,

פרק א, הג״ה א,	א) אם ל׳ תחנונים. ב) ובחרת בחיים עצה טובה וסיוע.
פרק ב, הג״ה ב,	ג) עמידת המלאכים ביטול.
פרק ג, הג״ה ג,	ד) ההפרש בין חיוה״ק שהם מבירורי תהו, לשרש הנה״ב שהוא מתהו. ה) שרש הנה״ב בתהו במעלה עליונה ולכן ע״י בירורו נעשה עלי׳ הנה״א.
פרק ה, הג״ה ד,	ו) לבושי אהרן מלמעלמ״ט.
פרק ח, הג״ה ה,	ז) ע״י עבודת הנשמות מתעלים גם המלאכים.

טז. שאו את ראש כל עדת בנ״י[96].

כ״י מעתיק, ובלתי נחלק לפרקים, וחלקתיו לפרקים, קיצורים, ועניניים, ובו י״ד פרקים.

וזה סדר הדרוש לפרקיו.

שאו את ראש[96],	סיום פ״א רלא א, שטה ותי׳ לעמוד[97].
ב) ולהבין כ״ז הנה	סיום פ״ב רלא ב, שטה המצות, וד״ל[98].
ג) ולהבין ענין דירה	סיום פ״ג רלב א, שטה עלמין, גדלו[99].
ד) והנה שניהם	סיום פ״ד רלג א, שטה יותר, וד״ל[100].
ה) ומעתה צ״ל מפני מה	סיום פ״ה רלג ב, שטה בחי׳, וד״ל[101].
ו) וזהו כי לא מח׳	סיום פ״ו רל״ד א, שטה בזמן, כו׳[102].
ז) יונק	סיום פ״ז רל״ד ב, שטה עליונות, וד״ל[103].
ח) אמצאך בחוץ אשקך	סיום פ״ח רלה ב, שטה נמשך הגלות[104].
ט) והנה המכוון	סיום פ״ט רל״ו א, שטה הגילוי, כו׳)[105].

---

95) כ״ה בכתי״ק, אף שלקמן מביא ה׳ הגהות.

96) לעיל ע׳ קג ואילך.

97) לעיל ע׳ קד בשו״ה עומדים.

98) שם בשו״ה ממשיכים.

99) לעיל ע׳ קה בשו״ה וכמו״כ.

100) לעיל ע׳ קו בשו״ה ית׳.

101) שם בשו״ה הוא.

102) לעיל ע׳ קז בשו״ה כאח.

103) שם בשו״ה שע״י.

104) לעיל ע׳ קח בשו״ה נמשך.

105) לעיל ע׳ קט בשו״ה להיות.

י) אך הנה ע"י מה	סיום פ"י רל"ז א, שטה מדרגת, דוקא[106].
יא) וזהו מי יתנך	סיום פי"א רל"ז ב, שטה וזהו, דוקא[107].
יב) אנהגך אביאך	סיום פי"ב רלח א, שטה ג"כ, מישראל[108].
יג) ועוי"ל ענין צדיק,	סיום פי"ג רלח ב, שטה לשון, וד"ל[109].
יד) ופירוש מי יתנך	סיום פי"ד רלט ב, בסוף הדרוש.

ואלו הן הקיצורים ורשימת הענינים.

א) **קיצור.** נשמות השרשיים מספרן ס"ר, ס"ר אותיות בתו' עם אותיות אהו"י והניקוד, וציוּוי הספירה בישראל לחשיבותן, ועמך כולם צדיקים, מעלת הצדיק, ומעלת הבע"ת.

ענינים. א) נשמות שרשיים ס"ר. ב) ס"ר אותיות בתורה.

ב) **קיצור.** צדיק זכאי, וזכאי הוא לכאו' רק הזוכה בדין, אך צדיק צדקה שנקראו בה כל המצות, שזהו צדקה שלמעלה שמזכה את ישראל בדוגמת צדקה למטה להחיות רוח שפלים, הקב"ה צדיק, ומצות דרך ד'.

ענינים. ג) צדיק, [א] זכאי, [ב] צדקה. ד) מצות, [א] צדקה של מעלה, [ב] דרך ד'.

ג) **קיצור.** מה רבו מעשיך ד', הגם שבד"כ הם רק דצח"מ, אבל בהם ריבוי גדול בריבוי ההשתל', ה"ג דאימא דאצי' מכריזין אל המל' לשוב לאצי' מירידתה בבי"ע, ובבריאה מכריז גבריאל ולמטה תרנגול, הנותן לשכוי בינה, מה גדלו מעשיך גדולי הנבראים.

ענינים. ה) מה רבו, ריבוי ההשתל'. ו) שכוי, שרשו מגבריאל ושרש שרשו מאימא.

ד) **קיצור.** מהו עשי' ושביתה למעלה, יתרון פועל אדם על מעשה בהמה בשכל המלובש בהעשי', ולגבי השכל הוי יגיעה והשפלה, וכשכלה מלאכתו שובת, בראשית בחוכמתא, מה רבו ומה גדלו שניהם נקראים מעשה כי לגבי סוכ"ע מעלה ומטה שוין.

ענינים. ז) במעשה האדם מלובש שכל. ח) שכל שבמעשה ירידה לגבי שכל.

---

106) לעיל ע' קי בשו"ה וכדי.

107) לעיל ע' קיא בשו"ה וזהו.

108) לעיל ע' קיב בשו"ה בכאו"א.

109) שם בשו"ה נעים.

ה) **קיצור.** מאחר דמעלה ומטה שוין מה יתרון בדירה בתחתונים, היתרון באור הבא מן החשך, יש מצות מתיחסי' אל המח', דיבור, מעשה, ובכל מצוה מעשה המצוה, ברכתה וכוונתה, ונקראים דרך ד'.

ענינים. ט) בכל מצוה, א)מעשה דיבור ומח', ב)עשי' ברכה וכוונה, ג)דרך ה'.

ו) **קיצור.** אדם עולם קטן, והעולם גוף גדול, תורה אדם העליון, מי יתנך כאח לי, אחים ורעים, שבת אחים, והוא בזמן שביהמ"ק קיים ומאיר גילוי אלקות.

ענינים. י) דירה בתחתונים גילוי אדה"ע.

ז) **קיצור.** ע"י תושבע"פ נעשה ההגדלה במדות עליונות.

ענינים. יא) תושבע"פ.

ח) **קיצור.** גלות מצרים הקדמה למ"ת, וגלות אחרון הקדמה לגילוי פנימי' התו', הוי אוי, דכאשר הסילוק לעילא בינה אז הוי, ולעילא ולעילא כתר אז הוא אוי, הסתר בבינה, אסתיר בכתר, לא ינום בעצמות, אבל במראה כבוד ד' יכול להיות גלות שינה.

ענינים. יב) הוי הסילוק בבינה. יג) אוי הסילוק בכתר.

ט) **קיצור.** כוונת הגלות להיות גילוי אור עליון יותר, בפי' לעילא ולעילא, א)לעילא בינה ולעילא חכמה, ב)לעילא חכ' ולעילא כתר, ג)לעילא א"א ולעילא עתיק, ד)לעילא עתיק ולעילא מל' דא"ס שלמעלה גם מסדר זמנים, כוונת גלות האחרון להיות גילוי מל' דא"ס, גילוי דלע"ל טעמי תורה.

ענינים. יד) כוונת גלות אחרון להיות גילוי מל' דא"ס. טו) לעילא ולעילא, א)בינה וחכ', ב)חכ' וכתר, ג)אריך ועתיק, ד)עתיק ומל' דא"ס. טז) לע"ל גילוי טעמי תורה.

י) **קיצור.** משל הבן[110] המתחבא בכדי שהבן יבקשנו, ובקשתם משם, צדיקים בדוגמת עומדים, שעומדים תמיד באהוי"ר, בע"ת בדוגמת מי שהי' בחשך ויצא לאור, דאז חשיבות האור יותר, בע"ת אין הכוונה על עבירות כ"א כמו בעל עסק שפונה מטרדותיו ומתפלל משכין בחילא יתיר, שלום לרחוק ולקרוב.

ענינים. יז) צדיקים באהוי"ר בדוגמת עומדים. יח) בע"ת ובעלי עסקים משכין בחילא יתיר. יט) חשיבות האור למי שהי' בחשך.

---

110) כ"ה בכתי"ק, ואוצ"ל: האב.

יא) **קיצור.** יניקת החיצונים, (א) ממקום גבוה ביותר, (ב) מתחתית המדרי', וע"י הצדיקים ובע"ת נכרת יניקתן מב' המדרי', תשו' בע"ת, תפלה וצדקה צדיקים מעבירין רוע הגזירה גלות, תשובה בינה, צדיק יסוד, יסוד מקבל מחכ', מזבח בחלקו של בנימין צדיק, ולא בחלקו של יהודא בע"ת.

ענינים. כ) תשובה בינה. כא) צדיק יסוד. כב) יסוד מקבל מחכ'. כג) מזבח בחלקו של בנימין. כד) יהודה ובע"ת.

יב) **קיצור.** ע"י התשובה ההמשכה מלעילא ולעילא בתורה דלע"ל הוי' בעצמו המלמד, דבמ"ת רק אנכי ולא יהי' לך מפי הגבו' שמענו, וכל התו' מפי מרע"ה, ולע"ל הלימוד מפי הקב"ה, והלימוד יראה, וזהו ועמך כולם צדיקים, ובכאו"א בפרט צדיק נה"א, ובע"ת ע"י בירור הנה"ב.

ענינים. כה) לע"ל הקב"ה בעצמו מלמד תו' לישראל. כו) הלימוד דלע"ל יראה עילאה. כז) צדיק נה"א בע"ת נה"ב.

יג) **קיצור.** מאן דמקיים ברית איקרי צדיק, וכל ישראל נמולים הם, ועמך כולם צדיקים, והעבודה בשארי המצות הוא תשובה, הד' דגלים בדוגמת ד' מחני שכינה, כל המשכה מלמעלה הוא וא"ו, וא"ו שלם כשכלול מעשר, וה"פ ואו כלול מעשר הוא ס"ר, וקוראין פ' דגלי' קודם חגה"ש מ"ת, מ"י יתנך מספר נו"ן הבא ע"י ספה"ע ואז כאח לי במ"ת.

ענינים. כח) כל ישראל הנימולים צדיקים. כט) כל המשכה הוא וא"ו מלא כלול מעשר. ל) ה"פ וא"ו מלא ס"ר.

יד) **קיצור.** תורה ז"א דאצי', מי בינה, מי ממית עצמו בשביל לידת ז"א, וירכותי' מצטננים נה"י דאימא, מי השגה דקיימא לשאלה, תורה ז"א, קול ודיבור, ובעת גילוי השכל בדיבור א"א להתעסק במח', משה כבד פה ולשון, וזהו מי יתנך כשנותן עצמו לתו' אז כאח לי.

ענינים. לא) מי ממית עצמו בשביל לידת ז"א. לב) כשהשכל מתגלה בדיבור א"א להתעסק במח'.

רשימת ענינים הנזכרים בדרוש זה עם ציונים

טעמי תורה שירה עמי,	בד"ה תורה צוה[111].
ישורון,	בד"ה אחת שאלתי[112].

111) מאמרי אדה"ז תקס"ו ח"א ע' תשלה ואילך. ע' תשמו ואילך. ע' תשנז ואילך.

112) ראה אוה"ת עקב ע' תקעה ואילך.

נשמות שרשיים ס"ר,	בד"ה את שבתותי פ"א[113].
שיר,	בד"ה ויהי בישורון[114].

יז. עיר קטנה ואנשים בה מעט[115].

הדרוש הזה מקורו הדרוש ששים המה מלכות דשנת תרח"י, ונאמר בהתחלת עיר קטנה ביום א' דחגה"ש תרח"י.

ההתחלה והסיום כתובים בכתי"ק הוד כ"ק אאזמו"ר הרה"ק אדמו"ר מוהר"ש זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע בספר וזה אשר תעשה[116] דף קנ"ט.

הדרוש ששים המה מלכות דתרח"י הנ"ל הועתק בספר תרל"ט דף פ"ה[117].

הדרוש הזה הוא כי"ק[77] מעתיק, ובטח נא' בשתי פעמים כי דרוש ארוך הוא, אבל בהכתב בלתי ניסמן, לא כן בדרוש ששים המה דשנת תרל"ט הנ"ל ניכר שנאמר בב' פעמים[118], אבל בדרוש זה אינו ניכר ואין בו פרקים, וחלקתיו לפרקים קיצורים וענינים, ובו י"ב פרקים.

וזה סדר הדרוש לפרקיו.

עיר קטנה[115],	סיום פ"א רמב ב, שטה הוא, כנ"ל[119].
ב) [אמנם] זהו בחי'	סיום פ"ב רמג א שטה שלהם במס"נ[120].
ג) וזהו בעשר' נסיונות	סיום פ"ג רמד א שטה שלמעלה, כו'[121].
ד) ולהבין כ"ז	סיום פ"ד רמד ב שטה שהוא, כו'[122].
ה) אך הנה כדי שיוכלו	סיום פ"ה רמה א שטה התורה, דוכרין[123].
ו) אך הנה כדי שנוכל	סיום פ"ו רמו א שטה ע"י, שלהם[124].
ז) והנה לע"ל	סיום פ"ז (תרל"ט פח א,) שטה פ"א ופ"ב)[125].
ח) אך הנה תגין	סיום פ"ח (הנ"ל פח ב) שטה בכי', הוי'[126].
ט) וזהו מ"ש בבכי	סיום פ"ט (הנ"ל פח ב) שטה ש' הוי', כו'[127].

---

113) לקו"ת בהר מא, ב.
114) מאמרי אדהה"ז תקס"ו ח"א ע' תשמא. ע' תשמז. ע' תשנו.
115) לעיל ס"ע קיג ואילך.
116) בוך 1077.
117) סה"מ תרל"ט ח"א ע' קיא ואילך.
118) ראה שם ע' קטז.
119) לעיל ע' קטו בשו"ה מ"מ.
120) לעיל ע' קטז בשו"ה ממש.
121) שם בשו"ה הוי'.
122) לעיל ע' קיז בשו"ה בעצמותו.
123) לעיל ע' קיח בשו"ה אותיות.
124) לעיל ע' קיט בשו"ה דלעילא.
125) לעיל ע' קכ שו"ה את. ובסה"מ תרל"ט ח"א ע' קכ שו"ה והתפשטות.
126) לעיל ע' קכא שו"ה שע"י בכי' ע"ז. ובסה"מ תרל"ט ח"א ע' קכא שו"ה כו'.
127) לעיל ע' קכב שו"ה תורה. ובסה"מ תרל"ט ח"א ע' קכב בסוף העמוד.

י) וזהו עיר קטנה סיום פ"י רמז ב שטה ע"י, מאד כו'[128].

יא) וביאור סיום פי"א רמח א שטה שמאריך, כו'[129].

יב) והנה לפי החשבון סיום פי"ב רמט א בסוף הדרוש.

בדרוש ששים המה מלכות, בספר תרל"ט, דף פו ב[130] שהוא כאן סוף פ"ד, יש גליון כי"ק בענין ש' הוי' שנגלה לאברהם קודם שנימול שהוא בש' שדי פי' הא' שאמר לעולמו די[131].

ואלו הן הקיצורים ורשימת הענינים.

א) **קיצור.**[132]

128) לעיל שם בסוף העמוד.

129) לעיל ע' קכג בשו"ה אריכות.

130) בסה"מ שם — ע' קטז.

131) בסה"מ שם נדפס בע' קטו.

132) עד כאן נמצא.

ליקוט מתוך כתבי רבותינו נשיאינו

— אודות שנת תרכ״ו —

אַז דער צמח צדק איז נסתלק געוואָרן האָט מען ר׳ יקותיאל׳ן ניט דערציילט וועגן די הסתלקות אַ האַלב יאָר צייט. אַז ער האָט זיך דערוואוסט דערפון האָט ער אָנגעהויבן שרייען: „פאַרכעס — ער האָט געהאָט אַ פּראָסטע אויסשפּראַך — וואָס האָט איר געלאָזט דעם רבי׳ן נסתלק ווערן, באַגראָבט די ספרי תורות, באַגראָבט זיך לעבעדיקערהייט״, און האָט צובראָכן אַלע שויבן און איז גלייך אַוועקגעגאַנגען — צופוס — אין ליובאַוויטש. קומענדיק אין ליובאַוויטש האָט ער געזאָגט: איך וועל גאָרניט טאָן — ניט דאַוונען וכו׳ — איך וויל פריער הערן וואָס דער רבי וועט מיר זאָגן. ער איז גלייך אַוועקגעגאַנגען אויפן אהל און אַרויפגעפאַלן אויפן קבר און דאָרט אָפּגעוועזן אַ גאַנצן טאָג. שפּעטער האָט מען אים אַראָפּגענומען אַ פאַר׳חלש׳טן. אַז ער האָט אויפגעוואַכט האָט ער געזאָגט: מען דאַרף גיין אַ טענצל.

נאָכדעם האָט ער געזאָגט צו די בני הצמח צדק, חוץ מ... דער אוורוטשער זיידע און מהרי״ל, קינדער קומט הערן אַ מאמר דא״ח וואָס דער טאַטע האָט געזאָגט.

זייענדיק אין ליובאַוויטש האָט ר׳ יקותיאל זיך געקליבן אַ רבי׳ן פון די בני הצ״צ, זיי זיינען פון אים גוט אויסגעשטאַנען.

סוף סוף האָט ער געזאָגט צו רבי מוהר״ש, ביז איצט ביזטו מיר געווען אַ „דו״, איצטער ביזטו מיר אַ רבי, טו אָן די היטל און זאָג אַ חסידות.

(מס׳ השיחות ה׳תש״ב ע׳ 103־104)

•

בהשקלא וטריא בין האחים שהיתה לאחר הסתלקות הצ״צ הראה אאזמו״ר מהר״ש בקיאות גדולה גם בנגלה ושאלו אחיו מהרי״ן: הא מנין לך, בקיאות בנגלה, דו ביסט דאָך נאָך גאָר אַ יונגער מאַן, ויענהו, דו ביזט עלטער מיט דיינע יאָרן, און איך בין עלטער מיט׳ן טאַטענס יאָרען.

*

הצ״צ הי׳ לו תוארים לכל בניו: מיין בעה״ב, מיין למדן, מיין חסיד, כו׳, ועל אאזמו״ר אמר: כולהו איתנהו בי׳.

*

לאחר הסתלקות הצ״צ אמרו כל בניו דא״ח. בליל ש״ק אחד אמר אאזמו״ר מהר״ש מאמר אז ישיר וגו׳ עלי באר ויאמרו מהרי״ל בש״ק בקר עם חידוש. ויאמרו מהר״ש מוצש״ק ומהרי״ל ביום א׳ בוקר, מהר״ש יום א׳ ערב ומהרי״ל יום ב׳ בקר, מהר״ש יום ב׳ ערב ומהרי״ל יום ג׳ בקר, מהר״ש יום ג׳ ערב (כמובן כל אחד מהם בכל פעם בתוספות וחידוש). ויגש אליו מהרי״ל ויאמר: דאָס מאָל האָט געזאָגט דער טאַטע, כנגד דעם טאַטען וויל איך זיך ניט שטעלען.

את כ״ז שמעתי ג״כ מר״ש סופר אשר סיפר, כי הוא וחבריו המעתיקים הי׳ עליהם להעתיק את כל המאמרים הנ״ל,

ובהיות התחלת כל המאמרים ועניניהם שווים צריכים היו לרשום על כל אחד מהם מי הוא בעל המאמר, ורק הוא הבין מאופן הביאור ותוכנו מי הוא בעל השמועה.

(מס' השיחות ה'תש"ה ע' 31 ואילך.
ס' התולדות אדמו"ר מהר"ש)

•

הוד כ"ק אאזמו"ר הרה"ק צמח צדק האָט מחנך געווען את בנו, בן הזקונים, הוד כ"ק אאזמו"ר הרה"ק מוהר"ש אין אַ שטאַרק ברייטע הרחבה נאָך גאָר פון זיינע ייִנגסטע קינדער יאָהרן.

הוד כ"ק דודיי זקני האָבן געוואוסט אַז אַט דעם קינד איז הוד כ"ק אביהם הרה"ק אַנדערש מחנך. אין יעדע קליינע הנהגה והדרכה האָט זיך געפיהלט די עינא קדישא פקיחאָ, וואָס האָט אַלע־מען שטאַרק באַוואונדערט.

נאָך גאָר אין די קליינע קינדער יאָהרן האָט הוד כ"ק אביו משגיח געווען אַז ער זאָל זיך שפּילן באַ אים אין צימער.

משנה לשנה, הנה — כשאר אחיו — הוד כ"ק אאזמו"ר הרה"ק מתעלה בהפלאת מעלת חושיו בלימוד הנגלה ודא"ח, ואחר חתונתו הנה דירתו היתה בחצר הוד כ"ק אביו הרה"ק צמח צדק.

בשנת תרכ"ו נכתב אליו המכתב דלהלן*, וז"ל:

*) נדפס גם באגרות קודש אדמו"ר הצ"צ ע' שסג. וע"ש ריש ע' שסד. המו"ל.

לבני ידידי וחביבי הר"ש שי'.

ראיתי דא"ח שלך והוטב בעיני מאד. השי"ת יחזק לבך ושכלך להוסיף אומץ בתורתו ועבודתו וחזקת והיית לאיש. פתח פיך ויאירו דבריך. ואני מבטיח לך מה שאמרתי לך בעל פה. וכאשר אמרתי לך מה ששמעתי מאאזמו"ר הגאון ז"ל. חזק ואמץ לכתוב ולהגיד ואני סומך אותך בסמיכה רבה. ולא תירא משום אדם. והשי"ת יצליח לך ברו"ג ללמוד וללמד לשמור ולעשות.

אביך הדו"ש וטובת אנ"ש
מנחם מענדל בן דבורה לאה

הנהגתו בהרחבה, קונה המגרשים עם הבנינים הסמוכים לחצר הוד כ"ק אביו ובונה לו בית גדול מוקף חצר וגן.

(מס' המאמרים ה'תשי"א ע' 170־171)

•

תרכ"ו — בראשית השנה, ע"פ ציווי אביו אדמו"ר הצ"צ, מתחיל לאמר דא"ח ברבים. בזמן ההוא „האָט דער רבי דער צמח צדק — מספר כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א — געשיקט אַ צעטעל צום עולם: אליו — (אדמו"ר מהר"ש) — תשמעון כאשר שמעתם אלי".

קיץ תרכ"ו — אחרי הסתלקות אביו אדמו"ר הצ"צ (אור ליום החמישי יג ניסן בליובאַוויטש) מקבל הנשיאות ומקום מושבו בעיר ליובאַוויטש.

(מס' התולדות אדמו"ר מהר"ש —
בעריכת כ"ק אדמו"ר זי"ע, ע' 13־14)

פרשת יתרו שנת תרכ"ו, ווען הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק איז אַלט געווען פינף אין זעקסטן יאהר, איז ער אריינגעגאַנגען צו זיין זיידן הוד כ"ק אאזמו"ר הרה"ק הצמח צדק. האט ביי איהם געפרעגט דער זיידע הצ"צ: וואס איז ביי דיר די וואך נתחדש געוואָרן אין לערנען?

ענטפערט דער טאַטע: די וואָך איז דאָך מתן תורה.

זאָגט צו איהם דער זיידע הצ"צ: מתן תורה איז דאך שבועות.

פרעגט ביי איהם צוריק דער טאַטע: איז וואס איז טאַקע דער חילוק?

ענטפערט איהם דער צמח צדק, אז ער ווייסט ניט. זאגט צו איהם דער טאַטע: דו ביסט דאָך א זיידע — ווייסטו. איך רעכן אז דו געדיינקסט פון דאַמאָלסט.

באותו מעמד איז אויך געשטאַנען הוד כ"ק אאזמו"ר הרה"ק מוהר"ש. זאָגט הוד כ"ק אאזמו"ר הרה"ק מוהר"ש צום צ"צ: ער איז דאָך געדעכט.

האָט הוד כ"ק אאזמו"ר הרה"ק צ"צ געענטפערט: דער חילוק איז ווי א מלך בשדה או מלך בהיכלו.

ווען הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק איז נאָכדעם געווען א יאָהר עלף — האָט ער געהערט א ביאור אויף דעם.

— בכלל ביי הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק זינט דער צייט וואס ער איז געוואָרן א יאָהר פינף זיינען שוין די זכרונות ביי איהם געווען מסודר. פאַר דער צייט זיינען די ענינים געווען מטושטשים, אָבער פון פינף יאָהר איז שוין געווען מסודר —

מלך בהיכלו איז, וואָס מיט דעם — מ"ת — האָט ער בעפעסטיגט די וועלט און האָט געגעבן א קיום אין אַלע עולמות עד רום המעלות.

(ספר השיחות ה'תש"ג ע' 120־119)

———— ● ————

— הוספה ה —

פתח דבר
מכ״ק אדמו״ר זי״ע
להוצאה הראשונה של קונטרס נחמו תרכ״ו

בזה הננו מו״ל את המאמר ד״ה נחמו נחמו עמי אשר לכ״ק אדמו״ר מהר״ש, שאמרו לפני מאה שנה — ש״פ נחמו, שנת ה׳תרכ״ו.

קרוב לודאי אשר בחלקו הגדול עכ״פ — הוא מאמר כ״ק אדמו״ר ה„צמח צדק״, אשר השנה שנת המאה להסתלקות הילולא שלו, אף שלע״ע לא מצאתיו בין כת״י מאמרי הצ״צ.

כמה ענינים ממאמר זה נמצאים (מהם — בתוספת ביאור) בד״ה הגידה לי, להצ״צ (אור התורה ס״פ ואתחנן, ברוקלין, תשכ״ה).

המאמר נדפס בספר המאמרים — תרכ״ו (ברוקלין, תשי״א). נמצא ג״כ בבוך שמע ישראל — שמוטקין (כ״ב, א ואילך).

* * *

בעניני מאמר זה — עיין ג״כ מאמרי רבנו הזקן: ד״ה אשה כי תדור פ״ב המתחיל דהנה כתיב הגידה לי (לקו״ת מטות פג, ג. הגהות וביאורים עליו מה„צמח צדק״ (אור התורה פ׳ מטות)). ד״ה הגידה לי וביאורו[1] (בבוך להבין שורש התומ״צ — פרוס. בבוך ועתה יגדל — זעוין (המאמר וחלק מביאורו).

* * *

הוספנו בסוף הקונטרס „רישומי דברים״ „מכתבי כ״ק אאזמו״ר נ״ע״ (—אדמו״ר הצ״צ) — ד״ה נחמו נחמו עמי משנת עת״ר אשר לכ״ק אדמו״ר (מהורש״ב) נ״ע[2].

* * *

בשולי הגליון באו הערות ומראי מקומות להמאמר.

* * *

בקשר לימי נחמו — יש להעיר אשר „המאמר הראשון ששמע (רבנו הזקן — מהה״מ ממעזריטש) הי׳ נחמו נחמו. ויש בזה ספק אם הוא המאמר הראשון לבואו, או הראשון לאחר השבועיים שהחליט להשאר ונתקשר״ [היום יום — י״א מנ״א].

כן אשר „החופשה השני׳ (של רבנו הזקן) בשנת תקס״א הי׳ נצחון תורת החסידות ודרכי החסידות ביתר שאת ויתר עז מכמו שהי׳ בפעם הראשונה (בשנת תקנ״ט — שאז היתה ההלשנה בעיקרה על אדה״ז, וההלשנה דתקס״א היתה בעיקרה על תורת החסידות),

וביום י״א מנ״א תקס״א נסע אדה״ז מפטרבורג לליאדי״ [קונטרס לימוד החסידות פ״ו. היום יום ע׳ 4].

מנחם שניאורסאהן

יא מנחם אב, ה׳תשכ״ו, ברוקלין, נ. י.

---

1) לאח״ז נדפס בסה״מ תקס״ג ח״ב ע׳ תשל״ו. המו״ל.

2) לאח״ז נדפס בסה״מ עת״ר ע׳ ריח, וראה שם ע׳ רכא ואילך. המו״ל.

מפתח ענינים

— א —

אבות:
קיד (מצוות שקיימו ריחות היו. נגלה להם רק שם ה' דלתתא. ע"י ביטולם פעלו אותן ההמשכות שע"י המצוות. מרכבה לבחי' אדם העליון ממש ולא רק כמראה אדם). רפד (בחי' מרכבה המעלה לבחי' כי לא אדם הוא, ולמע' — בבחי' זו — מן התורה. ולכן יפה שיחתם של עבדי א. מתורת הבנים. אך יש בחי' בתורה שגבוהה יותר ולכן לא ניתנה להם התורה).

אבן, אבן־טובה:
ט (אבן — שם מ"ה — מעשה שמים. לבינה — שם ב"ן — מעשה ידי אדם). רצג (אב"ט הן אותיות התפלה שנעשות טובות ומאירות ע"י ואהבת ב"פ אור ונקשרות בכתר המלך. במרגלית יש נקב ובו חוט המקשר והו"ע לבי חלל בקרבי, ובו החוט — קדוש וא"ו שהוא ההמשכה מבחי' יה"ו לבחי' המל').

אברהם:
קטז (נתנסה בעשרה נסיונות — שהי' בטל בכל כחות נפשו ועי"ז המשיך ע"ס דאצי'). שיד (כי ירא אלקים אתה — יראת הרוממות). שיז (הטעם שהוליד את יצחק כשהי' בן צ"ט שנה, חסד ורב חסד). שכא (אברהם קנין אחד).

אגדה:
רא (כתוב בזהר כי לשון הגדה הוא במילין דחכמתא, וזהו"ע האגדה שבתורה שיש בה מלין דחוכמתא ביותר שהיא בחי' פנימיות התורה ולכן ע"י אגדה אפשר להכיר את מי שאמר והי' העולם).

אדם:
קז (העולם נק' אדם והתו' נק' אדם. וכשהאדם לומד תורה ממשיך מאדם העליון לעולם התחתון). קנח (ע"י עבודה בג' קוין נדמה לאדם העליון, וגורם שאדה"ע ידמה לבחי' כי לא אדם). רמב (נא' בו נעשה אדם ל' רבים, כי הוא כלול מכל הספי' והבחי', מעליונים ותחתונים, לפיכך יש בו כח להמשיך ע"י מעהמ"צ מכל הבחי' והמדרי'. וזהו אדמה לעליון שלמעל' מכל ההשתל', וע"י מעהמ"צ כאילו עשאוני). רמט (מהיותו כולל כל ההשתל' לכן יכול להיות בו נעוץ סופן בתחלתן ותחלתן בסופן, ויכול להשתנות מן הקצה אל הקצה ע"י התשובה שאינה נפלאת ממנו הגם שנפלאת ורחוקה היא מכל בחי' מ"ה וב"ן עד רום המעלות). רנא (מהיותו כלול מכל הבחי' לכן בכחו דוקא לתקן בחי' המל' ולא בזולתו, וגם מהיות שרשו מאותו מקום). רנג (מהיותו כלול כנ"ל, לכן ביכלתו להעלות מ"ן ע"י למוד התורה ולהמשיך מ"ד ממוחין דז"א דאצי' לברר, משא"כ המלאכים הם בחי' פרטית וחצונית ולא יוכלו להעלות ע"י למוד התורה כי אוא"ס שורה רק בבחי' השלימות).

אדם הראשון:
מה (הי' מבחי' חי' וראוי הי' להעמיד י"ב שבטים — י"ב גבולי אלכסון דז"א, אך יצאו מתולדותיו — ז"ה תולדות אדם). צו (הביט מסוף עלדאתכ"ס ועד סוף עדאת"ג שהם ב' עולמות, או שבעדאתכ"ס רק בסופו).

אדנ', שם:

אהבה:

אהרן:

אוי, הוי:

אוצר:

אור וחשך:

אור וכלים:

אות, אותיות:

אז:

אזרח:

קדמון לכל הקדומים. וכן הוא בחי' ע"ב שלמע' מתהו ותיקון המחודשים בשם ס"ג).

אחים:

קג (בזמן בהמ"ק היו הצדיקים אחים ורעים להקב"ה, ועתה הבקשה היא מי יתנך כאח לי). קז (הצדיקים ממשיכים דירה בתחתונים ולכן נק' א. שמתחברים להקב"ה בשבת אחים גם יחד, וזהו בזמן בהמ"ק שנמשך אלקות בגלוי).

אחיות:

פז (מל' דקדושה ומל' דק"נ הן ב' אחיות, כי למרות שמל' דקדושה מקפת על ק"נ אך היא מתחברת עמה לבררה).

אין:

קב (בחי' נעלה שלמע' מהיש, ולזה שלח משה המרגלים שיראו אם הארץ מקבלת מבחי' אין או מבחי' יש. מבחי' אין — יבוא עזרי. אין [הוא] מחסור ליריאיו. אין [הוא] מזל לישראל).

אלול:

ריא (ומל ה' את לבבך ואת לבב — ר"ת אלול, כי קודם ירושת הארץ צ"ל מילה, וכך ר"ה הו"ע זה כמ"ש ארץ גו' מראשית השנה גו' ובישראל נא' לעולם ירשו ארץ, ואלול הוא המילה שקודם ירושת הארץ).

אמונה:

קעג (רק בסוכ"ע שא"א להשיגו, משא"כ בממכ"ע יש ידיעה ולא אמונה, וא. נק' ארץ, ולע"ל מלאה הארץ דעה — שסוכ"ע שהואש עתה בבחי' אמונה יהי' בהשגה).

אמת:

שיא (תתן אמת ליעקב). שיט (התורה נק' אמת).

אסתר:

כג (עשתה הסעודה להגבי' המן, ועי"ז ישלך החוצה כצואה הנזרקת מהבית). קמו (בגי' אדנ' במילויו).

אריה:

טז (שרשו מא. שבמרכבה, ולמע' יותר מחכ', ומכתר ומבוצינא דקרדוניתא).

אריך אנפין:

רנ (נק' רחוק אך אינו מופלא ונעתק לגמרי. ונק' מעבר לים — מעבר לים החכמה).

אריכות ימים:

סב (קודם חטא המבול הי' א"י כי קבלו מבחי' רוח, ואח"כ נסתלקה הרוח כמ"ש לא ידון רוחי).

ארך אפים:

רמא (א"א לצדיקים ולרשעים, ואין מכך סתירה למא' כל האומר הקב"ה וותרן וכו', כי אינו מוותר כלום ורק ממתין אולי יחזור בתשובה. ומה שמשמע מזה"ק שמא"א נמשך הסליחה אפי' לחוטא י"ל שנמשך מא"א עד שיבוא לבחי' תשובה ואז מוחל לו).

ארץ ישראל:

רצט (ירושת הארץ היא לברר מז' עממין שהם משרש ז' מלכין דתהו, והבירור הוא ע"י המצות בגשמיות ששרש דברים הגשמיים מז' מלכי תהו. ורוב מצות הגשמיות בא"י ושם עיקר הבירור לכן נק' א"י בשם ירושה. והירושה היא מצד הדין כי יעקב נטל הבכורה וצריך לרשת פי שנים — תהו ותיקון). שכא (השייכות לבנ"י).

אשישות:

עז (פי' בת"ז איש־ואשה, דהיינו כשהוא כאיש גבורתו ועושה עצמו בבחי' אשה — חותם שוקע — בטול היש).

— ב —

בהמה:

קפט (גם לב. יש מזל דלא גרעא מצומח שיש לו מזל המכה כו' ומשארז"ל אדם אית לי' מזלא בהמה לית לה מזלא, צ"ל שאינו נק' בשם

מזל אך יש מקור המשפיע, ומזל דאדם שאני).
ע״ע מלאכים.

בטחון:

קסח (צריך לשים בטחונו בה׳ היכול להושיעו ברוב עסק או מיעוט, ולא יעשה בפרנסתו פעולות המראות שבוטח בהם כתחבולות וריבוי כלים מדי, אלא יתעסק במדה ובאמונה, ואזי בטוח שלא יתן לעולם מוט לצדיק — ועמך כולם צדיקים).

ביכורים:

רכז (האבות ונש״י נק׳ ביכורים, ב. קודמין לתרומה שהיא התורה — ה׳ קנני ראשית דרכו, כי מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר אפי׳ לתורה. התפלה נק׳ ב. כי מגלה בנשמה למטה את ענין הב. שבשרשה). רכט (הנחתם לפני המזבח הוא כענין מיכאל מקריב נשמותיהן של צדיקים לאשתאבא בגופא דמלכא, והביאה אל הכהן ששרשו מרב חסד לקשר הנשמה בשרשה, לג׳ ראשונות). רלב (ע״י הבאת ביכורים מעוררים הבחי׳ שישראל עלו במח׳, ובכך מונעים יניקת עשו הבכור מבחי׳ ורב חסד).
ע״ע שבועות.

בירור:

ד (ב. שע״י גבו׳ דחו״ב, ולע״ל יאיו כתר ולא יצטרכו לבירור ולגבו׳). י (ב. הניצוצות נק׳ הוספת גרים שלשם זה גלו ישראל לבין אוה״ע). צב (המברר צריך לרדת למקום המתברר ויכול לפעול בו ירידה. אינו דומה בירור שמבררת נה״א את נה״ב ע״י התלבשותה לבירור שמברר מל׳ דקדושה את בירורי׳ והיא בבחי׳ מקיף).
ע״ע אדם; ארץ ישראל.

בכיה:

כ (ב. דמים תחתונים על ירידתם להצמיח תענוגים גשמיים ומעוררת רחמים רבים. וכן בכי׳ על ירידת הנשמה לגוף האדם והתקשרותה לתענוגי הגוף. בכי״ם ר״ת ברוך כבוד ה׳ ממקומו — ממקורו — שע״י התשובה בבכי׳ מעורר ר״ר להמשיך ממקורו להיות נושא עוון).

ב״ן, שם:

ט (ב״ן ומ״ה. בטול היש. אותיות דב״ן הן גופי הנשמות והמלאכים המתבטלים לאין שהם כלי להמשכת הבטול, והם ממשיכים גלוי אלקי זה מההעלם. עשייתם ע״י אדם).

בעור חמץ:

מא (בניסן הוא בעור בגשמיות להוצאת הפסולת והכנה לקבלת התורה, ובתשרי הוא ברוחני׳ בתשובה שמכח יגמה״ר המאירים אז).

בעלי תשובה:

קט (לגבי הצדיקים נק׳ מהלכים, כי יתרון האור מתוך החושך, ובתוקף של הליכה בל״ג. יכולים להמשיך גם מבחי׳ שלמע׳ מכמראה אדם. רחוק שנעשה קרוב — שממשיכים מבחי׳ ״אחכמה והיא רחוקה ממני״. אך ההמשכה מאצי׳ ולמטה היא רק ע״י הצדיקים. כשיש ב׳ הבחי׳ בע״ת וצדיקים אז אין יניקה לחיצונים בשני אופני יניקתם). קיא (ממשיכים אוא״ס בתורה. המברר את נה״ב ומשיבה לשרשה בעולם התהו נק׳ בע״ת). רנ (התשובה אפשרית רק מהיות האדם כלול מכל הבחי׳ העליונות, ולכן נק׳ בעל תשובה לשון מארא ורבון להיותו למע׳ ממדריגת התשובה ויכול לעורר מקיפים דעת״י וא״א).
ע״ע תשובה.

בצלאל:

שה (הטעם שאמר שצ״ל קודם המשכן ואח״כ הכלים).

בריאה, נבראים:
טז (הב. היא יש מאין, ובכ"ז שאלו חז"ל על כמה דברים מהיכן נבראו, והכוונה מהו שרשם למעלה. ועכ"ז זה יש מאין כי התהוות גשמיות מרוחניות זה באי"ע). יז (בהגלות מקור הנברא יתבטל הנברא ממציאותו. א"כ בכל עת קיומו ג"כ אינו מציאות).כד (הב. יש מאין צ"ל ממקום גבוה ביותר כי רק אור גבוה יכול להיות נשפל כ"כ למטה, וכן כח הבריאה יש מאין נמצא רק מכח עליון ביותר). כה (מאחר והב. הי' צ"ל ע"י צמצום, א"כ מדוע אינה מתבטלת בהמשכת אור שע"י המצות. והטעם הוא כי לכתחלה א"י להתהוות אך אחר שנתהווה יכול לקבל אור עליון. ומה שהמלאכים נתבטלו כשנתגלה עליהם אור יותר מהקצוב הוא או מפני שגופם אינו יש גמור, או מפני שהיתה הארה שלמע' לגמרי מהצמצום. משא"כ מעהמ"צ הוא מצומצם). רכב (התהוות הריבוי מן האחדות הוא ע"י הספירות המחלקות השפע לחלקים רבים. ונק' רבות ע"ש גדלן, וזהו רבות עשית — שהבריאה על ידן — אך זהו אין ערוך אליך. הממוצע בין המדות לאחדות הפשוטה הן הג' ראשונות — מוחין).

בי"ע:
כד (התהוותן מג' ראשי ראשין — אור צח אור מצוחצח אור קדמון).

ברכה:
קלב (ב. מגעת רק עד השרש ומקור וממשכת משם. תפלה מגעת למע' יותר וממשכת רצון חדש. בברכתו של הקב"ה יש גם המעלה שבתפלה וממשכת רצון חדש). רצח (ברכתו של הקב"ה שלום — ה' יברך את עמו בשלום). שח (קבלת הברכה ע"י יחוד זו"ן — אין נותנים פרנסה לאדם אלא בשביל אשתו).

ברכת המצות:
ב (אשר קדשנו — אותיות רא"ש, המשכת אני ראשון שע"י המצות).

ברכת הנהנין:
רכ (כל הנהנה מעוה"ז בלא ברכה כאילו נהנה מקדשי שמים).

ברכת השחר:
קה (הנותן לשכוי בינה — בחצות לילה מכריזות ה"ג דאימא דאצי' שלא תהא יותר ירידת המל' למטה, ובבריאה מכריז גבריאל ולמטה התרנגול).

בשר בחלב:
רל (הגדי הוא ז"א דקלי' וחלב הוא ההמשכה מבחי' ורב חסד, ולכן יש למנוע היניקה שע"י בישולם יחדיו).

— ג —

גאולה:
יג (ג. מצרים משם הוי' דלתתא ולע"ל משם הוי' דלעילא). מ (יהי' גלוי הוי' דלעילא ולכן דעת ר"י שבניסן עתידין להגאל שאז צירוף הוי' כסדרו, ודעת ר"א שרק תשרי — שביעין חביבין — יכול להיות כלי להוי' שלמע' מהשתל'). קי (נגאלין בתשובה, כי הג. היא מבחי' "מושיעך מרחוק" ורק בע"ת יכולים להמשיך מבחי' רחוק, רחוק שנעשה קרוב).

גבורות:
פט (ג. קשות הן רחוקות מאלקות הגם שהמשכתן היא על עוברי עבירה, כי באור פני מלך חיים חסד). צא (בהעלאת ג. הקדושות לשרשן מתבטלים הדינים קשים המסתעפים מהן).

גדי:
רל (ז"א דקלי' מקור ההשפעה למזלות דבי"ע).

גורל:

גזל:

גיא:

גיהנם:

גלות:

גמ״ח:

גן עדן:

גרים:

גשמים:

— ד —

דוד:

דור הפלגה:

דין:
שה (התועלת להאדם ע״י שמתנהג לפנים משורת הדין).

דירה בתחתונים:
קה (לגבי הקב״ה שוה ההשפלה לתחתונים כמו לעליונים, ובכ״ז חפץ בתחתונים דוקא כי בהם ישנו ענין אתהפכא, ויתרון האור הוא מתוך החשך דוקא. הדיב״ת היא ע״י המצוות שיש בהם מחדו״מ [ברכה, מעשה וכוונה] וממשיכים אלקותו לעולמות בי״ע שהם מחדו״מ. דיב״ת היא כשהאדם ממשיך בחי׳ אדם העליון למטה ע״י התורה הנק׳ אדם).

דלים:
קו (דלים נק׳ אפי׳ עולמות עליונים וע״ס שכולם בטלים לגבי׳ ית׳. ואפי׳ ספי׳ הת״ת שנק׳ עשיר זה רק לגבי הנאצלים והנבראים ולא לגבי׳).

— ה —

הודאה:
קיז (הלל להוי׳ דלתתא וה. להוי׳ דלעילא).

היכלות:
יא (היכל לבנת הספיר — בו מתלבנים הגבורות ונעשו ע״י הבירורים. ולכן עליית הנשמה בצאתה מהגוף ובשינה היא דרך היכל זה).

הילול, הלל:
קטז (לפעמים נא׳ ה. — להוי׳ דלתתא — ולפעמים: נורא תהלות — להוי׳ דלעילא — שיראים להללו; הה. גורם לאור. המשכת אוא״ס במדות; הה. צ״ל ע״י עבודה; ה. לה׳ דלתתא והודאה לה׳ דלעילא). קמז (תהלה במל׳ שנמשך גלוי ע״י ההילול, אך בכתר הוא נורא תהלות — וזה רק בעתיק שבכתר, אך בא״א הוא עיקר ההילול. ע״י תהלתי יספרו נמשך ותהלתי אחטם לך — המשכת מקיפים מכתר).

הלל ושמאי:
קמט (הלל ענינו כאהרן, ממשיך היחוד מלמעלמ״ט, יחוד שם עם שמים — מלמעלמ״ט, שמאי מלמטלמ״ע).
ע״ע מחלוקת.

המן:
כא (נמשך מעמלק שכנגד הדעת, והפיל פור — גורל — שענינו הכרעה בדבר שלמע׳ מהדעת, בכדי להמשיך מלמע׳ מהשתל׳ ששם כולם שוים, אך ישראל למע׳ מזה, ומעצמות גופא הושב גמולו בראשו). כג (הוגבה בסעודת אסתר שעי״ז יושלך החוצה כצואה הנזרקת מהבית).
ע״ע פורים.

הר:
יד (הר הזתים, ועמדו רגליו על הר הזתים).

התבוננות:
סד (כשמתבונן ומשורר ניגון ניכרת יותר התעוררות ההתבוננות ופעולתה).

— ו —

והיה:
פא (ל׳ שמחה, אותיות שם הוי׳ אך ו״ה קודמות לי״ה כי שורש המדות [וא״ו] למעלה מהמוחין [י״ה] וכן לע״ל תהי׳ המל׳ [ה״א] למע׳ מהמוחין).

— ז —

זאב:
ד (זאב יטרף — בירור שבת מימי החול; בירור המזבח מק״נ; עבודת התפלה). ה (ענינו למע׳ הוא גבורות דקדושה ולכן נמשך שגם למטה יהי׳

טורף, וכדי שהאדם ילמד ממנו התגברות על נה"ב).

זה:

ל (י"ב חדשים שבהם י"ב צרופי הוי', י"ב גבולי אלכסון שבז"א, התורה היא מבחי' זה). מד (י"ב צרופי הוי' שבכל חדש. הוי' הוא בת"ת ולכן זה נק' בזהר אילנא דחיי, וכן זה דתליא בי' כולא, שמאחד חו"ג ועולה עד הכתר). מו (המשכת יסו"א ביסוד ז"א, ונמשך באכילת המצוה — בטול, חכ' — בז' הימים — ז' מדות, בעבור ז"ה — מצה. עי"ז נמשך ז"ה היום, שז"א יהי' בבחי' ז"ה ויומשך עשה הוי'). סג (יש זה בקדושה ובלעו"ז, ובקרי"ס לא קרב זא"ז — למרות שההמשכה מעת"י שלפניו כחשכה כאורה — כי שרש הקדושה בעצם למעלה יותר).

זיווג:

עח (צ"ל משהה עצמו על הבטן בכדי שהטפה העוברת דרך בחי' אור — מים — רקיע תתעצם עם כל בחינה. וצריכה להתגשם בבחי' קרח [רקיע] ולכן השהיי' היא על הבטן שמבטן מי יצא הקרח. וכן גורמת השהיי' ההמשכה שיומשך ממקום גבוה יותר, כי השהיי' היא מהתגברות הדעת וממשיך מבחי' הדעת ופנימיות עתיק. וכמו"כ השפע הוא מעצמותו, וכשמתפעל בתענוג מהאשה ה"ה בחי' מקבל ומאבד עצמותו).

זית:

יד (כמה פי' בז. ובהר הזתים).

זו"ן:

שח (ע"י יחוד זו"ן נמשך ברכה וסליחת עוונות).

זכרון ושכחה:

כב (עלמא דדוכרא ועלמא דנוקבא. זכירת עמלק ממשכת מדוכרא לדחותו. בעבודה הו"ע המשכת אלקות, ושכחה הוא תענוגים גשמים המשכחים אלקות). לא (העדר העבודה גורם העדר הזכרון, וההמשכה אחר התענוגים משכחת לגמרי עבודת ה', וגורם כביכול שכחה למע' — שממשיך ע"ע רוח טומאה לטמטם לבו ומוחו, וזו שכחה רק לגבי המקבלים. ע"י התורה — חכ', קודש — נמשך חיזוק הזכרון, ומים הרעים משכיחים). רט (ז. הוא קיום היפך השכחה ולכן נמשך מחכ' שהיא בחי' אמת וקיום נצחי. וגם מ"ש שנמשך הז. מיסוד היינו משום שביסוד מאיר החכ').

זמן הגלות:

קח (אין השפעת היסוד כי מתעלה למע'. וכשעלייתו בבינה [ה"א] הוא הוי, וכשמתעלה בכתר [אל"ף] הוא אוי. וזהו ואנכי הסתר — עלי' לבינה, אסתיר — עלי' לכתר. ועלי' זו נק' שינה. כוונת הגלות היא שאחר שמסתלק האור לעילא ישוב ויאיר משום אור נעלה, והוא גילוי פנימיות התורה. ד' ענינים בהסתלקות קוב"ה לעילא ולעילא: בינה וחכ'; חכ' וכתר; א"א וע"י; ע"י ומל' דא"ס. ולכן אריכות זה"ג היא כי הכוונה להמשיך ממל' דא"ס שלמע' אפי' מסדר זמנים, ונמשך העיבור באריכות זמן). קי (תשובה ותפלה וצדקה שהם הבע"ת הצדיקים וכונת המצות מונעים יניקת החיצונים וקורשעים רוע הגזירה — ביטול הגלות). קצח (נק' צהרים — תוקף גילוי בחי' הדעת, אך רק לנו אינו מתגלה [לא ראינו אין אתנו] ולמעלה הוא קיים).

— ח —

חברים:

קצט (נק' הע' שרים שאוה"ע עושים מהם כביכול חברים ושותפים להקב"ה).

חודש:

ל (בכל חדש מאיר צירוף אחר מי״ב צרופי הוי׳, והם בחי׳ זה וצירוף החדש הוא המשכה מזה לכה, ולכן מקדשים הלבנה על ההמשכה החדשה שנמשכה לה). לו (י״ב חדשים וחדש העיבור שרשם מיגמה״ר הנמשכים מג׳ ראשי ראשים, ולע״ל יתגלה שרשם זה ועתה רק שם הוי׳ דלתתא). לח (ביצי״מ מנו מניסן לזכר גלוי שם הוי׳ שהי׳ אז, בעלותם מבבל מנו מתשרי לזכר גאולת בבל).

חול (ימי החול):

ב (בח. מקבלים ע״י ק״נ ונק׳ מלשון חילול בעטיו של החטא שנעשה האדם חול. צריכים לתקן ימי החול ע״ד חולין בטהרה או בטה״ק ע״י המצות).

חולה, מחלה:

כ (ח. נק׳ גם בחסרון שער הנו״ן, שהוא העדר מוחין דגדלות דאבא; ח. שאין בו סכנה הוא הנתון בתאוות היתר, ושיש בו סכנה הוא השייך לתאוות איסור ורפואתו בתשובה).

חותם בולט ושוקע:

עו (ע״י חותם בולט מלמטה — רצוא — ממשיכים חותם שוקע מלמע׳ — ז״ת דא״א המתלבשים בחו״ב. וע״י חותם שוקע — שוב — ממשיכים חותם בולט — ג״ר דא״א וא״ס).

חטא:

מח (פוגם באלקים ולא בהוי׳, אך מפריד ה׳ מאלקים). סז (העבירות מטמטמים הלב ומרחיקים מחיות האמונה ועובר לסט״א ונגרם לו לב אבן כיון שפגם בחכמתו ורצונו א״א ללב לקבל חו״ב, ואטום הוא בפנימיותו ובחיצוניותו ועיוור לראות כי אין ראי׳ בסט״א. והלב נעשה ככבד שלמטה מהפרסא). רמג (העבירות גורמות לפגם קטן — תוס׳ יניקה לסט״א שאינה תופסת מקום לגבי פנימיות אלקות, ופגם גדול — הסתלקות אורות העליונים מהכלים וזהו פגם וחסרון גדול לעולמות. ע״י מל״ת מתקנים פגם הקטן וע״י מ״ע מתקנים פגם הגדול. ובפרטיות בכל מצוה ישנם ב׳ הענינים, העברת החיצונים היא ע״י בחי׳ עת״י — עליון שבמקיף, וזה ע״י תשובה, והמשכת האורות הוא ע״י א״א — תחתון שבמקיף, וזה ע״י מעשה המצות).

חכמה:

ב (נק׳ ראשית, שמקבלת מבחי׳ אני ראשון). ג (נק׳ רחוק שמאירה מרחוק, ומלמע׳ מסדר השתל׳. אין מחסור ליראיו — חכ׳ [אין] ממלאת חסרונם). עו (עצמיות החכ׳ ופנימיותה נמשך רק ע״י הנשמות והמצות ולא בסדר ההשתל׳). קמג (פנימי׳ חכ׳ פני׳ עתיק ולא ידעתי הטעם — שלמע׳ משכל המושג). רח (חכ׳ שלמע׳ מהשכל קבועה בכל נפש מישראל). רט (החכ׳ מוכרחת לקיום המדות וההתבוננות שאין להם קיום ללא ביטול, כי חכ׳ היא אמת ובלעדה כל דבר כוזב ואינו בר קיימא. גם בחי׳ הזכרון נמשך מחכ׳ — נצחיות — היפך השכחה. גם מ״ש שהזכרון נמשך מיסוד היינו מפני הארת החכ׳ ביסוד). רעז (חו״ב תרדל״מ הוא דוקא בבינה שבחכ׳ עם חכ׳ שבבינה).

חלב:

רל (המשכה מבחי׳ רב חסד).

ע״ע בשר בחלב.

חלום:

שכט (הטבת חלום — אמירת שלוש הפוכות לפני שלש פדויות).

חמץ:

ע״ע ביעור חמץ.

חנוכה:

קיז (תקנוהו בהלל — להוי׳ דלתתא, והודאה — להוי׳ דלעילא).

חסד:
ב (ח. שלמע' אינו גורם ההשפעה אלא הוא עצמו המחי'). כד (כל הגבוה יותר נמשך ממנו יותר ח.).

חצות לילה:
רנב (בפלגות לילא קוב"ה אתי לאשתעשע עם צדיקייא בגנתא דעדן, שאז עליית המ"ן שהוא המס"נ של הצדיקים, וזה מעורר המשכת מ"ד ולימוד התורה שלומד קוב"ה אתם ומבררים המ"ן ונכשרת המס"נ להיות בבחי' אלקות ממש).

— ט —

טלית:
קמ (טו"ת הם מקיפים דחי' ודיחידה. הגם שהטלית במל' אך שרש המל' מהכתר. לובשים טו"ת קודם ק"ש כדי שהאו"מ ישמור את האו"פ). קמג (ענינה לבוש מל' שע"י התהוות שמים וארץ. ד' כנפות הט. הם ד' חיות המרכבה נושאות הכסא. הצצית הן ל"ב נתיבות החכ' הממשיכים ח"ע — ביטול — במקום הפירוד).

טרף:
ג (נק' ההמשכה מרחוק, מסוכ"ע. גי' ע"ב רי"ו — ויעבור — המשכה עליונה מאד. השראת השכינה נק' טרף כי הכח להשראתה הוא מהמשכתה מלמע' מעלה, ומלמע' מהדעת). ה (טעם שבגשמיות הזאב טורף הוא כי למע' הוא גבורה דקדושה).

— י —

יד:
שט (ג' ידות — יד הגדולה יד החזקה יד הרמה).

הוי', שם:
טו (המשכת הנסים הגלוים היא משם ה'). יח (ב' בחי' ה', שמהווה תמיד ובגדר השתל', ושלמע' מהשתל'). פא (והי' הוא ל' שמחה, כי הו־ה קודמים לי־ה, כי המדות [וא"ו] שרשן למע' מהמוחין [י־ה] וכן לע"ל תהי' המל' [ה"א] למעלה מהמוחין). קיד (אין לו פירוש. מהווה. הבריאה משם הוי' דוקא ע"י [יו"ד] צמצום, [ה"א] התפשטות וו'. מקור לעולמות ומופרש מהם. ה' דלתתא השייך לעולמות וה' דלעילא הכלול בעצמותו. פסיק טעמא בגווייהו. הלל שייך רק לה' דלתתא. ע"י מצוות מעשיות אחר מ"ת ממשיכים ה' דלעילא).

יום טוב:
כט (כל המועדים בטלים לע"ל. מ"ש ושמחה זו יו"ט קאי אפורים). רעו (נק' מועד — שאז המועד והעת לגלוי אוא"ס ביתר שאת בהארה חדשה. וישנם מועדי הוי' וישנם גבוהים יותר בבחי' מועדי עצמותו — אלו הם מועדי).

יום כפור:
כט (הגורלות מורים על גלוי שלמע' מהשתל' ולכן לא יתבטל יו"כ בעוצם הגילוי דלע"ל). מב (השעירים צ"ל שוים במראה, בקומה ובדמים כי בבחי' הגבוהה אין הפרש כלל, וא' לה' וא' כו' ובכ"ז תמיד עלה של שם בימין כי גם למע' מהשתל' נש"י עיקר. מאירים יגמה"ר ומוכשר לתשובה. תטהרו גימטריא כתר). קכג (יוכ"פ לכם — נמשך מבחי' החדש הזה — ביטול — לכם. מאיר מעין לע"ל שאז רק בן ק' בר עונשין). רנח (תשובה דיו"כ מכפרת על חטאים הפוגמים גם ביחידה שבנפש). רסד (שעיר המשתלח הוא שוחד למקטרג מאחר שנשאר פסולת גם אחר הבירור והמחילה, ומשקיטים אותו ע"י נתינת יניקה ממקום גבוה — לפני ה' — ונהפך לסניגור). רסו

(שלוח השעיר הוא לעזאזל ל׳ חוזק וקושי, לצוק הר קשה, כי שרש הס״מ הוא מעולם התהו, וגם כי יצה״ר חזק ומלך זקן).

יחוד:

ע״ע זו״ן.

יין:

לד (בקדושה הוא יין לבן ומשמח — התפעלות אהבה בשמחה, ויין אדום ומשכר — התפעלות אהבה במרירות. ויש לעו״ז, חמרא דפרגיתא שמביא לכל העבירות ויותר גרוע ממים הרעים, כי מביא לעבירה ברתיחת הדמים, וענינו שמגלה צפונות הלב, ובקדושה מגלה אהבה המסותרת, ולעו״ז מגלה רע הנעלם ומחטיא האדם ומחזק כח הנחש — עי״ן [סו״ד] דחזיר מיער).

ים:

פג (מימיו מלוחים כי י״ם הוא אותיות אחרונות דשם אלקים שמשם יכולה להיות יניקה לחיצונים, והמלח שענינו טעמים — חכמה — מברר החיצונים ומונע היניקה. ובעברם דרך עפר הארץ מתעלים מי הים [שהם רק כמקוה או אף אם מטהרים בזוחלין] לבחי׳ מעין מים חיים המטהר בכל האופנים).

ימין ושמאל:

רצז (יד ימין ויד שמאל).

יעקב:

מד (מבחי׳ הת״ת דבי׳ תליא כולא, וענינו ז״ה, וממנו י״ב [ז״ה] השבטים ומטתו שלימה שלא הי׳ בהם סיג. ויעקב הי׳ מרכבה לאלקות והם היו מרכבה לאלקות). צ (כלול מג׳ קוין לכן יכול לברר גם את עשו וישמעאל — ימין ושמאל). רלא (איש חלק — שרשו מאין העצמי פנימי׳ הכתר, עשו איש שעיר — מבחי׳ שערות, יש של אין העצמי. בירידתם עשו קודם ויעקב מבררו. יעקב יעקב פעמיים — הא׳ בשרשו מאין העצמי והב׳ בירידתו לברר, ועי״ז מגיע לבכורתו העצמית). שיא (תתן אמת ליעקב). שטו (ויאהב יעקב את רחל).

עי׳ להלן במפתח הפסוקים בפס׳ ויעקבני זה פעמים.

יצחק:

שיח (יו״ד דיצחק).

יציאת מצרים וקרי״ס:

יח (אמרו ב״פ מי כמוכה, לנגד ה׳ שבהשתל׳ ושלמע׳ מהשתל׳ — שממנו נהפך ים ליבשה. והמשכה נעלית זו היתה הכנה למ״ת שתפעול המשכת אלקות בדברים גשמיים). כא (אחר השגה נעלית הנ״ל מיד בא עמלק שהוא קלי׳ שנגד הדעת ורדף [רפידים] אחריהם על כי נמשך מלמע׳ מהשתל׳ אליהם למטה). סג (הלילה כיום האיר כמו קודם ההבדלה בין אור לחושך. לא קרב זה דלעו״ז לזה דקדושה (בנ״י) כי נש״י למע׳ בעצם). סה (בקרי״ס נגלה בחי׳ אתה ה׳ לבדך ולכן שרו שירה הזאת (שלמע׳ משיר) ומשה ובנ״י היו בדרגה אחת). סו (הגילוי בקרי״ס שידעו מצרים שהוי׳ ואד׳ כולא חד ולא יוכלו להתנשא לקבל מפנימיותו. וידע משה כי שם הוי׳ הוא אחד עם שם אד׳ והשעבוד אינו רק המשכת דינים מאד׳). קנג (ביציאתם ממצרים היו בחי׳ צור, ואח״כ נתעלו לבחי׳ סלע שהוא נעלה ופנימי׳ יותר. וזהו חטא מרע״ה שבשעה שהיו בבחי׳ סלע נהג כמו עם צור, והכה תחת לדבר).

ע״ע יד.

יצ״ט ויצה״ר:

קנו (וייצר ה״א — שני יצרים, אך רק אחד מורגש, דהיינו להכניע יצה״ר ולהפכו לטוב, ע״י הגברת שכל נה״א על שכל נה״ב ולא תהי׳ התפשטות ליצה״ר. ע״י התכללות היצרים שהם חו״ג, יהי׳ יחוד הוי׳ ואלקים — שהם

מקור היצרים, ויחוד סובב כ״ע וממלא כ״ע — חו״ג. שרשם מעת״ק ומז״א שהם שרש החו״ג, ושרש היצ״ט מהעפר שבו כח העת״ק. יצה״ר שרשו מעפר דלעו״ז. טוב מאד זהו יצה״ר — אחר בירורו גבוה הוא מיצ״ט). קסב (יצ״ט — מדות הנולדים משכל נפה״א. יצה״ר — מדות הנולדים משכל נפה״ב, וע״י הגברת שכל נפה״א נהפך יצה״ר לטוב). שכט (כי מלאכיו יצוה לך לשמרך — יצ״ט ויצה״ר).

יראה:

רפח (יר״ע ויר״ת. והנצח זו בנין ירושלים, שלהגיע לשלימות היראה צריך להתחיל מיר״ת ולהגיע בסדר המדריגות עד יר״ע. ומה ה״א שואל רק יר״ת כי ע״ז יגיע ממילא לאה״ת ואה״ע עד יר״ע. יראת העונש היא יראת הרוממות שלפי״ע הפגם ברוממות כן הוא העונש).

יראי ה׳:

ג (טרף נתן ליראיו — המשכה עליונה מאד. אין מחסור ליראיו — מלוי מחסורם ע״י החכ׳).

ירושה:

רפט (ענינה בירור מלכי תהו, וזה ע״י א״י שנק׳ ירושה שבה רוב המצות המעשיות. וגם בחי׳ התורה המתלבשת במצות מעשיות נק׳ מורשה. הירושה ממלכי תהו היא עפ״י דין כי יעקב נטל הבכורה ויורש פי שנים — תהו ותקון).

ירושלים:

קנא (מל׳ דקדושה, שלימות היראה שאינה יכולים להיות בנבראים אפי׳ לא במלאכים. בנות ירושלים — הנשמה קודם ירידתה לגוף שהי׳ לה שלימות היראה). רפו (אוצר של יר״ש. והנצח זו בנין י. — שאוצר זה נפתח לצורך נצחון מלחמת הבירורים. מוקפת חומה לשמרה מיניקת החיצונים, אך לע״ל פרזות תשב ירושלים מרוב אדם — שירושלים של מטה תהא כירושלים של מעלה ולא תצטרך לחומה מרוב אדם — מבחי׳ כי לא אדם). רפט (נשבע שלא יכנס בירושלמ״ע עד שיכנס תחלה בירושלמ״ט כי שלימות היראה כולל גם יר״ת). שה (על מה חרבה ירושלים כי לא נהגו לפנים משורת הדין).

ישורון:

רצא (ל׳ שיר וניגון — בחי׳ עגולים ואור״מ הנמשך ע״י קיום המצות).

ישראל:

עד (נק׳ אשה — אש ה׳ — כי בה״א בראם ונמשך בהם להיות אש ותשוקה לה׳. וכשהם בבחי׳ יראה — אשה יראת ה׳ היא תתהלל שנעשה הארה וגילוי). עה (פעם נק׳ אשה ופעם נק׳ בנים, כי מצ״ע עלו במח׳ כבן, אך ע״י הירידה מגיעים למדרי׳ אשה בכלות הנפש). קיא (בכאו״א יש בחי׳ צדיק ובע״ת, הם נה״א ונה״ב המתבררת, וכן נק׳ צדיקים ע״ש המילה, ובע״ת כשעושים תשובה על שאר עבירות). קכג (גם אם חטאו אך בהגיעם לעתיקא — דלית שמאלא בהאי עתיקא — עולין לג״ע. ולא משום שאין המצוות נוגעות שם, ואדרבה משם שרשן). קצה (מפרנסין לאביהם שבשמים ע״י הקרבנות [ע״ע קרבנות] אך גם הקב״ה נק׳ רועה ישראל, שאח״כ ממשיך הקב״ה תוס׳ אור לישראל). רג (כלולים מכל בחי׳ חג״ת ולכן נק׳ היפה בנשים ג׳ תק״ב כמנין שנות חיי האבות שהם חג״ת, וזהו״ע אהבת כלולותיך — שכלולים מכל האבות שנק׳ בכל מכל כל). רכד (נק׳ ציון ונק׳ עם לה׳ בשעה שמקיימים תורה עבודה וגמ״ח המרומזים בפס׳ ולאמר לציון עמי אתה). שכא (שייכותן לארץ, ישראל קנין אחד).

— כ —

כהן גדול:

כו (כניסתו לקה"ק בזכות המילה, ע"י פתח כחודו של מחט בהסרת הערלה נפתח כפתחו של אולם לכניסת כה"ג, ומוסרות י"ג המחיצות).

כוס:

עא (בקדושה הוא כוס של ברכה שמקבל גלוי אלקות, ובלעו"ז הוא כוס תרעלה שמקבל גבורות הקשות).

כח הגבול:

רז (מאחר שכח הגבול הוא בא"ס ב"ה הרי הוא ג"כ בל"ג, וכמו באלף השביעי שאין מספר לרגעיו, ובמקום הוא מקום ארון שאינו מן המדה, ולכן בכל בחי' המתהווים יש בהם כח הבבע"ג הגם כי בעצם הם בעלי גבול).

כעס:

קסח (חשוב כע"ז, כי בעולמות העליונים מסתיר כמו ההסתר של ע"ז בעוה"ז).

כף הקלע:

ע (ע"י הטלטול מנקה הנשמה מאבק עניני עוה"ז שנדבק בה. המהרש"א מפרש שזה ענין הגלגול ויש לזה יסוד בזהר. בעקרים מפרש שזה שוטטות הנשמה בין תענוגי עוה"ז לתענוגי עוה"ב, וצערה הוא שאינה יכולה להשיגם כשרוצה. וכן בעקידה מפרש שמרחיקים אותה ממקום כסופיה. בשל"ה מפרש שדוחין הנשמה מא"י לחו"ל דהיינו ממל' דאצי' לק"נ. במדרש משמע שהקליעה היא בעוה"ז עצמו מרצון אל רצון הפכי. עפ"י עמה"מ י"ל כי ענין כף הקלע הוא הארחות העקלקלות של הרשעים ושם נקלעים מבחי' לבחי'. כה"ק אינו מועיל להרהורי עבירה וצריכים גיהנם).

— ל —

לב:

סז (ע"י העבירות נטמטם הלב בפנימיות וחצוניות ונהי' לב אבן. ואין בו בחי' הראי' כי אין ראי' בסט"א. הכבדת הלב ענינה שהלב נעשה כמו כבד שלמטה מהפרסא).

לעתיד לבא:

ה (לא יצטרכו לבירור שע"י גבורה דחו"ב ויאיר כתר שכולו רחמים ויהי' הכל בבחי' בטול. ונתתי שלום בארץ). יד (יתגלה בחי' א"ק עצמו). כט (כל המועדים בטלים בעוצם הגלוי דלע"ל חוץ מפורים ויו"כ שהם אור נעלה למע' מהשתל'). קט (יהי' גילוי מבחי' מל' דא"ס שעד שם קוב"ה סליק בגלותא. והו"ע גלוי פנימיות התורה וטעמי תורה). קיא (במ"ת שמעו רק ב' דברות מהקב"ה ולע"ל ילמדו מהקב"ה עצמו כל התורה והלימוד יהי' ליראה — יר"ע). קכג (תהי' אריכות ימים, ובן ק' יהי' בן עונשין ויכול למות). ריד (תהי' בכל ישראל בחי' הנבואה דמרע"ה שהיא בחי' זה ובחי' פנים אל פנים [ראה בע' נבואה]).

לשון הרע:

ריא (נרגן מפריד אלוף, מפריד יחוד קוב"ה ושכינתי' ושלא יאיר אור החכמה — אלוף — בבינה ובז"א).

לשונות:

י (כשמדברים ד"ת בל. העמים מעלים את הע' שרים).

— מ —

מ"ה, שם:

ט (מ"ה וב"ן. בטול עצמי. אותיות דמ"ה הן כלים לגלוי אוא"ס שבחכ', ונק' אבנים כי נמשכות מלמעלה ובבחי' חכ').

מ"ה וב"ן:
רמז (נמצאים בכל ההשתל', למע' מהצמצום ואחר הקו וחוט, בעת"י וא"א, באו"א, בזו"נ, וככל שמשתלשל למטה נפרדים המה יותר זמ"ז).

מהלכים ועומדים:
צט (נשמות ומלאכים. מהלך המהלך בעלייתו ומעלת העומד שאינו שייך לנפילה). קט (בע"ת וצדיקים. הליכה מחמת הריחוק).

מזבח:
ד (נק' זאב שחוטף ומברר נה"ב שמק"נ. בחלקו של בנימין שהוא בחי' בטול). קיא (דוקא בחלקו של בנימין — צדיק — ולא יהודה — בע"ת, כי הצדיק ענינו עשיית דירה בתחתונים, וכן המזבח ממשיך אש שלמע' בתחתונים).

מזוזה:
קמה (בגי' שם אדנ', אך בכ"ז ענינה גבוה מהפתח שהוא מל', כי היא **כח אדנ'** שהוא שרש המל' כמו שהיא בכתר. בית מלא ספרים — ע"ס — צריך מזוזה — מל' — מפתחות החיצונים). קמז (זו־זה, עם זו המקבל מזה — יראה ואהבה. בית מלא ספרים — תורה — גם שנמשך כל הע"ס אך צריך למזוזה שע"י תתעלה התורה, כפי שמעלה הבית וכל אשר בו, כך מעלה התורה וכל הע"ס דלא פרחת לעילא ללא אהוי"ר). קמז (מזוזות דפתח החיצון הן נו"ה — אתכפיא, ודפתח הפנימי — חו"ג אהוי"ר).

מזל:
קפט (יש מ. בנפש האדם וגם לבהמה — דלא גרעא מצומח שיש לו מזל המכה בו ואומר גדל, ומשארז"ל אדם אית לי' מזלא בהמה לית לה מזלא הכוונה שאינו נק' בשם מ. אך יש לה מקור המשפיע, ומזל דאדם שאני). שח (התועלת כאשר משפיע מזל ונוצר חסד למזל ונקה).

מחלוקת:
קמט (מ. הלל ושמאי שניהם לש"ש — לייחד ז"א ומל' — ולכן מתקיימים שניהם — להוי כדין וכדיון. ולע"ל הלכה כב"ש, אך מ. קורח היא היפך היחוד, ואינה מתקיימת).

מחשבה:
רפ (מ. היא לבוש הפנימי שבנפש ולכן צריך ליזהר במח' כי כל האדם מתנהג ע"פ המחשבה, ולכן הרהורי עבירה קשים מעבירה. יש מצוה להפוך המדות ואין מצוה על המח' כי אותה נקל להחליף משא"כ למדה צריך יגיעה, והפיכתן היא ע"י ההתבוננות במח' דוקא).

מילה:
כו (ע"י פתח כחודו של מחט בהסרת הערלה נפתח כפתחו של אולם לכניסת כה"ג לקה"ק). כו (ר"ת מי יעלה לנו השמימה — שזו מדרי' הנעלית ביותר שבשמים — כתר. ולגבי כתר הרי שם הוי' הוא רק בסופי תיבות של מיל"ה. וזהו"ע שנכרתו עלי' י"ג בריתות — יגמה"ר ששרשם רדל"א). כח (במילה גשמית נמשך יגמה"ר למע', ולמטה נמשך רק י"ג תקו"ד דז"א. ע"י מילת הלב הוא מל י"ה, ולע"ל יהי' ומל ה"א את לבבך שהוא למע' מיגמה"ר. מילת ערלת הלב היא בהתבוננות בפס' שמע ישראל, ובהתבוננות כי ההווה הוא קצר וא"כ נקל לעצור תאוותו זמן זה). ריא (מילת ערלת הלב בתאוות ותענוגים גשמיים המונעים ומפסיקים בין י"ה לו"ה — בין התבוננות והמדות — היא רק ע"י התשובה, וישנה מילה שמל ה' אלקיך את לבבך, היא התגלות בחי' פנימיות נקודת הלב בעצמיות האהבה).

מים:

כ (מ. עליונים מצמיחים תענוג רוחני ומים תחתונים תענוג גשמי. ועל ירידה זו בוכים מ"ת). לג (כנ"ל. ע"י ההפרדה נזדככו מ"ע יותר ונתגשמו מ"ת. מים הרעים הם עוד למטה יותר כי מ"ת ניתנים לבירור ומים הרעים צריכים לדחותם. המשכתם מפסולת המ"ת והם מקור לדברים הגשמים המשכיחים אלקות, ומקור לתאוות איסור). פג (מים מלוחים הם מבחי' טעמים — חכמה — ומונע מהחיצונים יניקה מבחי' ים. וכשהם עוברים דרך הקרקע נעשים מים חיים שמעלתם למע' ממי ים ומטהרים בכל האופנים).

מלאכים:

טו (הגם כי הם נבראים ובע"ג שייך לומר עליהם ענין השיתוף, ע"י שחולקים להם כבוד). יז (מצינו שבהגלות עליהם מקורם נתבטלו ממציאותם, א"כ גם כל עת היותם על עבודתם הם כלא היו). כה (זה שמצינו שמ. נתבטלו מגלוי אור עליון בעוד שלעוה"ז נמשך אור ע"י המצות ואינו מתבטל, הוא או מפני שאין גופם יש גמור, או מפני שהיתה זו הארה שלמע' לגמרי מהצמצום, אך מעהמ"צ ממשיכים הארה בצמצום). צה (ישנם מ. העומדים ב' אלפים שנה בביטול מאמירת פ"א קדוש ועתה מתבטלים מקדוש הג'). צט (מ. נק' עומדים ולמטה מנשמות — מהלכים, אך מעלתם שאינם יכולים להיות נופלים). קב (נק' פרי האדמה — שעורה, מאכל בהמה שלמעלה. עבודת הנשמות פועלת בהם תוספת אור ותוס' כח שיוכלו לקבל ההארה). קכז (השרפים משיגים איך שהוא קדוש ולכן הם בשקט וביטול. האופנים יודעים אך אינם משיגים לכן הם ברעש גדול מהעדר ההשגה). קפח (נק' בחי' בהמות וחיות כי אהוי"ר שלהם הן טבעיות ללא טעם ושכל, וגם מ. דבריאה שעבודתם בדו"ר שכלים הרי אין התבוננותם עיקר אלא היא סיבה בעלמא לעורר אהבתם הטבעית שלמע' מהשכל. כל י"ב שעות היום הם ברצו"ש, באמירתם ג"פ קדוש, כל פעם ד' שעות). רלד (נחלקים לבחי' רבות, ועיקר השינוי הוא בטעמן ובמראיתן, שהטעם הוא מדת השגתם באלקות המהוום, וגוף בריאת החומר שלהם הו"ע ההתפעלות האהוי"ר שלפי"ע השגתם. מ"ש בזהר שבכל מחנה דמיכאל וגבריאל וכו' יש רבבות מלאכים הכוונה לרבבות סוגי מלאכים). רנג (בקשו התורה כדי שיוכלו להמשיך מ"ד אך לא קבלוה מאחר והם בחי' חצוניות ובחי' פרטית, ואוא"ס שורה רק בבחי' השלימות שהוא האדם הכלול מכל הבחי' והמדרי', ולכן הם אינם מעלים מ"ן ואינם ממשיכים מ"ד). שכד (אמירתם באשמורה ראשונה לה' הארץ ומלאה). שכו (כנ"ל).

מלח:

פג (מלח ברית אלקיך — שמקשר בחי' הוי' באלקים שלא תהי' יניקה מצירופים האחרונים דשם אלקים. והוא מבחי' טעמים — חכמה — שמברר החיצונים, וכן במי הים מונע יניקתם מצירוף י"ם דאלקים).

מלכות:

כד (שייכותה לכתר היא בין אם נאמר שנקו' ספירה שנאצלה בסוד שרש זה כתר מל', הרי בהשתל' הכתרים זמ"ז שייך לכתר, ובין אם נא' שנקו' מל' שבמל' היא סוד שרש אז מקבלת מכתר בסוד תוספת ולא מאין. ולכן נמצא בארץ — מל' — הכח להצמיח יש מאין). סה (ענין שירתה הוא שכלי המל' רוצים להיכלל בבחי' איהו

וחיוהי). צב (עקב הבירורים שמבררת זקוקה לבדיקה אם יכולה לעלות, למרות שהיא מקיפה ואינה מתלבשת אך היא מתחברת עמהם. ולכן נק' אחות למל' דק"נ כי מתחברות. בדיקה הנ"ל למל' היא סם המות למל' דלעו"ז וביטולה). שטו (שייכותה ליגמדה"ר).

מנחה:

פז (מנחת קנאות ומנחת העומר באות משעורים, שהן העלאת הגבורות [שעורים] לשרשן וביטול הדינים קשים, ויכולים להמשיך משערי־בינה, וכן נמשך חיות ונזרעה זרע).

מסירות נפש:

קכה (מס"נ דק"ש שחרית וערבית — תרומה — תרי ממאה, עין בינונית). קכז (מס"נ באחד — לנה"א, מס"נ בובכל נפשך, מס"נ בפועל — לנה"ב).

מעשה מרכבה:

רפד (נק' דבר גדול לגבי התורה שבע"פ שנק' דבר קטן, כי התורה היא מבחי' אדם ואילו המרכבה ענינה ביטול שהחיות נושאות את הכסא לבחי' כי לא אדם).

מצה:

מה (ענינה ביטול — מוחין דאבא — הנמשך אל שבעת הימים — ז' המדות — שלא יהי' בהם אחיזה לרע. בעבור ז"ה — מצה — הארת אבא בז"א. ועי"ז יומשך ז"ה היום כו' שז"א יהי' בבחי' ז"ה ויהי' עשה הוי' — גילוי הוי').

מצוות:

ז (למע' מתענוג געה"ע. נק' לבוש [העלם] כי נמשכים ממקור התענוגים הנעלם מהשגה אך נמשך ע"י מ. כי נעוץ תחלתן בסוף מעשה). כה (אין העולמות מתבטלים מהמשכת האור שע"י המ. כי הוא מצומצם כפי שמעשה המצות מצומצם לאופן עשייתם). מב (מל"ת הם הוצאת הפסולת להכנת הדירה למלך, ומ"ע הם כלים הנאים שמכניסים לעשותה ראוי' למלך). עו (ע"י המ. נצמח הארת פנימיות ח"ע ועצמותה, שאינו בסדר ההשתל'). ק (המ. הם כלים לאור קדש העליון ולאור האהבה שלא יבא לנפילה. קיומן צ"ל ביד ימין שהו"ע החשק התענוג והיגיעה). קד (כל המ. נק' בשם צדקה כי הם ממשיכים שהקב"ה יעשה צדקה עם התחתונים וישים משכנו בתוכם). קו (המ. נחלקות למחדו"מ וכן בכל מ. יש מחדו"מ שהם הברכה, המעשה והכוונה. וזה ממשיך אלקות בעולמות בי"ע שהם מחדו"מ ועושות דירה לו בתחתונים. מחדו"מ והתפלה שהיא כוונה כללית הם י־ה־ו־ה ולכן נק' דרך הוי'). קטו (רמ"ח איברים — כלים — לחב"ד חג"ת כו'. האבות פעלו ע"י ביטולם אותן המשכות דהמצות. נק' סגולה ע"ש פעולתן שאינה מושגת. מצות דקודם מ"ת ממשיכות ה' דלתתא ודאחר מ"ת ה' דלעילא). קכט (ע"י המ. ממשיכים למטה את הבל"ג שמגיעים אליו ע"י הרצוא. עושים את בחי' אדם העליון ע"י שממשיכים אליו מבחי' כי לא אדם). רכו (מ. גוררת מ. כי המקיף של המ. גורם שיעשה עוד מצוה). רמב (האדם שהוא כלול מכל הספי' והמדרי' בכחו לעשות המצוות — כאילו עשאוני — שפועלות בכל הבחי' והמדרי'). רמד (ע"י מל"ת מתקנים את הפגם שנעשה מרבוי יניקת הסט"א ע"י העבירות, וע"י מ"ע מתקנים הפגם שמהעדר הארת אלקות בכלים. בדרך פרט בכל מצוה ישנם ב' תקונים הנ"ל — הגבלתם מונעת היניקה, וגם ממשיכים גלוי אלקות). רס (מ"ע הן בחי' חשבון ולכן בתשובה כל השנה אפשר להתכפר, אך מל"ת הן מאו"א שלמע' מהחשבון ולכן רק

יוכ"פ מכפר). רצב (קיומן צ"ל כעבודת עבד מחמת שנצטווינו, וגם צ"ל בשמחה מחמת כוונת המצוה וטעמה שיש בה חכמה נפלאה. וזה אהוי"ר שבקיום המצוה).

להלן במפתח מארז"ל למס' קידושין, תלמוד גדול או מעשה.

מצרים:

טו (כור מצרף לבנ"י שיוכלו לקבל נסים הגלוים משם הוי'). קט (גלות מ. הוא הסתלקות האור לעילא ולעילא ואח"כ ישוב ויאיר משם אור נעלה ביותר במ"ת). קיז (הקדמה למ"ת כזית הזה שכשכותשין אותו נותן שמנו. תקון לדור ההפלגה. ותוכן לבנים — ככמות שהשקשיעו בעיר ומגדל). קיט (ע"י בכייתם מן העבודה פעלו שלא יהי' פסיק טעמא ויתגלה במ"ת שם הוי' דלעילא).

ע"ע דור הפלגה.

מקום:

ס (המ. ושרשו בטלים להקב"ה, ולכן נמשל במדרש לסוס כי בטולו בסוס לגבי רוכבו).

מקיף ופנימי:

רמה (בכדי להעביר יני' הסט"א שע"י העבירות מכלים העליונים, נמשך או"מ המצחצח הכלים מבחוץ ומונע היניקה, ואח"כ נמשך חציו התחתון של האו"מ ונהי' או"פ לאורות העליונים שיחזרו לכלים ולא יסתלקו יותר. חצי העליון הוא בחי' עת"י ונמשך ע"י התשובה, חצי התחתון בחי' א"א נמשך ע"י מעהמ"צ).

מרגלים:

קלז (הוציאו דיבת הארץ — מל' — רעה: שגרמו יניקה לחיצונים ממנה, ולזאת אמר משה ועתה יגדל נא כח אד' — שרש המל' שבא"א דכתר, ומשם יתוקן הפגם).

מרכבה:

קטו (מ. דהחיות היא לדמות כמראה אדם, ומ. דהאבות לבחי' אדם העליון ממש).

משה:

מא (שושבינא דמלכא, שממשיך גילוי אלקות ותורה בעולם). סו (חטא באז — מאז באתי, כי חשב שזו המשכת דינים משם אד' ולא ידע שהם גלגול דור הפלגה, ותיקן באז — אז ישיר, שראה גילוי הנעלה כי הוי' ואד' כולא חד). קיג (כבד פה וכבד לשון להשפיע כי הי' בעומק המח' ובבחי' ביטול ונחנו מה ולא שייך אז להשפיע). קכד (ע"י שהביא בנ"י לתשובה מלטם בחכמתו, עמד בפרץ — המשיך בחי' פרצה שלמעלה מהשתל' שלגבי"ז הם קטנים ואינם בני עונשין). קלה (ברכו להקב"ה ועתה יגדל נא כח אד' — שיתגלה שרש האותיות בכתרים שקושר להן). קלז (אחר חטא המרגלים — שגרמו יני' החיצו' מהמל' — אמר משה ועתה יגדל גו' שיתגלה שרש המל' שבכתר לתקן הפגם). קמא (נא' עליו וטהור ידים יוסיף אומץ — שמהיותו מבחי' יסו"א המשיך מידים דא"א אומץ לחו"ג ע"י שאמר ועתה יגדל נא כח אד'). קנד (חטאו בהכאת הסלע הי' שבשעה שהיו ישראל בדרגה נעלית של סלע — יחו"ע, נהג עמם כאילו הם בדרגת צור והכה במקום לדבר. ומה שנצטוה לקחת המטה זה רק ענין של ממשלה ולא מטה של הכאה, ואז הי' יכול להיות בדבר מלך שלטון ולא הי' צ"ל הכאה). ריב (כל הנביאים נתנבאו בכה — יחו"ת, ובשם אד', ובמרע"ה הי' יחו"ע וגילוי שם הוי'. וכן היתה בו בחי' פנים אל פנים שלמע' מבחי' פנים בפנים שבכל ישראל, כי אצלם הי' שילוב הוי' באד', יחו"ע ביחו"ת, התלבשות החכ' דרך

מל׳, דעת תחתון דרך ז״א, ואילו במרע״ה הי׳ גילוי שם הוי׳ שלמע׳ מאד׳, יחו״ע כמות שהוא, הסתכלות באו״א בפנימיותם וקיבל מדעת עליון). רעז (אמר משנה תורה ברוה״ק, אך נק׳ מפי עצמו כי זו המשכה מועטת).

משנה:

צז (באה בקיצור לשון מהגמ׳ כי בה אור גדול יותר, וברבוי האור מוכרח שיהיו כלים מעטים).

משנה תורה:

רעו (בד׳ ספרים הראשונים המספר והמדבר הוא בחי׳ עצמות אוא״ס שלמע׳ משם הוי׳ [והוא שם הוי׳ כמו שכלול בעצמותו] ולמע׳ מרדל״א, ובהם מאיר בחי׳ חכ׳ דא״ק כמו באצי׳, משא״כ משנ״ת הוא כמו בבריאה שמאיר רק בינה דאצי׳ [ולא חכ׳ שבבינה שבה מאיר א״ק] וזהו שמשה מפי עצמו אמרן, אך בתחלת הס׳ נא׳ אלה הדברים — ולא נא׳ המספר — כי גם משנ״ת נכלל בעשה״ד שנא׳ הדברים האלה. והגם שמשנ״ת נא׳ ברוה״ק אך מאחר וזו המשכה מועטת נק׳ מפי משה עצמו. מעלה בס׳ משנ״ת [שלכן לקחו יהושע] כי הוא בחי׳ סופר — מל׳ שבה כח העצמות א״ס להוות מאין ליש משא״כ שאר הספי׳).

מתן תורה:

יט (הכח לפעולת המצות בגשמיות הוא מהמשכה נעלית שההכנה לה היתה בהמשכה שבקרי״ס). עז (הי׳ אתעדל״ע ורק אח״כ אתעדל״ת וזהו איש מזריע תחלה ויולדת נקבה — שם ב״ן — ונק׳ רק ״החלו לעשות״ לגבי מ״ת דפורים שהגיעו למקור התורה). קט (ע״י הקדמת גלות מצרים שנסתלק האור לעילא ולעילא ואח״כ שב ומאיר משם במ״ת). קיב (הי׳ צ״ל בס׳ ריבוא דוקא, כי גילוי אלקות [וא״ו] צ״ל כלול מיו״ד וה״א). קיז (אחר גלות מצרים כזית הזה שכשכותשין אותו מוציא שמנו). קיט (ע״י בכייתם מן העבודה פעלו שלא יהי׳ פסיק טעמא ויתגלה במ״ת שם הוי׳ דלעילא).

— נ —

נבואה:

ריג (כל הנביאים נתנבאו בכה — יחו״ת, ומשה נתנבא בזה שהוא גילוי שם הוי׳. ובכל ישראל נא׳ פנים בפנים דיבר שהוא בהתלבשות יחו״ע ביחו״ת ושילוב הוי׳ באד׳ משא״כ כל הנביאים רק שם אד׳. אך במשה נא׳ פנים אל פנים שהשיג גילוי שם הוי׳ שלמעלה משם אד׳. בכל ישראל היתה התלבשות החכ׳ דרך המל׳ ובמרע״ה היתה הסתכלות באו״א בפנימיותם. וכן ישראל קבלו הדעת תחתון ע״י ז״א ומשה קבל הדעת עליון. לע״ל תהי׳ בכל ישראל בחי׳ הנבואה דמרע״ה).

נטילת ידים:

פ (יניקת החיצונים היא מהידים — חו״ג — וע״י המים נגבהות הידים שלא תהי׳ מהן יניקה ויתקדשו. ולכן נק׳ **נטילת** ידים ע״ש שנגבהות ע״י הרחיצה. ונלמדת הנטילה מפס׳ והתקדשתם כי הן נקדשות עי״ז).

ניגון, שיר:

סד (כשמנגן בשעת ההתבוננות תתעורר יותר ההתפעלות והתעוררות מההתבוננות. עליית המלאכים ועליית הנשמות היא ע״י נגון, וכן כל יציאה מהגבלת הכלי. שירת הלויים, שירת המל׳ — יציאה מכלי המל׳. בקרי״ס שירה הזאת שלמעלה משיר. וכן בעבודה שירה הזאת היא בחי׳ רעו״ד. שירת הפרות — צעקתם לגילוי שמש הוי׳).

ע״ע ישורון.

ניסן:
ל (מאיר בו צירוף הא׳ דהוי׳, ולכן משהאיר הצירוף א״א לקבעו אדר ולערב הצירופים). לו (הארת שם הוי׳ כסדרו, ובו הנסים דיצי״מ וקרי״ס שלמע׳ מהטבע. ר״ה לחדשים ולעבורים כי בו צירוף הראשון הכולל כולם כמו הראש). לט (במצרים נזדככו לקבל שם הוי׳ לכן נצטוו למנות מניסן שבו צירוף הוי׳ כסדרו. ולדעת ר״י בניסן עתידין להגאל כי אז יהי׳ גילוי הוי׳ דלעילא). מא (בניסן הוא בעור חמץ בגשמיות, הוצאת הפסולת להכנת הדירה למלך — מ״ת).

נסירה:
צט (ענינה להפריד אחורים דזו״נ זמ״ז ולתקנם שלא תהא מהם יניקה לחיצונים).

נסים:
טו (דפורים בהתלבשות בטבע ובקרי״ס למע׳ מהתלבשות. נמשכים משם שד־י (נסים הנסתרים) ומשם הוי׳ (הגלויים)). נב (כנ״ל). רכג (נסים הנסתרים הם כנס דפורים, וישנו נס נסתר יותר כמארז״ל אין בעל הנס מכיר בניסו. נס גלוי קרי״ס. משם הוי׳ ושד־י. נק׳ גם נפלאותיך — נסים הגלוים, מחשבותיך — נסים הנעלמים).

נעוץ תחב״ס וסוב״ת:
רמט (מוכרח להיות ע״י הארה הכוללת את הכל ולמעלה מן הכל דאל״כ הראש לא הי׳ מצטרף לסוף).

נפש, רוח נשמה:
סב (רוח ונשמה באים ע״י רעו״ד. מבחי׳ רוח היא אריכות ימים שקודם דור המבול, ונסתלקה בחטאם).

נה״א ונה״ב:
צז (ע״י שנה״א מבררת את נה״ב מתגלה אור שרש נה״ב מעולם התהו ומגיעים לבחי׳ ראי׳). קצ (תכלית ירידת נה״א כדי לפעול בנה״ב אה״ר בלתי מוגבלת שמשרשה באורות דתהו. משא״כ אהבה דנה״א היא מתיקון ומוגבלת. ועי״ז תתעלה גם נה״א לבחי׳ אה״ר שלמע׳ משרשה בחכ׳ דאצי׳). רסה (כמו שבקדושה האותיות מחברות האורות עם כל הכלים כך בלעו״ז מתחברת נה״א ע״י האותיות לתאוות נה״ב).

נפש השכלית:
צד (מחבר בין נה״א לנה״ב ע״י בחי׳ החכ׳ שיכולה להיות לטוב ולרע).

נר:
רי (נר הדלוק בראש העובר — יו״ד דשם הוי׳).

נשיאות:
קעז (זו מצוה שא״א לקיימה ברצון ובידיעה, כי שרשה נעלה מאד בעת״י שלמע׳ מהרצון. ולכן דוקא ר״ש ב״ש שברח למצרים כשרצו למנותו — נתמנה).

נשמות:
ז (תענוגן בג״ע הוא מהתורה). יא (עליית הנ. בהפרדה מהגוף ובשינה היא דרך היכל לבנת הספיר הנעשה מהבירורים). מב (גם למע׳ מהשתל׳ ששם כחשיכה כאורה בכ״ז נש״י עיקר, ולכן תמיד עלה גורל של שם בימין). פא (ירידתה היא כענין העיסקא, כי יש ריוח מהתוס׳ אור שע״י עבודתה, והקב״ה המלוה — נותן הנשמה — נוטל פלגא בהפסד ותילתא מהריווח). צו (ירידתה ממעלתה שלמע׳ ממלאכים, לברר נה״ב שמתהו ותגיע לראיה באלקות). צט (מהלכים — ולמע׳ ממלאכים העומדים, אך חסרונם שיכולים להיות נופלים משא״כ מלאכים). קב (נ. חדשה יכולה לבוא גם בגוף קיים ולהיות עטרה לנשמתו כמו נשמה יתירה או השראת הנבואה, נ. נק׳ פרי

העץ שהם פריו של אדם העליון — עץ השדה. עבודת הנ. מוסיפה כח במלאכים שיוכלו לקבל תוס׳ השפעת אור עליון). קיב (צ״ל בד׳ דגלים כמו ד׳ מחנות שכינה במלאכים, כי הם ממשיכים אלקות כעבודת המלאכים ברצון להמשכת אוא״ס. וצ״ל ס׳ ריבוא כי המשכת אלקות [וא״ו] צ״ל כלול מיו״ד ה״א). קנ (בג״ע היא בבחינת מעין גנים, ובגוף היא באר מים חיים, שבוקעת עפר הגוף ומתעלה מלמטלמ״ע). קנא (קודם ירידתה לגוף נק׳ בנות ירושלים — שלימות היראה, ובגוף היא שחורה אני, ואעפי״כ ונאוה שיכולה להתעלות עוד יותר). ריב (מראש מקדם נסוכה — מראשית השתלשלות העולם, ומקדם למראש שהוא ית׳ אינו בגדר עלמין, ובחי׳ קדמונו של עולם. ול׳ נסוכה הוא כמ״ש במ״א ע״פ ושמונה נסיכי אדם). רכז (נש״י נק׳ ביכורים וקודמים לתרומה שהו״ע התורה, בכדי שיתגלה ענין הביכורים שבנשמה בירידתה למטה הוא ע״י התפלה שנק׳ ג״כ ביכורים).

— ס —

סוטה:

צא (מנחת קנאות הוא העלאת הגבורות — שעורים — לשרשן, ונמשכות גבורות קדושות ונקתה ונזרעה זרע, ואם אינה טהורה נמשך סער — דינים קשים — וצבתה בטנה גו׳).

סולם:

רחצ (תורה ותפלה נק׳ סולם).

סיני:

קכב (נק׳ עיר קטנה — ביטול — היפך עיר דדור ההפלגה).

סוכות:

רסז (אחר שרחץ ה׳ צואת בת ציון ביוכ״פ, מלבישם מחלצות — גבורה וחוזק שהם המשכת המקיפים בז׳ ימי הסכות וגילוים מגניזתם בבינה עילאה, והו״ע אה׳ בתענוגים, אך ההולדה היא משפע הפנימי של שמע״צ שלמע׳ מהמקיפים ונמשך רק לישראל).

סליחה:

קלט (כשנמשך מבינה הוא רק תלוי ועומד, וכשנמשך מכתר זו סליחה גמורה נושא עון וגו׳).

ספיר:

ט (אבן ס. ולבנת ס.). יא (לבנת הס. — אותיות תושבע״פ הנאמרות בלשונות העמים, המאירות כספיר ע״י מס״נ בתפלה).

ע״ע היכלות.

ספירות:

רכב (ע״י שמחלקות ההשפעה נתהוה הריבוי מאחדות הפשוטה. ונק׳ אצבעות שמפררות לחלקים, וזהו כי אראה שמיך מעשה אצבעותיך. ונק׳ רבות ע״ש גדלן, ונא׳ רבות עשית שהבריאה על ידן, אך כ״ז הוא אין ערוך אליך כי הן רק הארה. ג׳ ראשונות — מוחין — הן הממוצע בין אחדות הפשוטה למדות שהן כח הגבול).

ספירת העומר:

צג (היא הכנת הכלי וטהרתו לפני גלוי אלקות שבמ״ת).

— ע —

עבודה:

קנח (ע״י עבודה בג׳ קוין נדמה האדם לאדם העליון וגורם שאדה״ע יתעלה לבחי׳ כי לא אדם, שכולו חסד).

עבודה זרה:

ע״ע שיתוף.

עיר הנדחת:

קיט (הגם שכתיב לא ידחו גו׳ אך

כשעשו כולם הסכם הרי״ז כדור ההפלגה).

עלי׳ לרגל:

ריז (עלי׳ ג״פ בשנה, ובישראל יש ג׳ בחי׳ כהנים לוים וישראלים, ובכהנים כה״ג סגן וכהן הדיוט, בלויים גרשון קהת ומררי ובישראל יעקב ישראל וישורון, ולשלשה יש כח ההמשכה ממקום גבוה — בג׳ אומר נברך — ועי״ז היו ממשיכים גלוי אלקות בביהמ״ק ואח״כ היו מקבלים גילוי אלקות ע״י ביהמ״ק והו״ע הביטול שבהשתחוואה, וכמא׳ שהשכנת שכינתך בינינו אחריך נרוצה).

עמלק:

כא (בא מיד אחר קרי״ס, כי אז השיגו השגות נעלות שלמע׳ מהשתל׳ ולכן בא ע. שהוא קליפה שכנגד הדעת ורדף (רפידים) אחריהם. צ״ל לא תשכח את אשר קרך, וגם זכור — להמשיך מעלמא דדכורא לדחות קליפת עמלק).

ענן:

קצג (בקדושה ענינו העלם שע״י בא הגילוי, כענין המשל המעלים וע״י נגלה הנמשל, ובסט״א הוא ענן מצד הקליפה המסתיר לגמרי כענין אלביש שמים קדרות שמזה נמשך חורבן ביהמ״ק).

ענני הכבוד:

מא (היו על בנ״י כחופה והמשכת מקיפים, והי׳ יחוד כנס״י וקוב״ה ע״י משה ואהרן שושבינא דמלכא ושודמ״ט. וכן הורו על אחדות בנ״י ולכן הם בזכות אהרן שפעל האחדות).

עפר:

קנז (יסוד התחתון, ודוקא בו כח הצמיחה כי נעוץ תחב״ס, וכן ברוחני׳ דוקא בו מאיר כח הכתר עליון, ולכן הוא שרש ליצה״ט כי בו כח העת״ק. יש גם עפר דלעו״ז כי בע. יש גם דינים (כע. סוטה) והוא הפסול לכסוי הדם וממנו שרש יצה״ר. בעבודה: עפר דקדושה הוא ענוה שפלות ואתכפיא, ולעו״ז הו״ע העצבות) קנט (כשבנ״י מקיימים המצות בבחי׳ עפר — שפלות — אזי קוב״ה הוא בבחי׳ עופר — מרכבה לבחי׳ כי לא אדם).

עקידת יצחק:

רמב (ע״י המס״נ שבעקידה הגיעו אברהם ויצחק לבחי׳ אוא״ס שלמעלה מהשתל׳ ועי״ז פועלים שמבחי׳ אם צדקת מה תתן גו׳ יומשך רק לישראל ולא לאוה״ע).

עשו:

פח (ע. וישמעאל — קו הימין והשמאל — ע״י שמיאנו לקבל התורה נתוספה זריחה בישראל. טענו שברכם על חרבך תחיה, דהיינו שהם מבחי׳ הגבורות ואינם יכולים להתברר בעצמם ע״י התורה, שהיא היפך מציאותם, אך נפעל בהם שיוכלו להתברר ע״י יעקב). רל (איש שעיר — שרשו מבחי׳ שערות, יש של אין העצמי, ויעקב — איש חלק — שרשו מאין העצמי פנימי׳ הכתר. בירידתם עשו קודם ליעקב ויעקב מברורו, ומגיע לבכורתו האמיתית).

עשי׳:

קטז (ע. לעילא ומתייחסת להקב״ה בעצמו. ממשיכה הוי׳ דלעילא).

עשיר:

רו (כך נק׳ ספי׳ הת״ת לגבי הנאצלים והנבראים, אך לגבי׳ ית׳ נק׳ גם הת״ת דל).

עשרת הדברות:

קלח (עשה״ד מגדילים את העשרה מאמרות, ובנ״י נק׳ גוי גדול. ונמשך להיות גדול הוי׳, ומתגדל מעשה בראשית).

עתיק יומין:

עז (נוק׳ דע״י הוא בחי׳ מתנשא מימות עולם, וע״י דדכורא הוא ל׳ העתקה

שממשיך גלוי הרוממות למטה). רמט (נק' פלא מפני שמופלא ומופרש לגמרי מיומין עילאין דאצי', ונק' שמים מפני שאינו נראה ומושג כהשמים שאין אמיתתם נראה לנו).

— פ —

פורים:

כב (הפלת הפור — גורל — להכריע ממקום גבוה מאד שם כולם שוים, אך אתה — שלמעלה לגמרי מהשתל' — ברחמיך הרבים — מקור הרחמים — הפרת עצתו, ונמשך למטה להשיב גמולו בראשו על שהסתכן לקבל ממקום גבוה כזה. ולכן צ"ל ביסוס עד דלא ידעי להורות על ההמשכה שלמע' מהשתל'). כט (אינו בטל לע"ל כי ע"י מס"נ המשיכו ממקום גבוה מאד שלא יתבטל גם נגד עוצם גילוי דלעתיד. ושמחה זו יו"ט — פורים, ואורה זו תורה שעיקר קבלתה ברצון הי' בפורים, מ"ה ראו על ככה שקבלה הנ"ל היתה בבחי' מ"ה). לו (נס פורים הי' מלובש בטבע). עז (ביטולם הי' באתעדל"ת ונמשך גם אתעדל"ע והי' אשה מזרעת תחילה — ביטול אמיתי, מ"ה — וקבלת התורה שאז היתה ממקור התורה — עתיק דדכורא שנמשך גילוי הרוממות למטה).

ע"ע אסתר, המן.

פירות:

קב (פרי האדמה נק' השעור שהיא מאכל בהמה וז"ע המלאכים — בהמה שלמע'. ופרי האילן נק' נש"י שהם נמשכים מאדם העליון — האדם עץ השדה).

פלא:

רמט (הוא בחי' עת"י, בחי' עליונה שבכתר, נורא תהלות עושה פלא — שיראים להללו. והו"ע ההפלאה וההפרשה, והוא בחי' עת"י שנעתק לגמרי מבחי' יומין דאצי').

פרנסה:

קסח (צ"ל בטחון בה' שיכול להושיע ברב או במעט עסק, ולא ישים כל מבטחו בתחבולות ובמו"מ. ואז יתקיים לא יתן לעולם מוט לצדיק — ועמך כולם צדיקים — משא"כ העדר הבטחון מפסיק השפע. וכל כוונתו בעסקו תהי' שיוכל לתת צדקה, לקיים מצות בהדור, לתת בניו למלמדים הגונים וכו'. וזהו מלאכתו ארעי ותורתו קבע. כשהמו"מ הוא באמונה ובאופן כנ"ל הרי גם בשעת עסקיו הוא מקושר לאלקות, ועי"ז ממשיך גילוי אלקות למטה).

פתח:

קמח (פתח החיצון אתכפיא והתעוררות ר"ר, ופתח הפנימי אהוי"ר ובינה, פתח נוסף הוא שהמשקוף הוא סוכ"ע — אתעדל"ע שלא ע"י אתעדל"ת).

— צ —

צהרים:

קצח (בקדושה הוא תוקף שמש הוי', ולעו"ז הוא זמה"ג שאז תוקף חום הגבורות דקליפה, וחום תענוגי עוה"ז).

צדיק:

קד (נק' ע"ש שמקיים המצות הנק' צדקה שממשיכות אלקותו ית' להשפל לתחתונים, וכן הקב"ה נק' צדיק שמשפיל עצמו ועושה צדקה עם התחתונים). קי (לגבי בע"ת נק' עומדים. ואינם יכולים להמשיך מבחי' שלמע' מכמראה אדם אך בע"ת בחילא יתיר ממשיכים גם משם, אולם ההמשכה מאצי' למטה היא רק ע"י הצדיקים, כשיש ב' הבחי' בע"ת וצ. אזי אין יניקה לחיצונים בשני אופני

יניקתם). קיא (המזבח צ"ל דוקא בחלקו של צדיק ולא בע"ת, כי צדיקים ענינם דירה בתחתונים כן הו"ע המזבח, ובחלקו של בנימין). קיב (ועמך כולם צדיקים — ע"ש שכאו"א מקיים התומ"צ, הגם שיש צדיקים פרטיים מועטים הממשיכים דירה בתחתונים, וכן נה"א שאצל כאו"א נק' צדיק). קסו (פעם נא' ועמך כולם צדיקים, ופעם — ראה הקב"ה בצדיקים שהם מועטים, ופעם — אין צדיק בארץ. ובזהר מפרש שנק' צדיקים מחמת שנימולים ומחמת ששומרים הברית. ולפי' הא' זהו עמך כולם צדיקים, ולפי' הב' זה רק בצדיקים מועטים, ובדקות אפ"ל אפי' ע"ז בצדיק — כגון כעס וכה"ג — וזהו אין צדיק בארץ).

צדקה:

קד (נק' ההשפלה שהקב"ה משפיל עצמו להיות לו דירה בתחתונים, ונק' המצות שממשיכות אלקותו לתחתונים).

צור, סלע:

קנב (צור הוא מל' או ת"ת, וסלע הוא נעלה יותר, פנימיות המל' או בינה).

ציון:

רכד (ישראל נק' צ. בפס' ולאמר לציון עמי אתה, וזהו ע"י תורה עבודה וגמ"ח המרומזים באותו פסוק).

ציצית:

ו (ד' כנפות כנגד ד' חיות המרכבה, ולבוש מלכות). ז (מבחי' ושער רישי', ולכן שקולה כנגד כל המצות שהן רק רמ"ח אברים. המקיים ציצית כמקבל פני השכינה — שהרי"ז לבוש מל' — שכינה. שייכותה לנס קרי"ס כי שניהם ממקום עליון מאד). ז (הטלית היא לבוש [העלם] — עצמות התענוג שלמע' מהשגה, והציצית היא המשכת התענוג בחכ' ולכן קשורה בכנף). יב (ע"י הסתכלות בצצית הדומה לכסה"כ יזכה ליזון מזיו השכינה. ע"י ציצית השקולה ככל המצות באים לאשתאבא בגופא דמלכא שהו"ע הרמ"ח מ"ע). קמג (המשכה מפני' חכמה עילאה — ביטול — ע"י ל"ב נתיבות החכ' שלא בדרך השתל', אל הטלית וכנפותי' — מקום הפירוד).

ע"ע קורח.

— ק —

קבלת עול:

קכט (עומ"ש הוא רצוא והוא הקדמה כללית לעול מצוות — שוב).

קידוש החודש:

ל (קדוה"ח על ההמשכה החדשה שנמשכה ללבנה — מל' — משמשא — ז"א). לז (עדות קדוה"ח כשר בקרובים כי מעידים על דבר שכבר נעשה ואין ממשיכים ע"י עדותן המשכה לסיהרא. ואינו דומה לעדות על חברו שנוגע לחברו וממשיכים ע"י עדותם חסד או גבורה. וכן אינם נוגעים בדבר וגם אנו יודעים החשבון ללא עדותם ולכן מקבלים הגם שנוגע לכרת וכו'). מא (פ' החדש שהיא יחוד כנס"י וקוב"ה נא' בשנים — משה ואהרן, שוד"מ ושודמ"ט — להורות על יחוד העליון). מז (צ"ל בבי"ד של ג', הגם שהעדות יכול להיות בעדים כלשהם, אך הפסק צ"ל בבי"ד — וגם יכולים להיות קרובים).

קידוש לבנה:

מז (ר"ה הו"ע יחוד שמשא וסיהרא, וענין הברכה היא כברכת נשואין. ולא ציוו לברך על יחוד רוחני אלא אחר ה' או ז' ימים כשנהנים מהאור ורואים שקבלה כבר אור השמש אז מברכים, אך הברכה היא על החידוש).

קליפות:

כא (באצי' נגד ז"א, ביצי' נגד המוחין ובעשי' נגד עתיק).

קרבנות:

קצז (נק' לחם — לחמי לאשי — וכמוהו גורמים חיבור הנפש והגוף — אוא"ס וחכ' במדות דאצי', וזהו ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים — המשכה למוחין דז"א מבחי' החכ'. ואח"כ הקב"ה מפרנס לישראל — רועה ישראל — וממשיך תוס' אור למטה). ש (גימטרי' א"א שמשם מקור הסליחה).

קרח:

קמג (טען שאי"צ צצית — שענינה המשכת ביטול בנפרדים — בטלית שכולה תכלת, שענין התכלת הוא שמכלה היש. לשיטה אחרת רצו להפריד את המל' מז"א ולהיות בחי' יש, לזה טענו שדי בתכלת — מל'. והשיב משה שלא די בבחי' המל' לבדה מאחר שממנה נמשך חיות גם להקלי', ומוכרחים להמשיך מהע"ס. וע"ז הקשה קרח אם ע"ס הם העיקר, א"כ בית מלא ספרים — ע"ס עילאין — אין צריך למזוזה שהיא [גימטריא] שם אדנ'. והשיב משה שא"א להמשיך הביטול בבי"ע אלא ע"י המל' שהיא מפתחות החיצוניות). קנ (כנגד אהרן כי רצה להגביר הגבו' ולמעט המל' [נגד החסד דאהרן ושודמ"ט] והיפך היחוד. ואינו לש"ש ואינו מתקיים).

קריאת שמע:

קכה (מס"נ דק"ש שחרית וערבית נק' תרומה — תרי ממאה). קכז (מס"נ באחד לנה"א ומס"נ בוכל נפשך — לנה"ב). קכח (בפ' ראשונה נז' תורה — שהיא מח"ע — שבכחה מגיעים למס"נ באחד, ולרצוא. פ' שני' קב"ע ומצות — שוב — ממשיכים למטה את הבל"ג שהגיעו אליו ברצוא בפ' ראשונה. ופ"ר עם שהיא אהבה, אך זה רצוא ונז' שם מ"ב, גבורות, עלי'. ופ"ש עם היותה גבורה אך זו המשכה שע"י גבו', וענינה שם ע"ב שבה). קמ (בק"ש ותפלין בשניהם ענין שמע ישראל, אלא שבק"ש הוא בדיבור, פנימיות, ובתפלין זה באור מקיף, ומניחים קודם ק"ש לשמור את האור פנימי).

קשת:

יב (ק. כמות שהיא היא לזכרון הברית, אך כשהיא בגוונין בהירין זה גילוי שכינה ממקור הכריתת ברית — ז"ת דע"י).

— ר —

ראש השנה:

ריא (בר"ה הו"ע ירושת הארץ שנא' ארץ גו' מראשית השנה גו' וכיון שבישראל נא' לעולם ירשו ארץ, צ"ל קודם מילת הלב כמו שהי' צ"ל מילה קודם ירושת הארץ, וזהו"ע אלול שהוא ר"ת ומל ה' את לבבך ואת לבב). שכו (אומרים לאחר מעריב לה' הארץ ומלואה).

ראש חדש:

מח (שייכותו לקרבן, כי בו יחוד שמשא וסיהרא, ובקרבנות יחוד הספירות).

רחמים, יגמה"ר:

כד (אם מספר י"ג הוא ע"ס וג' ראשי ראשין או ע"ס וג' עולמות בי"ע. ומכריע כי הכל אחד ששרש בי"ע הוא מג' ראשי ראשין). שב (הגם שביגמה"ר נמשך שלא בדקדוק מ"מ צ"ל כלי). שה (כנגד י"ג מדות שהתורה נדרשת בהן). שטו (שייכותם לספירת המלכות).

רצוא ושוב:

קכה (בחיות הקודש, ובחיות האלקי

המחי׳ העולמות שהוא הארה בעלמא ורוצה להתכלל במקור א״ס. רצו״ש בגוף האדם הוא קודם רצוא ולמע׳ הוא קודם המשכה — שוב — ונק׳ מטי ולא מטי). קכט (עומ״ש ועול מצות — רצו״ש).

רציחה:

פט (התגברות גבורות הקדושות בכעס וכו׳, וביטולן הוא ע״י שמעביר על מדותיו).

— ש —

שבועות:

קיב (קודם שבועות — מ״ת — קורין פ׳ הדגלים כי למ״ת היו צריכים להיות ס׳ ריבוא דוקא. מ״י [מ״ט ימי הספירה וחגה״ש] יתנך כאח לי — בבחי׳ צדיקים אחים ורעים להקב״ה בגילוי אלקות). רכט (נק׳ יום הבכורים, שכל הג׳ ראשונות הנק׳ בוכרין עילאין משפיעים בז״א, גם א״א וע״י, והיינו ע״י הבינה).

שבטים:

שיב (הטעם שנק׳ שבט, ששם עלו שבטים).

שבת:

א (זכור לקדשו. ע״י שמקדש א״ע בחול. זכירה — רמ״ח מ״ע, וקיומן בבחי׳ זכר ובבחי׳ שבת — ביטול. עשיית הש. ע״י שמירתה). ב (שביעין חביבין, שמתעלה לבחי׳ חכ׳). ג (כזאב הטורף מלפניו ומלאחריו — בירור ימי החול). ד (בשבת עצמה מנוחה). שיג (יש בה מבחי׳ שבוע העברה ומבחי׳ שבוע דלהבא). שיט (כולם מודים שבשבת נתנה תורה).

שד־י, שם:

יז (המשכת הניסים הנסתרים משם ש.).

שיתוף:

טו (אינו ע״ז אלא שחולקים כבוד לממוצעים. בנ״י נצטוו על יחוד ה׳ שהוא שלילת השיתוף). קסב (כנ״ל). קצט (ע׳ שרים נק׳ חברים היות ואוה״ע עושים אותם כביכול שותפים וחברים להקב״ה).

שכחה (מצוה):

קעז (שרשה נעלה מאד בבחי׳ עת״י שלמע׳ מהרצון, לכן א״א לקיימה בידיעה ובכוונה תחילה).

שכינה (השראתה):

ג (השראתה נק׳ טרף כי הכח לכך מלמע׳ ביותר, ומלמע׳ מהדעת).

שלמה:

ר (שלמה אהי׳ כעוטיה — הו״ע ט׳ באב שבחי׳ המל׳ היא בהתגלות בע׳ שרים, ועוטה אור כשלמה — הו״ע שמח״ת הארת אוא״ס ב״ה בלבוש השמלה, והוא נעלה יותר מהתורה).

שם, שמיה רבה מברך לעלם ולעלמי עלמיא:

ריב (י״א שהבקשה יהא שמי׳ רבה שיהא שמו גדול ושלם, ויושלם שם י־ה. וי״א שפי׳ ששמו הגדול יתברך. וי״ל דהא בהא תליא כי התחברות י־ה בר־ה הוא ע״י המשכה מא״א, וגם ע״י שיהא בנפש האדם שם י־ה גדול עי״ז נמשך גילוי שמו הגדול. ובנפש הוא הגדל שם י־ה ע״י ההתבוננות בגדולתו ומגיע לביטול ואזי נמשך להפך המדות לקדושה, והמשכה בג׳ העולמות — עלם עלמי עלמיא — הם ג׳ לבושים דמחשבה דיבור ומעשה שבכולם יאיר שם הוי׳ ויהיו בטלים אליו).

שמחה של מצוה:

רצב (הוא בחי׳ כוונת המצוה וטעמה שיש בה חכמה נפלאה).

שמחת תורה:

ר (אז הוא בחי׳ עוטה אור כשלמה, שמח״ת יותר נעלה מהתורה עצמה. הארת אוא״ס בלבוש השלמה). רסח (שמח״ת ענינה ביום השמיני ויברכו

את המלך, שהו"ע ההמשכה ברמ"ח אבריו ושס"ה גידיו ע"י תרי"ג מצות, ובהמשכת החיות בגוף שהיא דרך המוחין, כך המשכה זו ע"י התורה שבה מתלבש אוא"ס וממנה נמשך לרמ"ח פקודין, ולכן השמחה דוקא ע"י התורה). רצב (ע"י המצות נמשכים מקיפים שהם לבושים, ובתורה יש בחי' טעמי תורה רננא דאורייתא שעשועי המלך בעצמותו, וז' ימי הסכות הם שמחה של מצוה, ושמח"ת היא שמחה בעצמותו).

שמיטה:

שיב (דעת מאמר ספר התמונה שעכשיו הוא שמיטה שני').

שמים:

כז (ש. תתאין — ז"א, ש. עילאין — חכמה, שמי השמים — כתר). רנ (אין אמיתתם נראה ומושג לנו, וזה משל לשמים העליונים שהוא בחי' מקיף — דכתר — עת"י — שנעתק ונפרש מיומין עילאין דאצי' ואינו מושג).

שמירה:

שכט (ע"י התורה).

שמש:

רכא (התהוותה מבחי' חכמה עילאה דאצי' והארתה בגשמי' היא כעין השפעת אור החכמה ברוחניות).

שעורה:

צא (גבורות קדושות שמהן משתלשל סער — דינים קשים. וע"י העלאתה יכולים להמשיך בחי' שער [בשי"ן ימנית] מנש"ב).

— ת —

תאנה:

רכז (מלשון תואנה, ערמה ומרמה, ובקדושה הו"ע אני חכמה שכנתי ערמה, ולעו"ז ערמה דנחש. וזהו"ע מ"ש בפס' תאנים הטובות והרעות. ע"י עסק תושבע"פ שנמשלה לתאנה דוחים הערמה דקלי').

תבונה:

קנא (ע"י התבוננות בעולמות אין מספר, נולד אצלו אהוי"ר — בן ובת — תבונ"ה).

תהו ותיקון:

צו (רבוי האור בתהו ומיעוט בתיקון אינו רק בכמות אלא גם באיכות שהוא באי"ע אליו. וברבוי האור מוכרח שיהיו כלים מועטים).

תהלים:

עב (כלול מחו"ג, ואמצעו הוא העי"ן תלוי' שלמע' מחו"ג ומפסיקה יניקת החזיר והאומות).

תורה:

ג (ממרחק — חכמה — תביא לחמה — תורה, ולכן נשפלת בענינים גשמיים). ז (בחי' שערות — המשכה מצומצמת מעצמות התענוג. תענוג הנשמות בג"ע הוא מהת.). י (נק' חומה שיש בה אבנים — תושב"כ, ולבנים — תושבע"פ). עב (וא"ו דגחון חצי התורה ומפסיק כח הנחש. תשובה היא ע"י התורה כי היא מפסקת יניקת הנחש והחזיר מקור כל הטומאות וניתקן החטא). פה (דבור דת. הוא המשכה ועיון הת. היא העלאה ולכן היא נתינת הכח לההעלאה דרצוא וקרבנות והמשכה דמעשה המצות). פט (בירור הגבורות, ולכן לא רצו בני עשו לקבלה. וע"י סירובם ונתינתה לישראל קיבלו הכח לברר את עשו וישמעאל). קא (נק' גשם כי היא הלכות הלכות — טיפין טיפין. והיא אור שנתגשם. ובה אור שבעתיים כאור שבעת הימים [גש"ם־שמ"ג] הגנוז בתורה). קיג (מתקיימת במי שממית עצמו עליה, שמבטל מחשבתו ורצונו מכל עניני העולם). קכח (שרשה מחכ' שלמע'

מהשגה — ולכן נותנת כח ועוז למס״נ באחד). קכט (יש בה — כבתרומה [תורה מ׳] עין יפה וכו׳ מארי מקרא, משנה ותלמוד). קסא (שלום בפמשמ״ע — המשכה מאוא״ס בסוכ״ע, ובפמשמ״ט — המשכת סוכ״ע בממכ״ע. יקרה מפנינים, מכה״ג שנכנס לפני ולפנים — שעליו בחי׳ קה״ק הוא בבחי׳ מקיף, ובתורה נמשך המקיף בפנימיות). רכז (הת. נק׳ תרומה שנק׳ ראשית כמ״ש ה׳ קנני ראשית דרכו. ובזהר: תרומה — תורה מ׳ שניתנה למ׳ יום. ותרומה היא תרי ממאה, ב׳ ראשית, ח״ע וח״ת, תושב״כ ותושבע״פ, אלפיים שנה קדמה תו׳ לעולם — אאלפך חכמה אאלפך בינה). רנג (ההלכה היא חכמת ה׳ שבה מלובש אוא״ס ב״ה, אך כמו שהיא הלכה גשמית בכל עולם לפי ערך גשמיותו, היא צריכה בירור, וזהו שהקב״ה — מוחין דז״א דאצי׳ — יושב ושונה כנגדו וזהו המ״ד המברר את העלאת המ״ן דנוק׳ שבדיבור ההלכה. והעלאת המ״ן היא דוקא בלימוד ע״י האדם שהוא כלול מכל הבחי׳ משא״כ מלאכים שהם בחי׳ חצוניות ומדרי׳ פרטית אינם יכולים להעלות המ״ן). ערה (נא׳ בדרך סיפור כי אין לה שייכות לעולמות לצוות בדרך קירוב). רפג (דביקות האדם בה׳ היא ע״י התורה שבה נמשך הא״ס ב״ה. והמשכתו בתו׳ היא גם ע״י אתעדל״ת שכל הקורא ושונה הקב״ה שונה כנגדו, וגם באתעדל״ע מצ״ע שג״ש ראשונות הקב״ה עוסק בתורה וממשיך א״ע בתורה שיהי׳ כח באדם לדבקה בו ע״י התורה). רצ (חלק הת. המתלבש במצות מעשיות נק׳ מורשה כי ע״י יורשים את בחי׳ מלכי תהו, אך התורה בעצם אינה ירושה אלא בחי׳ המבררת). רצב (ע״י עסק הת. בלילה — יתרון האור מהחשך — ממשיך בחי׳ שירו, שעשועי המלך בעצמותו, רננא דאורייתא טעמי תורה). רצז (נק׳ עוז וגם עושה שלום כמ״ש ה׳ עוז לעמו יתן ה׳ יברך את עמו בשלום. נק׳ משל הקדמוני פתיחת הש״ס באות מ״ם וסיום הש״ס באות מ״ם). שיב (טל תורה). שיט (נק׳ אמת). שכט (שמירה מהמזיקין).

ע״ע משנה תורה.

תורה ומצות, חילוקם:

ז (ת. היא צמצום עצמות התענוג בחכ׳, ומצוות מעצמות התענוג). רכו (מ״ד תלמוד גדול הוא מפני שהוא בחי׳ ממכ״ע ונמשכת בפנימיות, ומ״ד מעשה גדול כי המצות מבחי׳ סוכ״ע והוא מקיף הקרוב שפועל פעולתו כמצוה גוררת מצוה, נמנו וגמרו תלמוד גדול שמביא לידי מעשה שאפי׳ אם אינו עושה מצוה ואדרבה חוטא וכו׳ הרי המאור שבה מחזירו למוטב ולקיום במעשה. וכן מביאו לתשובה שגבוהה מתומ״צ). ערה (מבטלין מצוה שאפשר לעשותה ע״י אחרים מפני ת״ת, כי המצוות הן בזמן ומקום והתורה היא למע׳ מזמן ומקום). רצב (ע״י המצות ממשיכים מקיפים שהם בחי׳ לבושים, ובתורה יש בחי׳ טעמי תורה, רננא דאורייתא שעשועי המלך בעצמותו).

תענית:

כד (י״ג תעניות, ומדוע הקילו בג׳ תעניות הראשונים).

תפארת:

דש (ההפרש בין הרחמים דת״ת ויגמדה״ר).

תפילין:

רצז (הוקשה כל התורה לתפילין). שה (אור מקיף).

תפלה:

ד (בחי׳ זאב, מבררת מעין השבת וכעין

הקרבנות). רד (כנגד תמידין — שבקרבנות מגיעה נפה״ב עד פני שור שבמרכבה. ואבות תקנום — שנפה״א מגעת עד בחי׳ האבות שהיו מרכבה דאצי׳). רכח (נק׳ ביכורים ומגלה בנשמה למטה את ענין הבכורים שבשרש הנשמה). רפה (קודם שמו״ע מבקשים אדנ׳ שפתי תפתח שיהי׳ כעונה אחר הקורא — הקב״ה ויהי׳ כתפלת ר׳ חייא ובניו, ובבחי׳ ביטול — בחשאי). שה (הטעם שלובשים טו״ת לפני התפלה). שו (אם אינה עושה כולה עושה חצי׳). שכח (תפלת הצבור ע״ד תפלת צדיקים).

ע״ע אב״ט; ברכה.

תפלין:

קמ (בק״ש ובת. ישנו ענין שמע ישראל, אך בק״ש הוא דיבור — אור פנימי — דבת. הוא אור מקיף. ולכן מקדימים הת. לק״ש שאו״מ ישמור האו״פ. התפילין מקיף דחי׳ וטלית מקיף דיחידה).

תרומה:

קכה (ארמותא מלמטלמ״ע ואפרשותא מלמעלמ״ט. תרי ממאה — מס״נ בק״ש שחרית וערבית. תורה מ׳ — שניתנה למ׳ יום). קכט (ענינה בתורה — ג׳ בחי׳ עין יפה וכו׳: בעלי מקרא, משנה ותלמוד). רכז (בכורים קודמים לתרומה שענינה התורה — ה׳ קנני ראשית דרכו, אך נש״י הן בכורים, ומחשבתן של ישראל קדמה אפילו לתורה).

תשובה:

כא (צ״ל התעוררות ר״ר בתקון חצות וקודם התפלה, ובבכי׳ שעי״ז מעורר להיות נמשך נושא עוון ועובר על פשע). מב (ענינה ביעור חמץ ברוחניות. זמן המוכשר הוא בעשי״ת ויו״כ שמאיר בחי׳ הכתר [תטהרו בגי׳ כתר] שלמע׳ ממ״ע ומל״ת. מביאה רפואה לעולם — שמתקנת הרמ״ח אברים ושס״ה גידים שנפגמו. קדמה לעולם כי הקב״ה מקדים רפואה למכה. מבחי׳ בינה — וקדמה לעולם שהוא ז״א). עג (ת. היא ע״י תורה, כי היא מפסיקה כח יניקת הנחש והחזיר מקור כל הטומאות ומתקן החטא). קי (כשפונה מעסקיו וקורא ק״ש במס״נ הו״ע הת.). רמט (יכולה להיות דוקא בגוף האדם הכלול מכל המדרי׳ ובו נעוץ תחב״ס וסוב״ת ולפיכך יכול להשתנות מן הקצה אל הקצה. ויכול לעורר בחי׳ מ״ה וב״ן עד רום המעלות. התשובה אינה נפלאת מן האדם, אך נפלאת ורחוקה היא מכל בחי׳ העליונות שהיא למע׳ מכל בחי׳ מ״ה וב״ן עד רום המעלות). רנח (ת. דכל השנה מכפרת על עבירות שבבחי׳ חשבון, המחדו״מ, ות. דיוה״כ מכפרת על חטאים הפוגמים בבחי׳ יחידה שלמע׳ מהחשבון). רס (מ״ע אפשר לכפר בת. שבכל השנה, אך מל״ת הן מאו״א שלמע׳ מהחשבון לכן רק יו״כ מכפר). רסה (בשעת הוידוי הוא שב בתשובה שלימה ואז מפריד הרע ומתברר, וכשמזכיר אותיות שם החטא מתבררות גם צרופי אותיות נצוץ האלקי שנכנסו לתאווה חזרה ולא יהי׳ כלל פסולת מהחטא. ע״י הוידוי מחזיר ה״א לוי״ו שנשלם השם. ע״י הוידוי תשוב ה״א תתאה כנ״ל, ותשוב ה״א עילאה שהיא אותיות המח׳ והרהורי עבירה היוצאים מהקלי׳ כשעוקר רצונו ומתוודה). שא (שאלו להקב״ה אמר יעשה תשובה ויתכפר לו). שט (כנ״ל).

ע״ע בעל תשובה. ולהלן במפתח הפסוקים בפ׳ נצבים בפס׳ כי המצוה הזאת. ובמארז״ל במס׳ יומא עבר על מ״ע ושב.

תשרי:

לט (לדעת שר״א בת. עתידין להגאל כי

יהי' גלוי שם הוי' דלעילא שלמע' מההשתל', ורק תשרי שהוא שביעין חביבין יכול לקבל הגילוי). מב (בת. בעור חמץ ברוחניות ע"י התשובה. דוקא בת. הוא יו"כ ועשי"ת כי כל השביעין חביבין).

מפתח פסוקים

בראשית:

(א, ג)

אשר ברא אלקים לעשות. רנא (לעשות — לתקן, את בחי' שם אלקים, שהוא בחי' הגבורות דשם אלקים דנוק'. כי כל אורות פרצופים העליונים נתבררו מלבד בחי' מ"ן דנוק'. ולזה נוצר האדם לתקן זה מפני ששרש הנשמה הוא במ"ן דנוק' — כל ישראל בני מלכים — וצריכים לבנותה בנין שלם להיות בבחי' פב"פ באצי' שזו מדרי' העליונה שבעליית המל'. בנינה הוא ע"י תורה ותפלה.

(ב, ז)

וייצר ה"א את האדם עפר מן האדמה. קנו (ביצ"ט וביצה"ר — חו"ג — ורק האחד מורגש, דהיינו שיצה"ר יכנע ליצה"ט ויתהפך לטוב. ועי"ז נעשה יחוד הוי' ואלקים — חו"ג, ויחוד סובב כ"ע וממלא כ"ע — חו"ג. העפר הוא שרש על יצה"ט כי נתחב"ס ובו כח העתיקא קדישא שהוא שרש היצה"ט. יצה"ר שרשו מעפר דלעו"ז).

(ב, כד)

ע"כ יעזוב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו. קיג (לצורך השפעת קול ודיבור צריך לעזוב את בחי' המחשבה).

(ו, ג)

לא ידון רוחי באדם והיו ימיו ק"כ שנה. סב (מחמת החטא לא תאיר בחי' רוח שממנה אריכות הימים שקודם המבול).

וירא:

(יח, יט)

אשר יצוה את בניו ... דרך ה' לעשות צדקה ומשפט. שט.

תולדות:

(כז, לו)

ויעקבני זה פעמים את בכורתי לקח ... ברכתי. רלא (ע"י התורה והתפלה נהפך היש (עשו) לאין (יעקב) ועי"ז בא יעקב לשרשו ונעשה הבכור, ועתה לקח ברכתי מצד שרשו האמתי).

וישב:

(מ, כג)

ולא זכר שר המשקים ... וישכחהו. כב (לא די שאינו ממשיך אלקות אלא עוד מתעסק בתענוגים גשמיים המשכחים אלקותו).

שמות:

(ב, כג)

ויאנחו בנ"י מן העבודה ויזעקו ... לכן אמור לבנ"י אני ה'. קיט (ע"י הבכי' פעלו שלא יהי' פסיק טעמא ויתגלה במ"ת שם הוי' דלעילא).

(ד, י)

כי כבד פה וכבד לשון אנכי. קיג (מפני שהי' תמיד בעומק המח' ובבחי' בטול ונחנו מה, לכן לא הי' יכול להשפיע).

(ה, יח)

ותוכן לבנים תתנו. קיז (ככמות שהשקיעו הם — גלגול דור ההפלגה — בבנין העיר והמגדל).

וארא:

(ו, ג)

ושמי ה׳ לא נודעתי להם. קיד (נגלה להם רק שם ה׳ דלתתא ולא ה׳ דלעילא).

בא:

(יג, ז)

מצות יאכל את שבעת הימים. מה (המשכת הביטול דמוחין דאבא בז׳ הימים — ז׳ מדות — ולא יהי׳ אז לרע אחיזה בהם).

בשלח:

(יד, כ)

ויהי הענן והחשך ויאר... ולא קרב זא״ז. סג (בהסרת הרקיע המבדיל בין מים למים בטלה גם ההבדלה בין אור לחשך והחשך האיר כמו קודם ההבדלה. ולא קרב זה דלעו״ז אל זה דקדושה כי שרש נש״י בבחי׳ יש האמיתי שלמע׳ מהאין).

(טו, א)

אז ישיר משה ובנ״י את השירה הזאת. סה (בהגלות בחי׳ אתה ה׳ לבדך היתה שירתם בבחי׳ שירה הזאת — שלמע׳ משיר — ומשה ובנ״י היו בדרגה א׳ בשוה, ישיר משה ובנ״י. וזה מגילוי אז — ג״ר דעתיק. ויאמר לאמר — ע״ד עסקא דשבתא כפול, כילוי נעלה, אשירה לה׳ — המשכה לשם הוי׳).

(טו, יא)

מי כמוכה וגו׳. טו (עפ״י הת״י פי׳ שאין כל מציאות זולתו ית׳). יח (ב״פ מי כמכה כנגד ב׳ בחי׳ הוי׳, שבהשתל׳ ושלמע׳ מהשתל׳. ולכן אמרוהו בקרי״ס שם נגלה שם הוי׳ דלעילא. ור״ת הפס׳ מכב״י הוא כהר״ת ברוך כבוד ה׳ ממקומו — ממקורו).

יתרו:

(כ, ב)

אנכי ה״א אשר הוצאתיך מארמ״צ. נט (ע״י שיוצא מהמיצרים שלו ממשיך שיהי׳ הוי׳ בבחי׳ אלקיו).

(כ, ח)

זכור את יום השבת לקדשו. א (קדושת השבת ממה שמקדש את עצמו בחול, ומקיים רמ״ח מ״ע בבחי׳ זכר ובבחי׳ שבת — ביטול).

(כ, ט)

ששת ימים תעבוד. ב (לתקן את ימי החול (חיות העולם) ע״י המצות כחולין בטהרה או על טהרת הקדש).

(כ, יג)

לא תרצח. פט (בירור גבורות הקדושות ע״י היותו מעביר על מדותיו).

משפטים:

(כג, יט)

ראשית בכורי... לא תבשל גדי בחלב אמו. רל (איסור בשר בחלב הוא למנוע יניקת הקלי׳ מבחי׳ ורב חסד, וטענתם היא מהיות עשו הבכור ותהו קודם לתיקון. אך באמת יעקב לקח בכורתו כדין כפירש״י). רלב (ע״י מצות ביכורים מעוררים בחי׳ ישראל עלו במח׳ ועי״ז מונעים היניקה הנ״ל בטענת עשו הבכור).

(כד, י)

ויראו את אלקי ישראל... לבנת הספיר. יא (ספיר הוא המתקת הגבורות ונראה להם להודיעם שנתלבנו עוונותיהם).

כי תשא:

(לא, טז)

ושמרו בנ״י את השבת. א (עשיית השבת היא ע״י שמירתה).

(לב, יא)

למה ה׳ יחרה אפך בעמך. קכד (המשיך מבחי׳ שלמע׳ מהשתל׳ שלגבי זה הם קטנים ואינם בני עונשין).

(לג, יא)

ודבר ה׳ אל משה פנים אל פנים. ריג (זו מבחי׳ שלמע׳ מבחי׳ פנים בפנים שנא׳ בכל ישראל, כי פב״פ זו התלבשות יחו״ע ביחו״ת ושם הוי׳ בשם

אדנ׳, משא״כ פנים אל פנים הוא גילוי שם הוי׳ שלמע׳ מאד׳ ובחי׳ יחו״ע. ובכל ישראל היתה התלבשות החכ׳ דרך מל׳ או דעת תחתון דרך ז״א, ובמרע״ה היתה הסתכלות באו״א בפנימיותם וקיבל דעת עליון).

ויקרא:

(ב, יג)

מלח ברית אלקיך. פג (מלח מקשר בחי׳ הוי׳ בבחי׳ אלקים שלא תהי׳ יניקה מצירופים האחרונים דשם אלקים).

שמיני:

(ט, כב)

וישא אהרן את ידיו ויברכם. פ (הגבהת ידיו היא לקדשם, ועוד למע׳ מנט״י. ולכן כתיב ידו — אחת — בחי׳ עתיק יומין דלית בי׳ שמאלא).

(יא, מב)

כל הולך על גחון . . . ולא תטמאו. עב (הוא״ו דגחון מכרתת יניקת הנחש, ובמילא לא תטמאו בם).

אחרי מות:

(טז, ל)

לפני ה׳ תטהרו. רעו (לכאו׳ מאחר והמספר כל התורה הוא למע׳ משם הוי׳ הי׳ צ״ל **לפני תטהרו**, והי׳ אפ״ל שבחי׳ מל׳ הוא המספר שהוי׳ דבר למשה, אך באמת י״ל שהמספר הוא עצמות א״ס, והמכפר הוא בחי׳ רדל״א [תטהרו גי׳ כתר] והמספר הוא אף למע׳ מרדל״א ומספר שרדל״א הוא המטהר).

קדושים:

(יט, ב)

דבר אל בנ״י . . . קדושים תהיו כי קדוש אני. פה (הדמיון הוא היות שע״י התורה ניתן הכח מקדוש אני להיות קדושים במצות ובקרבנות, העלאה והמשכה, וכ״ז הוא היות והם בנ״י ויש להם הכח והשרה על שם אלקים).

אמור:

(כג, ב)

מועדי הוי׳ . . . אלה הם מועדי. רעו (נק׳ מועד כי אז המועד והעת לגילוי הארה חדשה ביתר שאת של אוא״ס. ויש ב׳ בחי׳, מועדי הוי׳ ובחי׳ נעלה יותר של מועדי עצמותו — מועדי).

(כג, כח)

יום כפורים הוא גו׳. קכב (נמשך מבחי׳ החדש הזה — ביטול — לכם).

(כג, מב)

כל האזרח בישראל ישבו בסכות. רח (כל מה שאני עתיד להזריח בנש״י הוא עתה אצלם בבחי׳ מקיף. ובחי׳ האזרח הוא שם ע״ב שלמע׳ מתהו ותיקון המתחדשים והוא בחי׳ אדם קדמון שבו הארת קדמון לכל הקדומים — ואינו כבחי׳ המחודשת).

בחוקותי:

(כו, ג־ד)

אם בחקתי תלכו ואת מצוותי תשמרו ועשיתם אותם ונתתי גשמיכם בעתם ונתנה הארץ יבולה ועץ השדה גו׳. צג (תחנונים לנשמה היורדת בגוף [מהלכים] שתמלא שליחותה). צח (ותגיע לבחי׳ אהבת בכל מאדך שהיא הליכה בל״ג. וזה ע״י **קיום החוקים** שלמע׳ מטו״ד ותגיע לאהבה שלמע׳ מטו״ד, וע״י **החקיקה** מבחוץ ומבפנים שיוכל להיות מהלך מלמטלמ״ע. אך ההילוך זקוק לשמירה שלא יפול, והם המצוות השומרות את אור האהבה בכלים שלא יבוא לנפילה. והמצוות צ״ל בעשיה טובה בחשק בתענוג וביגיעה — בחי׳ ימין. ואזי ונתתי גשמיכם בעתם — שההשפעה תהי׳ ממים שמעל לרקיע. וכן תהיה השפעת התורה [שבעתיים כאור שבעת הימים דלע״ל — גש״ם — שמ״ג] מלמע׳. ועץ השדה — אדם העליון, יתן פריו — נשמות חדשות. והארץ תתן יבולה

— תוס׳ אור וביטל במלאכים, ויוכלו לסובלה).

נשא:

(ו, כד־כו)

יברכך . . . ישמרך . . . שלום. קלא (הברכה — המשכה מהמקור, אח״כ צריך שמירה — אור מקיף — מהחיצונים, יאר — אר״מ, המשכה. ישא — העלאה. וישם לך שלום — תורה).

שלח:

(יד, יז)

ועתה יגדל נא כח אד׳. קלה (אמרו משה להקב״ה, שיתגלה שרש המל׳ שבכתר — שרש כתרי האותיות, וכן אמרו להקב״ה אחר חטא המרגלים, שממיך מא״א שבכתר שרש המל׳ כי הם פגמו שתהי׳ יני׳ מהמל׳ וניתקנת בשרשה. מכח אדנ׳ — עתיקא קדישא — נמשכת סליחת עוונות).

חקת:

(כ, ח)

קח את המטה . . . ודברתם אל הסלע. קנד (נצטווה לקחת המטה שהו״ע הממשלה, אך לא הי׳ צריך להכות שהרי **בדבר** מלך שלטון. ובנ״י היו בדרגת **סלע** — יחו״ע, ומשה נהג כאילו היו צור שנזקק להכאה, וזהו חטאו).

בלק:

(כג, י)

מי מנה עפר יעקב. קנה (אין שיעור למתנה והשכר הניתנים לכבישת היצר ואתכפיא). קנט (מי יוכל למנות עוצם השכר של המצות התלויות בעפר — שפי׳ גם בבחי׳ ביטול ושפלות — המגיעים לאוא״ס ב״ה שהוא בלי מספר ובל״ג. וזה שאתעדל״ת זו תפעל אתעדל״ע זה בבחי׳ מתנה — מנה — שניתנה במ״ת, והמתנה היא מבחי׳ מי, כמ״ת שהיה ביום הנו״ן).

ואתחנן:

(ה, ד)

פנים בפנים דבר ה׳ עמכם. ריב (זו בחי׳ שלמע׳ מכל הנביאים שבהם רק גילוי שם אדנ׳ ובחי׳ יחו״ת וכעין שילוב הוי׳ באד׳ והתלבשות יחו״ע ביחו״ת. אך במרע״ה היתה בחי׳ פנים אל פנים שהוא שם הוי׳ שלמע׳ משם אד׳, וכן בכל ישראל בחי׳ פנים בפנים הוא התלבשות החכ׳ דרך מל׳, או דעת תחתון דרך ז״א, ובמרע״ה הי׳ הסתכלות באו״א בפנימיותם וקיבל דעת עליון).

(ו, ד)

שמע ישראל וגו׳. טז (ענינו התבוננות באחדות ה׳ ושלילת השיתוף ושלילת קיום אמיתי זולתו ית׳). צד (התבוננות לנפש השכלית בתיבה שמע שכל העולמות הם הארה משם ע׳, ולנה״א ההתבוננות בתיבה ישראל לי־ראש).

(ו, ה)

ואהבת את ה׳ אלקיך. צד (ל׳ ציורי ול׳ הבטחה. ציורי על ההתבוננות בפס׳ שמע ישראל, ויבא לאהבה לבחי׳ חכמה — את ה״א שבה השראת אוא״ס. וההבטחה היא שסופו לברר את נה״ב ולהגיע לאהבת בכל מאדך).

עקב:

(י, יב)

ועתה ישראל מה ה״א שואל מעמך כ״א ליראה. רפח (מיירי ביראה תתאה, ושואל רק יר״ת כי עי״ז במילא יגיע אח״כ לאהבה תתאה ועילאה ויראה עילאה).

(יא, יג־יד)

והי׳ אם שמע . . . ואספת דגנך. קסט (כאשר שומע ומקיים המצוות אז יאסוף גם כל דברים הגשמיים לאלקות).

ראה:

(יא, כו)

ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה גו׳. ריב (עצמותו ית׳ בחי׳ אנכי מי

שאנכי, אנכי הוי' אלקיך שבקבלת התורה, נמשך לפנימיות ישראל שעלו במחשבה ולכן יכולה להמשך אליהם בחי' הברכה ממקורא דכולא, והברכה היא אשר תשמעו אל מצות ה', והברכה היא לפניכם שיוכלו לקבל לע"ל את בחי' פנים אל פנים שהיא מדריגת מרע"ה [ראה בערך נבואה] וכולם יתנבאו **בזה** — זה אלקינו. ע"י בחי' היום לעשותם נמשך מבחי' אנכי מי שאנכי שהברכה מבחי' האל"ף — אנכי תומשך רק לכם ולפניכם ולא כקודם מתן תורה שהי' נמשך גם לרשעים).

כי תצא:

(כה, יז)

זכור את אשר עשה לך עמלק . . . לא תשכח. כב (לא רק שלא נשכח את אשר קרך כו' אלא גם צ"ל זכור — להמשיך מעלמא דדכורא ולדחות קליפת עמלק). לב (זכירה — שעבוד המוח, לא תשכח — שיוקבע בלב אפילו בעת עסק המו"מ).

נצבים:

(ל, יא־יד)

כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום לא נפלאת גו' לא בשמים גו' כי קרוב גו' בפיך ובלבבך גו'. רמח (קאי על מצות התשובה שבה תלוי המשכת בחי' אנכי מי שאנכי — בחי' עת"י — והצווי הוא **היום** דוקא, כי רק בגוף האדם בעוה"ז יכול לשוב בתשובה מאחר שכלול מכל הבחי' ונעוץ תחב"ס וסוב"ת וכיון להתהפך מן הקצה אל הקצה, משא"כ בעוה"ב א"א לשוב בתשובה. **לא נפלאת** — בבחי' עת"י שנק' פלא, ולא רחוקה — בבחי' א"א הנק' רחוק. **לא בשמים** — בחי' עת"י שאינו נראה ומושג, כהשמים שאין אמיתתם נראה לנו, ולא מעבר לים — בחי' א"א שמעבר לים החכמה. ולא נפלאת היא ממך דוקא מפני שהאדם כלול מכל הפרצופים וגם אדם אדמה לעליון, אך מן העליונים בחי' התשובה היא נפלאת מפני שהיא למעלה מכל בחי' מ"ה וב"ן עד רום המעלות. **כי קרוב אליך הדבר** — זה שבחי' הנ"ל קרוב אלינו אינו בזכותו ומכחו אלא לתכלית **הדבר** — תיקון המלכות שנק' דבר, וזה קרוב אליך כי שרש נש"י ג"כ מאותה בחי', ממ"נ דנוקבא. וגם קרוב אליך לעשותו — לתקנו — מפני שהאדם כללות הכל ולכן ביכלתו דוקא לתקן המל'. **בפיך** — זו תורה, **ובלבבך** — זו תפלה בחי' ב' לבבות, אהבה דבכל נפשך ובכל מאדך. וע"י שתיהן הוא בנין המל'. וזה קרוב אליך דוקא, כי רק האדם יכול לתקן ע"י התורה משא"כ המלאכים שהם בחי' פרטית אין אוא"ס שורה בהם ושורה רק במקום השלימות שהוא האדם, ואז נתקן **הדבר**).

וילך:

(לא, יח)

ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא. קח (הסתר הוא עליית הז"א לבינה [ה"א] והעדר ההשפעה, ואסתיר הוא העלי' למעלה יותר לכתר [אל"ף] ומוסתר גם מבחי' יום ההוא. וזהו"ע השינה שבזה"ג).

האזינו:

(לב, י)

יסובבנהו יבוננהו יצרו כאישון עינו. קצא (יסובבנהו — במקיפים דבינה בחגה"ס, ועי"ז יבוננהו — שכל השנה יוכל להוליד אהבה מבינתו, ובשמע"צ היא העלי' שיצרנהו כאישון עינו בשעשועים עצמיים, שהם ע"י המצוות בגשמיות שבהם הקדושה העליונה, כפי שבאישון — שחור שבעין — דוקא מאיר כח הראיה).

וזאת הברכה:

(לג, ב)

וזרח משעיר . . . הר פארן. פח (הם

עשו וישמעאל — קו הימין וקו השמאל — שרש כל הע׳ אומות, וכשסרבו לקבל התורה נתוספה זריחה בישראל שיוכלו לברר את בני עשו וכו׳).

(לג, ד)

תורה צוה לנו משה מורשה גו׳ ויהי בישרון מלך. רצ (בחי׳ התורה בעצם היא בחי׳ שם מ״ה המברר — צוה לנו משה, מ״ה. ובחי׳ התורה המתלבשת במצות מעשיות היא בחי׳ מורשה שע״י יורשים את בחי׳ מלכי תהו. ולפי שע״י המצות ממשיכים בחי׳ לבוש מלכות אזי ויהי בישרון מלך, ישורון הו״ע שיר — עיגול — בחי׳ אור מקיף הנמשך ע״י המצות).

שופטים:

(ה, יא)

מקול מחצצים. עב (מקול העולה מר׳ החצאים: חצי התורה [וא״ו דגחון] וחצי תהלים [עי״ן דיכרסמנה חזיר מיער] נפסק כח יניקת הנחש והחזיר).

שמואל א׳:

(ב, ג)

א־ל דעות ה׳ ולו נתכנו עלילות. קכג (ב׳ דעות, דעת עליון ודעת תחתון, לו נתכנו — בז״א — שייך שם עלילות הנהגת העולמות שיש בו חו״ג, ולא נתכנו — בעתיקא — דלית שמאלא בהאי עתיקא).

(ו, יב)

וישרנה הפרות בדרך בית שמש. סז (בחי׳ י״ב בקר דבריאה אמרו שירה, כי נשאו הארון שהוא — תורה — קו האמצעי המבריח מהקצה אל הקצה. וכן וישרנה — ל׳ ישר, קו האמצעי. בית שמש — שמש הוי׳, וגעייתם היתה צעקה פנימית לגילוי שמש הוי׳).

ישעיהו:

(ד, ג)

והי׳ הנשאר בציון והנותר בירושלים קדוש יאמר לו. פו (ציון — תורה שהיא סימן לספי׳ שלמעלה, וירושלים — מצוות, והנשאר לע״ל בתומ״צ קדוש יאמר לו, כי המטה יתעלה שתהי׳ המשכה מלמטלמ״ע).

(ו, ג)

קדוש ק׳ ק׳ ה׳ צבאות . . . כבודו. פג (ג׳ קדושות, הא׳ מלמטלמ״ע כענין הקרבנות, רצוא, הב׳ מלמעלמ״ט שנמשך ע״י המצוות, והג׳ התורה שהיא הכח להעלאה מלמטלמ״ע ולהמשכה מלמעלמ״ט כי יש בה עצמה העלאה והמשכה). קכז (קדוש ומובדל, אח״כ הוי׳ — יו״ד צמצום ה״א המשכה וכו׳ ונמשך להחיות צבאותיו — בבחי׳ מקיף, ואח״כ מכה״כ בפנימיות).

(יא, ט)

מלאה הארץ דעה. קעד (ארץ היא בחי׳ אמונה במה שא״א להשיג, ולע״ל יהי׳ גילוי הדעת בבחי׳ סובב, דהיינו ומלאה הארץ [אמונה] דעה, השגה במה שעתה הוא רק באמונה).

(מ, א)

נחמו נחמו עמי. רו (נחמה בכפליים, ישובו בנים לגבולם וישוב ה׳ לציון — נחמו עימי).

מו, י)

מגיד מראשית אחרית ומקדם אשר לא נעשה אומר עצתי תקום וכל חפצי אעשה. שא.

(מח, ט)

אאריך אפי ותהלתי אחטם לך. קמז (ע״י תהלתי יספרו ממשיכים מקיפים מהכתר, והמשכת א״א).

(נא, טז)

רכד — ואשים דברי בפיך (הו״ע התורה) ובצל ידי כסיתיך (הו״ע הצדקה — בצל החכמה בצל הכסף) לנטוע שמים וליסוד ארץ (הו״ע הקרבנות שכבר המזבח מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה בריח הקרבנות) ולאמר לציון

עמי אתה (ועי"ז נקרא ישראל ציון וע' ה').

(ס, כא)

ועמך כלם צדיקים. קיא (יש צדיקים פרטיים מועטים, אך כאו"א נק' צדיק ע"ש שמקיים תומ"צ. וכן נפה"א שאצל כאו"א נק' צדיק. כן נק' צדיקים ע"ש המילה). קסה (בזהר מפרש שנק' צדיקים מחמת שהם נימולים ומחמת ששומרים הברית, ולפי' הא' כולם צדיקים, ולפי' הב' זהו מ"ש ראה הקב"ה בצדיקים שהם מועטים. ואף עליהם נא' אין צדיק בארץ — כי בדקות אפשר להיות ע"ז — כעס וכו').

(סה, כ)

הנער בן מאה שנה ימות. קכג (כי לע"ל תהי' אריכות ימים ובן ק' יהי' בר עונשין ועלול למות).

ירמיהו:

(כד, ב)

תאנים טובות מאד . . . רעות מאד. רכז (כענין תואנה הוא מבקש שהו"ע ערמה ומרמה, ובקדושה הוא בא אחיך במרמה, אני חכמה שכנתי ערמה, ולעו"ז ערמה דנחש. ע"י עסק התושבע"פ שנמשלה לתאנה דוחים ערמה דלעו"ז).

(לא, ב)

מרחוק ה' נראה לי ואה"ע אהבתיך ע"כ משכתיך חסד. רטז (מרחוק הפי' מבחי' דעת עליון שלמע' מההשגה ולמע' מאור מקיף, משם נמשך בחי' אה"ע לישראל שהיא בחי' אהבה בתענוגים, וכ"מ שנא' לי אינו זז לעולם. ע"כ משכתיך חסד — זו בחי' עתיק יומין דלית שמאלא בהאי עתיקא וכולו חסד).

יחזקאל:

(א, יד)

והחיות רצוא ושוב. קכה (חיות הקודש וחיות האלקי ברצו"ש — כי היא הארה בעלמא ורוצה להכלל בא"ס ב"ה).

(א, כו)

דמות כמראה אדם עליו מראה דמות כבוד ה'. קח (זו ירידה והשפלה גדולה לפניו להאיר כמראה אדם, ורק **מראה** דמות כבוד ה' מאיר בבחי' אדם ע"י צמצום).

(ג, יב)

ברוך כבוד ה' ממקומו. יט (ממקומו — ממקורו. ר"ת מכב"י, כהר"ת של מי כמוכה גו' שזו בחי' נעלית של הוי' דלעילא).

הושע:

(י, יא)

ארכיב אפרים יחרוש יהודה. קפז (במד"ר פי' שהקב"ה מרכיב לבנ"י על כתפיו מאהבתו אותם, ובת"י ורש"י פי' באו"א ושהחרישה ענינה מעש"ט. וי"ל שכדי שתהי' ההרכבה כפי המד"ר זה ע"י החרישה במעש"ט).

(יא, ד)

בחבלי אדם אמשכם בעבותות אהבה. ריז (אהבת עולם נמשכת מבחי' נעלה שלמע' מסובב כ"ע וממלא כ"ע, ואהבה זו נמשכת דרך בחי' אדם שלמע' לבחי' האדם שלמטה, אך בכ"ז נשאר בחי' עבותות אהבה וגם עכשיו זו אהבה עליונה שנמשכת מאוא"ס ב"ה שלמע' מסוכ"ע וממכ"ע).

מיכה:

(ז, טו)

כימי צאתך מארמ"צ אראנו נפלאות. קט (כשם שנצרך גלות מצרים שבה קוב"ה סליק לעילא ואח"כ נמשך משם אור נעלה במ"ת, כך עתה אריכות הגלות שבה קוב"ה סליק לעילא עד מל' דא"ס [שלמע' מענין הזמן, וזהו"ע אריכות זה"ג] ומשם יתגלה בגילוי פנימיות התורה וטעמי תורה).

(ז, יח)

מי אל כמוך נושא עוון ועובר על פשע לשארית נחלתו. שג

(ז, יט)

ותשליך במצולות ים כל חטאתם. רסה (השלכת פסולת החטאים למקום הקלי' שינקו מכך, וכשם שמשליכים הצואה למקומה מחוץ לגבול הקדושה, ועי"ז לא תשוטט העבירה ופסלתה באויר העולם ולא תגרום להחטיא בני אדם).

(ז, כ)

תתן אמת ליעקב חסד לאברהם. שיא

זכריה:

(יד, כ)

ועמדו רגליו על הר הזתים. יד (גלוי בחי' התחתונה שבא"ס).

תהלים:

(ח, ד)

כי אראה שמיך מעשה אצבעותיך. רכב (האצבעות הן עשר ספי' — מדות — וכמו האצבעות שיכולות לפרד כל דבר לחלקים רבים, כן פועלות מדות דאצי' התהוות הריבוי מן האחדות).

(כד, א)

לדוד מזמור לה' הארץ ומלואה. ריח.

(כט, יא)

ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום. רצז.

(לד, י)

יראו . . . אין מחסור ליראיו. ג (חכמה — אין — ממלאת חסרונם).

(מ, ו)

רבות עשית . . . נפלאותיך ומחשבותיך אלינו אין ערוך אליך. רכ (הספי' נקראות רבות ע"ש גדלן, ומאחר והתהוות הרבוי מן האחדות הוא על ידן, זהו רבות עשית. והן רק הארה ממנו ית' לכן הכל אין ערוך אליך. נפלאותיך הם נסים הגלויים ומחשבותיך הם נסים הנעלמים, וכ"ז הוא אלינו, אך אליך הכל אין ערוך).

(נה, יט)

פדה בשלום נפשי. שכז.

(נה, כג)

לא יתן לעולם מוט לצדיק. קסח (קאי על כל ישראל — כי ועמך כולם צדיקים — ולפי"ז היו צ"ל משופעים בפרנסה, אך מחמת שהבטחון אינו כדבעי למהוי וסומכים על ריבוי תחבולות ומו"מ, הרי מחשבות אלו מפסיקות שפע הפרנסה).

(עג, כה)

ועמך לא חפצתי. קכז (כל מה שאינו אתה ורק עמך — אפילו עמך מקור חיים — לא חפצתי — בפנימיות הרצון, ורק בחיצוניות כמו שכפאו).

(עד, ט)

אותותינו לא ראינו . . . יודע עד מה. רב (אותותינו הר"ע האותיות, שכל ההמשכות הן על ידן. גם יתפרש אותות ומופתים וגם הם ע"י האותיות שהמופת הוא לשנות מצירוף לצירוף אחר. ובזמן ביהמ"ק הי' גילוי האותות, ונועדתי — ונודעתי, אך בזהמ"ג אין אתנו יודע עד מה. אך כל הענינים קיימים למעלה ורק אנו לא ראינו ואין אתנו יודע).

(פט, א)

משכיל לאיתן האזרחי. רח (בחי' החכמה שלמע' מההשגה — משכיל, קבועה איתן והיא בחי' אזרח בנפש כאו"א מבנ"י).

(צ, י)

ימי שנותינו בהם שבעים שנה. צז (ע"י בירור נה"ב [בהם — בהמה] מבררים ועושים מבחי' ע' שנה בחי' ראיה באלקות, כי יתרון האור הוא מהחשך).

(קד, ב)

עוטה אור כשלמה. ר (אוא"ס — אור — מתלבש בלבוש מלכות, והלבוש אינו נפרד ח"ו אלא עוטה אור כשלמה שאוא"ס ב"ה מאיר בלבוש זה. וכן הוא

בחי׳ שמחת תורה שיותר נעלה מהתורה עצמה. גם אור הוא פנימיות התורה, ולבוש שלמה הוא גליא דתורה, ועוטה אור כשלמה הוא המשכת פנימיות התורה בחיצוניותה).

(קד, כד)

מה רבו מעשיך. קה (כפי שיש ממוצעים עד אין שעור בין התרנגול לשרשו מלאך גבריאל, כ״ה בכל נברא פרטי מדצח״מ והוא רבוי הנבראים בעולמות התחתונים, וכולם הם רק מבחי׳ היותר תחתונה שבבורא — מעשה).

(קו, כג)

לולא משה . . . עמד בפרץ. קכד (המשיך מבחי׳ פרצה שלמע׳ מההשתלשלות ולגבי בחי׳ זו בנ״י הם קטנים ואינם בני עונשין).

(קיא, ה)

טרף נתן ליראיו. ג (המשכה נעלית מאד הנמשכת ליראיו).

(קיג, א)

הללוי׳ . . . עבדי ה׳ . . . שם ה׳. קטז (מתחילה המשכת י״ה [ע״י עבודה] ואח״כ בחי׳ ו״ה).

(קיח, כד)

זה היום עשה ה׳. מו (ע״י אכילת מצה נמשך יסו״א בז״א (ז״ה) **ויום יהי׳** בבחי׳ ז״ה, ויומשך עשה הוי׳ — גילוי הוי׳).

(קיט, צו)

לכל תכלה ראיתי קץ רחבה מצותך מאד. קכט (להשגות שבג״ע יש גבול, אך קיום המצות הוא בל״ג, וממשיכים בחי׳ אדם [מאד] העליון).

(קכב, ח־ט)

למען אחי ורעי . . . בית אלקינו. קג (בזמן ביהמ״ק היו הצדיקים אחים ורעים להקב״ה).

(קל, ג)

אם עוונות תשמר י־ה אדנ׳ מי יעמוד. קמה (כשהעוונות מגיעים לי־ה [או״א] אזי תומשך הסליחה משם אנד׳ שבמי — שם אד׳ שבהעלם — הוא כח אדנ׳). רנט (אפילו אם העוונות פגמו בבחי׳ י־ה שהוא חכמה עילאה, גם שם בחי׳ בינה דעתיק יומין — מי — יעמוד ויכפר).

(קלה, ד)

כי יעקב בחר . . . ישראל לסגולתו. קטז (מי הבוחר במי. ישראל מקיימים מצוות שנק׳ סגולה).

(קמד, ו)

רוממות א־ל בגרונם וחרב פיפיות בידם. צט (ע״י שרוממות א־ל בגרונם בפסוד״ז לזמר עריצים, עי״ז חרב פיפיות בידם להפריד נה״א ונה״ב מהקליפות).

משלי:

(טז, כח)

ונרגן מפריד אלוף. ריא (הוא המפריד יחוד קוב״ה ושכינתי׳. ועוד, מפריד האלוף — חכמה — שלא תאיר בבינה ובז״א, והנרגן הוא בעל לה״ר).

(יב, ד)

אשת חיל עטרת בעלה. פא (לע״ל המלכות — אשת חיל — תהי׳ למעלה מבעלה, וזהו מכח חי״ל — מ״ה אתוון דיחודא דבשכמל״ו שחרית וערבית).

איוב:

(כח, ג)

קץ שם לחשך. עא (הגבורות — חשך — ניתן להן קץ — גיהנם — רצועה לאלקאה ונותן קץ לכל הבריות וקץ כל בשר שמכלות הבשר. וקץ זה ניתן לחושך ומכלת החשך שעשו הרשעים).

(יז, ט)

וטהור ידים יוסיף אומץ. קמא (זה נאמר על משה ע״י שאמר ועתה יגדל נא כח אד׳ המשיך מידים דאריך אנפין אומץ ועוז לחור״ג).

שיר השירים:

(א, ד)

משכני אחריך נרוצה הביאני המלך חדריו. ריז (במדרש: ע"ש שהשכנת שכינתך בינינו — אחריך נרוצה — גלוי האלקות בביהמ"ק פעל הביטול פנימי בבחי' השתחוואה — נרוצה, והמרוצה היא גם בנה"ב וזהו נרוצה ל' רבים. ופי' אחריך הוא כי ההתבוננות נמשכת מגדלות אלקות שהיא רק בחי' אחורים וחיצוניות. עוד פי' במדרש: על שסלקת שכינתך בתוכנו אחריך נרוצה — כי מצד ההסתר מתעורר יותר התשובה, אחריך נרוצה. **הביאני המלך חדריו** — היא התורה הכלולה מחסד דין ורחמים (חד"ר) ובכחה מבררים את נה"ב. והביאני — ל' יחיד — שזה בהיות התינוק לומד תורה במעי אמו שאין בו עדיין יצה"ר).

(א, ה)

שחורה אני ונאוה בנות ירושלים. קנא (קודם ירידת הנשמה לגוף היא בחי' בנות ירושלים — שלימות היראה, ובירידתה היא שחורה אני — שאין ערוך ליראה שמקודם, ואעפי"כ — ונואה, שיכולה להתעלות עוד למעלה יותר).

(א, ז־ח)

הגידה לי שאהבה נפשי איכה תרעה איכה תרביץ בצהרים. שלמה אהי' כעוטי' על עדרי חבריך אם לא תדעי לך . . . צאי לך גו'. קצה (שאלת כנס"י להקב"ה — שאהבתו העצמית תקועה בלב כאו"א מישראל — היאך מתפרנס (רועה) בזמן הגלות (צהרים — תוקף גבורות הקשות) כשאין מקריבין קרבנות המפרנסין לאביהם שבשמים [ע"ע קרבנות]. איכה תרעה — בחורבן בית ראשון, איכה תרביץ — בחורבן בית שני שאז הר"ע הרביצה תחת עול אריכות הגלות. שלמה (הר"ע בחי' המל') אהיה כעוטי' (בושת המל' היורדת בגלות בתוך) על עדרי חבריך — ע' שרים שאוה"ע עושים אותם חברים ושותפים להקב"ה. והמענה מהשי"ת: אם לא תדעי לך (אם אין בחי' הדעת וגלוי אוא"ס, זהו רק לך אינו נגלה אף שהוא קיים, וגם אינך יודעת שאת) היפה בנשים (גי' תק"ב כמנין שנות חיי האבות, שהם בחי' חג"ת, וגם נש"י כלולים מכל בחי' אלו ועי"ז הר"ע היופי שהוא התכללות הגוונים, ואף אם אינך יודעת — אך למעלה גלוי וידוע שכנס"י היא בבחי' היפה בנשים) צאי לך בעקבי הצאן (הר"ע התפלה שאבות תקנוה. ועקבי הצאן — הם האבות, והעקב הוא מדריגה גבוהה שבו ההילוך והעמידה) ורעי את גדיותיך (הר"ע התשובה שנק' גדיא) על משכנות הרועים (שני בתי מקדשות)).

(ב, יז)

סוב דמה לך דודי לצבי או לעופר האילים. קנט (יסוב ז"א דאצי' שהוא בחי' אדם, וידמה לעצמיות אוא"ס, כצבי וכעופר האילים שאינם מרבה לאדם אלא לבחי' כי לא אדם — עצמיות א"ס).

(ד, טו)

מעין גנים באר מים חיים. קנ (קודם ירידתה לגוף הנשמה היא בגעה"ע או געה"ת — מעין גנים, ובירידתה למטה בוקעת את עפר הגוף ומתעלה מלמטלמ"ע, כבאר מים חיים).

(ח, א־ב)

מי יתנך כאח לי . . . אמצאך בחוץ . . . לא יבוזו לי . . . אל בית אמי . . . תלמדני גו'. קי (הם צדיקים ובעלי תשובה, ועבודת שניהם יחדיו מונעת יניקת החיצונים מרום המעלות ע"י שהבע"ת ממשיכים שיהי' בבחי' כמראה אדם, ומתחתית המדריגות שלשם ממשיכים הצדיקים דירה לו ית'

ומונעים היניקה, וזהו לא יבוזו לי שלא יקחו חלק מהקדושה. אביאך אל בית אמי — המשכת אלקות בתורה, תלמדני — ילמדו תורה מהקב"ה בעצמו). קיב (מ"י — מ"ט ימי הספירה וחגה"ש — יתנך כאח לי כצדיקים אחים ורעים להקב"ה בגילוי אלקות. כשהוא בבחי' מי שממית עצמו על התורה שמבטל מחשבתו ורצונו מעניני העולם אז יתנך כאח לי להמשיך דירה בתחתונים כו').

איכה:

(ב, א)

איכה יעיב באפו. קצב (החורבן נמשך עקב העבים ומחיצה המפסקת בין ישראל לאביהם שבשמים, מבחי' אלביש שמים קדרות. ולע"ע יעביר רוח הטומאה, ונגלה כבוד ה' ועין בעין יראו בשוב ה'). וראה להלן במארז"ל מדרש איכה.

קהלת:

(ז, כג)

אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני. רנ (נא' על המקיף דחכמה — אריך אנפין — שאמרתי אחכמה שיבא בגילוי, אך היא רחוקה ממני, למעלה מהחכמה, אולם אינו מובדל ונפלא לגמרי כמו בחי' עתיק יומין).

(ט, יד)

עיר קטנה ואנשים בה מעט. קיג (בחי' ביטול דישראל ודסיני המשיך את ממה"מ. מדבר על מ"ת עד חטא העגל ותשובה דיוה"כ).

אסתר:

(ט, כו)

מה ראו על ככה ומה הגיע אליהם. יא (ע"י שקיימו וקבלו, בירורו ונעשה בחי' אותיות דמ"ה).

דברי הימים א:

(כט, יא)

כי כל בשמים ובארץ. קנג (תרגומו: דאחיד בשמיא ובארעא, שמחבר בחי' שמים — דביקות המדות בעצמות, אל בחי' ארץ — ספי' המל' המחיה נבראים. ועוד: שממשיך בחי' האחד המושג בשמים, שיתגלה גם בבחי' ארץ המחי' הנפרדים).

מאמרי רז"ל

— ש"ס —

ברכות:

(ג, א)

ג' משמורות . . . ועל כל משמר יושב הקב"ה ושואג כארי. רפג (השגתו היא בכדי ליתן כח בנפש האדם לבוא לבחי' יראה).

(ז, א)

ושמחתים בבית תפלתי . . . שהקב"ה מתפלל . . . יה"ר מלפני שיכבשו רחמי את כעסי. קנט (הקב"ה — מדות — מדות מצלי שיומשך למקום המדות שיש בהן דין ועונש מבחי' אא"ס שלית שמאלא בהאי עתיקא).

(ח, א)

יכנס אדם שני פתחים . . . ואח"כ יתפלל. קמז (דלת לפנים מדלת, פתח הראשון נו"ה ות"ת, ופתח הפנימי חו"ג ובינה).

(ח, א)

אמתי עת רצון בעת שהציבור מתפללים . . . פדה בשלום נפשי. שכז.

(י, ב)

החדש הזה . . . זה ניסן ואין אחר ניסן. ל (אחר שנמשך הצירוף בחדש ניסן אי אפשר לערב הצירופים ולקבעו אדר).

(יג, ב)

כל המאריך באחד מאריכין לו ימיו ושנותיו. ס (מאריך בההתבוננות שגם מדות העליונות — שורשי המקום [ז' רקיעים וארץ וד' רוחות העולם] בטלים להקב"ה, ועי"ז מאריכין ימיו — אהבתו — שיאיר בו אה"ר שלמעלה מטו"ד, ושנותיו — הארה מכי עמך מקור חיים).

(כו, א)

תפלות אבות תקנום . . . כנגד תמידין תקנום. רג (עלית נפה"ב בתפלה היא עד פני שור שבמרכבה כקרבנות, ועלית נפה"א היא עד בחי' האבות שהיו מרכבה דאצילות).

(לג, ב)

אין להקב"ה . . . אלא אוצר של יר"ש כו' ועתה ישראל כו' כ"א ליראה כו' הן יראת ה' היא חכמה. רפח (כ"א ליראה קאי על יר"ת, הן יראת ה' — יר"ע ופירש"י יחידה — שבבחי' יחידה שבנפש, וע"י הח"ע אפשר לבא ליר"ע שהוא חכמה סתימאה).

(לד, ב)

שלום לרחוק ולקרוב רחוק שנעשה קרוב. קי (הו"ע הבע"ת שממשיכים מבחי' אחכמה והיא רחוקה ממני).

(מט, ב)

בשלשה והוא אומר נברך. ריח (שלשה יש להם כח [וכן ישראל נחלקים לכהן לוי וישראל, הכהנים לכה"ג סגן וכהן הדיוט, הלויים לגרשון קהת ומררי, וישראל ליעקב ישראל וישורון] והיחיד מתחיל מהזן שהוא בחי' חסד, אבל שלשה אומרים נברך שממשיכים בחי' בריכה ממקום גבוה).

(נג, ב)

והתקדשתם אלו מים ראשונים. פ (כי הנטילה מקדשת את הידיים מיניקת החיצונים ומגביהתם).

(נח, א)

לך ה' הגדולה זו מעשה בראשית וכו'. רפה (לך ה' הגדולה זו מעשה בראשית שהוא בחי' גדולה — רבוא רבבות וכו' — ומדת הגדולה בטלה וטפלה לך, שהכל רק מהארה בעלמא. והגבורה — זו יצי"מ — גם בטלה לך עם שהיו שם נסים שלמע' מהטבע וגילוי אלקות גם כ"ז בטל לך. והנצח זו בנין ירושלים — ירושלים היא אוצר של יר"ש, וזה נמשך לניצוח מלחמת הבירורים של בנ"י). רפח (והנצח זו בנין ירושלים — ששלימות היראה היא דוקא כשמתחילים מיר"ת והולכים כסדר עד יר"ע).

(סג, ב)

אין ד"ת מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה. קיג (התבטלות נה"י דבינה ע"מ שיוולד ז"א. ע"י סילוק המחשבה והרצונות מכל עניני העולם יכול ללמוד תורה).

תרומות:

(פ"ג מ"ז)

יקדמו הבכורים לתרומה. רכז (התורה ענינה תרומה — ה' קנני ראשית דרכו, ונש"י הן בכורים, ומחשבתן של ישראל קדמה אפילו לתורה לכן בכורים קודמים לתרומה).

שבת:

(פו, ב)

א"ר דכ"ע בר"ח אתו למדב"ס . . . זה זה כו'. ל (י"ב צירופי הוי' שבכל חדש הם מבחי' זה, ואז באו לבחי' מ"ת שהוא זה).

(פח, ב)

אמרו מלאכי השרת . . . תנה הודך על השמים. רנג (המלאכים רצו שגם הם

ימשיכו מ"ד ע"י לימוד התורה, אך הם אינם יכולים להעלות מ"ן ולהמשיך מ"ד כי הם בחי' חיצוניות ובחי' פרטיות, ואוא"ס שורה רק בבחי' השלימות שהוא האדם הכלול מכל המדרי' והבחי').

(פט, א)

שהי' קושר כתרים . . . ועתה יגדל נא כח אדנ'. קלה (כח אד' הוא שרש המל' שבכתר, וברכו להקב"ה שיתגלה בהאותיות [מלכות] שרשן שבכתר [קושר כתרים]).

(קיט, ב)

כל העונה איש"ר בכל כחו. קלט (בצעקה — ככל עצמותי תאמרנה, ובכוונה היטב).

(קמז, ב)

חמרא דפרוגייתא ומיא דיומסת . . . החדש הזה . . . החרש הי'. ל (מים הרעים המפרידים בין ישראל לאלקות, היפך ענין החדש הזה המשכה מז"א למל'. ור"א שכח התורה שמבחי' זה ונעשה לבו כחרש). לב (התורה היא מחכמה — קודש — המחזקת את הזיכרון, וחמרא כו' ומיא כו' הם היפך לחלוחית מוח החכמה ומשכחים על התורה).

עירובין:

(סה, א)

נכנס יין יצא סוד. לה (בקדושה מגלה סוד ה' ליראיו אהבה מסותרת כו', ובלעו"ז מגלה סו"ד — גימטריא עי"ן — ע' דיכרסמנה חזיר מיער ז' מדות הרעות).

פסחים:

(ו, ב)

רשב"ג . . . שהרי משה עומד בר"ח וכו'. לו (בר"ח ניסן צירוף הוי' שממנו הנסים שלמעלה מהטבע שבפסח, ולכן אז מתחילין לשאול ולדרוש בהל' הפסח).

(נז, א)

מלכא ומלכתא כו' גדיא יאי . . . אימרא יאי. רה (מלכתא — מלכות חפצה באמרי שהם הצדיקים הממשיכים דירה בתחתונים, ומלכא חפץ בגדיא שהם הבע"ת הממשיכים תוספת אור למעלה).

(פז, ב)

צדקת פרזונו בישראל צדקה עשה הקב"ה בישראל שפיזרן לבין האומות. רפז (ע"י שמפוזרין בין אוה"ע מבררים מהם וזה עיקר המכוון. ונא' בלשון פרזונו לרמז שלע"ל פרזות תשב ירושלים אחר ניצוח המלחמה).

יומא:

(לט, א)

אדם מטמא עצמו מעט מטמאין אותו הרבה. סז (פירש"י שמניחים אותו ליטמא. וי"ל שזה ע"י שמסירים ממנו השמירה הניתנת להולך בדרך הישר ובמילא נטמא הרבה). עב (ע"י שהמשיך ע"ע רוח הטומאה נמשך אח"כ עליו העונש מבחי' הגבורות הקשות).

(פו, א)

עבר על עשה ושב אינו זז משם כו' עבר על ל"ת תשובה תולה ויוהכ"פ מכפר. רס (כי מ"ע הן בבחי' החשבו' ויכולה תשובה לכפר, אך מל"ת הן מאו"א שלמעלה מהחשבון ורק יוהכ"פ יכול לכפר).

ראש השנה:

(יא, א)

ר"א . . . בתשרי עתידין להגאל, רי"א . . . בניסן עתידין להגאל. לט (דעת ר"י כי אז יהי' גילוי הוי' דלעילא ולכן זה בניסן שאז צירוף הוי' כסדרו. ודעת ר"א כי ניסן הוא הוי' דלתתא ואינו כלי להוי' דלעילא, ורק תשרי שהוא שביעי וכל השביעי חביבין יכול להיות כלי ללמעלה מהשתלשלות).

(יז, א)

וא"ל הואיל ולא מוקי במילי לא תוקמו בהדי' שנא' מי אל כמוך א"ר אחא בר חנינא אלי' וקוץ בה כו'. שג.

תענית:

(תחלתו)

י"ג תעניות, והקילו בג' הראשונות. כד (כנגד ע"ס וג', הקילו בג' מפני שהם כנגד עולמות בי"ע, או מפני שהם למע' מאצי').

חגיגה:

(יב, א)

אור שברא הקב"ה ביום א' אדם צופה בו מסוף העולם ועד סופו. צו (מסוף עלמא דאתכסיא ועד סוף עלמא דאתגליא, שהוא בב' עולמות, או שבעלדאת"כ רק בסופו).

(יב, ב)

כל העוסק בתורה כו' בלילה שירה עמי. רצב (עסק בתורה בלילה — יתרון האור מן החושך — ממשיך בחי' שירו, שעשועי המלך בעצמותו, בחי' טעמי התורה רננא דאורייתא).

מגילה:

(טז, ב)

שמחה זה יו"ט. כט (קאי על פורים שלא יתבטל).

נדרים:

(לא, ב)

גדולה מילה שנכרתו עליה י"ג בריתות. כז (הם יגמה"ר ששרשם מרדל"א, שזהו"ע המילה המגעת בכתר).

קידושין:

(ל, א)

וא"ו דגחון . . . עי"ן דיכרסמנה חזיר מיער. עב (מפרש המהרש"א שהוא"ו מפסיק יניקת הנחש וס' תהלים מפסיק חיותם של ע' אומות. כי הוא"ו מחבר חו"ג ומפסיק יניקת הנחש שמקו השמאל. וכן ס' תהלים כלול מחו"ג ומחציתו הוא למע' משניהם וכוללם יחד).

(מ, ב)

תלמוד גדול . . . מעשה גדול . . . תלמוד גדול שמביא לידי מעשה. רכו (מ"ש ת"ת כנגד כולם הוא כמ"ד תלמוד גדול — מ"ד תלמוד גדול הוא מפני שהיא בחי' ממכ"ע ונמשכת בפנימיות, ומ"ד מעשה גדול כי המצוות מבחי' סוכ"ע והוא מקיף הקרוב שפועל פעולתו במצוה גוררת מצוה. ונמנו וגמרו תלמוד גדול שמביא לידי מעשה שאפילו אם אינו עושה מצוה ואדרבה חוטא וכו' הרי המאור שבה מחזירו למוטב ולקיום במעשה. וכן מביאו לתשובה שגבוהה מכל התומ"צ).

בבא מציעא:

(פה, ב)

גזר רבי . . . אחתינהו לר"ח ובניו כו'. רפד (ר"ח ובניו כנגד ג' האבות שבכחם לפעול בתפלתם, ודוקא שרבי — הוא כח התורה — העמידם לפני העמוד כשליחי צבור שזה כח תפלת הרבים).

בבא בתרא:

(נ, א)

כל האומר הקב"ה וותרן . . . ארך אפיים לצדיקים ולרשעים. רמא (לכאו' המאמרים סותרים זה את זה, אך י"ל דאינו מוותר כלום רק ממתין אולי יחזור בתשובה. ומה שמשמע בזהר שמבחי' א"א נמשך הסליחה גם לחוטא, היינו שנמשך משם שיחזור בתשובה ואז דוקא ימחל לו).

(עה, ב)

והי' הנשאר בציון . . . עתידים צדיקים שיאמרו לפניהם קדוש. פו (הנשארים בתומ"צ [ציון וירושלים] קדוש יאמר לו כדרך שאומרים לפני הקב"ה, כי המטה יתעלה ותהי' המשכה מלמטלמ"ע).

סנהדרין:

(מג, ב)

א"ל יהושע לעכן אל תוציא לעז על הגורלות. קעב (הקשה בתוס' שהרי חלוקת הארץ היתה עפ"י האו"ת, ותי' מהרש"א שהספק בגורל. וק' שהרי"ז או"ת וגורל, ולכן נראה שכוונת התוס' על חלוקת העוה"ב שע"י הקב"ה שנק' גורל, ודחק).

עבודה זרה:

(ב, ב)

מאי בעי בשעיר . . . בפארן . . . ולא קבלוה. פח (הם עשו וישמעאל — קו הימין וקו השמאל — שרש כל הע' אומות, וכשסרבו לקבל התורה נתוספה זריחה בישראל [שיוכלו לברר את עשו — ניצוצות דתהו] ע"י נתינת התורה להם רצה הקב"ה שיתבררו בעצמם, אך הם לא חפצו בביטול, אך נפעל בהם שיוכלו להתברר ע"י ישראל).

(ג, ב)

ג' הראשונות הקב"ה יושב ועוסק בתורה . . . שלישיות יושב וזן. רפג (זו אתעדל"ע ללא אתעדל"ת, וממשיך אוא"ס בחכמת התורה בכדי שיהי' כח בידי האדם לדבקה בו ע"י התורה. וג' שעות כנגד חב"ד, ואח"כ יושב וזן היא ההמשכה במדות. מ"ש שהקב"ה יושב ושונה נגד הקורא בתורה הוא אתעדל"ע שאחר אתעדל"ת).

הוריות:

(יג, א)

יקרה היא מפנימים מכה"ג שנכנס לפני ולפנים. קסא (על הכה"ג מאיר בחי' קה"ק בבחי' מקיף מכל צד, ואילו בתורה נמשך המקיף בפנימיות).

אבות:

(א, יא)

ותגלו למקום מים הרעים. לד (הם מים המצמיחים תאוות הקרובות לתאוות איסור, וא"א לבררם).

(ב, ב)

יפה ת"ת עם ד"א שיגיעת שניהם משכחת עוון. קעח (צ"ל יגיעת שניהם יחד, שהמו"מ יהי' עפ"י התורה והעבודה).

(ב, ד)

עשה רצונו כרצונך כדי שיעשה רצונך כרצונו. סב (שיעשה רצונו ית', אף שהוא למעלה מהטו"ד, כרצונו ואהבתו הבאים לו עפ"י התבוננות בטו"ד. ויעשה רצונך כרצונו שיתלבש ברצונו רצוה"ע שלמע' מטו"ד).

(ג, יד)

חביב אדם . . . חביבין ישראל. צד (חביב אדם — נפש השכלית. חביבין ישראל — נפה"א).

(ד, ב)

שמצוה גוררת מצוה. רכו (המקיף מהמצוה שעשה גורם שיעשה מצוה נוספת).

(ה, א)

בעשרה מאמרות . . . במא' א' יכול להבראות כו'. קמד (הי' יכול להבראות רק מספירת המל' שהיא כלולה מכל הע"ס).

(ה, ג)

עשרה נסיונות נתנסה אברהם. קטז (נגד עשר בחי' הנפש, שהי' בטל בכל בחינותיו. ועי"ז המשיך ע"ס דאצי').

(ה, יז)

מחלוקת שהיא לש"ש סופה להתקיים כו'. קמט (הלל ענינו שממשיך יחוד שם — מלכות — עם שמים — ז"א. וגם שמאי מיחד שם עם שמים אך מלמטלמ"ע, ולהוי כדין וכדיון ויתקיימו דברי שניהם [וגם כי לע"ל הלכה כב"ש]. אך מחלוקת קרח היתה כנגד אהרן ולהגביר את הגבורות ולמעט את שושדמ"ט וענינו היפך היחוד. ולכן לא נזכר אהרן כי הוא הי' לש"ש. ובמחלוקת שלא לש"ש שניהם אינם

מתקיימים, וקיום אהרן הוא מפני שהי' לש"ש).

(ו, י)

ישראל קנין אחד. שכב.

חולין:

(מט, א)

ברכה לכהנים . . . ישמעאל כהנא . . . בהדי ברכה דישראל כו'. קלא (מחלוקת ר"י ור"ע אם הברכה להם ענינה כברכה הממשכת רק מהמקור או כברכת הקב"ה — שהיא כתפלה — הפועלת המשכת רצון חדש. ור"י מוכיח מואני אברכם, עצמותו ומהותו, וזה בהדי ברכה דישראל שנמשך הכח גם על התפלה).

מדות:

(פ"ג מ"א)

והיסוד היה מהלך כו'. קיא (היסוד הי' בחלק בנימין ולא בחלק יהודה, כי בנימין הוא בחי' צדיק [יסוד] ויהודה בע"ת, והמזבח שענינו המשכת אש שלמעלה בתחתונים שייך לצדיק שעושה דירה בתחתונים).

תמיד:

(לב, ב)

כל העוסק בתורה בלילה שכינה כנגדו כו' קומי רוני בלילה גו' נוכח פני ה'. רנב (דוקא בלילה הוא ירידת המל' להחיות נפרדים דבי"ע ואח"כ מעלה מ"ן ויורד מ"ד דז"א דאצי' שהוא מוחין דז"א שנתלבשו בתורה ומבררים המ"ן — המס"נ של הצדיקים ומכשירתם להיות בחי' אלקות ממש. ענין ההלכה הגשמיות הוא בכל עולם לפי"ע גשמיותו וצריך בירור וזיכוך, והקב"ה יושב ושונה כנגדו היינו שמוחין דז"א מברר את המ"ן דנוק' שבדבור ההלכה. וזהו דוקא בלילה שאז העלאת מ"ן ואז שפכי כמים לבך נוכח פני ה' הוא הקב"ה שיושב ושונה ומברר המ"ן. וכאן הל' הוא שכינה נגדו היינו שכינה עילאה — בינה — שמנה"י דאימא נעשו מוחין לז"א וזה ענין א' עם הקב"ה יושב ושונה כנגדו).

נדה:

(ל, ב)

הולד במעי אמו . . . ונר דלוק לו על ראשו . . . ומלמדין אותו כל התורה כולה. רי (נר דלוק הוא בחי' יו"ד דשם הוי' ומלמדים אותו כל התורה הוא בחי' ה"א אחרונה שבשם, לומר לך שכל הענין מבחי' אלו מיו"ד עד ה"א אחרונה שבשם הוי' מלמדים אותו כדי להיות לו אחר לידתו בצאתו לאויר העולם בנקל תפיסת וקליטת הבחי' האלה במוחו ובלבו לצאת מהעלם אל הגילוי). ריט (התורה נותנת כח לנה"א ומתשת כח הנה"ב, ובלמדו במעי אמו ניתן לו הכח שבצאתו לאויר העולם ירצה וילמד תורה).

(עא, א)

שכר פרי הבטן . . . בשכר שמשהין עצמן בבטן כו'. עט (המשכת הטפה היא מבחי' אור־מים־רקיע, ולכן צריך שישהה בכל מדריגה עד שיתעצם עמה. וצ"ל שתתגשם בבחי' קרח [רקיע] ולכן השהייה היא על הבטן שמבטן מי יצא הקרח. וכן גורמת השהייה ההמשכה הן ממדריגה גבוהה יותר — כי השהייה היא מהתגברות הדעת וממשיך מבחי' הדעת ופנימיות עתיק, והן שזה שפע מעצמותו, וכשמתפעל ומקבל תענוג מההמשכה הרי הוא בחי' מקבל ומאבד עצמותו).

— הוספה ז —

לוח השוואה להעמודים של סה״מ תרכ״ו הוצאה ראשונה

הוצאה א׳ ע׳	בהוצאה זו ע׳
א	א
ב	ב
ג	ג
ד	ד
ה	ד־ה
ו	ה־ו
ז	ו־ז
ח	ז־ח
ט	ח־ט
י	ט
יא	י
יב	יא
יג	יא־יב
יד	יב־יג
טו	יג־יד
טז	יד
יז	יד־טו
יח	טו־טז
יט	טז־יז
כ	יז־יח
כא	יח־יט
כב	יט
כג	כ
כד	כא
כה	כא־כב
כו	כב־כג
כז	כג־כד
כח	כד־כה
כט	כה־כו
ל	כו
לא	כז
לב	כח
לג	כח
לד	כט
לה	כט־ל
לו	ל־לא
לז	לא
לח	לב
לט	לג
מ	לג־לד
מא	לד־לה
מב	לה־לו
מג	לו
מד	לו־לז
מה	לח
מו	לט
מז	לט־מ
מח	מ־מא
מט	מא־מב
נ	מב־מג
נא	מג־מד
נב	מד־מה
נג	מה
נד	מו
נה	מו־מז
נו	מז־מח
נז	מח־מט
נח	מט־נ
נט	נ
ס	נ־נא
סא	נא־נב
סב	נב־נג
סג	נג
סד	נד
סה	נה
סו	נה־נו
סז	נו־נז
סח	נז־נח
סט	נח־נט
ע	נט

הוצאה א׳ ע׳	בהוצאה זו ע׳
עא	ס
עב	ס־סא
עג	סא־סב
עד	סב־סג
עה	סג־סד
עו	סד־סה
עז	סה־סו
עח	סו
עט	סז
פ	סז־סח
פא	סח־סט
פב	סט
פג	ע
פד	ע־עא
פה	עא־עב
פו	עב־עג
פז	עג
פח	עד
פט	עד־עה
צ	עה־עו
צא	עו־עז
צב	עז־עח
צג	עח־עט
צד	עט
צה	פ
צו	פא
צז	פב
צח	פב־פג
צט	פג־פד
ק	פד־פה
קא	פה־פו
קב	פו־פז
קג	פז־פח
קד	פח־פט
קה	פט
קו	פט־צ
קז	צ־צא
קח	צא־צב
קט	צב־צג

הוצאה א׳ ע׳	בהוצאה זו ע׳
קי	צג
קיא	צג־צד
קיב	צד־צה
קיג	צה־צו
קיד	צו
קטו	צז
קטז	צז־צח
קיז	צח־צט
קיח	צט־ק
קיט	ק־קא
קכ	קא־קב
קכא	קב
קכג	קג־קד
קכד	קד־קה
קכה	קה־קו
קכו	קו־קז
קכז	קז־קח
קכח	קח־קט
קכט	קט־קי
קל	קי־קיא
קלא	קיא־קיב
קלב	קיב־קיג
קלג	קיג
קלד	קיג־קיד
קלה	קטו־קטז
קלו	קטז־קיז
קלז	קיז
קלח	קיח־קיט
קלט	קיט־קכ
קמ	קכב־קכג
קמ	קכב־קכג
קמא	קכג
קמב	קכד
קמג	קכד־קכה
קמד	קכה־קכו
קמה	קכו־קכז
קמו	קכז־קכח
קמז	קכח־קכט
קמח	קכט־קל

לוח השוואה

הוצאה א׳ ע׳	בהוצאה זו ע׳
קמט	קל
קנ	קל־קלא
קנא	קלא
קנב	קלב
קנג	קלג
קנד	קלג־קלד
קנה	קלד־קלה
קנו	קלה־קלו
קנז	קלו־קלז
קנח	קלז־קלח
קנט	קלח־קלט
קס	קלט
קסא	קמ
קסב	קמ־קמא
קסג	קמא־קמב
קסד	קמב־קמג
קסה	קמג־קמד
קסו	קמד־קמה
קסז	קמה־קמו
קסח	קמו
קסט	קמז
קע	קמז־קמח
קעא	קמח־קמט
קעב	קמט־קנ
קעג	קנ־קנא
קעד	קנא־קנב
קעה	קנב־קנג
קעו	קנג
קעז	קנד
קעה	קנד־קנה
קעט	קנה־קנו
קפ	קנו־קנז
קפא	קנז־קנח
קפב	קנח־קנט
קפג	קנט
קפד	קס
קפה	קסא
קפו	קסב
קפז	קסב־קסג

הוצאה א׳ ע׳	בהוצאה זו ע׳
קפח	קסג־קסד
קפט	קסד־קסה
קצ	קסה־קסו
קצא	קסו
קצא	קסו
קצב	קסו־קסז
קצג	קסח
קצד	קסח־קסט
קצה	קסט־קע
קצו	קע־קעא
קצז	קעא
קצח	קעא־קעב
קצט	קעב־קעג
ר	קעג־קעד
רא	קעד־קעה
רב	קעה
רג	קעו
רד	קעז
רה	קעז־קעח
רו	קעח־קעט
רז	קעט־קפ
רח	קפ־קפא
רט	קפא־קפב
רי	קפב
ריא	קפג
ריב	קפג־קפד
ריג	קפד־קפה
ריד	קפה־קפו
רטו	קפו־קפז
רטז	קפז־קפח
ריז	קפח־קפט
ריח	קפט־קצ
ריט	קצ
רכ	קצא
רכא	קצא־קצב
רכב	קצב־קצג
רכג	קצג־קצד
רכד	קצד
רכה	קצה־קצו

הוצאה א׳ ע׳	בהוצאה זו ע׳
רכו	קצו־קצז
רכז	קצח־קצט
רכח	קצט־ר
רכט	ר־רא
רל	רב־רג
רלא	רג־רד
רלב	רד־רה
רלג	רו
רלד	רו־רז
רלה	רז
רלו	רז־רח
רלז	רח־רט
רלח	רט־רי
רלט	רי
רמ	ריא
רמא	ריב
רמב	ריב־ריג
רמג	ריג־ריד
רמד	ריד
רמה	רטו
רמו	רטז
רמז	רטז־ריז
רמח	ריז־ריח
רמט	ריח־ריט
רנ	ריט־רכ
רנא	רכ־רכא
רנב	רכא־רכב
רנג	רכב־רכג
רנד	רכג
רנה	רכד
רנו	רכה־רכו
רנז	רכו
רנח	רכו־רכז
רנט	רכז־רכח
רס	רכז־רכח
רסא	רכט
רסב	רל
רסג	רל־רלא
רסד	רלא־רלב
רסה	רלב־רלג
רסו	רלג
רסז	רלד
רסח	רלה
רסט	רלה־רלו
ער	רלו־רלז
רעא	רלז־רלח
ערב	רלח־רלט
רעג	רלט
עדר	רמ
ערה	רמא
רעו	רמא־רמב
רעז	רמב
רעח	רמב־רמג
רעט	רמג־רמד
רפ	רמד־רמה
רפא	רמה־רמו
רפב	רמו־רמז
רפג	רמז
רפד	רמח
רפה	רמט
רפו	רמט־רנ
רפז	רנ־רנא
רפח	רנא־רנב
רפט	רנב־רנג
רצ	רנג
רצא	רנד
רצב	רנה
רצג	רנו
רצד	רנו־רנז
רצה	רנז־רנח
רצו	רנח־רנט
רצז	רנט
רחצ	רנט־רס
רצט	רס־רסא
ש	רסא־רסב
שא	רסב־רסג
שב	רסג־רסד
שג	רסד־רסה

לוח השוואה

הוצאה א׳ ע׳	בהוצאה זו ע׳
דש	רסה־רסו
שה	רסו־רסז
שו	רסז־רסח
שז	רסח־רסט
שח	רסט־ער
שט	ער־רעא
שי	רעא־ערב
שיא	ערב־רעג
שיב	רעג
שיג	רעג־עדר
שיד	עדר־ערה
שטו	ערה־רעו
שטז	רעו־רעז
שיז	רעז־רעח
שיח	רעח
שיט	רעח־רעט
שכ	רעט־רפ
שכא	רפ־רפא
שכב	רפא
שכג	רפב
שכד	רפב־רפג
שכה	רפג־רפד
שכו	רפד־רפה
שכז	רפה
שכח	רפה־רפו
שכט	רפו־רפז
של	רפז־רפח
שלא	רפח־רפט
שלב	רפט־רצ
שלג	רצ
שלד	רצא
שלה	רצא־רצב
שלו	רצב־רצג
שלז	רצג

נסרק לזכות

מ' בת ד"ל

מ"מ בן ד"ל

א' בן ד"ל

מ"ב בן ד"ל

מנחם-אב תשע"ט

מה　　　ב"ה　בס"ד　　　רנ

מי כמוכה באלים הוי' מי כמוכה נאדר בקדש
נורא תהילות עושה פלא וגו'
לית כתיב באלים אחרים, והענין הוא
דהנה ידוע הכתוב הוי' שמי לא אתן כבודי
שהוי' נאדר בקדש ונורא תהלות וגו'.
אבל זה אינו נאדר בקדש, וזהו עושה
תהלות, וזה פי' הכ' לית כותב כי
לא נמצא כלל אלקות בזולתו, והיינו
כי אין עוד מלבדו, ואפילו אחרים
הוא להפך על השיתוף, שהרא' כנ"ל
אבל מה אינם שנוהגים על השיתוף, והביא
שהתנו' בכפרות, ובתנו' סדר אחרי,
פי' כ"ה, ובתנו' ושב הכהן נמצא על,
וענין השיתוף ובן עוד כלל קיבר', עכ"ל

צילום גוכי"ק אדמו"ר מהר"ש ביכל מס' 1011
— נדפס לעיל ע' טו —

אנכי ה׳ אלקיך אשר הוצאתיך מאמ״צ. ולכאו׳ כל זה אשר הוצאתיך
מאמ״צ ולא נא׳ אשר בראתי וכו׳ מאחר שלכאו׳ זהו פלא
והוא עולה׳. אך הענין הוא דכתי׳ אנכי ה׳ אלקיך בבחי׳
להיות שבחי׳ אנכי מי שאנכי בחי׳ ס׳ הוי׳, ושהי׳ בבחי׳ אלקיך
אלקות שלך. וזהו ע״י אשר הוצאתיך מאמ״צ בפ״א. ופירוש,
ולהבין זה כל ההפרש בין הנפש בו״נ, ובין כל הנפש כו׳
נה באסתר ~~שלכאו׳~~ ונקו׳ נפש ההפרש בין נפש׳ ברוס׳
שהי׳ בפסח. והנה ענין אלהות שעולין שהי׳ אחד ונפש ונקום שיב
אחד ונפש ונקום הי׳ אלהות שעולין. וגם זהו ענין גבור ולא תשכח
ממש בעולם. שגבור הפך השטן שאם וגבור שאולי לא ישכח. והחגור
בענין הולכת שיהי׳ זה בעול ובעולם. שלגבור את אשר עשה
עולם שיהי׳ בתוך הרצון וע׳. שנא׳ גבור ס׳ ובעולם שיהי׳ שלא
לשכוח זה שעליה לא עולין שנא׳ לא תשכח. ולהבין זה הנה
צריך בענין שאת זה בושה ולא גרם כר הזמן את נפשו ושכחה.
והנה כיהר שאחר שלא גרם את נפשו והן: בעולם ועולם השכחה
שהי׳ אהי׳ עוב׳, עד לא תשכח בעולם גבור בשמה וכו׳,

בינום שנים ב׳ נובם ההק׳, ותמא, ופיארקל תורה בהקנתם
ושי׳ בהוצאם נופתו עזרת הסבטי׳: פ׳ כסיסלב

צילום גוכי״ק אדמו״ר מהר״ש
— נדפס לעיל ע׳ נ —

לד"ה וישרנה

א) ונ"ל וזה הענין בקצר ושיר על החטא בזמן באתם אל הפרה
בזמנו שעוג ענין החטא ,

בעזר שבתי שטה כו' . וגם ויבמו ועפ"י כי אני הוי' ,
שבחי' אני הוא עצמות ומהות ות' וש' הוי' כולא חד
ולכן אם יגביהו' אע' כנשר שבדך הנשר קשה' וגו'
משם אורידך נאם הוי' , ועפ"ז וכן נ"ל זה שאמר
שה בקצר וזוה בהול ובמע ואומר שכבות עפר
וזמן באתם אל הפרה . שאיה עשה נעת ספר
בראשית ובת הדין הי' . אלו הלאו זה חטאו ,
והוא לא ובע כי הם הי' נענו בזה הפלגה כו'
ולכן הי' הענין שלהם בקצה ובלבלם כו' , ולכן
אמר עב לזה הרצות שסכם שנסך הדין ובחי'
ז' אב' , כמבע נענו א' דין ולזה השים לו הנקב'
וברכם אלקי' אני הוי' . שבחי' ז' אלקי' וש' אב'
וש' הוי' ובחי' אני שהוא בחי' עצמות ומהות כולא
חד , ולכן כאן כמה ענין זהי' בקשר . להביא כי

צילום מגוכי"ק אדמו"ר מהר"ש
כת"י 1029 הגהות לד"ה וישרנה
— נדפס לעיל ע' סד וע' סו —

צילום מגוכי"ק אדמו"ר מהר"ש כת"י מס' 1029

— נדפס לעיל ע' קצה —

צילום מגוכי״ק אדמו״ר מהר״ש כת״י מס׳ 1029

— נדפס לעיל ע׳ קצז —

[illegible]

מגיד מראשית אחרית ומקדם אשר לא נעשה
אומר עצתי תקום וכל חפצי אעשה

[illegible]

צילום גוכי"ק אדמו"ר מהר"ש ביכל מס' 1011
— נדפס לעיל ע' שא —

רשימה לעשות במאמרי חסד ,

החדש הזה לכם .

מי כמוכה באלים הוי'

מי כמוכה באלים הוי' בזוה"ק

במד"ר פ' נשא פי"ג חתמות הששה
עגלות ובראשות אחרות
ועוד ענינים בזה שכ"ל

מי אל כמוכה ,

תתן אמת ליעקב ,

לבו מגעור

פדה בשלום נפשי

עיות לצחוק ,

צילום גוכי"ק אדמו"ר מהר"ש מפתח ביכל 1011
— ראה לעיל בתחילת מפתח מאמרי תרכ"ו —

ר״ו בס״ד

זכור את יום השבת לקדשו. קשה דהרא״ם אומרו לקדשו הוא שבת וקדשא ונייחא
מאליו וגם אומרו זכור בקנין דהיינו בשבתא כמו זכור רחוק בו,
ועוד כי מה לקדשו להשמיע ולהוסיף מן קדושה על קדושתו וגם
על שתקדש עצמך ותהיה בעבודת ה׳ שיהיה הכנה אל השבת, ע״ד מי שטרח
בערב שבת יאכל בשבת, בתא״ק בד״ה ויקהל ושה״ד וקונט׳ בד״ה לבאר ענין והכפל,
ונהו אומרו זכור בקנין שהוא אור גבורה ומשרת כל עכ״ה, ופה ענין
לקדש עצמך בתוך גהו כענין תולין שנעשו עיקר הנ״ל בתא״ק בד״ה אני
הנה בריתי אתך, וענין גבורה ומשרת אותו מתוך ערוין, ואף כי זכור
היינו ביום וע״ט גבור עם יה דמה וע׳, כמ״ש בקחיי ועל בונ״ת בד״ה
והיה לכם לציצית בסי׳ וזכרתם את כל מצות כו׳ וענין תזכרו שתהיו
בקתו׳ וברים משפיעים כו׳, ועד״ג דוע׳ זכור, ע״ד אשרי פשהוא אוש
ולא אשה, וענין אומרו את יום השבת, בהיות ידוע שעיקר ענין המצו׳
הוא ביטול היש ואין כמ״ש בד״ה את שבתותי ס״ג, ולכן כל עול מצות
על בד״ה ועיין יובל נא, ובלות ביטול היש הוא ענין שבת כמ״ש בד״ה
את שבתותי הנ״ל סג״ר, כי גהו ענין אל מצות בו ועל בד״ה ומגלה
על השאינה בקיצור השבת שקולה כנגד כל המצות. והענין דאריז״ל
ברבות פי׳ בראשית ספ״ טו והבא בקחיי שם עפ״י ויניחהו בגן
לעבדה ולשמרה נתון לו מצות שבת ויניחהו בגא׳ וינח ביום השביעי,
לעבדה ששת ימים תעבוד ולשמרה שמור את יום השבת, וכל הוא לעבוד
בגן גהו ביטוי כמו לעבדה גן דמה וע׳ שעיג עובדי ומשיבו תוס׳ אור
בגן, וששת ימים תעבוד אינו ביטוי כו׳. ויובן בהקדם יש ביטוט
פי׳ ותרו בשם המכילתא דשב״ב כ׳ זכור מלפניו ושמור מלאחריו מכאן
שמוסיפין מחול על הקדש ושל לגאר שטורין מלפניו ומלאחריו עכ״ל,
(ב), והענין דהנ״ל כתו׳ ושמרו בנ״י את השבת לעשות את השבת,
פי׳ שע״י שמירת השבת עי״ז עושים את השבת ע״ד ועשיתם אי
כל מצותי, כאלו עשאוני על בתא״ק ד״ה אשירה להוי׳, וע״ד עושי דברו
בחינין להאי גבר כענין ועש בוג שם, דעקיר שמא קדישא. ע״ד
הוא לעשות את השבת, וכמו לעשות לתקן, והיינו ע״י ושמרו כו׳ (ב:

צילום מס׳ תרכ״ו כת״י הר״ש סופר

— נדפס לעיל ע׳ א —

צילום מכת"י מעתיק

— נדפס לעיל ע' שכז־ח —

לזכות

הרה"ת הרה"ח ר' **יוסף** שי' בן הרה"ג ר' **מנחם** ומרת **רחל** ז"ל
וזוגתו מרת **ציפא** תחי' בת הרה"ח ר' **אלימלך** ומרת **אסתר לאה** ז"ל

בנם ר' **מנחם ברוך** שי'
לרפואה שלימה ולחיים טובים ארוכים ושלום

בתם מרת **רחל** תחי' ובעלה הרה"ת הרה"ח ר' **לוי** שי'
בן הרה"ג הרה"ח התמים ר' **חיים מאיר** ומרת **אסתר זיסל** ז"ל
ומשפחתם שיחיו

בתם מרת **בחי' פרומט** תחי' ובעלה הרה"ת הרה"ח ר' **משה שלום** שי'
בן הרה"ת הרה"ח ר' **אברהם שמואל** ומרת **רבקה מירל** שי'
ומשפחתם שיחיו

בתם מרת **דבורה יוטא** תחי' ובעלה הרה"ת הרה"ח ר' **שלום דובער** שי'
בן הרה"ג הרה"ח התמים ר' **ישראל מאיר** ומרת **רבקה** ז"ל
ומשפחתם שיחיו

בנם הרה"ח ר' **שמואל** שי' וזוגתו מרת **רחל לאה** תחי'
בת ר' **דניאל שלמה** ומרת **וואלאה** שי'
ומשפחתם שיחיו

בנם הרה"ח ר' **יהודה ארי' ליב** שי' וזוגתו מרת **שרה** תחי'
בת הרה"ח ר' **משה** ז"ל ומרת **ליבא הינדא** תחי'
ומשפחתם שיחיו

למשפחת גאלדבערג

שיחיו לאריכות ימים ושנים טובות

זכות **כ"ק אדמו"ר מהר"ש** נ"ע
תגן עליהם ועל משפחותיהם
לברכה והצלחה בכל עניניהם בגו"ר
בטוב הנראה והנגלה

לע"נ

In loving memory of

Sara and Eli Jedwab

שרה ואליעזר יעדוואב

and

Pearl and Irving Sommer

פערל וישראל יהושע סומר

May their memories be a blessing for us all.

Dedicated by their children

Marilyn and Richard Jedwab

מעטל אסתר וירחמיאל יעדוואב

their grandchildren

Julie and Brian Jedwab
גדליה ושמואלה יעדוואב

Ilana Mandel
יהודית שפרה מאנדעל

and great grandchildren

Rebecca Lyndsey Jedwab
רבקה פערל יעדוואב

Amanda Lauren Jedwab
לייבע אסתר יעדוואב

Matthew Ian Jedwab
ישראל משה יעדוואב

Eliezer Yosef Mandel
אליעזר יוסף מאנדעל

Avraham Yitzchok Mandel
אברהם יצחק מאנדעל

Ayelet Fayga Mandel
אילת פייגה מאנדעל

Chana Avigayil Mandel
חנה אביגיל מאנדעל

לעילוי נשמת

חיים בן פישל ז"ל

פישל בן יעקב ז"ל

דוד בן עזר ז"ל

ת.נ.צ.ב.ה.

לזכות

ר' **יעקב** וזוגתו מרת **שושנה** שיחיו

גנג'יאן

הרב דר. **דניאל** וזוגתו מרת **מלכה** שיחיו

וילדיהם

לוי מנחם, שלום דובער, וחי' לאה שיחיו

גנג'יאן

ר' **משה** וזוגתו מרת **שירה** שיחיו

וילדיהם

אליענה גילה, יהושע, ושיינא שיחיו

שם־טוב

התמים **אברהם** שיחי'

גנג'יאן

לחיזוק ההתקשרות לכ"ק אדוננו מורנו ורבינו

ולגאולה שלימה ע"י משיח צדקנו בקרוב ממש

לטובת בתי רחל יטא בת אליענה חי' שרה בטוב הנראה והנגלה

לעילוי נשמת חיים שרגא בן יקותיא־ל ז"ל ורחל בת שלמה ז"ל ראפפ

לכבוד כ"ק אדמו"ר ובזכות ישועה ונחמה לרבקה בת חנה

לזכות התמים מנחם מענדל הכהן בן חנה שיחי'

לזכות כ"ק אדמו"ר זי"ע וכ"ק רבותינו נשיאנו הק' נ"ע

ISBN 978-0-8266-5626-1

